

2010

VIII 4

J. Meyberga

Sv. Jāņa Ģildes drēbnieku meistara, Berlīnes drēbnieku
akadēmijas un Parīzes piegriezēju akadēmijas absolventa

Apģērbu veidotājs

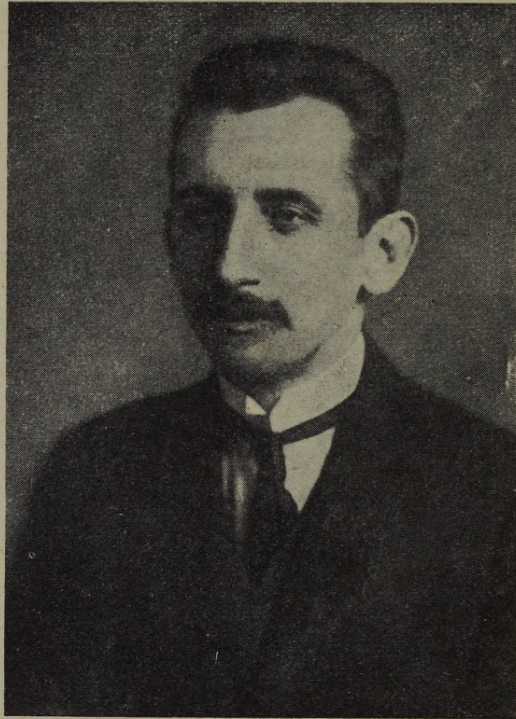
Piegriezēju akadēmijas kurss

Apģērbu vēsturi sastādījis mākslinieks
J. Bīne

Rīgā, 1929.

Autora izdevums Blaumaņa ielā 14 Tālr. 27973

W. H. H. H.

L 62-6
15

152

687

J. Meyberga

Sv. Jāņa Ģildes drēbnieku meistara, Berlīnes drēbnieku
akadēmijas un Parīzes piegriezēju akadēmijas absolventa

Apģērbu veidotājs

Piegriezēju akadēmijas kurss

Praktiska rokas grāmata drēbniekiem un drēbniecēm
zīmēšanas un piegriešanas māksla pašmācībai

I. izdevums

Apģērbu vēsturi sastādījis mākslinieks
J. Bīne

Rīgā, 1929.

Autora izdevums Blaumaņa ielā 14 Tālr. 27973

Visas tiesības patur autors

0309061447

Parb. 64 ✓

L. V. B.
In. ~~225442.~~

4 lp + 1-103 lp

„Latvju Kultūras“ spiestuve, Tērbatas ielā 15/17.

PRIEKŠVĀRDS.

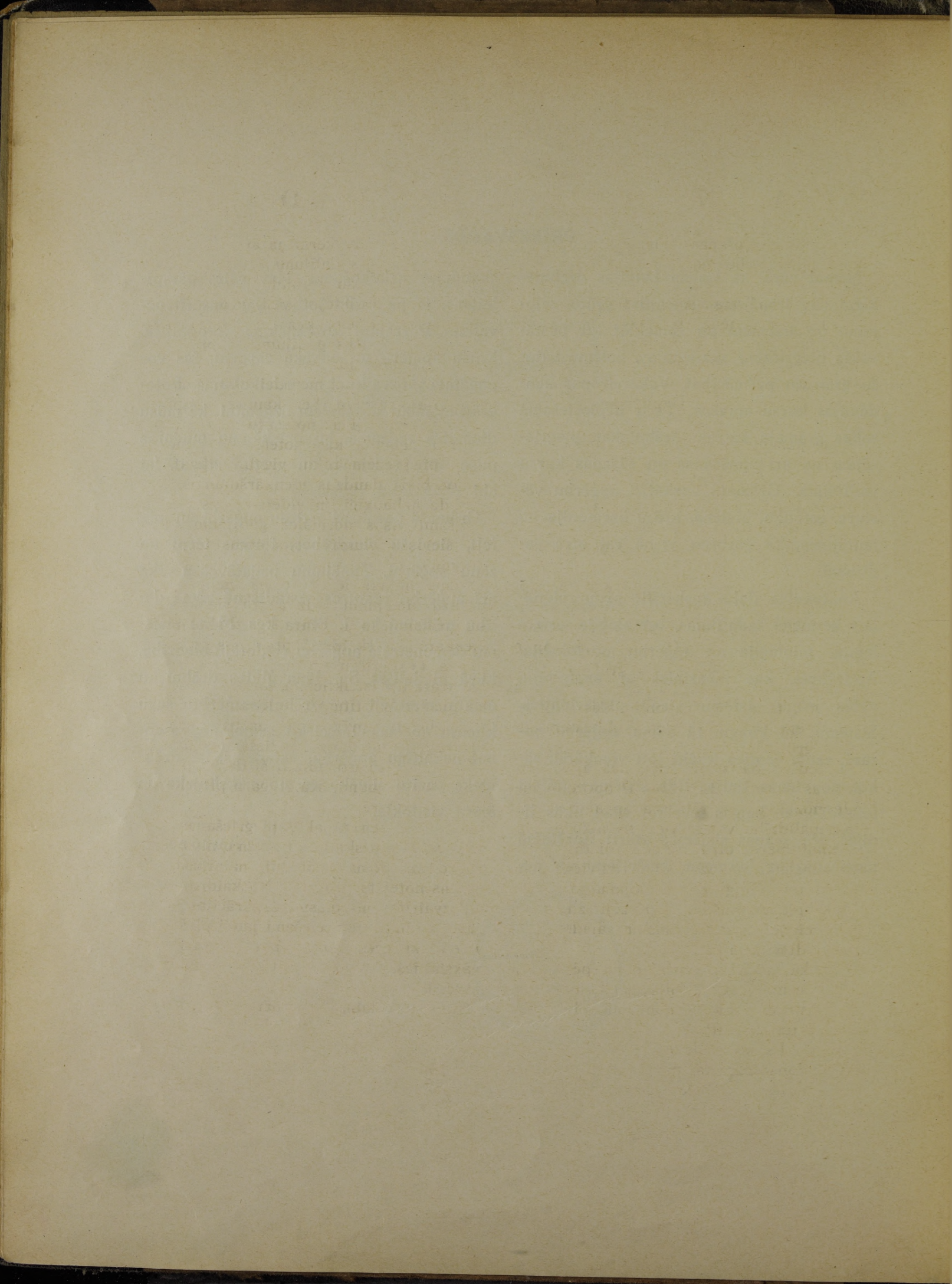
Nemot vērā, ka visiem Latvijas drēbniekiem nav iespējams uzņemties grūto ceļojumu uz ārzemēm un apmeklēt tur pastāvošās piegriezēju akadēmijas, nolēmu izdot šo grāmatu pašmācībai, Vakareiropas akadēmijas kursu apmērā. Tā ir nepieciešama rokas grāmata katram drēbniekam-piegriežam un arī zīmēšanas un šūšanas kursu vadītājam. Grāmatā apskatīti apģērbu vēsture, estētika, higiēna, krāsu harmonija un jautājums, kā ģērbties vienā vai otrā gadījumā.

Anatomijas daļā apskatīti: proporcionālais ķermeņa sadalījums, osteoloģija, ostroloģija, mioloģija un apģērbu morfoloģija. Audzēknis, kas iepazinies ar anatomiju, varēs manu sistēmu viegli piesavināties. Sistēmu, kā kungu, tā dāmu apģērbu nozarē, esmu centies iesākt ļoti vienkārši, sākot no vienas līnijas līdz sistēmas galīgai uzstādīšanai, beigās ievēlot tikai likās līnijas. Pie manas sistēmas atkrīt līdzšinējā mocīšanās ar ķermeņa izmērīšanu un ne-

skaitāmas uzlaikošanas. Nav vairs pārspīļējums, ja pa radio šodien var pasūtīt uzvalku. Pārraidot drēbniekam fotogrāfiju, krūšu apmēru un cilvēka gaļumu, tas var pagatavot uzvalku bez uzlaikošanas. Fotogrāfijai jābūt no sāniem uzņemtai, kā mūsu diametrā redzams, lai priekš- un muguras puse būtu redzama, un pretīm stāvošiem, lai abi pleci būtu redzami.

Grāmatā pasniegti vīriešu apģērbi un mēteļi, sieviešu virsdrēbes, formas tērpi un zēnu apģērbi. Zīmējumu pagatavošanā, kā arī apģērbu vēstures sastādīšanā ņēma daļību mākslinieks J. Bīnes kgs. Manu sistēmu demonstrēja apģērbu veidotāju biedrībā, kurā piedalījās Sv. Jāņa ģildes drēbnieku amata pārstāvji. Lai drēbnieks ģērbtu savu klientu ar māksliniecisku gaumi un veselībai nekaitīgu apģērbu, vajadzīgs, lai drēbnieks pazītu cilvēku arī no mākslinieka un ārsta viedokļa.

Autors.

M A N A M E T O D E

Manas pasniegšanas panākumi nodod vis-skaidrāko liecību par šīs metodes pareizību.

„Ir taisnība,“ man saka, „ka jūsu metode ātri apgaismo vienkāršos griezumus (konstrukcijas), bet vai nav jābaidās, ka šī zinība izsmeloši neapgaismo visas grūtības un sarežģījumus?“

Man šinī gadījumā jāapliecina gluži pretējais.

Mani paņēmieni dibinās uz dabīgi izrietošās jaunās piemērīšanas praktikas, viegli saprotami un neapgrūtina skolnieku ar lieku balastu, kamēr vecās skolas mācība bija ārkārtīgi izplūdusi, un skolniekam nācās paturēt atmiņā bezgala daudzus paņēmienus un termiņus.

No otras puses, drēbju griešanas metode proporcijas sistemu noved pie rezultātiem, ka skolnieki viegli un veikli var izvest normālās uzbūves piegriešanu, bet neproporcionālā viņiem sagādāja lielas grūtības. Mana metode jo sīki apskata kā pareizās (proporcionālās), tā arī neproporcionālās uzbūves un ne viena, ne otra nerada skolniekiem jebkādas grūtības.

Pievedīšu pāris piemēru, kas apgaismos šīs abas metodes dažādību. Proporciju metode nonākusi tik tālu, ka apgalvo, ka ar viņas palīdzību var izgriezt uzvalku, nemaz neņemot mēru, otrā metode sniedz idejas, kas nebalstās ne uz kādiem dzīviem principiem un pilnīgi nepielietojama praktikā.

Visi piedzīvojušie piegriezēji zinās, ka proporcionālais sadalījums ir vajadzīgs pie tiešām dimensijām.

Cilvēka uzbūvi vienmēr rēķina pēc vidējā krūšu resnuma sadalījuma, meklējot galvenos pieturas punktus augstumā, piedurkņu priekšā un dziļumā.

Gadās, ka mēru vājaga pielietot figūrai, kas neatbilst parastai proporcijai, līniju samēru meklējot vājaga ņemt mēru, tas ir pašam meklēt attiecīgās līnijas.

Tagad, pateicoties manai metodei, kuŗa

balstās uz cilvēka ķermeņa ārējo anatomiju un ģeometrisko sadalījumu, esam sasnieguši galveno, noteicošo formulu, kuŗu var bez gala grozīt, pielietojot viņu visiem nenormāliem ķermeņiem, bez jebkādam rūpēm, ka katrs atsevišķs gadījums še prasītu zināmus izlabojumus. —

Pateicoties manai metodei, zīmējuma konstrukciju izgatavo bez kautkādam pūlēm, balstoties vienīgi uz noņemto mēru un proporciju pamata, kas noteic zīmējumu un vada piegriezēja roku, viegli, noteikti, atļaujot bieži daudzus vienkāršojumus. Vecā metode nabadzīgi un vidēji apgaismo mēra ņemšanu visos normālos gadījumos, uzrādot lielus trūkumus visos individuālos gadījumos.

Mans nolūks iegūt formā vienkāršu un precīzu zīmējumu, līdz ar to vienkārši izskaidrojamu, jo no svara sniegt skolniekiem vienkārši un skaidri saprotamus izskaidrojumus, neapgrūtinot viņus ar lieku balastu. No svara arī izteikties tā, lai ieinteresētu iesācējus un saistītu profesionālos.

Šis lielais novērošanas darbs ir prasījis daudz pūļu un darba un tiešām pelna mākslas drēbnieku uzmanību; šī darba publicēšana ienesīs jaunu, svaigu garu piegriešanas mākslas nozarē.

Ne visai sen atpakaļ piegriešanas mākslas iestādes uzskatīja ar zināmu nicināšanu. Tagad šīs domas noteikti mainījušās, vērojams noteikts progress. Noskaidrojies, ka, lai izvairītos no mūsu korporācijas sastingušās rutīnas, nepieciešami jauni plašāki un noteiktāki ceļi, vārdu sakot, piegriešanas mākslai jāsaģatavojas jau plašākā, zinātniskā mērogā.

Zinu ļoti labi, ka zināma piegriešanas skola un metodes vēl nedod labu piegriezēju. Daudzi domā, ka viss atkarājas šinī jautājumā no laimes. Mums jāatzīst, ka šie tiešām ļoti daudz patiesības. Skaidrs, ka visas pasaules piegriešanas mākslas neieimācīs māksliniecisko virtuozitāti, skaidro

uztveri un nojautu, kas nepieciešama katrā uzņēmumā. Katrā amatā noteicošais faktors ir indivīda intelliģence un enerģija.

Mana metode bez galvenām formulām un zinātniskiem paskaidrojumiem ietver sevī praktisko novērošanu un labi pazīstamos vienkāršos paņēmienus. Nepretendēju arī, ka esmu visu jautājumu atrisinātājs, esmu tikai pēc novērojumiem tos sakārtojis, bieži vien pat nezinādams viņu pirmsākumu. Var gadīties, ka pret mani ceļ prasības citi autori, jo bez šaubām tik vienkārši saprotamas lietas jau arī citus būs nodarbinājušas. Mans vienīgais nolūks ir sniegt jaunu, vienkāršu zīmēšanas mācību, kas atviegļina jauno drēbnieku studijas, jo vecās metodes radīja jaunājiem iesācējiem bieži gluži nepārvāramas grūtības.

Dārgie kolleģi!

Pārbaudot manu darbu, saskaņā ar zinātnisko un anatomisko mācību, salīdzinot manas zīmēšanas ģeometriju, kuŗa izriet tieši

no ķermeņa proporcionālās sadalīšanas un mēra ņemšanas darbu, jūs varēsāt paši spriest par viņa praktiskiem rezultātiem ne tikai viņa konzekvencēs, bet paša darba būtībā.

Mana piegriešanas metode, teorija un padomi nav padoti varbūtējiem gadījuma iespaidiem, jo viņi balstas uz tieši zinātniskiem pamatiem. Bez šaubām šis darbs man maksājis daudz neatlaidīgu pūļu un pārdomājumu, noskaidrojot neproporcinālos un dažādu darba apstākļu sabojātos ķermeņu konstrukciju. Esmu pārlicināts par sava darba lielo nozīmi mūsu drēbniecības darbā un tālākā attīstībā.

Tālu no manis katra godkāriba vai iedomība baudīt vienam šī darba augļus. Gribu tikai pierādīt, ka esmu tās uzticības cienīgs, ko man dāvās mani darba biedri. Gribu piezīmēt, ka šī uzticība ir noteicošā mūsu darbā, jo skolnieka ticība un paļāvība uz savu skolotāju noteikti liecina par izdošanos.

I.

A P Ģ Ē R B A V Ē S T U R E

Kā radās apģērbs.

Galvenie iemesli, kas piespieda pirmatnējo cilvēku apsegt savu miesu, bij kauna sajūta un aukstums. Bez šiem iemesliem pastāvēja arī vēl citi, kā piem., vēlēšanās iebaidīt savus ienaidniekus vai, savu ārieni pārveidojot, piemānīt dzīvniekus un ļaunos demonus. Šie pēdējie iemesli izveidoja pirmatnējā kaņevija, mednieka un priesterburvja apģērbu.

Galvenie apģērba izveidošanas iemesli paliek tomēr pirmie — kauna sajūta un aukstums. Dienvidnieki, kuņi necieta no aukstuma, vadījās savā apģērba izveidošanā tikai no ētiskā viedokļa. Lai to apmierinātu, tad nevajadzēja daudz, — sākumā pietika tikai ar lapu pušķi, no kuņa tad vēlāk izveidojās gurnu auts. Šāds lapu pušķis sastopams arī pie šā laika mežoņu tautām, un tas uzskatāms par pašu apģērba attīstības pamatakmeni. Tāds apģērbs esot bijis jau Ādamam un Ievai pēc izdzīšanas no paradīzes. Bībelē šī apģērba izcelšanās aprakstīta šādi: „Tad viņu (Ādama un Ievas) abēju acis tapa atvērtas, un tie atzina, ka bija pliki, un sapina vīģeskoka lapas un darīja sev priekšautus.“ Gurnu auts ar laiku tapa lielāks un pārvērtās sievietēm par brunčiem, bet vīriešiem — par peplos exomis (pie grieķiem un Ziemeļ-Afrikas tautām).

Otrs, bet svarīgākais iemesls palika tomēr vēlēšanās rast aizsargu pret aukstumu. Lai to panāktu, tad cilvēks pirmā kārtā izlietoja nomedīto zvēru ādas, uzmezdams tās uz saviem pleciem un sasienot ādas stūrus priekšā vai uz viena pleca (parasti uz labā). Tādā kārtā radās segas apģērbs. Vēlāk tikai ādu vietā nāca audumu segas, bet pats veids nemainījās. Citur atkal ādai vidū izgriezta apaļu vai latīņu burta t-veidīgu caurumu, kur galvu izbāzt, radot tādā kārtā pančo segu. Vēlāk, sadiedzot šās segas sānus un pievienojot piedurknes, izveidoja krekla veidīgo apģērbu.

Lai pasargātu kājas no aukstuma, tad pirmatnējam cilvēkam nācās izgudrot arī bikses, kuņas sākumā pastāvēja no divām atsevišķām starām, piesietām pie jostas.

Šie apģērba veidi radās, protams, priekšu pie tautām ar nelabvēlīgākiem klimatiskiem apstākļiem.

Bronzas laikmeta apģērbi.

(1500. g. pr. Kr. dz.)

(Fig. 1., 2., 3. un 19.).

Apģērbs savā primitīvākā veidā pastāvēja arī pirms bronzas laikmeta, tikai zinātnei no viņa nav uzglabājušās atliekas. Izrakumi

Prūsijas leitietes apģērbs
Mārgīne, kuņa nesa arī saspraustu ar saktu uz labā pleca (agr. grieķu peplos exomis).

Bronzas laikm.
sieviešu jaciņas
piegriestne.

Dānijas kapkalnos 19. g. s. beigās stipri atvieglāja bronzas laikmeta apģērba izpratni, jo izdevās atrast 1 sievietes un 5 vīriešu apģērbus. Šie izrakumi liecina, ka sievietēm tolaik bijušas pančo tipa jaciņas, plecu

3
Kritas-Mikenas kultūras laikmeta (1800.—1550. g. pr. Kr.)
priesterienes apģērbs.

19
Bronzas laikm. apģērbs 1500. g. pr. Kr. (Dānijā).
segas un ģurnu auti brunču veidā, bet vīrie-
šiem ķīteļveidīgi ģurnu auti un plecu segas.
Pagatavoti šie apģērbi no rupja vilnas au-
duma vai ādām. Šis bronzas laikmeta sie-

viešu apģērba veids uzglabājies vēl tagad
pie Prūsijas leitietēm, kuŗas brunču vietā
valkā margīni. Šo margīni viņas apliek ap
ģurniem, nesašujot sānus, bet tikai apjožot
ar jostu, kuŗai piestiprināta lieka kabata
(šis vārds cēlies no v. piekabināt). (Fig. 2.).

Šie augšminētie Dānijas kapkalnu izra-
kumi rāda arī to vēl, ka tolaik (1500 g. pr.
Kr. dz.) Ziemeļ-Eiropas tautu apģērbi lī-
dzinājušies pēc būtības Vidus jūras seno
kultūras tautu apģērbiem, tikai pēdējām šie
apģērbi, kā to redzam no fig. 3., bijuši daudz
bagātāki un izsmalcinātāki. Šai zīmējumā
attēlota Krētas salas priesteriene ar rak-
sturīgo bronzas laikmeta jaciņu, gūžu pančo
un dekoratīvi viens uz otra saliktiem 3 ģurnu
autiem.

Grieķu un romiešu apģērbi.

(Fig. 4., 4.-a, 5., 20. un 21.).

Pirmā apģērba forma, ko hellēņu tautas
pārnesa līdz no indoģermāņu tēvijas, bij
četrstūrīgs vilnas audums, kuŗu aplika no
kreisās puses paduses un sasēja mezglā uz
labā pleca, atstājot rokas brīvas. Šādu sagšu
sauca par exomis, un tā radusies savā laikā
no tādā pat veidā apliktas zvērādas, kuŗas
priekškājas sasēja tāpat uz labā pleca.

4
5
Pa labi: Romietes Stolas apģērbs ar pallu. Pa kreisi:
Grieķietes (attietes) Peplos apģērbs Persiešu kaŗu laikā.
(500.—449. g. pr. Kr.)

Sagša, kas sedza arī kreiso plecu, caucās par chlamis.

Grieķi, nonākdami savā jaunā tēvijā, izvērtās par centīgiem, bet nepateicīgiem tolaik pārākās Kritu kultūras mācekļiem, un līdz ar to pārņēma no viņiem gurnu autu.

Šās apģērba formas sākumā bij vienādas abiem dzimumiem, bet jau 7. g. s. pr. Kr. Homera dziesmās par skaisto Helēnu redzams, ka apģērbs diferencējas. Nāk uz skatuves jauna apģērba forma: sievietēm peploss, bet vīriešiem hitons. Šās abas formas pārņemtas no Mazāzijas tautām (zīriešiem), bet ar laiku izveidojušās par tipiskām grieķu apģērba formām.

Grieķietes (lakademonietes) doriskais peplos. Peplosa šema.

Peploss atšķiras no exomis'a ar to, ka, aplikot tā vienu daļu, atlocīja un sasiešanas vietā uz viena pleca to saspauca ar fibulu netikai uz labā pleca vien, bet arī uz kreisā un ne galos, bet trešdaļās. Tādā kārtā apģērbs krita skaistās krokās un atstāja ķermeņa labo pusi vaļā, ka varēja parādīties neapsegta kāja (fig. 4.). Tādus apģērbus nēsāja jaunavas, bet sievietēm un vecākām personām bij tiesība šī apģērba labos sānus sākumā ar fibulām, bet vēlāk ar aizsūšanu slēgt, atstājot atvērtus tikai vēl augšdaļā. Vēlāk labos sānus pilnīgi slēdza. Vīriešus

hitons bij īsāks par peplosu, vienkārtām un ar sašūtiem sāniem (fig. 20.). Kā peplosu, tā arī hitonu varēja vēl vidū apjozt vienu vai divas reizes, izvelkot daļu no apģērba un ļaujot tam pārlieties pār apjozum.

Fig. 4.-a redzams grieķietes jaunākā laika (Persiešu kara laikā) peploss apģērbs. Te tas jau sānos slēgts un ar poģu palīdzību radušās itkā piedurknes. Pāri peplosam exomis-veidīgi saņemta sagša, kas vēl jaunākos laikmetos (IV.—II. g. s. pr. Kr.) top lielāka un saucās par himationu. Šo himationu varēja valkāt arī vienu pašu.

Jaunā Romas valsts sākumā pilnīgi pār-

Grieķu hitons (exomis) 1200. g. pr. Kr.)

Romiešu toģa virs tunikas (Republ. un pirmo ķeizaru laikm.)

ņēma savu kolonizatoru apģērba formas, izņemot tikai toģu, kas iespaidota no fenīciešiem un bij lielāka un pompozāka par grieķu himationu. Toģa (fig. 21.) romietim (sievietēm toģu sauca par pallu) izpildīja gurnu autu, ķermeņa, plecu un pat galvas segas vietu. Šī kroku bagātā sega bij Romas pilsoņu valsts un goda ģērbs, kā republikas ziedu laikā, tā arī ķeizaru laikmeta pirmos gadsimtos, tikai vēlāk zem dzīves praktikas spiediena tā samazinājās un beidzot (IV.—VI. g. s. pēc Kr. dz.) atdeva savu vietu tūnikai.

Romietes zem pallas valkāja vienu vai

divas tūnikas (fig. 5.). Sievām šās tūnikas bij ļoti gaŗas un divkārt apjoztas. Šādi apjoztas tūnikas sauca par stolām.

Bicantiešu un franku apģērbi.
(Fig. 6. un 7.).

Ja līdz šim pieminētās apģērbu formās dominēja seŗas un ģurnauti līdz ar to izveidojumiem, tad ar Romas varas sabrukšanu zem barbaru spiediena sākās jauns posms apģērba vēsturē — krekla ģērbs.

Frankietes (ap 450. ģ. p. Kr.),
apģērbs.

Bicantietes apģērbs
(ap. 1100. ģ. p. Kr.)

Sākumā vēl pastāvēja tāds apģērbs, kādu mēs viņu atrodam Romas jaunākos laikos: apjozta tūnika - krekls ar seŗu, ko sasprauda ar fibulu uz labā pleca, zem ceļiem apsietas bikses, un kājās romiešu kurpes (soccus).

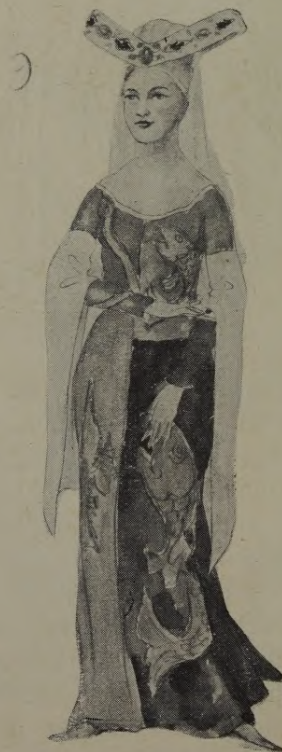
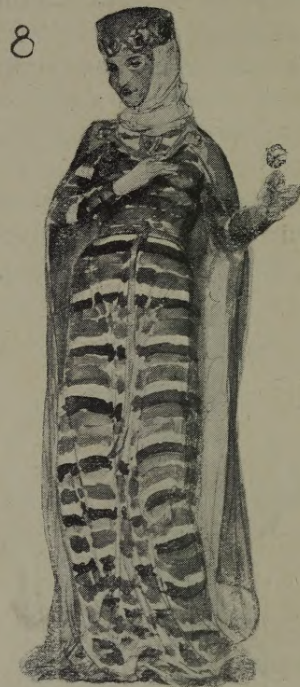
Sievietes nēsāja divas tūnikas, pie kam apakšējai bij gaŗas piedurknes, bet augšējā bez tām. Virs tūnikām uzsedza himationa-veidīgu seŗu (fig. 6.).

Fig. 7. attēlots bicantietes apģērbs apm. no 1100. ģ. Te redzam, ka par ģarpiedurķņainu tūniku pārvilkta otra tūnika ar piltuves-veidīgām piedurķņēm, kas no lieka piestiprināmas.

Viriešu un sieviešu apģērbi tolaik viens no otra maz ko atšķirās.

**Trubadūru (feodālās bruņniecības)
laikmeta apģērbi.**
(Fig. 8., 9. un 22.).

Kristīgas baznīcas iespaids un līdz ar to askētiskais pasaules uzskats stipri mazinājās pēc 1000. ģ., kad kristīgā baznīca bij

Franču (Burgundiešu) modes ģērboņa apģērbs 14. u. 15. ģ. s.

pieteikusi pasaulei pastardienu. Bargās tiesas un soda izpalikšana radīja ļaudīm dzīvespriecīgāku garastāvokli, un tie pūlējās atgūt nokavēto. Ja līdz tam laikam cilvēka miesa bij tikai velna mīteklis bijusi un to vajadzēja slēpt zem vienaldzīgi vaļīgā kreklveidīgā ģērba krokām, tad tagad apģērbam vajadzēja pastrīpot miesas skaistumu. 12. g. s. sievietes apģērbam rodas pieguloša talja, kas izceļ gūžu līnijas, kakla izgriezums, gaŗa šlepe un zem apģērba savēlkama korsaŗa, kas, savukārt, izcēla krūŗu pilnumu (fig. 8.). Vīrieŗa apģērbs vēl turpina līdzināties sievietes apģērbam (fig. 22.).

Fig. 9. attēlota 14. g. s. t. s. ģērboņu kleita, kur dāmas apģērba krāŗas un zīmējums piemērots viņas ģimenes ģērbonim.

Trubadura laikmeta kreklveidīgais apģērbs (13. g. s.)

Gotiskais apģērbs pēc modes maiņas Itālijā (14. g. s.)

Gotiskā laikmeta apģērbi.

(Fig. 10. un 23.)

14. g. s. radās vīrieŗiem jaunā apģērba forma — pieguloŗš kamzolis ar talju un bikses-zeķes ar paŗaŗinātiem pirkŗu galiem (fig. 23.). Sievieteŗi apģērbs savos pamata vilcienos neko nemainās, tikai nāŗ klāt augŗtās, cukura galvām līdzīgās cepu-

res ar uz muŗuras nokarājoŗos ŗķidrautu, kas kopā ar gaŗo ŗlepi tik ļoti pastrīpo apģērba līniju līdzību ar gotisko baznīcu architektūru (fig. 10.).

Gotiskā stila apģērbs 15. g. s.

Vīrieŗu kamzols sākumā sniedzās līdz ceļgaliem, bet tad top arvienu īsāks, līdz beidzot 15. g. s. beigās sasniedz taljas vietu. ŗos kamzulus saīŗināja arī no augŗģgala, tā kā radās vīrieŗiem kakla izgriezums līdz pat krūŗīm. Bikses piestiprināja tieŗi pie ŗī īsā vamŗa apakŗējās malas, bet tā kā tās sākumā pastāvēja no divām atseviŗķām stāŗām, tad kaunumu ievietoja atseviŗķā tā sauc. kaunuma kapselē. ŗī kapsle ar laiku pieņēma ļoti groteskas formas un pastāvēja arī visu renesanses laiku (fig. 24.).

Renesanses laikmeta apģērbi.

(Fig. 11. un 24.)

Ja iepriekŗējo moŗu noteikŗanas centri bij Francija un Anglija, tad līdz ar abu ŗo valŗķu kaŗu modes ierosināŗana pāriet uz Burgundi. Burgunde diktē piedurķņu iegriezumus, caur kuŗiem parādās veļa vai arī cits kāds gaiŗš audums. ŗī parādība tik ļoti progresē Vidus-Eiropas valŗtīs, ka ŗie

parādās ne tikvien uz piedurknēm, bet arī visu pārējo apģērbu sagriež, neizslēdzot pat kurpes. Šī dīvainā un, savā ziņā, izšķērdīgā mode ļoti labi raksturo renesanses humānā gara (reformācijas) uzvaru pār sauso un smacējošo viduslaiku scholastiku. Augsto

pluderbikses, kuŗas pagatavoja no biezākas vadmalas strēmelēm, kas nesašūtas stiepās līdz ceļiem un kuŗu starpā rēgojās apakšējā drēbe (parasti zīds), kuŗu izlietoja milzīgos kvantumos. Vienām tādām pluderbiksēm bij nepieciešamas 20 un vairāk oļektis zīda.

Tālāk fig. 11. redzam renesanses sievietes bagātīgo apģērbu ar ģrezno, štrausa spalvām izģreznoto cepuri. Arī vīrieši valkāja

Renesanses (16. ģ. s.) laikmeta apģērbs.

cepuŗu vietā nu nāk arvienu platākas un zemākas. Vēlāk modes noteikšana pāriet uz Itāliju, kas tolaik pārdzīvoja savas mākslas ziedu laikus. Apģērbam radās noapaļotākas formas un bagātīgi materiāli (zīds) padarīja to vēl krāšņāku. Lai pataupītu virsdrēbi no pārmērīgās sagraizīšanas, tad itālieši uzšuva puŗītes virs tās.

Modes pirms renesanses laikmeta izplatījās bez ģrāmatu un laikrakstu palīdzības. 16. ģ. s. to attīstību mēģina nostādīt jau uz zinātniskiem pamatiem. Parādās pirmā ģrāmatas par apģērbiem.

Fig. 24. attēlots vācu landesknehta (algotais kareivis) raksturīgi sagraizītais apģērbs, kur pie tam abas puses nav simmetriskas. Šī parādība, t. s. miparti, novērojama arī jau X. ģ. s., kad apģērbu sadalīja vertikāli divās daļās un katra puse bij citā krāsā (fig. 9.).

Vācija ne labprāt šķīrās no savas iegriezum modes, un tur beidzot radās t. s.

Renesanses laikmeta apģērbs (16. ģ. s.) (Vācu landesknechts).

šādas spalvas pie savām cepurēm. Vērā ņemams te vēl būtu vienas parādības sākums, — ka dāmas virsējie svārki priekšā nav slēgti, bet tikai augšdaļā sapogāti. Vēlākos laikmetos (rokoko) tos paceļ pavisam uz augšu un sakroko uz ģūžām.

Baroko laikmeta apģērbi.

(Fig. 12. un 25.)

Ja renesanses laikmetā apģērbu modes radītāji bij vācieši un šveicieši, kuŗi arī visizdevīgāk uzņēma reformācijas idejas, tad līdz ar kontrreformāciju, kas nāca no Spānijas, par jaunā apģērbu noteicējiem tapa spānieši. Šī spāniešu mode sākās jau XVI. ģ. s. pirmā pusē, un tās apģērbs bij pil-

nīgā kontrastā vācu renesanses modei. Spāniešu modes vīriešu uzvalks bij izturēts drūmās un vienmuļās krāsās, šaurs un bez krokām; bikses saīsinātas līdz minimumam, toties zeķes (zīda drēbes, vadmalas vai triko) apsedza visu kāju. Iegriezumi spāniešu modes apģērbos pilnīgi pazuduši, bet to vietā stājušies vates polsterējumi. Sākās

zinātnieki un garīdznieki turpināja valkāt krēzes. Dāmu apģērbā šī krēzes apkakle arī uzglabājās drusku ilgāk.

Kaŗa laika apstākļi jūtami pārveidoja vīriešu apģērbu. Vamzi pagatavoja no ādas ar no lieka piestiprinātām un ģaŗeniski pāršķeltām zīda piedurknēm. Bikses valkāja līdz ceļgaliem, un kājās ūdenszābakus ar ārkārtīgi platiem un tādēļ nobrukušiem stulmiem, kuŗus dendiĵi vēl izdekorēja ar dārgām meŗģinēm (fig. 25.). Sieviešu spāniešu modes apģērbs, kā tas redzams no

12

Baroko laikmeta apģērbs Spānijā (17. g. s.).

triko bikses (zeķes), un tās vispirms izgatavoja Spānijā. Bez tam nāca klāt vēl viens raksturīgs šī laikmeta apģērba ģabals — krēze (dzirnu akmenim līdzīga meŗģiņu apkakle), kas radās šādā kārtā: Uz krūtīm kakla izgriezuma vietā kreĵla audeĵlu savilka sīkās kŗokās, bet ap kaklu šīs kŗokas savilka ar saitīti, tādā ceļā radot krūzaini apkaklīti. Šī apkaklīte tad arvien vairāk pieauga un beidzot sasniedza tādu lielumu un stīvumu, ka vajadzēja paġaŗināt kaŗotēm kātus, lai dabūtu ēdienu mutē. Krēzes paġatavoja no audeĵla ar meŗģinēm, sastiprināja ar staipuli un stīpri sastērķelēja. Sākoties ticības kaŗiem Eiropā, kaŗeivĵi atmeta šo neveiklo apkakli un tās vietā lietoja pie pleciem pieġulošu baltu apkaklīti ar vai bez meŗģinēm (fig. 25.). Tikai

25

Baroko laikmeta apģērbs (17. g. s. I. pusē).

fig. 12., līdzīgi vīriešu apģērbam atmet renesanses laikmeta rotaļīgos izgriezumus, vaļību un dzīvespriecīgās krāsas. Krēze, cieši savilktais viducis, stīvā mucasveidīgā kleita un ġūŗu polsterējums piedeva sievietes apģērbam stīvu un svinīġu izskatu. Vēlāk atmeta ġūŗu polsterējumus, bet toties saņēma un sakroĵoja virsējos svāŗkus uz ġūŗām, tādā kārtā radot vieġlāku un dabīġāku kroĵojumu. Arī krēze pazūd (ap 1620. ġ.) un tās vietā nāĵ krūŗu izgriezumus ar t. s. stuartapĵakli.

Rokoko laikmeta apģērbi.

Sākums (ap 1670. g.).

(Fig. 13. un 26.)

Francija 17. g. s. beigās, kad tur nostiprinājās absolūtā monarchija, tapa netikvien par citu zemju modes noteicēju politikā, bet arī apģērbā. Eiropas valdnieku galmu vēlēšanās līdzināties karālim Ludvi-

13

Rokoko stila sākums 17. g. s. beigās (1680. g.)

ķim XIV. varā, mīlestības dēkās un, protams, arī apģērbā bij tik stipra, ka tur nelīdzēja nekādi protesti no savējo puses.

Ja starp dažādu tautu renesanses laika modes apģērbiem vēl bija liela atšķirība, tad taģad franču rokoko mode varēja svinēt uzvaru pār visu Eiropu.

Fig. 13. attēlotais sieviešu apģērbs ir tapis vēl vieglāks un sievišķīgāks. Virsējos svārkus sakroko uz gūžām un izrotā ar saitišu pušķiem. Vīriešu apģērbā (fig. 26.) var jau pirmo reizi saskatīt modernā apģērba pamattipu. Ādas vamzīs pārvērties par gaŗu, pogājamu vesti, pār kuŗu pārvelk pogājamus svārkus ar piedurknēm. Kājās — īsas bikses, ap kaklu — kravate un galvā uzlikta perika (mākslīgi mati).

Noslēgums.

(Fig. 14. un 27.)

Ap 1720. g. sākās tie raksturīgie dāmu rokoko apģērbi, kuŗus mēs dēvējam par rokoko krinolinēm. Baroko un rokoko sā-

14

Rokoko stila apģērbs Ludv. XVI. laikā.

26

27

Rokoko laikmeta apģērbi. Kr. ap 1675. g., lab. ap 1777. g.

kuma laikmeta kuplie svārki top arvienu kuplāki un, lai viņi nesaplaktu, tad zem tiem nēsāja dažādu materiālu stīpu būri; viducis vēl vairāk sažņaudzās, un krūšu izgriezumi top pārgalvīgāki. Galvas frizūra (perika) pārvēršas par veselu fantastisku dekorāciju un, beidzot, kurpju papēži, kas parādījās pirmo reizi baroko laikmetā, pieaug līdz tādām augstumam (6 collas), ka dāmas bez pāstōrāliem spieķīšiem nemaz nevarēja paiet.

Fig. 27. attēlotā rokoko laikmeta vīrieša apģērbā redzams, ka svārkiem vēl nav apklātes, piedurknēm lieli atlocījumi ar pogām, vestei, līdzīgi svārkiem, lielas izšūtas kabatas, bikses līdz ceļgaliem un kakla žaba un manšetes no smalkām mežģinēm.

Ampira (1799.—1815. g.) laikmeta apģērbi.

Rokoko laikmeta izsmalcinātās, baudu pilnās un pie tam dziļi satrunējušās dzīves gaitā līdz ar franču revolūciju (1789. g.) iestājās krass lūzums. Franču aristokrātijai

Ampira stila apģērbs (1799.—1815.). Napoleona I. laikā.

un viņas kultūrai bij nu jānoiet no skatuves, bet palēnām radās atkal jauni sadzīves un politikas ideāli, kuŗiem par cēlu piemēru izvēlējās senās un aizmirstās Grieķijas

dēmokrātijas ideālus. Tas sakrita arī ar to apstākli, ka taisni tai laikā nāca atklātībā redzami plaši izrakumi no senās Grieķijas kultūras. Sakarā ar to tad arī apģērbu (sievietes) franču dēmokrātijā gribēja piemērot grieķu senam ģērbam, un par jaunu pasaulē nāca peploss un antiskie krekla ģērbi. Protams, ka šie mākslīgi atjaunotie apģērbi bij tikai ārēji līdzīgi seniem apģērbiem, un šī restaurācija attiecās tik uz sievietes apģērbu. Vīrietis par savu apģērbu izraudzījās Anglijas (parlamentārisma ievēdējas) inter-

Ampira laikmeta apģērbs 19. g. s. sākumā.

nacionālo un praktisko uzvalku. Ar šo posmu tad arī noslēdzās vīriešu modes attīstība, un vienīgi dāmu modes ar vēl ātrāku tempu veidojās tālāk. Fig. 15. attēlots šāds pēc senās Grieķijas parauga atjaunotais ampira laikmeta sievietes apģērbs. Pie šī ģērba aplūkošanas uzmanību pelna — augstā taljas vieta, kupla ģērba apakšējā daļa ar šlepi, kā arī vēl kurpes bez papēžiem. Šādu apģērbu pagatavošanai lietoja ļoti vieglus audumus (Indijas muslīnu), un tikai vēlāk, kad Napoleons noliedza pēdējā ievēšanu, pārgāja uz Lionas zīdu.

Kungu apģērbs (fig. 28.) vēl vairāk līdzinās mūsdienu frakas ģērbam. Tikai vēl

bikses turpina palikt īsas, bet toties veste saīsinājusies līdz taljas vietai un svārkciem radusēs augsta apkakle.

Bidermaiera (1815.—1847. g.) laikmeta apģērbi.

(Fig. 16., 29. un 30.)

Šā laikmeta sākumā sievietes apģērbs top atkal īsāks, kuplāks un it kā sastingst no pārkraušanas ar dažādiem plastiskiem rotājumiem. Āmpīra laikmetā modē nākusē dāmu apakšveļa parādās dienas gaismā sevišķi meiteņu apģērbos. Fig. 16. redzams bidermaiera laika raksturīgais dāmu apģērbs ar lielo krūšu izgriezumu, paplašinā-

Otrs no šiem zīmējumiem (fig. 29.) rāda vēl vairāk demokrātizējošos materiāla ziņā apģērbu, un tikai vēl tā krāsas (brūna, zaļa, zila un violēta) atļauj dendiju patvaļīgai

Bidermaiera laikmeta apģērbs ap 1835. g.

tiem pleciem, t. s. lapsenes talju un kupliem zvanveidīgiem svārkciem. Še atkal atmodas rokoko laika gaume, lai gan ne vairs tādā izsmalcinātībā kā toreiz.

Fig. 30. attēlo 1825. g., bet fig. 29. — 1839. g. vīriešu uzvalkus. Jau pirmā no tiem redzam mūsaiņu gažās bikses, un tikai viņu materiāls (Ķīnas zīds) vēl atgādina iepriekšējo gadusimteni. Līdzīgi dāmu apģērbam arī te pleci paplašināti un ievilkta talja.

Bidermaiera laikmeta apģērbi.
(Ap 1839. g.) (Ap 1825. g. Vīnē).

Krinolina modes apģērbs (1852.—1870. g.)

gaumei parotaļāties. Bet jau tad sabiedrībā izskanēja doma, ka par labi apģērbtu var sevi turēt tikai tas, kas neuzkrīt ar savu apģērba krāsu raibumu. Šī doma arī beidzot uzvarēja un atstāja mums mantojumā melno uzvalka krāsu, kā labas gaumes pazīmi.

Krinolīna mode dāmu apģērbos.

(Apm. 1852.—1870. g.)

Fig. 17. mums par jaunu parādās krinolīns, kas likās jau aizmirsts. Bīdermaiera laikmeta kuplie svārki pieauga kuplumā un garumā, un dāmām atkal bij jāķeras pie stīpu būra, kas lai noturētu vieglos audumus vajadzīgā kuplumā. Kā jauninājums apģērbā uzpeld volangi, kas stipri atgādina seno bronzas laikmeta Krētas priesterienes vienu pār otru pārliktos gurnu autus. Ar šiem volangiem rotāja netikvien svārkus, bet arī piedurknes.

Turnīru modes apģērbi.

(Apm. 1873.—1889. g.)

Krinolīns beidzot maina savu apaļo mucasveidīgo formu un pirms savas pazušanas svārku kuplumu izceļ muguras pusē. Te tad arī piesaistās nākošā, t. s. turnīru mode, kas visus drapējumus, kā to redzam fig. 18., pārnes uz gūžām, piedodama sievietes figūrai peldoša gulbja izskatu.

Nākošās modes, pazūdot turnīriem, uzmanības centru pārnes uz piedurknēm (ap 1895. g.), kas tad ļoti bieži maina savu izskatu, pieņemdamas visdīvainākās formas.

Ja modes pēc franču revolūcijas mainās daudz ātrākā tempā, tad tur divi iemesli.

Pirmais iemesls, kas mudināja turīgākās aprindas un aristokratiju mainīt biežāki apģērba formu, bij tas, ka nu pie demokrātiskās iekārtas nevienam nebij liegts nēsāt modernus apģērbus, nedz lietot dārgus materiālus. Tādēļ sabiedrības „krējumam” neatlika nekas cits, kā, bieži mainot apģēr-

Turnīru modes apģērbs ap 1873. g.

bu modes, pastrīpot savu izcilus šķiru un stāvokli. Bet otrs šīs ātrās modes maiņas sekmētājs bij apģērbu veikalnieki, kas labprāt uzņēmās savas peļņas nolūkos aizbildniecību par publikas gaumi apģērbu lietās.

A P Ģ Ē R B A E S T Ē T I K A

Ja starp labu un ļaunu nevar novilkt faisnu robežu, tad vēl grūtāki to darīt starp skaistu un neglītu. Netikvien katram laikmetam, katrai tautai, bet gandrīz jau katram īpatnim ir sava gaume un savs uzskats par skaistumu. Bet pat arī tur šis uzskats nav stabils, jo, kas jaunībā patīk, tas vecumā liekas smieklīgs un neglīts. Lai šie uzskati būtu skaidrāki, tad pievedīšu illūstratīvus piemērus.

Cik kontrastaini ir uzskati starp dažādiem laikmetiem, par to liecina sekošais: Sākot ar viduslaikiem un beidzot ar renesansi, dāmu (sākumā arī vīriešu) ideālais ķermeņa stāvoklis bij izgāzts vēders (grūtniecības simulācija). Bet, sākot ar 17. g. s., tāds izskats liekas galīgi neesfētisks, un par ideālu figūras stāvokli uzskata pilnīgi pretējo.

Cik liela starpība bijusi renesanses laika apģērbā dažādu tautu starpā, par to stāsta kāds ceļnieks, kas XVI. g. s. ceļojis no Venēcijas uz Vāciju. Viņam, lai izbēgtu no pūļa nicināšanas un draudiem, svešās valstīs nācies 2 reizes iegādāties attiecīgu apģērbu. Ka modes lietas ir bijušas par zobgalības un pat valsts varas iejaušanās iemeslu, par to apģērba vēsture stāsta ik uz soļa. X. un XI. g. s. valdība izdeva likumus pret dārgu materiālu lietošanu, bet jau XII. g. s. parādās pirmā karikatūra par talju, platām piedurknēm un iesķeltiem svārkiem.

XV. g. s. mode cīnījās par 1 mt. gaļām tūtveidīgām cepurēm, kas tik skaisti harmonēja ar tā laika gotisko architektūru; bet baroko laikā tādas cepures mauca par izsmieklu ķeceriem galvās. Arī mūsu laikos modes ievēdējam nākas ciest no citādi domājošas publikas. 1912. g. parādījās dāmu bikšu svārku mode, kurai bij jābēg no skatuves zem pūļa svilpienu skaņām. Vienīgais, ko no apģērba valkātāja varam prasīt, ir, lai apģērbs būtu saskaņā ar viņa ķermeni un ar viņa apkārtni; lai šis apģērbs izceltu

ķermeņa skaistumu (cik to atļauj attiecīgā laikmeta morāle) un lai apslēptu tā defektus, protams, ja tādi būtu. Laikmeti, kad pastāvēja stila vienība starp atsevišķām mākslām un apģērba stilu, atstāj uz skatītāju daudz harmoniskāku iespaidu nekā 19. un 20. g. s. sajukušie un eklektiskie mākslas stili. Daudz ļaunuma šai tīrās un pielietojamās mākslas stilu kļedzošā nesaķaņā ir ienesis veikalniecisms (cenu konkurence, fabriku masu artiķeļi u. t. t.), tradīciju trūkums un nepiedodami paviršā jaunatnes audzināšana.

Arī šās domas gribētos illūstrēt ar sekošiem piemēriem no mūsu pašu apkārtnes. Cik bieži nākas novērot, ka zema un korpulenta auguma dāma liek sev pēc modes lapas pagatavot gaišu un īsu apģērbu, kas vēl vairāk pastrīpo viņas ķermeņa trūkumu. Vai atkal lauku meiča šūdina sev caurspīdīga materiāla gaišzaļu apģērbu, kas labi izskatītos slēgtā un siltos toņos izturētā telpā un šai apģērbā iet uz zaļumsvētkiem, kur viņas apģērbs uz spilgti zaļā fona, uz kuŗa tik efektīgi izskatās tautiskie apģērbi, atstāj netīra traipa iespaidu. Ne sevišķi skaisti izskatās renesanses, baroko, rokoko vai austrumnieku stilos iekārtotās istabās mūsu dienu dāmu kreklveidīgais apģērbs un kungu drūmie smokingi, frakas; bēdīgi nabadzīgi izliekas arī šā laika kungu prozaiskie pidžaki līdzās bagātiem tautu meitu apģērbiem mūsu lielos nacionālos svētkos.

Beidzot par to, ka apģērbam jāizceļ ķermeņa skaistumi, nenāktos daudz mudināt, jo mūsaiķu elastikā morāle tur lielus šķēršļus ceļā neliek, — bet par to, ka defekti būtu slēpjami, gan nebūtu jāaizmirst atgādināt, lai tas cik sāpīgi un neveikli arī nebūtu izpildīt. Cik neskaitāmas reizes drēbniekiem un šuvējām nācies, pārtaisot apģērbus, rūgti nožēlot, ka viņi nav sākumā jau pārliecinājuši klientu vai daudzprasošo klienti par no viņiem izvēlēta modes lapas parauga nepiemērotību.

Apģērba higiēna.

Apģērba izcelšanos, kā to redzam apģērba vēsturē, sekmēja kauna sajūta un vēlēšanās pasargāt savu ķermeni no aukstuma un karstuma. Pirmais apstāklis atliecas uz ētiku, bet otrs — uz šo iekustināto jautājumu. Kādam tad būtu jābūt higiēniskā ziņā ideālam apģērbam.

1. Apģērbam jābūt piemērotam klimatiskiem apstākļiem. Lai gan mūsu laikā šī prasība liekas pate par sevi saprotama, tad tomēr arī tagad šai ziņā pietiekoši daudz grēko. Piem.: Mūsu kungu apģērbi par daudz bieži vasarā un it sevišķi nepiemēroti bieži un pieguloši viesībām, kur siltās telpās visu nakti tādus apģērbos jādejo. Toties atkal mūsu skaistam dzimumam, kas nešaubīdamies seko Parīzei (kur daudz siltāks klimats kā Latvijā), ziemas apģērbs par daudz plāns un, cik tas nu vecmodīgi arī neizklausītos, — īss.

2. Apģērbam jābūt vieglam. Tas nedrīkst

traucēt ādas elpošanu, kas ne mazāk svarīga kā elpošana ar plaušām. Šī iemesla dēļ nav ieteicami gumētie vai metalizētie apģērbi.

3. Apģērbam jābūt viegli tīrījamam. Senās Eiropas tautas nenēsāja veļu, kas ir jaunāko gadsimtu sasniegums, bet toties viņas bieži tīrīja pašu virsgērbu, kas tagad, dažādu audumu neizturības dēļ, nemaz netiek tīrīts. Pēdējais apstāklis sekmē slimības dīģļu izvazāšanu.

4. Apģērbam jābūt vaļīgam, un tas nedrīkst kropļot pašu ķermeni. Jau sākot no viduslaikiem, dāmas skaistuma vārdā ar korseti saņņaudza savu viduci, kas tik sliktu iespaidu atstāja uz pašu un uz viņu pēcnācēju organisma. Tik pašlaik ķermenis brīvi uzelpo no šī žņauga, un tā vietā sekmīgi stājusies vingrošana un citi skaistuma kopšanas paņēmieni.

Krāsu harmonija.

Par pamatkrāsām, no kurām var sastādīt visas pārējās krāsas, sauc sarkanu, zilu un dzeltenu krāsu, bet par viņu papildkrāsām — zaļu (zils + dzeltens), oranžu (sarkans + dzeltens) un violētu (zils + sarkans) krāsu. Bez jau minētām pastāv vēl pārejas krāsas: sarkani-oranžā, oranži-dzeltenā, dzelteni-zaļā, zaļi-zilā, zili-violētā un violēti-sarkanā krāsa.

Bet no šīm nosauktām spilgtām krāsām varam vēl sajaukt bezgala daudz nokrāsu, kuņas vairāk vai mazāk tuvojas pelēkam.

Balta krāsa rodas no absolūti tīru pamatkrāsu sajaukšanas. Violētu, zilu un zaļu krāsu sauc par aukstām krāsām, bet sarkanu, oranžu un dzeltenu — par siltām.

Cilvēka acs nervu tīkls iekārtots tādējādi, ka viņa saskaņu izjūt tikai tad, ja skatīto krāsu kopsomma dod baltu vai baltai krāsai tuvu stāvošu nokrāsu. Tādēļ krāsu kombinējumos krāsai liek blakus viņas papildkrāsu (vēl labāki, ja lieto papildkrāsas kaimiņu) un otrādi, vai atkal siltās krāsas kombinē ar aukstām. Turpretīm krāsu lokā krāsa ar blakus stāvošām pārejas krā-

sām un papildkrāsām nesader, un tāds kombinējums atstāj uz mūsu redzi neharmonisku iespaidu.

Ja mēs nedodam blakus kādai spilgtai krāsai papildkrāsu, tad acs pate sāk tādu saskatīt, padarīdama spilgtumu pelēkaku un nokrāsodama krāsainam laukumam blakus stāvošās neitrālās krāsas spilgtās krāsas papildkrāsā. Piem.: Ja mēs ilgi skatāmies uz spilgtu sarkanu gaismu, tad mums visa pārējā apkārtnē izlikšies zaļa.

Drēbniecības praktikā to var izlietot sekoši: Ja klientam ir neizdevīgi pelēka sejas krāsa, tad tam var ieteikt aukstās un spilgtās krāsās izturētu apģērbu. Ja sārta seju grib padarīt bālaku, tad ieteicamas tumšas un siltas apģērbu krāsas.

Trīskrāsu saskaņu var panākt no 12 krāsu loka, ja pie izvēlētās krāsas pievieno tās 3. no vienas un 4. no otras puses kaimiņus. Šādas 3 krāsas savstarpēji jaucot un fonāli variējot, var iegūt veselu rindu harmonisku papildtoņu.

Ja sākumā minēju, ka apģērbam jābūt izdevīgi saskaņotam ar sejas krāsu, tad ne

mazāk svarīga ir tā saskaņošana ar apkārtni. Apģērba krāsa, kas pieskaņota siltām istabas krāsām, var pilnīgi nederēt ārpagaismojumā.

Tad vēl būtu vērā liekamas dažas optiskas illūzijas.

Melnās krāsas priekšmets izskatās mazāks nekā tāda pat lieluma baltās krāsas, un vertikāli strīpots laukums liekas šau-

rāks, kā horizontāli strīpots. Šās abas illūzijas, pareizi piemērotas, var dot labus panākumus, kad jānotuše kliēnta korpulenta vai pretējā izskata figura.

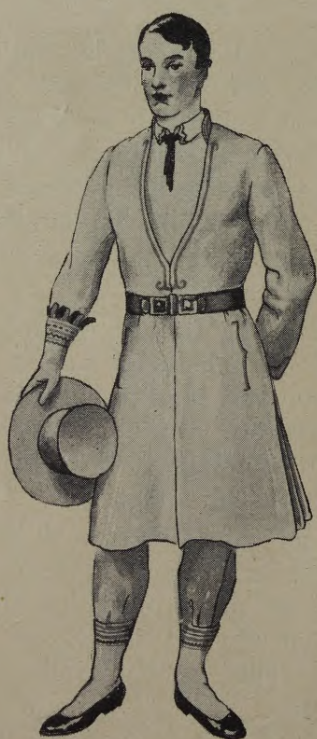
Lai brīvi un ar sekmēm varētu pielietot pievestās teorijas, tad, protams, nepieciešami iepriekšēji vingrinājumi zem kompetentas personas vadības.

Kā man ģērbties?

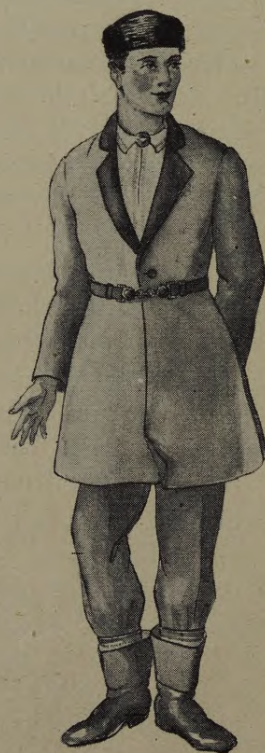
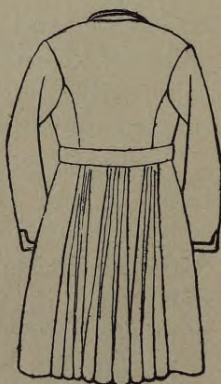
Bieži vien kliēnts, apzinādamies sakamā vārda nozīmi: apģērbs dara vīru, griežās pie drēbnieka pēc padoma kā tādā un tādā gadījumā ģērbties. Lai kāds no maniem jaunākiem amata biedriem nepalīktu noteiktu atbildi parādā, tad gribu dot dažus aizrādījumus. Pirmā vieta vakara viesību uzvalku starpā tagad pieder frakai un smokingam, bet abi šie apģērbi velkami tik pēc plkst. 7 vakarā. Dienas viesībās turpretīm lietojams cutaway's, kas gandrīz pilnīgi izskaudis vizitsvārkus, ar svārkiem līdzīgas vai t. s. fantāzijas krāsas vesti un strīpotām biksēm.

Smokingam tagad ierādīta vieta mazākās vakara viesībās, bet frakai — plašākos un svinīgākos izrīkojumos. Pie smokinga pēdējā laikā dažreiz valkā, parastās melnās vestes vietā, — baltu no mazgājamās pikejdrānas, kas piedod tā izskatam svinīgāku nokrāsu. Pie smokinga pieder pilnīgi melna kakla saitīte (taurenīts) bez kādām strīpām.

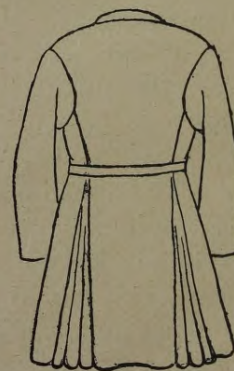
Kā jau minēju, tad fraka velkama plašākos un svinīgākos gadījumos un tai piestāv balta veste (pikejdrānas) un balta kakla saite. Pie abiem šiem vakara uzvalkiem jāaun melnas lakkurpes vai lakzābaki (tikai bez kādiem raibumiem) un melnas

Baltie dižsvārki.

Vidzemnieku krāsainie svārki.

zīda zeķes. Krūšu kabatā ievietojams baltais, bet ne, par nožēlošanu, tik bieži lietotais raibais kabatas lakatiņš. Kādreiz tik ļoti iemīļotām mīkstām krekla krūtīm tagad pieteikts kašs un vienīgi cietās krūtis un stāvās ar aflocītiem stūriem apkaklītes der pie smokinga un frakas.

Kursiskie strupie svārki.

Ja saņemot ielūgumu uz kādām vakara viesībām nav skaidrs šo viesību rakstūrs, tad atļauts namatēvam par to tuvāki apvaicāties. Bet jau no ielūgumu izsūtīšanas kārtības var spriest par paredzēto viesību nokrāsu. Ja ielūgumi izsūtīti jau laikus pirms viesībām, tad viesības domātas plašas un svinīgas, bet ja ielūgumi izsūtīti tik dienu iepriekš vai pat uzaicinājums saņemts pa tālruni, tad viesības domātas intīmākas.

Dienas viesību uzvalku kārtība.

1. Kāzās un kristībās (priekšpusdienā), pēcpusdienas viesībās un izstāžu atklāšanās jāģērbj vizītsvārki ar raibu vesti, strīpotām biksēm un melni pelēku kravati vai cutaway's ar melnu vai raibu vesti, strīpotām biksēm un gaŗu melni baltu sienamu kravati.
2. Medībās — sporta žaķete ar galifē vai pumpbiksēm un žokeju cepuri.
3. Ceļojumā — pelēka vai brūna žaķete un plats mētelis.
4. Nacionālos svētkos (dziesmu, vingrošanas u. tml.) — īsie pelēkie kursiskie svārki (žaķetes vietā) vai krāsainie (zilie, zālie vai brūnie) vidzemnieku svārki (cutaway'a vietā) ar pelēkām biksēm.

Vakara viesību uzvalku kārtība.

5. Kāzās (vakarā), ballēs un oficiēllos mielastos jāģērbj fraka ar baltu vesti un baltu kakla saitīti vai smokingš ar baltu vai melnu vesti un melnu kakla saitīti.
6. Intīmākās mājas viesībās (vārda, dzimšanas u. t. t. dienās) — smokingš vai melns vai arī zils uzvalks.
7. Bērēs — fraka vai melns uzvalks.
8. Nacionālo svētku vakara izrīkojumos (goda mielastos) — baltie dižsvārki (frakas un smokinga vietā).
9. Teatrī pirmizrādēs — fraka vai smokingš, bet parastās izrādēs — smokingš vai zila vai arī melna žaķete.
10. Oficiālā vizītē pie prezidenta — fraka.

Cilvēka ķermeņa proporcija.

Jau senie ēģiptieši un grieķi izstrādāja teōrijas par cilvēka ķermeņa samēriem. Šī zinātnes nozare sevišķi uzplauka renesanses laikā, kad attīstījās ne tikai māksla, bet arī zinātne. Slavenie meistari, kā: Mikel Andželo, Leonardo da Vinči, Rafaēls, kā

arī Albrechts Dūrers pēc pamatīgām stūdiņām, ievērojot antisko statūju samērus, izstrādāja veselus traktātus par normāla skaištuma likumiem. No šiem likumiem redzams, ka cilvēka augumu iedala 8 galvas vai 10½ sejas gaŗumos, lai gan dzīvē bieži

vien sastopami izņēmumi, kad cilvēka ķermenis nedaudz pārsniedz 7 galvas gaŗumus. Normālu figuru sadala šādi:

- 1) Priekšpusē kakla bedrīte atrodas $1\frac{1}{3}$ galvas gaŗuma atstatu no galvas virsas.
- 2) Pleca kaula galviņa — $1\frac{1}{2}$ galvas.
- 3) Krūšu dziedzeru gali — 2 galvas.
- 4) Krūškaula gals — $2\frac{1}{3}$ galvas.
- 5) Ribū gali — $2\frac{5}{6}$ galvas.
- 6) Elkoņa locītava — 3 galvas.
- 7) Naba un zarnu kaula šķautne — $3\frac{1}{6}$ galvas.
- 8) Ciskas kaula galviņa — $3\frac{2}{3}$ galvas.
- 9) Kaunuma kaula savienojums — 4 galvas.
- 10) Sēdes kaula apakša — $4\frac{1}{10}$ galvas.
- 11) Āpakšdelnas locītava — $4\frac{1}{10}$ galvas.
- 12) Rokas pirkstu gali — $4\frac{5}{6}$ galvas.
- 13) Ceļgāskriemeļa vidus — $5\frac{3}{4}$ galvas.
- 14) Tievā, lielā kaula galva — 6 galvas.
- 15) Iekšējā potīte — $7\frac{2}{3}$ galvas.
- 16) Pēdu apakša — 8 galvas.
- 17) Muguras pusē pakauša kaula apakša — $\frac{2}{3}$ galvas.
- 18) Septītais kakla skriemelis — $1\frac{1}{4}$ galvas.
- 19) Lāpstiņu apakšējie gali — $2\frac{1}{6}$ galvas.
- 20) Elkoņa kaula galva — $2\frac{5}{6}$ galvas.
- 21) Astes kaula gals drusku augstāks par ķermeņa vidū.

Ķermeņa apkārtmērs zem padusēm vīrietim — $4\frac{4}{7}$ galvas gaŗumi vai $\frac{2}{3}$ no rumpja gaŗuma (atskaitot galvu), bet sievietei apkārtmērs — $4\frac{1}{2}$ galvas gaŗumi.

Apkārtmērs taljas vietā vīrietim — 4, galvas gaŗumi, bet sievietei — $3\frac{4}{7}$, galvas gaŗumi.

Apkārtmērs sēdvietā vīrietim — 5; bet sievietei $5\frac{1}{4}$ galvas gaŗumi.

Ātstatumiem starp 1) galvas virsu un kaunumu, 2) pēdējo un pēdu apakšu un 3) krū-

šu kaulu un uz sāniem izstieptas rokas pirkstu galiem jābūt pie pareizi noauguša ķermeņa līdzīgiem (Sk. zīm. 30-a un 30-b).

Tāpat līdzinās atstatums starp ciskas kaula galviņu un ceļgala locītavu atstatumam starp pirmo un pretejās puses krūšu dziedzeŗa galu vai atkal atstatums starp elkoņa locītavu un pleca kaula galviņu — atstatumam starp pēdējo un pretejās puses krūšu dziedzeŗa galu.

Kas attiecās uz anatomijas pielietošanu drēbniecībā, tad par to daudz rakstīja prof. Bergers, uzsvērdams, ka bez iedziļināšanās pašā cilvēka ķermeņa uzbūvē nav domājama sistemātiskāka piegriešana.

Pirmais, kas mēģināja dot apģērba piegriešanā sistēmu, bij Londonas drēbnieks Michels (1818. g.). Viņa uzskati noderēja par pamatu „Trešdaļu“ metodei. 1828. g. Parīzē nāca Compaing klajā ar tā sauc. „Centimetru“ piegriešanas metodi.

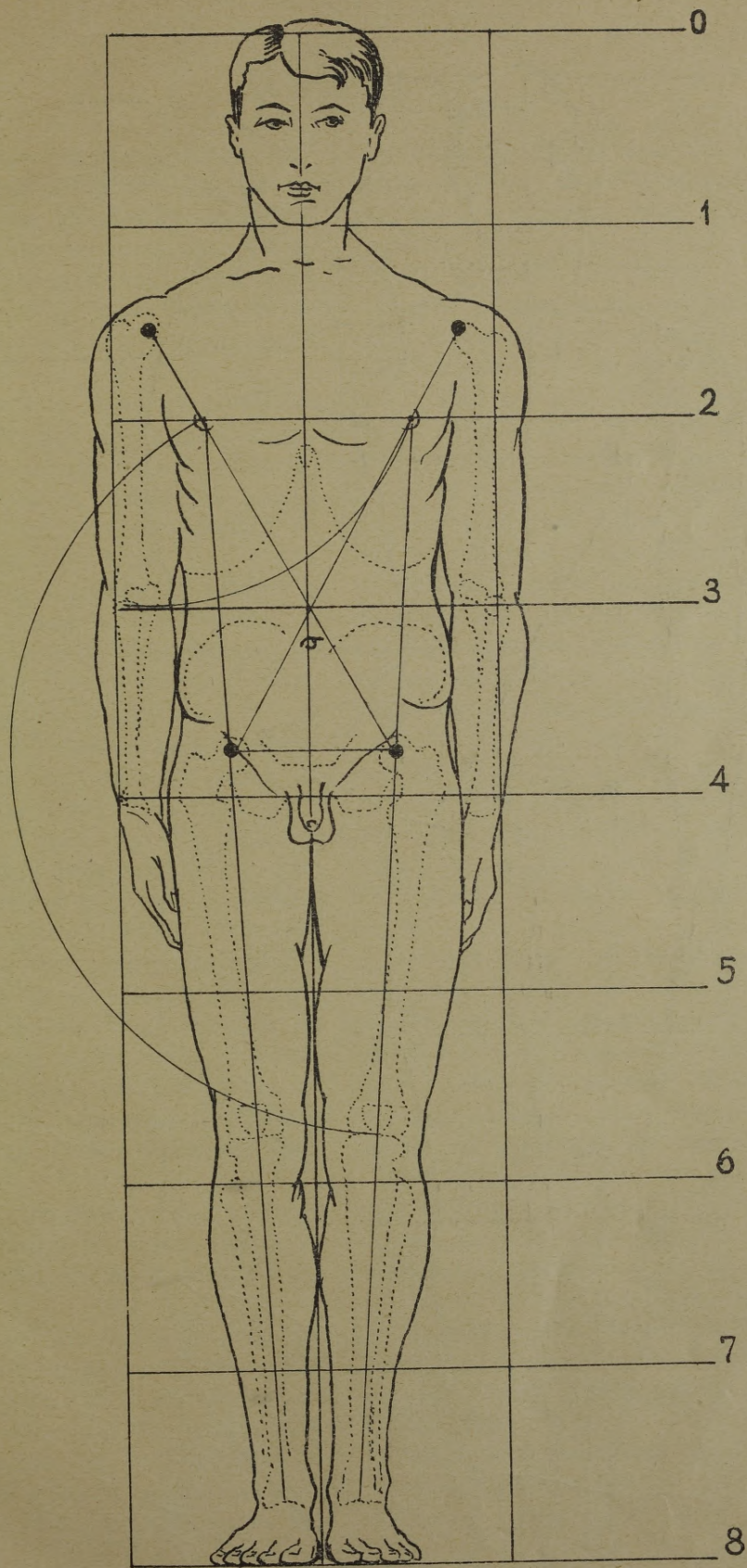
Šās abas pamatmetodes ir stipri labotas par šiem 100 gadiem, bet pašā būtībā nav grozītas.

Par šo jautājumu parādījās 1824. g. T. Heydera un vēlāk, 1834. g., Hamburgā, H. T. Vampes grāmata, kas atrada sevišķi daudz piekritējus Anglijā.

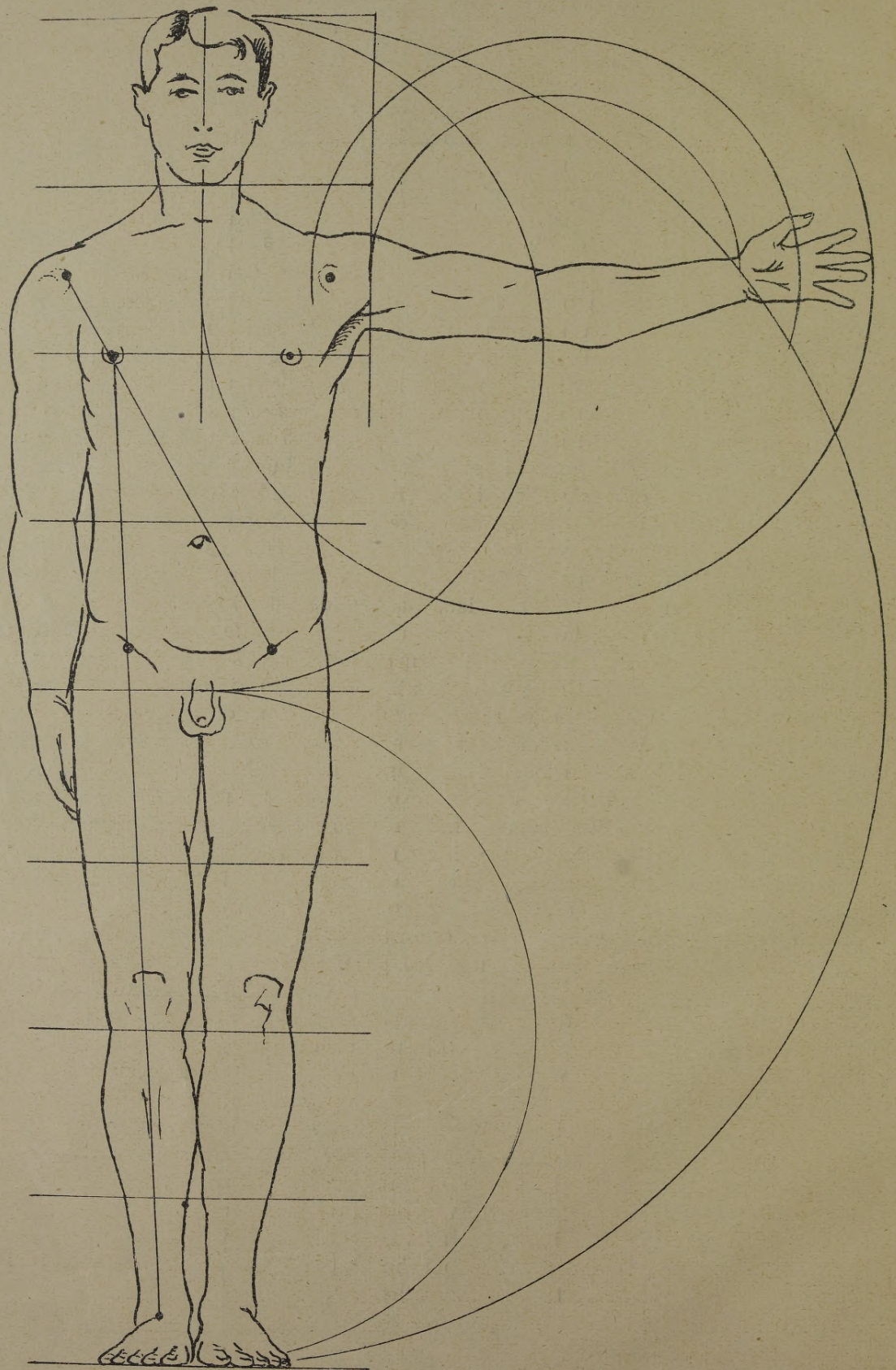
Vampe savā grāmatā uzsvēra galvenā kārtā garenuma dalījumus. Viņš sadalīja atstatumu no piedurknes cauruma apakšas līdz papēžiem līdzīgās 5 daļās. Pirmā daļa viņam derēja kā sānu gabala gaŗums, bet atlikušās četras — kājām.

1871. gadā Vācu Modes biedrība nodibināja slaveno Berlīnes drēbnieku akadēmiju zem Rudolfa Maurera vadības, kuŗš bija līdz ar to arī pats drēbnieku meistars. Šīs skolas iespaids ļoti plašs un viņš sajūtams arī mūsu drēbniecībā.

Nº30a
(proporcijas)

Nº 30 b
(proporcijas)

Priekšvārds.

Lai iegūtu pareizus un daudzpusīgus paskaidrojumus, nepieciešama metode, kas ar savu daudzpusību un precizitāti izsmelīgi noskaidrotu materiāla raksturu un ārējās formas, piegriežot galveno vērību ģeometriskam zīmējumam, un šie metodiskie paņēmieni, aizķerot vismazākos sīkumus, viegli noskaidros formas.

Raksturīgie materiāli mums noskaidros ķermeņa dažādo stāvokli un formas. Starp šiem raksturīgiem materiāliem būs relatīvās sistēmas, tas ir ķermeņa vispārējais analīzējums, kamēr citi būs speciāli domāti tikai vienam zināmajam ķermenim.

Pirmie būs dažādu stāvokļu un sakarības skaitļi, otrie, kuŗi prasa sevišķu vērību, ir formas, noteiktu stāvokļa apzīmētāji, kā tauste, redze u. taml. Tie ir redzamie apzīmējumi, t. i. cilvēka ķermeņa uzbūve.

Materiālais raksturs novērojams visos dažākos ķermeņos un viņu dažādās daļās, un cilvēka ķermenī nav neviena vietīņa, kuŗu nevarētu apgaismot. Tādēļ cilvēka ķermenis arī prasa drēbnieka dziļo uzmanību. Sevišķa vērība piegriežama ķermeņa divkārsām daļām, jo šīs pašas formas atkārtojas kreisā un labā ķermeņa pusē starp anatomisko vidus līniju; šo divu līniju daļas sastāda modeļa zīmējumu, kas uzzīmēts un pārnestš audumā sniedz ķermeņa abas daļas. Šādā veidā piegriež gandrīz visus uzvalkus, atliek vienīgi attiecīgie izlabojumi labā vai kreisā pusē, ja ķermenis nav gluži normāls.

Locekļu stāvoklis un relatīvais izplatījums rūpīgi studējams un novērojams, tādēļ ka viņi ļoti bieži skaidri nozīmējas ādā un uzvalkā.

Tādēļ pirmām kārtām nepieciešams pazīt ģindeņa stāvokli un viņa attiecības pret cilvēka iekšām, jāzin, uz kādu kaulu un kādu daļu var ņemt atbalsta punktu, tiklīdz tas ir zināms, jāatzīmē individuālās variācijas, lai varētu bezgala mainīt apģērba formu. Tā tad pirmām kārtām jāiepazīstas

ar ģindeņa normālo formu, jāsaprot sadalīt kaulu kustības, dažādie stāvokļi un iedalīt krokas. Tas ir pārāk grūts, pat, jāsaka, neiespējams uzdevums personai, kas nepazīst cilvēka ķermeņa anatomiju.

Otrām kārtām mums arī jāpārzin cilvēka iekšu stāvoklis, jo uzvalks nekādā gadījumā nedrīkst būt par šauru, bet tam brīvi jāietver visa torsa (viduča) forma, no svara zināt, kādā mērā viņš varētu aizkavēt locekļu un ķermeņa kustības. Rodas jautājums, kā sadalīt kādu iekšējo orgānu, kā novērot pleca vai gurna kustību, vārdu sakot, kā rīkoties ar jūsu klientu, lai gūtu nepieciešamās tehniskās atzīmes, ja jūs nezināsat ķermeņa kustības būtību. Kā gan lai drēbnieks vai piegriezējs zinātu vēdera vai dzīslu darbību, ņemot tos kā primitīvākās lietas? Tas gluži neiespējams, ja viņš nepazīst cilvēka ķermeņa uzbūvi. Un tomēr šie pataloģiskie gadījumi, kas visai bieži nāk priekšā, paslīd neievēroti, nezinātāja acīm, un tikai ļoti liela uzmanība un profesionāla acu asums tos ievēros un ar tiem rēķināsies, ka klients pilnīgi kļūs apmierināts.

Daudzo gadu izmēģinājumi un stūdiņas man tagad atļauj nevien noteikt likumus skaistu apģērba piegriešanai, bet arī izvarīties no visām nenormālo figūru kļūdām. Savos sasniegumos gribu labprāt dalīties ar saviem kollegām, galvodams par panākumiem pat vissarežģītākos gadījumos.

Nevajaga iedomāties, ka izejot no proporciju viedokļa varēs radīt bāzi, galvenai formulai, kuŗu varētu pielietot visdažādākos gadījumos, vienīgi pareizi pazīstot un izprotot kaulu un iekšu sistēmu, viņu un kustību savstarpējās attiecības iespējams radīt ģeometrisko zīmējumu galvenos likumus, kaut arī šie likumi bieži padoti visdažādākiem izņēmumiem.

Pataloģiskie gadījumi, ģindeņa, krūšu un bļodas kaula anormālijas. Profesionālās slimības:

Ģindenis.

1. Atcerēsimies, ka vidūča ģindenis sastāv no divām nobeigtām daļām, krūšu un bļodas kaula, savienotiem ar muguras kaula kolonnu.

Šīs abas kaulu kastes, kuŗu forma un īpašības katram individam ir savādākas, neieņem attiecībā viena pret otru vienmēr vienu un to pašu stāvokli un apmēru, tas atkarājas no ķermeņa stāvokļa, galvenām kārtām no mugurkaula saliekuma.

Krūšu kurvis.

II. Dažu personu krūšu kurvis ir ļoti labi attīstījies, ar skaidri nozīmētu attāluma līniju starp bļodas kaulu.

Skaidrs, ka šāda uzbūve pieder normālam ķermenim.

Turpretīm citu krūšu kurvis ļoti vāji attīstīts, nobeidzoties lejā ar sakropļotu konusu; pēdējie ribu kauli, saspiesti šķērs-griezumā, izplēšas uz leju, spiežas uz paslēpeņu kauliņu, gluži iznīcinot atdalījumu. Krūšu kurvis tādā kārtā ir sakropļots, radot disproporciju starp viņu ģindeņu pārējo daļu. Šādas nepareizas uzbūves cilvēks ir plakanām krūtīm, lēzenu bļodas kaulu kuŗš stipri izspiests uz priekšu; šādas figūras stipri saliektas.

Negribu šoreiz uzskatīties pie šo anormālību un viņu cēloņu noskaidrošanas. Šo cēloņu izpētīšana vairāk attiecas cilvēka barības nozarē un pārāk apgrūtinātu mana darba speciālo uzdevumu. Tomēr gribu aizrādīt uz dažiem svarīgiem faktoriem, kas stipri iespaido krūšu kurvja sašaurināšanos, tie būtu sekošie:

1. Mūsu bērnu salīkušie ķermeņi ir parasti pārāk nekustīgas un sēdošas dzīves veida sekas.

2. Ģimnastika un ķermeņa brīvās kustības tikai tagad sāk attīstīties un nav spējušas dot jūtamus rezultātus.

3. Uzvalku rūpniecība sasniegusi tādu gatavību un izveicību, ka ar viņu labprāt aizsedz ķermeņa defektus, necenšoties pēc būtiski skaista un harmoniski attīstīta ķermeņa.

Bez šiem norādītiem dabiskiem iemesliem ir vēl profesionālās slimības, kuŗas varētu sadalīt divās galvenās grupās:

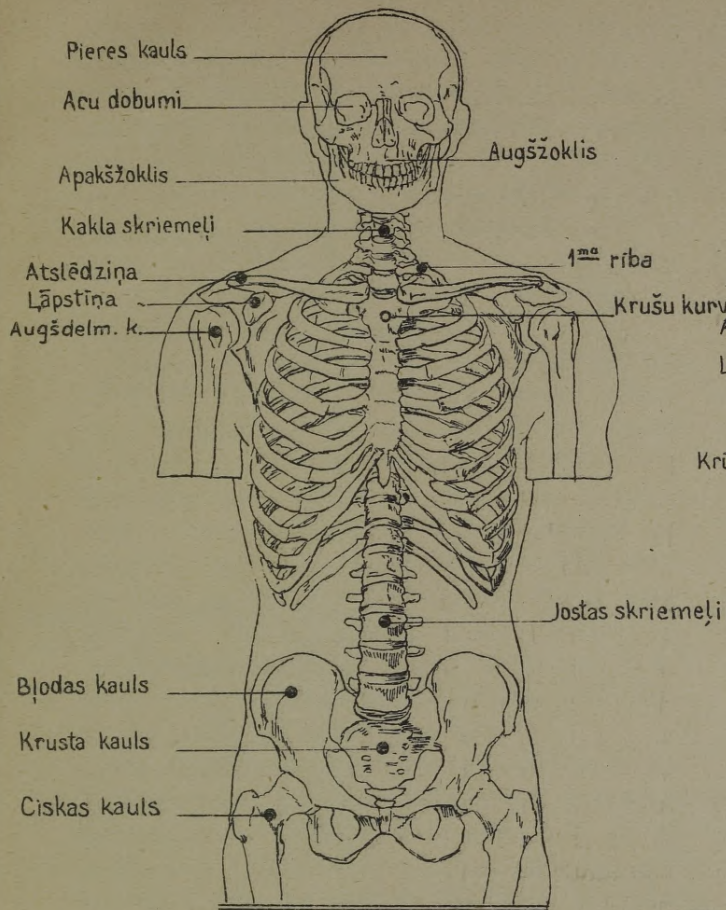
1. Dažādu kaitīgu vielu iespaidi, kuŗi neizbēgami zināmā nodarbošanās nozarē. Pie šīm parādībām mēs nemaz neuzkavēsimies, jo viņas neietilpst mūsu kompetencē un tādēļ nevar mūs interesēt.

2. Zināmas profesijas sekas, kur ķermenis ieņem pastāvīgi noteiktu stāvokli. Ļoti daudzas profesijas piespiež darbiniekus vest vienmēr sēdošu dzīves veidu, piem.: drēbnieka, zīmētāja, zinātnieka, biroja darbinieku u. taml. Ikvienam mūsu kliēntu starpā būs augšā minētās profesijas darbinieki ar visām ķermeņa nenormālībām. Personas, kas daudz nodarbinātas ar rakstīšanu, un kuŗu muskuļi stipri atslābuši, pazīstamas ar vieglu muguras kaula sakropļojumu. Parasti jaunie cilvēki, beidzami savas stūdiņas jau uz skolas sola pieraduši pie šāda ķermeņa stāvokļa, un pieradums ir otrā dabā, lai gan viņš labprāt gribētu izlabot sava ķermeņa stāvokli, tomēr nemanot pieņems gādēm ierasto pozu. Šos dažādos ķermeņa stāvokļus gribu apgaismot vēl izsmelšāki vēlākās nodaļās, gribu vēl aizķert krūšu kurvja muskulatūru. Slikti attīstītas un saspiestas plaušas atstāj dziļu iespaidu uz visas kaulu sistēmas attīstību. Ātīmējams, ka cilvēkiem, kuŗu ķermeņa augšējā daļa no vidūča līdz padusēm ilgāku laiku bijusi saspiesta, krūšu apmērs stipri samazinās, mugura iespiedusies, krūtis plakanas un ribas nospiestas uz leju.

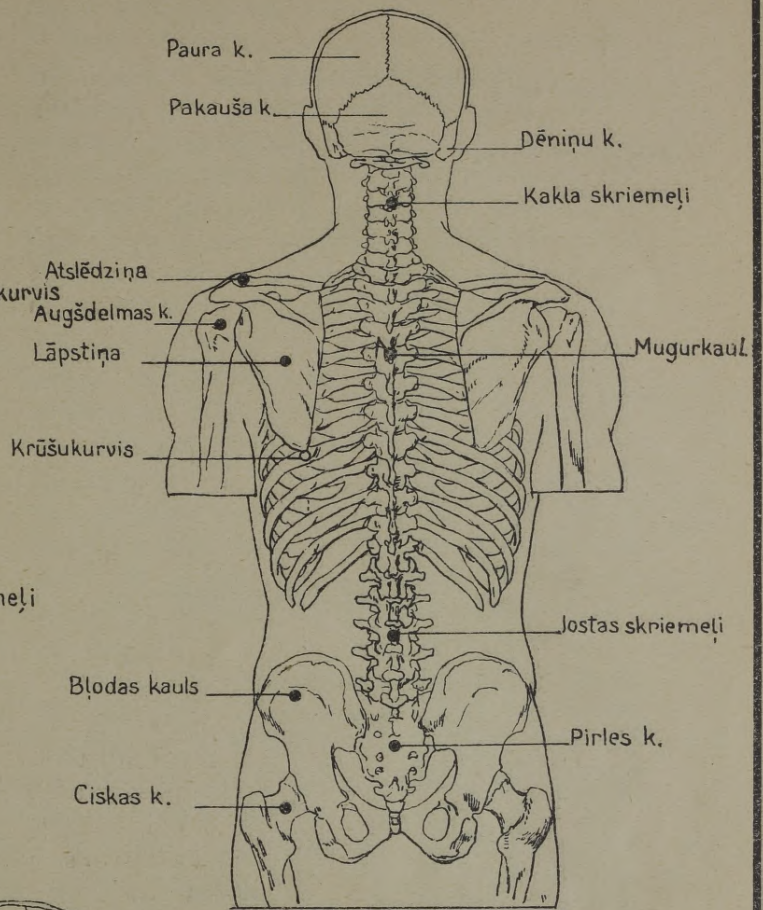
Bļodas kauls.

(Zīmējums 31—36).

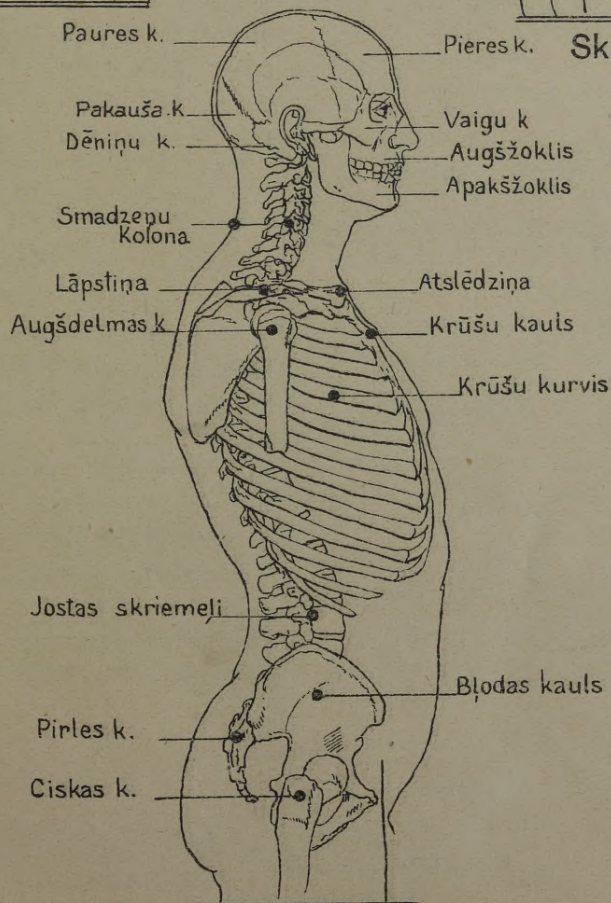
III. Bļodas formā var konstatēt ne mazāk dažādās variācijas (runāšu tikai par tām, kas attiecas uz mūsu priekšmetu); mugurkaula skritulis dažreiz ļoti izspiedies uz āru, gurni ļoti plati un izspiedušies, citreiz viņš atkal attīstījies ļoti maz, tiecas uz augšu, aizsniedzot pat pēdējās ribas, ir atkal gadījumi, kur mugurkaula skritulis vidūča pieturā, kur jāņem šī pēdējā noteikts garums, atrodas paslēpeņu iedobumā. Šo diezgan bieži sastopamo anormālību uz pirmo acumirkli nevar nemaz tik viegli ievērot, jo šinī vietā resnie audi parasti pārklāti taukiem. Nepieciešams tieši uz to norādīt, lai šo kļūdu varētu ievērot. Norūdījusies acs tomēr ievēros ķermeņa raksturīgo

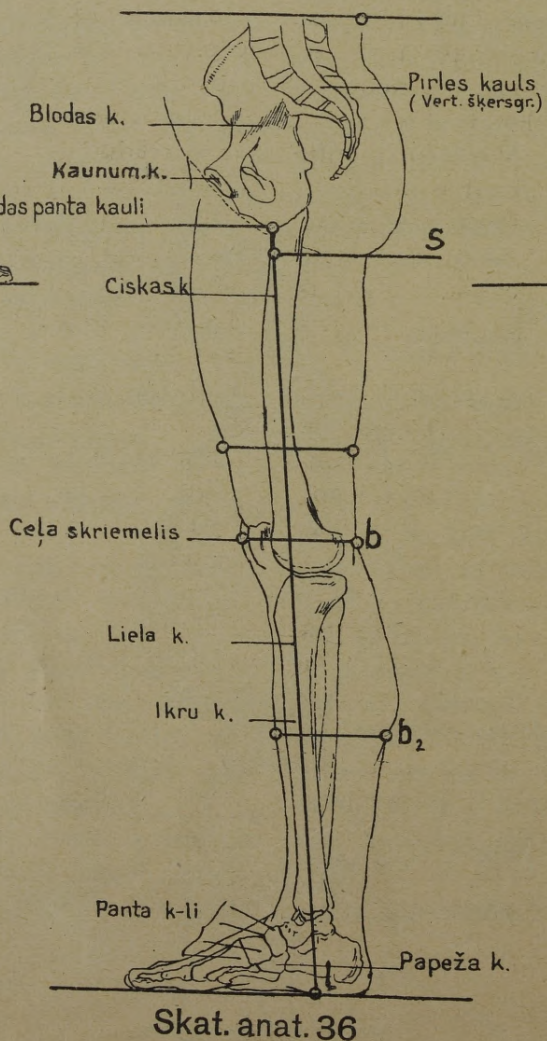
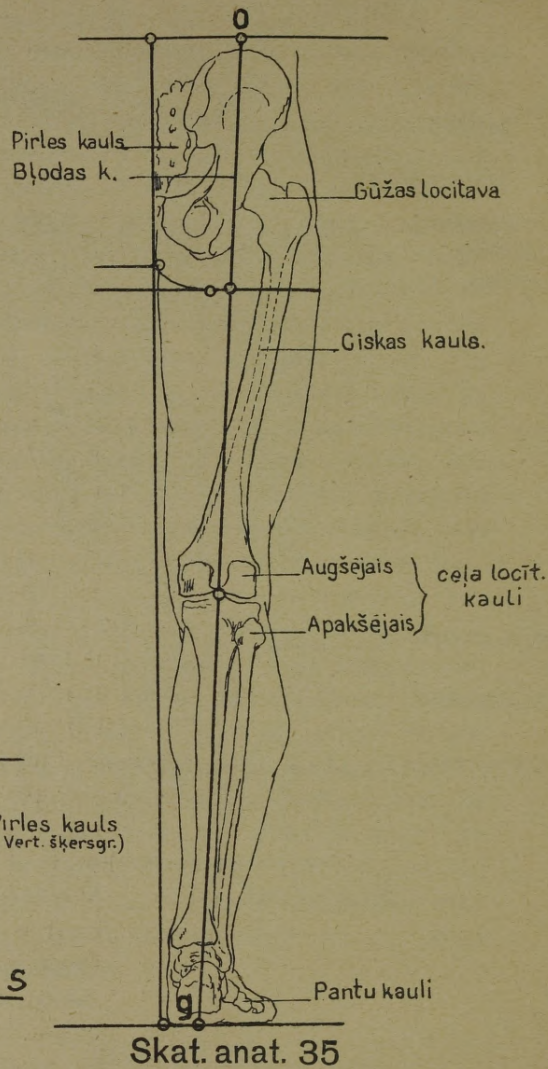
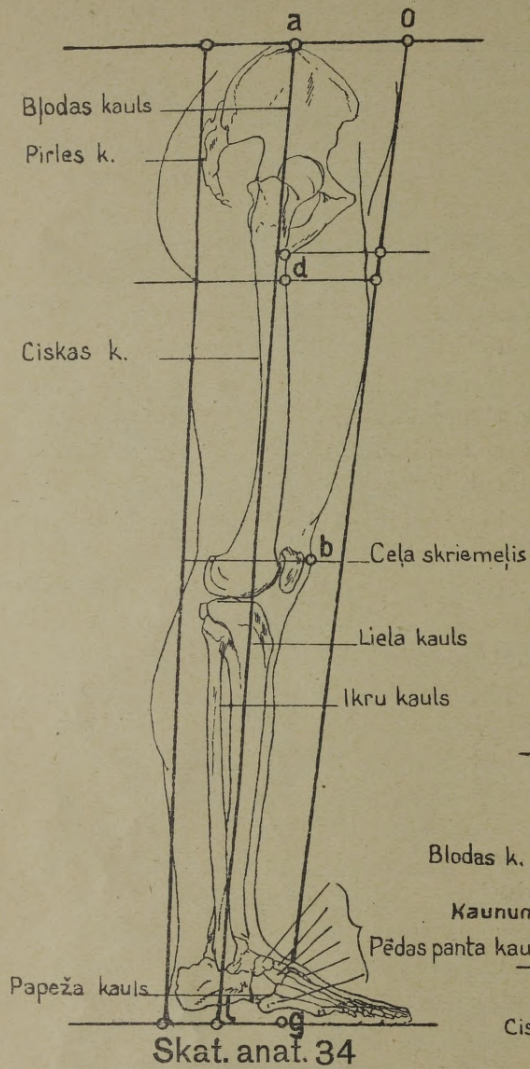
Skat. anat. 31

Skat. anat. 32

Skat. anat. 33

stāvokli šādā gadījumā; parasti tādiem cilvēkiem ir īss viducis un augsts, uz āru izspiedies bļodas kauls. Citos gadījumos, sevišķi pie brangākiem, pavecākiem cilvēkiem paslēpeņu kaulainā masa ārkārtīgi paplašinās paslēpeņu artēriju daļā, sevišķi pie ribu savienojuma ar tūpla kaulu. Dažreiz mīkstumā ribas ir pārāk maz attīstījušās visos apmēros, bļodas kauls slīps un paplašinās tikai vēdera daļā. Šis būtu visbiežāki sastopamās viduļa dažādības.

Tagad pārbaudīsim abus priekšējos pakalpa kaulus; attālums starp abiem šiem kauliem nobeidzas ar vairāk vai mazāk nozīmētu mugurkaula izliekumu krustā. Dažām personām mugura ir iespiesta, ieliekta, bļodas kauls saliecas vai nu uz priekšu vai atpakaļ, attālums starp abiem kaulu iedobumiem palielinās. Citām, turpretī, mugura ir apaļa, bļodas kauls pacelts uz augšu un uz priekšu, krūtis saliektas un attālums starp bļodas kaula bedrīti un ciskas kaula apaļo galviņu samazinās.

Piezīmēsim, ka visas šīs skeleta formu dažādības rada ķermeņa asimetriju, galvenām kārtām bļodas kaula, kuņa mīkstumi nekad neatrodas vienā un tai pašā horizontālā plānā, kādēļ top skaidrs, ka divu kāju dažādie gaņumi atkarājas no gurna horizontālās līnijas, bet ne no kājstarpu īsuma.

Ja nu arī ribu mīkstumi (paslēpenes) nevienādi atdala muguras kaula kolonnu, kļūst skaidrs, ka vienīgi pazīstot šīs anormālības, varēs uzvarēt uzvalka izgatavošanas grūtības.

Vārdu sakot, ja nezinās rast un izlietot svarīgos pieturas punktus modernā zīmēšanas mākslā, viņu atsevišķās samazināšanaš vai palielināšanaš paņēmienu, nebūs iespējams sasniegt uzvalka izgatavošanas vienkāršības principu.

Jāpiezīmē, ka zīmēšanas pamata principi ļoti bieži izkēmoti un pārprasti, jo iekšu un kaulu savstarpējās attiecības ir negrozāmas, lai kādi būtu šo pēdējo sakropļojumi un veids.

Mēs rādīsim šī darba kulminācijas punktu zinātniskā darbā, pievirzoties tām grūtībām,

kādas bij jāpārvār senāk drēbniekiem studējot proporcionālās metodes.

Mūsu zīmēšanas un piegriešanas veids galīgi iznīcina visas grūtības, iepriekš visu zinātniski noskaidrojot un tādā veidā rodot loģisko atrisinājumu. Man tomēr aizrādīs, ka mani paskaidrojumi pārāk zinātniski. Kā skolnieki nesapratīs šos pārāk tehniskos apzīmējumus un terminus. Maldīšanās! vienīgi pateicoties anatomijas mācībai un aprakstošai ģeometrijai, esmu atradis noteiktās bāzes, paliekošas un negrozāmas, kas man atļauj vienkāršot vissarežģītāko un grūtāko zīmējumu. Mans skolnieks var apmierināties. Viņam nedošu rokās cilvēka ķermeņa skalpējumu, tāpat arī nelikšu iekalt slavenu ģeometriskā kvadrāta formulu. Šīs vecās metodes bija pārāk garlaicīgas un nomocošas, vēl vairāk, viņas mācīja skolniekiem tik lielus maldus, kas jau sniedzās muļķībā un ārprātā.

Manā darbā pievestie zīmējumi ir daļi, tās vairs nav sliktas gravīras, vai uz vulgārā papīra iespiesti groteski zīmējumi, bet gan dabīgas fotogrāfijas ar paskaidrojošu tekstu, iespiestu labā papīrā.

Bez tam vispatīkamākā un ražīgākā dažādība ielīksmo īsta drēbnieka-mākslinieka aci, uzrādot visus svarīgākos sīkumus, bet savā vienkāršībā neapgrūtinot šo zinātniski bāzēto darbu.

Liela kļūda, domāt, ka anatomija un ģeometrija var interesēt tikai zinātniekus un piegriešanas profesorus. Pēdējiem nevajadzēs likt iekalt arī skolniekiem visas savas zināšanas; gluži otrādi, viņiem jāatsvabina skolnieki no nevajadzīgā balasta, mācot tikai pašu būtiskāko.

Sniedziet savu metodi vienkāršā un skaidri saprotamā formā, ar precīzām un praktiskām ilustrācijām un ikviens kaisli ieinteresēsies, sekojot jūsu metodei bez mazākām grūtībām. Šis mans darbs, dārgie kolēģi, jums rādīs šādu piegriešanas metodi, un jau iepriekš esmu pārliecināts, ka jūs viņā atradīsit visu, kas jūs interesē, kādēļ turpmāk varēsāt vieglāki pārvarēt jūsu ārda grūtības.

A N A T O M I J A

Šī nodaļa apskatīs kaulu uzbūvi (osteoloģija), un viņu savienojumus (artroloģija), muskuļus (mioloģija) un vispēdīgi cilvēka

ķermeņa formas atpūtas un kustības galvenos stāvokļos.

Pirmā daļa.

Osteoloģija un artroloģija.

Ķermeņa uzbūve:

Kauli atrodas visā cilvēka ķermenī, visās tā stingrākās daļās. Kaulu stingrums viņus padara par ķermeņa mīkstāko daļu atbalstu.

Anatomisti sadala kaulus pēc viņu formām trijās šķirās:

1. Gaļie kauli, t. i. tādi, kuŗu gaļums dominē pār citām dimenzijām. Viņi sadalās divās daļās — plecu un gūžu kaulos.

II. Platie un plakanie kauli, tādi, kuŗu platums dominē pār citām daļām; tie būtu paslēpeņu un lāpstu kauli.

3. Īsie jeb jauktie kauli, t. i. tādi, kuŗi nav ne gaļi ne plati, piem.: muguras kauls, delnas kauli, ceļu skriemelis un taml. Pie šiem mēs ilgāk neuzkavēsimies, jo viņiem mūsu darbā nav sevišķa nozīme.

Kaulu izprašana ir visas anatomijas pamats. Tikpat kā veidošanas mācība (morfoloģija), šē būs mūsu galvenais priekšmets, tikpat svarīgs uzdevums piekriēt kaulu uzbūves izpratnei, kas noskaidro visas ķermeņa proporcijas. Fiksējot kaulu izciļņus, būs viegli rast precīzu mērīšanas sistēmu.

Turpmāk mēs norādīsim tos kaulu izciļņus, kas sniedz noteiktus pieturas punktus precīzā mēra ņemšanā. Dziļi sēdot viņi ļoti bieži nobeidz zināmas ķermeņa daļas galveno formu; viņu dažāda stāvoklis iekšējos locekļos ļoti bieži nobeidz atsevišķos gadījumos kāju asimetriju, piem., asimetriski nenormālās līkās kājas. Atrodoties vairāk ķermeņa virsū, viņi tieši noteic modeļa ārējo formu, piem., pie kaulainiem cil-

vēkiem, ar iespiedušām lāpstām, kaulainu blādas kaulu u. t. t.

Šo kaulu būtība noteic kustības robežas, piem., roku izstiepšana uz priekšu, saliekšanās kājās un gurnos, kas rada bikšu krokas un taml.

Pēdīgi viņu ciešā saistība ar muskuļiem, prasa arī šo pēdējo pazīšanu.

Sekošā nodaļā mēs uzkavēsimies tikai pie kaulu uzbūves, viņu savienošanas sistēmas un locītavām, kas apvieno ģindeni.

Ģindenis.

Studējot ģindeni, viņu sadala trijās daļās: galvā, rumpī un locekļos. Galvas kaulu uzbūve mūs interesē vismazāk, tādēļ pāriesim nekavējoties uz rumpi.

Rumpja ģindenis:

Mēs pakāpeniski iepazīsimies ar mugurkaula kolonnu, krūšu kurvi, pleca kauliem un blādas kaulu.

1. Rumpja kauli:

Mugurkaula kolonna sastāv no sekošiem kauliem: 7 kakla kauliem, 12 krūšu, 5 jostas, 5 krusta un 4 pīrles kauliem.

Krusta kauls atrodas zem muguras kaula kolonnas un virs pīrles kaula.

Pīrles kauls atrodas zem krusta kaula.

Kumbrs atrodas blādas katrā pusē.

Ribas kaulu ir divpadsmit, septīņas īstas un piecas neīstas; viņas nobeidzas ar ribu kīrmstalu.

Krūšu kauls atrodas krūšu priekšējā daļā.

II. Augšējo locītavu kauli:

Lāpstiņas kauls atrodas pleca pakalējā daļā.

Atslēdzīņas atrodas taisnā griezienā rumpja augšējā daļā.

Plecu kauli (delmas kauli) atrodas virs lāpstiņas, torsa sānu daļās. Augšdelmas kauls savienojas ar lāpstiņu.

Spieķa kauls atrodas zem plecu kaula un elkoņa kaula pusēs.

Elkoņa kauls atrodas zem spieķa kaula.

Roka mūs neinteresē, tādēļ pāriesim pie iekšējo locekļu mācības.

Gurnu josla sastāv no gurnu kaula. Šis ir ģindeņa visgarākais kauls. Stilbas kauls atrodas zem ciskas kaula, viņš nobeidzas ar kājas panta kauliem. Kājas, tāpat kā rokas un galvas kauli mūs nevar interesēt, kādēļ mēs tos tuvāki neapskatīsim.

Otrā daļa.

Mācība par muskuļiem (mioloģija).

Mācība par pleca un rumpja muskuļiem.
Zīm.: 37, 38, 39.

Deltoidi, viņi stiepjas no pleca un atslēdzīņas līdz lāpstiņai, ietverot pleca locītavu no trijām daļām. Šis muskulis attālina roku no rumpja un paceļ to līdz horizontālam līmenim.

Krūšu skriemeļu muskuļi ceļ plecu uz āru.

Trapeca muskuļi aptver atslēdzīņu un lāpstiņu un nobeidzas divpadsmitā mugurkaula skriemeli. Viņš noteic galvas kustības.

Liels apaļais muskulis. Viņš sākas no lāpstiņas priekšējās daļas, savieno plecu kaulu un noteic roku kustības.

Platais muguras muskulis. Viņš stiepjas pa visu muguru, aizķerdams ribas, visas mugurkaula daļas līdz ar pirles kaulu.

Kustība. Kustoties muskuļi savstarpēji tuvojas vai attālinas, tādā kārtā iespaidodami arī visu kaulu sistēmu; piem., lielie muguras muskuļi tuvina lāpstiņas, attālinot tādā kārtā plecus, noliecot rumpi; šāds stāvoklis mums visiem ļabi zināms, viņu pieņem cilvēka ķermenis sēdošā stāvoklī.

Liels zobainais muskulis atrodas uz septītās smadzeņu un trim pirmiem muguras kaula leņķiem; no otras puses viņš savienojas ar otro, trešo, ceturto un piekto ribu. Viņš paceļ ribas, izvadot līdz ar to arī plecu kustību. Ar rotācijas veidīgu ku-

stību viņš atbīda lāpstiņu un paceļ rokas uz augšu.

Liels krūšu muskulis stiepjas no krūšu kaula, atslēdzīņas un septiņiem pirmiem plecu pantu kauliem. Viņš veido krūšu kustību uz leju.

Mazais krūšu muskulis stiepjas no trešās, ceturtais un piektās īstās ribas. Viņš bīda plecu uz priekšu. Saskaņā ar viņa kustību, lielo krūšu muskuļi sadala divās daļās; ķermeņa vidūca līnijas muskulis un zobainais muskulis.

Liels greizais muskulis; viņa ārējais gals izbeidzas baltajā līnijā un pēdējais gals — jostas skriemeļu sākumā. Priekšējais savienojas ar septīto un astoto pēdējo ribu, iekšējais pievienojas krāpšribām un nobeidzas pieres kaulā. Viņš ceļ krūtis uz leju.

Liels taisnais muskulis ar savu augšējo galu pievienojas trijām pēdējām īstām ribām un ar iekšējo pie pieres kaula. Viņš ceļ krūtis uz blodas kaulu.

Divgalvainais muskulis ar savu iekšējo daļu pievienots rokas radiusam. Šis muskuļa galainās daļas garums ir ļoti dažāds, atkarīgi no individa, viņa daļas ar iekšējām sausajām dzīslām, kuņas samazinās atkarīgi no rokas proporcijas, kādēļ arī rokas modelis ir ļoti dažāds, atkarīgi, vai muskuļa tipi ir gari vai īsi. Pirmā gadījumā roka pieņem globveidīgu formu. Šinīs

gadījumos, kuri sevišķi bieži nāk priekšā pie fiziska darba strādniekiem, mums uzmanīgi jāvēro šis muskulis, zīmējot piedurknes augstumu. Rokas locītavas līnija nedrīkst iespiesties rokas priekšpusē, bet viņa jānoapaļo saskaņā ar šo muskuli, un, lai cik paradoksāli tas izklausītos, locītavas līnijai uzvelkams dzelzs leņķis, atspiežot drēbi uz rokas resnuma, tādā kārtā atvieglinot šī muskuļa un līdz ar to arī rokas kustību.

Pārējie rokas muskuļi mums nekrīt svarā, kādēļ pāriesim pie iekšējo muskuļu izbūves.

Gurnu un kāju iekšējie muskuļi.

(Zīm. 39, 40, 41, 42, 43.)

Lielais sēdes muskulis stiepjas no pirls kaula, atstiepj gurnu ciskas locītavu, griezdams cisku uz āru.

Vidējais sēdes muskulis sākas no paslēpēnēm un savienojas ar četrģalvaino ciskas stiepēju, tāpat kā iepriekšējais muskulis viņš regulē ciskas kustības.

Abi šie muskuļi ļoti svarīgi un ar viņiem sevišķi jārēķinās bikšu piegriešanā, jo šo muskuļu kustība noteic bikšu ielocījumu un krokas.

Tālāk mēs sīkāk apskatīsim ģeometriskās līnijas, kas jāievēro, lai drēbju grieziens būtu saskaņā ar šo muskuļu darbību.

Divģalvainais muskulis. Viņa augšējā daļa savienojas ar sēdes kaula vēderiņu un iekšējā ar augšējo liela kaula daļu.

Puscīpslainais muskulis. Viņa augšējā daļa savienojas ar sēdes muskuļa vēderiņu un iekšējā ar lielā liela kaula augšējo daļu.

Divģalvainais un puscīpslu muskuļi veido trīs kustības.

1. Saliec kāju gurnā.
2. Izstiepj gurnu bļodas kaulā.
3. Regulē kāju kustības gurnā, ņemot daļību stāvēšanā un iešanā.

Šie muskuļi ņem vissvarīgāko daļību ķermeņa pakalpaļas kustībās.

Ķermeņa galainās daļas nodarbina augšējo gurna daļu un divģalvaino muskuli.

Šie muskuļi sevišķi attīstījušies spēcīgiem cilvēkiem, galvenām kārtām motociklistiem, un pie bikšu griešanas mums tas nopietni

jāņem vērā, jo ja mūsu līnija starp kājām locītavās būs pārāk izgrieztas, noliecoties saspiežas sausās cīpslas, kas sadala ciskas stiepējus, kļūst salasās sēdes muskuļa iedobumos, visaugstākā mērā apgrūtinot kustības.

Pusplēves muskulis. Viņa augšējā daļa savienojas ar sēdes muskuļa vēderiņu, kas atrodas zem puscīpslainā muskuļa, iekšējais gals savienojas ar lielā kaula iekšējo muskulīti. Viņš palīdz saliekt kāju gurnā, nozīmējot cēla locītavu.

Plēvainais muskulis. Viņa galējā augšējā daļa piestiprināta pie liela kaula galiņa, iekšējais gals tiecas kājas nervu dzīslās. Viņš griež gurnus uz āru.

Drēbnieka muskulis. Viņa augšējā daļa savienota ar liela kauliem un apakšējā ar stilbu, viņš saliec kāju celgalā un pagriež stilbu uz iekšu.

Ikru muskulis, pāriet achila stiebrā. Viņš ņem daļību iešanā un stāvēšanā.

Šie muskuļi ir visspēcīgākie un stiprāki attīstījušies kāju muskuļi, dara bieži raizes drēbniekiem, ja viņi mēru ņemot nav ievērojuši sava klienta gurnu resnumu, turpretim pie vājiem cilvēkiem gurni izspiedušies stipri uz priekšu un prasa gluži citādu darba pielietojumu.

Pie šādas klienta nenormalības nepieciešams, ka pirmām kārtām biksas sānos noapaļo, sašujot viņas līdz pakalpaļai, iegūstot tādā kārtā nepieciešamo noapaļojumu, piemērotu attiecīgai personai un izvairoties no sānu iegāreņumu un kabatu noapaļojuma.

Krūšu mazais muskulis. Viņa augšējā daļa piestiprināta pie pirls kaula un iekšējā pie mazajiem liela kauliem. ņem daļību iešanā.

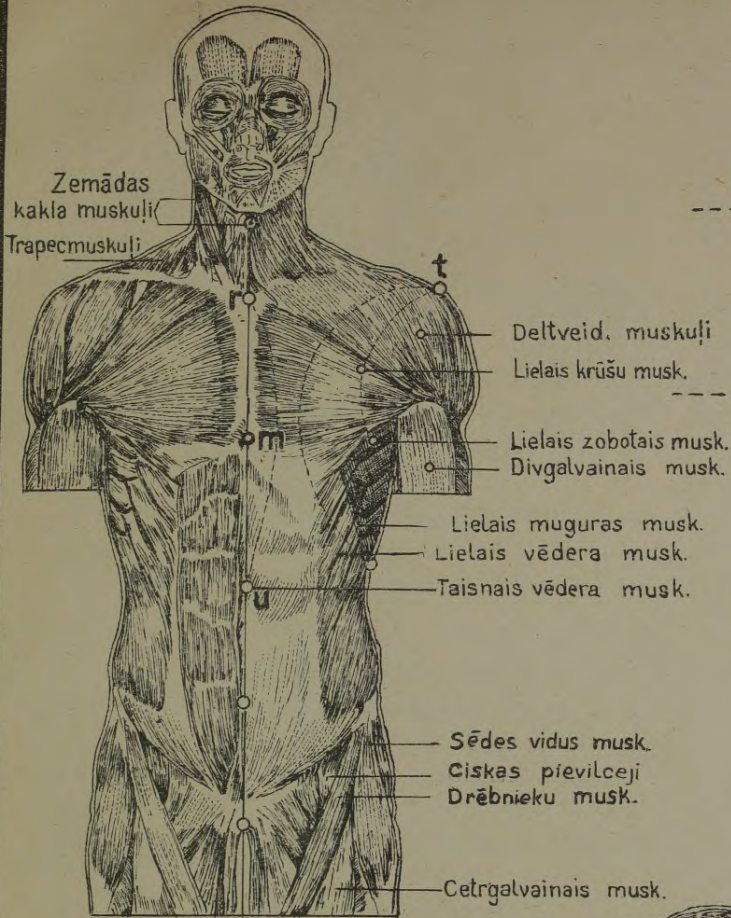
Priekšējais lielā kaula muskulis saliec stilba pēdas locītavu.

Iekšējais liela muskulis savienodamies ar kāju locītavu, līdz ar to veido visas kāju kustības.

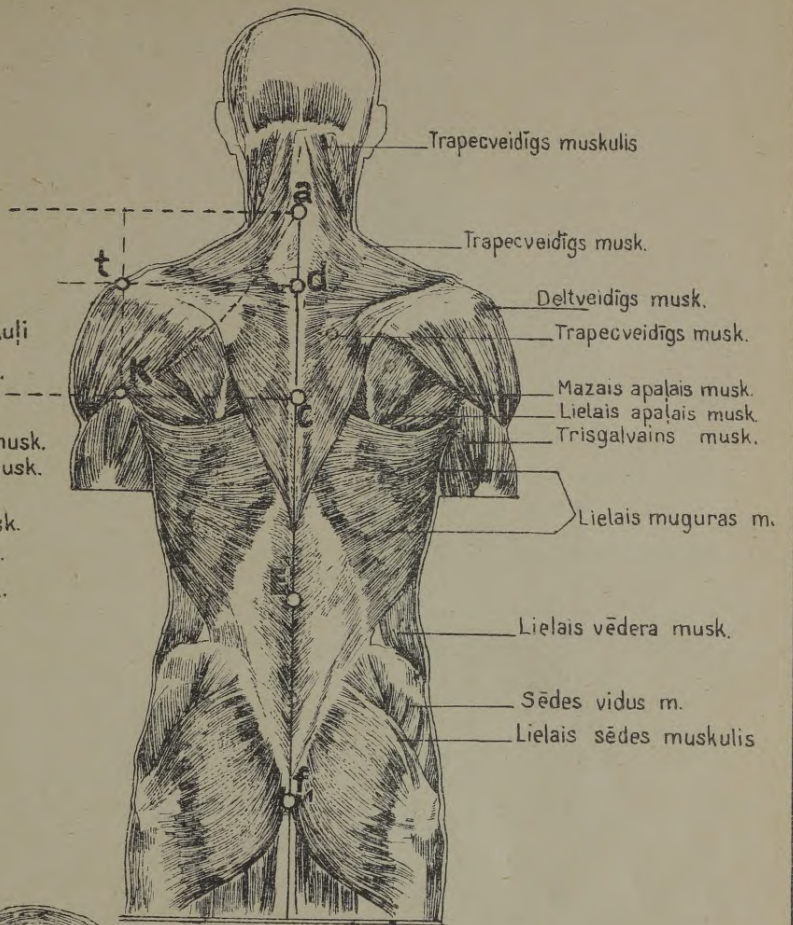
Pēdas mums nekrīt svarā, tādēļ arī ilgāk pie tām neuzkavēsimies.

Nenormalības.

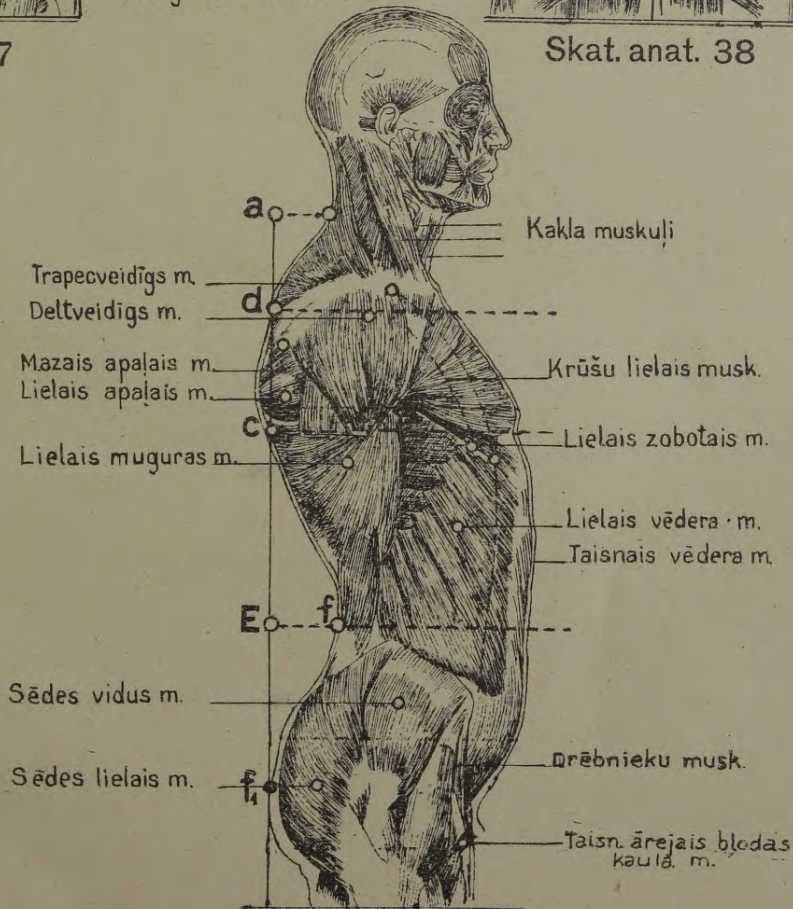
Ļoti vāju cilvēku āda itkā atrofējusies un atļauj daudzās vietās izspiesties kauliem, ja

Skat. anat. 37

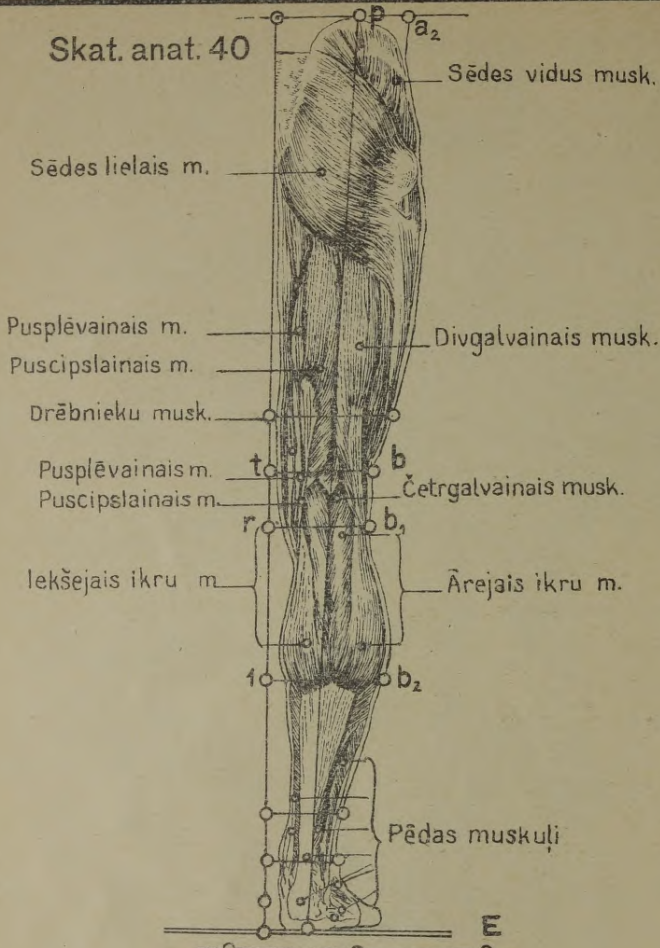

Skat. anat. 38

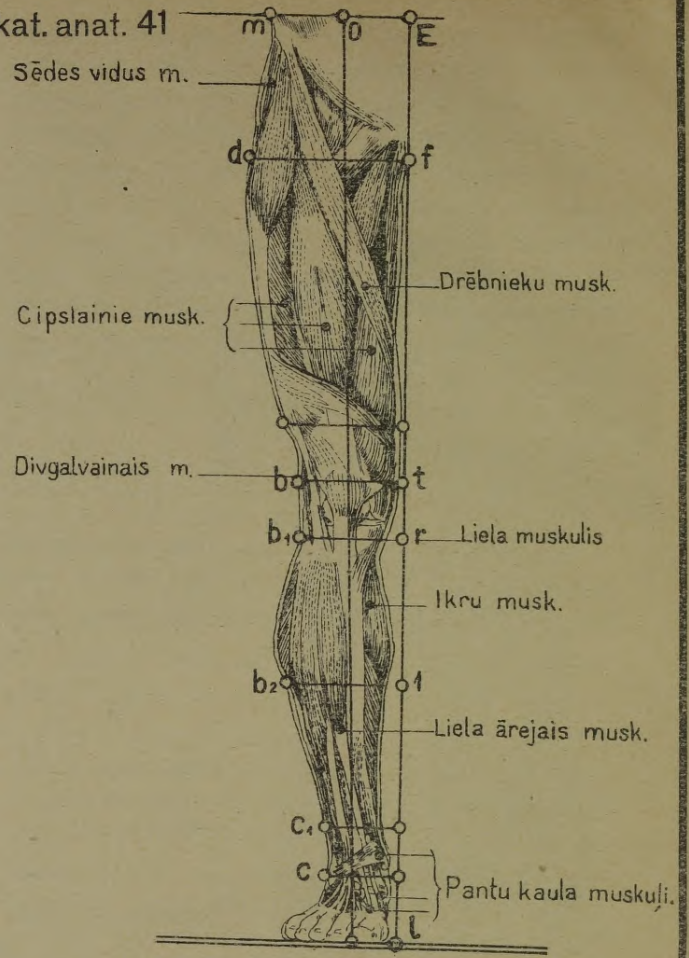

Skat. anat. 39

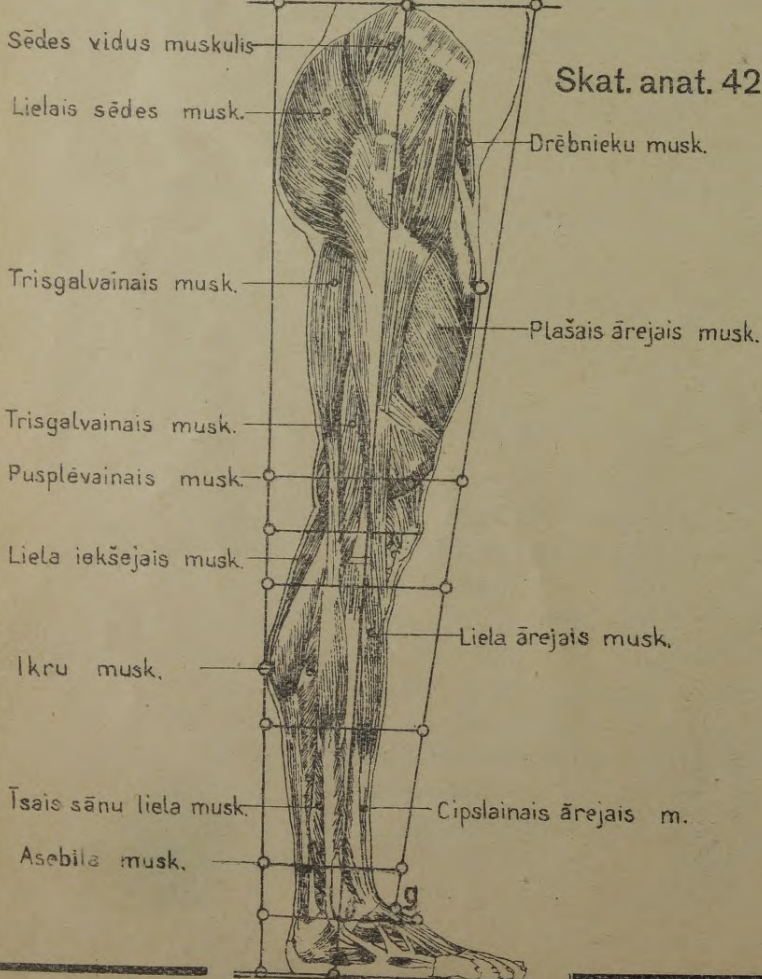
Skat. anat. 40

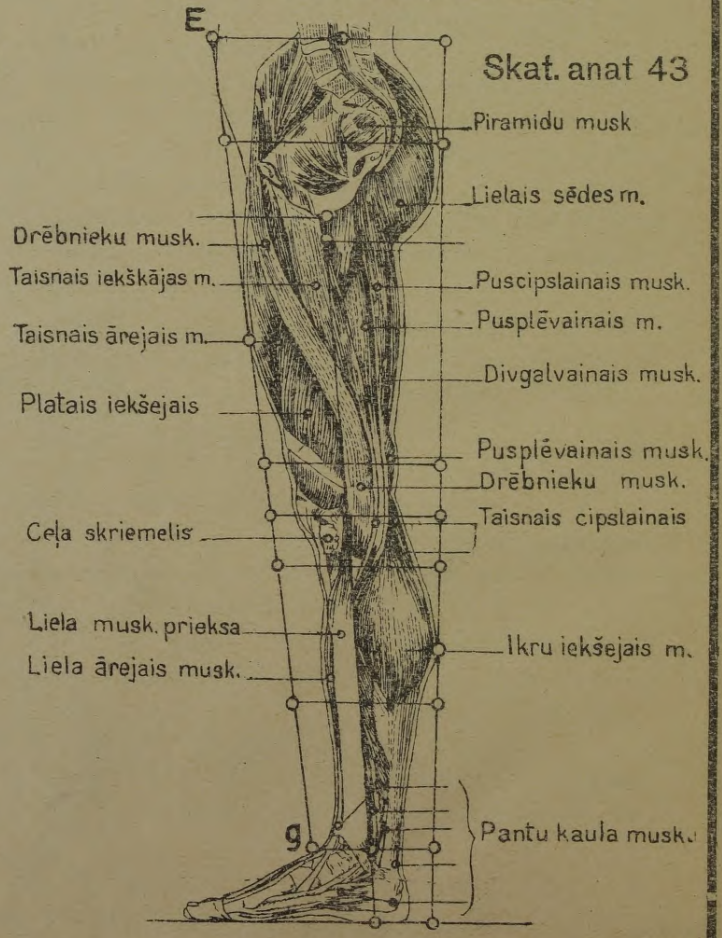
Skat. anat. 41

Skat. anat. 42

Skat. anat. 43

nu tomēr šie kauli nav vēl pārāk izspie-
dušies, asi atdalot uz priekšu bļodas kaulu,
mēs varam būt apmierināti. Tauku cilvēku
līnijas, turpretīm, no tauku daļām noapa-
ļotas, gandrīz it kā dzēstas.

Bez šaubām ir bezgala daudzi gadījumi,
kur normālā cilvēka augums un attīstība
aiz dažādiem iemesliem aizkavēti, jo teo-
rētiski ņemot ikvienam cilvēkam vajadzētu
sasniegt dabīgās proporcijas, saskaņā ar
dabas harmonisko likumu. Ja vairums no
viņiem nesasniedz dabīgo simetrisko aug-
stumu, tas nozīmē, ka viņu dabīgai attī-
stībai stājušies ceļā dažādi šķēršļi, kā sli-
mība, vājums u. tml.

Augšanas procesa apstāšanās parasti ne-
atsaucas uz galvu, ļoti maz uz pašu ķer-
meni, bet galvēm kārtām uz locekļiem.

Galva.

Galva ir parasti cilvēka svarīgākā daļa,
kas valda par visu cilvēku, pretējā gadī-
jumā mēs varam runāt tikai par idiōtiem
un pat pie tiem galva gandrīz vienmēr
normāli attīstīta. Kupriem, visādiem krop-
ļiem, gan dabīgiem gan mākslīgiem ir gan-

drīz vienmēr pareiza galva. Ir pazīstami
daudzi mazi kupriši ar ļoti lielu un dziļu
intelligenci.

Locekļi.

Augšanas procesa aizkavēšana atsaucas
uz visu mazo cilvēku locekļiem. Jaundzi-
mušo bērnu locekļi parasti ir ļoti īsi, viņi
sastāv gandrīz tikai no rumpja un galvas,
un pirmajos gados galva un rumpis attī-
stas ārkārtīgi strauji. Locekļi turpretīm
aug līdzīgi stādiem, viņi izaug no rumpja
it kā zari attīstas no koka stumbra. Tās
daļas, kas tuvāki rumpim it kā vairāk uz-
zūc dzīvības sulas, tās ir gurni, rokas sā-
kumā plecu, pēc tam kājas un rokas (plauk-
stas). Šī lēna un nepareizā attīstība izsau-
kusi ļoti nepatīkamu parašu, — mazu kāju
un roku apbrīnošanu.

Vēlāk, kad jaunais cilvēks sasniedz piln-
gadību un augšanas process aizkavējies,
daba it kā vairāk negaida un locekļi pa-
liek tādā stāvoklī, kādā viņi atradās šai
laikmetā, bet šī fiziskā neattīstība diemžēl
pāriet uz nākošām paaudzēm, kādēļ pama-
zām rodas degenerēta rāsa.

Mēra ņemšana.

Vienīgais mēra ņemšanas paņēmiens ir
cilvēka stāvoklis kaŗeiviskā pozā, — daba
mums nav norādījusi citus ceļus.

Bet tā kā cilvēks ir dabas valdnieks un
pavēlnieks, viņam nākas diezgan grūti pie-
ņemt šo stāvokli, tādēļ pie mēra ņemša-
nas apzinīgi jānoņem pilnīgs mērs vienreiz
visān: reizēm un vēlāk tikai var variēt viņa
resnuma mēru.

Tādēļ mums jāatrod veikls paņēmiens
visu apģērbu mēra ņemšanai.

Mūsu zinātniskā mēra ņemšana ievēro
visas ķermeņa savādības, atzīmējot kaulu
izbūves redzamos iedobumus ķermenī.

Ācimredzot, šo jautājumu var noskaidrot
vienīgi rūpīgi studējot ķermeņa un kaulu
izbūvi, ko katrs skolnieks vispirms mācī-
sies pazīt pēc ģindeņa un vēlāk viegli pēc
savu klientu ķermeņa. Mēs varam būt lepnī,

ka piegriešanas mākslu esam beidzot ierī-
dojuši zinātniskā laukā. Zīm. II. d. 2. l. p.

Vienkāršā sistēma.

Ikkatrā mēra ņemšanā jāņem vērā ķer-
meņa savādības un iedalījums. Sekošā ta-
bele rādīs rumpja sadalījumu ar redzamā-
kiem kaulu iedobumiem.

Rumpja sadalījuma analītiskā tabele.

0	—	Pakaussis.
b—c	1.	daļa. Padušu dziļums.
b—E	2.	„ Taļas gaŗums.
b—E ¹	3.	„ Muguras gaŗums.
d ¹ —K	4.	„ Plecu mērs jeb mug. plat.
	5.	„ Roku gaŗums.
c—l	6.	„ Padušu priekša.
c—m	7.	„ Krūšu resnums.
E—u	8.	„ Viduļa resnums.

0 — Galveno mēru izejas punkts.

1. atzīme. Roku kustībām.
2. „ Krūšu priekšas mērs, savienojoties ar gurnu.
3. „ Muguras vidējā līnija līdz pleca platumam.
4. „ Lāpstiņus šķērsgriezuma mērs, savienojoties ar pakausi.
5. „ No rokas elkoņa locītavas līdz plaukstai.
6. „ Muguras vidus virs vidējās pakalējās līnijas.
7. „ Divu vidējo līniju horizontālais mērs.
8. „ No muguras vidējās līnijas uz priekšas vidu.

Zīm. Nr. 44.

No šiem mūsu astoņu mēru ņemšanas veidiem redzams, ka mēs pieturamies pie astoņiem izejas punktiem, kurus ļoti viegli ievērot, pateicoties viņu redzamībai, šie izejas punkti mums arī norāda attiecīgās personas tiešo mēru un pēc manām domām nerada nekādas sevišķas grūtības.

Tālāk norādīsim arī uz bļodas un kāju pieturas punktiem, kuriem varbūt gan vairāk dažādību, bet arī tās ļoti viegli pārvaramas.

Vēlāk vēl norādīsim uz papildmēriem, kas kristu svarā dažādos anormālības gadījumos.

Gurnu un kāju sadalījuma analītiskā tabele.

1. daļa. Gurni.
  2. „ Ceļu skriemelis.
  3. „ Pēda.
  4. „ Kāju starpa. Soļa gaņums.
1. Sānu mēra izejas punkti.
  2. Atkāpšanās no iepriekšējā.
  3. Kāju nobeigums un bikšu gaņums.
  4. Nobeigums un sākuma fiksējums.

Zīm. 45—46.

Pēc šo divu analītisko tabeļu novērošanas, kas sniedz pareizu ķermeņa sadalījumu, mēs bez sevišķām grūtībām varam stāties pie mēra ņemšanas, jo šī sistēma skaidri un saprotami noskaidrojusi visas neizprotamas grūtības.

Bīstes gaņums un taļas resnums.

Kā viņus dabūn.

Otrs mērs, ko ņem no pakauša līdz gurniem ir īstenībā gaņuma mērs un nedrīkst nobeigt ķermeņa augstuma līdzsvaru, kā daudzi to paraduši uzskatīt, salīdzinādami to ar pretēji ņemtu mēru, t. i., kas sākas no pakauša, pāriet diezgan plaši lāpstiņu, savienodams mūsu gurnu līniju, starpība rādītu klienta līdzsvaru un stāvokli.

Bet tā ir galīga maldīšanās. Mēs še dokumentariski pierādīsim, ka no šiem diviem mēriem iegūtā starpība nav tik svarīga, kā to grib pieņemt, un cik daudzas metodes to jau parasti pieņemušas.

Lai iegūtu tik ļoti meklēto līdzsvaru, nepieciešams fiksēt gurnu izejas punktu vispirms pie cilvēka, pēc tam taļas līnijā, kurai pēc ģeometriskā likuma vajadzētu būt ceturtaī daļai no taļas apmēra.

Pēc mūsu domām ir pārāk grūti noteikt šī apmēra diametru nenotemot jostas mēru, atrēķinot no tā ceturto daļu un pēc tam fiksēt šīs personas stāva līnijas izejas punktu. Man šķiet šo jautājumu var noskaidrot vienīgi, ja auguma uzbūve ir ļoti pareiza un pat šādā gadījumā var iegūt tikai gaņuma mēra starpību, bet nevis ķermeņa līdzsvara mēru.

Pie neproporcionāliem augumiem, piem. pārāk resniem cilvēkiem diametra novērsšanās no taļas apjoma būs pārāk liela, kas tomēr netraucēs radīt novērsanos muguras augstuma un plecu līnijā, un piegriežoties kalseniem cilvēkiem ar asu bļodas kaulu un šmaugu viduci, mums kļūs gluži skaidrs, ka pārpalikums, taisnas figūras pārpalikums, saliektā vai apgāztā stāvoklī, iespaido zīmējumu, bet tomēr jāatkārto, ka mēs nedrīkstam viņam piedot sevišķi lielu svaru.

Rūpīgi studējot manu sistēmu, katram kļūs skaidrs, ka šo divu mēru attiecības nesniedz ievērojamus rezultātus, kādus var dot vienīgi zinātniski pamatota proporcionālā aprēķināšana un ķermeņa sadalīšana, kas nobeidzas ar apjoma diametru, radot gurnu izejpunktu.

Novērojot kailu, normalu bīsti, jākonstatē, ka viņa sastāv no diviem kaulu dobumiem, krūšu kurvja un bļodas kaula, savienotiem ar mugurkaulu kolonu.

Šie abi dobumi nav savienoti cieši viens ar otru; viņi var attālināties vai tuvojties gan uz priekšu gan uz sāniem, atkarīgi no muguras kaula kustībām.

Stāvoklis kādu viņas ieņem normālā atpūtas brīdī ir normālā līdzsvara stāvokļa līnija, nevienādi attālināta no vispēdīgām līnijām, t. i. kā izstiepšanās un savilkšanas kustības ir pārāk dažādas, atkarīgi no personas stāvokļa.

Ķermeņa vijīgums, kas atļauj šīs kustības, saskan ar fizioloģiskām vajadzībām un rada drīzāk demonstratīvu elementu, kadēļ nedrīkst samainīt ķermeņa augstumu ar rumpi.

Šie būtu bistes divi sadalījumi, pilnīgi neatkarīgi viens no otra, pateicoties muguras muskuļu kustībai no vienas puses un rumpja vertikālam stāvoklim.

Skatoties no trīm pusēm cilvēka rumpis sniedz sekošas harmoniskās līnijas. Priekšā virs vidējās līnijas bistes ārējo sienu var uzskatīt kā izliektu līniju ar stipri atzīmētu iespaidumu pie krusta kaula, pēdīgi pakalējā siena, muguras līnija, drusku vertikāla savās divās trešdaļās, formē dzīslu apvidū uz āru atvērtu stūri. Pēdīgi, lai visa līdzsvara sistēma, ieteikta un slavēta no daudziem autoriem, iegūtu racionālu vērtību, jāpiezīmē, ka viss rumpis ir ļoti ciets kā pie korsētē iežņaugtas sievietes, kuņas saliekšanas punkts atrodas vidūča apjoma vidū. Šī mērīšanas sistēma runā pretīm ģeometrijas teoremai, kas saka, ka taisna līnija ir īsākais atstatums starp divām punktiem.

Muguras un sānu muskuļu kustības saista pakauša un lāpstiņu daļu, pēc mūsu padusu dziļuma mērīšanas slīd zem roku līnijas uz taļu līdz gurniem, dodot garuma, bet ne līdzsvara līniju.

Protams, mēs nedrīkstam aizmirst, ka manas pārāk jaunās idējas runā pretīm daudzām vecām un jau sen pazīstamām metodēm, bet gribu vienīgi piebilst, ka mani apgalvojumi nav tikai teoretiski slēdzieni.

Viņa atver plašus pētīšanas apjomus, un mana vissirsnīgākā vēlēšanās, ka tiklīdz šī mana mācība kļūs pazīstama arī praktikā, viņa arī pārlicinās, ka taisnās līnijas teorija, apgāzta un saliekta, nevar tikt pie-

ņemta saskaņā ar augšā minēto procesu, kas pilnīgi apgāž šo divu mēru pielietošanu, pierādot to zinātniskā ceļā. Šķiet ne bez iemesla mēs cenšamies pierādīt un izklaidēt iesakņojušos maldīgos uzskatus šai jautājumā.

Tauku krūšu izlabošana.

Rumpja mechanisms tā dažādākos stāvokļos.

Plecu kustība.

Lai noskaidrotu rumpja ārējās formas, nepieciešams sadalīt viņu noteiktās daļās, ievērojot pie šī sadalījuma vislielāko vienkāršību un skaidrību, kas mūsu demonstrāciju darītu viegli saprotamu.

Rumpis.

Zem rumpja mēs apzīmējam krūšu kurvi, muguras kaulu un plecus.

Vēdera apjoms sadalās tiešā vēdera daļā, sānos un jostā.

Pēdīgi blodas kaulā ietilpst priekšējā daļā pieres kauls, paslēpenes un pakalējā daļā sēdes kauls.

Krūtis.

Krūtis aizņem rumpja visu priekšējo daļu. Viņas, protams, sadalās vairākās daļās — krūšu kurvis starp vidējo priekšas līniju, kuņu mēs apzīmēsim savā zīmējumā, ņemot to kā izejas punktu krūšu sadalījumam un abās pusēs tieši krūtis.

Krūšu kurvis.

Ātrasdamies vidējā līnijā, krūšu kurvis balstās uz krūšu kaula.

Viņš stiepjas no krūšu lokveidīgiem kauļiem virsvēdera iedobumam, ierobežots ar krūšu sānu muskuļiem, kuņi izveido dziļu iedobumu, pēdējā dziļums atkarājas no šo muskuļu attīstības. Taģad esam nonākuši pie vissvarīgākā šīs demonstrācijas punkta.

Ir noskaidrots, ka krūšu priekšējā daļa padziļinās sakarā ar krūšu muskuļu attīstību. Mēs pakāpeniski gribam noskaidrot šo interesanto jautājumu.

Vēl šinī mūsu elektrības un aviācijas laikmetā liela daļa profesionālo drēbnieku mācoties pakāpeniski apģērba veidošanu krūšu apjomā, domā, ka krūtis atrodas it kā ie-

liktas cilvēka ķermenī. Vēlāku viņiem bieži jāpārlicinās, ka malas nesatur iegriezumu, ja tas nav laba darbinieka izvests, ka krūšu noapaļojums iespaido apģērba malas, ka šī rumpja daļa iespaidojas no krūšu muskuļu un pašu krūšu attīstības, bet šo muskuļu spēks atrodas drīzāk padusēs, bet ne krūšu malās.

Pēc mūsu domām apģērba gabalam jābūt taisnam vidus līnijā, it sevišķi ja drēbe ir vairāk vai mazāk viļņaina auduma. Šinī gadījumā darbam jātiecas pretējā virzienā, t. i. uz padusēm, bet ne uz krūšu malām.

Šāda darba priekšrocības ir sekošas:

Personām ar stipri attīstītām krūtīm šāds ģērbs labāki pieguļ un aizsedz krūšu kurvi, atļaujot pie tam muskuļiem svabādas kustības.

Personām ar plakanām un iekritušām krūtīm šāds ģērbs ar savu plato griezumu notušē krūšu iekrišanu.

Un beidzot ģērba viļņi ir taisni, pleci atrodas savā vietā, pie kam ievērots arī līniju vijīgums un harmonija. Pielietodams šādu paņēmieniun praktikā, drēbnieks kļūst ne tikai labs darbinieks, bet pat īsts mākslinieks.

Ja arī senie piegriezēji pilnīgi ignorēja piegriešanas mākslu, viņi tomēr centās praktiskā ceļā iegūt zināmu rutīnu un parasti katrs pielietoja savu īpatnējo metodi.

Bet taġad, kad drēbnieku māksla jau nostādīta pilnīgi zinātniski, kad drēbniekiem jāizprot cilvēka ķermeņa uzbūve, locekļu un muskuļu darbība, viņi arī pamazām sapratīs anatomiskās zināšanas lielo nozīmi, pielietojot to savam darba laukam.

Elpošanas kustība. Krūšu novirzīšanās.

Šis pasniegšanas veids izsargās skolnieku no visiem nevajadzīgiem meklējumiem, šāda veida pareizi saprasts darbs sniegs pilnīgi pareizus rezultātus, izbeigsies pārāk biežie gadījumi ar īsajām, nepareizi piegrieztām apkaklītēm.

Noslēdzot šo aizrādījumu vēl reiz jāatkārto, ka drēbes gabalam jābūt taisnam malām, tam jābūt pietiekoši vaļīgam, ja klients ir stipri attīstītām krūtīm, padušu iegriezumiem jābūt maigi noapaļotiem.

Taisni krūšu daļa vienmēr radījusi lie-

las grūtības piegriezējiem, izsaukdama dažādas metodes, gan pārāk taisnā gan saliektā griezumā. Bet ja apģērbs nav pietiekoši vaļīgs, lai segtu visas krūtis, kas tad notiek?

Apģērbs piedurknēs velkas, priekša un apkakle šķiras un taisni tanīs vietās, kur apģērbam vajadzētu būt vaļīgākam, lai netraucētu brīvās kustības, viņš ir sažņaugts un šaurs.

Tādēļ ļoti no svara pazīt elpošanas kustību, lai to noskaņotu ar apģērba piegriešanu.

Mēs esam izmēģinājuši pie visdažādāki būvētiem cilvēkiem un ar smalku aparātu palīdzību šo kustību iespaidu uz apģērbu.

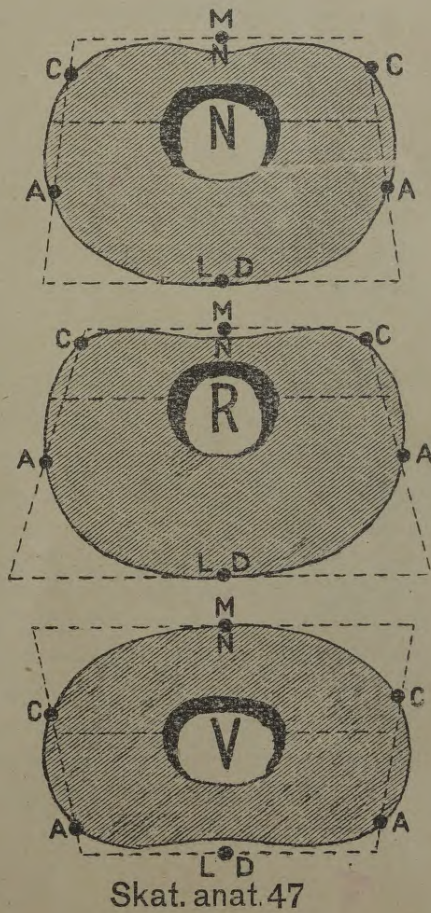
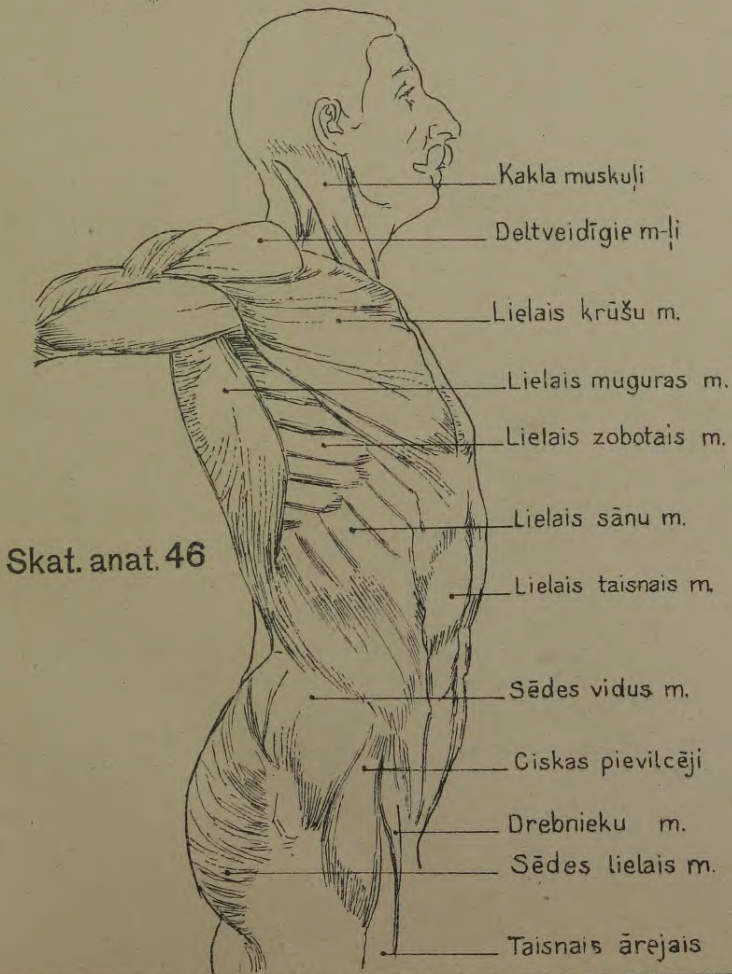
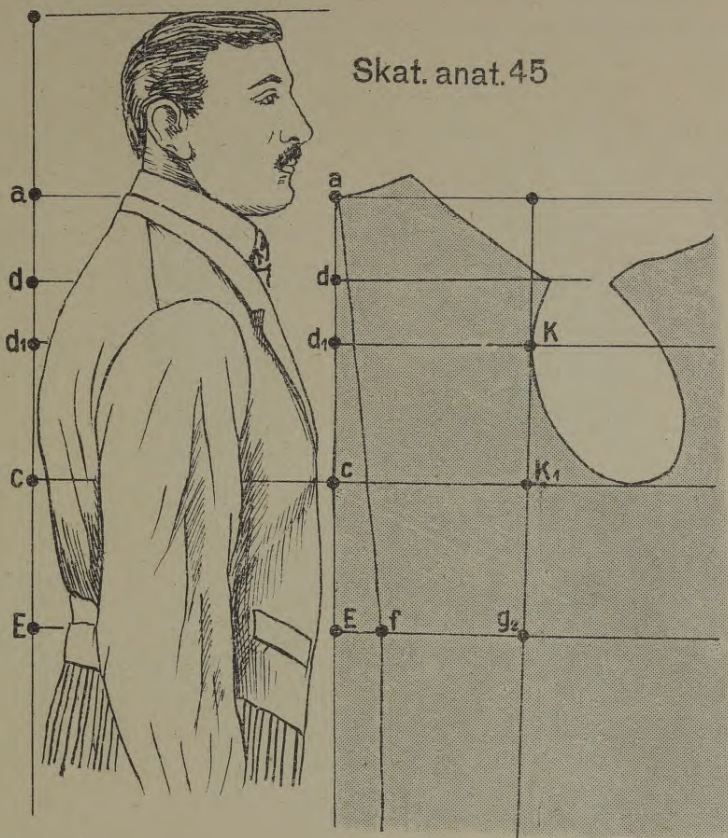
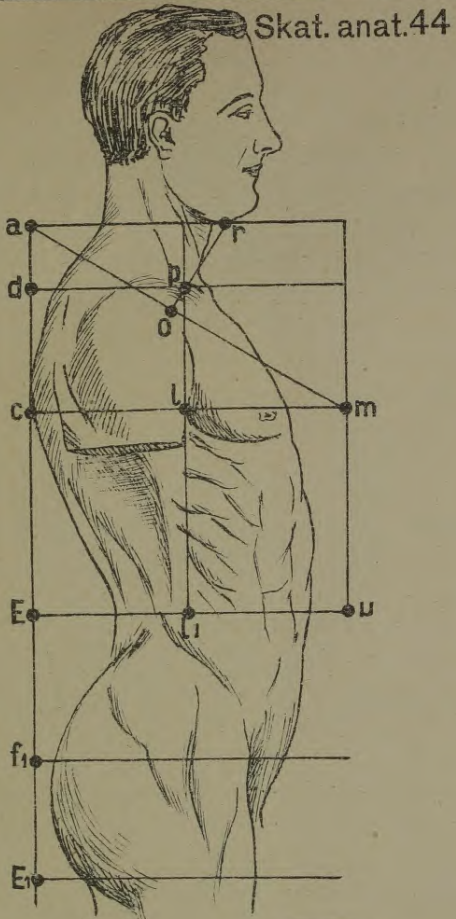
Neatkarīgi no nepieciešamām pārējām elpošanas kustībām, nācām pie slēdziena, ka elpošanas kustības spiediens galvenām kārtām koncentrēts krūšu augšējā daļā, pakāpeniski nobeidzas virsvēdera lokos, t. i. priekšas vidējā līnijā. Gribam vēl reiz vērst skolnieka uzmanību uz sekošām diagramām, kas veido nepareizo rumpja formu, iegūtu ar smalkiem pētīšanas darbiem divos elpošanas momentos — izelpošanā un ieelpošanā, t. i., kad krūšu kurvis pieņem maksimumu un minimālo apjomu.

Jauniem, veseliem un labi būvētiem jaunekļiem atkāpšanās no normālā stāvokļa ir 6—7 centimetri, nobriedušiem un muskuļotiem, kas cītīgi nodarbojas ar sportu, novēršanās moments ir 8 centimetri, bet dažreiz sniedzas no 11—14 centimetrus.

Šos salīdzinošus rezultātus esam ieguvuši izmērijot jaunus un pieaugušus cilvēkus, ņemot vērā pie tam viņu svaru, vecumu un tautību. Ar šādu izmērīšanu esam nākuši pie slēdziena, ka visi cilvēki, kuŗu krūšu pusplatums nesniedzas līdz 48 centimetriem pie elpošanas novēršanās moments ir 6 un 8 centimetri. Cilvēkiem ar 48—60 centimetru krūšu apmēru elpošanas novēršanās moments ir 8—14 centimetru.

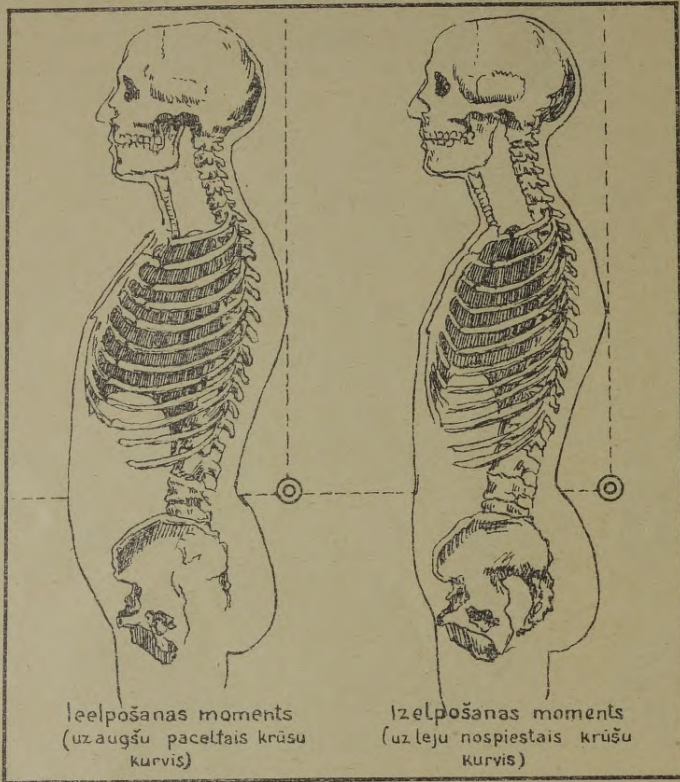
Vislabākais izlabošanas princips šai ziņā ir ņemt gaŗumu proporcionāli rumpja apaļumam un visa ķermeņa apaļumam, t. i., lai viegli būtu palielināt plakanu virsmu, kaut arī tā atdalīta ar divām līnijām, kā piem. muguras un priekšas līnijas un pie tam aizkavēta ar tādu šķērsli kā piem. rokas.

Skat. anat. 48

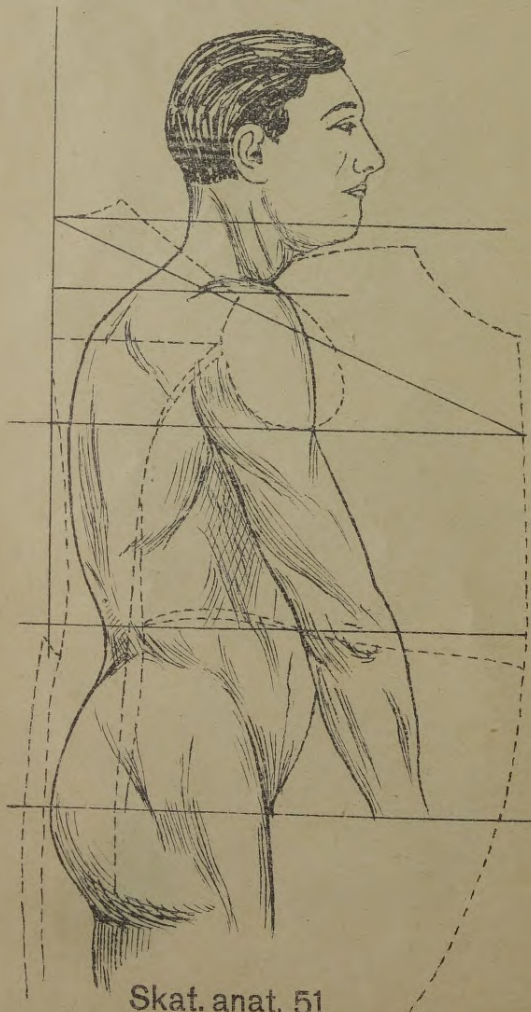
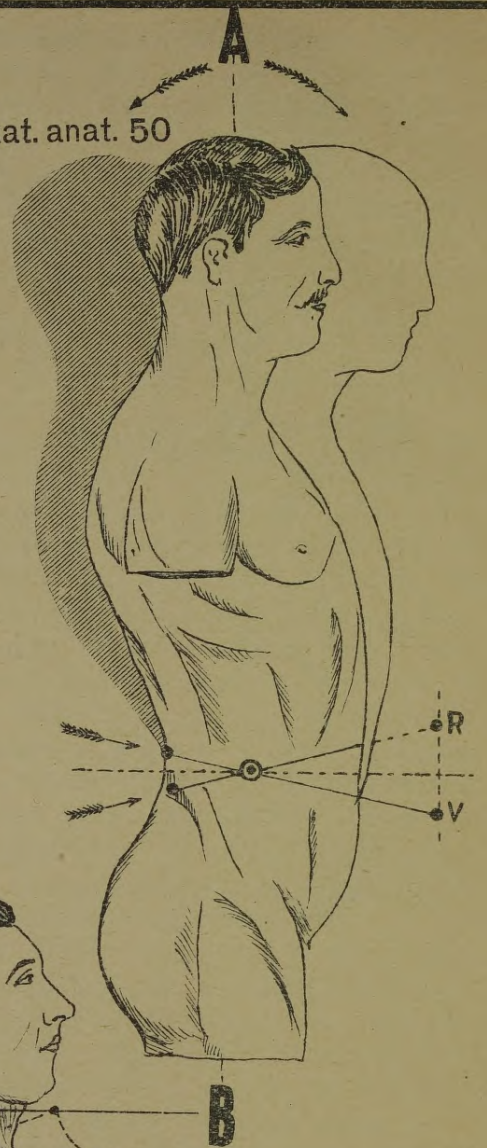
Skat. anat. 49

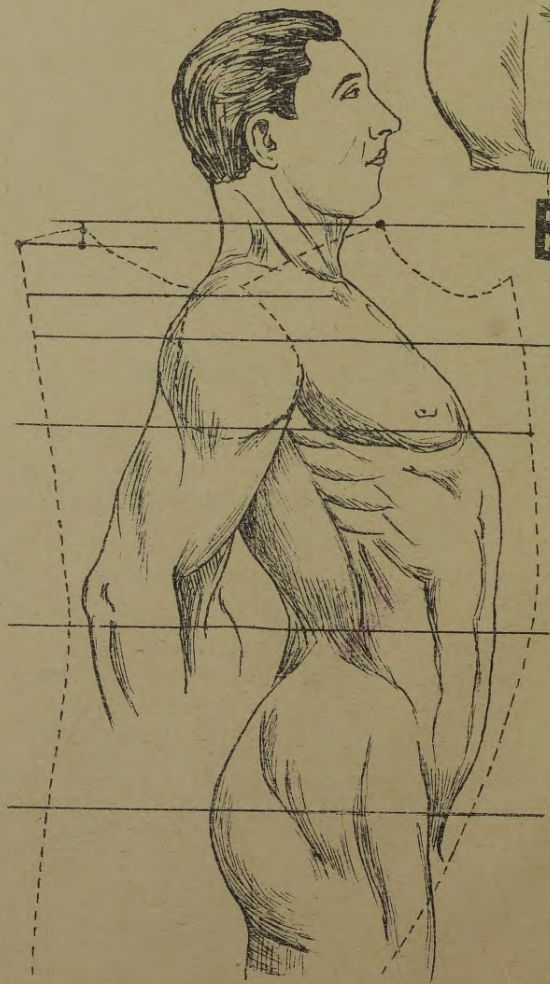
Izelpošanas moments
(uz augšu pacēlais krūšu
kurvis)

Izelpošanas moments
(uz leju nospiestais krūšu
kurvis)

Skat. anat. 50

Skat. anat. 51

Skat. anat. 52

Te mēs redzam, ka visām kustībām iespējams dot neaprobežotu brīvību elpošanas momentos, bez kā pārkāptu divas ārējās robežlīnijas, izveidotas ar priekšas un muguras līnijām.

Pēc šiem slēdzieniem mums šķiet loģiski noteikt precīsu aprēķinu šo gaŗumu sadalīšanai.

Šie skaitļi un aprēķini atvieglinās zīmēšanu un viņas pielietošanu apģērba piegriešanā.

Skaitļi mazai taiļai 40—48 krūšu pusplatūmam.

Pirmā serija.

Pusplatums.	Attīstība.	Krustojums.
40 cm.	3 cm.	3 cm.
42 „	3 „	3 „ stipr.
44 „	4 „ vāji	3 „ 1/2 „
46 „	4 „	4 „
48 „	4 „ stipri	4 „

Skaitļi resnai taiļai ar 48—64 krūšu platūmu.

Otrā serija.

Pusplatums.	Attīstība.	Krustojums.
50 cm.	5 cm.	5 cm.
52 „	5 „	5 „ stipri
54 „	5 „ 1/2	5 „ 1/2
56 „	6 „	6 „
58 „	6 „ stipri	6 „ 1/2
60 „	6 „ 1/2	7 „
64 „	7 „	7 „ 1/2

Ilustratīvas diagrammas krūšu kurvja dažādām formām elpošanas momentos. (Zīm. 47.).

Diagramma N. rāda pareizas kontūras normālā stāvoklī.

Diagramma V. rāda kontūras izbīdinātā stāvoklī, kā mēs šē redzam, mugura nopalojas un izplēšas uz krūšu rēķina, kas saspiežas uz iekšu.

Diagramma R. turpretīm rāda pretēju stāvokli, mugura samazinās, saliecas, kamēr krūšu priekšējā partija izspiežas uz āru.

Pirms stājamiem pie sīkākiem paskaidrojumiem, izskaidrosim skolniekiem burtu un diagrammas aprakstu nozīmi.

LD ir vidējā priekšējā līnija no vidus uz priekšu.

MD ir muguras vidus priekšējā līnija.

N — pakauša punkts.

C — plecu platums mugurā.

A — piedurknes šķēluma tiekšanās uz priekšu.

Krūšu kurvja mechanisms.

Krūšu kurvis, protams, ir padots elpošanas kustības nepieciešamām pārmaiņām. Viņš gan palielinās, gan samazinās. (Zīm. 48—49).

Nerunāsim par muskuļu nozīmi un iespaidu elpošanas procesā, tikai uzskavēsimies pie krūšu palielināšanas mehanisma, kā mūsu uzdevumam svarīgākā.

Šī palielināšanās rodas no ribu loka divkāršām kustībām.

1) Krūšu kurvja priekšējā diametra palielināšanās rodas pēdējām ribām paceļoties, rotācijas ass šai momentā pieņem horizontālu stāvokli, tiecoties pār ribas galviņu un punu.

2) Diametra pieaugums krusto ribu loka vidu rotācijas ass aizķer pēdējās ribas un krūšu kaulu.

Krūšu kurvja samazināšanās notiek pretējā kārtībā.

Šis kustības moments redzams diagrammā R., kur redzams krūšu mehanisms, diametra palielināšanās spēcīgā elpošanas momentā.

Šie atsevišķie ķermeņa maiņas momenti spēlē ļoti lielu lomu apģērba ērtībā un glītumā, kur viss smaguma punkts gandrīz gultās piedurkņu piegriezumā; no tā atkarājas, vai apģērbs ērti apsegs ķermeņa daļas arī šinīs kustības momentos, jo pretējā gadījumā tas skādē kā cilvēkam, tā arī apģērbam. Līdz ar to atkrīt vecās metodes teorijas ar ieapaļojumu malās, jo parasti piegriezēji jau praktikā viņu bija atmetuši.

Drēbju gabala līdzsvars.

Saliekta stāvokļa mēra ņemšana. Muguras līnija. Priekšas līnija. Mēra piemērošana krūšu un viduļa resnumam.

Tā kā vienu un to pašu ķermeni iespaido dažādi spēki, var gadīties, ka šie spēki paši savstarpēji neītralizējas un ķermenis kā at-

pūtas, tā kustības stāvokli neizmainās. Šādu sevišķu stāvokli nosauc par ķermeņa līdzsvaru.

Stāvā un saliektā līnija.

Šo līniju varētu nosaukt arī par ķermeņa asi vai balsta līniju, jo uz viņas balstās ķermenis, ja cilvēks stāv uz vienas kājas. Šo līniju varētu nosaukt par skulptūras līniju, jo pēdējās nekad neredzam, ka ķermenis balstītos uz abām kājām. Šī līnija bez tam ir praktiska un dabiski gandrīz nepieciešama, jo viņa ļauj cilvēkam atpūsties arī stāvot.

Šī līnija ir arī anatomiska. Visai cilvēka uzbūvei ir savas zināmas funkcijas, kauli nes visu ķermeņa smagumu, nenogurdinot muskuļus. Šai taisnajai vidus līnijai tā tad ļoti svarīgs uzdevums; iedama vertikāli no galvas līdz kājām, viņa dod ķermenim nepieciešamo līdzsvaru, jo pretējā gadījumā cilvēks vienkārši pakristu. Jau no seniem laikiem šī līnija bija mākslā ļoti pazīstama, tādēļ mēs arī pie tās sevišķi neuzkavēsimies. Tomēr gribam piezīmēt, ka apgērba gabala līdzsvara līnija pilnīgi atkarīga no personas individuālās uzbūves un personas stāvokļa; viņa daudz svarīgāka, nekā paša uzvalka līdzsvara līnija.

Smaguma centrs.

Eksperimentālais izskaidrojums.

Ķermeņa smaguma centrs ir punkts, caur kuŗu pastāvīgi notiek spiediena kustības uz ķermeņa molekulām, viņa visdažādākos stāvokļos.

Visam ķermenim ir tikai viens smaguma centrs.

Atrast zināmas personas ķermeņa smaguma centru ir ģeometrijas uzdevums. Tomēr ļoti daudzos gadījumos to var noteikt ļoti viegli, piem., pēc augšējā apraksta.

Ķermeņa indiferentais līdzsvars.

Paradokss.

Vai apgērbs ir cilvēka torsa līdzsvars vai atbalsts. Saliekts ķermenis. Šinī jautājumā valda visdažādākie uzskati drēbnieku starpā, un ne mazums tintes patērēts viņa iztīrīšanai.

Mēs še negribam uzrādīt, kā pielietot apgērbu, kam trūkst valkājāmā ķermeņa līdzsvars bēt tikai aizrādīsim, ka neviens apgērbs nevar harmonēt ar ķermeni, ja mēra ņemšana nav notikusi pēc stingri zinātniskiem pamatiem, ievērojot arī ķermeņa saliekto stāvokli. Ja mēra ņemšanā šos likumus ignorēs, zīmējums iznāks nepareizs.

Atbalsts un līdzsvara punkti ir drēbnieku termini, kuŗus viņi lieto apgērba īpašību noteikšanā, noskaidrojot, vai apgērbs ērti apņem ķermeni, padodamies mūsu dabīgām kustībām.

Ķermeņa noliekšanās.

Apgērbs līdzīgi cilvēka ķermenim ir padots indiferentām līdzsvara kustībām, t. i. līdzsvaram, kas paliek ķermeņa visdažādākos stāvokļos.

Šāds stāvoklis mūs noved pie gluži paradoksāla slēdziena, ka pilnīgi priekšzīmīgam apgērbam nevar pielietot nekādu relatīvu bāzi vai likumu, attiecībā pret paša apgērba līdzsvaru.

Apgērbu, piegrieztu pēc proporcijas principiem, nekādā ziņā nevar uzskatīt kā pilnīgu, neskatoties uz viņa atbalsta vai līdzsvara līniju, jo šāds apgērbs nekādā ziņā neatbildēs ķermeņa saliekšanai un stāvoklim. Kādēļ?

Bistes noliekšanās vai nu uz āru vai iekšu, uzrāda vislielākās dažādības, pazīstamas zem nosaukuma saliekts vai atliekts stāvoklis.

Ņemsim mūsu demonstrācijai personu ar apaļu muguru, plakanu blōdas kaulu un vājām kājām, šī persona padota smaguma punktam, kas uzlūkojams kā vienīgs vertikāls spēks, tiekdamiēs no augšas uz leju un balstoties uz smaguma centru. Šinī gadījumā var runāt par diviem dažādiem gadījumiem, ja smaguma spiedienam padoto ķermeni balsta viens vienīgs punkts, caur kuŗu iet šis smaguma vilnis, vai arī vairāki punkti. Pirmā gadījumā, smaguma centrs sakrīt ar atbalstu, vai atrodas vertikālā līnijā, kas krusto šo punktu. Otrā gadījumā pietiek, ka vertikālā līnija, kuŗu novelk smaguma centrs iet caur iekšējo bāzi, t. i. daudzstūrīnā līnija, kas rodas starp šīm diviem balsta punktiem.

Torņi, kuŗi tik ļoti noliekušies horizontāli, ka draudē uzgāzties gaŗāmģājējiem uz galvas, turas tādēļ, ka smaguma centrs atrodas to vertikālā līnijā, kas iet caur iekšējo bāzi. Sausnējs cilvēks balstās daudz stingrāki uz kājām, jo viņš spēj savas kustības vairāk balansēt, bez kā smaguma centra vertikālā līnija zaudētu savu balstu, ja viņš stāv uz vienas kājas, šī bāze pamazinās, viņa vēl vairāk samazinās, kad viņš pieceļas uz pirkstu galiem.

Otrs piemērs.

Mēs aizrādījām, ka lai cilvēks nezaudētu līdzsvaru, nepieciešams, ka vertikālā līnija, kas iet caur smaguma centru, vērsta uz iek-

šējo izliekto daudzstūri, lai viņa kājas balsts varētu atrast kontaktu ar zemi. Ja nu šo cilvēku gribētu apgrūtināt ar kādu lielāku smagumu, jeb ja runa iet par spēcīgu cilvēku ar lielu vēderu, viņam nāksies pārmainīt stāvokli, lai ķermeņa totālais smaguma centrs būtu arī saskaņā ar jaunuzlikto nastu.

Ja viņš šo nastu nesīs uz muguras, tas nolieksies uz priekšu, kājas saliks vairāk kopā, ja viņš to nesīs labā pusē, viņš nolieksies uz kreiso pusi. Ja šis cilvēks vēlēties ar rokām satvert kādu priekšmetu, nemainot vietu, viņš nolieks ķermeni uz šī priekšmeta pusi, bet tai pašā laikā vienu kāju noliks atpakaļ, lai nezaudētu smaguma centra līdzsvaru.

Anatomija.

Zīm. 50.

Mums tagad jāiepazīstas ar formu maiņu, sakarā ar zināmas personas ķermeņa kustībām. Taisnā stāvoklī rumpis pārņem visas kustības viens kopā ar iekšējiem locēkļiem. Pirmos mēs pa daļai jau esam apskatījuši, otrie padoti gūžu un bļodas kaula kustībām.

Taisni mugurkaula kolonā atrodas rumpja visdažādāko kustību sēdeklis. Bet šīs kustības diezgan nevienādi sadalītas starp abām mugurkaula daļām.

Ļoti maldīgi domāt, ka sānu savienojumi pārvērš mugurkaula kolonu nekustīgā stumbrā, kas spēj kustēties vienīgi kopā ar šiem savienojumiem. Mēs jau agrāk sīki aizrādījām cik niecīga ir abu bista gaŗuma mēru vērtība, ko pielietoja agrāk daudzi autori, lai iegūtu apģērba līdzsvaru. Tie būtu sekošie mēri: 1) No pakauša līdz gurnu krustam, ņemts aiz pleciem. 2) No pakauša, krustojot lāpstīņas un ejot līdz gurnu krustam. Mēs vairāk neuzkavēsimies pie šīs demonstrācijas, skolnieks par to var spriest pēc viņa paša novērojumiem. Lai gan muguras krusta apjoms nav tik kustīgs kā pleci, tomēr padots visdažādāko kustību iespaidiem, visdažādākos virzienos, bieži iznīcinādamas apģērba gabala līdzsvaru.

Torsa kustības varētu sadalīt trijās galvenās šķirās:

1. Saliekšanās un izstiepšanās.
2. Sāniska noliekšanās.
3. Noliekšanās uz priekšu un grozīšanās.

Mūs visvairāk interesēs saliekšanās kustības, jo krūšu kurvis tad tuvojas bļodas kaulam, mugurkaula kolona saliecas uz priekšu, muguras apjoms pastrīpo savu normālo likumu, krusta apjoms turpētīm sašaurina savu stāvokli, atzīmējot jaunu novirzienu. Viskustīgākais, profams, ir krusta apjoms. Izpildot šīs kustības, mūsu ķermenis ir padots likumiem, pie kam augšējais salīdzinājums ar torni ir arī šinī gadījumā spēkā. Apģērba likumi, pilnīgi atkarīgi no anatomiskiem un ģeometriskiem likumiem un nekādā ziņā tos nevar saskaņot ar līdzsvara likuma principiem.

Plecu kustība.

Visdažādākās rokas muskuļu kustības.

Mūsu trīs plecu mēru piemērošana un trīsstūrainība.

Noteiktība.

Apkakles stāvoklis, vissvarīgākais punkts nieburā (korsāzā) nevar būt pilnīgi neatkarīgs, jo viņu var dabūt tikai, sakarībā ar plecu mēru, kurš reizi bāzēts pēc ģeometriskas likumiem, noteikti norāda savu stāvokli, un es atkārtōšu, ka šis stāvoklis pa-

liek visiem stāvokļiem: taisnam, saliektiem, atgāztam. Protams, šis darbs jau prasa ļoti lielu piegriezēja veiklību.

Definicija.

Šis punkts, protams, var arī iet atkarīgi no piegriezēja gaumes un fantāzijas, ja piem., viņš vēlas plecu griezumu ļoti augstu, ar platu apkakli mugurpusē, pēdējās punkts slīdēs uz zemi, saīsinādams zināmā mērā plecu priekšu, vai arī pretēji ar šauru muguras griezumu un platiem pleciem.

Jūs, varbūt, iebildīsāt, ka šie vienīgi ir grieziņa pārvietošana, uz ko man jāatbild, ka tas būtu pareizi, ja šī punkta fiksējums noteikti izrēķināts, bet ar to nekad nerēķinājas proporciju metodes.

Mūsu mēra ņemšanā vissvarīgākais moments ir muguras diagonāls, kas arī noteik apkakles stāvokli un visas pārējās īpatnējās variācijas.

Viens no daudzajiem piemēriem.

Neviens drēbnieks nedrīkst ignorēt taisno līniju, vai nu viņa būtu apsviesta, vai izbīdīta, jo tā ir muguras augstuma distance, vai pēc mūsu zīmējuma N. diagrāmas a punkts. Pieņemsim, ka mūsu mēra plecu diagonāle mums dod 44, mēs dabūsim 2 centimetru koeficientu, kur pirmām kārtām var pieņemt, ka mums darīšana ar izliektu muguru, jo mēs dabūjam 2 centimetrus vairāk kā parastai taisnai figūrai: „nav nemažāko šaubu“, jūs sacīsit, šis cilvēks ir ar izliektu muguru. Un tomēr ir gadījumi, kuŗi maldina. Neizbīstieties, jūs pielietosit savus mērus, kā mēs mācījām, bez kaut mazākās pārmaiņas, un tomēr gūsit gluži pareizus rezultātus. Tas tikai pierādīs, ka taisnais vai saliektais stāvoklis, pielietots šādā veidā ir tiešām mistiska lieta un lietots vienīgi, lai gūtu harmoniju starp a punkta augstumu un plecu noteikto stāvokli un nekādā ziņā apkakles dēļ, un mēs pierādīsim, ka šis ir vienkārši anatomiskas formas, un ka ļoti viegli radīt galvenos likumus ņiebura izgatavošanai, likumus, kuri tomēr padoti daudziem izņēmumiem, kā to jau agrāk aizrādījām.

Šai gadījumā, kas mūs sevišķi interesē, pleci bez šaubām spēlē ļoti svarīgu lomu.

Plecu ģindenis sastāv no diviem kauliem: priekšā atslēdziņa un pakaļā lāpstiņa un taisni ar šo kaulu izliekumu mums visvairāk jārēķinās.

Diagramma N uzrāda normālu stāvokli ar plecu mēru — 42. Tiešām uz augšu tiecošā muguras līnija ir 10 centimetru garāka, nekā priekšas līnija, a punkts paliek uz mūsu zīmējuma ar uzbūves līniju.

Diagramma R uzrāda plecu atpakaļatgāztu stāvokli, saskaņā ar mūsu mēru — 40, a punkts slīd uz zemi 2 centimetrus, apkakles punkts tā tad slīd par 2 centimetriem uz leju, apkakles punkts priekšpusē pazemina diagonāla o līniju, kuŗa atrodas 2 centimetrus zemāk kā a.

Atslēdziņa.

Pāru kauli atrodas krūšu augšdaļā, balstās uz iekšpuses krūšu kaula, bet ārpusē rada kontaktu ar lāpstiņām.

Lāpstiņas.

Pāru kauli, trīsstūrains, ieplakani, atrodas krūšu kurvja priekšējā daļā, apakšēja daļa pagriezta uz augšu, bet gals uz leju.

Priekšpuse sadalās divās nevienādās daļās ar loku, šis pēdējais rodas malas iekšējā daļā ar trīsstūrains virsmu, kas stipri iespaidojas no elpas spiediena, šis spiediens viņu vērš vai nu uz āru, vai uz augšu, rodot iedobumu, kas vienmēr padziļinās, nobeidzoties plecu virsmā, šis iedobums sevišķi stipri pastrīpots pie cilvēkiem ar uz āru izliektām krūtīm, kas nodarbojas ar dažādiem vingrinājumiem, turpretim ļoti vāji izteikts cilvēkiem ar taisnu, vai atliektu ķermeņa stāvokli.

Neatkarīgi no plecu mēra lielās dažādības šais divos pataloģiskos gadījumos, lāpstiņas stāvoklis pret krūšu kurvi ir ļoti dažāds, pilnīgā atkarībā no individa, šis dažādības izteicas sevišķi plecu, krūšu un kakla formā.

Šie anatomiskie pētījumi pietiekoši pierāda, ka vienīgi plecu mēru piekārtošana (koordinācija) var fiksēt apkakles punktu.

Ja mēs iepriekšējā nodaļā atradām muguras līnijā divus liekus centimetrus, to iemesls meklējams lāpstiņu priekšējā iedobumā, kaut arī mūsu modelim bija vistaisnākais stāvoklis. Ko tādā gadījumā piegriezējs darītu, ja nezinātu formulas vērtību?

Pieņemot, ka šis modelis pozētu drēbnieku piegriezēju savienībai? Nav ne mazāko šaubu, ka pirmām kārtām viņi ņemtu muguras mēru, nemaz neiedomādamies, ka viņu priekšā atrodas modelis ar uz āru izliektu krūšu kurvi, jo īstenība rādītu pretējo.

Atkārtosim vēl reiz šo skaidro, anatomisko formulu, ka lāpstiņa un atslēdziņa ārēji savienotas, rada uz iekšu atvērtu stūri, pie kam šī kaulainā daļa apņem krūšu kurvja augšu ar viņa ribām, pie kuņas viņa tikai pievienota ar savu ārējo daļu. Lāpstiņa tādā kārtā nav vis krūšu kurvja locītava, jo vienkārši it kā viņam uzlikta.

Lai skaidrāki būtu saprotams mūsu plecu mēru piemērošana, nobeigsim mūsu skaidri ģeometrisko studiju, sniedzot skolniekiem divas diagrammas, kas paskaidros ģeometrisko līniju mehānismu.

Diagrammā V un R ir līdzsvara līnija rr, kā mēs to jau agrāk aizrādījām, muguras līnijas mēra punkts, kas apstājas uz šīs līnijas, sniedz pareizu ķermeņa uzbūvi. Semāk mums ir darīšana ar apaļu vai izliektu muguru, un vēl zemāk ar plakanu vai ieliektu muguru.

Diagramma V sniedz trīs variācijas muguras līnijas, pieņemot, ka šīs diagrammas pamats ir pareiza uzbūve ar 42, norādīta ar diagonāli 32 līdz 54, krustojot šo līniju pār punktu p, mēs dabūsim pārstrādātāju r, nozīmētu ar mazajām bultiņām. Zīm. 53—54, II. d. 1. l. p.

Pieņemsim, ka mums darīšana ar pacientu, kuņa kakla mērs ir 44; a punkts tādā gadījumā pacelsies 2 centimetrus virs muguras vidus līnijas, noliekdams mūsu o diagonālu 44 līdz 32 skaitļiem un krustos to, pār p punktu mēs dabūsim pārstrādātāju 2, kur mūsu apkakles punkts slīd uz zemi un uz priekšu, šinī gadījumā darīšana ar apaļu muguru.

Beidzot mūsu demonstrāciju, pieņemsim vēl, ka mūsu mērs ir 46; mums šādā gadījumā darīšana ar sevišķi apaļu muguru, kuņas apaļums jau pārsniedz 4 centimetrus normālo mēru, velkot taģad diagonāli no 46 uz m, krustojot viņu ar punktu p, mēs dabūsim pārstrādātāju 3, kas uzrāda sevišķi apaļu muguru, kādēļ mūsu apkakles punkts noslīdēs vēl zemāk.

2) Diagrammā R (fig. 54) mums darīšana ar šiem pašiem mēru burtiem, t. i. 42, kur a punkts paliek uz līnijas. Pieņemsim, ka mūsu klienta kakla mērs ir 40; tādā gadījumā mums trūkst 2 centimetri normālā mēra, tā tad mūsu klienta mugura būs plakana vai ieliekta; velkot diagonālu no m uz 40, pārstrādātājs ies pār p punktu, mēs gūsim augstāku un vairāk uz āru izliektu apkakles punktu. Turpināsim mūsu demonstrāciju un ņemsim piemēra dēļ personu ar ārkārtēji taisnu muguru, b punkts tad slīd uz leju un diagonāls b noliecas; krustojot viņš sniedz pārstrādātāju, kas iet pār p punktu, šī līnija tad vēl vairāk pacelta atpakaļ, mūsu diametrā viņa atzīmēta ar 38 un ar bultu.

Šos piemērus pievedam, lai skolnieki labi saprastu mūsu kakla mēru mehānisma piemērošanu: piedurkņu šķēluma dziļumu un augstumu un muguras leju, kas tiecas uz augšu. Abas iespējās figūras sniedz šī mūsu aizrādījuma skaidru zīmējumu, uzrādot saliektu un atliektu stāvokli.

Galvenie iespaidi un rezultāti.

No praktiskā viedokļa, lai iegūtu pareizu zīmējumu, piegriezējs, pazīdams anatomiju un mērīšanas sistēmu, viegli spēs atzīmēt mēra galvenos punktus, pilnīgi noskaņotus un harmoniskus ar klienta uzbūvi un ķermeņa stāvokli. Piegriešana šādā ceļā veicas viegli un ātri, samazinot līdz minimumam visas agrākās mēra neveiksmes.

No elegances viedokļa ar pilnu tiesību var teikt, ka mūsu ģeometriski skaidrie zīmējumi pārsniedz visu līdzšinējo metodu sasniegumus.

Ļoti viegli iespējams pielietot dažādo veidu mērus; gaļumam, platumam un stāvokļa (pozīcijas) punktiem jābūt saskaņā (identiskiem) ar figūru; bez tā atbalsta vai pareizāki sakot apģērba līdzsvara punktus varētu vienīgi noteikt ar pielaikšanu un taisni tādēļ šie meklējams pārlabojumu izejas punkts.

Visi labie piegriezēji vēl nav arī labi piemērotāji un ļoti bieži viņi zaudē galvu zināmos izlabojumos, tāpat kā piemērotājs vēl nevar būt piegriezējs.

Vai piegriezējs var pilnīgi paļauties uz pielaikšanu? Protams nē. Viņa piegriešanas

sistēmai jābūt tā tad piemērotai visdažādākiem gadījumiem un visdažādākām ķermeņa uzbūvēm, lai noteikti varētu atzīmēt piedurkņu un apkakles punktus, nesalaužot līniju un formu harmoniju.

Ļoti nedaudzas sistēmas būs tam piemērotas, sevišķi ja apģērbs izvests pēc zīmējuma, kuŗam nav nekādas saskaņas ar figūru.

Rokas un pleci miera un galvenos kustības stāvokļos.

Vissarežģītākā un grūtākā ir bez šaubām piedurkņu piegriešanas māksla, jo tā ir visciešākā atkarībā no rokām un pleciem, bet rokas nav tik vienkāršs aparāts kā kājas, kas uzskatāmas vienkārši kā ķermeņa balsts un bīdītājs; rokas ir vairāk — viņas nepieciešams cilvēka darba instruments, cieši saistīts ar galvu, jo ir pēdējās izpildu orgāns.

Cilvēks šos locekļus kustina visdažādākos virzienos, griezdam viņas kā ratu ap sevi. Šī rata rotācijas ass ir pleci. Roku pastāvīgās un lielās kustības dēļ īstenībā gandrīz neiespējams izgriezt piedurkni, kas brīvi atļautu visdažādākās kustības, pēc speciālās un korektās proporciju teorijas.

Lai atvieglotu šo grūto uzdevumu, pievēršim trīs ļoti pazīstamus un noteiktus stāvokļus, t. i. stāvokļus, kas tuvojas vidus, vai arī pieņem gluži taisnu stāvokli: perpendikulārā roku pacelšana, horizontālā līnija uz leju, roku parastais stāvoklis, vai roku militārais stāvoklis, t. i. roku nolaišana gar sāniem. Šis pēdējais stāvoklis nav zinātniski aprakstīts, tādēļ ka tas nav pareizs ģeometriskais stāvoklis. Tomēr nedrīkst šādu roku stāvokli neievērot, jo šādi nolaišanas rokas fiksē arī ķermeņa stāvokli, noslīdot līdz piektai līnijai, ja cilvēks stāv kājās, aizsniedzot kājstarpas līniju.

Šie varbūt būtu roku stāvokļa galvenie likumi, ņemot proporcionālu augumu, tomēr nāk priekšā daudz neproporcionāli gadījumi, pie dažādām tautām. Piem., nēģeru roku garums parasti pārsniedz šo mēru, kamēr ķīniešu rokas ir daudz īsākas. Šādas anormālijas nāk bieži priekšā arī pie mums, kādēļ uzdotās proporcijas nevar pieņemt visos gadījumos par noteicošām, jo sevišķi vairāk, ka viņas pieņēmuši mākslinieki, kas meklē tikai skaistus un harmoniski sadalī-

tus ķermeņus. Mūsu piegriezēju uzdevums ir daudz lietišķāks un arī daudz grūtāks.

Bez jau minētiem stāvokļiem rokas sniedz ļoti interesantas studijas, sevišķi ja runa iet par sevišķi muskuļotu cilvēku. Šinīs gadījumos muskuļi spēlē gandrīz galveno lomu un ar viņiem nopietni jāreķinās.

Roku kustības.

Roku kustības galvenām kārtām notiek plecu locītavās, kuŗas, pateicoties pantainai virspusei, ir sevišķi kustīgas. Šīs kustības tomēr var savienoties un kļūt nobeigtas tikai pateicoties viņu sabiedroto lāpstiņu pārvietošanai. Paceļot rokas, lāpstiņa sāk riņķveidīgi kustēties, kādēļ viņas iekšējais stūris nāk uz priekšu un uz āru, kamēr augšējais stūris slīd uz leju, kur savelkas zem horizontāli paceltās rokas spiediena.

Šī salīdzinošā studija mums skaidri pierāda, ka apģērba (drēbes) pārpalikums kļūst tikai apgrūtināošs, ne tikai zem rokām, bet arī muguras platumā. Pareizi griezts apģērbs turpretim radīs vieglu kņoku aiz rokām. To viegli var sasniegt paceļot muguras uzplecīšus par vienu centimetru plecu līnijā un pieņemot plecu platumu par $\frac{1}{2}$ centimetru platāku, nekā to uzrāda reālais mērs.

Sadalīsim roku kustības sekošās kategorijās:

1. Kustība vertikālā plānā, paralēli ķermenim. Šinīs kustībās ar ass rotāciju, augšējie locekļi noskrien gandrīz pusriņķi, rēķinot kā centru plecu locītavu apjomu. Mūsu metode sniedz plecu locītavu nopietnu un zinātnisku apskatu. Pateicoties šim apstāklim, esam guvuši ievērojamus rezultātus piedurkņu piegriešanas ģeometriskā zīmējuma konstrukcijā, kādēļ piedurknes griešana kļūs vienkārša un skaidri saprotama.

2. Roka, nolikta vispirms horizontāli paceltā stāvoklī ar ļoti plašām kustībām ap ass vertikālo rotāciju. Roka pāriet tādā gadījumā uz priekšu ķermeņa vidus līniju. Atpakaļ šī kustība ir diezgan ātri ierobežota un roka šinī virzienā pret muguru iztaisīs tikai lēzenu leņķi, ar ko arī izskaidrojama piedurkņu šķēluma ģarēni ieapaļā (elliptiskā) forma.

Kakla anatomiskā studija.

Kakla kustības.

Negribam ielaisties pārāk lielos sīkumos par kakla ārējo formu. Lai neizietu no mūsu darba plāna, kas aplūko tikai anatomijas ārējās formas, mēs neaizķersim visdažādākos individuēlos gadījumus, piegriežoties vienīgi tām kakla kustībām un stāvokļiem, kas mūs var tieši interesēt. Kakls ir ķermeņa daļa, kas atdala un savieno galvu ar rumpi. Viņa robežas ir sekošas: galvas pusē kakls sākas atpakaļ, mūsu līnijas līmenis, līdzsvars r un mūsu zīmējuma a punkts. Pie rumpja līnijas priekšpusē kakla robežas ļoti noteikti zīmētas, bet mugurpusē vairā izplūstošas. Kakla gaņums, visdažādākos apmēros, raugoties pēc indivīda, atkarājas no viņa iekšējās robežas, izveidotas no kakla joslas, kas savukārt veidojas atkarīgi no muguras kolonas un septītā kakla skriemeļa, ar ko nobeidzas pakausis. Gaņam kaklam vienmēr seko uz leju slidoši pleci, turpretim uz augšu uzrautiem pleciem seko īss kakls. Mums pazīstami četri kakla stāvokļi: uz priekšu saliekts kakls, īss kakls un vispēdīgi šķībs kakls.

Šāds kakls grūti piemērojas galvas kustībām, viņš ir sliktas ķermeņa uzbūves sekas. Šinī gadījumā, ja galva un kakls liecas no kreisās uz labo pusi, vai arī pretēji, atklātā daļā izteikts pleca un kakla pagarinājums. Lai būtu konzekventi, būtu derīgi,

pat nepieciešami, ņemt papildu mēru no a līdz E . Šāds mērs mums dos divus nevienādus plecu gaņumus. Ja cilvēka ķermeņa izbūve izliekta uz āru, mugurkaula kolona izliecas uz priekšu, izstiepjoties un saliecoties pretējā virzienā, tik lielā mērā, ka nobeidz muguras apjoma izliekumu. Abi apjomi še veido vienu un saliecas uz priekšu, tāds ir izliekta ķermeņa uzbūve. Pēc mūsu mēra, plecu diagonāls vienmēr nenobeidz pakauša punktu, tā saspiežot muguras apjomu. Lai papildinātu mūsu demonstrāciju, mēs figūrā apskatām šāda kakla stāvokli. No tā redzams, ka saliekšanas līnija, atloka saliekuma līnija, ir taisna un augsta, ar platāku apkakles iegriezuma bāzi, ievērojot, ka šī līnija kļūst gaņāka, nobeidzot atloka īsāko līniju. Atliektā stāvoklī, turpretim, mugurkaula līnija saīsinās, pagārinot priekšas līniju, kas lieku reizi pierāda, ka apkakle cilvēkam ar attīstītu krūšu kurvī un atpakaļ atliektu galvu nedrīkst būt pārāk zemu griezta apkakle, bet taisni otrādi daudz augstāka, nekā cilvēkam ar pareizu ķermeņa uzbūvi.

Parasti atpakaļ atliekta galva izsauc ievērojamu kakla pagarināšanu, kuņas iemesls meklējams kakla muskuļu sagrupēšanā. Parasti stīprām, atpakaļatliektām personām ir spēcīgi kaili un uz leju slidoši pleci.

Ceru, ka šie aizrādījumi atvieglos mūsu skolniekiem apkakles piegriešanu visdažādākām ķermeņu uzbūvēm.

LATVIJAS KARASPĒKA FORMAS.

Virsnieku frencis.

Virsnieku frencis atšķirams no kareivju frenča sekoši: mugura ar šuvi un šķēlumu no jostas līdz apakšai; virs šķēluma, paduses šuvās iešujama $5\frac{1}{2}$ cm. plata un 34—39 cm. gara josta; sānu kabatas uzšujamas ar taisnām $7\frac{1}{2}$ cm. platām klapēm; sānu kabatu platums apakšā 28 cm., augšā — 20 cm., dziļums — 22—24 cm.; krūšu kabatas platums apakšā 14 cm., augšā 13 cm.; pēdējās redzamas ar izgrieztām galotnēs 6 cm. un šaurākā vietā $4\frac{1}{2}$ platām kla-

pēm; aproces izgatavojamas no 2 daļām, no kurām pirmā 7 cm. plata apņem piedurknes dūrgalu, bet otrā 14 cm. platā iešujama piedurknes iekššuvā un uzšujama uz piedurknes virspusi ar izgrieztu trīsgalotņu malu. Piedurknes otrā daļa galotņu līnijā 9 cm., bet šaurākā vietā $7\frac{1}{2}$ cm. plata. Uz aploces galotnēm uzšujamas 3 mazas pogas. Frencis virsniekiem pagatavojams pēc mēra. Virsnieku vasaras frencis izgatavojams pēc tiem pašiem noteikumiem, kā ziemas, tikai no vieglāka materiāla.

Virsnieka tumšzilā ietērpa apraksts.

Virsnieku tumšzila ietērps sastāv no svārkiem, gaŗām virsbiksēm, vidus jostas un zobenu jostas.

Svārki.

Svārki izgatavojami pēc zīmējuma Nr. 83 no tumši-zila tūka ar krāsainām samta aprocēm un apkakli. Svārki priekšā vidū aizpogājami ar 8 lielām pogām tā, lai virsējā mala pārsegtu apakšējo par apm. 8 cm. Tiem jābūt piegulošiem, ar jostas vietā grieztu apakšdaļu (ar šozi). Mugura līdz jostas vietai šķelta, izgatavojama ar iekantētām trīsstūrainām līkstēm, uz kuŗām uzšujamas pa 3 lielām pogām. Zem šķeluma malām ietaisāmas kabatas. Svārku gaŗums ir līdzīgs piedurkņu gaŗumam sānos. Apkaklei jābūt atlocītai, mugurā 4—5 cm. un priekšā 5—6 cm. platai un aiztaisāmai ar kāsišiem. Aproses priekša 12 cm. un mugura 8 cm. platas ar šķēlumu pie muguras (elkoņu) šuves, aizpogājamas ar 2 vidējām pogām. Uzpleču piestiprināšanai uz pleca gala piešujama apm. 2 cm. gaŗa lentīte, bet augšgalā pie apkakles plecā ietaisāmi 2 caurumiņi. Uz apkakles priekšstūriem uzspraužamas dienesta pakāpju nozīmes, virsniekiem zeltītas, bet kaŗa ierēdņiem — sudrabotas.

Virsbikses.

Virsbikses izgatavojamas no tumši-zila tūka vai diagonāla. Ģenerāļiem un pulkveŗiem virsbikses iekantējamas un 5 mm. attālumā no iekantējuma katrā pusē uzšujami 2 cm. plati krāsaini uzšuvumi. Pārējiem virsniekiem no leitnanta līdz pulkvedim-leitnantam ieskaitot, krāsaini iekantējumi.

Uzpleči.

Uzpleči izgatavojami pēc zīmējuma Nr. 488. virsniekiem zeltīti, bet kaŗa ierēdņiem sudraboti. Uzpleču piestiprināšanai to apakšā piešujama gaŗeniska apm. 2 cm. plata lente, kuŗa uzpleča vidū caurverama apm. 2 cm. platai, malās piešūtai šķērslentītei. Gaŗeniskās lentes viens gals piešujams uz uzpleča apakšmalas, bet otrs — ar 2 caurumiņiem — pie uzpleča piestiprināšanas tiek caurvērts no 2 aukliņām, ar kuŗām pievelk uzpleča augšmalas mazo podziņu pie svārku pleca. Uz uzpleciem uzspraužamas kaŗaspēka daļu nozīmes virsniekiem sudrabotas, bet kaŗa ierēdņiem zeltītas.

Pogas.

Pogām jābūt virsniekiem zeltītām, bet kaŗa ierēdņiem — sudrabotām.

Tumšzilā ietērpa krāsaino iekantējumu un uzšuvumu tabele.

	Apkake un aproces samta	Svārku līstes iekantējums tūka	Apkakes, aproču un uzpleču pamata iekant. tūka	Virsbikšu iekantējumi tūka	Virsbikšu uzšuvumi tūka
K. M. centralās pārvald, K. M. sekretariātā un Galvenā štābā	Melna	Aveņu	Aveņu	Aveņu	Aveņu
K. M. centralām pārvaldēm (izņemot bruņošanas pārvaldi) tieši padotās iestādēs	"	Melns	Melns	"	Melni
Bruņošanas pārvaldei tieši padotās iestādēs	"	Gaišsarkans	Gaišsarkans	Gaišsarkani	"
Galvenam štābam tieši padotās iestādēs un kājnieku pulkos	Aveņu	Aveņu	Aveņu	Aveņu	Aveņu
Armijas komandiera štābā	"	Iezilģani balts	Iezilģani balts	Iezilģani balts	"
Artileristiem	Zila	Zils	Zils	Zili	Zili
Jātniekiem	Oranždzelt.	Oranždzelt.	Oranždzeltēni	Oranždzeltēni	Oranždzeltēni
Auto tάνku pulkā	Aveņu	Melns	Melni	Melni	Aveņu
Aviacijas pulkā	"	Zils	Zils	Zili	"
Techniskas diviz. st. sapieru pulka un Elektrotechn. div.	"	Oranždzelt.	Oranždzeltēni	Oranždzeltēni	"

Kareivju frencis.

Kareivju frencis pagatavojams no speciālas frenču vadmalas un aizpogājams vidū ar cietām lielām pogām tā, lai virsējā mala pārsegtu apakšējo par 6 cm. Augšējā poga atrodas 2 cm. attālumā no apkakles un frenča malas; nākošās pogas piešujamas 9—11 cm. attālumā viena no otras. Frenča malas dubultojamas. Frenča mugura gluda bez šuves un iegriezuma. Jostas vietā pieguloša, sānos iegriežamas 2 kabatas ar viengalu izgrieztām klapēm, šaurākā vietā 6—6½ cm. un platākā 4½ cm. Uz krūtīm uzšujamas 2 kabatas ar 3½ cm. platu uzlocījumu, segtas ar izliektām 3 galotņu klapēm, šaurākā vietā 5 un platākā 6 cm. platām. Kā krūšu, tā arī sānu kabatas aizpogājamas ar mazām pogām. Frenča kreisā iekšpusē iešujama viena kabata. Piedurknes izgatavojamas ar piešūtiem 9 cm. platiem aflokiem, kuŗi uz iekšpusi paplatinājas un nobeidzas priekšpusē piedurknes vidū ar 13 cm. augstu galotni. Dubultā 4½—6 cm. augstā apkakle oderējama ar kokvilnas oderi un aiztaisāma ar 3 āķīšiem.

Uz apkakles galiem, sākot no malas vidū uzšujama zīmīte, aiz kuŗām 2 cm. attālumā, līdzteku zīmotnes malai, uzšujami izlocīti vidū 1 cm., no taisnās līnijas iekantējami ar galotni uz muguras pusi. Iekšpusē pie apkakles mugurpuses 5 cm. gaŗas cilpiņas un pie apkakles gala kāšu pusē 5×7 liels kāsišu aizsargs. Uzpleči pagatavojami ķilveidīgi, apakšā 5 cm. un augšā 5 cm. plati. Uzpleču gaŗums 12—13 cm. Apakšējais uzpleču gals iešujams piedurknes šuvē, bet augšējais, kuŗš nobeidzas ar stūrveidīgu galotni, piepogājams ar vienu mazu pogu.

Apkakle, uzpleči un aproces izgatavojamas no tumšākās krāsas vadmalas un iekantējamās tāpat kā paralēlā strīpiņa uz apkakles aiz zīmotnes un augšējās kabatas ar krāsainu drānu pēc kaŗaspēka veidiem.

Kareivju mētelis.

Kareivju mētelis pagatavojams no speciālas mēteļu vadmalas un aizpogājams vidū ar 5 lielām pogām tā, lai virsējā mala pārsegtu apakšējo par 11 cm. Augšējā poga atrodas 3 cm. attālumā no apkakles un mēteļa malas; nākošās pogas piešujamas no

9½—12 cm. attālumā viena no otras. Mēteļa malas iekšpusē sedzamas no tās pašas drānas, apakšējā 5 cm. un augšējā pie kakla ar 8—11 aploksnēm.

Mēteļa jostas vieta mugurā pieguloša un ar 8 cm. dziļu ielocījumu (faldu). Ielocījuma apakšējā daļa pāršķelta; jātņiekam līdz kāju staklei, kājņiekam — 15 cm. augšpusē ceļa locītavas. Jātņiekam iešķēlums aizpogājams ar 5 segtām mazām pogām, kājņiekam ar 4.

Mēteļa sānos 2 taisnas iegrieztas 17—18 cm. platas un 22—25 cm. dziļas kabatas ar taisnām 8 cm. platām klapēm. Mēteļa iekšpusē, kreisajā pusē, iešūta, iegriezta 18 cm. plata un 20 cm. dziļa kabata.

Muguras savilksnis, sastāvošs no divām 17—20 cm. gaŗām (vidējo pogu vietā 4—5 cm., bet ārējo pogu vietā 6—7 cm. platām) daļām, aizpogājamas vidū ar lielām un galos piepogājamas pie mēteļa klapēm ar 2 tādām pašām pogām, kuŗas piešūtas 5 cm. attālumā no augšējās klapes malas un 3, 5—4 cm. no šuves.

Klapes iešujamas muguras šuvā un izgatavojamas 3, 5—4 cm. platas šaurākā vietā un 5—6 cm. platākā vietā. Klapu gaŗums 15—17 cm.

Piedurknes izgatavojamas ar nepiešūtiem 16 cm. platiem aflokiem.

Apkakle atlokāma un aiztaisāma ar kāsi, priekšā 14 cm. un mugurā 11 cm. plata. Zem kreisā apkakles stūŗa piepogājama uz 2 mazām vienkāršām pogām 10 cm. gaŗa un 3 cm. plata stūŗu savilksne, bet zem labā apkakles stūŗa piešujama 1 maza poga. Uz apkakles stūŗiem 1½ cm. no malām uzšujamas zīmotnes.

Uzpleči izgatavojami ķilveidīgi, apakša pie piedurknes šuves 6 cm., augšā pie pogas 4½ cm. plati. Uzpleču gaŗums 13—14 cm. Apakšējais uzpleču gals iešujams plecu piedurkņu šuvē, bet stūrveidīgais augšējais piepogājams ar mazu pogu.

Virsnieku mētelis.

Virsnieku mētelis atšķiras no kareivju mēteļa sekoši: priekšā pogas divās rindās kaŗtrā 6 pogas.

Mēteļa krūtis izgriežamas. 18 cm. platās un 25 cm. dziļās, slīpās (horizontālās) ka-

batas sedzamas ar 8 cm. platām, slīpām klapēm. 21 cm. gaŗa savilkšņa klape, šaurākā vietā 4 cm. un platākā vietā 9 cm. plata.

Savilksnis iekantējams ar sarkanu drānu pēc kaŗaspēka veidiem.

Mēteliis virsniekiem pagatavojams pēc mēra ar 9—11 cm. platu apkakli.

Kareivju virsbikssas.

Kareivju virsbikssas pagatavojamas no speciālas tumšas nokrāsas bikšu drānas, pusgallifē, ar šauriem stilbu galiem un 11—13 cm. dziļiem iešķēlumiem āra šuvās, kuŗi sasiemami ar 43—47 cm. gaŗām lentītēm. Bikšu nevilētie gali un iešķēlumi iekšpusē apšujami ar lentīti.

Bikšu ārējās šuvas iekantējamas ar krāsainu drānu, pēc kaŗaspēka veida.

Bikšu priekšgabalam iešujamas 2 stāvas kabatas. Bikšu josta priekšā 9 cm. un muguras pusē 6 cm. plata; oderējama ar audeklu.

Jūŗas virsnieku mēteliis.

Jūŗas virsnieku mēteliis pagatavojams no speciālas melnas mēteļa vadmalas; priekšā mētelim poŗas divās rindās, katrā 5 poŗas. Mēteļa jostas vieta mazliet sašaurinājama; mugura no viena gabala ar ielocījumu (faldu), kuŗai apakšas daļa $\frac{1}{3}$ daļa no mēteļa gaŗuma šķelta. Šķēluma dubultās malas aizpoŗājamas ar 3 mazām podziņām.

Muguras savilksnis, sastāvošs no divām iešūtām daļām, sānu šuvās, aizpoŗājams ar divām lielām poŗām.

Dubultotā apkakle izgatavojama no 8—11 cm. platumā ar lacēm.

Mēteļa sānos iešujamas divas taisnas, horicontālas kabatas ar klapēm. Mēteļa iekšpusē, kreisajā pusē, iešūta, iegriezta kabata bez klapēm.

Piedurknes izgatavojamas ar piešūtiem 8 cm. platiem uzlokiem, virs kuŗiem uzšujamas dienesta pakāpju nozīmes.

Mēteļi pagatavojami pēc mēra un oderējami. Gaŗums — 9 cm. zem ceļiem.

Jūŗas virsnieku ikdienišķie ziemas svārki.

Jūŗas virsnieku ikdienišķie ziemas svārki pagatavojami no speciālas melnas vadmalas; priekšā poŗas divās rindās, sapoŗājamas ar 3 lielām poŗām. Svārki jostas vietā mazliet sašaurināmi; apkakle ar lacēm.

Mugura gluda un no viena gabala.

Sānos divas horicontāli iegrieztas kabatas ar klapēm. Iekšpusē divas iegrieztas kabatas. Piedurknes ar uzšūtiem 7 cm. platiem uzlokiem, uz kuŗiem uzšūtas divas mazas podziņas.

Uz piedurknēm virs uzlokiem uzšujamas dienesta pakāpju nozīmes pēc zīmējuma. Svārki pagatavojami pēc mēra un oderējami. Gaŗums — līdz rokas delnai.

Jūŗas virsnieku ziemas virsbikssas.

Jūŗas virsnieku ziemas virsbikssas pagatavojamas gaŗas, no melnas vadmalas, pēc mēra.

Jūŗas virsnieku veste.

Jūŗas virsnieku veste pagatavojama no melnas vadmalas bez apkakles, ar 4 kabatām un aizpoŗājama priekšā ar 5 mazām podziņām.

Jūŗas virsnieku vasaras svārki.

Jūŗas virsnieku vasaras svārki pagatavojami no speciāla balta audekla ar stāvu un stīvu apkakli, aiztaisāmi ar 2 kāsišiem. Āpkakles gala, kāšu pusē piestiprināmas 7×5 cm. liels kāsišu aizsargš.

Svārki aizpoŗājami ar 5 lielām poŗām. Uz krūtīm uzšujamas divas taisnas kabatas bez klapēm.

Uz piedurkņu virspusēm, 2 cm. attālumā no dūru gala uzšujami 9×14 cm. lieli, melni vadmalas gabaliņi ar dienesta pakāpju nozīmēm. Mugura izgatavojama no viena gabala, ar mazu sašaurinājumu jostas vietā. Svārku gaŗums vienāds ar piedurkņu gaŗumu un mazliet īsāks par ziemas svārkiem.

Tiesu resoru dažu personu amatapģērbs un ķēdes apraksts.

Mantija. Mantija tiek pagatavota no tumši sarkanās drānas, ar vaļēju apkakli un 10 ar tādu pašu drānu apvilktām pogām. Mantijas gaļums pēc auguma 30 cm. atstatu no zemes.

Senatoriem, tiesu palatas un apgabaltiesu tiesnešiem, virsprokuroram un viņa biedriem, tiesu palatas un apgabaltiesu prokuroriem un viņu biedriem un mīrtiesnešiem

mantijas apkakle no tādas pašas krāsas samta, kā arī piedurkņu atloki, pēdējiem jābūt 15 cm. platiem. Pie katras piedurknes piešūtas 2 pogas un pretējā pusē 2 cilpiņas — lai piedurkni pie rakstīšanas varētu ieliekt un sapogāt.

Virssekretāriem un sekretāriem apkakle un piedurkņu uzloki bez samta.

Noteikumi par dienesta apģērbiem dzelzsceļu darbiniekiem.

Svārki.

Svārki ir ar stāvu, vienkāršu apkakli. Uz apkakles galiem simetriski uzšūtas zīmotnes no zaļa tūka, kuŗu brīvais gals nobeidzas stūrveidīgi ar stūŗa galu uz āru. Zīmotņu gaŗums līdz stūŗa galam ir no 9—10 cm. Apkārt apkaklei, gar augšējo malu, iešūts zaļas krāsas iekantējums.

Svārki aizpogāti vidū ar 6 pogām, pie kam augšējā poŗa atrodas 2 cm. attālumā no apkakles, bet apakšējā — pret jostas vietu. Aizpogātās svāŗku malas sniedzas pāri viena otrai par 8 cm., bet poŗas atrodas 3 cm. attālumā no virsējās malas.

Svāŗku mugura gluda, bez jostas.

Svāŗkiem ir četras kabatas, iegrieztas no ārpuses: divas uz krūtīm — 12 cm. platas un 10 cm. dziļas un divas sānos, apakšā 16 cm. platas un 16 cm. dziļas. Šīs kabatas apseŗtas ar trīsŗgalotņu klapēm, bez poŗām. Augšējo kabatu klapes ir ar zaļu iekantējumu. Svāŗku kreisajā pusē atrodas viena iekšēja krūŗu kabata.

Piedurkņu gali, 12 cm. gaŗuma — dubultoti; dubultojumu augšējā malā, apkārt piedurknei, iešūts zaļš iekantējums.

Vasaras svārki.

Vasaras svāŗki pēc ārēja izskata ir līdzīgi augšā aprakstītiem, ar to starpību, ka tie pagatavoti no vieŗlākas drānas.

Biksas.

Biksas ir gaŗas, parasta veida; bikŗu stīlbu ārējās šuvās iešūts zaļas krāsas iekantējums. Bikŗēm ir divas iekšējas kabatas, kuŗu iegriezums atrodas sānos, gar stīlba ārējo šuvi.

Mētelis.

Mēteļa priekšā poŗas divās rindās; katrā rindā 6 poŗas.

Mēteļa apkakles platums 10—12 cm.; apkakles ārējā malā iešūts zaļas krāsas iekantējums.

Mēteļa mugurā, pret jostas vietu, sānu vilēs iešūti 8 cm. plati savilkņi, kuŗu gali sapogājami ar divām poŗām. Muguras vidus vile apakšā šķelta; šķeluma gaŗums no 25—30 cm.

Piedurkņu gali 15 cm. gaŗumā dubultoti; dubultojumu augšējā malā, apkārt piedurknei, iešūts zaļš iekantējums.

Mētelim ir divas ārējas 16 cm. platas un 25 cm. dziļas kabatas sānos un divas iekšējas tāda pat apmēra krūŗu kabatas. Ārējās kabatas pārklāj 8 cm. platas klapes.

Cepure, svāŗki, biksas un mētelis ir no tumši-brūnas vadmalas.

Darba apģērbs.

Darba svāŗki ir no tumši-zilas drānas ar atliektu, guloŗu apkakli, aizpogājami līdz augšai ar 5 poŗām vienā rindā. Svāŗkiem ir četras ārējās, uzšūtas kabatas; augšējās 12 cm. platas un 12 cm. dziļas un apakšējās sānos — 16 cm. platas un 16 cm. dziļas. Visas kabatas pārklāj 8 cm. platas klapes.

Svāŗku mugura ir gluda.

Darba biksas ir tādas pat drānas, kā svāŗki, parasta veida, gaŗas, ar 2 kabatām sānos.

Nozīmes, poŗas, dienesta pakāpes atzīmējumi.

1. Nozīme ar valsts ģērboni ir no brūni oksidēta metāla un pastāv no spār-

nota rīteņa ar valsts ģērboņa vairogu virs tā.

Šo nozīmi nēsā: stacijas priekšnieku palīgi, rezerves aģenti, preču noliktavu pārziņi, apmaiņas aģenti, bagāžas kasieri, virskondukti, tehniski aģenti, lokomotīves vadītāji, iecirkņa mantziņi, tiltu meistari, signālu montieri. Materiālās apgādības desmitnieki, feldšeri un visi tie darbinieki, kuriem paredzēts dienesta apģērbs un kuņģi dienesta ziņā stāv augstāk par šē minētiem darbiniekiem.

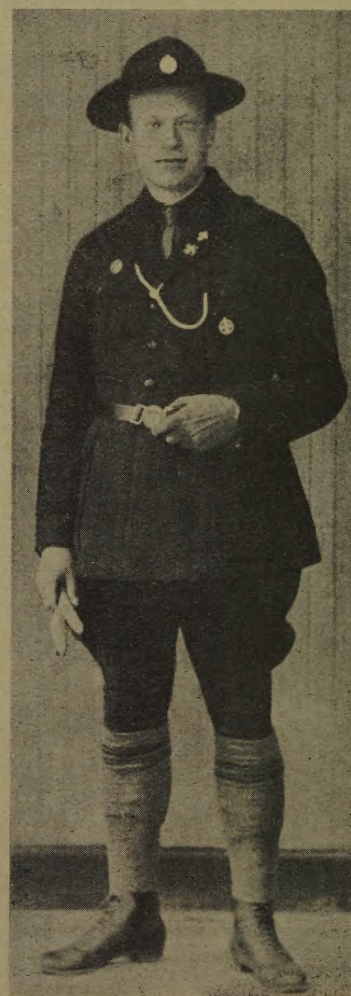
2. Nozīme bez valsts ģērboņa ir no brūni oksidēta metāla un pastāv no spārnota rīteņa ar trīs zvaigznēm virs tā. Šo no-

zīmi nēsā: tehniskie kantoristi, konduktori, signalisti, vilcienu sastādītāji, vilcienu sabinātāji, pārmijnieki, lok. pavadoņi, elektrotehniķi, elektromontieri, kasieri-sargi, kasieri-rokas bag. svērāji, barjēru sargi, staciju sargi, vārtu sargi, vagonu sargi, kurjeri, apkalpotāji, šveicari, lok. vadītāja palīgi, vagonu apskatītāji, vagonu smērētāji, kurinātāji, depo kurinātāji, vagonu pavadoņi, vagonu apkurinātāji, sargi, priekšstrādnieki, pārbraucamo vietu sargi, materiālu izdalītāji. 1. un 2. punktā minētās nozīmes ir divos lielumos; cepures nozīme — 4 cm. plata un zīmotņu nozīme — 3 cm. plata, mērojot starp spārnu galiem.

Latvijas skautu formas tērps.

I. Vadītājiem: 1) Filca platmale aizsargu krāsā; 2) frenčs ar vaļēju apkakli un virsū šūtām kabatām, augšējās kabatas virsējā mala 12 cm., apakšējā 13 cm. plata un 14 cm. dziļa, sedzamas ar trīs gālotņu klapēm, platākā vietā 6 cm. un šaurākā 4 $\frac{1}{2}$ cm. platas, šķērslocījums aizņem $\frac{1}{3}$ no

kabatas platuma. Sānu kabatas virsējās malas platums 20 cm., apakšējās 26 cm. plats, bet dziļums 22 cm., redzamas ar 8 cm. pla-

zīm. Nr. 61, 62, 65, 65-a.) Bikses no tā paša materiāla. Ziemas bikses ielaižamas zeķēs; vasarā nēsājamas īsas bikses līdz ceļiem (zīm. Nr. 53). Biksēm pakaļpusē 2 uzšūtas kabatas, kuŗas redzamas ar klapēm, un uz jostas vietas cilpas jostas caurvēršanai. (Krāsu tuvākā nākotnē paredzēts grozīt.).

Meitenēm matrožu blūze ar četrstūrainu krāgu, no tāda pat materiāla kā zēniem, ar divām krūšu kabatām un aizpogājamām aprocēm. Krāgs un aproces iekantēti ar tumši-sarkanu lentu. Svārciņi no tāda pat materiāla, gludi vai faltēti, ne īsāki kā līdz ceļiem.

Meiteņu pulciņu vadoņu formas tērps: Zils kostīms ar vadoņa nozīmēm

virsjakas apkakles stūros vai pogcaurumos. Nelieli uzpleči, platākā vietā 4½ cm. un šaurākā 2½ cm. plati un 8 cm. gaŗi. Krūšu kabatiņa kreisā pusē. Faltēti svārki. Balta vai zila blūze ar polo apkakli, aprocēm, nelieliem uzplečiem un krūšu kabatiņu kreisā pusē.

Zēnu pulciņu vadoņu formas tērps: Angļu armijas parauga frencis (sk. l. p. 43, zīm. Nr. 60), tumši zilā krāsā ar vadoņa nozīmēm apkakles stūros. Melnas pogas ar brigades ģerboni. Gaŗas vai pusgalifē bikses vienādā krāsā ar frenci.

Pārējo piederumu apraksts atrodams grāmatiņā „Laifa padomnieks“, kas maksā Ls 1.— un dabūjams Olģas ielā Nr. 4, dz. 14, pie Latv. laif. pr-ka.

„Strādnieku Sports un Sargš“ biedrības formas tērpi.

SSS jauno pionieru formas tērpi.

Jauniem pionieriem - zēniem jānēsā: tumši zilās bikses un tādas pat krāsas blūze ar divām uzšūtām krūšu kabatām (zīm. Nr. 61, 62, 63, 64); brūna ādas josta 4 cm. plata; melnas zeķes; uz blūzes divi uzpleči ar attiecīgā pulciņa numuru; kaklauts — lakatiņš 1×1 mtr., purpursarkanā krāsā, nēsājams zem apkakles, tā kā nav redzams no mugurpuses; galvā — SSS biedru formas cepure.

Meitenēm: tumši zili faltēti svārki; blūze, josta un kaklauts līdzīgi zēniem; tumšas zeķes; galvā — SSS biedreņu formas cepure. (Cepures vasarā zēni un meitenes var arī nemaz nenēsāt, bet staigāt kailu galvu, kas vasarā ļoti veselīgi.)

Jūŗas pionieriem: tumši zilās gaŗas bikses; tādas pašas krāsas matroŗa blūze ar noņemamu gaiši zilu krāgu. Krāgs iekantēts ar trīs ½ cm. platām lentītēm, malējās zaļā, vidējā sarkanā krāsā; zem krāga nēsājams purpursarkans kaklauts; galvā — matroŗa cepure ar SSS cepures nozīmi cepures priekšpusē un uzrakstu: „SSS jūŗas pioniers“; cepures kreisā pusē divas 2 cm. platas un 10 cm. gaŗas melnas lentas ar burtiem „SSS“. Aukstā laikā (ziemā) atļauts nēsāt parastos jūŗnieku virssvārkus ar spoŗām pogām. Sākot ar pulciņa vadītāja pa-

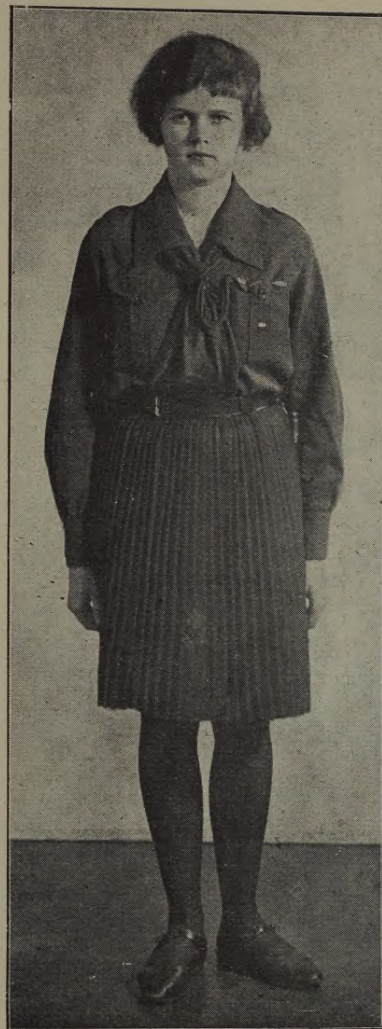
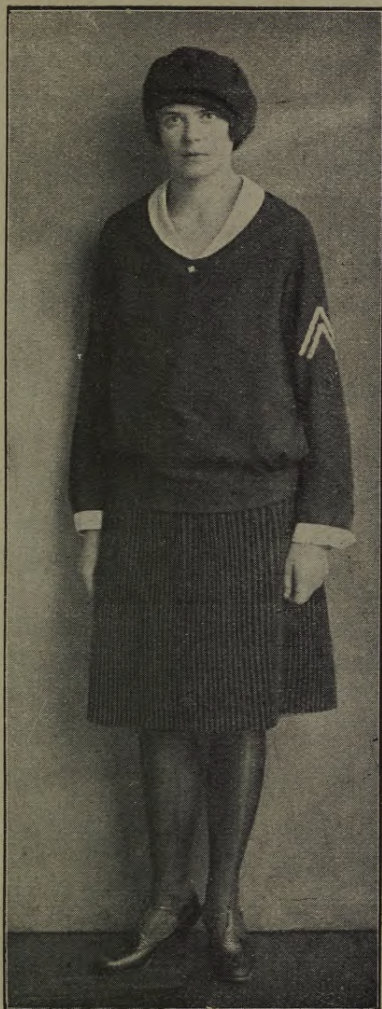

kāpi atļauts nēsāt SSS biedru formas cepurī ar širmi.

Visiem pionieriem jānēsā uz kreisās ro-

kas virs elkoņa locītavas SSS emblema, kopa un amata ārējā atšķira. Pie krūtīm — SSS krūšu nozīme.

ZIEMAS SPORTS.

Ziemā aukstais laiks un zemā temperatūra spiež mūs augas dienas pavadīt slēgtās telpās. Tā ir rupja kļūda pret fizisko kultūru un higiēniskiem pamatprincipiem, un rezultātā ziema pārvēršas par dažādu slimību un epidēmiju veicinošu faktoru.

Mūsu rokās ir līdzekļi, kā pārvērst ziemas periodu par tādu, kas ne tikai mūs pasargātu no saslimšanas, bet arī lielā mērā stiprinātu un attīstītu mūsu organismu. Šo uzdevumu sekmīgi veic ziemas sporta veidi:

slīdskriešana, slēpošana, hokejs. No brīvas gribas un ar patiku izvestās kustības svaigā gaisā, vislabāk norūda un stiprina mūsu organismu, pārvēršot mūs spēcīgos, darba spējīgos individuus.

Ziemas sporta apģērbs.

Apģērbam jābūt tādām, kas reizē būtu viegls un arī silts. Tādēļ priekšroka ir dodama adītiem vilnas apģērbiem. Drīzāk ap-

ģērbs var būt biezāks, nekā plāns, jo sasaluši muskuļi ļoti daudz zaudē no savām darba spējām.

Bokseru apģērbs.

Zābakiem jābūt bez papēžiem un naglām. Cimdiem jābūt ne vieglākiem par 225 gr., kuņus apskata tiesnesis pirms sacīkstes sākuma. Līdz 5 cm. platas un 2 cm. gaņas, mīksta roku bindes pielaižamas.

Pārējo piederumu apraksts atrodams SSS biedrības rokas grāmatā. Dabūjama Galvenā valdē, Bruņinieku ielā Nr. 29/31.

Tabele skautu, strādņ. sport. un laifu tērpiem.

Krūšu apmērs	72	76	80	84	88	92	96
Vidūča apmērs	70	72	74	76	77	80	82
Gūžu apmērs (no pleca)	80	84	88	92	96	100	104
Piedurknes gaņums	52	54	56	58	60	62	64
Apkakles gaņums	32	34	36	37	38	39	40
Biksēm sānu gaņums	40	42	44	48	51	56	60
„ iekšuves gaņums	19	20	22	24	28	31	34
„ gurnu platums	56	58	60	62	64	66	67
„ ceļa platums	42	47	50	54	56	58	60
Blūzes gaņums	52	55	54	58	60	62	64

Normāla proporciju sistēma.

Uzstādot normālo proporciju sistēmu, un ņemot cilvēka ķermeni kā pamatprincipu, mums ir skaidrs, ka visiem apģērba gabaliem ir jāpiedien ķermenim; tā tad proporcionālie sadalījumi paliek vienmēr tie paši,

tikai šuvas tiek grozītas un attiecīgie tilpumi uzlaisti kā platumam, tā arī dažādiem polsterējumiem, skatoties pēc modes un formas prasībām, un mēru ņemšana tiek pielietota kā palīgīdzeklis dažādu augumu kontrolei.

Mērojumi.

Normālās proporciju sistēmas uzstādīšanai vajadzīgi divi mērojumi: 1) gaņuma mērs un 2) krūšu apmērs. Krūšu apmērs tiek pielietots kā platuma mērs un no gaņuma mēra tiek atvasināts taljas gaņums un

visi citi gaņuma mēri. Krūšu apmērs mērojams virs vestes, cieši zem padusēm, pie kam jāraugas uz to, lai mēra bante atrastos vienādā horicontālā stāvoklī, un gludi slīd ap ķermeni. Gaņuma mērs mērojams no gal-

vas virsotnes līdz zemei. Taljas garums mērojams no ceturtā kakla skriemeļa līdz trešo jostas skriemeli, resp. jostas vietai, jeb ņemami divi galvas garumi.

Bet praksē nāk priekšā arī tādi gadījumi, kad klienta ķermeņa būve neatbilst normāla ķermeņa proporcionālam sadalījumam. Šādos gadījumos nepieciešami sekoši kontroles mērojumi. (Skat. lap. p. Nr. 2). No kreisās puses pirmā zīmējumā horicontālā tumšā līnija zem padusēm apzīmē vietu, kur ņemams krūšu apmērs. Jostas līnija apzīmēta ar uzrakstu, kur mērojami kontroles mērojumi. Mēra bantei jāguļ cieši virs gūžas kauliem.

Priekšējais taljas garums tiek mērīts no ceturtā kakla skriemeļa, pāri plecam, taisnā līnijā līdz jostas vietai, no r līdz u. Vidējā zīmējumā mērojums no ceturtā kakla skriemeļa A līdz jostas vietai e, ir muguras taljas garums. Mērojums no jostas vietas līdz padusei ir kontrolmērs sānu garumam.

Normālam ķermenim svārku garums mērojams sekoši: no a līdz e (taljas garums) un tālākais garums pēc pastāvošās modes. Uz muguras vidus līnijas, trešajā zīmējumā, no d¹ līdz k mērojams muguras platums un tālāk elkonis un piedurknes garums, kā tas redzams vidējā zīmējumā.

Sistēmas uzstādīšana.

Sistēmas uzstādīšanai ņemsim sekošus mērus: krūšu apmērs 96 cm., vēdera apmērs 86 cm., taljas garums 42 cm.

Zīm. Nr. 1. Sistēmas horicontālo pamatlīniju nosauksim par a līniju (3. lap. p. Nr. 1). A. līnija atdala galvu no rumpja caur 4. kakla skriemeli (sk. 1. lap. pusē 3. zīm.).

Zīm. Nr. 2. Pie pamatlīnijas pieliksīm leņķi un vilksīm vertikālu līniju a līdz b. Uz šīs līnijas tiek sadalīti visi garuma mēri.

Zīm. Nr. 3. Sākot garumu mēru sadalījumu no a līdz b, 2 cm. tiek ņemti kakla noapaļojumam muguras pusē, b līdz c $\frac{1}{4}$ daļa no krūšu apmēra = 24 cm., tiek ņemts paduses dziļumam, un šī līnija tiek vilkta leņķī no vertikālās līnijas un uz tās tiek sadalīti platuma mēri.

Zīm. Nr. 4. Attālums no b līdz c tiek sadalīts trijās vienlīdzīgās daļās, katra 8 cm. gara. Pirmo trešdaļu atdalīsim ar līniju d, kuŗu nosauksīm par plecu līniju. No b līdz e attālums = 42 cm., jeb divi galvas garumi un šai vietā vilksīm līniju, kuŗu nosauksīm par jostas līniju.

Zīm. Nr. 5. Uz jostas līnijas no e līdz f, 3 cm. ņemami taljas dziļumam. No punkta b uz punktu f vilksīm jaunu līniju, kuŗa apzīmē šuvas vietu muguras vidū.

Zīm. Nr. 6. No punkta b līdz j. ņemams attālums $\frac{1}{16}$ no krūšu apmēra + 1 cm., kopā 7 cm., kas apzīmē kakla platumu muguras pusē. No j līdz i = 2 cm. kakla noapaļojumam muguras pusē. No plecu līnijas punkta d līdz d₁, $\frac{1}{16}$ krūšu apmēra — 1 cm. = 5 cm., ir muguras līnija, uz kuŗas tiek mērīts muguras platums visiem gabaliem.

Zīm. Nr. 7. Visi platuma mēri mērojami no muguras šuves b — f līnijas. Uz muguras līnijas no d₂ līdz k ir $19\frac{1}{5}$ cm. jeb $\frac{1}{5}$ no krūšu apmēra, dod mums muguras platumu. Uz paduses dziļuma līnijas no c¹ līdz l ir 32 cm. jeb $\frac{1}{4}$ daļa no krūšu apmēra + 8 cm. Taģad liekot leņķi pie horicontālās pamatlīnijas, vilksīm caur punktu l jaunu līniju, līdz jostas vietai, kuŗu nosauksīm par rokcauruma līniju. Tāpat caur punktu K vilksīm no pamatlīnijas jaunu līniju līdz paduses līnijai un nosauksīm šo jauno līniju par muguras platuma līniju. Tālāk, uz paduses līnijas no c¹ līdz m ir 48 cm., jeb puskrūšu apmērs. No m līdz n ir 8 cm. uzlaidums priekš oderēm, šuvēm un sānu nolīdzinājumam. Uz jostas līnijas no f līdz g ir 5 cm., jeb $\frac{1}{16}$ — 1 cm. no krūšu apmēra.

Zīm. Nr. 8. No b uz m vilksīm jaunu līniju, kuŗu nosauksīm par kakla pamatlīniju, jeb diagonāli. Uz šīs līnijas liekot leņķi, vilksīm caur punktu p jaunu līniju līdz pamatlīnijas punktam r, un nosauksīm

šo līniju par kakla līniju. Uz jostas līnijas no l^1 līdz u ir $21\frac{1}{2}$ cm., jeb $\frac{1}{4}$ vēdera resnums. No u līdz $v = 5$ cm. uzlaidums priekš šuvēm un oderēm.

Zīm. Nr. 9. Attālumu no i līdz j dalīsim uz pusēm un uz plecu līnijas no punkta l ņemsim 1 cm. līdz $pnkt. t$, no $ku\dot{r}a$ uz $i-j$ viduspunktu vilksim jaunu līniju, un nosauksim to par muguras plecu. Noliekot leņķi uz kakla līnijas, vilksim no punkta r uz s jaunu līniju, $ku\dot{r}u$ nosauksim par kakla platuma līniju priekšpusē, $ku\dot{r}a$ ir 12 cm., jeb $\frac{1}{8}$ no krūšu apmēra. Tālāki savienosim punktu s ar punktu v , uz jostas līniju velkot līniju, $ku\dot{r}u$ sauksim par priekšējās malas pamatlīniju. No punktu k uz f vilksim jaunu līniju un sauksim to par sānu šuves palīglīniju.

Zīm. 10. Uz paduses dziļuma līnijas no $pkt. 1$ līdz $pkt. 2 = 2$ cm. un šo līniju ņemsim par rokcauruma palīglīniju. No $pkt. 2$ līdz k_1 attālumu dalot uz pusi, dabūjam $pkt. z$, no $ku\dot{r}a$ vilksim leņķa līniju līdz jostas līnijai z_1 , un sauksim to par sānu šuvi priekšgabalam. Sānu izgriezumam g līdz $g^1 = 5$ cm.,

Zīm. Nr. 11 no pamatlīnijas $pkt. r$ uz $pkt. t$ vilksim līniju, $ku\dot{r}u$ apzīmēsime par priekšējā pleca platuma līniju t^1 , $ku\dot{r}a$ līdzinājas muguras pleca platuma līnijai ($i-t$), atskaitot $1\frac{1}{2}$ cm. Lai dabūtu priekšgabala malu, vilksim pusovalu līniju no $s-n-v$. Uz jostas līnijas attālumu no v līdz z_1 dalām uz 3 vienlīdzīgām daļām. Pirmā $\frac{1}{3}$ no z_1 izņemams krūšu iegriezums, $ku\dot{r}a$ dziļums līdzinās $\frac{1}{3}$ no priekšgabala gaŗuma, kā tas uz zīmējuma redzams. Tālāk, lai atrastu sānu gabala platumu, tad mērosim priekšgabalu no $pkt. v$ līdz $z_1 + 5$ cm. (muguras platumu), mērojuma kopsummu pārnes uz G^1 un turpina mērojumu uz $pkt. Z^2$, nobeidzot ar 43 cm., kas ir puse no jostas vietas apmēra, pieskaitot 6 cm. šuvēm un oderēm. No Z uz Z^2 izvilksim sānu šuves līniju. $Pkt. Z^2$ attālums no jostas līnijas ir 1 cm. Savienojot Z^2 ar G^1 ar pusovalu līniju noslēdzama sāngabala šuve uz jostas vietas. No $pkt. K$ līdz $pkt. 1$ atstāsim 1 cm. un no $pkt. 1$ leņķi izvilksim 3 cm. gaŗu līniju, paralēli muguras platuma līnijai, lai atrastu sāngabala augšējo punktu. No šī $pkt. 3$.

vilksim pusloka veidīgu līniju un $pkt. f^1$ un tālāk, taisnu līniju uz G^1 . Ar to panācām sāngabala šuvi muguras pusē. No f^1 mērosim 2 cm. uz muguras pusi, atzīmēdami jaunu punktu F^2 . Tālāk, no K caur $pkt. F^2$ vilksim ovālu līniju līdz G , un šī līnija apzīmē sāna šuves vietu muguras gabalam. Tad, no T uz K velkama ieslīpa līnija, muguras gabala pleca noapaļojumam.

Zīm. Nr. 12. Tagad atliek vairs tikai zīmējuma noapaļojumi. Muguras gabala kakla platumu noapaļosime ar ieapaļu līniju no b līdz i . Priekšgabala kakla platumu noapaļosime ar ieapaļu līniju, 2 cm. vidus dziļuma, uz $R-S$ līnijas. Pie S atzīmējams 2 cm. plats krūšu iegriezums, apm. 10 cm. dziļumā, ieslīpi pretīm apakšējam izgriezumam. Uz pleca līnijas no T^1 līdz T^2 atstāsim 2 cm. priekšgabala pleca noapaļojumam, un šo jauno punktu savieno ieslīpi ar pleca līniju. Tagad stāsimies pie rokcauruma izveidošanas. No T^2 velkama olveidīga līnija līdz līnijai 2, un nobeidzot apaļojumu pie $pkt. Z$, turpinām uz augšu olveidīgu līniju līdz $pkt. 3$. Tālāk, ar cirķeļa palīdzību mērojam attālumu no R līdz G^1 un ar cirķelveidīgu līniju pārnesam uz U , rodot jaunu palīgpunktu pie cirķeļlīnijas noslēguma priekšgabala gaŗumam. Uz jostas no V līdz V^1 ņemams 3 cm. attālums, uz paduses dziļuma līnijas ņemams $3\frac{1}{2}$ cm., attālums no N , un no kakla platuma $pkt. S$ ņemams 5 cm. attālums. Šie attālumu apzīmējumi tiek savienoti pusovālā līnijā līdz $pkt. V^2$, un caur to dabūjam priekšgabala dubultojuuma malu. No jostas līnijas L^1 caur U palīgpunktu līdz V^2 velkam puslīku līniju, ar to noslēdzot priekšgabala gaŗumu.

Zīm. Nr. 13 redzams iepriekšējais proporciju veidojums, ar nedaudziem sīkākiem noapaļojumiem. Šo veidojumu ieteicam atkārtot kā vingrinājumu līdz pilnīgai sistēmas izpratnei, pēc tam varam pāriet pie nākošiem veidojumiem.

Zīm. Nr. 13-a rāda audekla piegriezumu. Audekla piegriezums jāizdara pēc virsdrānas veidojuma, bet platāks par virsdrānu, tā kā viņš pārsedz visu pleca daļu un aptver rokcaurumu. Priekšā audeklis jāiekārto tā, ka audumu pavedieni tek gar priekšējo malu taisni. Zīmējumā redzams, ka audekla

piegriezums sastāv no divām daļām, A un B. A daļa zīmējumā parādīta apgrieztā veidā: stūris 1 ir kakla stūris un 3 ir jostas vietas stūris. Abas parādītās daļas jāsašuj tā, ka 1 ir kopā ar 4 un 3 kopā ar 5, kas redzams zīmējumā Nr. 15-a.

Zīm. Nr. 14 ir divrindīga svārka piegriezums ar priekšējo dubultojuuma malu jeb ravieri. Piegriezums izdarīts pēc sekoša mēra: krūšu apmērs 100 cm., jostas vietas apmērs 92 cm. un taljas gaņums 45 cm. Proporcijas sistēmas sadalījums ir gluži tāds pats, kā tas tika veidots no zīm. 1. — zīm. 12. Raviera jeb dubultojuuma piegriezums tiek izdarīts pēc sekošiem mēriem: jostas vietā no V līdz raviera malai platums 7 cm., uz krūšu līnijas no N līdz malai 9 cm. un augšējā stūrī 6 cm. Priekšējā mala izvelkama ovāli, kā tas zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 14-a tiek rādīts nepareizs muguras piegriezums, kas izsauc sānos savilkumu, krokas. Vaina tā, ka mugura ir par īsu. Šādi gadījumi nāk priekšā pie tādiem ķermeņiem, kuŗi iet drusku saliekušies uz priekšu. Šāds stāvoklis labojams vienīgi paceļot muguras gabalu augstāki, kā zīmējumā redzams apzīmējums ar nepārtraukto strīpu.

Zīm. Nr. 15. Šis zīmējums pēc proporcionāla sadalījuma pilnīgi līdzīgs iepriekšējiem, bet tikai izdarīts pēc cita mēra un profi: krūšu apmērs 104 cm., jostas vieta — 96 cm. un taljas gaņums 46 cm. Pārlikuma mala jeb raviers piegriežams skatoties pēc tā, kāds domāts svārka pagatavojums — vien jeb divrindīgs.

Zīm. Nr. 15-a rāda audeklu sašūtā veidā ar pielaidumu muguras pusē. Pielaidums var būt 6—7 cm. plats un tam jāaptver rokcaurums no muguras puses.

Zīm. Nr. 16. Zīmējuma proporcionālais sadalījums tāds pat, kā iepriekšējiem, bet mērojums šeit ir tāds, kur krūšu apmērs un jostas vietas apmērs ir vienādi — 108 cm. Šai gadījumā jostas vietā no U līdz V nemams 6 cm. attālums, agrāko 5 cm. vietā.

Zīm. Nr. 17. Pēc mērojumiem, kuŗi stipri atšķiras no agrākiem, drusku pārgrozās arī šī zīmējuma veids. Mērojumi ir sekoši: krūšu apmērs 112 cm., jostas vietas — 116 cm. un taljas gaņums 47 cm. Rokcauruma

dziļuma līnija še paģarinās par 1 cm. pie pkt. N. Šai gadījumā arī rokcauruma palīg-līnija no 1 līdz 3 ir 3 cm. un no f¹ līdz f² ir 3 cm.

Uz jostas līnijas pārmainās iegriezuma vieta. Šeit attālums no V līdz Z¹ daļams uz pusi un dabūtā vietā izdarāms iegriezums. Vēl jāņem vērā, ka augšējais krūšu iegriezums pilnīgi atkrīt tajos gadījumos, kad jostas vietas apmērs pārsniedz krūšu apmēru.

Zīm. Nr. 18. Šis zīmējums pagatavots pēc sekošiem mēriem: krūšu apmērs 120 cm., jostas vietas apmērs 130 cm. un taljas gaņums 46 cm. Pārmaiņas še ir sekošas: sāngabala attālums no muguras puses 1 līdz 4 ir 4 cm., no f¹ līdz f² — 3½ cm. un no G līdz g¹ — 3 cm. Uz jostas līnijas no U līdz V — 6 cm. Pie tam jāievēro, lai sāngabals nebūtu platāks jostas vietā par platumu uz rokcaurumu līnijas.

Zīm. Nr. 19. Svārka apakšējās daļas jeb šozes veidojums ir šāds: Izvelkam taisnu leņķi a—b—c. No a līdz b mērs ņemams pēc priekšgabala un sāngabala platuma. No b velkam jaunu līniju leņķī uz f. No b uz leju ņemam 6 cm. attālumu un radām šeit jaunu punktu E. Tālāk E savienojam taisnā līnijā ar punktu a. Pie šīs līnijas liekam leņķi un no a velkam jaunu līniju uz leju un radām jaunu punktu d. Šīs līnijas gaņums ņemams pēc svārka muguras gaņuma mēra. No d atdalām 2 cm. līdz d¹ priekš svārka platuma uzlaiduma. Jauno punktu d¹ savieno ar mazliet uz āru liektā līnijā ar punktu a. Priekšgabala līniju a—b sadala trijās vienlīdzīgās daļās. Tad no a uz leju ņem 1 cm. atdalījumu. No šī punkta velkam liektu līniju caur 1⅓ punktu uz E un lielumu pazeminām pie 2 un pieplūst līnijai a—E. Šī līnija apzīmē šuvi jostas vietā. Līnijas a—d¹ gaņumu pārnesam uz līnijas E—f. No f līdz g atdalām 2 cm. un jauno punktu g savienojam taisnā līnijā ar E. Beidzot savienojam g ar d¹ drusku uz leju liektā līnijā un tādēi dabūjam šozes apakšējo malu. Šāds veidojums ir domāts divrindīgam svārkam.

Zīm. Nr. 20 ir vienrindīga svārka šozes veidojums. Sadalījums šeit tāds pat, kā augšējā zīmējumā, bet priekšējais stūris tiek

noapaļots pēc pastāvošas modes. Attālums no leņķa līnijas punkta c līdz d ir 6 cm.

Zīm. Nr. 21. Šis zīmējums rāda frakas šozes veidojumu. Uz jostas līnijas no a ņem $\frac{2}{3}$ no augšējā (zīm. Nr. 19) sadalījuma. Apakšā attālumu no d ņem līdzīgu $\frac{1}{5}$ no krūšu apmēra, un rada jaunu punktu c^1 , kas ir apakšējās šozes platums. Tālāk, sa-

vieno c^1 ar augšējo $\frac{2}{3}$ punktu ieslīpā līnijā, ar ko dabūjam šozes priekšējo malu. Jostas līnijas atlikušo $\frac{1}{3}$ izlieto priekšgabala paģarinājumam no jostas vietas uz leju. Paģarinājuma platums ir 4 cm. Apakšējais stūris pie c^1 noapaļojams pēc pastāvošas modes.

Mēru tabele svārkciem:

Krūšu apmērs	84	88	92	96	100	104	108	112	120
Vēdera apmērs	78	80	84	86	92	96	108	116	130
Taljas gaņums b—E	39	40	41	42	43	46	46	47	46
Svārku gaņums no b—E ^I	85	87	90	92	94	96	96	100	96
Paduses dziļums $\frac{1}{4}$ no krūšu apmēra b—c	21	22	23	24	25	26	27	28	$\frac{1}{4}-1=29$
Muguras platums $\frac{1}{5}$ no krūšu apmēra d ^{II} —k	16,8	17,6	18,8	19,2	20	20,8	21,6	22,4	$\frac{1}{5}-0,5=23,5$
Rokcauruma līnija $\frac{1}{4}$ no krūšu apm. + 8 = c ^{II} —1	29	30	31	32	33	34	35	36	38
Kakla platums muguras gabalam b—j	6 $\frac{1}{4}$	6 $\frac{1}{2}$	6 $\frac{3}{4}$	7	7 $\frac{1}{4}$	7 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{3}{4}$	8	8 $\frac{1}{2}$
Muguras platums uz jostas līnijas f—g	4 $\frac{1}{2}$	5	5	5	5	5 $\frac{1}{2}$	6	6	7
Pleca spieģelis k—1	5	5	5	5	5	5 $\frac{1}{2}$	6	6	6 $\frac{1}{2}$
Vēdera punkts $\frac{1}{4}$ vēdera apm. l ^I —u + v	19 $\frac{1}{2}$ +4	20+4	21+4	21 $\frac{1}{2}$ +5	23+5	24+5	27+5	29+6	32 $\frac{1}{2}$ +6
Iznēmums starp sān- un mug. gab. g—g ^I	4	4	4	5	5	5	5	4	3

Mēru tabele vasaras mētelim:

Krūšu apmērs	84	88	92	96	100	104	108	112	120
Muguras platums $\frac{1}{5}+1$. d ^{II} k	17,8	18,6	19,8	20,2	21	21,8	22,6	23,4	24
Rokcauruma līnija $\frac{1}{4}+10$ c ^{II} 1	31	32	33	34	35	36	37	38	40
Paduses dziļums b—c $\frac{1}{4}+2$	23	24	25	26	27	28	29	30	30
Mēteļa gaņums	100	105	110	115	118	120	122	120	120
Piedurknes gaņums no pleca	61	63	64	65	67	69	70	70	68

Mēru tabele ziemas mēteļiem un kažokiem:

Muguras platums $\frac{1}{5}+1\frac{1}{2}$ d ^{II} —k	18,3	19,1	20,3	20,7	21,5	22,3	23	23,9	24,5
Rokcauruma līnija $\frac{1}{4}+12$ c ^{II} —1	33	34	35	36	37	38	39	40	42
Paduses dziļums $\frac{1}{4}+3$ b—c	24	25	26	27	28	29	30	31	31
Mēteļa gaņums	105	110	115	120	122	123	123	120	120
Piedurknes gaņums no pleca	62	64	65	66	68	70	70	71	69

Mērošanas kārtība vīriešu apģērbim.

- 1) Taljas gaņums b—E = 42 cm.
- 2) Žaketes gaņums b—E^I = 75 cm.
- 3) Muguras platums d^I—k = 19,2 cm.
- 3) Līdz elkonim (no d^I—k) = 50 cm.
- 4) Piedurknes gaņums (d^I—k pāri elkonim) = 82 cm.
- 5) Vestes izgriezuma gaņums (no 4 kakla skriemeļa) = 30 cm.
- 6) Vestes gaņums = 65 cm. (no 4. kakla skriemeļa).
- 7) Līdz gūžu kaulam r—a (33 l p) = 53 cm. (no 4. kakla skriemeļa).
- 8) Biksēm sānu gaņums a—c = 105 cm.
- 9) Biksēm soļa gaņums l—d = 78 cm.
- 10) Krūšu apmērs = 96 cm.
- 11) Jostas vietas apmērs = 86 cm.
- 12) Gūžu apmērs = 104 cm.
- 13) Gurnu apmērs biksēm = 68 cm.
- 14) Ceļa platums biksēm = 52 cm.
- 15) Apakšas platums biksēm = 44 cm.
- 16) Sānu gaņums svārkam (E—C) = 20 cm.

(1, 7, un 16 tiek pielietoti kā kontroles mēri.)

Žakete.

Zīm. Nr. 22. Uzstādot normālo proporcijas sistēmu žaketes piegriezumiem, jāpievērš uzmanību iepriekšējā sadalījumam, ar kuŗu iepazīsieties iepriekšējos zīmējumos. Savos pamatvilcienos sistēma ir arvienu tā pati. Speciēlie sadalījumi žaketei maz ko atšķiras no svārka sadalījuma. Galvenais ir muguru un sāngabalu šuvju pārstādījums. Mērojumi priekš zīmējumā veidotās vienrindīgās žaketes ir sekoši: krūšu apmērs 96 cm., jostas vietas apmērs 86 cm., bez tam nāk klāt jauns mērojums — gūžu apmērs 104 cm., taljas gaŗums 42 cm., žaketes gaŗums 75 cm. Uz vertikālās līnijas no b līdz E 42 cm. ir taljas gaŗums, bet no b līdz E¹ žaketes gaŗums — 75 cm. No jostas līnijas uz apakšu 20 cm. attālumā velkam gūžu apmēra līniju, kuŗa tek paralēli jostas līnijai. Muguras šūves ieņēmus no E līdz f ir 3 cm., uz gūžas līnijas pie f¹ ir 2½ cm. no paral. līnijas. Savienojot b ar jaunradītiem punktiem f—f¹ un nobeidzot ar apakšējo līniju, dabūjam muguras šūves līniju. Muguras platumā līnija no K¹ paģarināma līdz jostas vietas līnijai, radot jaunu punktu g², no kuŗa atdalām 2 cm. uz muguras pusi, radot jaunu punktu g. Tad izmērojam attālumu no g līdz f un šo mērojumu pārnesam uz gūžas līniju pie pkt. f¹, pieskaitot tam 1½ cm. un radām jaunu punktu f², kas apzīmē muguras gabala platumu gūžas vietā. No K¹ uz augšu atdalām 5 cm. un radām pkt. 5 rokcauruma noapaļojuma sākumam muguras pusē, no kuŗa 1½ cm. tiek atdalīts uz āru, noapaļojumam. Šo vietu savienojam ar K¹, g, un f² nobeidzot uz apakšējās līnijas, ar ko radām sānu šuvi muguras gabalam. Priekšgabalā no n caur v velkam taisnu līniju līdz gūžas līnijai un radām jaunu punktu f³. Tālāk izmērojam muguras gabala platumu gūžas vietā un šo mērojumu pārnesam uz F³, pie kam turpinām mērojumu pa gūžas līniju līdz pusei no gūžas apmēra 52 cm. + 5 cm. un šai vietā radām jaunu punktu F⁴. No muguras gabala pkt. 5 atdalām 2 cm. un apzīmējam šo vietu ar 2, un savienojam to taisnā līnijā ar F⁴, ar to radām pamatlīniju sāna šuvei. No līniju krustojuma uz jostas līnijas atdalām 2 cm., atzīmējot šo vietu ar g¹. Tad savienojam augšējo punktu

2 ar liektu līniju uz leju ar g¹ un f⁴, ar to apzīmēdami īsto vietu sānu šuvei priekšgabalam. Tad atdalām uz rokcauruma līnijas no pkt. 1 3 cm. uz muguras pusi, rodot jaunu punktu Z, no kuŗa virzām sānu iegriezuma līniju uz leju caur pkt. L¹ līdz kabatai. Kabatas attālumš no rokcauruma ir 30 cm., jeb pēc pastāvošās modes. Kabatas zīmējumam jāiet paralēli ar apakšās līniju. Kabats gaŗums ir 16 cm. Uz jostas līnijas attālumš starp u un l dalām uz pusi un šai vietā izdarām taljas iegriezumu, kuŗa gaŗums ir 20—25 cm. un tā virziens ir ieslīpi no kabatas uz augšu iepretīm S punktam. Priekšgabala dubultojuma malai atdalām no v uz jostas līnijas un no n uz krūšu līnijas — 3 cm., bet no S līdz augšējam stūrim 6 cm. Fasonas gaŗums veidojams pēc pastāvošās modes.

Divrindīga žakete.

Zīm. Nr. 22. Divrindīgas žaketes veidojumam ņemti tie paši mēri, kas zīm. Nr. 21 — krūšu apmērs 96 cm., jostas vietas apmērs 86 cm. un gūžu apmērs 104 cm., taljas gaŗums 42, žaketes gaŗums 75 cm. Sistēmas proporcionēlais sadalījums šim veidojumam ir gluži tāds pats, kā zīm. Nr. 21, un speciēlais piegriezums attiecas vienīgi uz sānu un krūšu iegriezumu. Krūšu iegriezums šeit pilnīgi atkrīt un sānu iegriezums ir uz pusi mazāks, ar ieņēmumu muguras pusē. Iegriezumu mazinājums dod žaketei taisnas līnijas. Priekšgabala dubultojuma mala uz visas līnijas ir 8 cm. plata.

Zīm. Nr. 24 un 24-a. Zīmējumā veidota divrindīga žakete personai, kuŗai krūšu apmērs un jostas vietas mērojums ir vienādi, un proti, 108 cm., gūžu apmērs 116 cm., taljas gaŗums 46 cm. un žaketes gaŗums 75 cm. Proporcionēlais sadalījums tāds pats, kā iepriekšējā zīm. Nr. 22. Jauninājums šeit pastāv vienīgi iekš krokas, kuŗu iegriež dēļ vēdera izstrādājuma. Kroka sākas no kabatas gala pie ar. 13 un beidzas pie apakšmalas, un tās platums uz gūžas līnijas pie 13¹ ir 1½ cm.

Praktisks izvedums krokas iestrādājumam radīts zīm. 24-a.

Zīm. Nr. 25 sniedz mums vienrindīgas žaketes veidojumu priekš korpulentas personas. Mēri šim veidojumam sekoši: krūšu apmērs 120 cm., jostas vietas — 130 cm., gūžu apmērs 136 cm., taljas vietas gaņums 46 cm. un žaketes gaņums 75 cm. Pārmaiņas šai zīmējumā, samērā ar iepriekšējiem, ir tādas, kuŗas izsauc jaunie apmēri. Paġarīnās jostas vieta no U līdz V — 6 cm. (agr. 5 cm. vietā) un uzlaidumam dodams vēl viens cm. no v uz malas pusi. Tad S, pie kakla platuma, tiek savienots ar v taisnā līnijā no jaunā malas punkta, leņķī tiek vilkta uz leju jaunā līnija līdz apakšmalai. Vēdera augšdaļas noapaļojumam velkam no S uz v malas punktu liektu līniju. Malas dubultojumam agrākais 3 cm. platums. Pie sānu iegriezuma uz paduses līniju, pie Z, izdarām 1 cm. platu iegriezumu ar šaurinājumu uz apakšu. Tālāk, vēdera iestrādājumam no labatas gāla caur u uz jostas līnijas tiek ielocīta kroka. Kroku ielokam tādā apmērā, ka kabata muguras puses stūrī atveras pa 3—4 cm. Praktiskais izvedums parādīts zīm. Nr. 25-a.

Piedurknes piegriezums svārkam un žaketei.

Zīm. Nr. 26. Zīmējumu sākot izvilksim leņķi $b-a-d^1$. No leņķa stūŗa a līdz d^1 līnijas gaņums ir 67 cm. No leņķa stūŗa a līdz b attālumš līdzinās $\frac{1}{4}$ cm. krūšu apmēra — 2 cm. jeb no 96 cm. krūšu apmēra = 22 cm. Līniju $a-b$ dalām uz divām vienlīdzīgām daļām un viduspunktu apzīmējam ar c. No b velkam uz leju taisnu līniju paralēli līnijai $a-d^1$, un nobeidzot radām jaunu punktu d^2 . Attālumu starp $b-c$ pārnes uz jaunās līnijas $b-d^2$, pieskaitot 2 cm., radām punktu d. Tālāk savienojam d ar c taisnā līnijā. Uz šīs līnijas $d-c$ liekam leņķi un velkam taisnu līniju no b, radot jaunu punktu E, no kuŗa uz b pusi atdalām 2 cm. pkt. f, piedurknes augšgāla noapaļojumam. Tad velkam no d paralēlu līniju $b-a$ līnijai un krustojot līniju $a-d^1$ radām

jaunu punktu g^1 . Attālumu $a-g^1$ dalām uz trīs daļām, un pirmo trešdaļu atdalām ar punktu g. Tagad velkam līniju puslokā no pkt. $g-c-f-d$, ar ko rodām piedurknes augšgāla noapaļojumu. Līniju $d-d^2$ dalām uz divām vienlīdzīgām daļām un viduspunktu apzīmējam ar j^1 , un no šī punkta velkam pāri zīmējumam šķērslīniju uz pkt. K. Uz novilktais līnijas no j^1 atdalām 2 cm. un apzīmējam šo vietu ar j. Apakšgālā no d^2 atdalām 3 cm. uz augšpusi un rodām pkt. 3. Tālāk savienojam punktus $d-j-3$ ar liektu līniju, kuŗa apzīmē piedurknes vidus līniju. Apakšgāla noslēgumam ņemam 15 cm., velkot līniju no 3 līdz K^1 , un tālāk K^1 savienojam ieslīpā līnijā ar K un ar to dabūjam elkoņa šuvi. No pkt. d, j^1 un 3 pielaižama mala 3 cm. platumā virspiedurknes atliekumam.

Zīm. 27. Apakšpiedurknes daļa tiek zīmēta uz virspiedurkni. No punkta d uz leju atdalām $1\frac{1}{2}$ cm. un apzīmējam šo vietu ar punktu, kuŗam pretīm līdztekus d līnijai 3 cm. attāļus atzīmējam punktu m. No j^1 3 cm. attāļus atzīmējam punktu j un punkta 3 arī 3 cm. attāļus atzīmējam punktu l. Tagad savienojam dabūtos punktus $m-j-l$ ar liektu līniju un dabūjam ar to piedurknes apakšgāla iekšējo šuvi. Piedurknes apakšgālu $l-k$ un elkoņa šuve K^1-K piegriežamas pēc virsējās piedurknes. Tad no punkta g atdalām 3 cm. uz iekšu un apzīmējam šo punktu ar g^1 , kuŗu savienojam taisnā līnijā ar K. G^1 ar m savienojam ieliektu līniju augšējā gāla veidojumam.

Zīm. 28. Šinī zīmējumā ir rādīta piedurknes augšgāla pierīkojums pie žaketes rokcauruma. Žaketes piegriezums ir domāts personai, kuŗa iet drusku uz priekšu saliekusēs. Šādā gadījumā muguras gābals ir pacēlts pāri pamatlīnijai par dažiem cm. un priekšgābals pazemināts par pusi no muguras pacēluma. Pacēluma svārstība redzama l. p. 1. fig. II.

METEĻI.

Vasaras mēteli.

Zīm. Nr. 29. Mēteļa proporcionālais sadalījums ir pilnīgi saskanošs ar žaķetes sadalījumu. Vajadzīgos mērojumus var izdarīt uz vestes, bet tad piegriežot izdarāmi attiecīgi tilpuma uzlaidumi. Ja mēteli mēro virs žaķetes, tad viss sadalījums sakrīt ar žaķetes sadalījumu, tikai priekšmalas dubultojumam jāuzlaiž 7 cm. Zīmējumam ņemti sekoši mēri virs vestes: krūšu apmērs 96 cm., jostas vietas 86 cm., gūžu apmērs 104 cm., taljas gaŗums 44 cm., mēteļa gaŗums 115 cm. Attiecīgie uzlaidumi jāizdara sekoši: muguras gabalam no b līdz c, priekšuzlaiduma rokcauruma dziļumam jāņem $\frac{1}{4}$ krūšu apmēra + 2 cm. = 26 cm.; kakla platumam muguras pusē b līdz j — $\frac{1}{16}$ krūšu apmēra + 2 cm. = 8 cm.; muguras platumam no c¹ līdz k — $\frac{1}{5}$ krūšu apmēra + 1 cm. = $20\frac{1}{5}$ cm.; uz rokcauruma līnijas no c¹ līdz L — $\frac{1}{4}$ krūšu apmēra + 10 cm. = 34 cm.; no c līdz m — $\frac{1}{2}$ krūšu apmēra + 2 cm. = 50 cm.; no m līdz n — 9 cm. jeb 11 cm. uzlaidums visam tilpumam.

Uz jostas līnijas ieņēmums muguras gabalā pie G 1 cm., agrāko 2 cm. vietā. Āiz V uzlaižams 1 cm. Uz gūžu līnijas starp F¹-F²-F³-F⁴ jāizdara 10 cm. uzlaidums, izlaižot uz muguras gabala F¹-F² 1 cm., bet visu pārējo uz atlikušiem apmēriem ar to aprēķinu, ka viss pusapmērs līdzinās 52 cm. + 9 cm. = 61 cm.

Zīm. Nr. 29-a, 29-b un 29-c ir redzams, kā jāpiegriež mēteļa audeklis. Nr. 29-a ir piegriezums, Nr. 29-c ir audeklis pareizi sašūtā veidā un 29-b rāda pareizu piedrāklēšanu pie virsdrēbes, gatavojot to uzlaikošanai.

Zīm. Nr. 30. Šeit veidots mēteļa piegriezums līdzīgi iepriekšminētam, bet tikai pēc cita mērojuma, kur krūšu un jostas vietu apmēri ir vienādi un profi 108 cm., bet gūžu apmērs ir 116 cm. Šai gadījumā uz jostas līnijas no u līdz v jāuzlaiž 6 cm. un priekšējam dubultojumam 7 cm. Vajadzības gadījumā izdarāms iegriezums no kabatas uz apakšu, pēc zīm. Nr. 32 parauga.

Zīm. Nr. 31. Šis mēteļa piegriezums veidots korpoltai personai pēc sekošiem mērojumiem: krūšu apmērs 130 cm., jostas vieta 140 cm. un gūžu apmērs 150 cm., taljas gaŗums 46 cm., mēteļa gaŗums 118 cm. Uz jostas līnijas no u līdz v ir 7 cm.; rokcauruma līnija pie L tiek pacelta pa 1 cm. augstāk. Mēteli domāts korpoltai personai, kuŗa iet ar mazliet liektu muguru. Piegriezuma izvedums sk. zīm. Nr. 32.

Zīm. Nr. 33. Šis mēteļa veidojums domāts stipri resnai personai, kuŗas figūra rādīta zīm. Nr. 33-a. Šādam ķermenim priekšgabalā ieņemama kroka, kuŗu izved sekoši: Uz jostas līnijas pie v — u liek leņķi, pielaižot no v uz malu 1 cm. un no v uz u — 6 cm. Tālāk no v velk leņķi taisnu līniju uz apakšu G³. Prāktiskais izvedums sk. zīm. Nr. 34.

Rudens mēteli, divrindīgs jeb ulsters.

Zīm. Nr. 35. Zīmējums uzstādīts pēc sekošiem mēriem: ap krūtīm 96 cm., ap jostas vietu 86 cm., ap gūžām 104 cm., taljas gaŗums 45 cm., un mēteļa gaŗums — 120 cm. Proportcionālais sadalījums sakrīt ar iepriekšējo. Speciēlie mērojumi ir sekošie: uz rokcauruma līnijas no K līdz k² — 5 cm. muguras uzlaidumam, no K² līdz Z — 2 cm. sānu šuves nodalījums, no c¹ līdz m — $\frac{1}{2}$ krūšu apmērs + 2 cm., no m līdz n — 11 cm. un no n līdz m¹ priekšmalas dubultojumam — 12 cm. Uz jostas līnijas no g līdz g¹ — 6 cm. K² savieno ar G¹ taisnā līnijā muguras šuvei, līdz apakšai. Tālāk no u līdz v ņemam 5 cm. un no v līdz 2 ņemam 2 cm. priekšgabala uzlaidumam. Uz gūžu līnijas muguras platumam no f¹ līdz f² ņemam 20 cm., tad mērojam tālāk pie šī skaitļa no f³ līdz f⁴, nobeidzot mērošanu pie 52 cm. + 6 cm. = 58 cm. Brīvais uzlaidums no f² līdz muguras šuvei paliek brīvajam platumam. Un apakšā no g līdz g¹ — $2\frac{1}{2}$ cm. muguras šuves regulēšanai.

Piedurkne vasaras un rudens mētelim.

Zīm. Nr. 36. Piedurkne vasaras mētelim uzstādīta pēc 96 cm. krūšu apmēra. Pie-

durknes gaņums 67 cm., viss sadalījums sakrīt ar žaķetes piedurknes sadalījumu, tikai augšējais platums no a līdz b ir $\frac{1}{4}$ daļa no krūšu apmēra. Piedurknes zīmējuma uzstādīšanu neapprakstam tādēļ, ka tas pilnīgi vienādi uzstādīts pēc proporciju sistēmas, kuŗu aprakstījām pie zīm. Nr. 26. un 27., žaķetes piedurkni uzstādot.

Piedurkne vatētam ziemas mētelim jeb kaņokam.

Zīm. Nr. 37. Piedurknes gaņums 68 cm., uzstādīta pēc 96 cm. krūšu apmēra, kuŗš mērots virs vestes. No a līdz b augšējam platumam ņemta $\frac{1}{4}$ daļa no krūšu apmēra + 2 cm. = 26 cm. Pārējais sadalījums sakrīt pilnīgi ar žaķetes piedurknes sadalījumu.

Ziemas mētelis, vatēts, jeb kaņoks.

Zīm. Nr. 38. Zīmējums uzstādīts pēc sekošiem mēriem: Krūšu apmērs 96 cm., jostas apmērs 86 cm., gūžu apmērs 104 cm., taljas gaņums 45 cm. un mēteļa gaņums 110 cm. Mērojumi izdarīti virs vestes. Proportcionālais sadalījums tāds pats kā iepriekšējiem, tikai nedaudz atšķirības nāk priekšā platumā mēros. Uz rokcauruma dziļuma līnijas, kuŗa pati arī ir 1 cm. zemāka ne kā vasaras mētelim (no b līdz c — $\frac{1}{4}$ krūšu apmērs + 3 cm. = 27 cm.), ir sekošas pārmaiņas: muguras platumā no c¹ līdz k uzlaižam 1 cm. vates jeb kaņokādas uzlaidumam; rokcauruma līnija no c¹ līdz l ir 2 cm., tāļāk ne kā vasaras mētelim ($\frac{1}{4}$ krūšu apmēra + 12 cm. = 36 cm.); c¹ līdz m puskrūšu apmērs 48 cm. + 4 cm., kā uzlaidums; m līdz n — 11 cm. krūšu uzlaidumam un n līdz n¹ — 12 cm. priekšmalas dubultojumam. Uz jostas līnijas no u līdz v — 8 cm. un uz gūžu līnijas ņemams no F¹-F²-F³-F⁴ pusgūžu apmērs + 12 cm. uzlaidumam, kas līdzinājas 64 cm.

Platais mētelis jeb raģalāns.

Zīm. Nr. 39. Viss proporcionālais iedalījums pilnīgi sakrīt ar plato mēteli, zīm. Nr. 35. Speciālais iekārtojums ir sekošs: savieno i ar k² taisnā līnijā, no t līdz l

ņemams 1 cm. attālums. Priekšģabalā no r līdz 3 jāņem 3 cm. attālums. Tagad izvelkam lokveidīgu rokcauruma riņķi no 3 uz rokcauruma palīglīniju, tad līdz rokcauruma dziļuma līnijai un uz augšu caur punktu l, nobeidzot pie punkta i. Uz gūžu līnijas izmērī no F¹ līdz muguras platumā līnijai F², tad šo mērojumu pārnes uz F³ un mēro tāļāk līdz f⁴, jeb priekšējai sānu šuvei + 13 cm. (zīmējumā punkts F⁴ nepareizi apzīmēts). Tad no t līdz g¹ izvelkama taisna līnija un apakšā izgrieztne uz drēbi liekot jāatkāpina 8 līdz 10 cm., priekš platumā tilpuma. Sānu kabatas vietu dabūjam dalot attālumu no L¹ līdz U uz pusi, un tā iegriežama 5 cm. virs jostas līnijas un 13 cm. apakš jostas. Raģalāns tiek pagatavots bez muguras šuves.

Svārku mētelis (ar ielaistu sāngabalu).

Zīm. Nr. 40. Zīmējums uzstādīts pēc sekošiem mēriem: krūšu apmērs 96 cm., jostas vieta 86 cm., taljas gaņums 44 cm. un mēteļa gaņums 100 cm. Sadalījums sakrīt ar svārka sadalījumu, zīm. 1—12. Uzlaidumi izdarāmi sekoši: no b līdz c — $\frac{1}{4}$ krūšu apmēra + 2 cm. = 26 cm., no c¹ līdz L — $\frac{1}{4}$ krūšu apmēra + 10 cm.; no c¹ līdz M — $\frac{1}{2}$ krūšu apmēra + 2 cm. = 50 cm.; no m līdz n uzlaidums 10 cm., bet no n priekšmalas dubultojumam priekš vienrindīga mēteļa — 7 cm., un divrindīga mēteļa — 10 cm. Uz jostas līniju no f līdz ģ — 7 cm., no ģ līdz ģ¹ — 4 cm. sānu izņemumam, no z¹ līdz 4 ņemam 4 cm., ko izvelkam paralēli jostas līnijai un dabūjam sāngabala gaņumu. Tad no K līdz sāngabala augšējam punktam 4. — 4 cm. No šī punkta velkam taisnu līniju uz apakšpunktu G un ar to dabūjam šozes platumu. No sāngabala punkta 3. ņemam 3 cm. uz augšu priekš šozes šuves. Tad mērojam no G līdz 11. un minēto mērojumu attiecinam no G¹ līdz šozes apakšējam gaņumam, uzlaižot 1 cm. Apakšējais muguras ģabala platums no G līdz 11. ir 15 cm. Ja mēteli ģatavo bez muguras šuves, tad priekš apakšas seģuma pie G¹ jāuzlaiž 10 cm., līdz 12 cm. uz visas līnijas. Kabata iegriežama pēc pastāvošas modes.

VESTES.

Zīm. Nr. 41. Proporcionālais sadalījums sakrīt ar svārka sadalījumu. Zīmējums uzstādīts pēc sekošiem mēriem: krūšu apmērs 96 cm., jostas apmērs 86 cm. Bez tam nāk klāt jauns mērojums vestes priekšējā izgriezuma gaļumam. Šinī gadījumā tas ir 29 cm. Vestes gaļums 65 cm., kā tas 33. lap. p. redzams. Zīmējumu uzstādot izvelkam leņķi k-a-d. No a līdz b — $\frac{1}{4}$ krūšu apmēra = 24 cm., a līdz c = $\frac{1}{3}$ no a līdz b, no a līdz d = 44 cm. No minētiem punktiem izvelkam leņķī līnijas paralēlas k—a līnijai. Tad apakšā no d atdala 3 cm. līdz d¹ un no d¹ uz apakšu gūžas segumam atdala 6 cm. līdz d². Tagad no a velkam taisnu līniju uz apakšu caur d¹ līdz d², ar kuŗu dabūjam šuvi muguras vidū. No d² velkam paralēlu līniju jostas līnijai, kuŗa apzīmē vestes muguras gabala gaļumu. No a līdz E — $\frac{1}{16}$ daļa krūšu apmēra + 1 cm. = 7 cm.; no a līdz f — $\frac{1}{5}$ krūšu apmēra = 19 $\frac{1}{5}$ cm.; a līdz g — $\frac{1}{4}$ krūšu apmēra + 8 cm. = 32 cm.; a līdz i — $\frac{1}{2}$ krūšu apmēra = 48 cm. un no i līdz k — 6 cm. Tālāk izvelkam leņķus no f uz leju līdz rokcauruma līnijai, no g līdz jostas līnijai un no k līdz vestes gaļumam. Priekšgabala kakla platums līdzinās $\frac{1}{8}$ krūšu apmēram — 2 cm. (zīm. pielaista kļūda, kur rādīts + 2). No K¹ velkam taisnu līniju uz F un c līniju krustojumu un atdalot 1 cm. uz priekšpusi, rodam jaunu punktu — E¹. Šo punktu E¹ savienojam ar E un dabūjam muguras gabala pleca līniju. Šo gaļumu pārnesam uz K¹ un atmērojot līdzīgu gaļumu, rodam K², no kuŗas atdalām uz iekšu 1 cm. mazam noapaļojumam. Šī līnija apzīmē priekšgabala plecu. Tagad izvelkam rokcaurumu lokveidīgi no K², pieskaŗoties G² līnijai, tad uz L un E¹, tā dabūjam rokcauruma apzīmējumu. Priekšā no t līdz t¹ atdalām 2 cm. Tad no K¹ uz t izvelkam ielīku līniju kakla apaļojumam. No g¹ līdz L ņemam 4 cm., kur atdalām priekšgabala sāna līniju. No m līdz n atdalām 1 $\frac{1}{2}$ cm. Tad savienojam ar līniju L—n un tālāk līdz vestes gaļumam, kas apzīmē priekšgabala sānšuvi. No m līdz o ņemam $\frac{1}{4}$ jostas apmēra = 21 $\frac{1}{2}$

cm. un no o 2 cm. uzlaidumam jostas vietā. O—N dalam uz trīs daļām un pirmo trešdaļu no n līdz m¹ atzīmējam krūšu iegriezumam. Izmēram muguras gabala kakla platumu E—a un pārnesam to uz K¹ tad mērojam tālāk slīpi uz leju 29 cm., kas apzīmē vestes priekšējo izgriezumam, kuŗš nobeidzas pie punkta P. No K¹ mērojam vestes gaļumu uz leju līdz 65 cm. + 3 cm. = 68 cm. Beidzot izvelkam priekšējo malu no t uz P tālāk liektā līnijā uz S, kuŗu savieno ieslīpā līnijā ar sānu līniju. Izmēram no n līdz o + 2 cm. un šo mēru pārnesam uz muguras gabalu d¹, pieskaitot 6 cm., atzīmējam punktu n², tad savienojam ar līniju L — n² līdz apakšmalai un ar to dabūjam muguras gabala sānu šuvi. Muguras gabalam izdarāms iegriezumam pēc zīmējuma parauga.

Frakas veste.

Zīm. Nr. 41-a ir veidota vienrindīga frakas veste, pilnīgi pēc iepriekšējā uzstādījuma. Zīmējums atšķiras vienīgi ar priekšējo izgriezumam un iegriezumiem pie rokcauruma un apakšā, kuŗi nepieciešami krūšu iestrādājumam. Priekšējā iegriezuma gaļums tiek izdarīts pēc pastāvošās modes, bet platums no 1 līdz 7 ir 7 cm.

Zīm. Nr. 41-b ir divrindīga frakas veste. Sadalījums ir tāds pats kā Nr. 41-a zīmējumam. Priekšējās malas pārlaidumam ir dots 5 cm. Plecu izgriezumam izdarīts tādā veidā kā raģalāna mētelim.

Divrindīga veste.

Zīm. Nr. 42. Šī zīmējuma proporcionālais sadalījums un veidojums pilnīgi vienāds ar zīm. Nr. 41. Atšķirības ir tikai priekšgabala uzlaidumam no p līdz p¹ 5 cm., bet apakšstūri no S līdz malai saīsina pa 3 cm.

Zīm. Nr. 42-a rādīta bojātā veste ar īsu muguras gabalu. Lai atrastu pareizo gaļumu abiem priekšgabaliem, ņem $\frac{1}{3}$ no visa jostas apmēra, rēķinot to no muguras puses un no šī punkta cirķelveidīgi regulē muguras augstumu. Muguras gabals paceļams uz augšu kamēr izzūd sānos un priekšā redzamās krokas.

Zīm. Nr. 43. veidota veste personai, kurai krūšu un jostas vietas apmēri vienādi — 108 cm. apm. Sadalījums paliek agrākais, bet pie g^1 — g^2 uzlaižami 3 cm. un pie L — 1 cm. izņēmums. Apakšējās kabatas galā izdarams neliels iegriezums.

Zīm. Nr. 44. ir veste stipri resnai personai ar krūšu — 120 cm. un jostas — 130 cm. apmēriem. Šeit no g^1 līdz g^2 uzlaižami 4 cm., bet pie L izņemami 2 cm. Pie apakškabatas izdarams iegriezums. Priekšā no o līdz p uzlaižami 3 cm.

BIKSES.

Pieejot bikšu proporcionālam izveidojumam, vispirms ir nepieciešami jāievēro kājas kaulu un muskuļu stāvoklis, no kā atkarajās bikšu pareiza piegulēšana. Zīm. Nr. 1. redzam stāvokli no priekšpuses. Līnija a—e apzīmē jostas vietu, d—f apzīmē kāju starpu, b—t — ceļa skriemeli un n—l apakšējo kājkauliņu vietu. Tālāk a—n rāda sānšuves krituma līniju, o—g rāda kājas vietas līniju, bet F—l iekšējo daļu. Zīmējumā Nr. II. redzam šo pašu stāvokli no muguras puses. Pārējos zīm. Nr. III. redzam stāvokli no sāniem. Līnija a—c apzīmē sānšuves vietu, j—g mugurpuses buksti un o—g priekšpuses buksti; tas pats stāvoklis tiek rādīts zīm. Nr. IV. no iekšpuses. No S līdz l ir iekššuves līnija un sāni, vidus līnija kā iepriekšējā zīmējumā.

Tālāk apskatīsim bikšu mērojumumu kārtību. Mēri ņemami sekoši, kā zīmējumā redzams: ap jostas vietu, gūžu resnums, gurnu apmērs, ceļa resnums un apakšas platums, sānu gaļums un soļa gaļums. Sānu gaļumu ņemam no gūžas kaula līdz apakšai, bet soļa gaļumu no apakšas līdz kāju starpai.

Tagad uzstādīsim bikšu proporcionālo sistēmu. Mērojumi sekoši: sānu gaļums 106 cm., soļa gaļums 79 cm., jostas vieta 86 cm., gūžu apmērs 104 cm., gurnu apmērs 68 cm., ap celi 50 cm., apakšas platums 46 cm.

Zīm. Nr. 45. Vispirms izvelkam taisnu leņķi E-A-C. No a līdz c līnijas gaļumam jālīdzinās ar bikšu sānu gaļumu — 106 cm. No C mērosim uz augšu soļa gaļumu 79 cm. + 1 cm. un apzīmēsim šo vietu ar d. Tagad, dalot attālumu no c līdz d uz vienlīdzīgām daļām un pirmai daļai, skaitot no apakšas, pieliek 7 cm., atrodam celi — apzīmēsim šo vietu ar b. No dabūtiem punktiem — d, b, c, izvelkam leņķi taisnas lī-

nijas paralēli līnijai E—a. Līnijas a—E gaļumu jāņem $\frac{1}{4}$ daļa no gūžu apmēra — 2 cm., tā pat arī līnijas d—f gaļumam, $\frac{1}{4}$ daļa no gūžu apmēra — 2 cm., kas līdzinās 24 cm. Apakšlīnijas c—g gaļums ir $\frac{1}{8}$ daļa no gūžu apmēra — 1 cm., kas līdzinās 12 cm. Tagad savienojam ar līniju punktus E ar g un dabūjam priekšgabala pamatlīniju. Šīs līnijas krustojumu ar soļa gaļuma līniju apzīmējam ar punktu f^1 .

Zīm. Nr. 46. Tagad no F velkam uz augšu taisnu līniju paralēli priekšgabala pamatlīnijai un pie leņķa līnijas krustojuma atzīmējam jaunu punktu E^2 . Pieliekot leņķi priekšgabala pamatlīnijai, velkam līniju garam F punktam. Sadalot soļa gaļuma līniju uz 3 vienlīdzīgām daļām, ņemam $\frac{1}{3}$ daļu gaļuma uz līnijas no f^1 līdz i, un pieskaitot 2 cm., rodam punktu j. No f uz augšu virzienā E, atzīmējam arī $\frac{1}{3}$ daļas gaļumu + 2, kas līdzinās 9 cm., kas zīm. Nr. 47 apzīmēts ar punktu K.

Zīm. Nr. 47. No K velkam leņķi līniju 9 cm. gaļu, kuŗu savieno kvadrātā ar j. Apakšā no c līdz l ņemam $\frac{1}{4}$ daļu no gūžu apmēra jeb 26 cm. Šo punktu savienojam ar i taisnā līnijā, tā dabūjam bikšu priekšgabala iekšējo šuvi. Krustojumu ar ceļa līniju apzīmēsim ar punktu t.

Zīm. Nr. 48. No E^2 uz leņķa līnijas ņemam $\frac{1}{4}$ jostas apmēra, kas ir $21\frac{1}{2}$ cm. un apzīmēsim šo vietu ar m. Tagad liekot leņķi uz līnijas E^2 —F, velkam līniju uz m, ar to dabūjam jostas līniju. Savienojot kvadrāta pretējos stūrus ar līnijām, vidus krustojumā radam punktu priekšējās malas noslēgumam. No jostas līnijas caur krustojuma punktu velkam taisnu līniju, kuŗas apakšējo galu savienojam liektā formā ar j.

Zīm. Nr. 49. augšminētam liekumam līdzās velkam liektu līniju no i uz E^2 līdz lī-

niju, kā izgriezumam priekšgabala šaurākai pusei. Punktu j savieno ar $i-t$ līniju, kuŗa saplūst ar pēdējo $i-t$ vidū. Sānu pusē no m velkam liektu līniju, kuŗa saplūst ar $a-d$ līniju pēdējās vidū. No l līdz n ņemam pusi no apakš platuma — 2 cm. = 21 cm. Tad savienojam d un n taisnā līnijā un dabūjam sānu šuvi. Krustojumu uz ceļa līnijas apzīmējam ar punktu b^1 . Punktu $m - E^2$ dalot uz pusi dabūjam punktu o , ko ņemsim kā pamatpunktu pakalpusē uzstādīšanai.

Zīm. Nr. 50. Liekot leņķi pie punkta O uz $E-A$ līnijas velkam uz augšu taisnu līniju 11 cm. gaŗu (t. i. $\frac{1}{8}$ daļa no gūžu apmēra — 2 cm.), un līniju nobeidzot rodam punktu P . No P uz priekšpusi atdalām 3 cm. un apzīmējam šo vietu ar P^1 , kuŗu savienojam ar punktu j , no sākuma drusku liektā, bet tālāk taisnā līnijā. Šī līnija apzīmē bikšu pakalējā gabala sēžvietas šuvi. Tagad izmērojam priekšgabala platumu vidū starp jostas līniju un soļa gaŗuma līnijām, kā tas zīmējumā rādīts ar punktētu līniju. Mērojuma skaitli pārnesam uz pakalējā gabala sēžvietas šuvi (skat. zīm. punktētu līniju) un mērojam tālāk līdz 52 cm., kas ir pusgūžu resnums, bez tam pieskaitam 4 cm. uzlaiduma, kas kopā iztaisa 56 cm. Mērojuma beigpunktu apzīmējam ar r . Uz ceļa līnijas no b^1 atdalām 1 cm. uz āru. Apakšā no n atdalām 2 cm. uz āru un rodam punktu n^1 . Savienojam n^1 ar b^1 taisnā līnijā, tālāk savienojam b ar r , turpinot līniju uz augšu gaŗām r . Attālumu no a līdz b pārnesam ar cirķeļa palīdzību uz $b-r$ līnijas un atmērījot to atzīmējam punktu a^1 . Tagad savienojam a^1 ar p^1 ar ko rodam pakalgabala jostas līniju. Jostas vietas mēru regulēšanai pakalgabala izdarāms iegriezums pretīm punktam a , kā tas redzams zīmējumā. Tālāk no f^1 mērojam uz āru $\frac{1}{8}$ daļu no gūžu apmēra un atzīmējam šo vietu ar punktu S . Izmērījam priekšgabalu uz ceļa līnijas un pārnesam šo mēru uz pakalgabala punktu b , no kuŗas mērojam tālāk pakalgabalu līdz pilnam ceļa apmēram — 52 cm., pieskaitot 3 cm. šuvēm, kas ir kopā 55 cm. Tāpat izmēram priekšgabala apakšplatumu un pārnesot to uz n^1 , mērojam pakalgabalu līdz 46 cm. + 3 cm. kopā 49 cm.

Savienojam u ar t^1 taisnā līnijā un t^1 ar S mazliet liektā līnijā, kas apzīmē iekššuvi.

Zīm. Nr. 51. Bikses personai ar resnu vēderu mērojami sekoši: jostas vietas apmērs 105 cm., ap gūžām 116 cm., ceļi 54 cm., apakšas platums 48 cm., līdz ceļi 60 cm., sānu gaŗums 110 cm., soļa gaŗums 79 cm. Proporcionālais sadalījums paliek tāds pats kā iepriekšējām biksēm, izņemot punktu $a-E = \frac{1}{4} - 3$ no gūžu apmēra un $d-f^1 = \frac{1}{4} - 3$ (agrāko $\frac{1}{4} - 2$ vietā), bez tam jostas līnija paliek uz pamatlīnijas vēdera segumam.

Zīm. Nr. 52. Šeit zīmētas bikses personai ar spicu vēderu. Mērojumi sekoši: jostas apmērs 124 cm., gūžas 130 cm., ceļa platums 58 cm., apakšas platums 50 cm., līdz ceļi 65 cm., sānu gaŗums 114 cm., soļa gaŗums 78 cm. Sadalījums tāds pats kā zīmējumā Nr. 45-50, tikai platuma punkti $a-E$, $d-f^1$, $c-l$ tagad nāk $\frac{1}{4} - 4$ no gūžu apmēra (iepriekšējo $\frac{1}{4} - 2$ vietā), pie punkta E^2 tiek 2 cm. ņemts augstāki vēdera segumam, kuŗu atzīmējam ar punktu E^3 ; velkot liektu līniju no E^3-m , rodam jostas vietas virsējo malu. Punkts p no pamatlīnijas $\frac{1}{8}$ gūžu apmērs — 4 (agrāk — 2), $p-p^1 = 5$ cm.

Zīm. Nr. 53. Pump-bikses. Šādas bikses tiek valkātas pie dažādiem sporta apģērbjiem, apakšējā mala tiek ievilkta ar gumiju jeb iekrokāta pie jostiņas un pie sānu šuves sapogāta. Sadalījums paliek tas pats kā agrākos zīmējumos, sānu šuve paliek uz pamatlīnijas, no ceļa gaŗuma punkta $b-b^2 = 15$ cm., kas tiek uzlaists gaŗumam $b^2-b^3 = 3$ cm., un platums uz b^2 līnijas tiek pielaisīts pēc pastāvošās modes, šinī zīmējumā = 63 cm. Šo pašu zīmējumu pielietojot skautu, SSS un L. laifu biksēm, ņemam gaŗumu no punkta a līdz ceļa punktam b , bez kādiem grozījumiem.

Zīm. Nr. 54. Bričas. Mērojumi sekoši: jostas vietas apmērs 84 cm., gūžas apmērs 104 cm., ceļa apmērs 40 cm., zem ceļa — 36 cm., ikru apmērs 39 cm., ap kauliņiem — 24 cm., līdz ceļi — 56 cm., sānu gaŗums — 100 cm., soļa gaŗums — 75 cm. Izvelkam leņķi $a-E^2-C$ no punkta $a-b$, ceļa gaŗuma mērs = 56 cm., $a-c$ sānu gaŗums = 100 cm., $c-c^1 = 8$ cm.

No ceļa punkta b līdz $b^1 = 6$ cm., $b^1 - b^2 = 10$ cm. ikru resnākā vietā. Uz soļa līnijas no d—f $\frac{1}{4}$ gūžu apmērs — 2 cm. = 24 cm., d—d¹ = 2 cm. Savienojam punktus d¹—f un velkam jaunu līniju priekšgabala regulēšanai, tad liekam leņķi pie punkta f uz d¹ līnijas un velkam taisnu līniju līdz augšējai leņķu līnijai. Uz leņķa līnijas krustojuma radām punktu E², kas būs priekšgabala pieturas punkts. Tad liekam leņķi pie punkta f uz d¹ līnijas un velkam taisnu līniju līdz c līnijai bikses gaļumam un rodam uz c līnijas punktu l, kas ir iekššuves pamatlīnija. Uz virsējo leņķi E²—m $\frac{1}{4}$ jostas vietas resnums = 21 cm. un liekot leņķi uz f līnijas, savienojam ar punktu m, tā rodam jostas līniju. Punktus d¹—f sadalām uz 3 daļām no punkta f—j = 8 cm., i—j = 2 cm. uzlaidumam bikses platākai pusei. Tad izmēram platumu f—j, pārnesam uz f—k, un savienojam j—k taisnā līnijā. Liekam leņķi uz j—k līnijas un velkam jaunu palīgliniju uz f. Krustojumu, kur savienojas j—k—f līnijas, ņemam kā pamatpunktu priekšējam noslēgumam, tad dabūto savienojam taisnā līnijā ar punktu E² un to nosaucam par priekšējo malu. Ar līniju savienojam punktus i—t—r—1 līdz punktam l. Pie pēdējā 1 cm. atkāpjoties uz iekšu, rodam biksēm iekššūvi. No punkta j izvelkam ieslīpu līniju, kuŗa beidzot saplūst ar i—t līniju. Tad uz soļa gaŗuma līnijas no punkta d—d² liekam 5 cm. sānu apaļumam, uz b līnijas no punkta t—3 $\frac{1}{2}$ no ceļa resnuma — 3 cm. = 17 cm., uz b¹ līnijas no r—r¹ $\frac{1}{3}$ no resnuma zem ceļa = 12 cm., uz b² līnijas no punkta 1—3 $\frac{1}{3}$ no ikra resnuma = 13 cm., uz c¹ līnijas no iekšējā punkta līdz punktam n $\frac{1}{3}$ no kauļņu resnuma = 8 cm. Tad izvelkam sānu šūvi m—d²—3. r¹—2, nobeidzot uz punktu n, tā rodot sānu šūvi. Bričam jostu tūlīt pielaiž klāt, 5 cm. platu, kā zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 55. Bričas pakalpusē uzstādīšana sakrīt augšējā daļā ar agrākiem zīmējumiem, tikai o—p nāk pilna $\frac{1}{8}$ no gūžu apmēra. Uz d līnijas no d²—d³ = 6 cm. pakalējās puses uzlaidumam, ko izvelkam uz augšu taisnā līnijā, līdztekus a—c līnijai un nobeidzam ar punktu a², kas ir aug-

stāks par 2 cm. kā a līnija. Uz ceļa platuma līnijas b, no punkta 3, liekam pakalpusi uz āru $\frac{1}{6}$ no ceļa apmēra — 1 cm. = 5 $\frac{2}{3}$ cm., uz līnijas b¹ no punkta r¹ liekam uz āru $\frac{1}{6}$ no ceļa apmēra = 6 cm., no punkta 2 liekam atkal $\frac{1}{6}$ no ikru apmēra = 6 $\frac{1}{2}$ cm., un no punkta n $\frac{1}{3}$ —1 = 7 cm. Tad izvelkam biksēm pakalējās puses sānu šūvi a—d³ cauri atzīmētiem punktiem līdz n¹. Uz d¹—f līnijas liekam no f—s $\frac{1}{8}$ gūžu apmēra + 2 cm. = 15 cm., izmērām priekšgabala ceļa platumu t—3 = 17 cm. un pārnesam to uz ceļa punktu pakalpusē un mērām līdz t¹ = 40 cm. ceļa platumu + 3 = 43 cm. Tad sadalām punktus t¹ un t² uz divi daļām. Vidū rodam jaunu punktu. Savienojam jauno punktu ar apakšējo ceļa mērijamo vietu uz pakalējās puses platuma punktu sānos un velkam jaunu līniju caur r¹, liekot leņķi pie jaunā punkta uz r¹ līnijas un velkot taisnu līniju līdz t³. Tad liekam leņķi uz ikru līnijas un pie punkta t³ un velkam taisnu līniju līdz bikses gaŗuma punktam n. Izvelkam bikses iekššūvi pakalpusē no punkta s—t¹—t²—t³ un nobeidzam uz punktu u. Sadalām punktus u—n¹ uz pusi un vidū izņemam pārējo platumu, taisot zem ikriem iegriezumu, tā kā zīmējumā redzams. Zem ceļa līnijas taisām slīpu iegriezumu ceļa kaula iestrādājumam. Bikses valkājam no ceļa sapogātas un arī savilkta ar apavu špori. Sānos apaļums uzlaižams pēc pastāvošās modes, 5—8 cm. pāri pamatlīnijai pie punktu d.

Zīm. Nr. 56. Galifē bikses. Mērījumi šādi: Jostas apm. 84 cm., gūžu apmērs 104 cm., ceļa apmērs 40 cm., zem ceļa 36 cm., ikru apmērs 39 cm., apakšas platums 28 cm. Gaŗums līdz celim 57 cm., sānu gaŗums 104 cm., soļa gaŗums 76 cm. Galifē pēc būtības daudz neatšķiras no taisnām biksēm. Proporcionālais uzstādījums ir tāds pats, izņemot punktu c—1. Punkta l attālums no c ir $\frac{1}{4}$ no gūžu apmēra — 6 = 20 cm., kuŗu savienojam taisnā līnijā ar i un dabūjam iekššuves pamatlīniju. Tad savienojam punktus j—t līdz r taisnā līnijā, kuŗa pie punkta l pieplūst pamatlīnijai un izvelkam priekšpusei iekššūvi. Uz soļa gaŗuma līnijas d—d¹ 2 cm., t—3 $\frac{1}{2}$ no ceļa resnuma — 3 = 17 cm., r—r¹ $\frac{1}{3}$ no ceļa platuma =

12 cm., $1-2 \frac{1}{3}$ ikru apmēra = 13 cm., no apakšējā punkta $\frac{1}{3}+1$ līdz $8 = \frac{1}{3}+1 = 10$ cm. Tad izvelkam sānu šuvi $m-d^1-3-r^1-2$ un nobeidzam punktā 8.

Zīm. Nr. 56-a. Galifē bikses pakalējās puses pamatuzstādījuma virsējā daļa sakrīt ar zīm. Nr. 50, izņemot sānu šuvi, kas nāk no jostas vietas ieapaļā līnijā no punkta a, $m-a = 6$ cm., $d^1-d^2 = 6$ cm., $1-S \frac{1}{6}$ ceļa apm. r^1 — līdz pakalpusē sānu punktam $\frac{1}{6}+1$ cm. No punkta 2 līdz sānu punktam $\frac{1}{6}$ ikru apm., no priekšgabala līdz n^1 punktam $\frac{1}{6}$ ap platums. Izvelkam lokveidīgu līniju a^1-d^2-S un nobeidzam punktā n^1 . Tad izmērām no ceļa līdz apakšai visus platuma mērus, pielaižot 3 cm. šuvēm un izvelkam iekššuvi $S-t^1-t^2-t^3-U$.

Šādas bikses valkā kareivji un arī skauti, pēdējie tikai ziemā. Uzslaidumu priekšgabalam no punkta $d-d^1$ un apaļumu sānos var taisīt, saskaņā ar klienta vēlēšanos, pārlaižot 2—8 cm. pāri pamatlīnijai. Galifē uz jostas līniju taisa bez iegriezuma.

Zīm. Nr. 57 ir mācītāja talāra muguras gabala zīmējums. Talāra pamatmodelis ir mētelišs, kā tas zīmējumā redzams. No punkta a—b ņemam 25 cm., kuņģus izvelkam leņķī līdz punktam l. Šo atdalījumu ņemsim mugurgabala pamatam. Tad izvelkam leņķi $d-b-c$ un liekam no punkta b līdz $d \frac{1}{2}$ krūšu apmēru = 52 cm. No $d-e$ atkāpjamies $3\frac{1}{2}$ cm. rokriņķu noapaļojumam. No punkta d ņemam $\frac{1}{10}$ no krūšu apmēra un rodam punktu f, kas ir rokcaurumu dziļums muguras pusē. Apakšā no punkta c—g $\frac{3}{4}$ krūšu apmērs 78 cm. — 10 = 68 cm. Savienojot taisnās līnijas punktus f—g, rodam sānu šuvi muguras gabalam. Līniju a—b—c griež bez šuves.

Zīm. Nr. 58 ir talāra priekšgabala zīmējums. Izvelkam leņķi a—b—c. Attālums no punkta a—b $\frac{1}{2}$ krūšu apmērs = 52 cm., $b-3\frac{1}{2} = 3\frac{1}{2}$ cm. un $b-f \frac{1}{10}$, no krūšu apmēra roku riņķa noapaļojums priekšpusē uz apakšējās līnijas no c—d = 10 cm. Tad savienojam punktus a—d un tā rodam talāra priekšējo malu. Attālums no punkta c līdz priekšgabala sānu šuvei, kas apzīmēts nepareizi ar punktu c, $\frac{3}{4}$ no krūšu apmēra = 78 cm. — 10 = 68 cm., savienojam punktu b ar apakšējo malu un rodam sānu šuvi

priekšgabalam. No rokcauruma pamatlīnijas b 25 cm. uz leju sānu šuvē ietaisa kabatu. Priekš- un muguras gabali iekrokojami. Uz priekšgabala redzams apkakles zīmējums, kas gandrīz līdzinās žaketes atlocītai apkaklei, tikai priekšējā iekšmala ir 1 cm. uz āru.

Zīm. Nr. 59. Talāra piedurkne. Uzzīmē leņķi a—b—c. Attālums no a—b $\frac{1}{3}$ krūšu apmēra = $34\frac{2}{3}$ a—c. Piedurknes gaļums = 73 cm. Izvelkam taisnu līniju, liekot leņķi pie punkta c uz a līniju un rodam piedurknes apakšējo malu. Tad liekam leņķi pie pka b uz pamatlīnijas un velkam taisnu līniju līdztekus a—c līnijai, ko izlietosim kā talāra piedurknes šuves pamatlīniju. Punkts g ir puse no a—b. Izmērām gaļumu b—g un to pārnesam no punkta b uz i, savienojam taisnā līnijā punktus g—l, tad liekam leņķi uz g—l līnijas un velkam taisnu līniju uz punktu b. Uz g—l—b līniju krustojuma liekam 2 cm. uz āru. No b—d $\frac{1}{4}$ krūšu apmērs 26 cm. Izmērām attālumu d—l un pārnesam uz punktu d—f. Savienojam f ar apakšējo krustojumu un tā rodam piedurknes šuvi. Uzzīmējam liku līniju a—g—2—1—f un tā rodam piedurknes virsējo šuvi.

Zīm. Nr. 60. Skautu vadītāju, strādnieku sporta savienības un Laifzinu frencis. Prop. sadalījums sakrīt ar vienrindīgu žaketi, zīm. Nr. 22, bet ar sekošām pārgrozībām: Jostas vieta uz E līnijas E—f = 4 cm., $k^2-g = 4$ cm. g^1 no sānu pamatlīnijas 3 cm. No punkta $l^1-z^1 = 3$ cm. priekšgabala iegriezumu atrodam daļot punktus u— l^1 uz pusi no v priekšējās malas dubultojuums 2 cm., no f—2 = 3 cm., no n = 3 cm. Tā kā šādu frenci valkā ar jostu, tad pie uzlaikošanas jāraugās uz to, lai zem jostas nebūtu krokas. Platums regulējams sānu iegriezumos, kā tas zīmējumā redzams. Kabatas nāk virsū šūtas. Virsējās ir 12 cm. platas un 14 cm. dziļas. Sānu kabatas augšā 20 cm., apakšā 26 cm. platas un 22 cm. dziļas.

Zīm. Nr. 61. Skautu, S. S. S. un Laifu blūze. Proporcionālais sadalījums tāds, kā vestei zīm. Nr. 41, tikai visus sadalījumus izdara uz paduses dziļuma līnijas, uz virsējās pamatlīnijas no punkta p—r. $\frac{1}{8}$ krūšu apmērs ir kakla platums no p—S. $\frac{1}{16}+1$

ir kakla zemums. Uz paduses līnijas k^1-1 , dalot uz pusi, rodam sānu šuvi. Uz gaŗuma līnijas no $f-f^1$ $\frac{1}{4}$ gūžu apmērs + 3 rodam sānu šuvi mugurpusē no leņķa līnijas pf^2-f^3 $\frac{1}{4}$ gūžu apmērs + 3 cm. Blūzes muguru un pr.eķšu taisa bez šuves. Priekšā no S līdz n punktam taisāms šķēlums. Krūšu kabatas šuj virsū: 12 cm. platas un 15 cm. dziļas, ar falti uz āru, kā zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 62. Skautu blūzes piedurkne. Proporcionālais sadalījums kā žaketes piedurknei, tikai šo piedurkni taisa ar vienu šuvi, kādēļ apakšpiedurknes sadalījumu jāpielaiž platumā klāt, uz augšējās līnijas no punkta a—d. $\frac{1}{4}-2$ krūšu apmērs. a—b $\frac{1}{2}$ krūšu apmērs — 4 cm., kuŗu velkam leņķī līdz apakšai. Attālumu no punkta a—k pārnesam uz punkta b līdz b^1 . $b^1-1 = 6$ cm. No pamatlīnijas uz elkona līniju atkāpjamiem 1 cm. r—S = 3 cm. un izvelkam zem piedurknes elkoņa šuvi caur l—t—s punktiem no punkta E—m = 3 cm., kuŗu savienojam ar punktu f mazliet likā līnijā un to ņemam par virspiedurknes elkoņa šuvi. Uz piedurknes gaŗuma līnijas no punkta o—o¹ atkāpjamiem 6 cm., kuŗus pielaidīsim aprocēs platumam m—n — 3 cm. elkoņa piedurknes gaŗuma izlīdzināšanai. Piedurkni taisa ar 10—13 cm. gaŗu šķēlumu piedurknes galā, piedurknē ievēl krokas, kā zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 63 rāda skautu un str. sp. sav. aproci. Aprocēs gaŗumu taisa pēc mēra, 6 cm. platu, sapogājams ar 2 pogām.

Zīm. Nr. 64. Skautu apkakle. Velkam leņķi a—b—c, no a—c = 6 cm., no c—d apkakles gaŗums b—b¹ = 6 cm., a—a¹ = 6 cm. Savienojam punktus a¹—b¹ mazliet liektā līnijā 1 cm. pāri pamatlīnijai un tā rodam apkakles ārējo malu. Savienojot punktus c—a¹ un d—b¹, rodam apkakles priekšstūŗus, kuŗos iešuj pogcaurumus, kā zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 65 rādīta apkakle laifu blūzei. Apraksts kā skautiem, tikai blūzes muguru taisa vidū ar 2 cm. gaŗu galotni, kuŗā iešuj pogcaurumus.

Zīm. Nr. 65-a rādīta laifu blūzes aprocēs. Tā atšķiras no skautu aprocēs ar to, ka taisīta ar vienu pogcaurumu un apakšējā mala noapaļota.

Zīm. Nr. 66 zīmēta pelerīne ar pleca iešuvumu, pamatmodelis platais mētēlis. Salliek priekš- un muguras plecus pie a punkta kopā, pie kakla punkti b—c $\frac{1}{12}$ no krūšu apmēra attāluma, punkts g ir puse no b—c. Velkam taisnu līniju no g caur punktu a un mēram uz šīs līnijas pelerīnes gaŗumu — 75 cm.; tad no punkta d—F = 5 cm. un velkam no kakla taisnu līniju caur punktu E līdz pelerīnes apakšējai malai. Pelerīnes gaŗumu regulē ar cirķeļi no punkta G—75 līdz punktam k priekšpusē un muguras pusē ar 1 cm. lielu uzlaidumu.

Zīm. Nr. 67. Bērnu apakštalja, jeb vestes zīmējums. Sadalījums kā pieauguša vestei, tikai no punkta a—b = 3 cm. noapaļo kakla izgriezumam muguras pusi, a—m puskrūšu apmērs = 30 cm., m—r kakla platums priekšpusē = $\frac{1}{12}$ no krūšu apm. = 5 cm., m¹—n = 2 cm. uz jostas līnijas priekšā, no leņķa līnijas līdz priekšējai malai = 4 cm. Taljas gaŗums b—E = 30 cm., E—f = 3 cm. Šādas bērnu vestes griež priekšā bez šuves, ar mazu noapaļojumu pie kakla, kur iztaisa mazu iešuvumu uz pamatlīnijas krūšu būves tilpumam, un muguras pusē pielaiž 3 cm. dubultojumu pogām. Vestes muguras pusē sapogā.

Zīm. Nr. 68. Bērnu biksītes. Sānu gaŗums līdz celi 36 cm., soļa gaŗums 18 cm., jostas vietas apmērs 60 cm., gūžu apmērs 60 cm. Velkam taisnu leņķi a-b-c uz vertikālas līnijas no punkta a—c = 36 cm. un tā rodam sānu gaŗumu. No c liekam 18 cm. uz augšu un rodam punktu d, kas apzīmē soļa gaŗumu. No punktiem c-d izvelkam leņķa līnijas, no punkta a—b liekam $\frac{1}{4}$ no gūžu apmēra = 15 cm. un velkam taisnu līniju līdztekus a-c līnijai līdz c līnijai un šīs līnijas krustojumu atzīmējam ar punktu E¹. Attālumu starp d—E dalām uz 3 daļām un $\frac{1}{3}$ liekam no punkta E—f, tā rodot priekšējo platumu attālumu, E—f pārnesam uz E—f¹ un savienojam f¹ ar f taisnā līnijā, tad liekam leņķi uz f—f¹ līnijas un velkam leņķi uz punktu E. Punktu f-f¹ E krustojumu paturam kā priekšējās malas noslēgumu, izvelkam līniju no punkta b—f¹ ar ieapaļu līniju, nobeidzot uz punkta f, tā radot biksēm priekšējo šuvi. No punkta a atkāpjamiem $1\frac{1}{2}$ cm. sā-

nu noapaļojumam, no punkta $c-i = 3$ cm. un izvelkam sānu šuvi priekšgabalam no punkta $a-d$ nobeidzot uz punktu i . Uz apakšējās līnijas no punkta $E-g$ liekam 4 cm., kuŗu savienojam ar punktu f taisnā līnijā, tā rodot iekššuvi priekšgabalam.

Zīm. Nr. 69. Bērnu bikses pakaļpuses uzstādīšana, pie Nr. 68. Kad priekšgabals izgriezts, tad liek izgriezto priekšgabalu uz papīra, jeb drēbi, un zīmē pakaļpusi. Priekšgabala platumu punktus $a-b$ dala uz pusi un tā rodam vidū jaunu punktu $-k$. No dabūtā punkta velkam leņķa līniju uz augšu un liekam $\frac{1}{8}$ gūžu apmēru $= 7\frac{1}{2}$ cm., no $k-l$, tā rodot pakaļpuses augstumu. No $l-m = 3$ cm., savienojam taisnā līnijā punktu m ar priekšgabala punktu f un rodam pamatlīniju bikses pakaļējai šuvei. No punkta $f-5 = 5$ cm., kuŗu savieno taisnā līnijā ar punktu g , rodam pakaļējai pusei iekššuvi. No punkta 5 uz augšu izvelkam ieapaļu līniju, pieplūstot $m-f$ līnijai, izmēram priekšgabala platumu uz vidu atzīmētās līnijas, mērīto kopsummu pārnesam uz vidus punktu pakaļpusē un mēram līdz punktam n $\frac{1}{2}$ gūžu resnumu $+ 4$ cm. $= 34$ cm., tad savienojam taisnā līnijā punktus $i-n$ un velkam līdz jostas līnijai un nobeidzam pie punkta a^1 , tā rodot sānu šuvi pakaļpusei. Savienojot punktus $m-a^1$ taisnā līnijā, rodam biksēm augšējo malu jostas vietā. Lai regulētu jostas vietas platumu, tad pakaļējā pusē taisa iegriezumu, kā tas zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 70. Apkakli matroža blūzei zīmē pēc skautu blūzes pamatmodeļa, saliekot plecus kopā, kā zīmējumā redzams. Mēram no punkta $a-b = 23$ cm. krāgas gaŗums muguras pusē, no $b-c = 5$ cm. un izvelkam līniju $a-c$, kas apzīmē apkakles vidu muguras pusē, tad liekam leņķi pie punkta c , uz $a-c$ līnijas, un velkam taisnu līniju līdz punktam d , tas ir muguras gabala platumu, un tā rodam apkakles apakšējo malu. Iekšējo malu pie kakla regulē pēc kakla cauruma, pielaižot 2 cm. stāvkrāgam, un taisnā līnijā savieno ar priekšējās klapes bukīti, tad velkam no priekšējās malas taisnu līniju līdz pleca šuvei

un tālāku ar mazliet liektu nobeidzot ar punktu d , kā zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 70-a redzama zēnu blūze. Proporcionālais sadalījums kā Nr. 61, tikai priekšgabalā ielikama 4 cm. plata kroka, kā garnitūru un kakla platuma punktu savienotu taisnā līnijā ar $\frac{1}{2}$ krūšu apmēru un $+ 6$ cm. uz paduses līnijas atdala vienu galotņu uzšuvumu un priekšgabala platumu no priekšējās pamatlīnijas līdz priekšgabala sānu šuvei $\frac{1}{4}$ gūžu apmērs $= 15$ cm. Šādas blūzes apakšā ievēl ar gumiju un pielieto bērniem kā matrožu blūzes.

Zīm. Nr. 70-b. Zēnu blūzes piedurknes sadalījums kā žaketēi. Uzzīmē leņķi $a-b-d$. Punkta b attālums no $a = \frac{1}{4}$ krūšu apmēra $- 2$ cm., $a-d$ ir piedurknes gaŗums punkts c ir puse no $a-b$. Attālumu no b līdz c pārnes uz E un tā rodam punktu E^1 , kas ir piedurknes dziļums. To savieno taisnā līnijā $a-E$ un rodam pamatlīniju piedurknes virsējās daļas regulēšanai. Izvelkot liektu līniju $a-E$, rodam piedurknes virsējo malu $f-g = 4$ cm., kuŗu savienojam taisnā līnijā ar E un rodam piedurknes šuvi. Šādas piedurknes pielieto zēnu blūzēm, tāpat skautu un laifu blūzēm.

Zīm. Nr. 70-c rāda zēna blūzi ar klāt piegrieztu klapi un paceltu muguras pleca šuvi. Proporcionālais sadalījums agrākais.

Zīm. Nr. 71. Vīriešu apakšbikses var griezt pēc virsbiksēm, kopā saliekot pie k punkta priekšgabala un pakaļgabala iekššuves un uz punkta 27 regulē apakšas platumu $27-32$ cm., skatoties pēc mēra. Tad savienojam pakaļējās puses sānu $27-m$ taisnā līnijā. Jostas platumu iekroko pie jostas. Speciālais zīmējums apakšbiksēm sekošais: uzzīmē leņķi $a-E-c$. $a-b$ $\frac{1}{4}$ gūžu apmērs $- 2$ cm. $= 24$ cm., $a-c$ sānu gaŗums $- 8$ cm. $= 98$ cm., apakšā $c-15 = 15$ cm. ir priekšējās puses platuma punkts, $c-27 = 27$ cm. apakšas platumums. Velkot liektu līniju $c-15-27$ rodam apakšējo malu. Uz jostas līnijas attālums no punkta $a-E$ $\frac{1}{4}$ gūžu apmērs $= 26$ cm. Savienojam punktus $E-15$ taisnā līnijā, rodam priekšpuses pamatlīniju. Liekam leņķi uz $E-15$ līnijas un no punkta

b velkam taisnu leņķa līniju. Izmēram attālumu no leņķa stūra līdz punktam $b = 22$ cm. un dalām to uz divām vienlīdzīgām daļām $- 2$ cm. $= 9$ cm., kuŗas pārnesam no leņķa stūra uz punktu k un to atzīmējam par priekšējās malas pamatpunktu. Velkot mazliet liektu līniju no punktiem $E-k$, rodam priekšējo malu. Attālumu no leņķa stūra līdz punktam $k = 9$ cm. pārnesam no $k-d$, rodot gūžu tilpumu. Tad mēram no punkta k $\frac{1}{2}$ gūžu apmēru $- 4$ cm. $= 48$ cm. un rodam punktu 48 . Dalām attālumu no $k-48$ uz 3 vienlīdzīgām daļām $= 16$ cm., un liekam $\frac{2}{3}$ no $k-32 = 32$ cm. Liekam leņķi pie punkta 32 uz $k-48$ līnijas un velkam taisnu līniju uz augšu, rodam pamatlīniju pakalējās puses noslēgumam. Izmēram attālumu no punkta $d-48$ un dabūto summu pārnesam no d uz jauno līniju, tā rodam punktu n , kas ir pakalējās puses augstums. Savienojam punktu $n-d$ taisnā līnijā un mazliet uz leju liektu, nobeidzam punktā k , tā rodot pakalējo šuvi. Punktus $n-32$ dalām uz 3 vienlīdzīgām daļām un liekam $\frac{2}{3}$ no punkta n uz leju, velkot leņķa līniju uz punktu m . Savienojam punktus $27-48$ taisnā līnijā un nobeidzam punktā m , rodam sānu šuvi pakalējai pusei. Savienojot punktus $m-n$ rodam virsējo malu pakalējai pusei. Beidzot pielaižam pie punkta b uz sānu līnijas 4 cm. uzlaidumu, kuŗu savienojam taisnā līnijā ar punktu c , nobeidzot pie a līnijas rodam sānu šuvi priekšgabalam.

Zīm. Nr. 72. Raġlāna piedurkne. Raġlāna piedurknes pamatiedalījuma proporcionālais sadalījums tāds pats kā vasaras mētelim. Speciālie sadalījumi sekošie: liekam leņķi uz $a-b$ līnijas pie punkta c un velkam jaunu līniju. Izmēram mēteļa pleca ġaŗumu $i-t = 19$ cm. un mēriġo ġaŗumu liekam punktā c un nobeidzam ar punktu i . No $i-j$ liekam 1 cm. uz priekšu un dabūjam punktu j , kas ir pamatpunkts virspiedurknes dalġjumam. Punktu j savieno taisnā līnijā ar punktu E un rodam piedurknes priekšējās šuves pamatlīniju. No punkta j atkāpjamies 2 cm. uz leju un velkam ġsu līniju paralēli $a-b$ līnijai, tad liekam no punkta $j-k = 3$ cm. Šie 3 cm. tika pie mēteļa no $r-3$ no pleca noņemtġ,

kas taġad ar piedurkni tiek izlġdzināts. Tad velkam liektu līniju no punkta k pieskaŗoties pamatlīnijai uz $a-b$ līnijas 1 cm. uz āru un nobeidzot 2 cm. virs E punkta. Tā rodam piedurknes priekšējo šuvi. Muġuras pusē punktus $a-g$ dalām uz divām vienlġdzġgām daļām un dabūjam jaunu punktu g^1 , kas ir elkoņa šuves noslēgums. Liekam leņķi pie g^1 punkta uz $a-d$ līnijas un velkam jaunu palġġlġniju. Uz šīs līnijas atmēram no $g^1-g^2 = 4$ cm., kas tiek pieļaisġts virspiedurknes seġumam. Tad savienojam punktus i ar g^2 un rodam virspiedurknes šuvi muġuras pusē. Uz elkoņa līnijas no punkta $f-f^2$ liekam 2 cm. pāri pamatlīnijai un izvelkam līniju elkoņa šuvei no punkta g^2 caur f^1 , nobeidzot uz d līnijas pie punkta o . Dalām virspiedurknes elkoņa pamatlīniju uz divām daļām un pusi atzīmējam ar punktu m^1 . Piedurknes ġaŗuma līniju $n-o$ dalām uz pusi un atzīmējam ar punktu p^1 . Beidzot uzvelkam līniju $j-c-m^1$ un nobeidzot to uz p^1 , rodam virspiedurknes šuvi pāri plecā līdz dūrgalam. Āpakšpiedurkne tiek zġmēta tāpat kā agrākos zġmējumos, tikai no punkta g^1 līdz $g^3 = 7$ cm. agrāko 3 cm. vietā. Uz elkoņa līnijas no $f-f^2 = 2$ cm. Savienojot g^3-f^2-o rodam elkoņa šuvi apakšpiedurknei.

Zīm. Nr. 73. Šlipfers jeb platais mētelis ar zemu paduses caurumu. Proportionālais sadalġjums agrākais ar sekošām pārġrozġbām: Uz paduses līnijas muġuras plātums no c^1-k $\frac{1}{5} + 3$ cm., rokcauruma līnija no c^1-l $\frac{1}{4}$ krūšu apmērs $+ 16$ cm., c^1-m $\frac{1}{2}$ krūšu apmērs $+ 8$ cm. Attālumu no punkta $k-l$ dalām uz divām vienlġdzġgām daļām un rodam jaunu punktu z . Liekot leņķi pie punkta z uz paduses līnijas, velkam taisnu līniju uz leju, nobeidzot uz g līnijas pie punkta g^2 , kas ir 100 cm. attālumā no punkta b . Attālumu no paduses līnijas līdz jostas līnijai dalām uz pusi un uz z līnijas atzīmējam ar punktu, kas ir jaunais paduses dziļums. Tad savienojam jauno punktu ar i taisnā līnijā un rodam rokcauruma pamatlīniju muġuras pusē. Uzvelkam mazliet uz āru liektu līniju, pie punkta k 1 cm. uz iekšu, un nobeidzot uz jauno punktu, rodam rokcau-

ruma līniju muguras pusē. Savienojam jauno punktu ar punktu 1 un dabūjam jaunu palīglīniju rokcaurumam. Uzvelkam priekšgabala rokcaurumam pusapaļu līniju no r^1 caur punktu 1, nobeidzot uz jauno paduses dziļuma punktu, uz apakšējās līnijas no $g^2-u^1 = 13$ cm. Savienojot punktu u^1 ar rokcauruma jauno zemuma punktu, rodam sānu šuvi priekšgabalam. No punkta $g^2-g^3 = 9$ cm., savienojot punktu g^3 ar rokcauruma punktu, rodam sānu šuvi muguras pusē. Uz jostas līnijas no punkta $u-v = 9$ cm., savienojot punktus $n-v$ taisnā līnijā līdz apakšai, rodam priekšējās malas pamatlīniju, kuŗu lokveidīgi nobeidzam pie punkta S. Priekšējais dubultojums 10 cm. Šinī zīmējumā rādītais mētelis ir divrindīgs.

Zīm. Nr. 74. Šlipfers ar iešūtām piedurknēm. Sadalījums paliek tāds pats kā Nr. 73, tikai šis mētelis tiek pagatavots ar iešūtām piedurknēm (kā vasaras mētelis). Pārgrozības uz virsējās a līnijas sekošas: $a-i = \frac{1}{16} + 2$ cm., $i-1 = 1$ cm. un $b-i$ līnija tiek pagarināta pāri a līnijai par 1 cm., kas vēlāk tiek pie punkta r atņemts, lai pleca līniju pie kakla pārceļtu uz priekšu. Pārgrozības uz d līnijas: no $t-5 = 5$ cm. Šie 5 cm. tiek augstāk likti tādēļ, lai pārceļtu pleca šuvi uz pleca vidu. Savienojot $1-5$ taisnā līnijā, rodam jauno pārgrozīto pleca šuvi muguras pusē. Uzvilktu līniju pagarinām no punkta 5 par $1\frac{1}{2}$ cm., izvelkam liektu līniju no punkta $1\frac{1}{2}$, pieskaroties k līnijai, un nobeidzam punktā Z^1 . Tā rodam rokcauruma noslēgumu muguras pusē. Liekam leņķi pie t^1 punkta uz $r-t$ līnijas un velkam taisnu līniju līdz d līnijai, kur atzīmējam ar punktu 5. Pie punkta r minēto 1 cm. savieno mazliet liektā līnijā ar 5 un rodam pārceļto pleca šuvi priekšgabalam. Uzvelkam līniju no priekšgabala pleca punkta 5, pieskaroties rokcauruma palīglīnijai 2, un nobeidzam punktā Z^1 . Tā rodam rokcaurumu priekšpusē.

Zīm. Nr. 75. Šlipfera piedurkne. Piedurknes proporcionālais sadalījums tāds pats kā vasaras mētelim, ar speciālām pārgrozībām. Izmērām mēteļa Nr. 73 rokcauruma dziļumu no punkta $r-l = 30$ cm. Liekam mēru pie piedurknes E punkta un mērām šos

30 cm. no E un nobeidzam punktā f, uz pagarināto līniju E-b. Tā dabūjam piedurknes priekšējās šuves pamatlīniju. Tad velkam liektu līniju no punkta f un nobeidzam punktā c^1 , rodot piedurknes šuvi virs pleca, kuŗu velkam tālāk taisnā līnijā līdz c^3 punktam, kas ir vidus no $d-d^1$, dodot šuvi virspiedurknei, kuŗa zīmējumā atzīmēta ar uzrakstu: šuve. Tad taisnā līnijā pagarinām līniju E- c^1 , a^3-E^3 . Attālums no punkta E- $E^2 = 3$ cm. Izmērām attālumu no $c^1-E^2 = 15$ cm. un liekam mēru pie punkta E^2 un mērām dabūtos 15 cm., mērojumu beidzot rodam punktu E^3 , no punkta f velkam 3 cm. gaŗu taisnu līniju slīpi uz leju, rodam punktu f^1 . Tad velkam liektu līniju caur punktiem f^1-b-E^2 , un no E^2-E^3 apaļu līniju vidū 3 cm. zem pamatlīnijas. Tā rodam piedurknes priekšējo šuvi. Uz piedurknes gaŗuma līnijas d izmērām attālumu no punkta $c^3-d^1 = 12$ cm., un šo attālumu mērām no d^1 , nobeidzot ar $-2 = 10$ cm. Dabūjam jaunu punktu k^1 , kas apzīmē virspiedurknes priekšējo platumu. Savienojot punktus $n-k$, rodam virspiedurknes apakšējo malu. Tad savienojam taisnā līnijā punktus E^3-k^1 un rodam priekšējās puses šuvi. Izmērām attālumu no punkta c^1-f un mērīto attālumu pārnesam uz c^1-c taisno līniju, rodam punktu f^2 . No punkta $f^2-c^2 = 1$ cm. Izvelkam mazliet liektu līniju no c^2 , pieskaroties $c-c^1$ līnijai, rodam piedurknes muguras pusei pleca šuvi. Liekam leņķi pie punkta f^2 uz c līnijas velkam taisnu līniju, uz jaunās līnijas no punkta c^2-i mērām 3 cm. (Šis mērojums skaitās kā uzlaidums priekššuvēm.) Savienojot taisnā līnijā punktus $i-a$ līdz paduses līnijai, rodam pamatlīniju muguras puses šuvei, no punkta $a^1-a^2 = 3$ cm. Izmērām attālumu no punkta $c^1-a^2 = 15$ cm. un mērīto attālumu liekam punktā a^2-a^3 , un velkot liektu līniju no punkta a un nobeidzot zem punkta a^3 par 2 cm., rodam piedurknes šuvi muguras pusē. Uz piedurknes gaŗuma līnijas d izmērām attālumu no $c^3-d^2 = 10$ cm. un mērījumu liekam pie punkta d^2 , rodam jaunu punktu k. Savienojot punktus a^3-k taisnā līnijā, dabūjam piedurknes šuvi muguras pusē. (Šādu piedurkni var pielietot arī raglanam, tikai uzlaidums priekšpusē tad uzlaižams 3 cm. no E^3 punkta

un apakšpiedurkne iezīmējama kā raglamam.)

Zīm. Nr. 76. Apaļa šlipfera piedurkne. Proporcionālais sadalījums atšķiras vienīgi ar virsējās daļas noapaļojumu, no punkta $f-f^1 = 4$ cm., $a-3 = 3$ cm., a^1-a^3 dalot uz pusi, rodam pamatpunktu muguras pusē. Savienojam punktus $a^3-3-c-f^1-E^2-E^3$ un izvelkam apaļu piedurknes virššuvi.

Zīm. Nr. 77. Haveloks jeb pārliedzmais mētelis. Šāds mētelis tiek valkāts tādos gadījumos, kad iet ar frakas jeb smokinga uzvalku. Mētelis tiek pagatavots vienrindīgs, ar segtām pogām un zīda atlokiem (lacēm), bez sānu kabatām. Proporcionālais sadalījums paliek tāds pat kā vasaras mētelim, ar speciālām pārgrozībām. Uz vertikālās pamatlīnijas $a-E$ pie punkta E liekam 4 cm. uz āru un rodam jaunu punktu E^1 . Izvelkam taisnu līniju no punkta b caur jauno punktu E^1 un nobeidzam uz mēteļa gaŗuma mēra g^2 , rodam šuvi muguras vidū. Punkta d^1 attālumš no punkta c ir $\frac{1}{3}$ no $b-c$. d^1-k $\frac{1}{5}$ no krūšu apmēra $+ 2$ cm., liekot leņķi pie k punkta, uz d^1 līnijas, velkam taisnu līniju paralēli $b-g$ līnijai un nobeidzot uz g līnijas, rodam punktu g^1 , ko apzīmējam par sānu šuvi muguras pusē. Attālumš no punkta $d-t$ $\frac{1}{5}$ no krūšu apmēra $- 2$ cm. Izvelkam liektu līniju no punkta $i-t$, pie k punkta pieskaroties leņķa līnijai, rodam pleca noapaļojumu muguras pusē. $k-E$ līnijas krustojumu atzīmēsim ar punktu f , kā pieturas punktu jaunam paduses dziļumam. Velkam rokcauruma līniju no punkta r , mazliet liektu līdz 2, caur punktu 4, nobeidzot punktā f . Punkts 4 ir vidus no $l-l^1$. Uz apakšējās g līnijas no $g^1-f^1 = 6$ cm. Izvelkot taisnu līniju $f-f^1$, rodam sānu šuvi priekšgabalam. Kakla izgriezumā dalot punktus $r-s$ uz pusi, rodam jaunu punktu r^1 , kas apzīmē pelerīnes platumu pie kakla. Uz E līnijas no punkta $E^1-E^2 = \frac{1}{6}$ no krūšu apmēra $- 1$ cm., kas apzīmē pelerīnes platumu. Savienojot taisnā līnijā punktus $r-E^2$, rodam pelerīnes sānu šuves pamatlīniju. Velkam mazliet liektu līniju no punkta r pāri diagonāles un pleca krustojumam un nobeidzam punktā E^2 , tā rodam sānu šuvi pelerīnei. Attālumš no punkta E^2 līdz 15 = 15 cm., kas tiek izlietots kā

šķēlums pelerīnes sānu šuvei. Liekam cirķeli uz E^2 no punkta r un velkam līniju uz priekšējo malu, nobeidzot punktā E^3 , rodam pelerīnes apakšējo malu. 1 cm. atkāpjoties no punkta u uz jostas līnijas, velkam taisnu līniju r^1-E^3 un dabūjam pelerīnes priekšējo malu, kuŗu paġarinājam par 5 cm. apakšējās malas nolīdzināšanai. Mēteļa pelerīne atvieto piedurkni un tiek pagatavota bez piedurknēm.

Zīm. Nr. 78. Pārliedzmais mētelis jeb pelerīne. Šāda mēteļa pamatmodelis ir platais mētelis Nr. 35. Muguras pusē kakla platums tiek paġarināts par 2 cm., uz paduses līnijas no punkta a līdz b $\frac{1}{12}$ no krūšu apmēra $- 1$ cm. = 7 cm., uz jostas līnijas attālumš no punkta $c-d$ $\frac{1}{8}$ no krūšu apmēra $+ 2 = 14$ cm. Izvelkot taisnu līniju $b-d$ līdz apakšējai malai, rodam sānu šuvi muguras pusē, Savienojam punktu b ar paġarināto kakla platumu liektā līnijā un nobeidzam pelerīnes sānu, resp. pleca šuvi. Priekšgabalam no punkta $E-f$ $\frac{1}{12}$ no krūšu apmēra, uz jostas līnijas no punkta $g-g^1$ $\frac{1}{8}+1$ cm. Velkot pāri plecam liektu līniju līdz punktam f un savienojot punktu $f-g$ taisnā līnijā līdz apakšai, rodam sānu šuvi priekšgabalam. Izmērojam muguras sānu gaŗumu no pleca līdz apakšējai malai un šo mērojumu no priekšgabala pleca līdz apakšmalai. Priekšējo šķēlumu taisa dalot no punkta E priekšgabalu uz pusi un uz leju, mazliet atkāpjoties no priekšējās malas. Šķēlums sākās uz paduses līnijas un nobeidzas 20 cm. zem jostas vietas.

Zīm. Nr. 79. Pelerīnes bez pleca šuves. Pamatmodelis — platais mētelis. Uzvelkam taisnu līniju. Liekam muguras šuvi uz līnijas, pēc tam saliekam priekš un mugurgabala plecus kopā un velkam taisnu līniju pāri plecu šuvēm. Rodam pie kakla punktu c un sānos punktu a . No punkta $c-d$ pelerīnes gaŗums $70 + 5$ cm. Velk no punkta c cirķelveidīgu līniju, sākot no d un nobeidzot uz priekšgabala priekšējās malas punktu E . Līnija $c-a$ tiek par 10 cm. paġarināta, ko atzīmējam ar punktu b un uzzīmējam pelerīnes apakšējo malu.

Zīm. Nr. 80. Bašļiks. Zīmējuma pamatmodelis — platais mētelis. Uzvelkam taisnu

līniju un liekam muguras šuvi uz tās.. Muguras gābalu pie kakla atzīmējam ar punktu a. No punkta a—b = 40 cm. ir bašlika gaņums. Muguras pusē liekam leņķi pie a punkta uz taisnās līnijas un velkam taisnu leņķa līniju. Tāpat liekam leņķi pie b un zīmējam taisnu līniju. Ātlietkam no pkt. d uz leņķa līnijas $\frac{1}{4}$ no krūšu apm. + 10 cm. = 34 cm. un nobeidzam pkt. c. Tā rodam bašlika apakšējās malas platumu. Attālums no punkta c—d = 10 cm. Savienojam taisnā līnijā b—d un rodam vidus šuves līniju. Attālums no punkta a—l $\frac{1}{4}$ no krūšu apmēra + 2 cm. = 26 cm. Uzvelkam līniju d—l—f un dabūjam ārējo malu. Bašlikam ir jābūt pieskaņotam kakla caurumam, kā tas zīmējumā redzams.

Apkakles stūdijs 54. lap. p.

1. Zīmējumā redzama apkakle ar leņķa veidīgu stūra izgriezumu. Stūra gaņums $4\frac{1}{2}$ cm. Stāvapakle $3\frac{1}{2}$ cm. augsta. Zīmējumā redzamā apkakle pielaikota kakla caurumam.

2. Apkakle ar stūri uz augšu. Fasona stūris 6 cm. un apkakles platums 5 cm. Spieģeļa platums 8 cm. Stāvapakles augstums 4 cm. Šādu apkakli lieto personām ar gaņu kaklu un slīpiem pleciem.

3. Apkakli, personai ar īsu kaklu, griež ārējo malu muguras pusē apaļu. Stāvapakle $2\frac{1}{2}$ cm., kas nedaudz jāizstiep, lai pielāgotu kakla caurumam.

4. Apkakli, korpulentai personai ar ļoti īsu kaklu un stāviem pleciem, griež mugurā puslokā un iekšējā mala jeb stāvapakle tiek piegriezta atsevišķi, kā zīmējumā redzams.

5. Gulošai apkakei, kuŗu valkā līdz augšai cietī, nāk iekš- un ārmala izstiepta, jeb stāvapakle atsevišķi piegriezta. Pēdējie 5 cm. augsta. Apkakles platums muguras pusē 7 cm., priekšā 8 cm.. Šādu apkakli pielieto vatētām žaketēm un puskažociņiem.

6. Šallapakle, jeb platā čarlstonā. Mētelim „klapes“ platums no buktes 16 cm., apkakles platums 15 cm., stāvapakle $4\frac{1}{2}$ cm. un apkakles platums muguras pusē 10 cm.

Zīm. Nr. 81. Fraka. Frakas zīmējums tāds pat kā svārkam. Iznemot priekšējo šozes nodalījumu un priekšējās malas dubultoju.

Uz c līnijas no punkta n līdz priekšējai malai tiek uzlaists dubultojums 6 cm. Uz jostas līnijas no punkta v 2—4 cm. Priekšējais gaņums $g^1—u$, kā zīmējumā Nr. 12. redzams. Šeit tiek vilkta ielīka līnija uz leju un no priekšējās malas līdz sānu iegriezumam pagarināta par 3 cm., vestes segumam, un nobeidz to krūšu iegriezumā, kā zīmējumā redzams. Šozes augšējā mala pie jostas līnijas 3 cm. izņemama. Muguras platums apakšā no $g—g^1$ 9 cm. Savienojot punktu g uz jostas līnijas ar g^1 , apakšā rodam šozei šuvi muguras pusē un $g—g^1 = 9$ cm. — mugurai sānu šuvi. Tā mugurai, kā šozei pāri E līnijai, pielaižama 3 cm. ielokuma daļa. $g^1—g^2 = \frac{1}{5}$ no krūšu apmēra.

Zīm. Nr. 82. Smokings. Smokinga zīmējums ir pilnīgi tāds pat kā žaketei. Pagatavo ar vienu poģu un priekšējais dubultojums no punkta n 5 cm., no v 2 cm. un pie punkta f^3 paliek uz pamatlīnijas. Visi zīmētie civilapģērbī ir pieskaņoti ķermeņa proporcionālam sadalījumam. Tagadējā modē ir stāvie pleci. Pleca polsterējumam vates tiesa jāpielaiž, tas ir, muguras pleca šuve, punkts t, paceļams 3 cm. virs t. līnijas. Kā zīm. Nr. 83. redzams, pārējie iedalījumi paliek negrozīti.

Zīm. Nr. 83. Virsnieku tumši zilais parādes tērps. Šā tērpa proporcionālais sadalījums tāds pat, kā žaketei, ar maziem izņēmumiem: no a—b = 4 cm., b—E = 40 cm., jostas vieta, mugurā, tiek par 2 cm. saīsināta, aiz tā iemesla, ka virsnieki iet stalti izliktām krūtīm. E—f = 4 cm., līnija b—f tiek taisīta bez šuves, no muguras platuma līnijas 2—g = 4 cm. muguras platums uz jostas vietas, no punkta 2 līdz $g^1 = 4$ cm., sānu izņēmums muguras pusē $l^1—z^1 = 3\frac{1}{2}$ cm., u—v = 8 cm., dalām attālumu no punkta $l^1—v$ uz divām vienlīdzīgām daļām rodam punktu 4, velkam taisnu līniju no punkta 4, kakla punkta r virzienā rodam pamatlīniju krūšu iegriezumam; pēdējās gaņums 15 cm. no jostas līnijas. Tagad izmērosim jostas vietas apmēru, sākot no muguras vidus punkta f. Izmēram platumus f—g $g^1—z^1—v$ — līdz krūšu iegriezumam un mērīto iznākumu pārnesam punktā l^1 un mēram tālāk $\frac{1}{2}$ jostas vietas apmēru

+4 cm., nobeidzot punktā 4. Izmēram attālumu $r-g$ un pārnesam uz v , nolīdzinot priekšgabala gaļumu. Uz pleca līnijas no punkta $t-3 = 3$ cm. polstera uzlaidums. Priekšmalas dubultojuums 2 cm. $f-f^1 = 5$ cm.

Zīm. Nr. 83-a. Šōzes jeb svārka apakšējās daļas zīmējums. Uzzīmējam taisnu leņķi $a-b-c$ un pagarinam $a-c$ līniju uz augšu. No punkta $a-b$ $\frac{1}{2}$ jostas vietas resnums +2 cm. Liekot leņķi pie punkta b uz a līnijas, velkam taisnu līniju uz leju, nobeidzot uz šōzes gaļumu. Rodam punktu f un atzīmējam to par priekšējās malas pamatlīniju, no $f-2 = 2$ cm. Savienojot ar punktu b , rodam priekšējo malu šōzei, no punkta $a-c^1 = 10$ cm. Savienojot punktus c^1-b , rodam pamatlīniju jostas vietas šuvei. Velkot liektu līniju c^1-b , vidū, 3 cm. zem pamatlīnijas, rodam šuvi jostas vietai. Attālumš no punkta $a-d = 4$ cm. Savienojam taisnā līnijā c^1-d līdz apakšmalai un rodam pamatlīniju šōzes pakaļējai šuvei. Izmēram šōzes gaļumu (Nr. 83-b, b-d) un mēram no c^1-c , dabūjam šōzes gaļumu mugurā. Šo mērojumu pārnesam no punkta c^1-c uz c^1-E un $b-f$ un izvelkam apakšējo malu $E-c-f$. Paralēli jostas līnijai c^1-E , izvelkam liektu līniju pakaļējās puses iestrādājumam, uzlaižot 3 cm. ielokumam, kā zīmējumā ar raustītu līniju redzams.

Zīm. Nr. 83-b. Mugurgabala apakšējās daļas zīmējums. Uzvelkam taisnu leņķi $a-b-c$. No punkta $a-b = 5$ cm. virsējās daļas platums, $a-c$ šōzes gaļums muguras pusē, $c-d = 8$ cm. apakšējās malas platums. Savienojot punktus $b-d$, rodam sānu šuvi. Punktos $a-f$ un $c-E$ tiek uzlaists 5 cm. apakšmalas dubultojuumam.

Zīm. Nr. 83-c. Rādīts samta atloka veids (58. lap. p.). Šim tērpam zīmējumā nav mugura šuves redzamas, caur ko viņš atšķiras no vecām krievu formām. Apakšējās daļas zīmējumi aprakstīti milimetros, uz ko griežama uzmanība.

Zīm. Nr. 84.1 Vienrindīgs virsnieku vasaras mētelis. No platā vasaras mēteļa atšķiras ar to, ka mugurā tiek pielaista 8 cm. plata kņoka. Uz jostas vietas mugurā tiek likta 5 cm. dziļa kņoka, kas izbeidzas uz rok-

cauruma līnijas. Mētelis vienrindīgs, caurpogājams, mugurā ar jostu valkājams, kas sapogājama ar 2 pogām.

Zīm. Nr. 85. Virsnieku divrindīgs mētelis. Proporcionālais sadalījums tāds pat, kā vasaras mētelim, ar sekošām pārgrozībām: paralēli $b-E$ līnijai tiek pielaista 16 cm. plata kņoka pāri pamatlīnijai, uz jostas līnijas E no punkta $E-f = 4$ cm., muguras šuve tiek no punkta d vilkta liektā līnijā uz āru un līniju nobeidz punktā f , $f-f^1$ savieno no augšas mazliet liektā un uz apakšu taisnā līnijā, rodot muguras kņokas malas, no $g-4 = 4$ cm., uz f^1 līnijas no muguras platuma līnijas atkāpjas 1 cm. un savieno taisnā līnijā uz punktu 4 līdz apakšējai g līnijai, rodot sānu šuvi mugurai. No punkta n priekšējās malas dubultojuums 12 cm. no pkt. u līdz v 8 cm., dubultojuums 12 cm. Savienojam priekšējā dubultojuuma jostas un paduses līnijas taisnā līnijā un rodam priekšējo malu. No pkt. r velkam 5 cm. attālumā, slīpu līniju pkt. p virzienā 5 cm. attālumā no kakla cauruma un rodam krūšu izgriezuma noslēgumu. No punkta n atkāpjamies 10 cm., no punkta v . 10 cm. un velkam liektu līniju paralēli priekšējai pamatlīnijai, nobeidzot pretīm kabatas gaļam. Tā dabūjam priekšmalas poļu līniju, kuŗu savienojam leņķī ar priekšējo malu, pretīm kabatai un atdalām priekšgabala iegriezumu. Uz jostas līnijas izņemam 2 cm. krūšu iestrādājumam, pie kakla 2 cm. izņemam krūšu iestrādājumam. Ieņēmums tiek ņemts no raviera un pie kakla 2 cm. pacelts uz priekšu, kā zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 86. Dzelzsceļnieku, pasta ierēdņu un pestīšanas armijas darbinieku formas pamatmodelis. Proporcionālais sadalījums pilnīgi tāds pat, kā žaķetei, tikai priekšējās malas dubultojuums tiek uz visas līnijas pielaists 2 cm., bet pie punkta S 3 cm. krūšu iestrādājumam pie kakla. Apakšējās malas dubultojuums no pamatlīnijas 8 cm.

Zīm. Nr. 87. Divrindīgs mežziņu frencis ar izgrieztu ravieri. Sadalījums tāds pat, kā žaķetei. Dubultojuums no pamatlīnijas jostas vietā 10 cm., uz paduses līnijas 12 cm., pie kakla 12 cm. Ravieri atdala no priekšgabala, paralēli priekšmalai, izņemot pie kakla 2 cm. un uz jostas vietas, pēc jostas

apmēra, nobeidzot leņķī no priekšējās malas pretīm sānu kabatai, kā zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 88. Sporta žaķete ar atdalītu plecu un kņokām, no pleca atdalījuma līdz jostas vietai. Atdalījums mugurā tiek izvests uz d^1 līnijas, ar galotni kņokas vidū. Kņokas (falde) platums 6 cm., priekšpusē no $2-5 = 5$ cm., no $n-8 = 8$ cm. Galotnes attālums 3 cm. no paduses līnijas. Tā priekš- kā arī muguras gabalam kņokas nobeidzas uz jostas līnijas. Pēdējās var uzlikt atsevišķi jeb jostas vietā taisīt šuvi kņokas regulēšanai, kuņas pielaižamas 12 cm. platumā. Pamatsadalījums kā žaķetei.

Mēru tabele (64. lap. p.). Sastādītā proporcionālā mēru tabele, kuņa pielietojama gatavu apģērbu izgatavošanai, un ir derīga katrai mēru kontrolei. Šī tabele sastādīta pēc manas 20-gadīgas piegriezēju prakses, pēc kuņas visos konfekciju namos tiek gatavie uzvalki pagatavoti, un dibinas pilnīgi uz zinātniskiem principiem, ar kuriem, anatomiju studējot, iepazīnāties. Gaŗuma mēri: 1) no 4. kakla skriemeļa līdz jostas vietai 2 g.g., 2) no jostas vietas sānu gaŗums 5 g., 3) soļa gaŗums $3\frac{5}{7}$ g.g., 4) piedurknes gaŗums no pleca 3 g.g., 5) krūšu apmērs $4\frac{4}{7}$ g.g., 6) vēdera apm. $4\frac{1}{10}$ g.g., 7) gūžu apmērs 5 p.

Saskaitot gaŗuma mērus, sāna gaŗumu no pēdu apakšas līdz jostas vietai 5 g.g. + no jostas vietas līdz 4. kakla skriemelis 2g + un no 4. kakla skriemeļa galvas gaŗums 1 = 8 galvas gaŗumi.

Zīm. Nr. 89. Kareivju frencis. Sadalījums tāds pats kā žaķetei, ar sekošām pārgrozībām: mugura tiek griezta bez šuves, rokcauruma līnija 1 no muguras vidus punkta $C^1 \frac{1}{4} + 8 = 32$ cm., punkts 2 tiek izlaists, bet pie k punkta 1 cm. izņemts agrāko 2 cm. vietā. Pie punkta S tiek pielaiستی 2 cm., kas vēlāk tiek izņemti krūšu iegriezumā, priekšmalai pie f^1 tiek pielaiستی 3 cm., virsējās priekšmalas dubultojumam tiek uzlaisti 3 cm., bet apakšējās — 7 cm.

Zīm. Nr. 89-a. Piedurknes atloks.

Zīm. Nr. 90. Kareivju mētelis. Proportionālais sadalījums tāds pats kā vasaras

mētelim, tikai mugurā tiek pielaiستا 15 cm. plata falte un muguras šuves virsējā daļa tiek zīmēta likā veidā. Pie punkta b ņemam 1 cm. no vertikālās līnijas uz iekšu, pie punkta E 4 cm. un velkam liko muguras līniju, sākot 1 cm. attālumā no punkta b pie punkta d, pieduroties vertikālai līnijai ap 5 cm. virs punkta c, atdaloties no vertikālās līnijas uz punktu f un nobeidzot pie punkta f^1 , un tāļāk turpinot līniju līdz apakšējai malai taisnā veidā. Mētelim virsējās malas dubultojums 3 cm., bet apakšējās — 8 cm. plats.

Zīm. Nr. 91. Sporta žaķete bez šuvēm. Šādas žaķetes pamatmodelis vienkāršas žaķetes zīmējums, izvedums sekošs: uzzīmē žaķetes piegriestni uz paduses līnijas no punkta l līdz n, atdala plecu no priekšgabala apakšējās daļas, un rodam jaunus punktus apakšējā daļā d, f; no punkta f velkam taisnu līniju uz augšu un nobeidzam ar priekšgabala priekšējās malas gaŗumu, ko apzīmējam ar punktu g; uz plecu līnijas saliekam muguras un priekšgabala plecus kopā un pie kakla atzīmējam ar punktu a, bet uz pleca galu ar b, mērot no muguras vidus $\frac{1}{2}$ kakla platumu par punktu a un nobeidzot atzīmējam ar punktu i. Lai slēptu šķērsgriezumu uz priekšgabala, tad tiek taisītas 2 krūšu kabatas šuvē uz f-d līnijas, sašujot d-c un E-f punktus, pēdīgi f-l un i-g, iznāk žaķete bez šuvēm. Lai maskotu priekšējo šuvi, tad šādas žaķetes tiek pagatavotas ar segtām pogām un no punkta g līdz apakšējai malai tiek noštapēts.

Zīm. Nr. 92. Žaķetes priekšgabals ar pielaiستu apkakli. Šāda veida žaķetes un smokingi tiek piegriezti bez piešūtām apkaklēm. Priekšrocības pēdējiem ir tās, ka pie kakla iznāk ļoti plāns, kopā ar audekli tikai 2 kārtas, bet līdzšinējām apkaklēm 4 kārtas. Izvedums vienkāršs: izzīmē atsevišķi apkakli, kuņu vēlāk pielaiž priekšgabalam, no a—b $3\frac{1}{2}$ cm. stāvkrāgs, a—d apkakles gaŗums, muguras pusē punkts c apzīmē priekšgabala un apkakles bukti un parastais iegriezums krūšu iestrādājumam tiek pārņemts apkakles galā pie punkta S, kā zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 93. Āpkakle žaķetei. Izvelkam leņķi a-d-S, a-S apkakles gaŗums, dalām attālumu a-S uz 4 vienlīdzīgām daļām, pirmo ceturtdaļu no punkta S atzīmējam kā klapes platumu, otro ceturtdaļu priekšgabala apaļuma sākumam un 2 ceturtdaļas atstājam priekšgabala kakla noslēgumam un mugurai, no punkta a-b = 5 cm. un velkam taisnu līniju no punkta b līdz otrās ceturtdaļas apkakles gaŗumam, tad ņemam no punkta S-f = 4 cm. un izvelkam apkakles apakšējo malu, sākot no $\frac{2}{4}$ taisnas b līnijas un pie $\frac{1}{4}$ no pamatlīnijas atkāpjoties 1 cm. un nobeidzot ar liko līniju pie punkta f. Tad liekam leņķi pie punkta b uz $b^{\frac{2}{4}}$ līnijas un velkam taisnu līniju uz augšu, uz jauno līniju no b-c attālumš $3\frac{1}{2}$ cm., kas apzīmē apkakles augstumu no c-3 apkakles platums 4 cm., atzīmējam apkakles platumu priekšpusē — 4 cm. un izvelkam ārējo malu mazliet likā līnijā. Šādas apkakles pielietojamas personām ar normālu ķermeņa uzbūvi.

Zīm. Nr. 94. Stāvās apkakles zīmējums daudz neatšķiras no aflocītās. Izvelkam leņķi a-b-j; a-b apkakles gaŗums, b-c puse no apkakles gaŗuma, $b-c^1 = 5$ cm. Izvelkam apakšējo malu mazliet likā līnijā, sākot no punkta c^1 un nobeidzot pie punkta C, no punkta c^1 līdz j = 6 cm., uz taisnās līnijas no j punkta atkāpjoties $3\frac{1}{2}$ cm., ko atzīmējam ar punktu, un šo jauno punktu savienojam taisnā līnijā ar punktu c^1 , radot apkakles priekšējo malu; pie vidus punkta c taisnā līnijā uz augšu atzīmējam 6 cm. apkakles platumu un izvelkam apkakles virsējo malu līdztekus apakšējai malai, apkakles otrā puse tiek zīmēta tāpat.

Zīm. Nr. 95. Aflocītā apkakle līdz augšai cieti pogaļama. Izvelkam taisnu leņķi a-d-S; a-S apkakles gaŗums, a-b = 5 cm., b-c = 4 cm. stāvkrāgs. c-d apkakles platums, savienojot punktus b-S mazliet liektā līnijā, rodam apkakles apakšējo malu, savienojot S-c, rodam apkakles buktes vietu, izvelkot slīpu līniju pusleņķi no punkta S, rodam priekšējo malu, no S mēram apkakles priekšstūŗu gaŗumu = 12 cm. līdz punktam E, savienojam punktus d-E liektā līnijā un rodam apkakles ārējo malu.

Drānas iedalījumi.

Ar šo jautājumu ļoti daudzi no maniem kolēģiem nav skaidrībā. Cik drānas vajadzīgs katram atsevišķam lielumam, tas ir vissāpīgākais jautājums, un arī līdzeklis gatavo apģērbu tirgotājiem caur ko viņi spēj pasūtīto darbu lētuma ziņā konkurēt, ka viņiem drāna tiek uz ekonomiskāko iedalīta tā kā $\frac{1}{2}$ metrs caurmērā paliek viņu kapitāls. Šeit pievedīšu dažus no šiem iedalījuma paraugiem. Patiesībā gatavie uzvalki klientam iznāk ap 30% dārgāk ne kā pasūtītie, bet, par nožēlošanu, tauta to neredz. Tuvāk par šiem jautājieniem negribu runāt. Pāriesim uz praktisko izvedumu vispirms pie žaķetes apģērbjiem.

Zīm. Nr. 96. Mēs redzam iedalījumu, kur krūšu apmērs 92 cm., vēd. 80. cm., gūžas 100 cm., žaķetes gaŗums 73 cm., biksēm sānu gaŗums 100 cm., drēbes platums 71 cm. Pie šāda lieluma tiek drēbe ņemta 2 bikšu gaŗumi, gurte un atloki klātpieģriežami, kā zīmējumā redzams, drēbes vajadzīgs 2 m. 35 cm.

Zīm. Nr. 97. Redzam II r. žaķetes uzvalka iedalījumu. Žaķetes gaŗums 75 cm., biksēm sānu gaŗums 106 cm., drēbes vajadzīgs 2 m. 70 cm. Tā paša lieluma I r. žaķetei pie 74 cm. platas drēbes vajadzīgs 2 m. 45 cm., iedalījums pēc Nr. 96.

Zīm. Nr. 98. Žaķetes uzvalka iedalījums $108/108$, žaķetes gaŗums 75 cm., biksēm sānu gaŗums 106 cm.; drēbes vajadzīgs 2 m. un 95 cm.

Zīm. Nr. 99. Vienrindīgā svārka uzvalka iedalījums korpul. personai $110/112$, svārku gaŗums 95 cm., biksēm gaŗums 108 cm.; drēbes vajadzīgs 3 m. 15 cm.

Zīm. Nr. 100. I r. vasaras mēteļa iedalījums. $104/96$ mēteļa gaŗums 115 cm. — no 2,10—2,30.

Zīm. Nr. 101. Šlīpfera iedalījums ar pilnu bezaci — 3 m.

Zīm. Nr. 102—103 drēbes iedalījums II r. svārkiem. Svārku gaŗums 105 cm., kā zīmējumā redzams. Šeit nav no svāra resnuma, bet gaŗuma mērs, abiem lielumiem vajadzīgs 2,30 m. bez biksēm.

Zīm. Nr. 105. Žaketes un vestes iedalījums korpolentai personai. Krūšu apmērs 120-128, žaketes gaņums 83 cm., drēbes vajadzīgs 2,30 m.

Zīm. Nr. 106. Šeit redzam cilvēka augumu ar stipri liku muguru, kam krūšu kurvis stipri pieliekts blodas kaulam. Šādai figūrai izgriestni var izgatavot ļoti vienkārši: nomērām 1) krūšu apmēru, 2) priekšējo taljas gaņumu (bīstes) un muguras taljas gaņumu, uzzīmējam pēc noņemtā krūšu apmēra pilnīgi normālu žaketi, sadalām no a—c četrās daļās un muguru pārgriežam 3 vietās un veļam vaļā, kamēr izdod vajadzīgo gaņumu. Veļam vaļā vairāk tai vietā, kur mugura liekta, kā tas zīmējumā redzams, atstājot pleca šuvi negrozītu. Šim zīmējumam normālais taljas gaņums 42 cm., bet liektais a—E 50 cm. Mugura pagarināta par 8 cm. Priekšgabalam $\frac{1}{2}$ no tā, par cik mugura pāri normālam augumam, saīsināma, ieliekot uz paduses līnijas pie b punkta kroku $8:2 = 4$ cm. lielu, kuŗa sākas no punkta a. Pēc tam pārkontrolē mērus un liek jauno veidojumu uz otru papīru un

taisa izgriestni galīgā veidā, kuŗu vēlāk uzglabā. Šāds ir tas vienkāršākais un drošākais līdzeklis apaļām mugurām, turpretim kupriem paliek uz normālās līnijas, pielaižot kuprim pāri vertikālai līnijai 2—5 cm., skatoties cik liels kupris, atstājot kakla un jostas punktus savā vietā, bet plecu šuvi paceļot mugurā 2—6 cm. un priekšgabalam 1—3 cm. augstāki par normālo.

Zīm. Nr. 107. Bikses O kājām. Šinī zīmējumā redzam figuru ar stipri līkām kājām. Šādai figurai bikses zīmējamas pēc normālā sadalījuma, tikai apakšā no sānu šuves ņemam $\frac{1}{4}$ gūžu apm. — 5, agrāko $\frac{1}{4}$ vietā, un tieši tai vietā, kur viena kāja no otras vistālaku, liekam kroku, kā zīmējumā redzams. Tā priekšas, kā arī pakaļējam gabalam krokas lielums $\frac{1}{4}$ no kāju attāluma un $\frac{1}{8}$ no buktes attāluma. Attālums mērāms kā zīmējumā rādīts.

Zīm. Nr. 108—108-a. Bikses X kājām tiek zīmētas pilnīgi normālas un iekrokotas sānos tai vietā, kur X sākas, kā tas zīmējumā redzams, un mērojumi izdarāmi tāpat.

Tabele drēbes iepirkšanai.

Krūšu apmērs	84	88	92	96	100	104	108	112	116	120
I. R. Žaketes uzvalkam { 74 cm.	2,10	2,20	2,25	2,35	2,65	2,75	3,00	3,05	3,15	3,35
{ 71 cm.	2,20	2,25	2,35	2,55	2,70	2,85	3,05	3,10	3,25	3,50
II. R. Žaketes uzvalkam	2,30	2,50	2,60	2,70	2,85	2,95	3,15	3,25	3,35	3,65
I. R. Vasaras mētelim	2,00	2,05	2,10	2,15	2,20	2,30	2,40	2,50	2,65	2,80
II. R. Ziemas mētelim	2,00	2,10	2,15	2,20	2,25	2,35	2,40	2,50	2,60	2,80
Frakas apģērbam	2,63	2,65	2,75	2,90	2,93	2,95	3,15	3,35	3,50	3,65
Smokinga apģērbam	2,20	2,25	2,35	2,55	2,70	2,85	3,05	3,20	3,40	3,50
Bikšēm	1,04	1,06	1,08	1,10	1,15	1,18	1,25	1,28	1,30	1,30
Vestei	0,63	0,65	0,68	0,70	0,72	0,73	0,75	0,77	0,78	0,78

Sieviešu apģērbi.

Sievietes ķermenis nedaudz atšķiras no vīrieša ķermeņa, kā to jau proporciju aprakstā mācījāmies. Pie kam jāņem vērā tas, ka sievietei mugura šaurāka, krūtis — pateicoties krūšu dziedzeriem — platākas, taljas vai jostas vieta, no kakla mērojot īsāka resp. augstāka un beidzot gūžas platākas ne kā vīrietim. Sakarā ar ko sistēmas uzstādīšanā notiek pārgrozības. Sīkāk šo jautājumu neapskatīsim, bet pāriesim tieši pie mēra ņemšanas kārtības.

Sievietes mētelim, kā redzam 77. lapas pusē zīm. I. II. 1) Liekam mēru pie punkta d un mērojam līdz pkt. E muguras pla-

tumu (a—b apzīmē mērojama attālumu no punkta a līdz punktam b, kas tekstā bieži pielietots).

- 1) d—E — muguras platums.
- 2) a—b — taljas gaņums.
- 3) a—c — mēteļa gaņums.
- 4) Mērot no muguras vidus a—i, I. zīm., paduses dziļums.
- 5) i—j — sānu gaņums.
- 6) a—k — piedurknes gaņums.
- 7) f — krūšu apmērs.
- 8) g — taljas apmērs.
- 9) L — gūžu apmērs.

Uzstādot sievietes apakštalju ir vajadzīgi 3 mēri: 1) krūšu apmērs, 2) taljas apmērs, 3) taljas gaļums muguras pusē. Tagad zīmēsim pēc proporcionālas sistēmas apakštalju ar sekošiem mēriem: krūšu apmērs 96 cm., taljas apmērs 76 cm. un taljas gaļums 38 cm.

Zīm. Nr. 109. Sistēmu uzstādot novelkam vispirms taisnu leņķi ar centru no punkta a.

Zīm. Nr. 110. No punkta a līdz b — 1 galvas gaļums jeb $\frac{1}{4}$ no krūšu apmēra = 3 cm., liekam mēru pie punkta a un mērām $\frac{1}{4}$ no krūšu apmēra — $3 = 21$ cm. uz vertikālās līnijas un rodam punktu b, liekam leņķi uz vertikālās līnijas pie pkt. b un velkam taisnu līniju līdztekus augšējai pamatlīnijai, rodot rokcauruma jeb paduses dziļuma līniju; no punkta a ņemam $\frac{1}{5}$ no galvas gaļuma = $4\frac{1}{5}$ cm. uz vertikālās līnijas un rodam punktu c; liekam leņķi pie punkta c uz vertikālās līnijas un velkam taisnu līniju, kuŗu atzīmējam par kakla skriemeļa jeb kakla zemuma līniju.

Zīm. Nr. 111. Dalot attālumu no punkta c līdz b uz 3 vienlīdzīgām daļām un liekam $\frac{1}{3}$ no punkta c uz vertikālās līnijas un rodam jaunu punktu d, liekot leņķi pie punkta d, velkam taisnu līniju rodot pleca augstuma līniju, liekot mēru pie kakla zemuma punkta c, mērām uz vertikālās līnijas 38 cm. un šo mērojumu beidzot atzīmējam ar punktu E; liekam leņķi pie punkta E uz vertikālās līnijas un velkam taisnu līniju rodot taljas gaļuma līniju; attālums no punkta a—E = 2 galvas gaļumi = 42 cm.; uz taljas līnijas no punkta E liekam 3 cm. uz iekšu un rodam punktu f, savienojam punktu f ar punktu c taisnā līnijā un rodam taljas dziļuma līniju jeb muguras vidu.

Zīm. Nr. 112. f-c līnijas krustojumu pie punkta b atzīmēsim ar punktu b^1 , uz kakla zemuma līnijas liekam $\frac{1}{16}$ no krūšu apmēra + 1 = 7 cm. un rodam punktu i, apzīmējot kakla platumu muguras pusē, liekot leņķi uz līnijas c pie punkta i, rodam kakla platumu līniju. Uz paduses dziļuma līnijas no punkta b^1 liekam $\frac{1}{6}$ no krūšu apmēra = 16 cm. un rodam punktu k, muguras platumu no b^1 mērām $\frac{1}{4}$ no krūšu

apmēra + 5 cm. un rodam punktu l rokcauruma līniju, no b^1 mērām $\frac{1}{2}$ krūšu apmēru un nobeidzot rodam punktu m. Attālums no punkta m līdz n = 2 cm. — tilpuma uzlaidums. Liekam leņķi uz virsējās pamatlīnijas un velkam taisnu līniju caur punktu k, nobeidzot uz taljas līnijas, rodot jaunu punktu k^1 un nosaucam šo līniju par muguras platuma līniju. Tāpat no virsējās pamatlīnijas velkam leņķī taisnu līniju caur punktu l, nobeidzot uz taljas līnijas, rodot punktu l^1 un atzīmējam šo līniju par rokcauruma līniju.

Zīm. Nr. 113. Savienojot kakla punktu c ar $\frac{1}{2}$ krūšu apmēra punktu m taisnā līnijā, rodam kakla pamatlīniju jeb diagonāli. Rokcauruma un plecu līnijas krustojumu atzīmēsim ar punktu p. Liekot leņķi pie punkta p uz kakla pamatlīnijas, velkam taisnu līniju caur punktu p līdz virsējai pamatlīnijai un atzīmējam ar punktu r un uz diagonāles ar punktu o, rodot kakla līniju.

Zīm. Nr. 114. Uz kakla zemuma līnijas no punkta i līdz j ņemam 2 cm. kakla nopalojumam muguras pusē, liekam leņķi pie punkta r uz kakla līnijas un velkam jaunu līniju; liekam mēru pie punkta r un mērām $\frac{1}{16}$ no krūšu apmēra + 3 cm. = 9 cm. un mērījumu beidzot, rodam punktu S, kas apzīmē kakla platumu priekšpusē, liekam līneālu pie kakla punkta S un punkta n uz paduses līnijas velkam taisnu līniju līdz taljas līnijai. Šīs jaunās līnijas savienojumu ar taljas līniju atzīmēsim ar punktu n^1 un rodam priekšējās malas pamatlīniju.

Zīm. Nr. 115. Pie pleca un muguras platuma līniju krustojumā liekam 1 cm. uz priekšu un atzīmējam šo vietu ar punktu t. Savienojot punktu t ar punktu i, rodam pleca šuvi muguras pusē; uz taljas līnijas no punkta k^1 līdz k^2 = 4 cm., velkam liektu līniju k^2 līdz k un nobeidzam 3 cm. virs paduses līnijas, rodam sānu šuvi muguras pusē. Tad velkam liektu līniju no punkta t, nobeidzot sānu šuves galā un rodam muguras šuvi.

Zīm. Nr. 116. Savienojot punktus t un r taisnā līnijā, rodam priekšgabala pleca pamatlīniju. Izmēram attālumu t—i mugur-

ras plecam, šo platumu mēram no punkta r un nobeidzot rodam punktu t¹, atzīmējam priekšpleca platumu, izvelkam rokcaurumu, sākot no punkta t¹, pieskaroties rokcauruma līnijai, paduses dziļuma līnijai un nobeidzot sānu šuves galā. Mēram no l līdz o² 4 cm., liekam leņķi pie o² uz paduses līnijas un velkam taisnu līniju līdz taljas līnijai, savienojumu uz taljas līnijas atzīmējam ar punktu l², rodam sānu šuvi sānu gabalam, savienojot taisnā līnijā punktus l¹—o², rodam sānu šuvi priekšgabalam.

Zīm. Nr. 117. Uz paduses zemuma līnijas priekšgabalu no punkta l—n dalām uz pusi un atzīmējam šo vietu, uz jostas līnijas no punkta n¹ mērām 10 cm. un, mērojumu beidzot rodam punktu n². Punktu n² savienojot ar iepriekšējo vidus punktu, atrodam iegriezumu krūšu iestrādāšanai. No pkt. k¹ liekam uz priekšu 3 cm. un atzīmējam šo vietu ar k²; taisnā līnijā savienojam punktu k—k² un atrodam sāngabala šuvi muguras pusē. Šo jauno līniju mazliet noapaļojam izvelkot līdz rokcaurumu un, no punkta k par 1 cm. atkāpjoties uz priekšpusi, izmērām punktus n¹—n², mērīto kopsumu liekam pie punkta f un mērām tālāk līdz k². Abu šo mērojumu kopsumu liekam pie punkta k³ un mērām līdz l². Šo 3 mērojumu kopsumu liekam pie punkta l¹ un mērojumu nobeidzam pie punkta v ar pusi no taljas apmēra = 38 cm. 5 cm. attālumā no paduses līnijas priekšgabala iegriezumam velkam pusovālu līniju un šo līniju nobeidzam pie pkt. v 1½ cm. zem taljas gaŗuma līnijas. Šās līnijas galu savienojam taisnā līnijā ar punktu l atrodam taljas apakšējo malu no punkta n¹ liekam 2 cm. uz augšu. Šo attālumu savienojot ar n² atrodam apakšējo malu priekšpusē.

Zīm. Nr. 118. Mētelis. Mēteļa proporcionālais sadalījums paliek tāds pats kā apakštaljai, un atšķiras vienīgi ar speciāliem tilpuma uzlaidumiem. Šim zīmējumam sekoši mērojumi: krūšu apm. 96 cm., gūžu apm. 108 cm., taljas gaŗums 38 cm., mēteļa gaŗums 100 cm. Izvelkam taisnu leņķi r-a-g. No leņķa stūra punkta a mērām ¼ no krūšu apm. = 24 cm. un mērojumu beidzot atrodam punktu b, ar ko apzīmējam padu-

ses dziļuma līniju. No punkta a mērām 4 cm., un atrodam kakla zemuma līniju — punktu c. Attālumu no paduses dziļuma līnijas b un kakla zemuma līnijas c dalām uz 3 vienlīdzīgām daļām, atliekot pirmo trešo daļu no punkta c, atrodam punktu d, kas apzīmē pleca augstumu muguras pusē. Mērot taljas gaŗumu no punkta c = 38 cm. atrodam punktu E, kas apzīmē taljas līniju. Attālums no punkta E—f = 21 cm., kas apzīmē gūžas resnāko vietu. Attālums no punkta c—g = 100 cm., jeb mēteļa gaŗums, liekot uz vertikālas līnijas leņķi pie punktiem c-d-b-E-f-g un velkam taisnas līnijas, kā zīmējumā redzams. Mērām uz kakla līnijas 1/16 no krūšu apmēra +1, mērojumu beidzot, atrodam punktu i apzīmējot kakla platumu muguras pusē. Uz paduses dziļuma līnijas mērām no punkta 1/5 no krūšu apmēra = 19 1/5 cm. Mērījumu beidzot rodam punktu k, ar ko apzīmējam muguras platumu. Mērām tālāk ¼ no krūšu apmēra +8 cm. un atrodam punktu l, ar ko apzīmējam rokcauruma līniju priekšpusē. Tālāk mērojam no punkta b 1/2 krūšu apmēra = 48 cm. un atrodam punktu m. Attālums no punkta m līdz n = 6 cm., kas tiek uzlaists oderēm un šuvēm. Liekot leņķi no virsējās pamatlīnijas pie punkta i, velkam kakla platuma līniju, no punkta i, mērām 2 cm. uz augšu un atrodam punktu j. Liekot tālāk no pamatlīnijas leņķi pie punkta k un izvelkam muguras platuma līniju, nobeidzot uz taljas līnijas. Liekot leņķi no pamatlīnijas pie punkta l, velkam rokcauruma līniju, nobeidzot uz gūžas līnijas atrodam punktu v. Plecu augstuma un rokcauruma līnijas krustojumā atrodam punktu p. Savienojot punktus c—m taisnā līnijā, atrodam kakla pamatlīniju, jeb diagonāli. Liekot leņķi uz kakla pamatlīnijas pie punkta p, velkam taisnu līniju līdz virsējai pamatlīnijai, rodam kakla punktu r. Mērām no punkta r 1/16 no krūšu apmērā 6 cm. + 3 = 9 cm., nobeidzot mērojumu atrodam punktu S, kas apzīmē kakla platumu priekšpusē. Pie muguras un pleca līnijas krustojuma liekam 1 cm. uz priekšu, atrodam punktu t. Savienojot punktus t-j taisnā līnijā, atrodam pleca šuvi muguras pusē. Savienojot kakla punktu r ar punktu t, atrodam pleca pamatlīniju priekšgabalam.

Izmērām muguras pleca garumu $j-t = 15$ cm. Šo mērījumu mērām no punkta r , nobeidzot -1 cm. = 14, atrodam punktu t^1 , kas apzīmē pleca platumu priekšgabalam. Dalot attālumu no $k-1$ uz divām vienlīdzīgām daļām, atrodam punktu o^2 , kas apzīmē sānu šuves pamatpunktu. Uz gūžas līnijas no punkta f — mērām $\frac{1}{4}$ no gūžas apmēra = 27 cm. Mērījumu beidzot, atrodam punktu u , kas apzīmē muguras sānu šuves vietu. Savienojot punktus o^2-u taisnā līnijā līdz apakšējai malai, atrodam sānu šuvi muguras pusē. No punkta r mērām taisnā līnijā līdz jostas vietai, un mērojamu cirķeli pārnesam uz priekšmalu. Tāpat darām uz gūžas līnijas, velkot cirķeļa līniju. Savienojot o^2 ar v taisnā līnijā līdz mēteļa apakšai, rodam sānu šuvi priekšgabalam. No V mērojam $\frac{1}{4}$ gūžas apmēru = 27 cm. uz priekšmalu paliekto līniju un mērojamu beidzot rodam punktu Z . No Z mērojam 6 cm. un rodam punktu Z^1 . Tagad velkam taisnu līniju no n caur Z^1 līdz apakšai, bet no N uz augšu velkam mazliet liektu līniju līdz S , un rodam priekšgabala malas pamatlīniju. Priekšmalai uz visas līnijas ņemam -4 cm. uzlaidums priekšmalas dubultojumam. Pie S taisam 2 cm. platu iegriezumu, kā redzams zīmējumā. No apakšējās līnijas priekšgabala stūrī atmērojam uz augšu 4 cm. un liektā līnijā līdz sānu šuvei nolīdzinājam apakšējo stūrī.

Zīm. Nr. 119. Kostima jaka ar sāngabalu. Proporcionālais sadalījums kā iepriekšējiem. Speciālais iedalījums ir sekošs: uz jostas līnijas no E līdz F ņemam 3 cm. un uz apakšējās līnijas no g līdz g^1 arī 3 cm. Tad savienojam ar līniju augšējo C caur f ar apakšējo g^1 un rodam muguras gabala vidus līniju. Muguras gabala platumu mērojam no b^1 līdz K , ņemot $\frac{1}{6}$ daļu no krūšu apmēra $+1$ cm. kopā = 17 cm. Tad no augšējās pamatlīnijas velkam leņķī caur K taisnu līniju līdz gūžas līnijai, un atzīmējam punktu F^2 , bet krustojumu uz taljas līnijas apzīmējam ar 2. No šī pkt. 2 ņemam $1\frac{1}{2}$ cm. uz muguras pusi un atzīmējam pkt. K^1 , no kuŗa velkam taisnu līniju caur F^2 līdz apakšai un ar to rodam muguras gabala sānu šuvi. No K^1 uz augšu velkam liektu līniju līdz K un nobeidzam to 3 cm. aiz K , atzīmējot pkt. 3.

Priekšgabalam: uz paduses līnijas no pkt. 1 līdz o^2 ņemam 4 cm., tad savienojam o^2 ar l^1 ar taisnu līniju, kuŗu turpinām no l^1 caur V līdz apakšai. Šī līnija apzīmē priekšgabala sānu šuves vietu.

Sāngabalam: no pkt. l^1 uz taljas līnijas mērojam uz muguras pusi 4 cm. un atzīmējam šo vietu ar l^2 . Tad velkam līniju no o^2 līdz l^2 , un tālāk caur v līdz apakšai, kā zīm. redzams. Šīs līnijas apzīmē sāngabala šuvi priekšpusē. Tagad mērojam no f^1 uz gūžu līnijas līdz f^2 , un mērojamu pārnesam Z^1 , uz mērojamu turpinām uz V , nobeidzot pie f^4 , kas ir puse no gūžu apmēra jeb 54 cm. $+6$ cm. = 60 cm. Uz jostas līnijas no pkt. 2 līdz K^3 ņemam 3 cm., bet uz paduses līnijas no K ņemam $1\frac{1}{2}$ cm. ko atzīmējam ar punktu, no kuŗa velkam līniju iesākot 3 cm. virs šī punkta, un virzam to caur K^3 un F^4 līdz apakšai. Šī līnija apzīmē sānu šuvi muguras pusē.

Zīm. Nr. 120. Kostimu jaka ar dalītu priekšgalu. Šī veidojuma sadalījums atšķirās no iepriekšējā tikai ar priekšgabala sevišķu dalījumu. Šeit priekšmalas līniju ņemam taisnā virzienā no S caur n līdz apakšējai līnijai. Uz plecu līnijas no r līdz r^1 ņemam 4 cm. Uz taljas līnijas no priekšējās malas punkta 1 līdz punktam 2 mērojam 10 cm. Uz gūžu līnijas no Z^2 līdz Z^1 mērām 11 cm. Tagad no augšējā punkta r^1 velkam taisnu līniju uz punktu 2 un tālāk caur Z^1 līdz apakšējai malai. Šī līnija apzīmē šuvi priekšgabala dalījumam. Tālāk izmērām attālumu Z^1-Z^2 un šo mērojamu pārnesam uz punktu V , un mērojam tālāk, ņemot $\frac{1}{4}$ daļu no gūžu apmēra $+3$ cm. = 30 cm. rodam punktu Z . Izmērām attālumu no pkta 1—2 un, šo mērījumu pārnesot uz punktu f , turpinām mērot līdz punktam k^1 . Pārnesam mērīto kopsumu uz pkt. k^3 un mērām sāngabala platumu līdz l^2 , pārnesam tālāk mērīto kopsumu uz punktu l^1 un mērām līdz punktam 3. Pusi no taljas vietas apmēra 38 cm. $+6$ = 44 cm.; savienojam taisnā līnijā punktus 3— Z līdz apakšējai malai, un velkam no punkta 3 uz augšu ielīku līniju pāri priekšējās puses līnijai un ap 5 cm. virspus paduses līnijas. Nobeidzot atrodam priekšgabala vidusšuvi. No punkta r izmērām priekšgabala garumu un šo mērī-

jumu pārnesam cirķeļa līnijā uz priekšgabala malas vidus šuves un taisnā līnijā novelkam apakšējo malu, kas beidzas ar neapzīmētu punktu. Gūžas resnuma mēru noslēdzam tāpat, kā iepriekšējam zīmējumam, ar punktu f_4 , $\frac{1}{2} + 6 = 60$ cm.

Zīm. Nr. 121. Platais mēteli. Speciālie uzlaidumi sekošie: no punkta f līdz punktam u $\frac{1}{4}$ gūžu apmērs $+5 = 32$ cm.; savienojot o^2-u , atrodam sānu šuvi mugurai; no punkta $v-u^1 = 6$ cm., savienojot o^2-u^1 atrodam sānu šuvi priekšgabalam, pārējie sadalījumi tāpat kā zīm. Nr. 118.

Zīm. Nr. 122. Raglans. Šis zīmējums rāda raglana mēteli personai ar augstām krūtīm. Tādā gadījumā no punkta $v-z^1$ ņemam $\frac{1}{4}$ no gūžu apmēra $+3$ cm. $= 30$ (agrāk $\frac{1}{4}+6$ cm.), bet tos 3 cm., ko priekšgabalam atņēmām, pielaižam muguras gabalam. No punkta f^3-u $\frac{1}{4}$ gūžu apmērs $u-u^1 = 3$ cm. No kakla no punkta j velkam taisnu līniju līdz punktam o^2 , kas apzīmē muguras šuves pamatlīniju pie piedurknes; no pleca krustojuma velkam mazliet liektu līniju un pie $2 = 2$ cm. zem pamatlīnijas, kas apzīmē šuvi. Priekšgabalam no kakla punkta r atdalām 3 cm. un rodam punktu r^1 ; velkam mazliet liektu līniju no punkta r^1 caur kakla pamatlīnijas un rokcauruma līnijas krustojuma un liko līniju nobeidzot pie o^2 , rodam priekšgabala šuvi pie piedurknes. Pie kakla punkta S taisāms iegriezums priekšgabala iestrādāšanai, tāpat kā iepriekšējā zīmējumā.

Zīm. Nr. 123. Raglana piedurkne. Izvelkam taisnu leņķi $a-b-d$. Attālums no punkta b līdz punktam $a = \frac{1}{4}$, no krūšu apmēra $= 24$ cm.; no punkta $b-d$ piedurknes gaŗums $= 63$ cm.; liekam leņķi pie a punkta uz b līnijas un velkam taisnu līniju līdztekus $b-d$ līnijai, nobeidzot uz piedurknes gaŗuma līnijas, rodam punktu E , kas apzīmē priekšējo pamatlīniju. Uz virsējās pamatlīnijas attāluma starp $a-b$ daļām uz divām vienlīdzīgām daļām un rodam punktu c . Attālumu $a-c$ pārnesam uz priekšējās pamatlīnijas un rodam punktu a^1 , ar ko apzīmējam piedurknes dziļumu. Dalot attālumu no a^1-E uz pusi $+ 3$ uz augšu rodam punktu l^1 , kas apzīmē elkoņa līniju. Apzīmējot piedurknes vidu virspusē, liekam atkal leņķi uz augšējo pamatlīniju un velkam taisnu līniju

no viduspunkta C uz augšu, tāpat no punkta a velkam taisnu līniju līdztekus vidējai līnijai un mērām no pkt. a^1 $\frac{1}{4}$ no krūšu apmēra; mērojumu beidzot rodam punktu g , kas apzīmē piedurknes gaŗumu virs pleca. Liekam leņķi pie punkta g un velkam taisnu līniju, no punkta $g-g^1$ atdalām $3\frac{1}{2}$ cm. un, savienojam taisnā līnijā $g^1 = 2$ cm. attāluma no augšējās leņķa līnijas, liekam $\frac{1}{16} = 6$ cm. no krūšu apmēra; no pkt. a^1-f^1 un rodam virs piedurknes šuvi. Uz elkoņa līnijas $l-l^1 = 5$ cm. attālums $E-n = 6$ cm., un velkam līniju sākot no punkta g^1 ; liektā līnijā pieduroties pie punkta a līdz punktam j liektā līnijā, nobeidzoties pie punkta f^1 , un šo līniju atzīmējam par piedurknes šuvi priekšpusē; turpinot līniju no f^1-l , un nobeidzot pie punkta n , rodam iekššuvi virspiedurknei; attālums no $c-2 = 2$ cm.; savienojam taisnā līnijā punktus a^1-b un uz c līnijas krustojuma rodam punktu i — apakšpiedurknes pamatpunktu; velkam liektu līniju no punkta g līdz punktam 2 un liekto līniju beidzam pie punkta i , turpinot līniju taisni līdztekus $b-d$ līnijai, nobeidzot uz piedurknes gaŗuma d līnijas. Šī līnija apzīmē piedurknes šuvi pāri plecam. Attālumu no punkta $b-c^3$ daļām uz divām vienlīdzīgām daļām un vidu apzīmējam ar punktu c^2 , kas apzīmē virs piedurknes muguras puses noslēguma pamatpunktu. Savienojam punktus $i-c^2$ taisnā līnijā un mērām 3 cm. no punkta c^2 uz āru un rodam punktu c^1 ; atzīmējam šo punktu kā pleca un elkoņa šuves noslēgumu. Izmērām attālumu $g-i$ un pārnesam šo mērījumu uz $i-g^2$, rodot virspiedurknes gaŗumu muguras pusē. Liekam leņķi pie punkta g^2 un velkam 3 cm. gaŗu līniju, atzīmējot ar punktu 2 ; no punkta g^2 liekam 1 cm. uz muguras pusi un izvelkam virspiedurknes pleca šuvi muguras pusē, pieplūstot liektā līnijā C līnijai. Savienojam punktus 2 un c^1 , rodam virspiedurknes šuvi muguras pusē, izmērām piedurknes apakšējās malas platumu no $E-k = 18$ cm.; punktu k pagarinām no piedurknes gaŗuma līnijas d par $= 4$ cm. Savienojot punktus $E-k$ taisnā līnijā, rodam virspiedurknes apakšējo malu; savienojot punktus $k-c^1$ taisnā līnijā rodam virspiedurknes elkoņa šuvi. Apakšpiedurknei no punkta a^1-1 atdalām 4 cm. no punkta 1^1-m

5 cm., $E-4 = 5$ cm. un izvelkam apakšpiedurknes iekššuvi no punkta 1. līdz m un nobeidzot pie punkta 4. Uz elkoņa līnijas no punkta l^1-r puse no $\frac{1}{4}$ krūšu apm. $+ 12 = 18$ cm., taģad izvelkam apakšpiedurknei elkoņa šuvi, sākot no punkta i likā līnijā uz punktu r un nobeidzot pie punkta k; beidzot savienojam punktus $i-1$ liektā līnijā, rodot apakšpiedurknes augšējo šuvi.

Zīm. Nr. 124. Dalīta kostīmjaka bez sāngabala. Šādas jakas ieteicams pierunāt personām ar līku muguru, jo muguras dalījumā var slēpt esošos ķermeņa defektus. Proporcionālais sadalījums tāds pats kā iepriekšējām kostīmu jakām. Jauninājums šeit vienīgi muguras sadalījumā. No punkta j līdz $i^2 = 7$ cm., uz taljas līnijas no punkta $f-u = 10$ cm., velkam no punkta i^2 līdz u taisnu līniju ar liekumu taljas vietā un turpinām caur punktu f^2 taisnā līnijā līdz apakšējai malai, rodot šuvi jaunajam muguras gabalam. Uz pleca līnijas no punkta i^2 līdz $t^2 = 2$ cm., uz taljas līniju, no punkta $u-u^1 = 2$ cm., izmērām gūžas resnumu, nobeidzot pie punkta f^4 , un velkam līniju no punkta $t^2-u^1-f^4$, nobeidzot uz apakšējās malas, un apzīmējam šo līniju par sānu šuvi muguras pusei. Muguras platums tiek par tik daudz platāks pielaists pie k līnijas, cik muguras šuvē tiek zaudēts, bet ne vairāk kā 2 cm.

Zīm. Nr. 125. Kostīmjaka ar dalītu priekšu un muguru ar sāna gabalu. Šāds gabals gan jau ir pierakstāms vēstūrei, bet ar modes maiņu var atkal uzpeldēt. Speciālie zīmējumi vienīgi šuves mainot. Uz pleca līnijas punkts i^2 no punkta $j = 6$ cm., uz jostas līnijas no punkta $f-u = 6$ cm., uz gūžas līnijas $f^1-f^2 = 8$ cm., izvelkam muguras šuvi. Sadalījums uz paduses līnijas no punkta $k-o^1 = 5$ cm., kas apzīmē sāngabala sākuma punktu. Uz taljas līnijas no punkta $u-u^1 = 4$ cm., izvelkam dalīto muguras sānu šuvi, izņemot pie punkta $i^2 = 2$ cm. uz priekšu un no šī punkta velkam līniju uz muguras vidu, pieplūstot muguras līnijai uz paduses līnijas; atdaloties velkam līdz punktam u^1 taisnā līnijā uz f^2 , nobeidzot uz apakšējās malas, liekam leņķi uz paduses līnijas pie punkta o^1 un velkam taisnu līniju līdz taljas vietai, un taljas vie-

tas krustojumā atzīmējam ar punktu u^3 un un turpinām vilkt pāri gūžas un muguras platuma līnijas krustojumam, kas nepareizi atzīmēts ar punktu v^2 , līdz apakšējai malai un atzīmējam šo līniju par sānu šuvi muguras pusē uz taljas līnijas, attālums no punkta $u^3-u^2 = 4$ cm., izmērām gūžas resnumu; $z-z^1$ pārnesam uz f^1 un mērām līdz f^2 , turpinot mērīt $v-v^1$ un $v-v^2$ uz muguras un gūžas krustojuma; mērīto kopsummu pārnesot uz f^2 , mērām līdz k^2 , $\frac{1}{2}$ no gūžu apmēra 52 cm. $+ 12$ cm. $= 65$ cm., izvelkam līniju $v^1-u^2-k^2$, nobeidzot uz apakšējās malas, rodam dalītas muguras sānu šuvi. Ar šo noslēdzam dāmu kostīmjakas veidojumus, piezīmēdami, ka visus pamatsadalījumus esam izņēmuši. Tikai šuves tiek grozītas dažādos virzienos, skatoties kāda mode, bet pamatiedalījumi paliek tie paši.

Zīm. Nr. 126. Kimeno bez pleca šuves, ar šuvi priekšā. Šāds veidojums ir trešā pakāpe, un pamatmodelis ir 127. zīmējumā minētais mētelis pirmais, otrais ir kimeno un no kimeno atvasina šo veidojumu. Iepriekš zīmētam kimeno saliekam sānus mugurai un priekšgabalam kopā un līdz muguras gabala piedurknes apakšējai malai atdalām priekšgabala virsējo daļu no punkta d^2-g . Šo atdalījumu pieliekam pie muguras pleca no punkta $c-E$ un rodam jaunu veidojumu; līnija $c-E$ tiek griezta bez šuves; priekšgabala atdalījumu atzīmējam priekšmalā ar punktu f un pie paduses ar punktu d . Sašujot punktus $d-d^2$ un $f-g$, dabūjam mēteli bez sānu un bez pleca šuves.

Zīm. Nr. 127. Kimeno tiek izgatavots pēc plata mēteļa pamatmodeļa, kāds mums zīm. Nr. 118. rādīts. No pleca taisīts 2 cm. liels iegriezums. Pie punkta c saliekam muguras un priekšgabala plecus kopā un pleca galu pie rokcauruma atzīmējam ar punktu c^1 un velkam taisnu līniju no punkta $c-c^1$ līdz piedurknes garumam, kuŗu mērām no c līdz piedurknes galam $= 81$ cm. un rodām punktu E ; velkam taisnu līniju ar sānu šuvi nobeidzot, rodām punktu d^1 ; no punkta $d^1-d^2 = \frac{1}{4}$ no krūšu apmēra $= 24$ cm., ar ko apzīmējam piedurknes platumu pie paduses; liekam leņķi pie piedurknes gaŗuma punkta E un velkam tai-

snu līniju, kas apzīmē piedurknes apakšējo malu; liekam mēru pie punkta E un mēram piedurknes apakšējās malas platumu = 20 cm., ko atzīmējam ar punktu 20.; savienojot punktu 20— d^2 , rodam piedurknes apakššuvi. Šādam mētelim par plecu iet šuve.

Zīm. Nr. 128. Šeit tas pats kimeno veidojums. Mugura kimeno un priekša raglāns, ko izdarām tikai atdalot priekšgabalam piedurkni un to pievienojam mugurai. Var veidot raglānu arī savienojot punktus $c-d^3$, atdalot kimeno piedurkni no muguras no punkta $d^3-5 = 5$ cm., ko izvelk likā līnijā tāpat priekšgabalam. No atdalītā punkta izvelk 5 cm. gaŗu liku līniju, lai paduses dotu vajadzīgo ērtību piedurknes pacelšanai.

Zīm. Nr. 129. Šlipfers, jeb raglāns ar zemo rokcaurumu. Šādi mēteļi tiek izgatavoti divos veidos: 1) rokcauruma zemumu nobeidzot starp paduses un taljas līnijām pie punkta o^3 ; 2) rokcauruma zemumu nobeidzot uz taljas līnijas. Pēdējais tiek pagatavots ļoti platā veidā. Šāda mēteļa proporcionālā sadalījumā nāk speciālie uzlaidumi platumā tilpumam; uz gūžu resnuma līnijas no punkta $f-v^{1/4}$ no gūžu apmēra + 6 cm. Savienojot punktu o^2-v , rodam muguras šuvi sānos; uz šīs šuves attālumu no punkta o^2 līdz taljas gaŗuma līnijai, dalot uz divām daļām un vidu, rodam punktu o^3 ar to šo punktu apzīmējam jauno rokcauruma dziļumu; uz gūžas līnijas no punkta v atdalām uz muguras pusi 3 cm. un rodam punktu v^1 ; savienojot jauno rokcauruma dziļuma punktu o^3 ar punktu v^1 , velkam taisnu līniju, sākot no o^3 caur punktu v^1 , nobeidzot uz apakšējās malas, rodam sānu šuvi priekšgabalam. Velkam taisnu līniju no kakla platumā punkta $i-o^3$ un to apzīmējam par muguras šuvi pie piedurknes; no priekšgabala kakla punkta r velkam taisnu līniju līdz punktam l un mazliet liektā veidā, nobeidzot pie punkta o^3 , rodam priekšgabala šuvi pie piedurknes. Priekšējās malas dubultojušs 6 cm. Šādi veidojam mēteļi, kam rokcaurums nobeidzas starp paduses un taljas līniju.

2) Uz taljas līnijas no muguras šuves līdz punktam 4 atzīmējam 4 cm. un velkam jau-

nu līniju līdztekus muguras šuvei līdz apakšējai malai, kā tas zīmējumā atzīmēts ar raustīto līniju un to atzīmējam kā jauno šuvi muguras gabalam, tāpat no muguras šuves līnijas līdz punktam 7 atzīmējam 6 cm. un no punkta 7 velkam taisnu līniju līdz apakšējai malai, apzīmējot šo līniju par jauno sānu šuvi priekšgabalam, kas zīmējumā rādīts ar raustīto līniju, tālāk pagarinājam rokcauruma līniju no punkta v^3 līdz punktam 4 un 7. Šādā veidā tiek veidots platais šlipfers, kam rokcaurums beidzas uz taljas līnijas.

Zīm. Nr. 130. Šlipfera piedurknes veidojums atšķiras no raglāna piedurknes ar to, ka tiek pagatavots no diviem gabaliem; iedalījumi tie paši ar speciālām pārgrozībām: pagarinām piedurknes dziļuma līniju, mēram katrā pusē pa $1/8$ krūšu apm., priekšpusē no punkta $a^1 1/8$ no krūšu apmēra = 12 cm. rodam punktu f^1 , muguras pusē no punkta c^1 mēram $1/8$ no krūšu apmēra un rodam punktu c^3 ; uz piedurknes gaŗuma līnijas no punkta d liekam $1/8$ krūšu apm. uz āru un rodam pkt. m. Priekšpusē no pkt. E— $n 1/8$ krūšu apmērs; savienojot punktus f^1-n taisnā līnijā, rodam piedurknes šuvi priekšpusē, savienojot punktu $c-m$, rodam piedurknes šuvi muguras pusē, izvelkam apakšējo malu sākot no punkta $n-E$ $k d$ un nobeidzot pie punkta m . Savienojam punktus g^2-c^2 taisnā līnijā un rodam piedurknes šuves pamatlīniju muguras pusē, velkam liektu līniju no punkta 2 pamatlīnijai uz punkta c^2 līdz piedurknes dziļuma līnijai un turpinām vilkt apaļu līniju, nobeidzot pie punkta c^3 , rodot piedurknes šuvi muguras pusē, tāpat pagarinām līniju no punkta $j-f^1$. Šādā veidā tiek zīmēta piedurkne šlipferam, kam rokcaurums sniedzas līdz punktam o^3 .

2) Platajam šlipferim tiek izmērīts attālums no punktiem 4.7.— o^3 un šis attālums pielaižams piedurknes platumam, pagarinot apaļu līniju, kas zīmējumā rādīts ar raustīto līniju no punkta f^1-4 un c^3-7 . Šī piedurkne tiek griezta ar šuvi pāri plecam, kas zīmējumā atzīmēts ar uzrakstu; apaļā līnija no $j-c-c^2$ apzīmē piedurknes virsējo daļu ar iešūtām piedurknēm.

Zīm. Nr. 131. Šlipfera piedurkne ar vienu šuvi. Šis veidojums maz ko atšķiras no

iepriekšējā. Muguras pusē punktu g^2 savieno taisnā līnijā ar punktu b un mazliet liektā veidā nobeidzot pie punkta c^3 , apzīmējot piedurknes šuvi muguras pusē, attālums no punkta $g^2-g = 3$ cm., $g-j = 3$ cm., ko savienojot rodam šuvi priekšpusē, savienojot punktus g^2-j , rodam piedurknes šuvi pie kakla; apakšā platums tiek veidots pēc pastāvošas modes, un platajam šlipferim — tāpat kā iepriekšējā zīmējumā.

Zīm. Nr. 132. Kostimu jakas piedurkne. Pamatiedalījuma punkti $a b d E b a^1$ paliek iepriekšējie, kā mācījāmieš zīm. Nr. 123, liekam leņķi pie pkt. a uz a^1-b līnijas un velkam taisnu līniju no pkt. a , nobeidzot uz a^1-b līnijas, rodot punktu S . Dalot attālumu no punkta $a-S$ divās vienlīdzīgās daļās, rodam punktu i , velkam lokveidīgu līniju, sākot no punkta c^2-c-i un nobeidzot pie punkta a^1 , rodam piedurknes virsējās daļas šuvi, uz piedurknes gaŗuma līnijas no punkta $E-j = 4$ cm., mērām no punkta j 14 cm. un mērojumu beidzot, rodam punktu k . Savienojot punktu $j-k$ taisnā līnijā, rodam virspiedurknes apakšējo malu; dalot punktus a^1-j divās daļās, rodam punktu l^2 , liekam leņķi pie punkta l^2 un $a-E$ līnijas un velkam taisnu līniju, kas apzīmē elkoņa vietu; no punkta l^2 atdalām 2 cm. un rodam punktu l^1 . Savienojot punktus $a^1 l^1 j$, rodam piedurknes vidus līniju, uz elkoņa līnijas no punkta l mērām pusi no $\frac{1}{4}$ krūšu apmēra $+ 8 = 16$ cm. un, mērojumu beidzot, rodam punktu o , apzīmējot šo vietu par elkoņa platumu, no punkta o atdalām 2 cm. uz āru un rodam punktu p . Apzīmējot virspiedurknes platumu, no punkta o mērām 2 cm. uz iekšu un rodam punktu r ; apzīmējot apakšpiedurknes platumu, velkam līniju sākot no punkta c^2-p un nobeidzot pie punkta k , rodam elkoņa šuvi virspiedurknei. Apakšpiedurknei tagad atliek muguras pusē tikai šuvi atdalīt un to izdarām, velkot līniju no $a^1 b c$ punktu krustojuma, kas apzīmēts ar punktu l , no kuŗa velkam līniju līdz punktam r un nobeidzot pie punkta k , priekšpusē no punkta $a^1-d^1 = 3$ cm., $l^1-m = 3$ cm., $j-j^1 = 3$ cm. un uzvelkam līniju sākot no punkta d^1 un nobeidzot pie punkta j^1 . Šī līnija apzīmē apakšpiedurknes šuvi priekšpusē.

Virspiedurknei līdztekus vidus līnijai pielaižams 3 cm. plats uzlaidums, kas sākas ar liku paġarinājumu pie punkta a^1 .

Zīm. Nr. 133. Mēteļa piedurkne ar vienu šuvi; pamatiedalījums tāds pats kā iepriekšējam: zīmējumam ar speciāliem grozījumiem. Punktus $c-c^1$ savieno taisnā līnijā un uz šīs līnijas krustojuma ar a^1-b līniju atzīmējam ar punktu a^2 , mērām no punkta $a^2 = 3$ cm. un rodam punktu a^3 , dalām attālumu bc^1 3 daļās un liekam $\frac{1}{3}$ no punkta c^1-c^2 ; attālums no punkta c^1-c^3 $\frac{1}{16} = 6$ cm. no krūšu apmēra = 6 cm.; tāpat priekšpusē no punkta a^1-f attālums $\frac{1}{16}$ no krūšu apmēra = 6 cm.; izvelkam piedurknes augšmalas šuvi (kūģeli), sākot no punkta $c^3-c^2-a^3-c-i-a^1$ un nobeidzot pie punkta f . Iepriekš minētos $\frac{1}{16}$ izvelkam taisnā līnijā līdz piedurknes gaŗumam, kas muguras pusē apzīmēts ar ar punktu 5 un priekšpusē ar punktu 6. Priekšpusē pie punkta l_6 izņemam 1—2 cm., kā zīmējumā redzams un muguras pusē tos pielaiž klāt. Šādas piedurknes tiek priekšpusē izstieptas un muguras pusē iepresētas, tādā veidā rodot tilpumu elkonim.

Zīm. Nr. 134. Kapuce jeb bašļiks. Zīmējumu neapprakstām tādēļ, ka tāds pat zīmējums, ar to pašu aprakstu, atrodams vīriešu apġērbos, zem Nr. 80.

Zīm. Nr. 135. Pelerīne ar diviem pleca iegriezumiem. Šāda veidojuma pamatmodelis — platais mētelis. Attālums no priekš- un muguras gabala pleca $\frac{1}{10}$ no krūšu apmēra; zīmējumā muguras plecs apzīmēts ar punktu E un priekšgabala plecs ar punktu f ; attālums pie kakla no punkta $a-b$ $\frac{1}{4}$ no krūšu apmēra, pleca gabala platums $c-d$ līdzinās $\frac{1}{10}$ no krūšu apmēra — 2 cm. No punkta b uz priekšu tiek atdalīti 3 cm., kas zīmējumā atzīmēti ar punktu. Taisot apakšā platāku, šādu pelerīnu pleci paliek negrozīti, bet attālums pie pleca tiek sašaurināts. Šo veidojumu atvieto arī vīriešu apġērbos rādītais zīmējums Nr. 78.

Zīm. Nr. 136. Pelerīne valkājama virs mēteļa. Pamatmodelis — platais mētelis.. Saliekot plecus kopā, izvelkam no punkta c pāri pleciem taisnu līniju, nobeidzot pie punkta a ; attālums $c-a = 72$ cm.; šo gaŗumu

cirkli no punkta c pārnesam uz punktu d—b un sānos no punkta a līdz b uzlaižam 10 cm. pagarinājumu pleciem par labu, un izvelkam pelerīnes apakšējo malu, sākot no punkta d—b un nobeidzot pie punkta l.

Zīm. Nr. 137. Svārku pamatmodeļa veidojums. Svārku mērojumi sekošie: gūžu apmērs 108 cm., taljas apmērs 76 cm., un svārku gaņums 80 cm. Izvelkam taisnu leņķi a-E-d, mērām no leņķa stūra punkta a $\frac{1}{3}$ no galvas gaņuma = 7 cm. un rodam punktu b. No punkta b mērām 1 galvas gaņumu = 21 cm. un rodam punktu c, apzīmējot resnāko vietu par gūžām. No punkta b mērām svārka gaņumu 80 cm. un mērojumu beidzot, rodam punktu d. Uz virsējās līnijas no punkta a mērām $\frac{1}{2}$ gūžas apmēru = 54 cm., mērojumu beidzot, rodam punktu E. Liekam leņķi pie punkta E un velkam taisnu līniju līdz apakšas malai. No punkta E mērojam 1 galvas gaņumu = 21 cm. un rodam punktu f. Savienojot taisnā līnijā c-f, rodam gūžas resnuma pamatlīniju; mērām no punkta E $\frac{1}{3}$ no galvas gaņuma = 1 cm. = 6 cm. un rodam punktu g. Savienojot taisnā līnijā punktu g-b, rodam svārkiem taljas līniju. Velkam līniju no punkta g caur punktu f, nobeidzot uz svārka gaņuma līnijas, rodam mugurpuses pamatlīniju, izmērām svārka gaņumu b-d, un pārnesam šo gaņumu no punkta g un nobeidzot, rodam punktu i, savienojām taisnā līnijā d—i un rodam svārku apakšējo malu.

Zīm. Nr. 138. Šeit veidots pamatmodelis platiem (resp. gloku) svārkiem. Pamatiedalījums iepriekšējais. Še dalām gūžas resnuma līniju c-f 4 vienlīdzīgās daļās, apakšējo malu d-i sadalām 4 vienlīdzīgās daļās un velkam taisnās līnijas, savienojot gūžas un apakšmalas ceturtdaļas. Pēc šī modeļa tiek veidotī visi platie svārki, pārgriežot šīs līnijas līdz gūžas līnijai, un virs pus gūžas līnijas uz taljas līnijas ieliekot izgriestnē kņoku, veidojām svārka apakšas platumu, pēc patikas izlaižot tur, kur vajadzīgs.

Zīm. Nr. 139. 4 gab. svārku veidojums. Sadalām uz taljas līnijas punktu b-g divās vienlīdzīgās daļās; rodam punktu p; sadalām apakšas divās vienlīdzīgās daļās un

rodam punktu p¹; punkts p-p¹ zīmējumā savienots ar raustītu līniju, kas apzīmē svārka vidu sānos. Atdalām no punkta c = 10 cm. un rodam punktu k; atdalot no punkta d = 12 cm. un atzīmējot šo vietu ar punktu, velkam taisnu līniju no apakšmalas punkta caur punktu k, nobeidzot uz taljas līnijas, rodam punktu j. Apzīmējot šo līniju par priekšgabala šuvi, no muguras līnijas no punkta f atdalām 12 cm., rodam punktu m. No apakšas stūra atdalām 14 cm. un atzīmējam ar punktu; velkam līniju no apakšā atdalītā punkta uz punktu m un nobeidzot uz taljas līnijas, rodam punktu i. Šī līnija apzīmē svārku mugurpuses sānu šuvi. Augšējā mala uz taljas līnijas tiek pie mīdera piekrokāta jeb taisīti sānu iegriezumi, kā zīmējumā redzams.

Zīm. Nr. 140. Šeit veidots 5 gab. svārks. Šis veidojums atšķiras no iepriekšējā ar to, ka, atdalot priekšgabalu kf, pārpalikums tiek dalīts uz pusi un apakšā tā pati līnija i-p apzīmē sānu šuvi. Uz muguras vidus velkam līniju no apakšējā punkta m līdz f un liektā līnijā, nobeidzot uz taljas līnijas, ar ko apzīmējam svārkiem šuvi muguras pusē.

Zīm. Nr. 141. Šinī veidojumā redzams 2 gabala svārks, uz muguras līnijas bez šuves, bet šuves atzīmētas uz ij līnijas, kuŗu nobeidzam uz svārku apakšas. Pēc šā veidojuma varam pagatavot arī viengabalsvārkus ar šuvi vienā pusē. Tādā gadījumā ieliekam 20 cm. lielu kroku no apakšējās malas līdz punktam j; augšmala pie punkta i tādā gadījumā atvērsies, ko vēlāk nolīdzina un augšmalu piekrokā pie mīdera.

Zīm. Nr. 142. Jājamais svārks kungu sedlos. Gūžu apm. 108 cm., taljas apmērs 76 cm., svārku gaņums 90 cm. Šāda veidojuma pamatmodels ir svārki. Mērām no punkta b $\frac{1}{4}$ no gūžu apmēra + 2 cm. = 29 cm. un mērojumu beidzot, rodam punktu k; liekam leņķi pie punkta k uz bd līnijas un velkam taisnu līniju, liekam mēru pie punkta k un mērām $\frac{1}{8}$ no gūžu apmēra = 18 cm. Mērījumu beidzot, rodam punktu l. Attālumu dalām uz 3 daļām un uz pirmo $\frac{1}{3}$ no punkta k velkam cirķela līniju, izvelkam svārku biksēm priekšas malu, sākot virs punkta c loka līnijā, pieskaŗoties

cirķeļa līnijai un nobeidzot pie punkta l, rodam svārkam šuvi priekšpusē. Liekam leņķi pie punkta l uz k līnijas un velkam taisnu līniju līdz svārka apakšējai malai un līniju beidzot uz svārka gaŗuma līnijas rodam punktu p. Šī līnija apzīmē priekšpuses iekššuvi. Muguras pusē no punkta g mērām $\frac{1}{4}$ no gūžas apmēra $+ 2 = 29$ cm. un rodam punktu i; no punkta i liekam 3 cm. uz leju un rodam punktu j; liekam leņķi pie punkta j uz g m līnijas un velkam taisnu līniju; liekam mēru pie punkta j un mērām $\frac{1}{4}$ no gūžas apmēra $= 27$ cm. un rodam punktu n, attālumu j n dalām uz 3 daļām un velkam cirķeļa līniju no $\frac{1}{3}$ uz augšu; tad velkam līniju, sākot no g, pie 20 sākam pusloka līniju, pieskaroties cirķeļa līnijai un nobeidzam pie $\frac{2}{3}$ uz j n līnijas, ko apzīmējam par krusta šuvi muguras pusē; liekam leņķi pie punkta n un velkam taisnu līniju līdz apakšējai malai. Līniju beidzot, rodam punktu o. Šī līnija apzīmē svārku iekššuvi. Pakalpusē izvelkam liektu līniju p d m o un rodam apakšējo malu. Šādām biksēm priekšpuse uz $\frac{1}{4}$ platuma līnijas tiek piegriezts priekšgabals 15 cm. platumā katrā pusē sapogājamas, lai segtu kājas.

Zīm. Nr. 143. Slēgtais jājamais svārks. Šādam svārkam ir jāpiedien sēdot dāmu sedlos un tādēļ pie uzlaikošanas arī jāņem vērā šāds sēdēšanas veids. Mērojumi sekošie: taljas apmērs 76 cm., gūžas apmērs 104 cm., svārku gaŗums 95 cm. Izvelkam taisnu līniju a—d¹. Attālums no punkta a—b = 28 cm., no punkta a—c = 45 cm., no punkta b līdz punktam d = 30 cm., no punkta b—d¹ svārku gaŗums = 95 cm., b—b¹ = 6 cm., no punkta d¹—E = 20 cm. Savienojam E—d taisnā līnijā un rodam sāna virsējo malu. Liekam leņķi pie punkta b uz a d¹ līnijas un velkam taisnu līniju. Liekam leņķi pie punkta c un velkam taisnu līniju. Mērām uz šīs līnijas no punkta c $\frac{1}{2}$ gūžu resnumu = 52 cm., un, mērojumu beidzot, rodam punktu f. Liekam leņķi pie punkta f uz c līnijas un velkam taisnu līniju; mērām no punkta f $\frac{1}{3}$ no gūžu apmēra $+ 5 = 41$ cm. un, mērījumu beidzot, rodam punktu f¹. Velkam taisnu līniju no punkta a caur punktu f un turpinām līniju līdz pusei no gaŗuma apmēra, šī līnija apzīmē ceļa pa-

mat līniju; daļām attālumu c—f divās daļās un rodam punktu g; velkam taisnu līniju no punkta g līdz apakšējai malai līdztekus b—d¹ līnijai un taisām uz šīs līnijas 3 cm. lielu izgriezumu, kā tas zīmējumā redzams. a—f līnijas krustojumu uz b līnijas atzīmējam ar punktu c², punktus a—c² dalot divās vienlīdzīgās daļās, rodam punktu b²; dalot c² un b² divās vienlīdzīgās daļās, rodam sēdvietas šuves noslēgumu uz taljas vietu punktu c¹. No punkta c-2 uz a-f līnijas mērām uz apakšu = 4 cm. un atzīmējam šo vietu ar punktu 4; no punkta 4 velkam taisnu līniju uz augšu, izmērām attālumu no punkta 4—c¹ uz a-f līnijas un šo attālumu pārnesam cirķelī uz jaunvilktais līnijas un atzīmējam ar punktu b³. Izvelkam mazliet liektu līniju sākot no punkta b³ līdz punktam 4 un turpinām līniju nobeidzot pie punkta b¹. Atzīmējot šo par taljas līniju, mērām no punkta 4 ceļa gaŗumu = 45 cm. un, mērījumu nobeidzot, rodam punktu i, mērām atpakaļ no punkta i = 7 cm. un rodam punktu j. Liekam leņķi pie punkta j uz a-i līnijas un velkam taisnu līniju ceļa iestrādājumam. Uz šīs jaunās līnijas mērām no punkta j = 14 cm. un rodam punktu k, turpinot mērojumus 35 cm. un rodam punktu 2 līdz punktam 15 = 48 cm. un nobeidzot mērojumu $\frac{1}{2}$ gūžu apmēru = 52 cm., rodam punktu n. Savienojot punktus n—f¹ taisnā līnijā, rodam pamatlīniju sēdvietas šuvei, velkam liektu līniju n-l¹-2 nobeidzot pie punkta b³, rodam sēdvietas šuvi. Liekam leņķi pie punkta 2 uz j—n līnijas un velkam taisnu līniju, uz f¹-n līnijas krustojumu nobeidzam, rodot punktu l¹. Savienojam pkt. 15 ar pkt. l¹, rodam uzgriezuma šuvi zem celi. No pkt. 15 atdalām 3 cm. un rodam pkt. l²; punktu l² savienojam ar pkt. n taisnā līnijā. No pkt. 2 atdalām 3 cm. un rodam punktu k², velkam, mērojam no punkta k = 7 cm. un, mērojumu nobeidzot rodam punktu k¹. Mērojam no punkta 2 = 15 cm. un, mērojumu beidzot, rodam punktu o. Liekam leņķi pie punkta 15 un velkam taisnu līniju. Liekam mēru pie punkta 15 un mērojam = 15 cm., mērojumu beidzot, rodam punktu p. Velkam taisnu līniju no punkta 2 caur punktu p, turpinot līdz sānu šuvei, u punktam. Savienojam taisnā līnijā punktu k¹—k² un

punktus k^1-o-p , rodam izgriezumu zem ceļa. No punkta p mēram = 20 cm. un mērījumu beidzot rodam punktu r , liekam leņķi pie punkta r un velkam taisnu līniju līdz apakšējai malai, rodam vidusšuves pamatlīniju. No punkta r mēram = 10 cm. un, mērojumu beidzot, rodam punktu S . Iz-mēram attālumu $S-p$ un to pārnesam cirķelī no punkta S uz augšu, rodot punktu p^1 ; mēram no punkta r $\frac{1}{2}$ gūžu apmēru un atzīmējam ar punktu t ; no punkta t mēram $\frac{1}{4}$ gūžu apmēru + 2 cm. = 28 cm. un rodam punktu u , liekam leņķi pie punkta u un velkam taisnu līniju līdz apakšējai malai; tāpat velkam taisnā līnijā uz augšu, šī līnija sānu apakšējās malas pamatlīnija. Mēram no punkta $u-u^1 = 10$ cm., no $u-u^2 = 35$ cm., no $u-u^3$ $\frac{1}{2}$ gūžu resnumu + 4 cm. = 56 cm., liekam leņķi pie punkta u^3 un velkam taisnu līniju uz zīmējuma pusi. Tad liekam leņķi pie punkta t un velkam taisnu līniju uz augšu un u^3-t līnijas krustojumu atzīmējam ar punktu v . Savienojam punktus $v-p^1$, rodam sēdvietas šuvi, un $v-u^2$, rodam taljas apmēra virsējo malu, no $u^1-10 = 10$ cm., izmērām sāna gaļumu $b-E$, šo attālumu pārnesam u^2-Z ; savienojam u^2-10 , un punktu 10 uz punktu Z , taisot pie punkta 10 mazu iegriezumu un izvelkam apakšējo malu no punkta Z sākot un nobeidzot pie punkta E .

Zīm. Nr. 144. Sporta bikses. Taljas apmērs 72 cm., gūžu apm. 104 cm., gaļums līdz celim 68 cm. Izvelkam taisnu leņķi $E-a-b$. No punkta a mērojam 68 cm. un rodam punktu b , no punkta $b-b^1 = 15$ cm., no $a-d$ $\frac{1}{4}$ no gūžu apmēra ± 3 cm. = 29 cm., liekam leņķi pie atzīmētiem punktiem un velkam taisnās līnijas līdztekus augšējai pamatlīnijai, pie punkta d rodam bikses dziļuma jeb soļa gaļuma pamatlīniju, b ceļa gaļuma līniju un b^2 uzlaidums pār-kritumam mēram. No punkta d mēram 2 cm un rodam punktu d^1 , mēram no punkta d uz soļa gaļuma līnijas $\frac{1}{4}$ no gūžu apmēra - 1 = 25 cm. un rodam punktu f , savienojot punktus $f-d^1$ taisnā līnijā, rodam soļa līniju. Liekam leņķi pie punkta f uz d^1 līnijas un velkam taisnu līniju, nobeidzot uz virsējās pamatlīnijas. Līniju krustojumu atzīmējam ar punktu E^2 , rodam priekšmalas

pamatlīniju. Sadalām attālumu d^1-f 3 vienlīdzīgās daļās = $8\frac{1}{3}$ cm. un mēram $\frac{1}{3}$ no punkta f uz priekšu, mērojumu beidzot, rodam punktu i . Šo attālumu pārnesam no punkta f uz augšu un rodam punktu k . Liekam leņķi pie punkta i un velkam taisnu līniju līdz apakšējai b^1 līnijai, un līnijas beigumu atzīmējam ar punktu b^3 , rodot iekššuves pamatlīniju. Uz taljas līnijas E^2-E atdalām 2 cm., savienojam taisnā līnijā $i-k$, attālums $i-j$ 2 cm., velkam taisnu līniju no punkta E līdz $i-k$ līnijas vidus punktam un nobeidzam pusapaļā līnijā pie punkta j , rodam priekšmalu. Izvelkot līniju $j-b^3$, rodam iekššuvi. Mēram no punkta E $\frac{1}{4}$ taljas resnumu = 18 cm. un rodam punktu m ; uz gaļuma līnijas no punkta $b-b^2 = 3$ cm, tagad izvelkam sānu šuvi, sākot no punkta m liektā līnijā, pieplūstot pamatlīnijai un turpinam taisnā veidā no punkta d , nobeidzot pie punkta b^2 un rodam sānu šuvi.

Zīm. Nr. 145. Bikses pakaļpuse. Dalām $a-E^2$ divās daļās un rodam punktu o . Liekam leņķi pie punkta o uz virsējās pamatlīnijas un velkam taisnu līniju, liekam mēru pie punkta o un mēram uz $\frac{1}{8}$ no gūžu apmēra un rodam punktu p . Attālums $p-p^1 = 2$ cm. Savienojot taisnā līnijā punktus p^1-j , rodam biksēm šuves līniju muguras pusē. Attālums no punkta $j-S$ $\frac{1}{10}$ daļa no gūžu apmēra = $10\frac{2}{5}$ cm., no punkta b līdz punktam $2=2$ cm. Savienojam taisnā līnijā punktus $S-2$, rodam iekššuvi; pakaļpusei velkam no punkta S uz augšu pusloka līniju un nobeidzam krusta šuvi uz taisnās līnijas. Attālums no punkta $b^2-b^4 = 2$ cm. Izmērām priekšgabala platumu uz vidus līnijas, kā zīmējumā redzams, mērīto kopsummu liekam uz muguras krusta šuvi un mēram $\frac{1}{2}$ gūžu apmērā 52 cm. + 4 cm. = 56 cm.; atzīmējot vietu ar punktu, un velkam taisnu līniju no punkta b^4 caur gūžas plātuma punktu, nobeidzot līniju pie punkta a^1 , kas ir vienā gaļumā ar līniju a , rodam sānu šuvi pakaļpusei.

Zīm. Nr. 146. Bričas. Gurtas apmērs 68 cm., gūžas apmērs 104 cm., ap celi 40 cm., bantes vietas apmērs 35 cm., ikru apmērs = 39 cm., apakšas apmērs 24 cm., gaļums līdz celim 57 cm. Sānu gaļums 100 cm., līdz

sēdvietai 29 cm. Šo veidojumu pamatiedalījums iepriekšējais, tādēļ augšējo daļu neapprakstām otrreiz.

No punkta a līdz b sānu gaņums līdz celim, $b-b^1 = 6$ cm., bantes vieta, $b^1-b^2 = 10$ cm., ikru resnākā vieta, a-c sānu gaņums 100 cm., $c-c^1 = 8$ cm., bikses saisinājums līdz kauliņiem. Liekam leņķi pie punkta f, uz d^1 līnijas un nu velkam f-E² līniju līdz apakšai, rodot punktu l; jaunas līnijas krustojumu ar b līniju atzīmēsim ar punktu t. Velkam taisnu līniju no punkta j, caur punktu t, līdz bantes vietas līnijai un rodam punktu r. No punkta r turpinām vilkt līniju uz ikru un pamatlīnijas krustojumu un rodam pkt. 1, turpinājam līniju līdz apakšmalai, nobeidzot pie pkt. 1, un atzīmējam šo līniju par iekššuvi priekšgabalam. No punkta d^1 atdalām 6 cm. uz āru un rodam punktu d^2 ; uz ceļa līnijas mērām $\frac{1}{2}$ ceļa apmēru — 3 cm. = 17 cm., rodam punktu 3, uz bantes līnijas $\frac{1}{3}$ bantes vietas apmēru = $11\frac{2}{3}$ cm. un rodam punktu r^1 ; uz ikru līnijas mērām $\frac{1}{3}$ no ikru apmēra = 13 cm. un rodam punktu 2; no punkta $l-n \frac{1}{3} = 8$ cm. Tagad velkam līniju sākot uz taljas līnijas no punkta m- d^1 -3-r¹-2 un nobeidzot pie punkta n, rodot sānu šuvi priekšgabalam.

Zīm. Nr. 147. Bričas pakaļējās puses veidojuma augšējo daļu neapprakstām tādēļ, ka zīm. Nr. 145. iedalījums tas pats. No punkta a^1 velkam taisnu līniju līdztekus priekšga-

bala pamatlīnijai, līdz punktam d^3 ; no punkta d^3 mazliet liektā līnijā caur punktu b, pie b^1 velkam 1 cm. iekšpus pamatlīnijas turpinām vilkt pie b^2 uz pamatlīnijas un nobeidzot 1 cm. iekšpus pamatlīnijas rodam punktu n^1 , šī līnija apzīmē sānu šuvi pakaļpusei. Izmērām priekšgabala ceļa platumu no punkta t-3 un pārnesam šo mērojumu uz punktu b un mērām 40 cm. + 3 cm. = 43 cm., šo mērojumu beidzot rodam punktu t^1 . Liekam leņķi pie t^1 punkta uz ceļa līnijas un velkam taisnu līniju līdz bantes vietas līnijai un rodam punktu t^2 . Dalot attālumu t^1-t^2 uz divām daļām un vidū atzīmējot ar punktu, savienojam šo viduspunktu ar punktu b^1 taisnā līnijā un rodam ceļa izgriezuma pamatlīniju, liekam leņķi uz šīs līnijas pieminēto viduspunktu un velkam līniju līdz ikru līnijai b, un šīs līnijas krustojumā rodam punktu t^3 , liekam leņķi pie punkta t^3 un velkam taisnu līniju līdz bikses apakšējai malai un rodam punktu u un pakaļpusei iekššuvi, apakšas platumu regulējot taisām bikses pakaļpusē apakšas daļā iegriezumu, kas sniedzas līdz ikru līnijai; zem ceļa uz b^1-k līnijas taisām 5 cm. platu iegriezumu ceļa tīlpumam, taljas līniju regulējot pārējais platums tiek uzņemts iešuvumā, kā zīmējumā redzams. Šādas bikses tiek pagatavotas sānos sapogājamās vai arī savilktais ar apavu šņori, uz laidums sāngabalu apaļumam var tikt uzlaists vairāk un mazāk, grozot pēc pastāvīgās modes.

BEIGU VĀRDS.

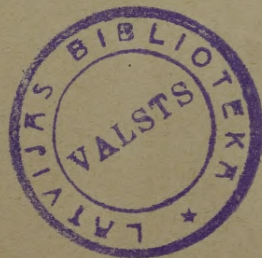
Gribu piezīmēt, ka drēbnieka pienākums ir ar glīti pagatavotu apģērba palīdzību daļot tautas ārieni, piedodot savam klientam elegantu izskatu, slēpjot ķermeņa defektus, ja tādi būtu, līdz pēdējai iespējamībai. Mana sirsnīgākā vēlēšanās ir, kaut Latvijā katrs drēbnieks pārvaldītu zīmēšanas un piegriešanas mākslu, kā arī interesētos par to, lai mūsu skaistie tautas apģērbi tiktu populāri, kas par nožēlošanu līdz šim netika ievērots. Līdz šim tautas apģērbus popularizēt neatrada par vajadzīgu, bet cerēsim, ka nākošos dziesmu svētkos redzēsim mūsu pilsones un pilsoņus tautiskajos tērpos, jo mums tagad ir zīmējuma veids, kādam tautas apģērbam jābūt.

Sevišķi lieku to saviem provinces kolēģiem pie sirds, ka tagad nav vairs jābrauc uz ārzemēm mācīties, kur bieži varēja piesavināties tikai teorētiski attaisnotu, bet praksē grūti pielietojamu sistēmu. Sistēmu esmu 20 gadus praktizējis, un pasniedzu to kā savu pēdējo sasniegumu piegriešanas mākslā.

Palieku cerībā, ka uz priekšu drēbnieki centīsies savu stāvokli uzlabot ar pašizglītību, paliekot paši par darba devējiem un ņēmējiem, caur ko tie nopelnīs daudz labāki un nebūs atkarīgi no tādiem uzņēmējiem, kam no drēbniecības nav ne mazākās zināšanas. Dažs jautās, kur tad ņemsim pasūtītājus. Tur man ir tikai viena atbilde: Jūsu uzņēmēju uzdevumā pagatavotos uzvalkus valkā tikai klienti; pierādiet, ka protiet piegriest un uzlaikot, un tie paši klienti nāks pie jums tieši, bet nepirks vairs gatavos uzvalkus no uzņēmējiem-starpniekiem, kas iznāk beidzot tomēr dārgāki, kā pasūtītie.

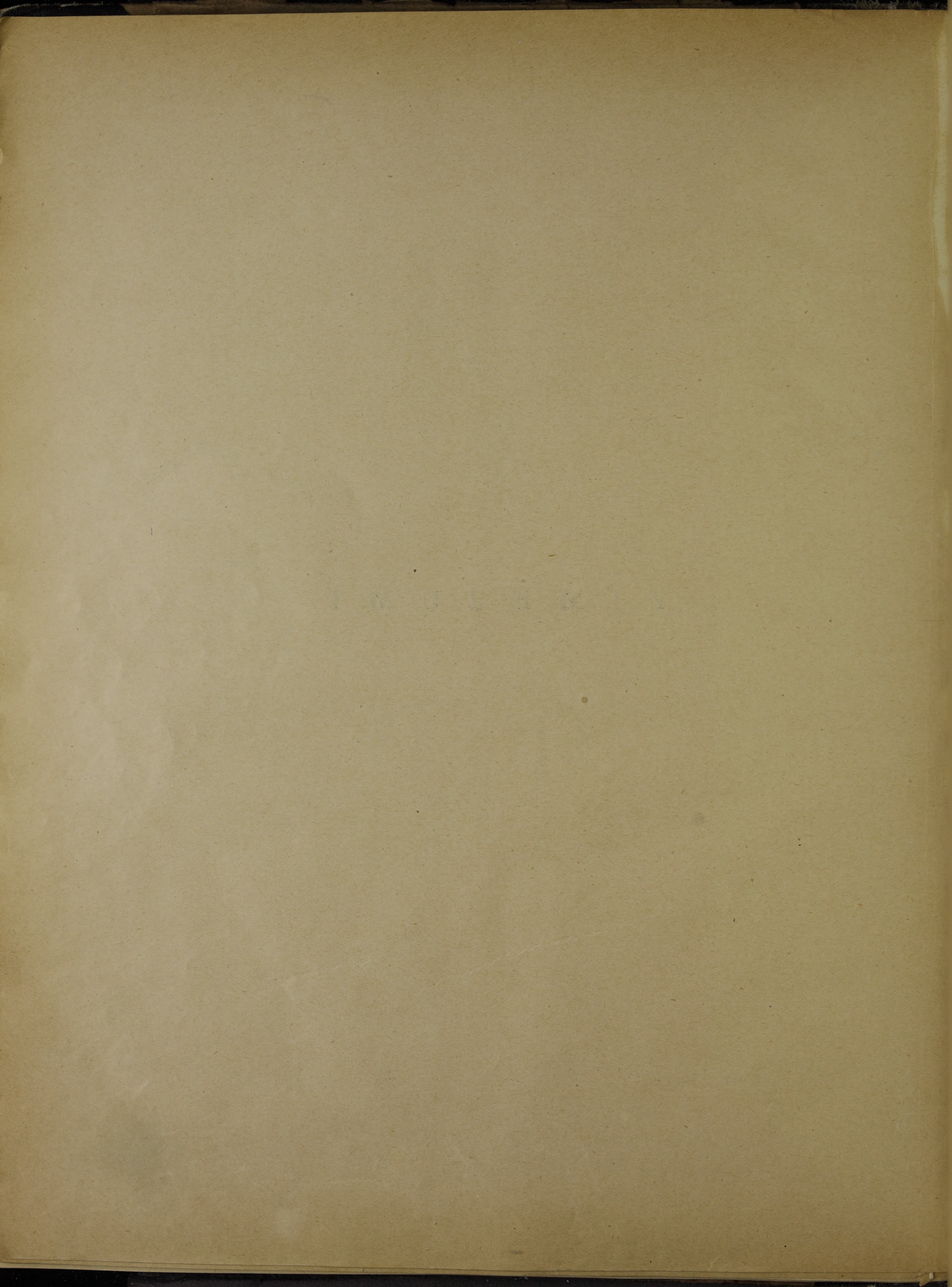
Izsaku vissirsnīgāko pateicību Sv. Jāņa Ģildei un Latvijas Kulturas Veicināšanas b-bai par atbalstu, kas sekmēja grāmatas izdošanu un novēlu, lai šinī grāmatā dotie aizrādījumi būtu par svētību mūsu drēbniecības tālākai attīstībai.

Autors.

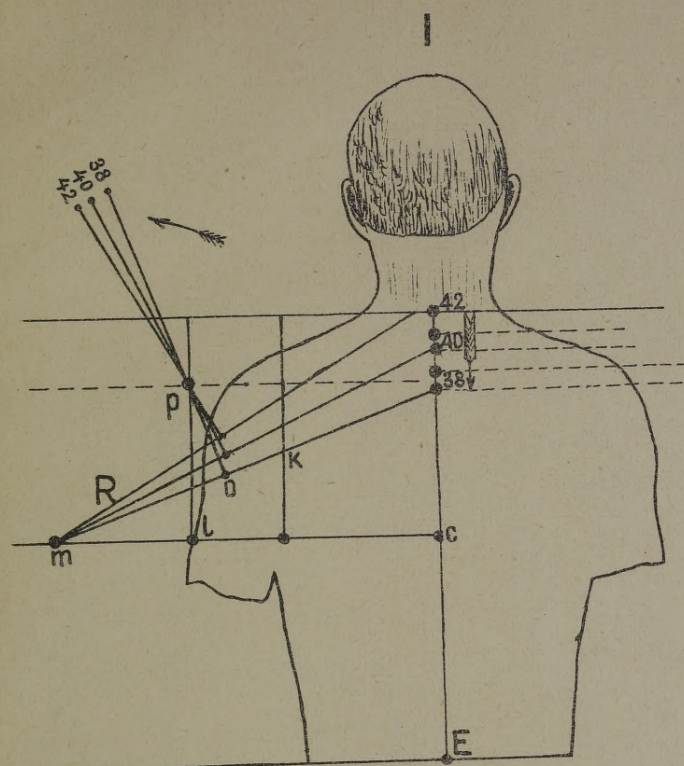

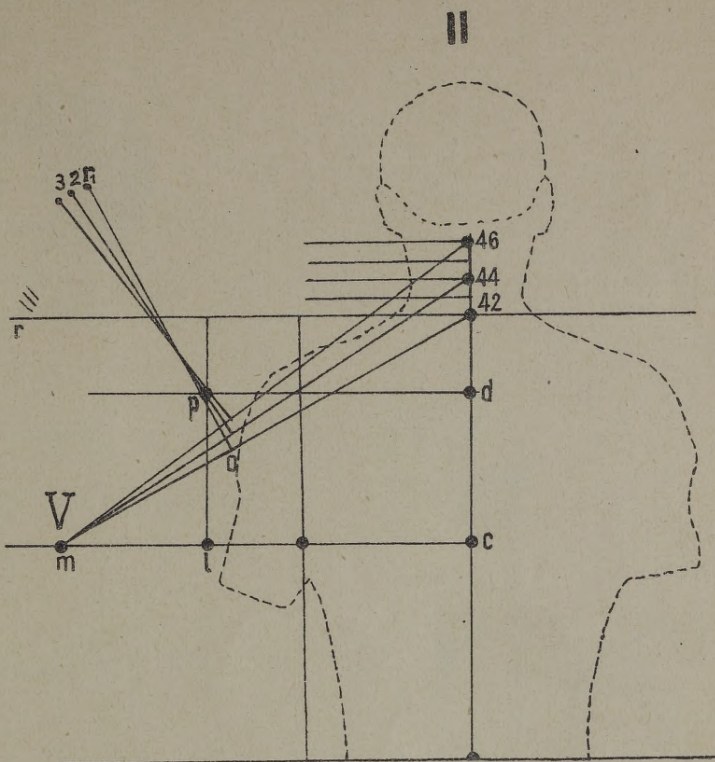
Z Ī M Ē J U M I

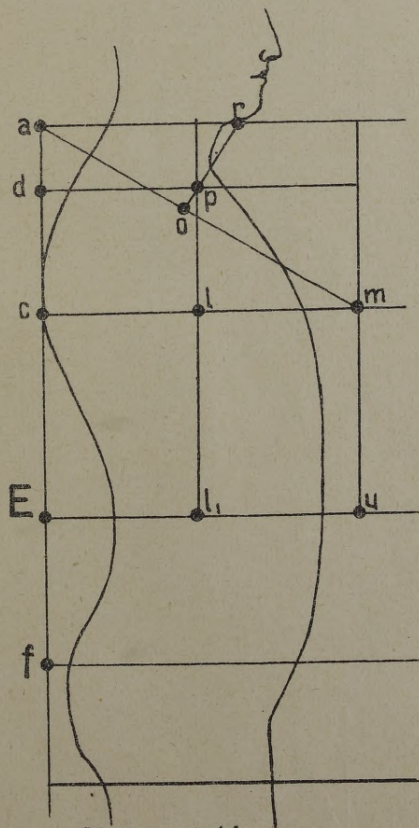

Skat. anat. 54

Skat. anat. 53

III

Skat. anat. 44

Nº 1

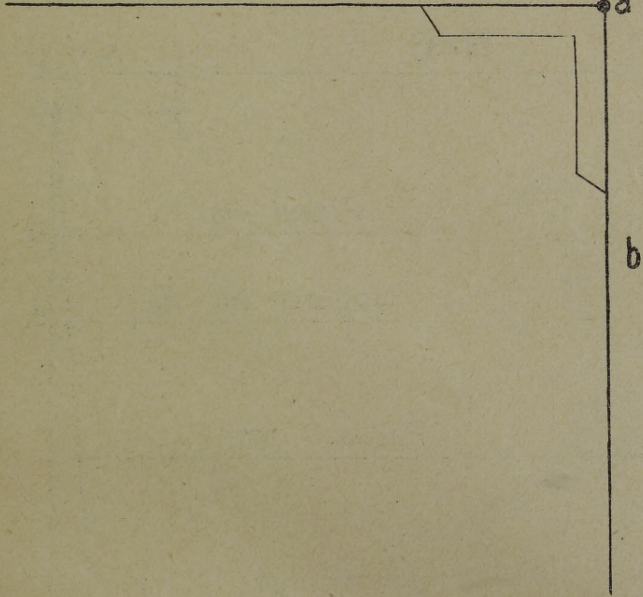
a

Nº 2

a

b

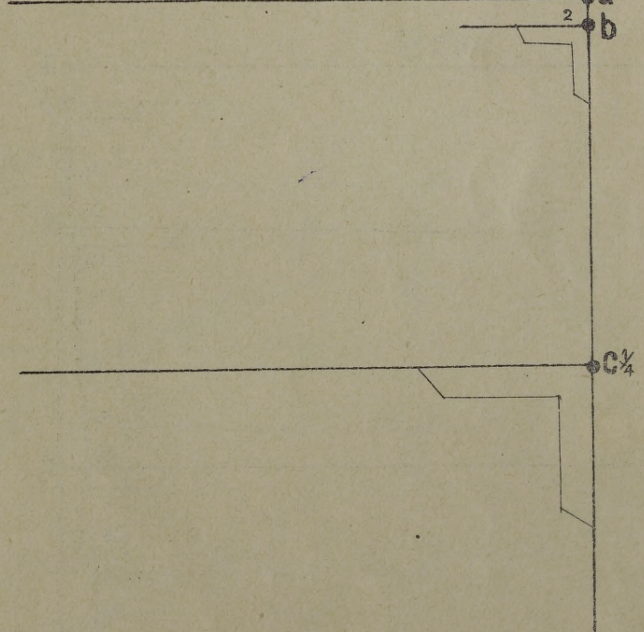
Nº 3

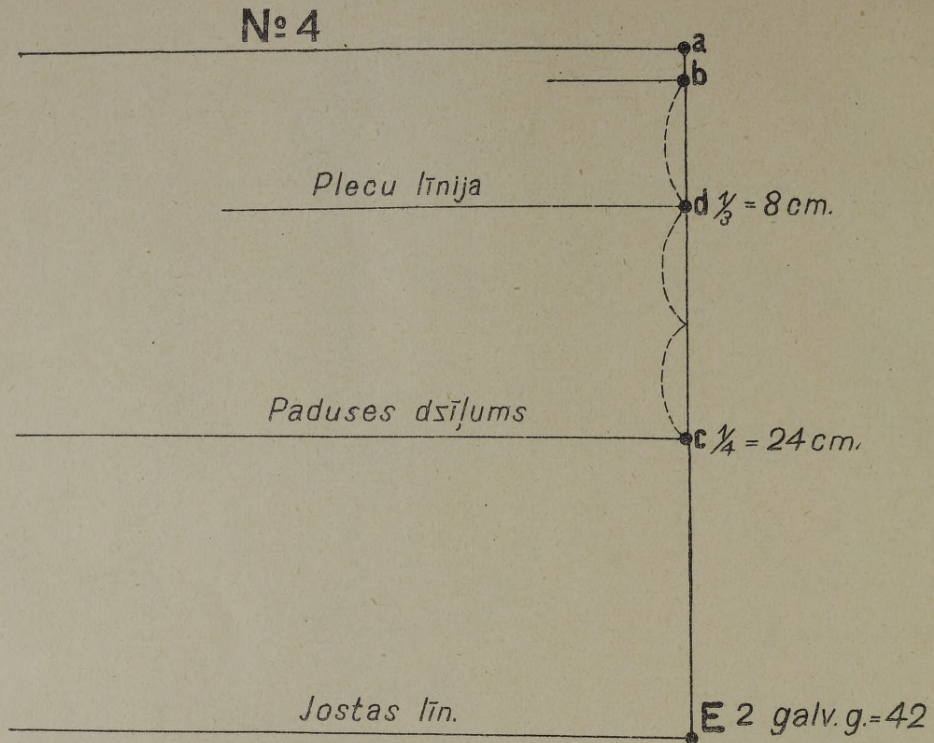
a

2

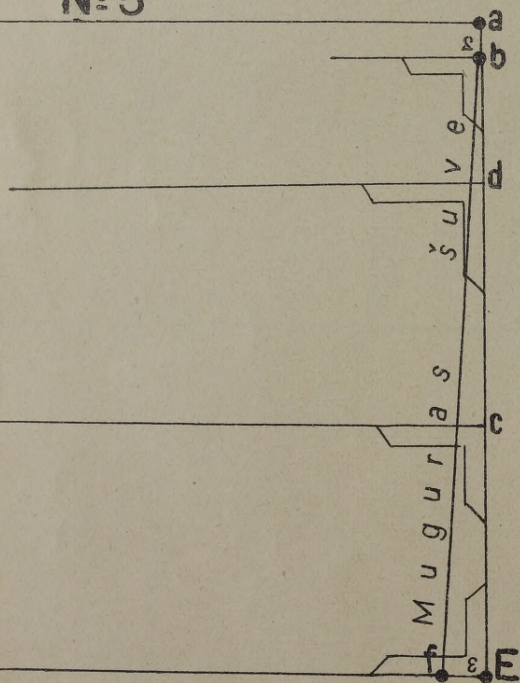
b

c½

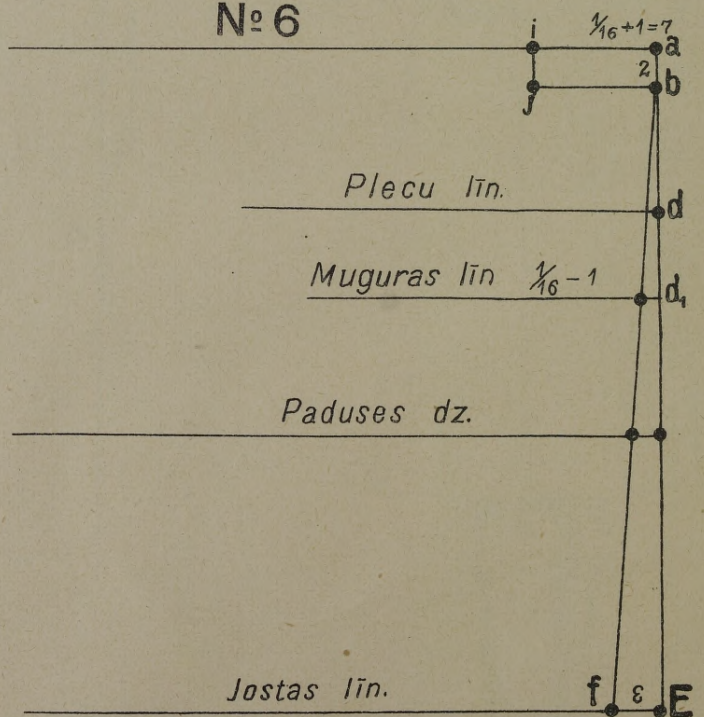

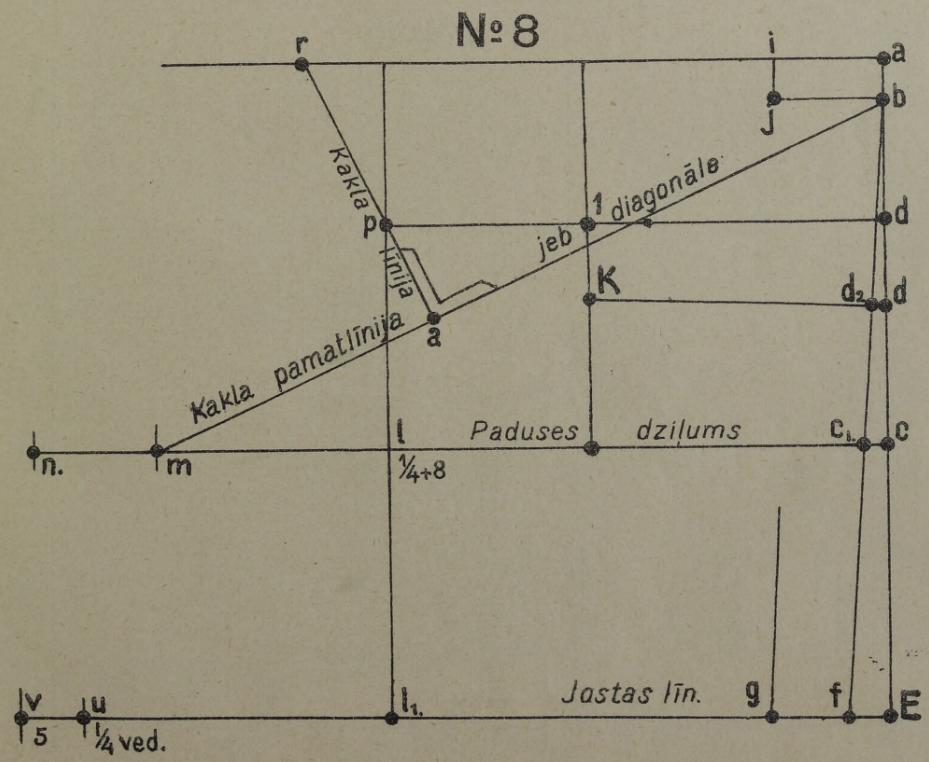
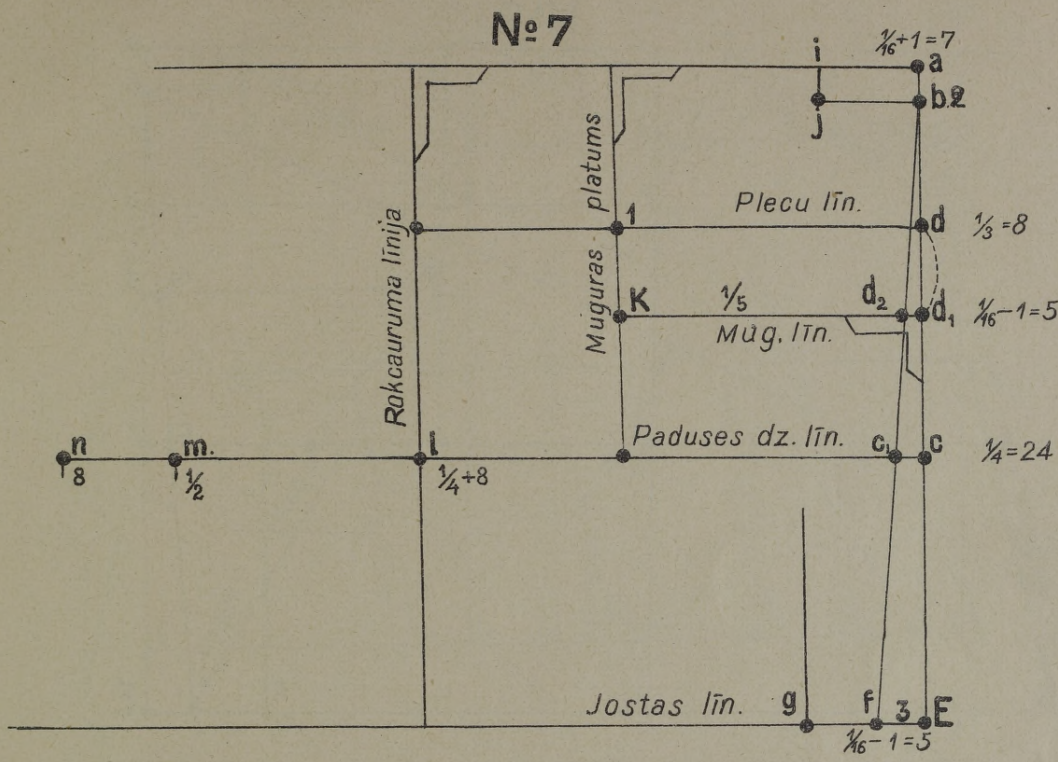

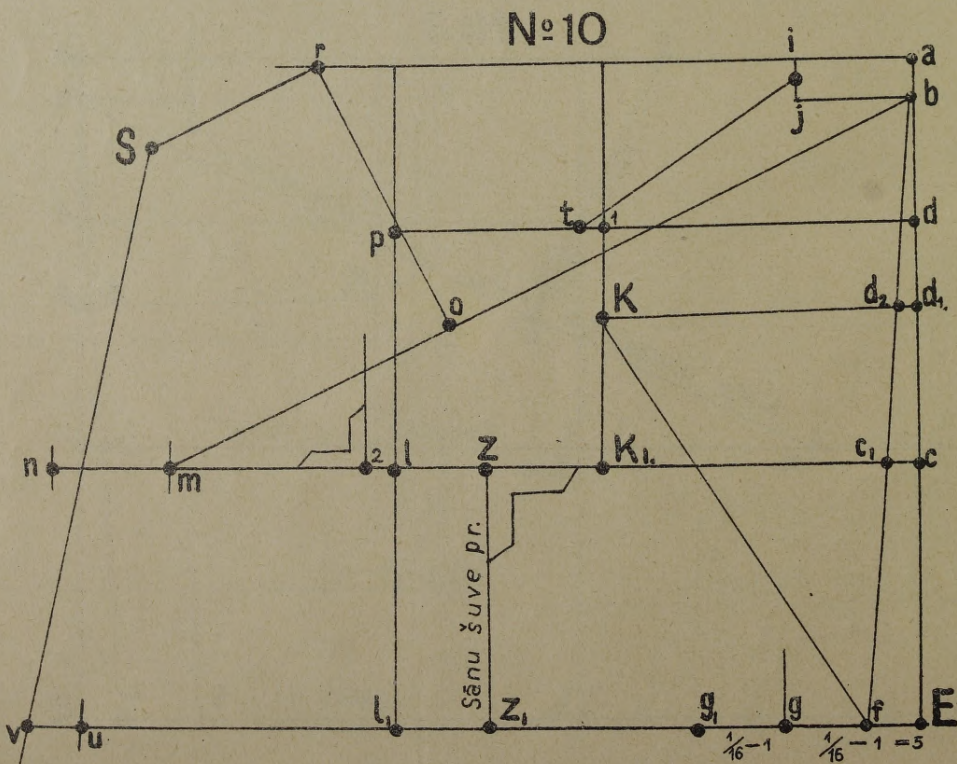
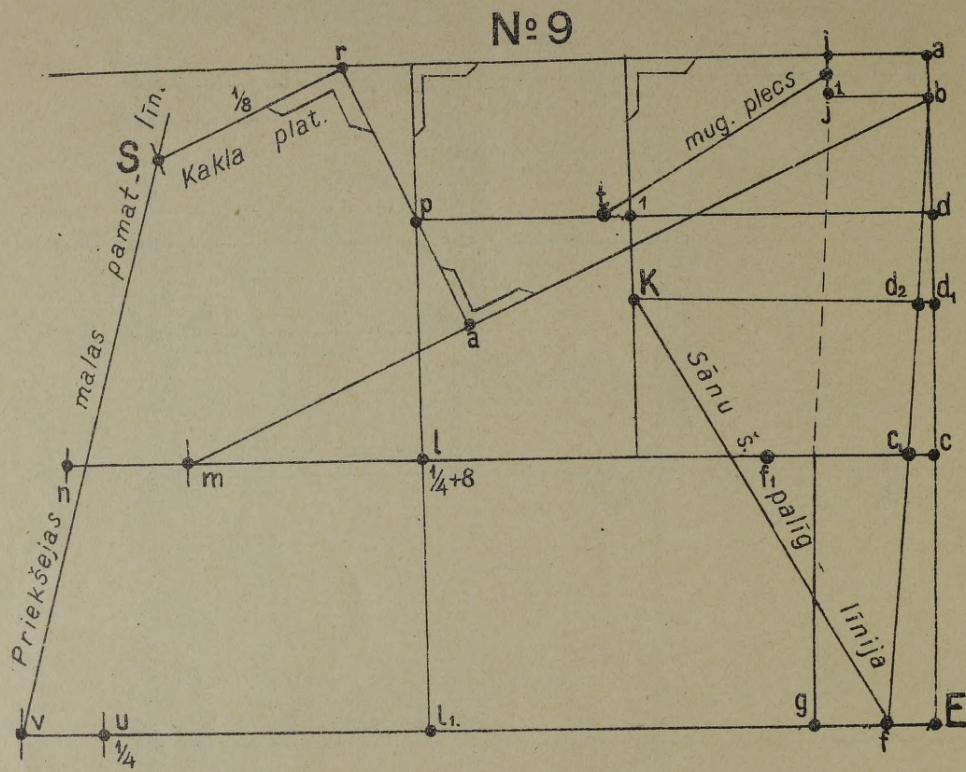
N° 5

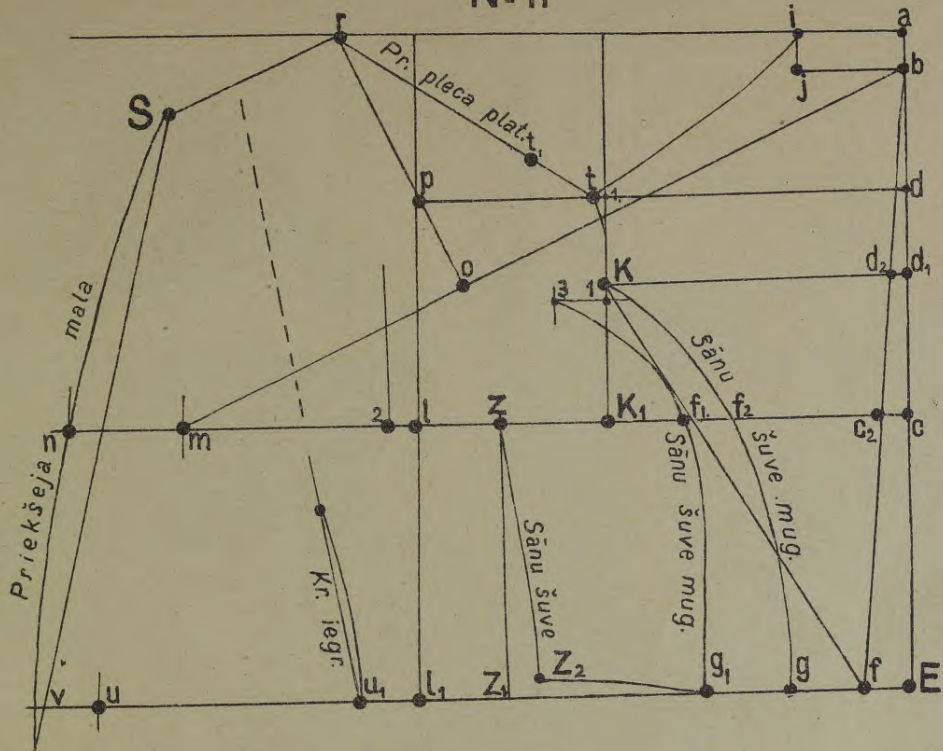
N° 6

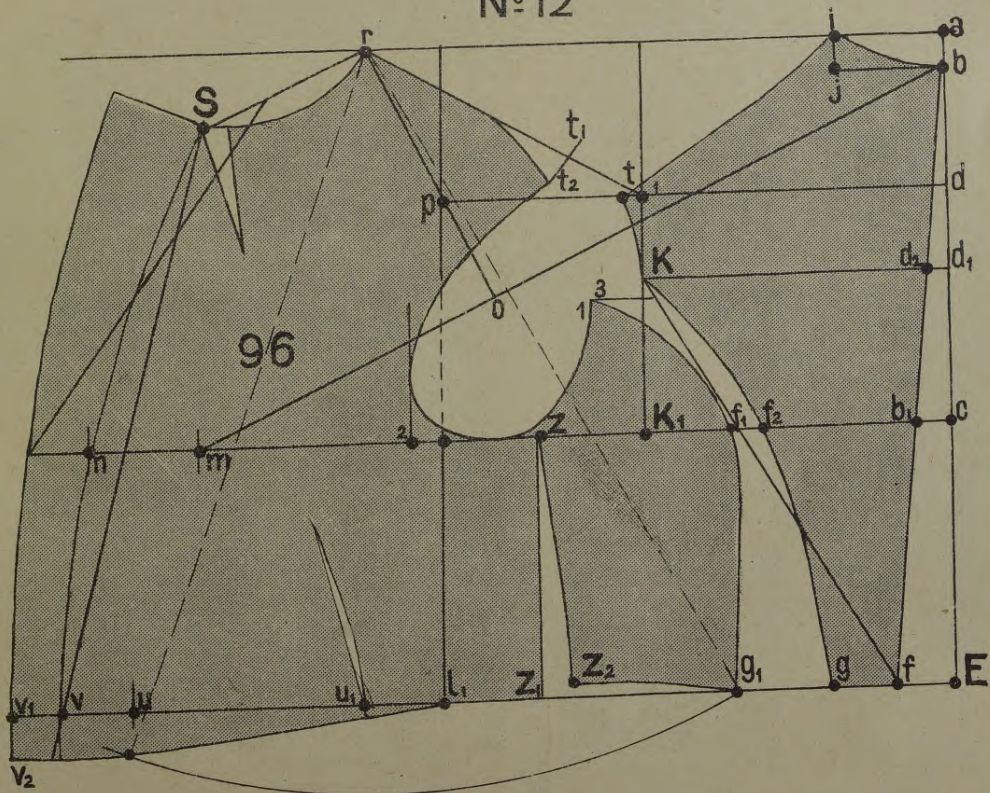

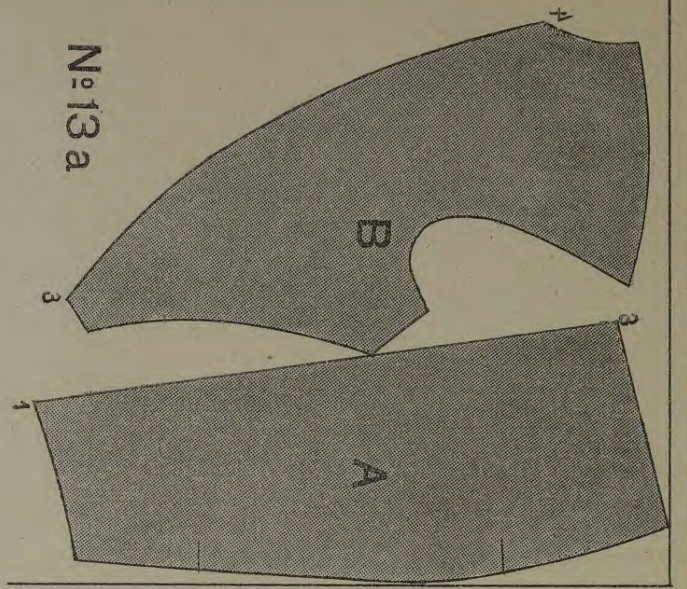

Nº 11

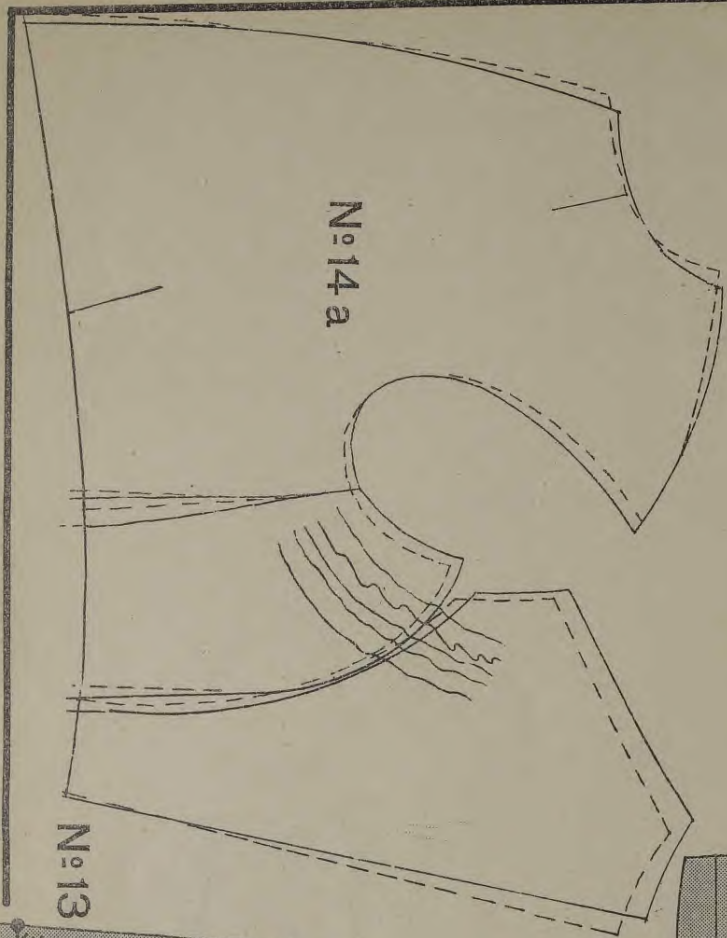

Nº 12

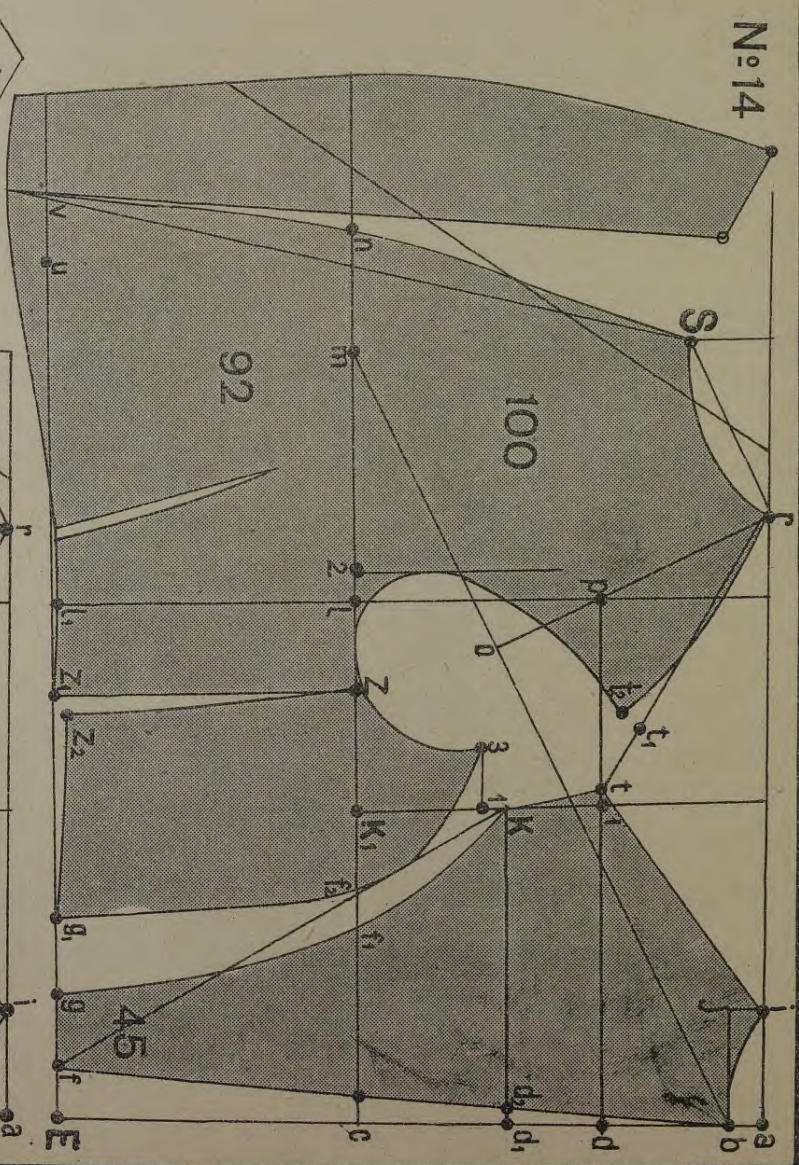

No. 13a

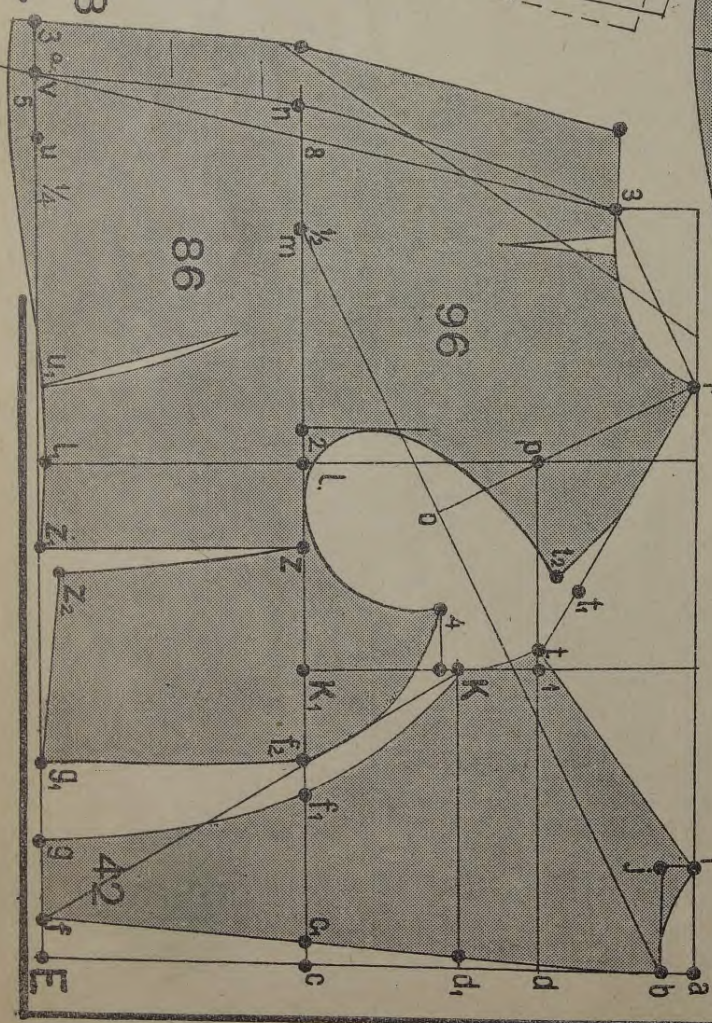

No. 14a

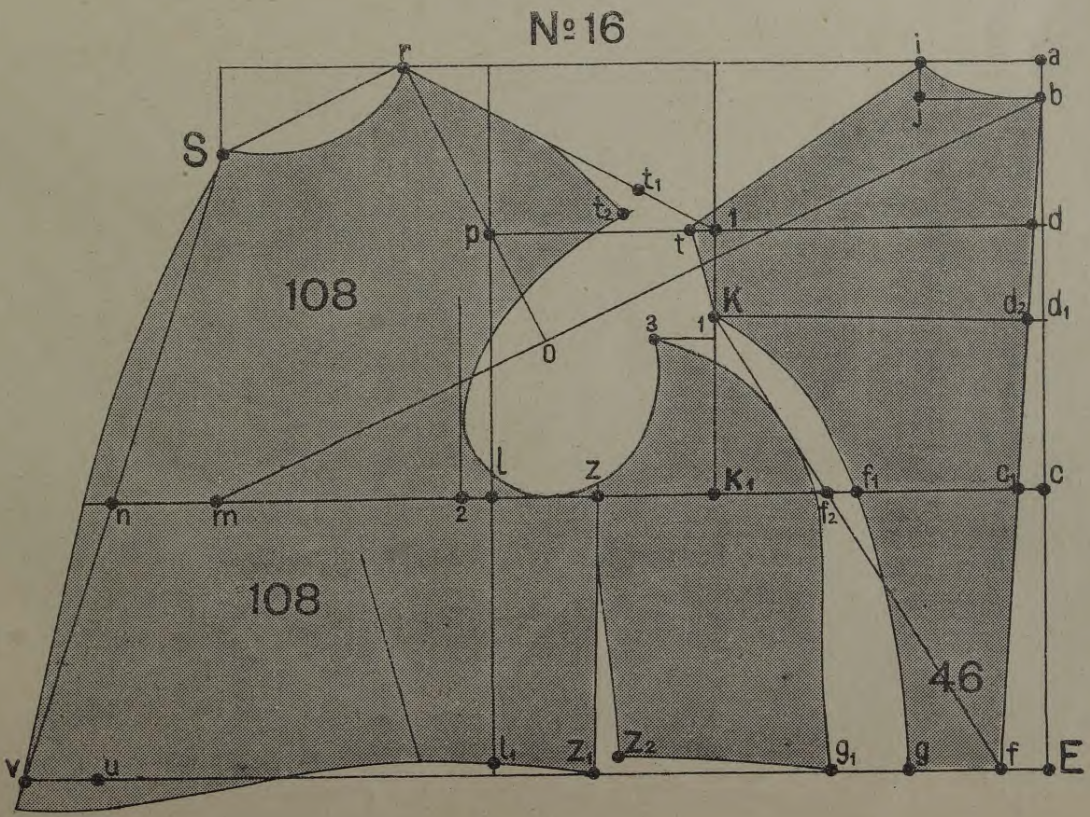
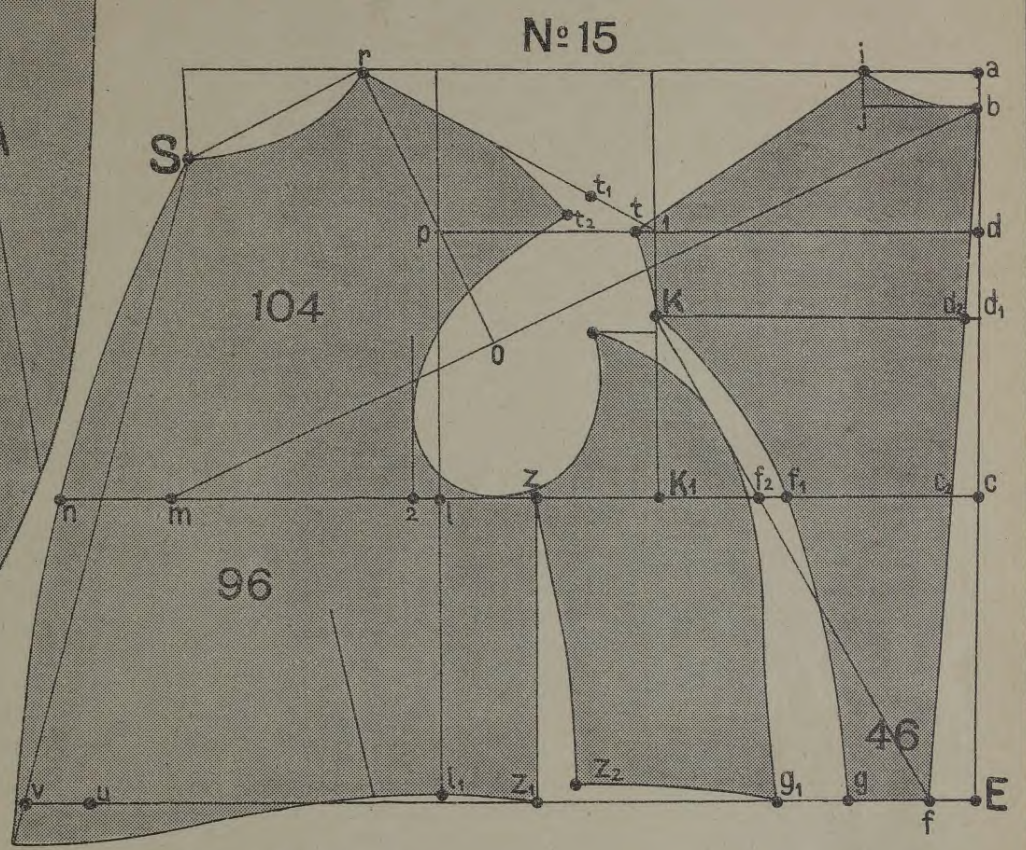
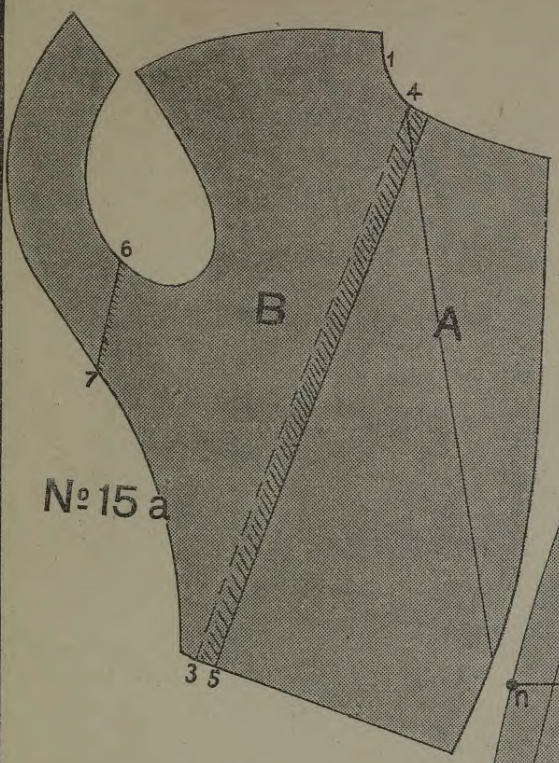
No. 13

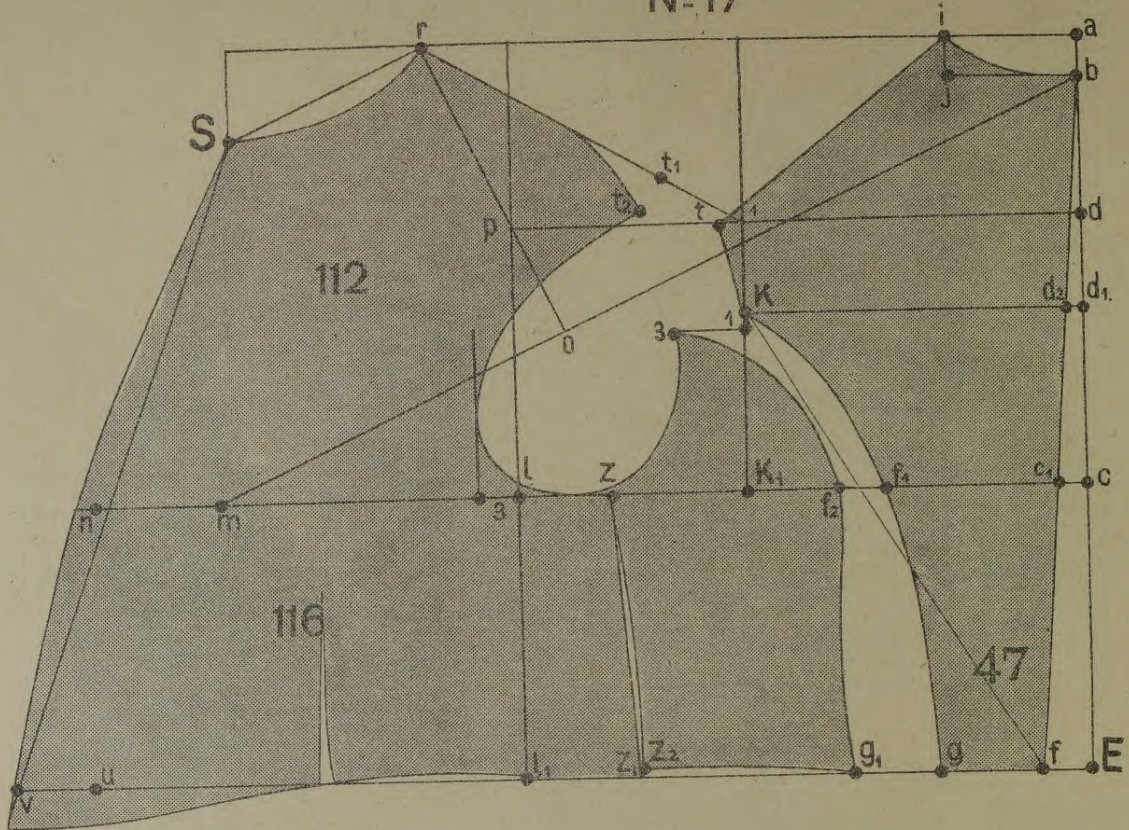
No. 14

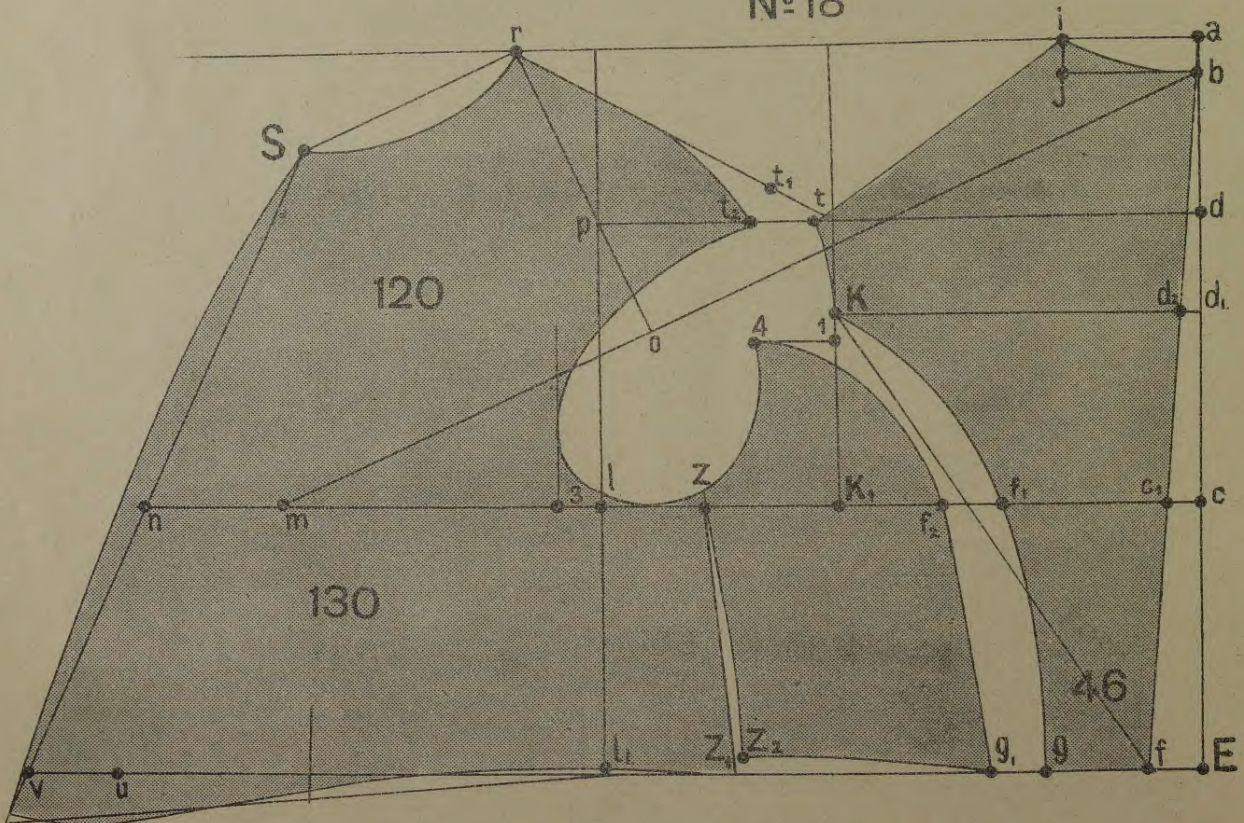

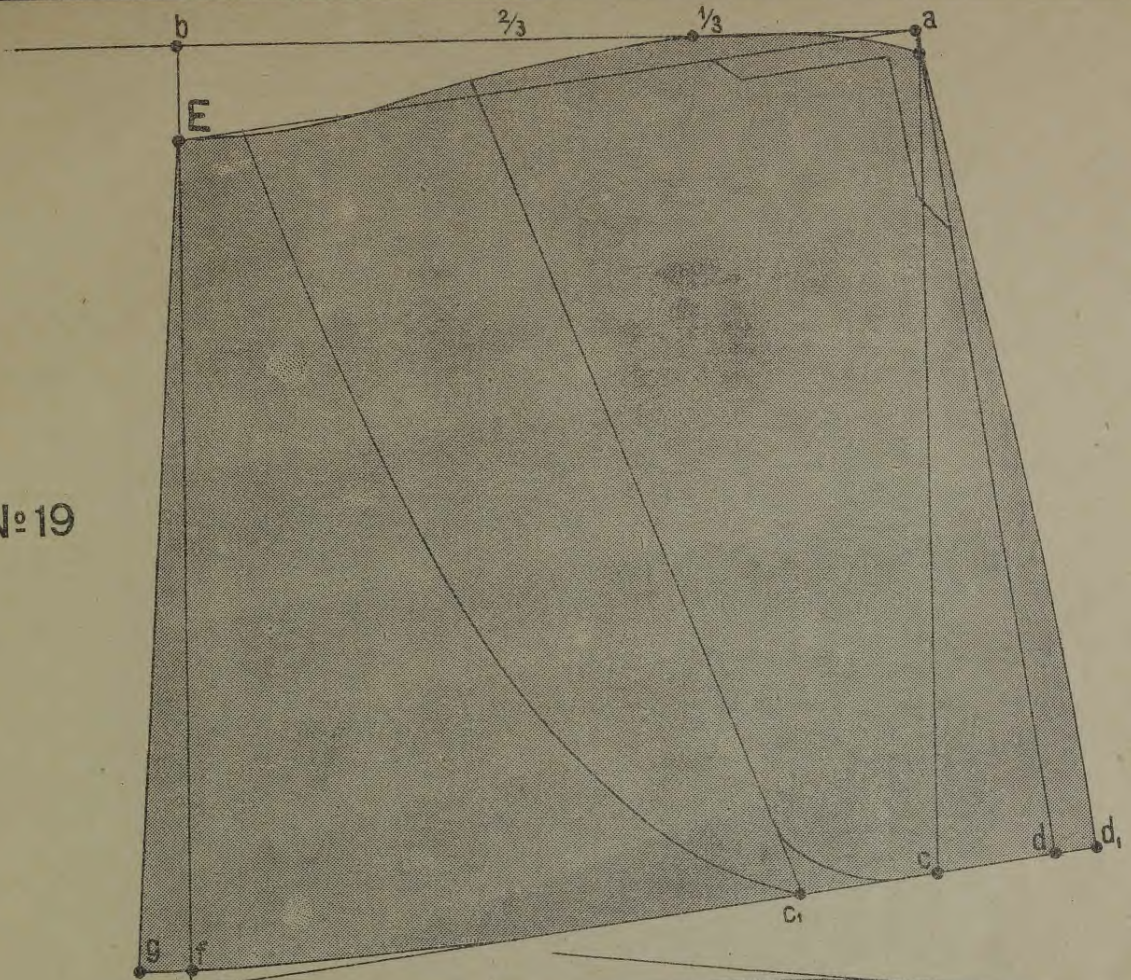
№17

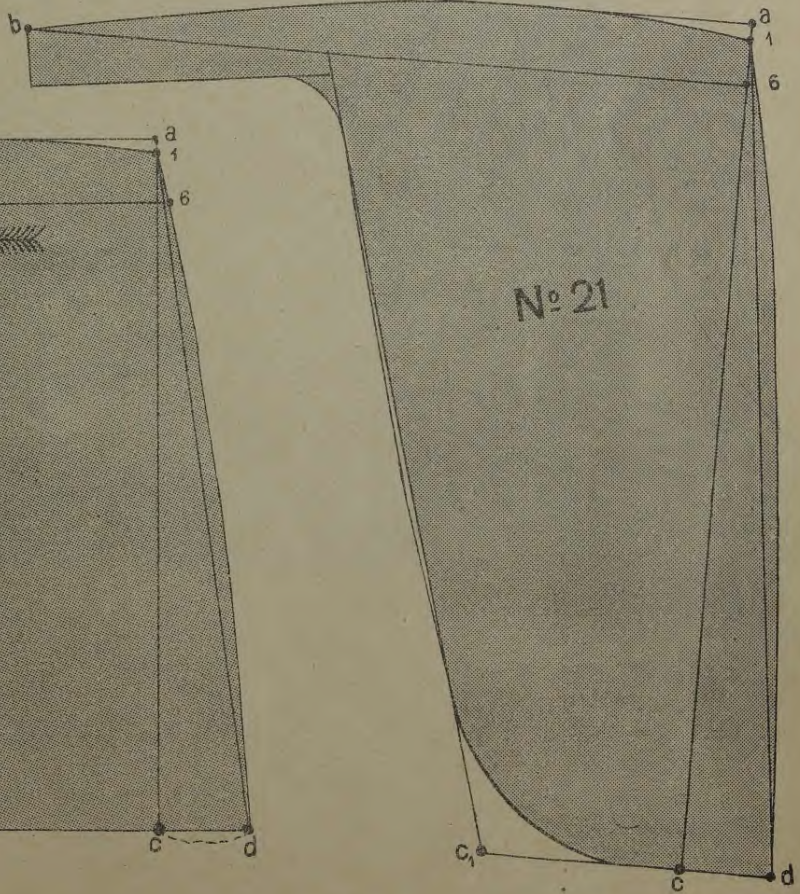
№18

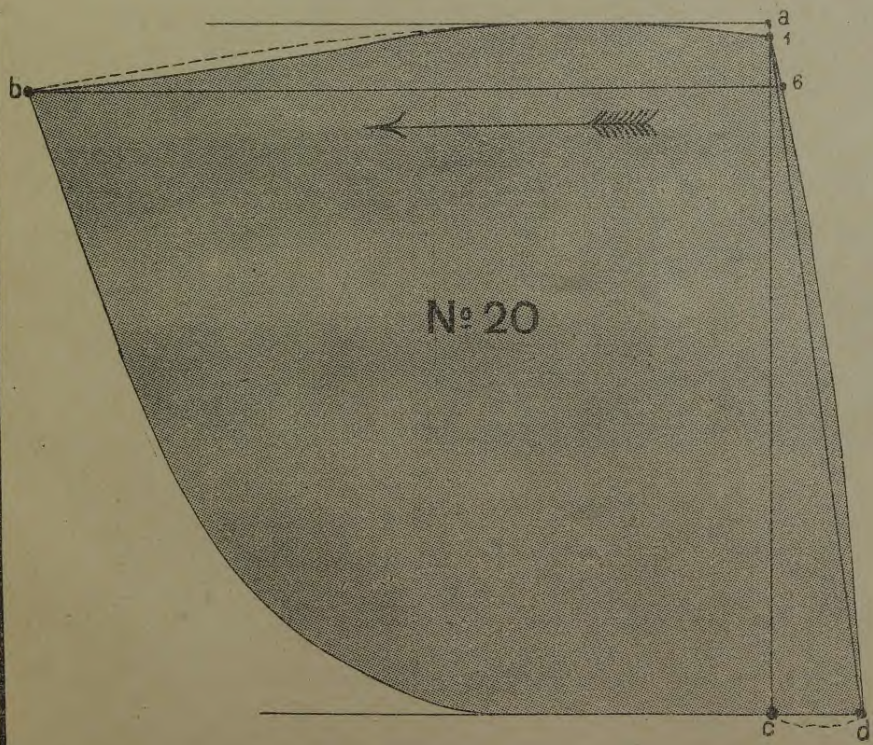
Nº 19

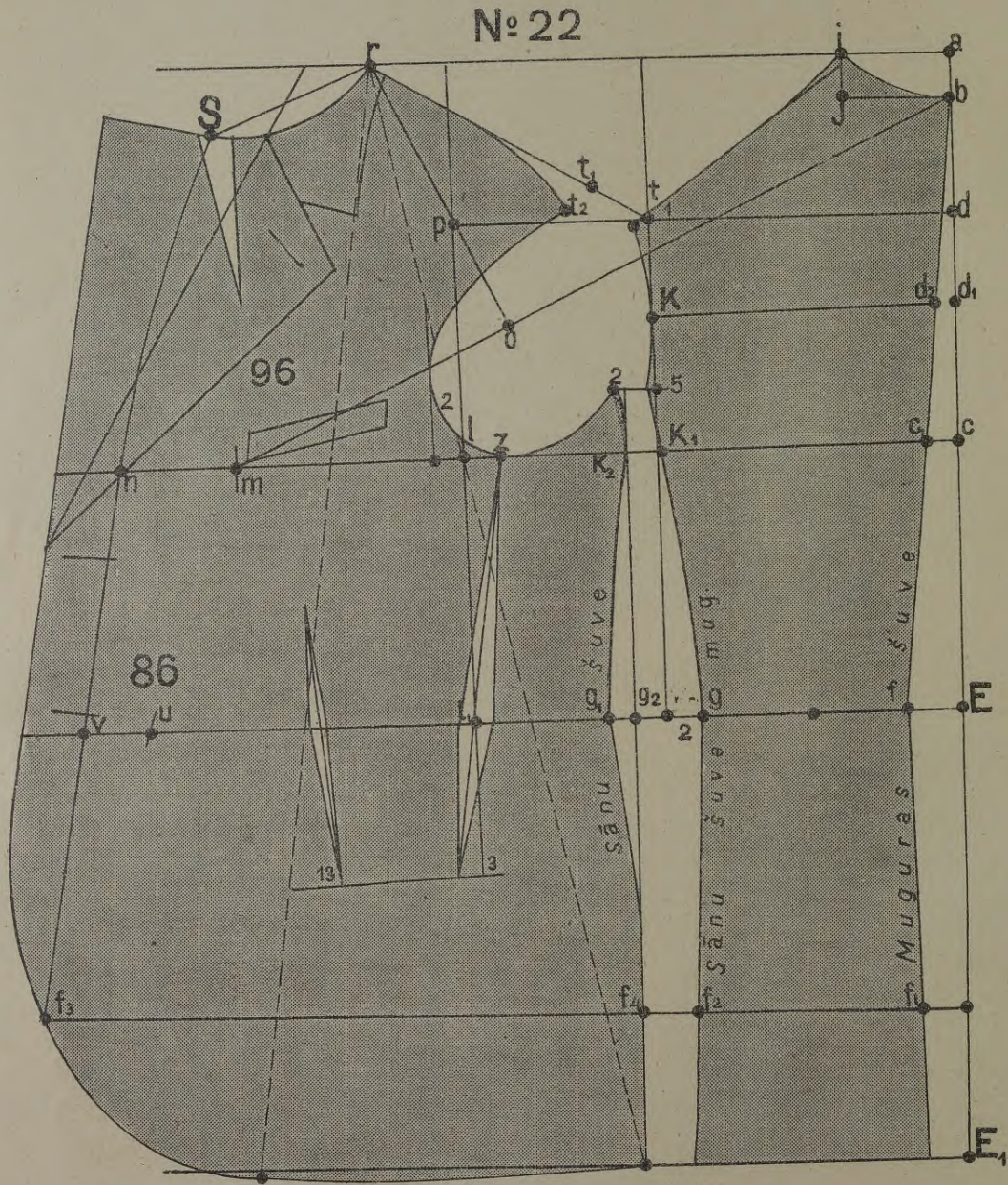

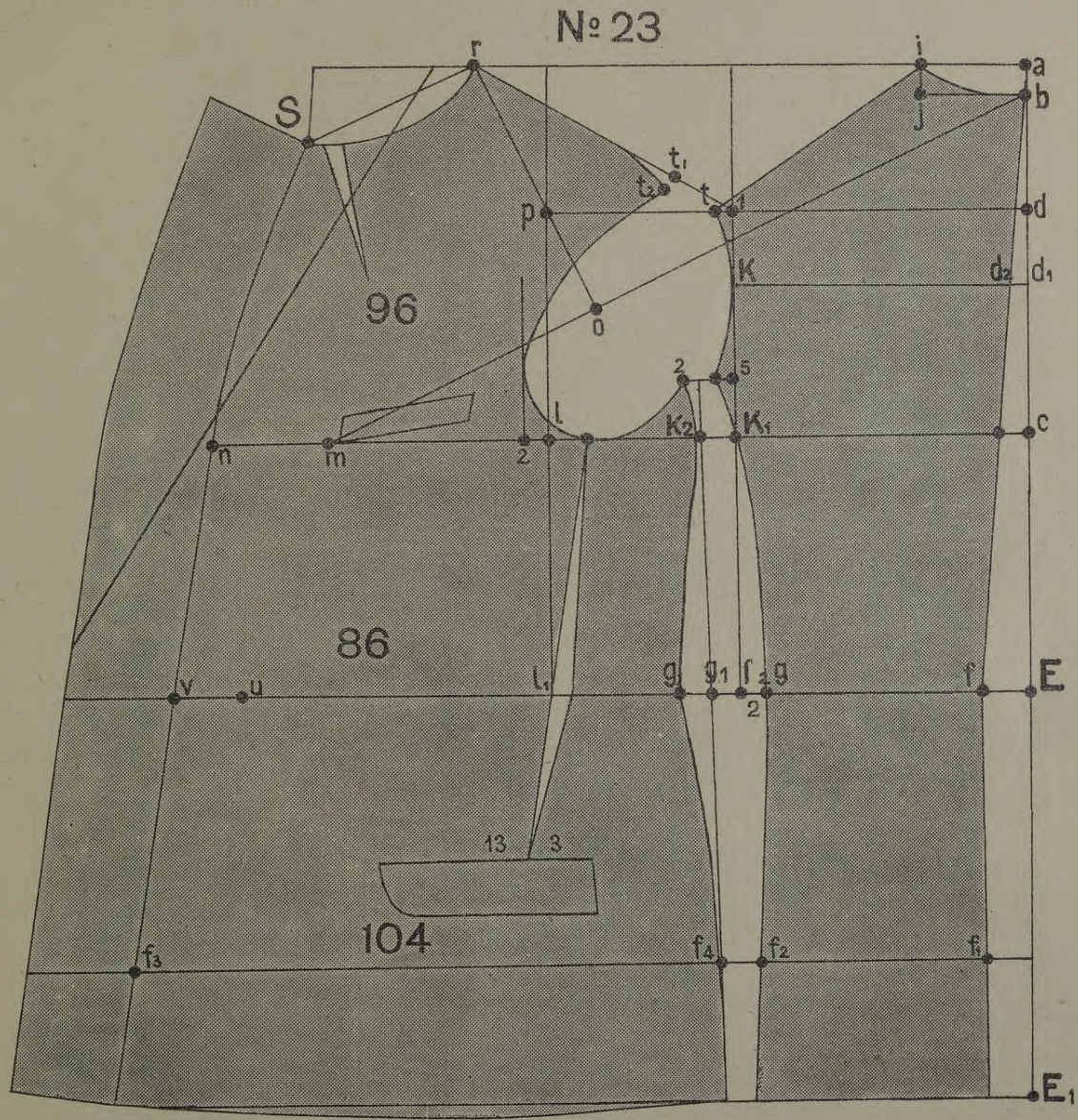
Nº 21

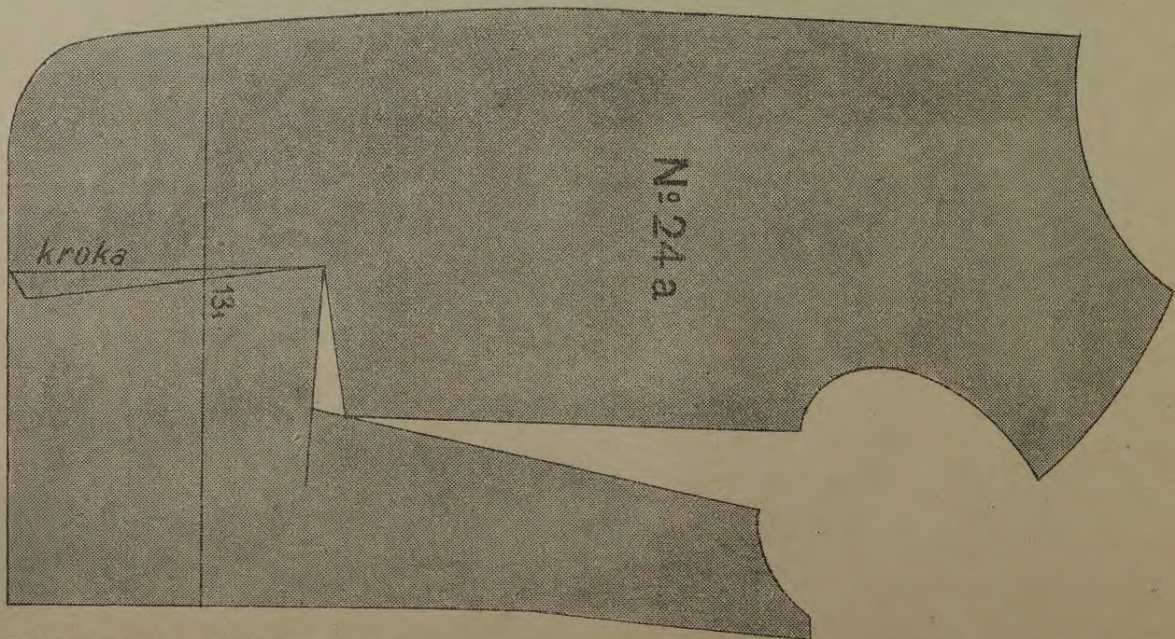
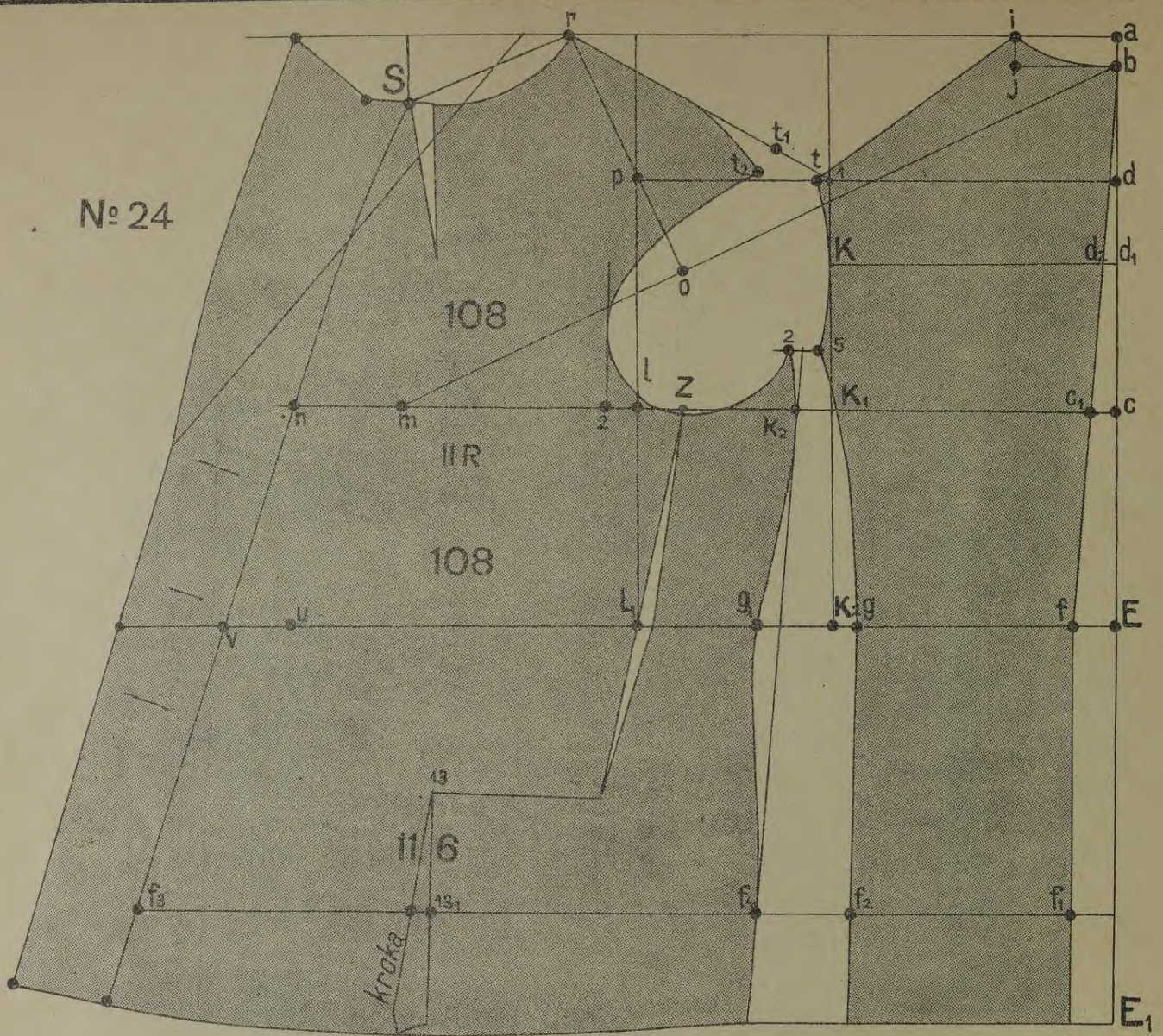
Nº 20

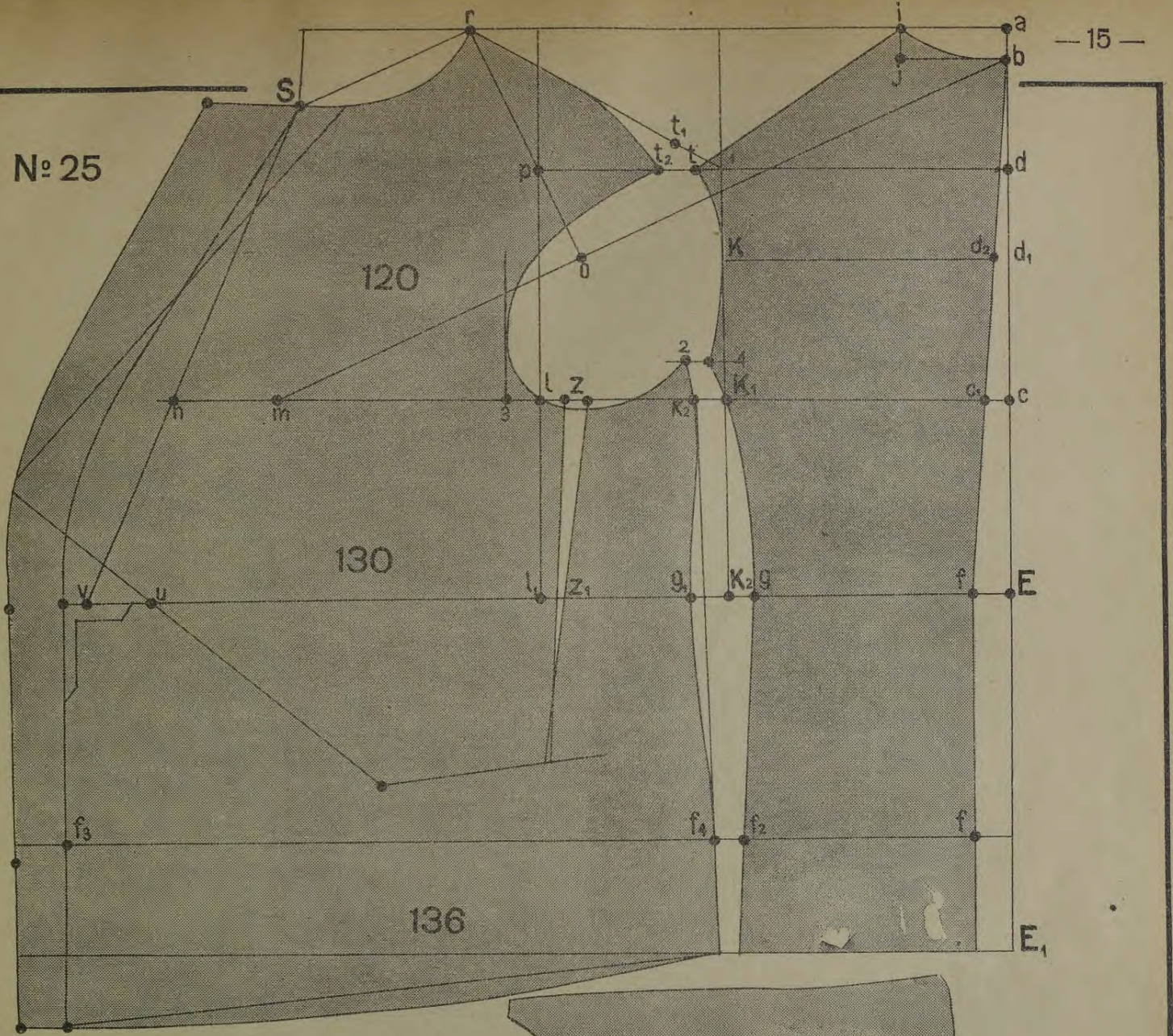

Nº 24

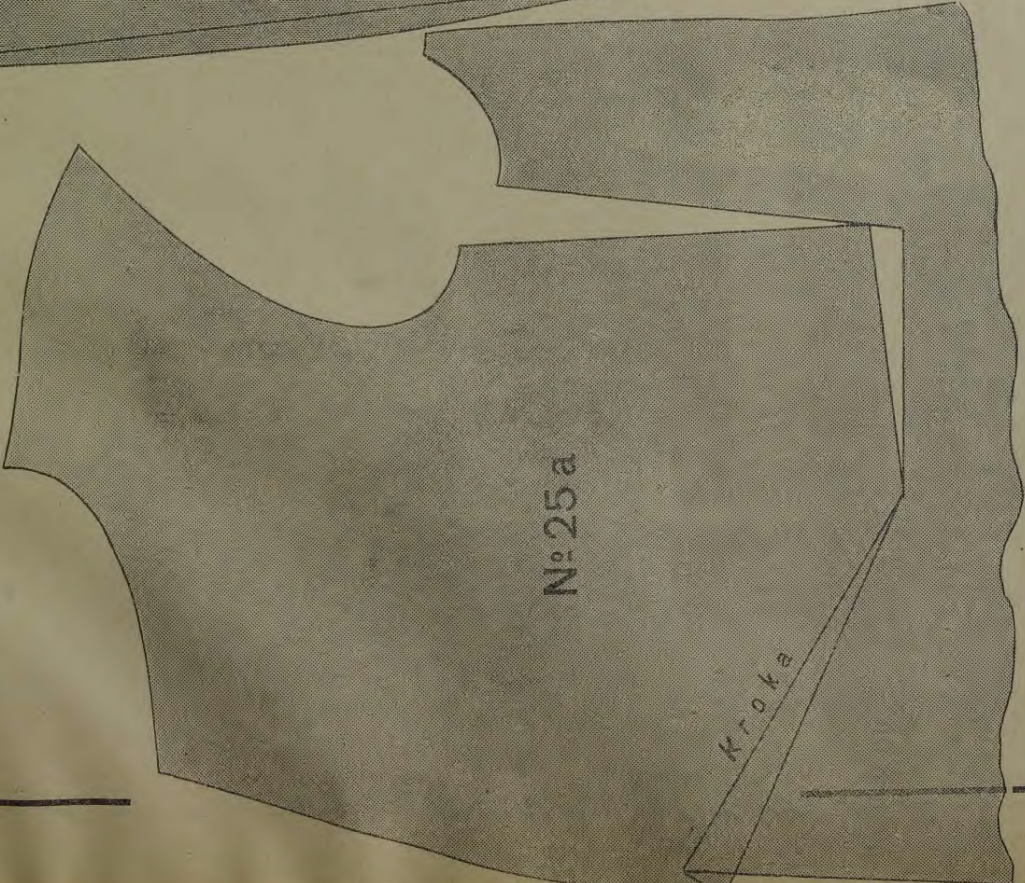

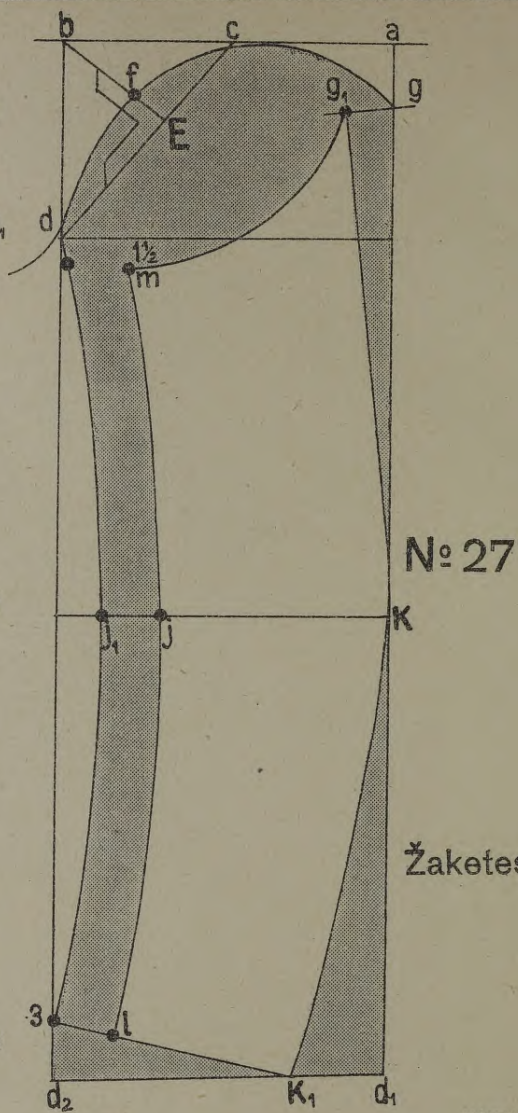
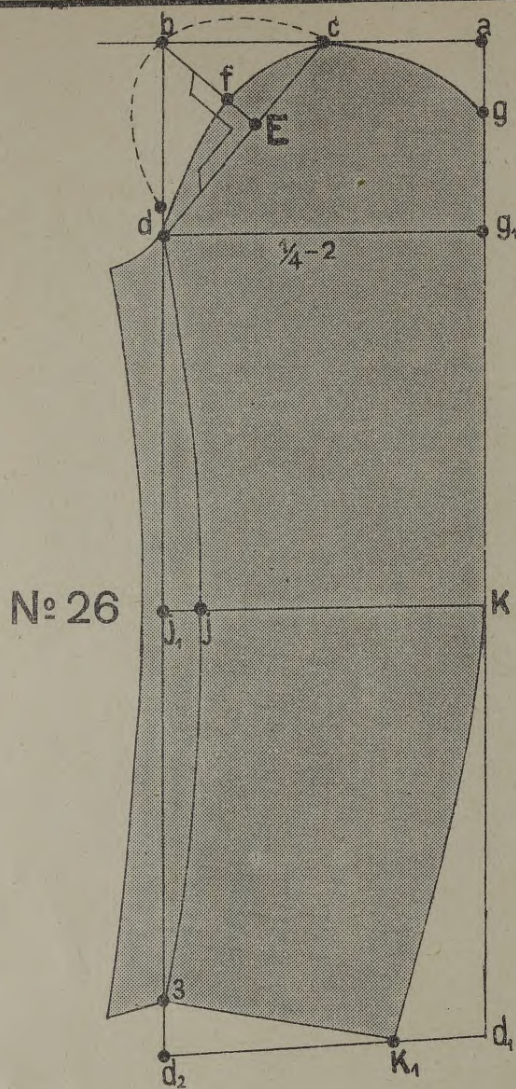
№ 25

№ 25a

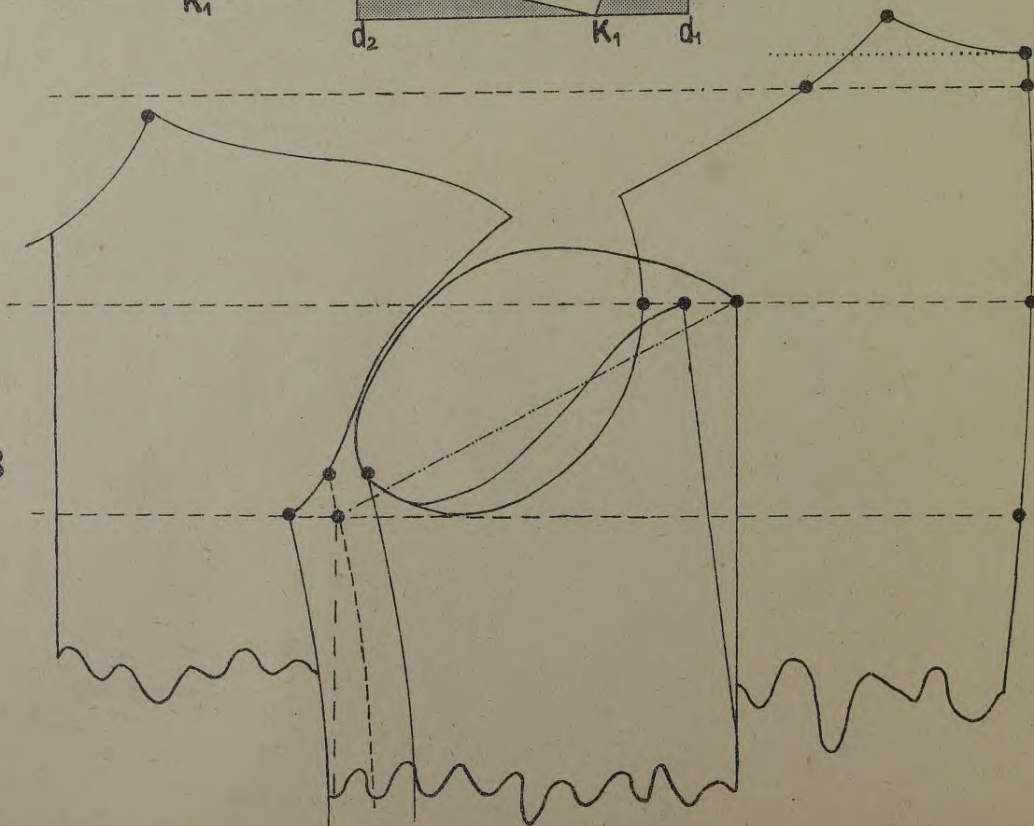
КТОКА

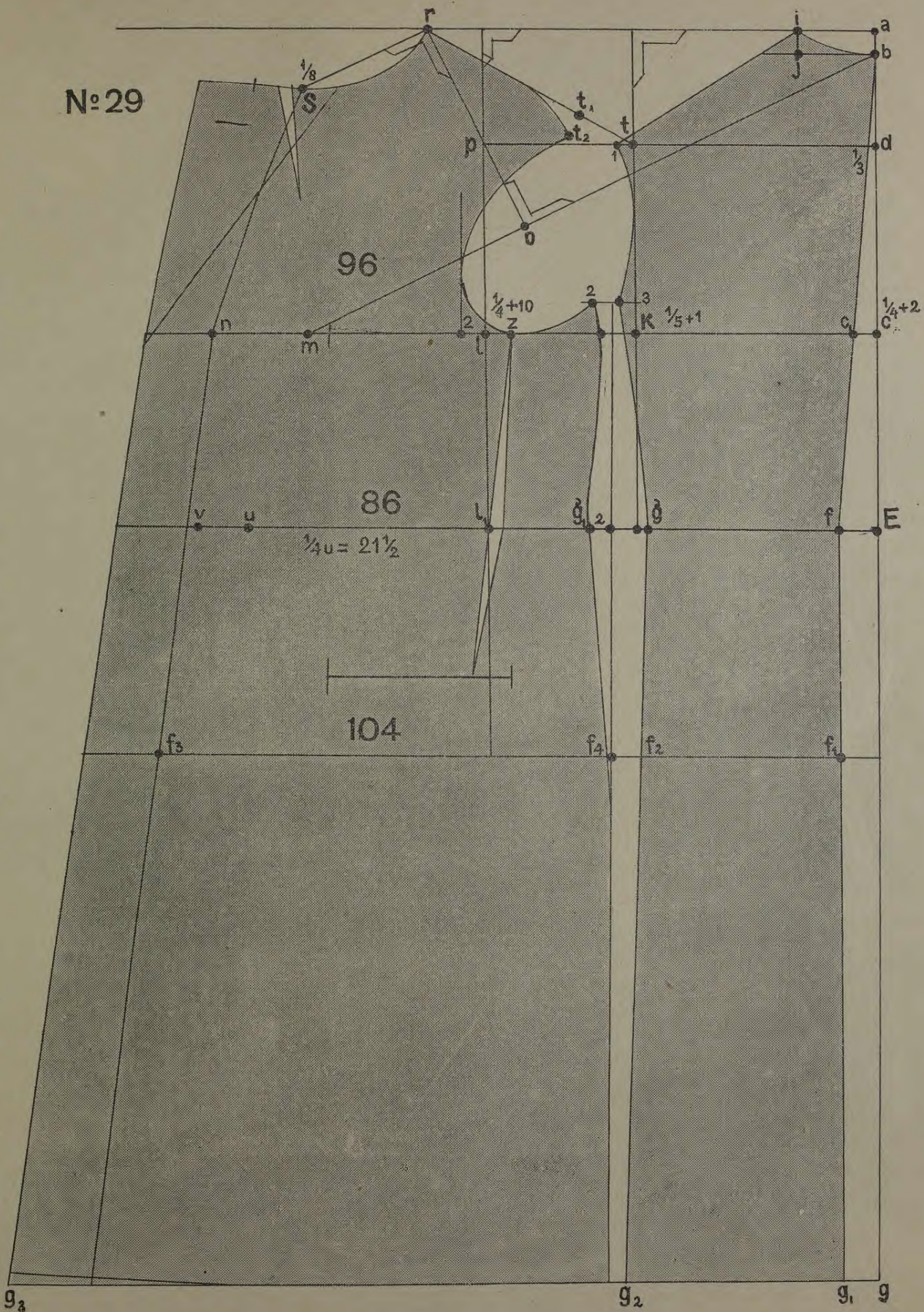
Žaketes piedurkne

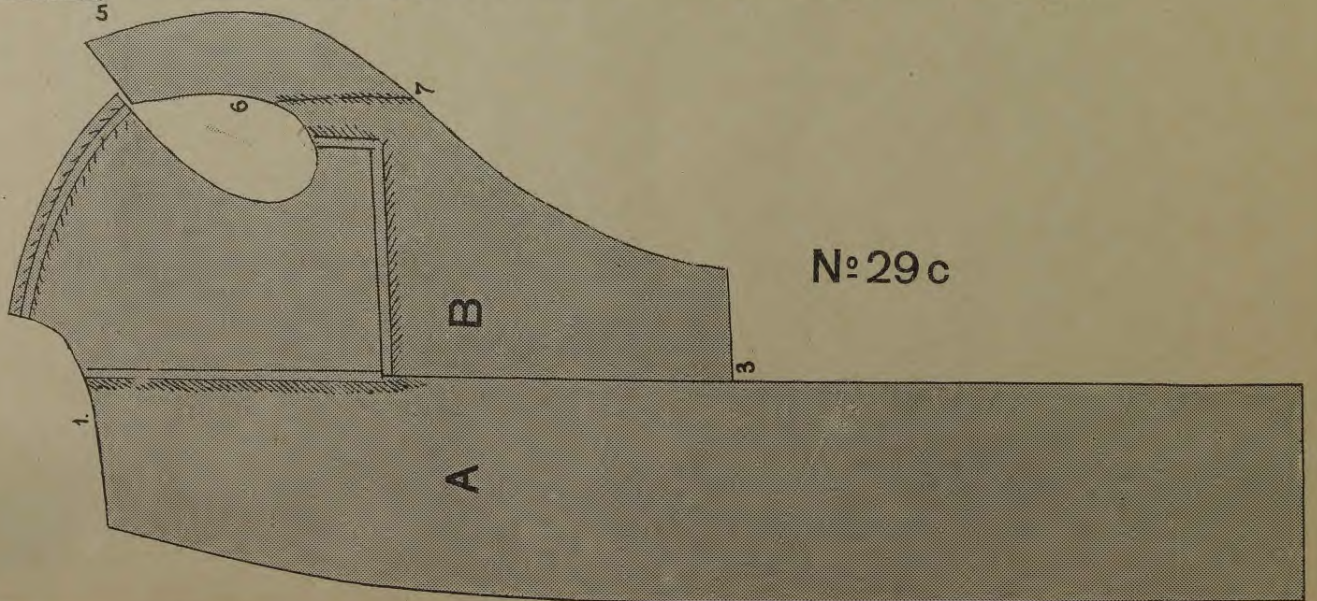
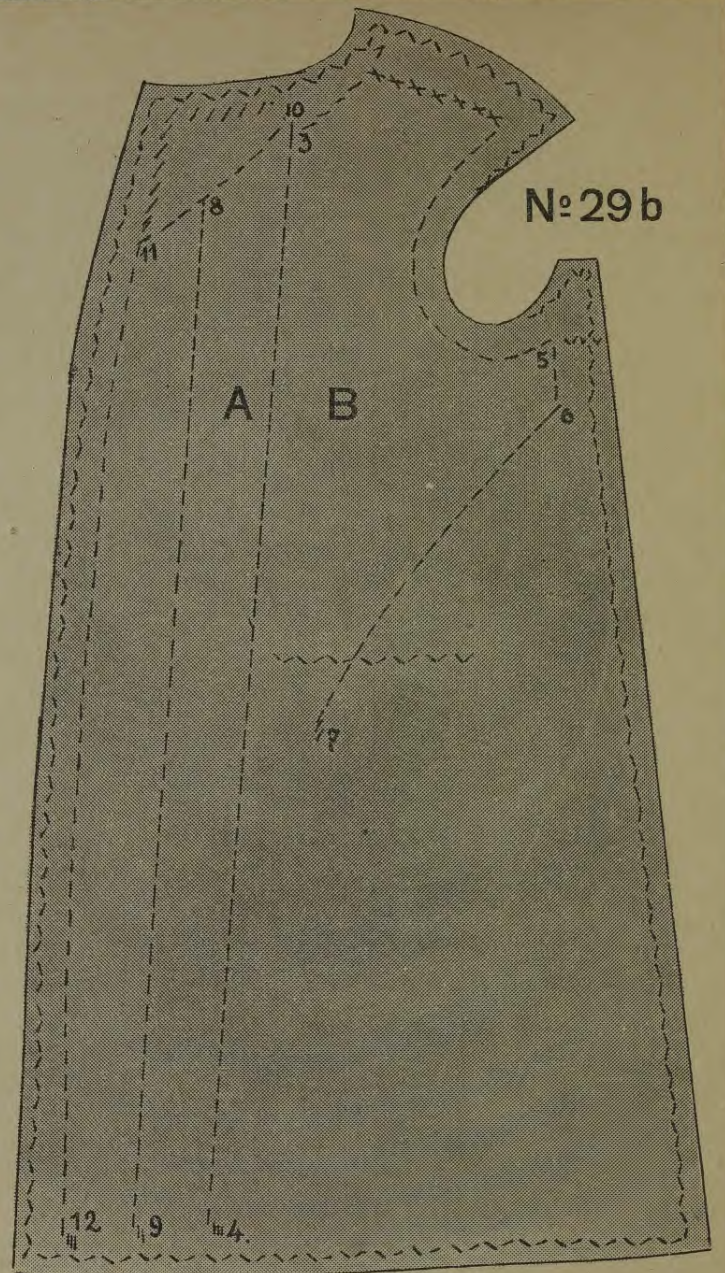
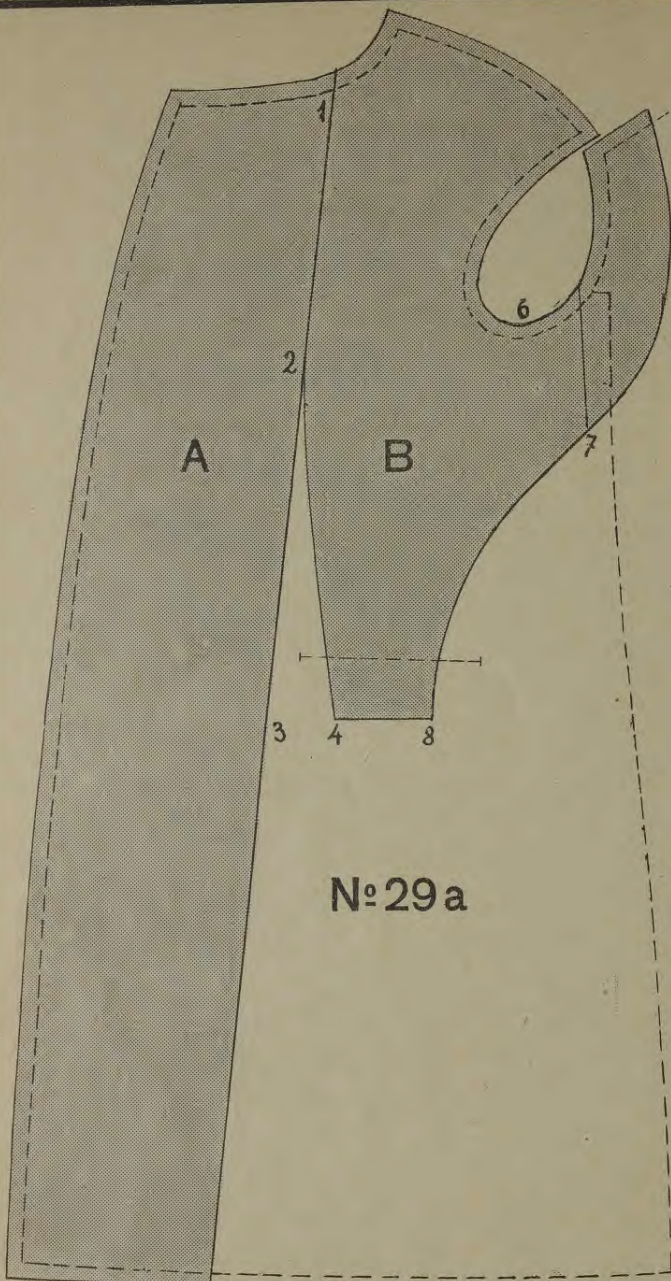
N° 28

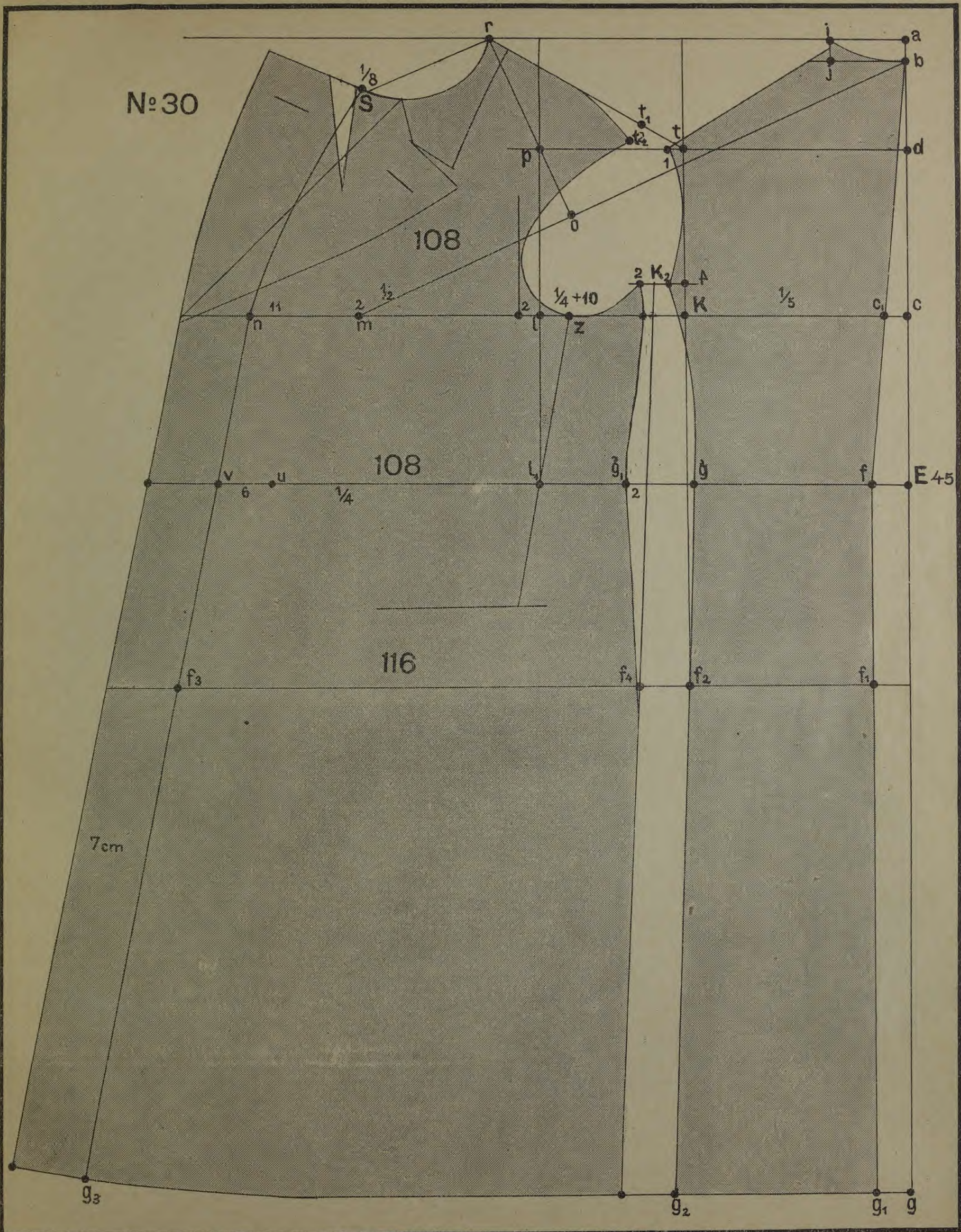

Nº 29

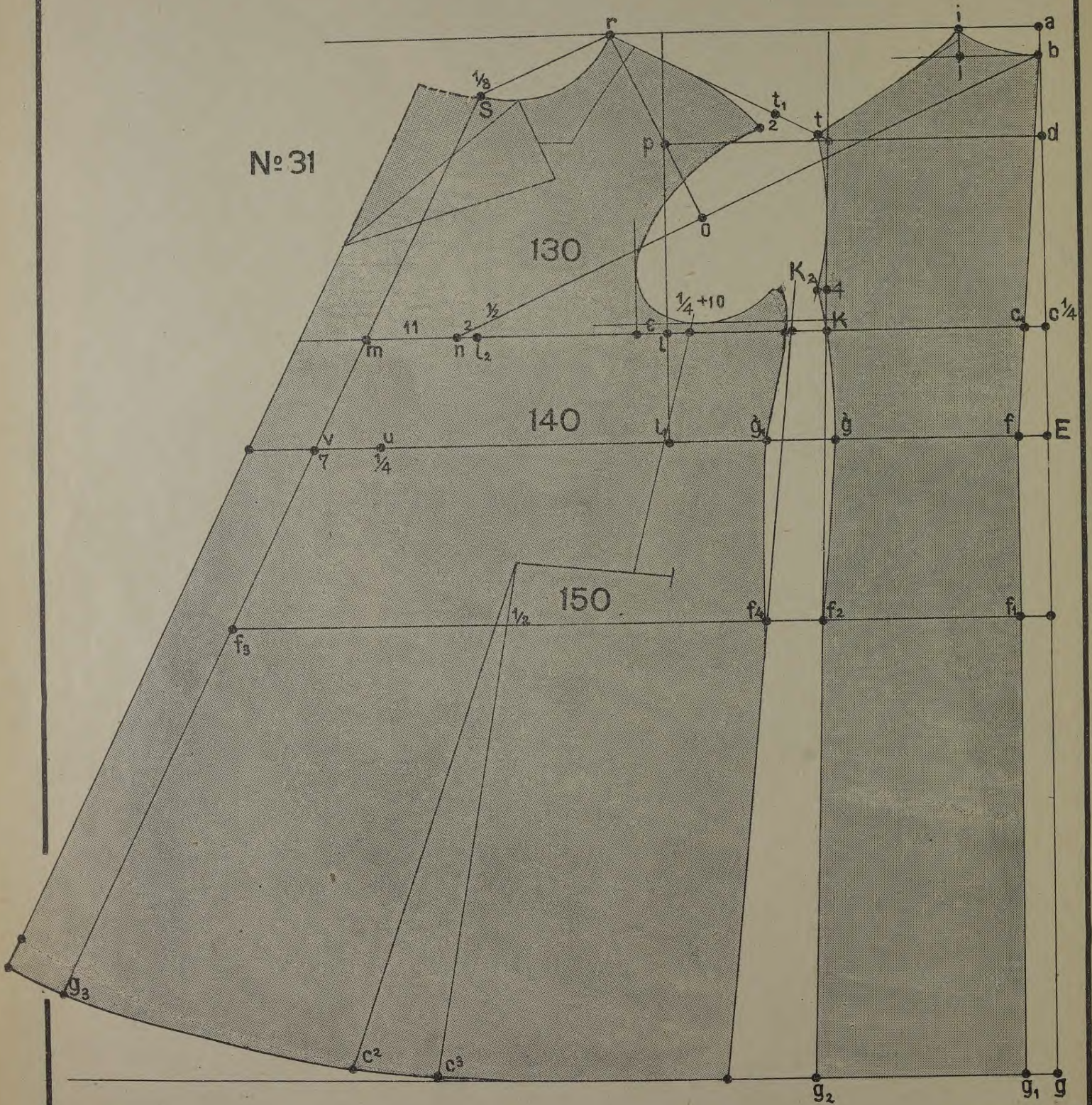

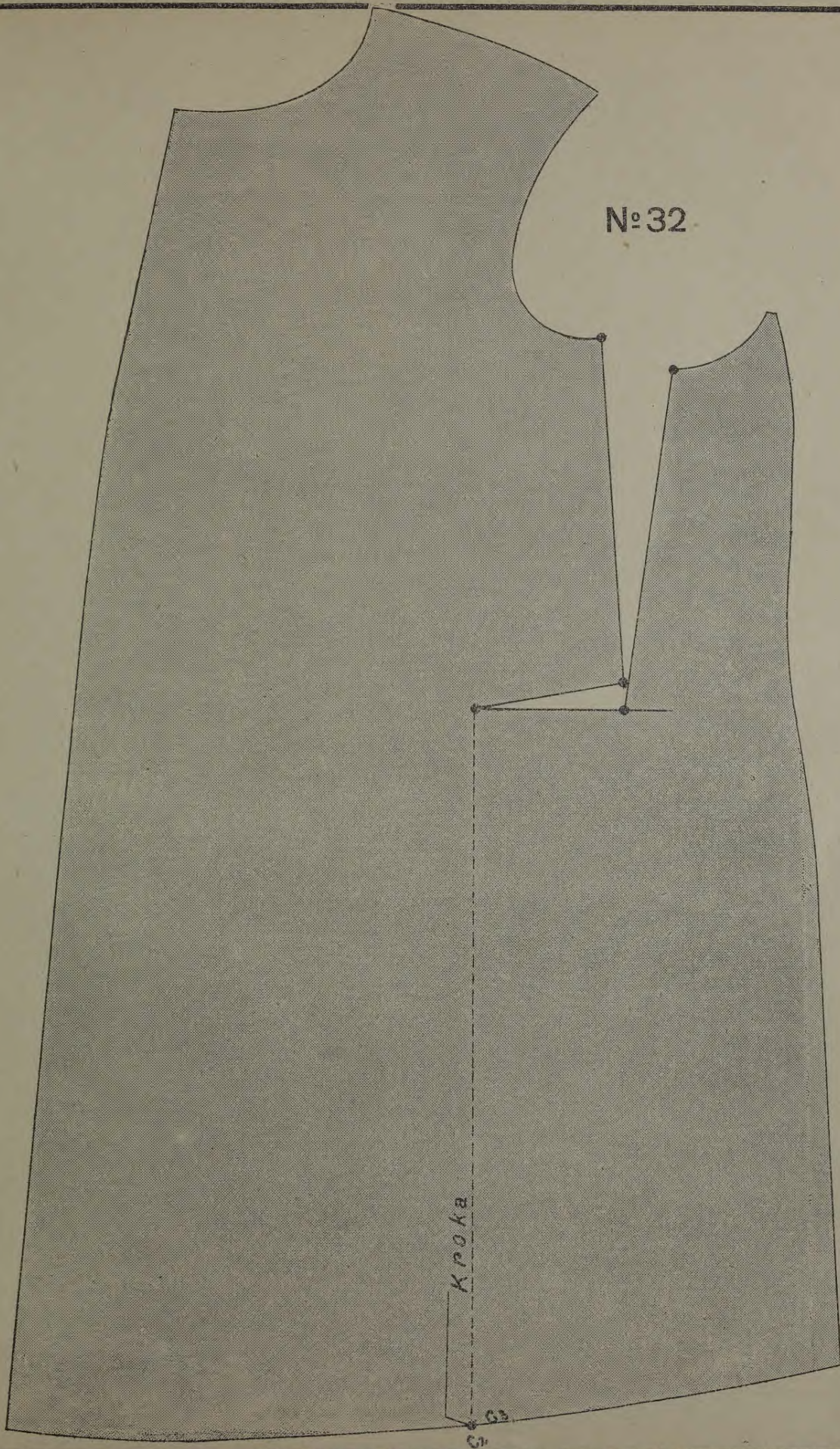
Nº 30

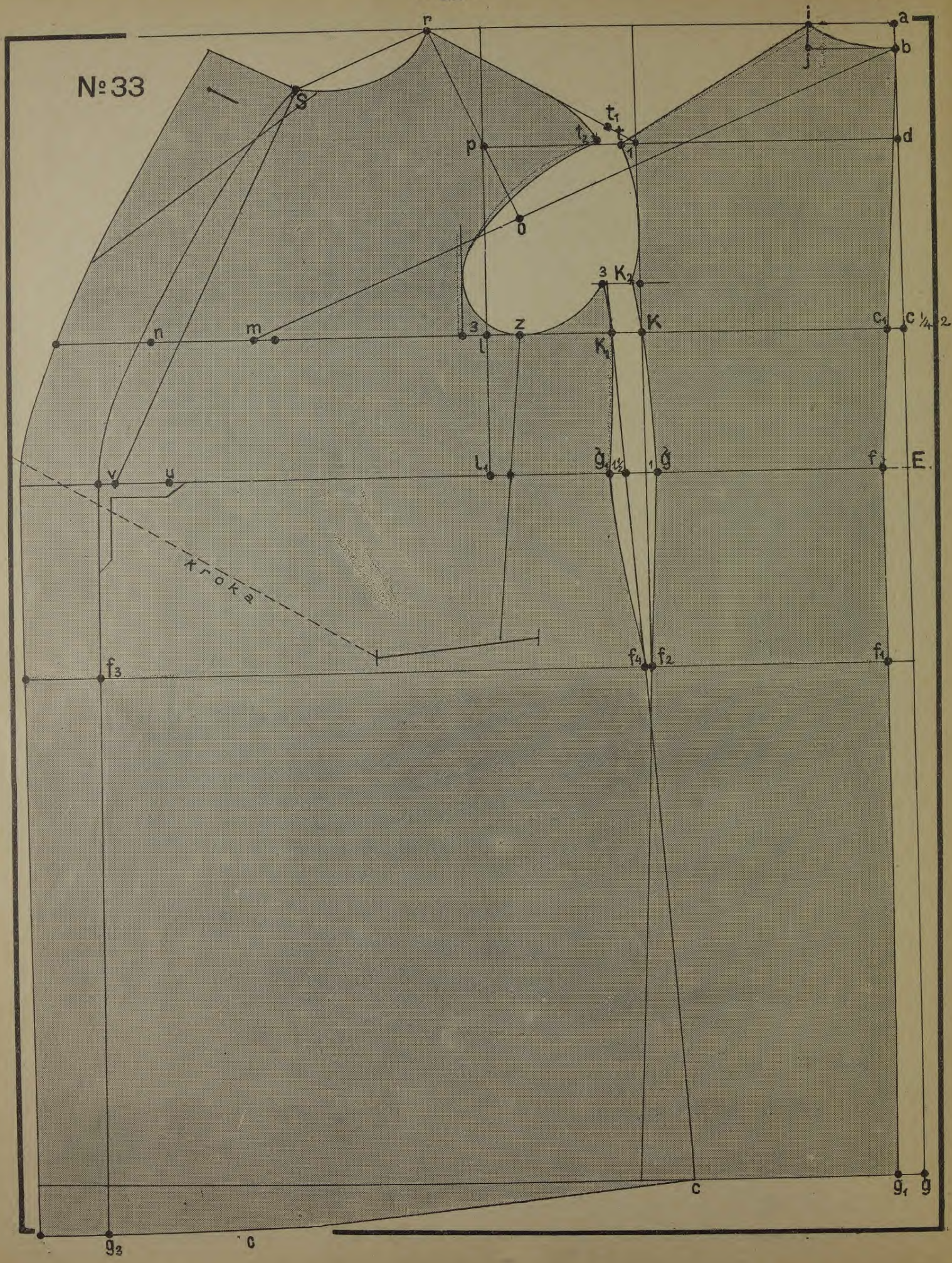
Nº 31

№ 32

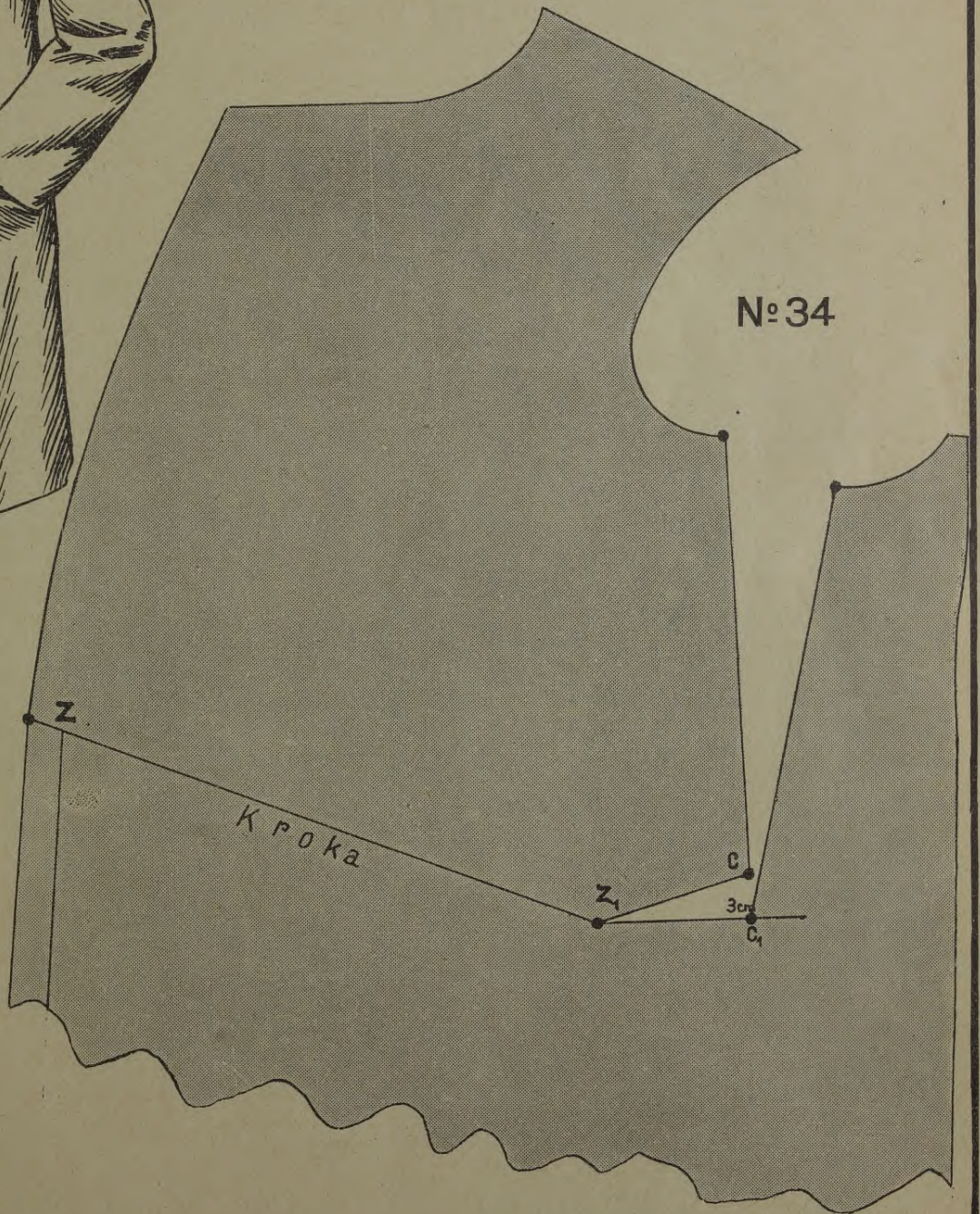

Nº 33

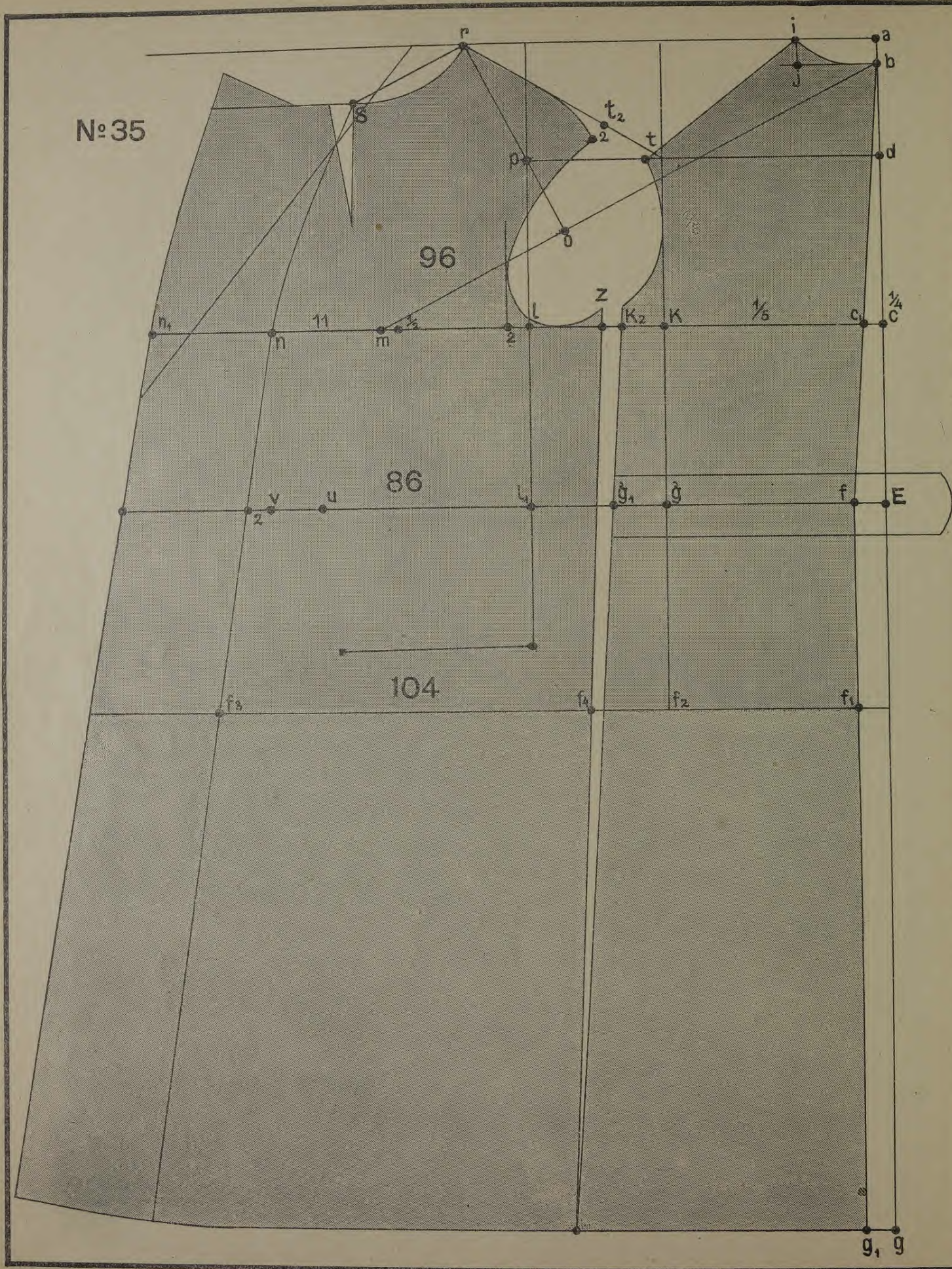

№ 33a

№ 34

Nº 35

96

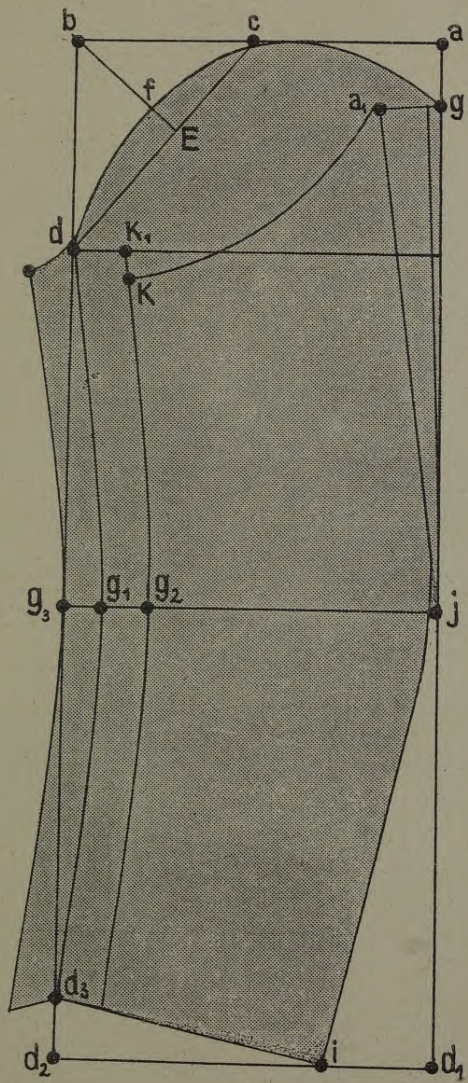
86

104

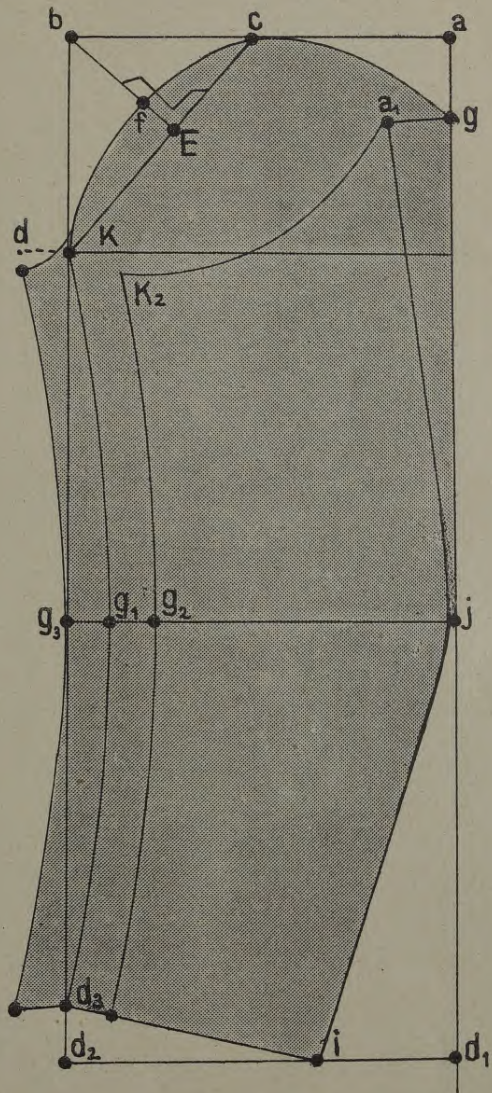
g, g

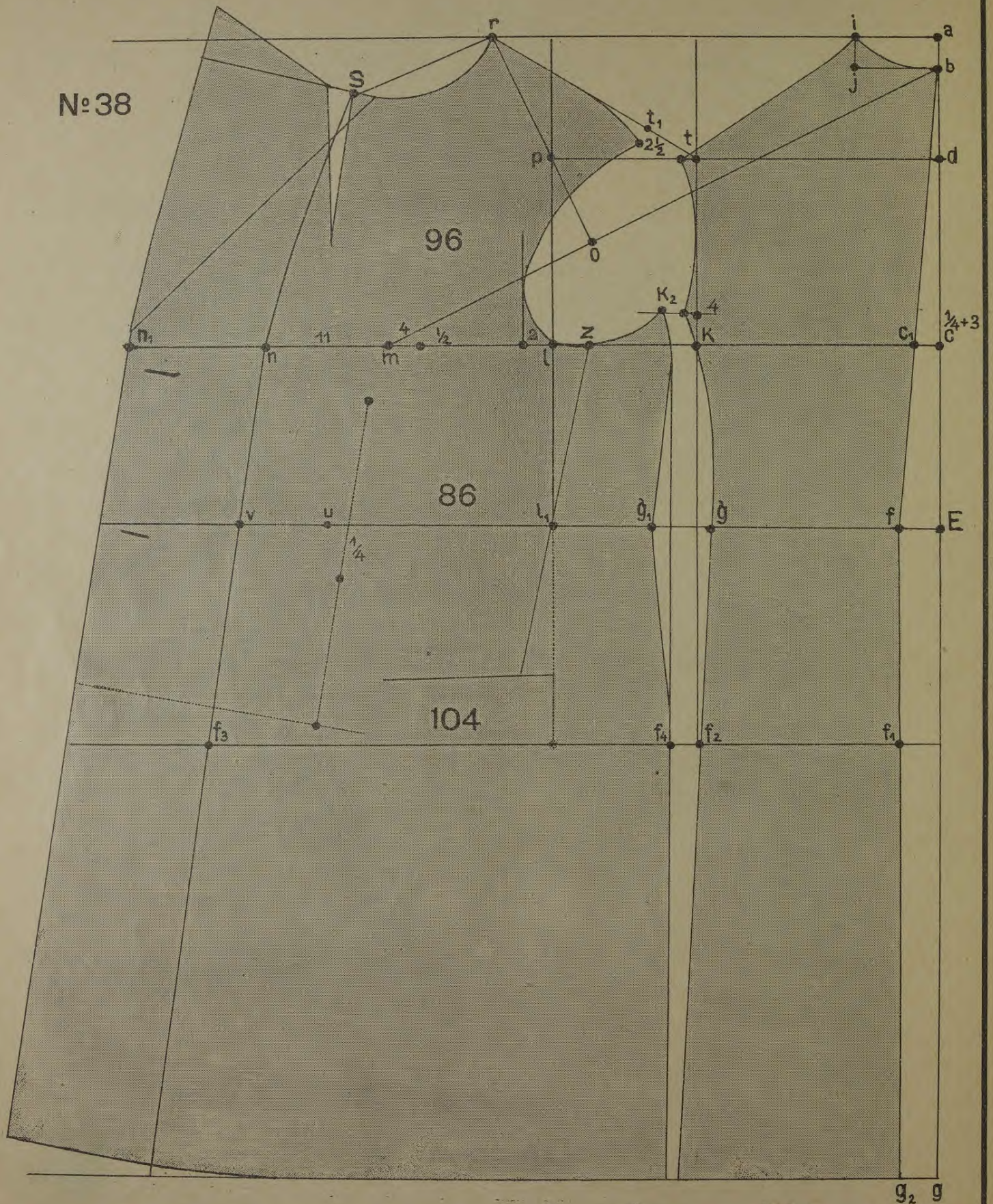
№ 36

№ 37

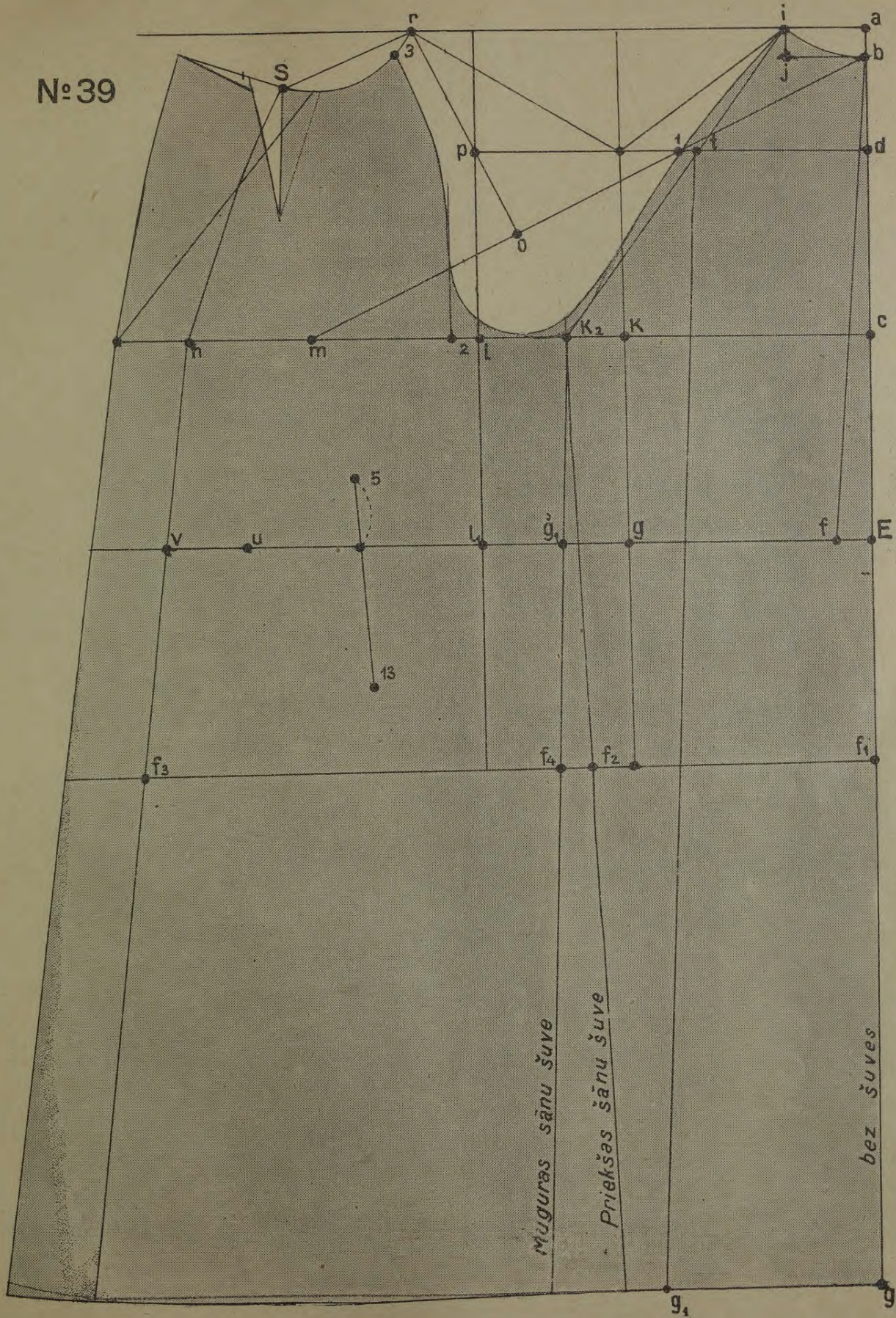

Nº 38

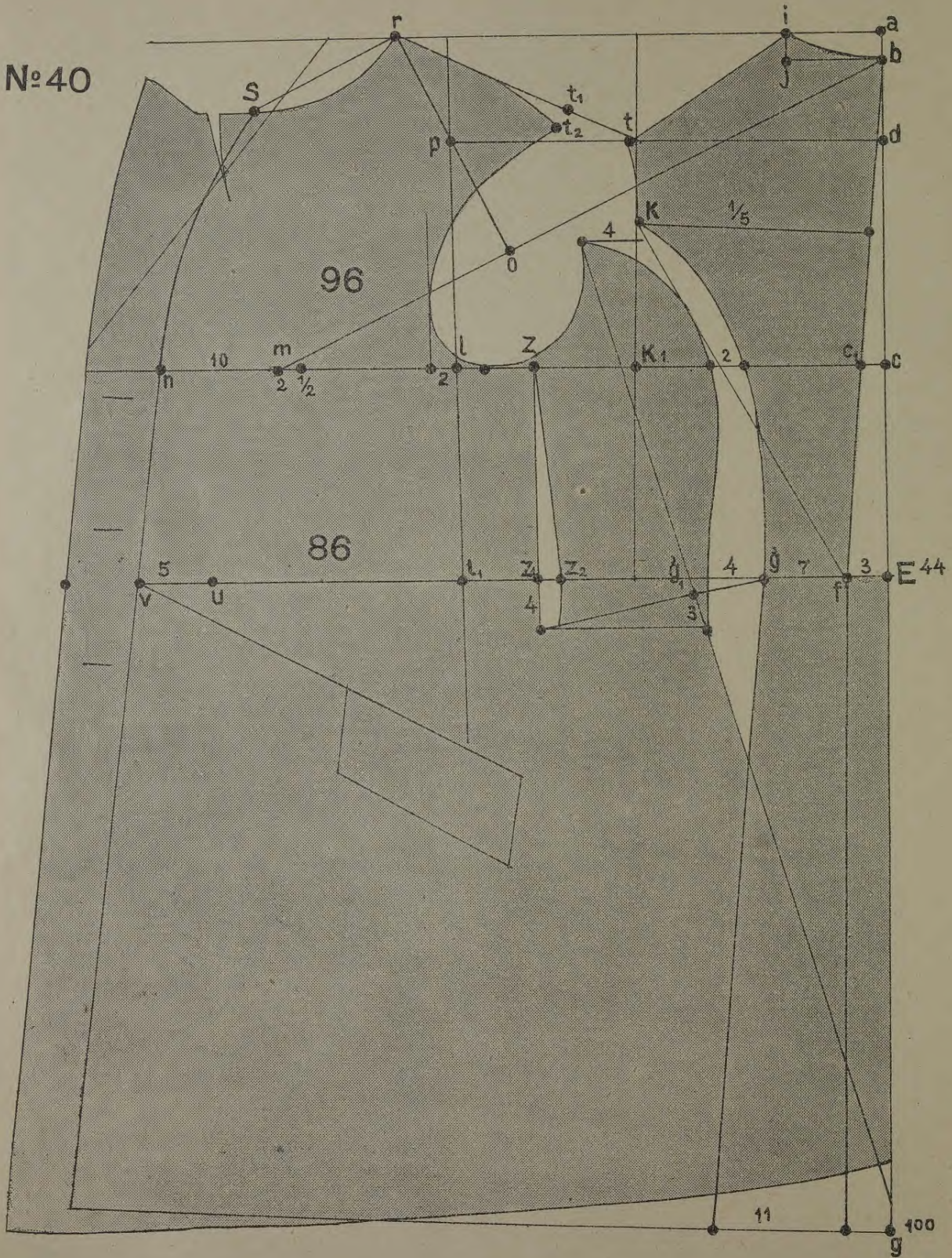

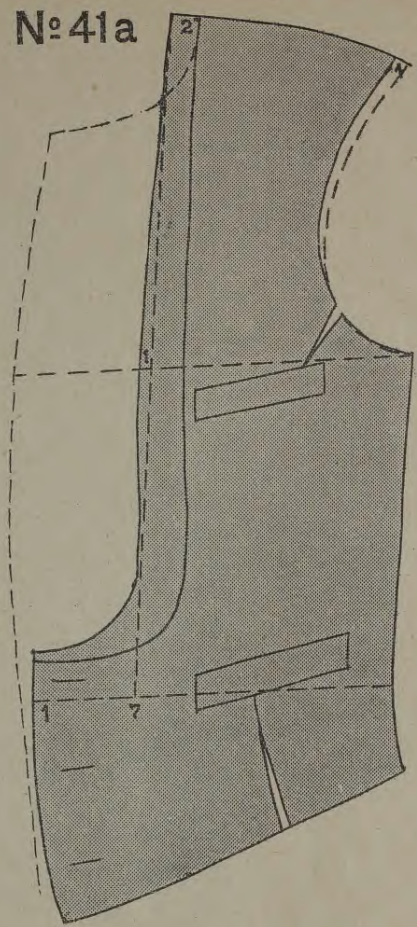
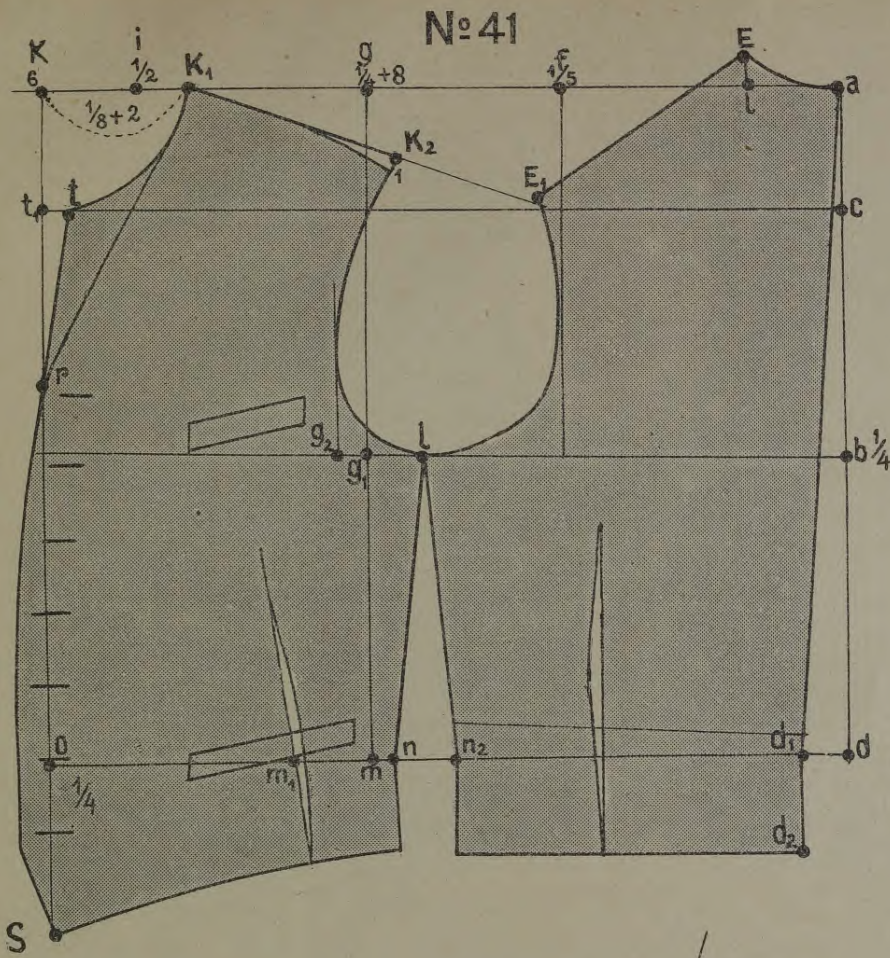
g_2 g

Nº 39

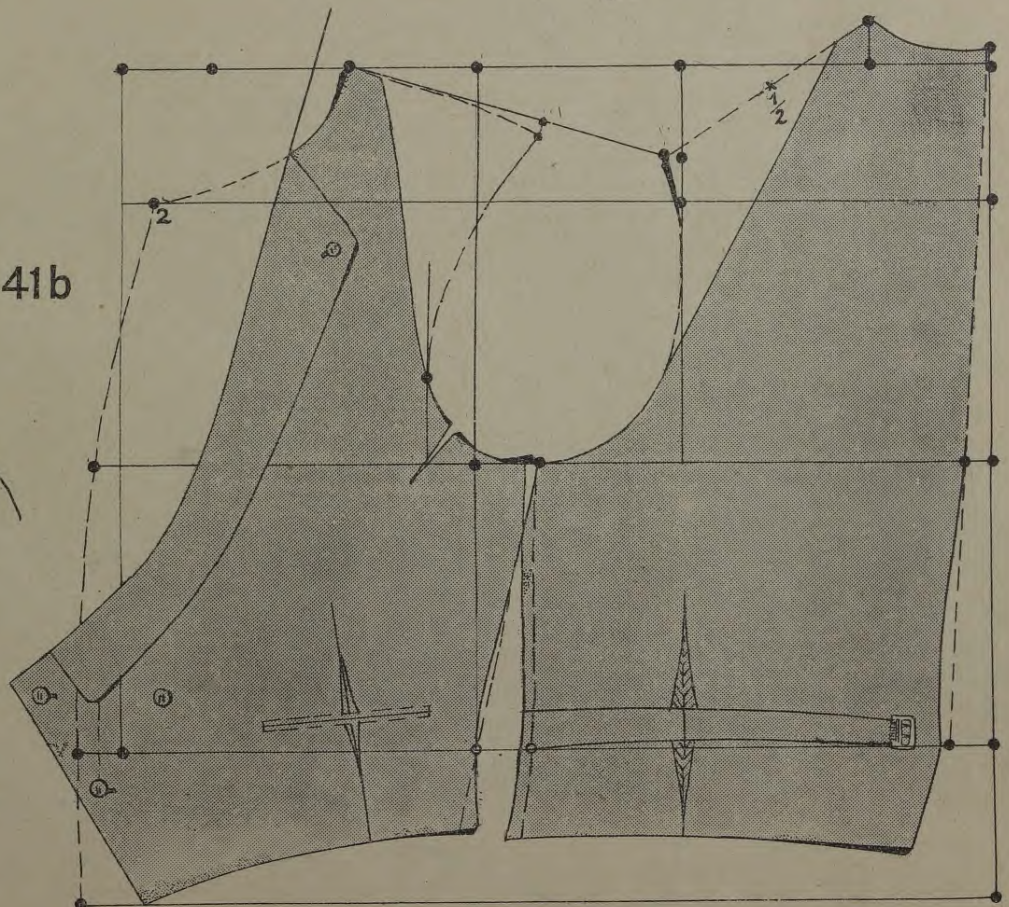

Nº 40

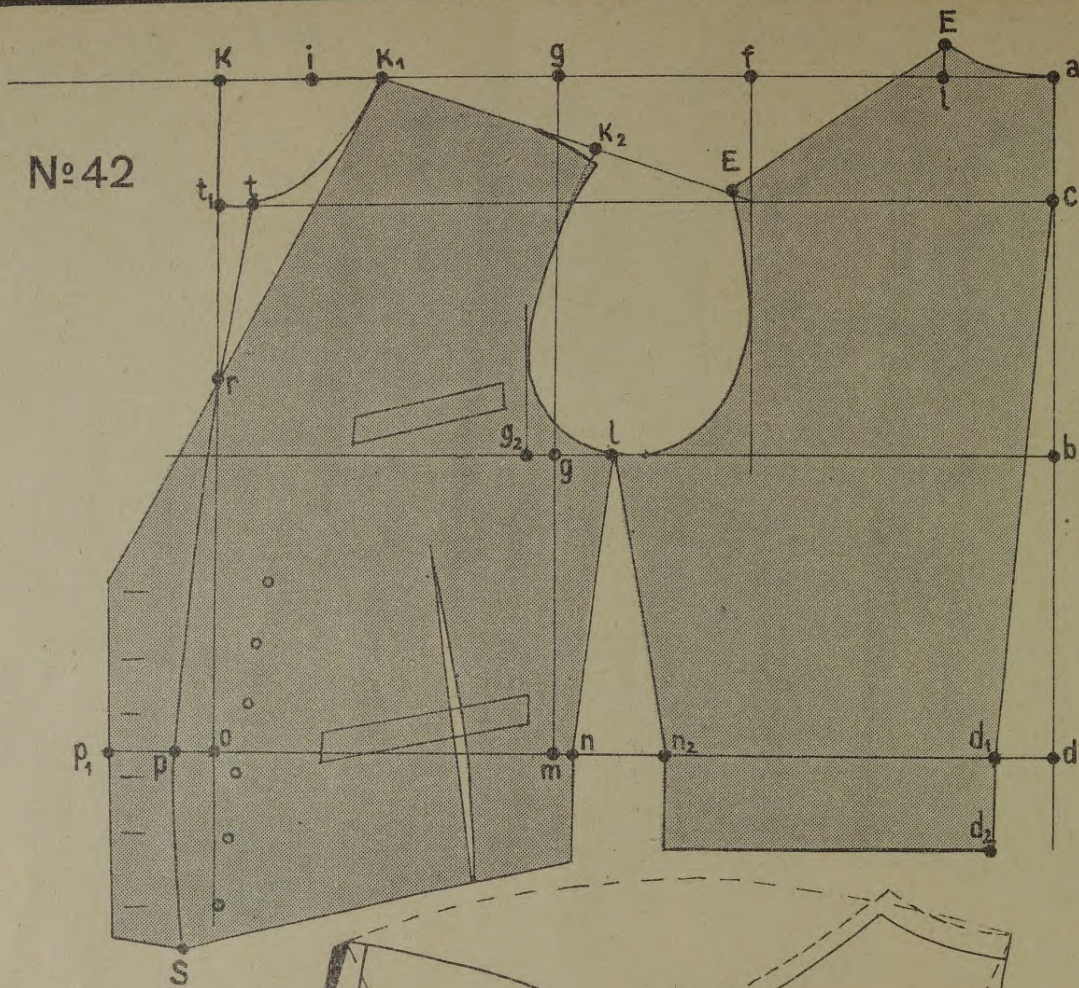

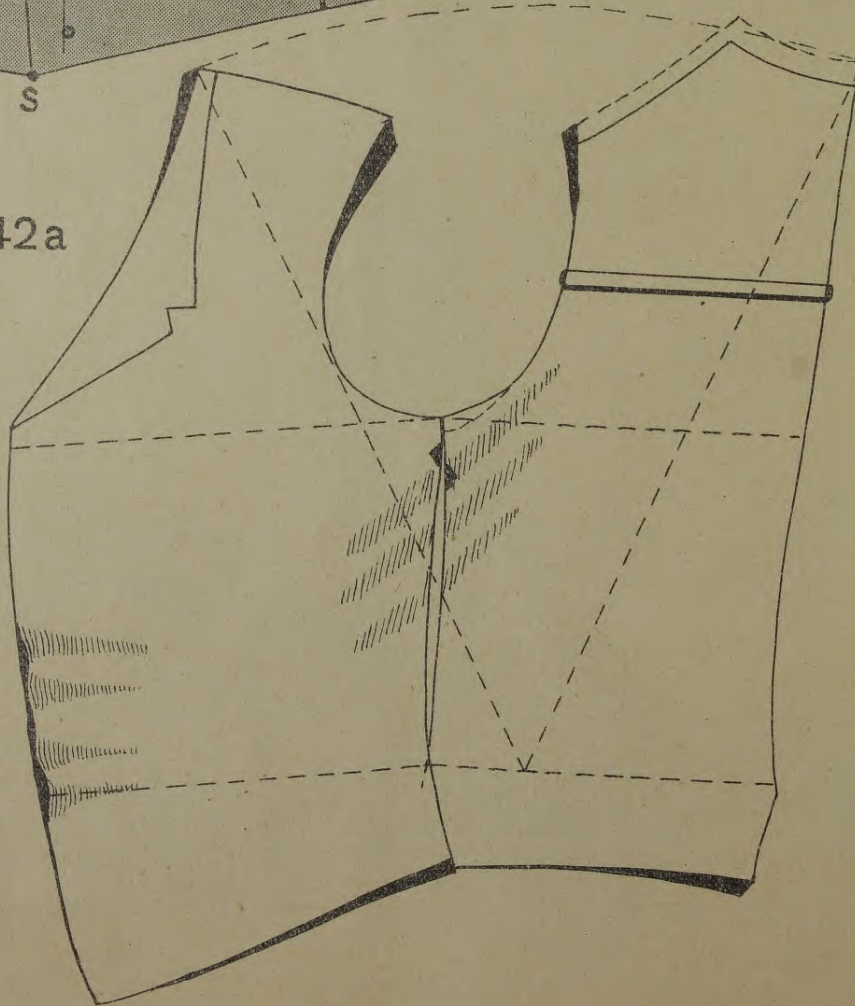
Nº 41b

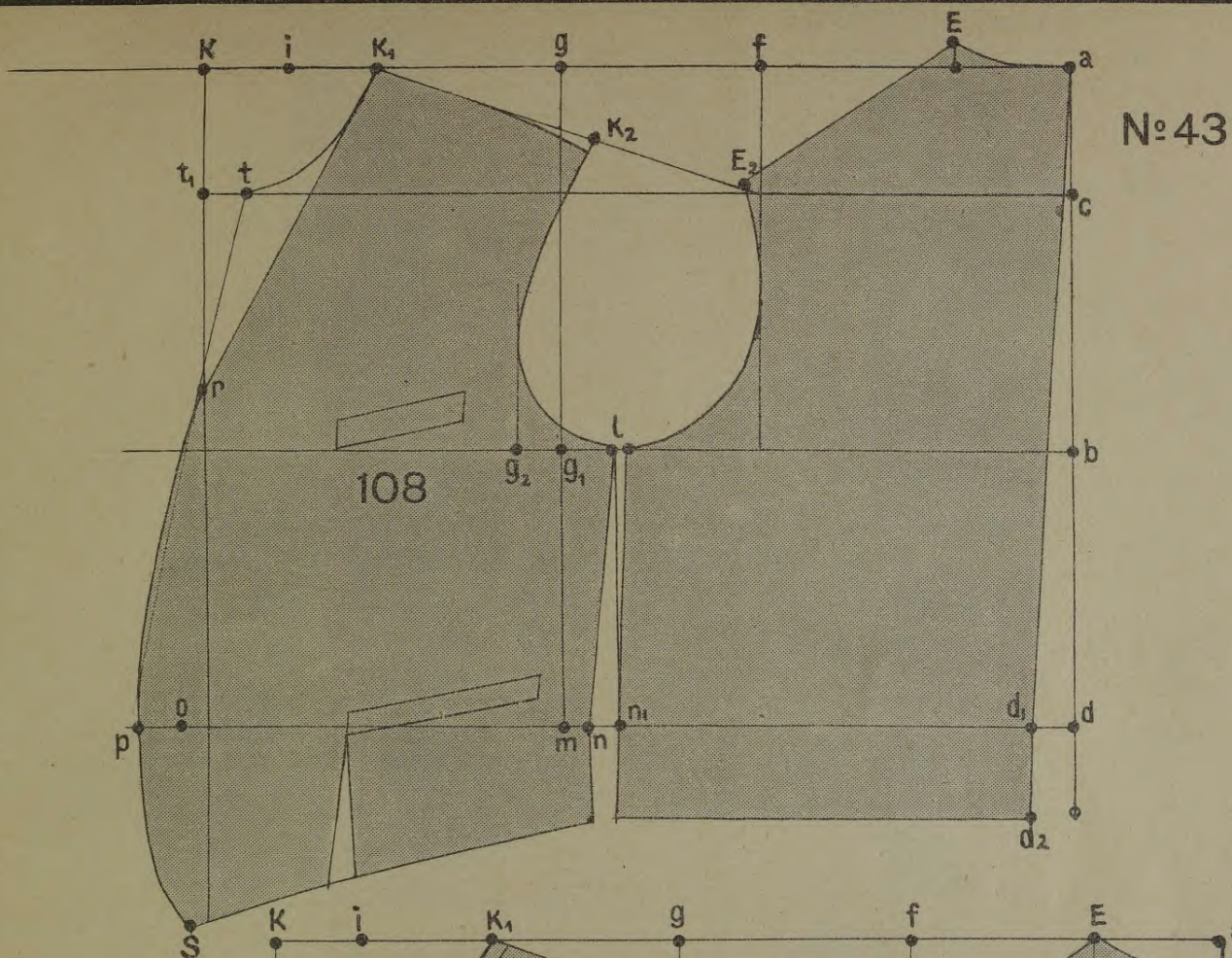

Nº 42

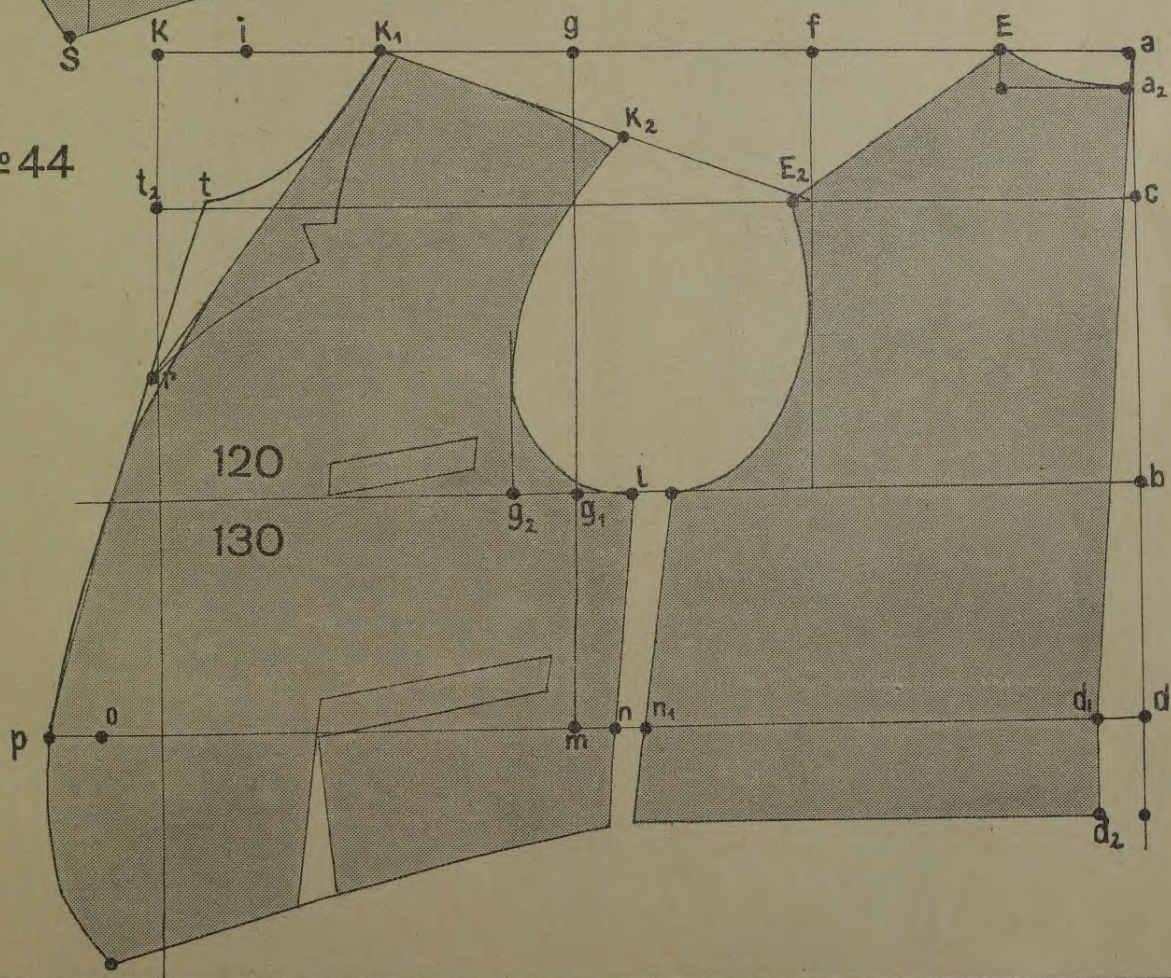

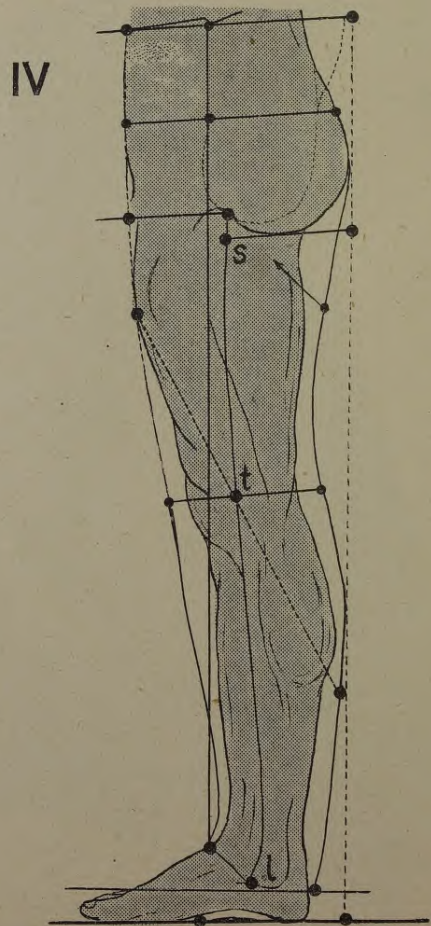
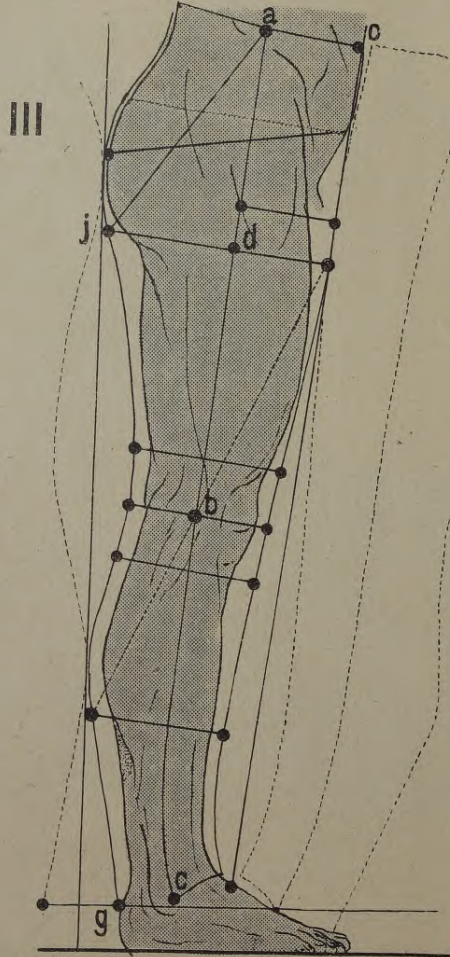
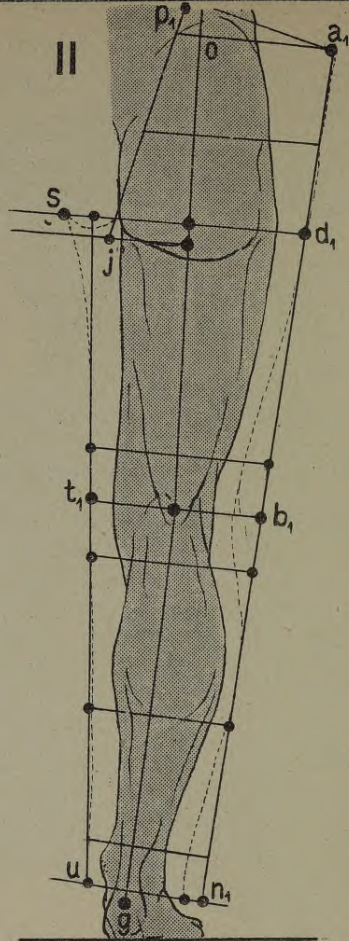
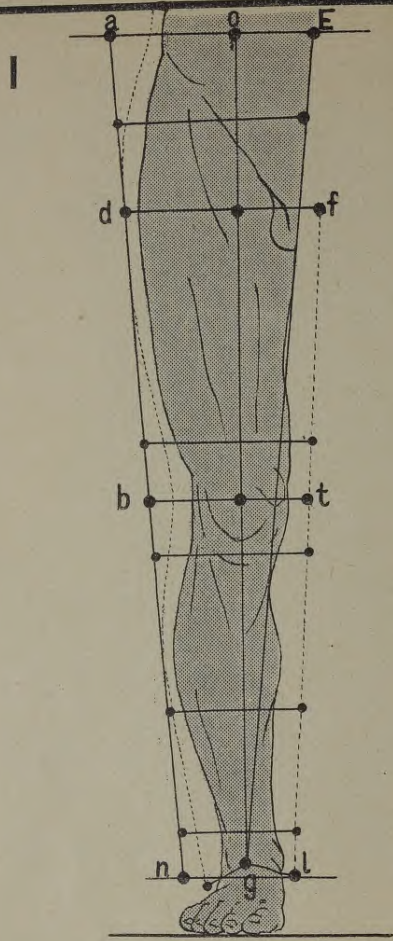
Nº 42a

Nº 44

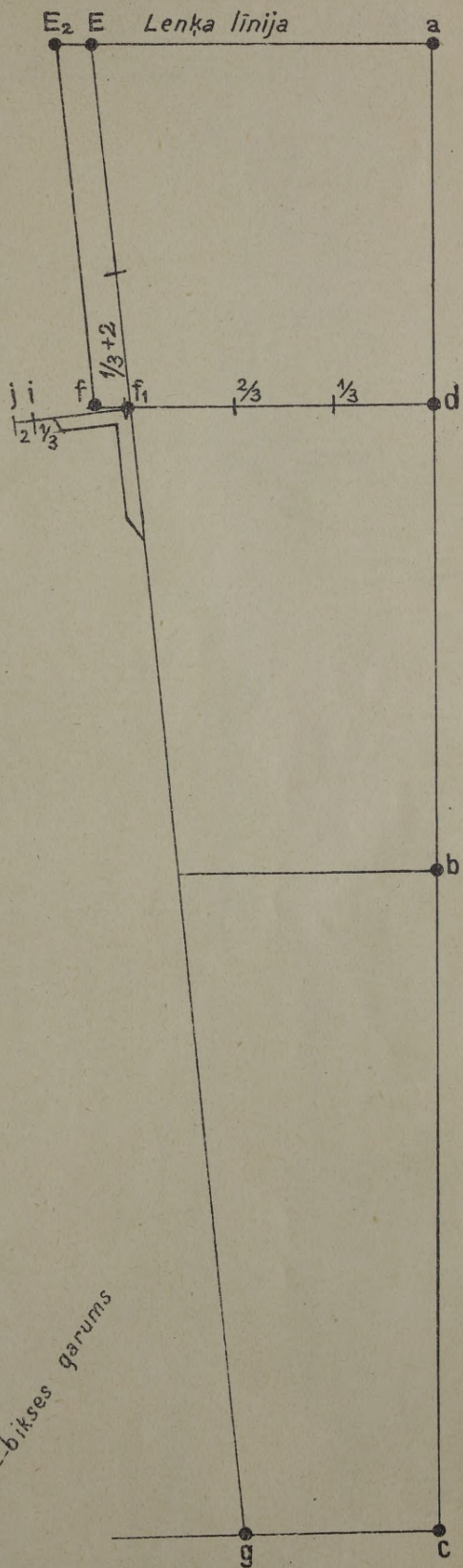
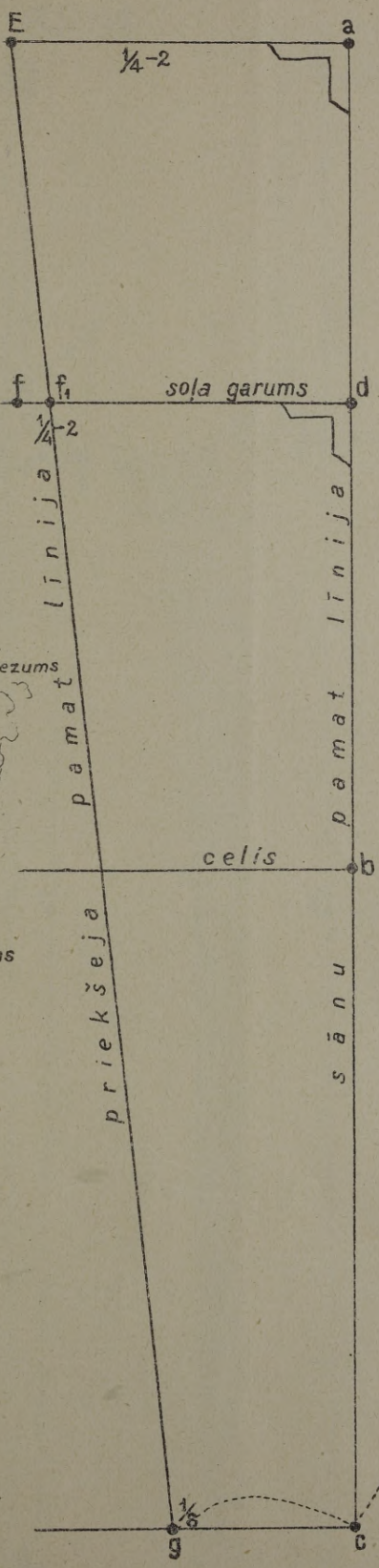
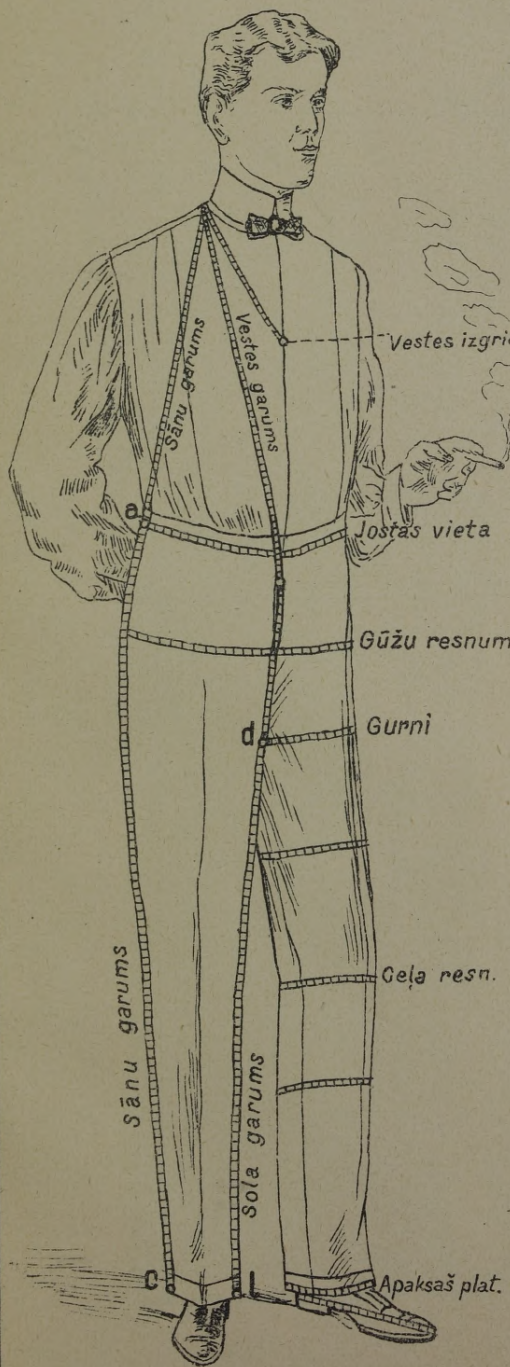

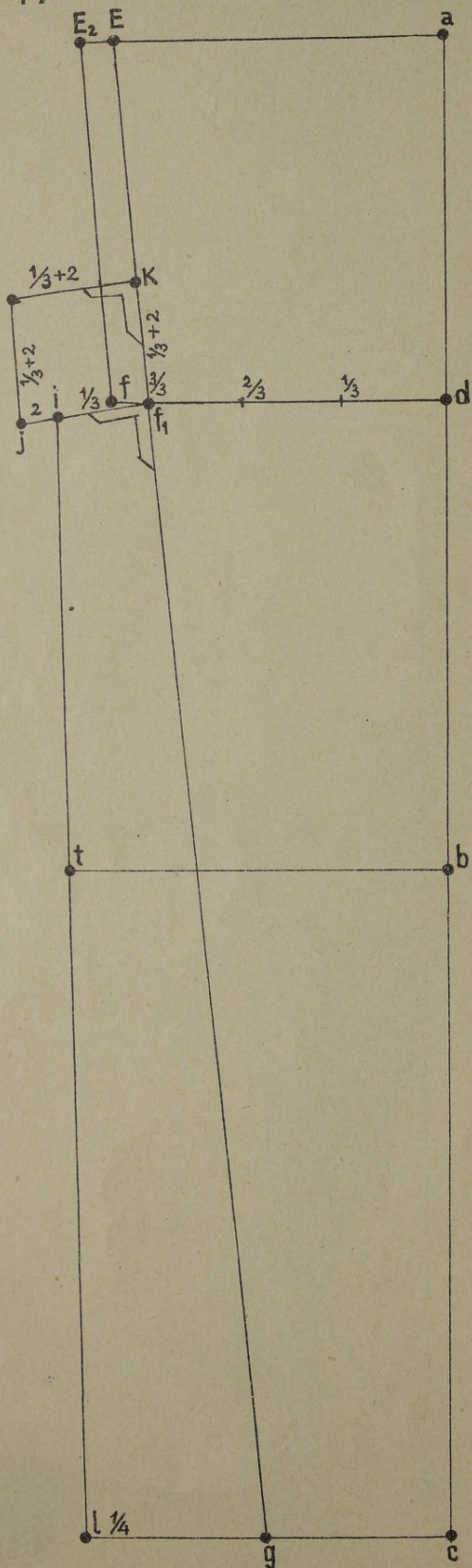

Nº 45

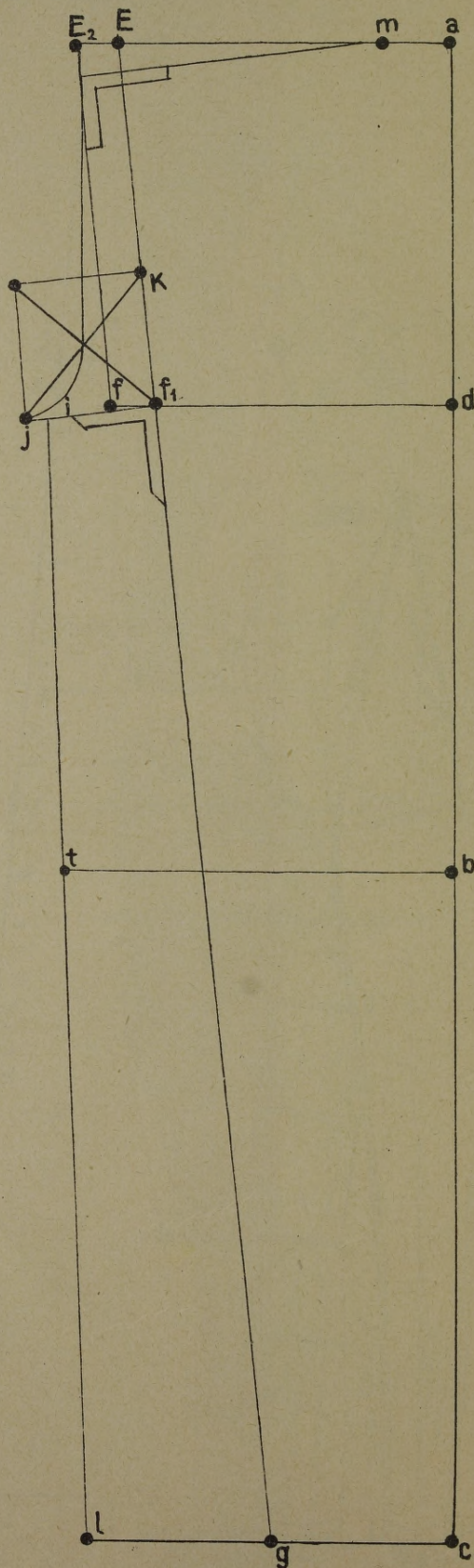
Nº 46

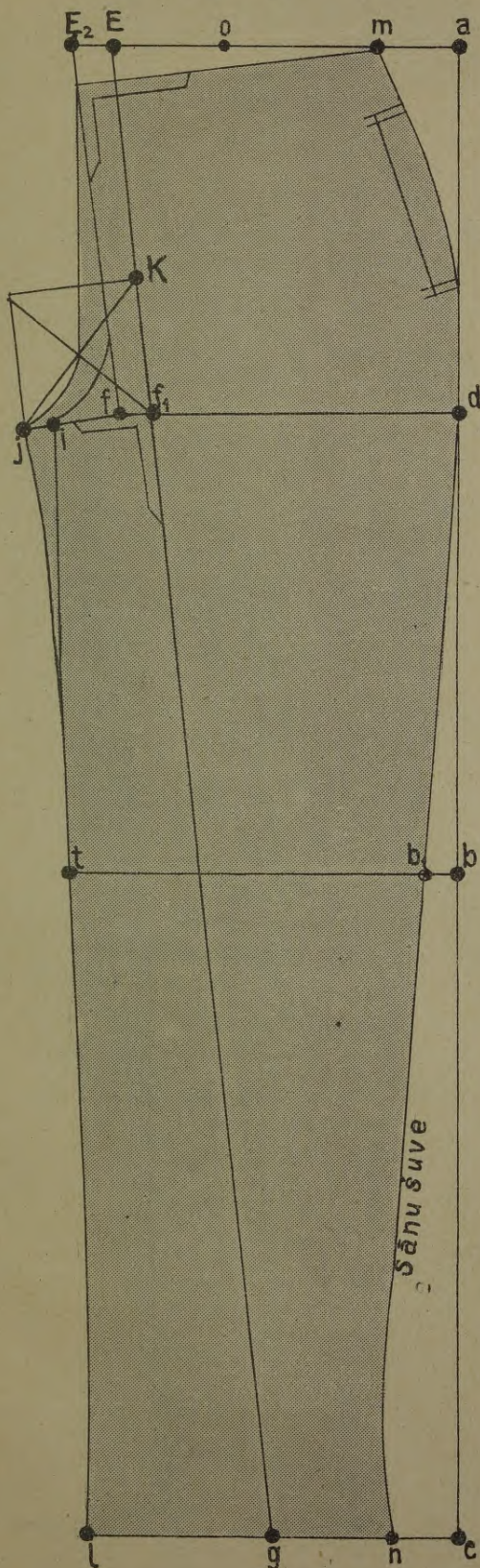
Nº 47

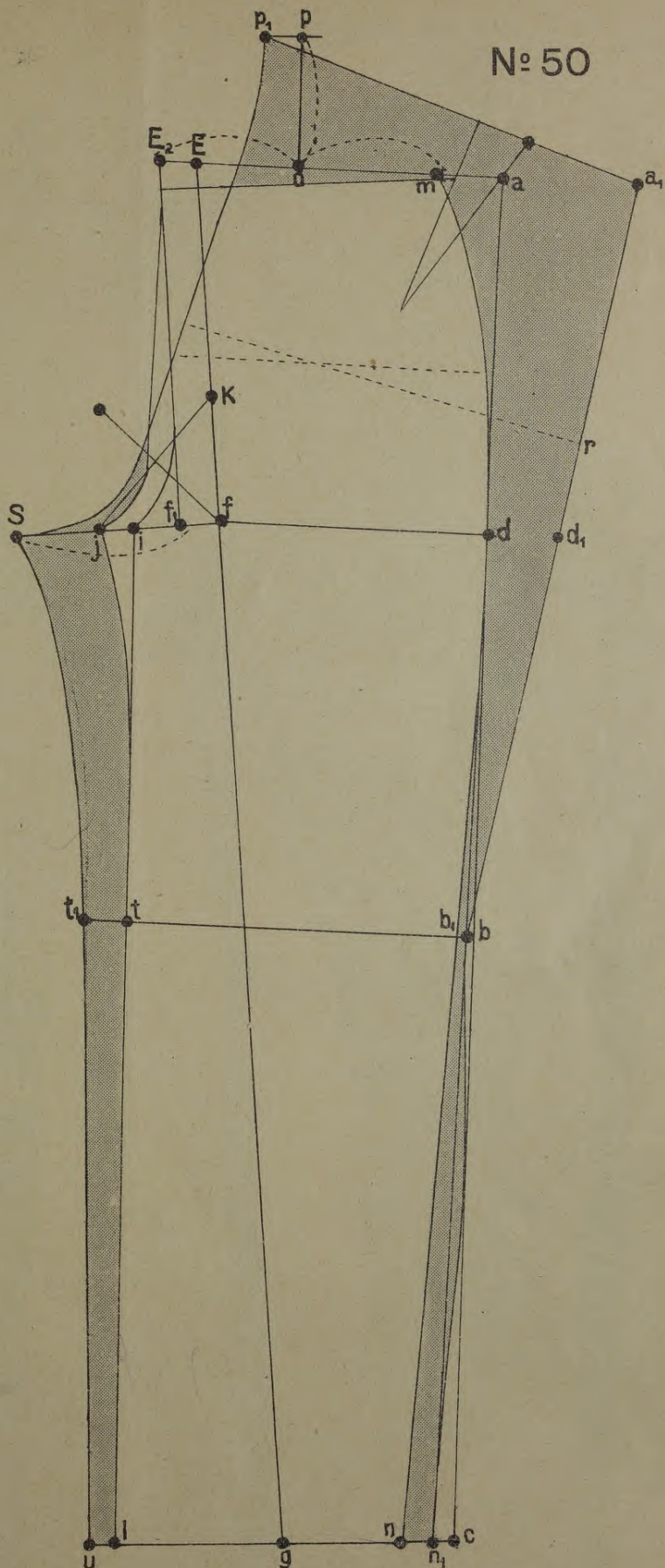
Nº 48

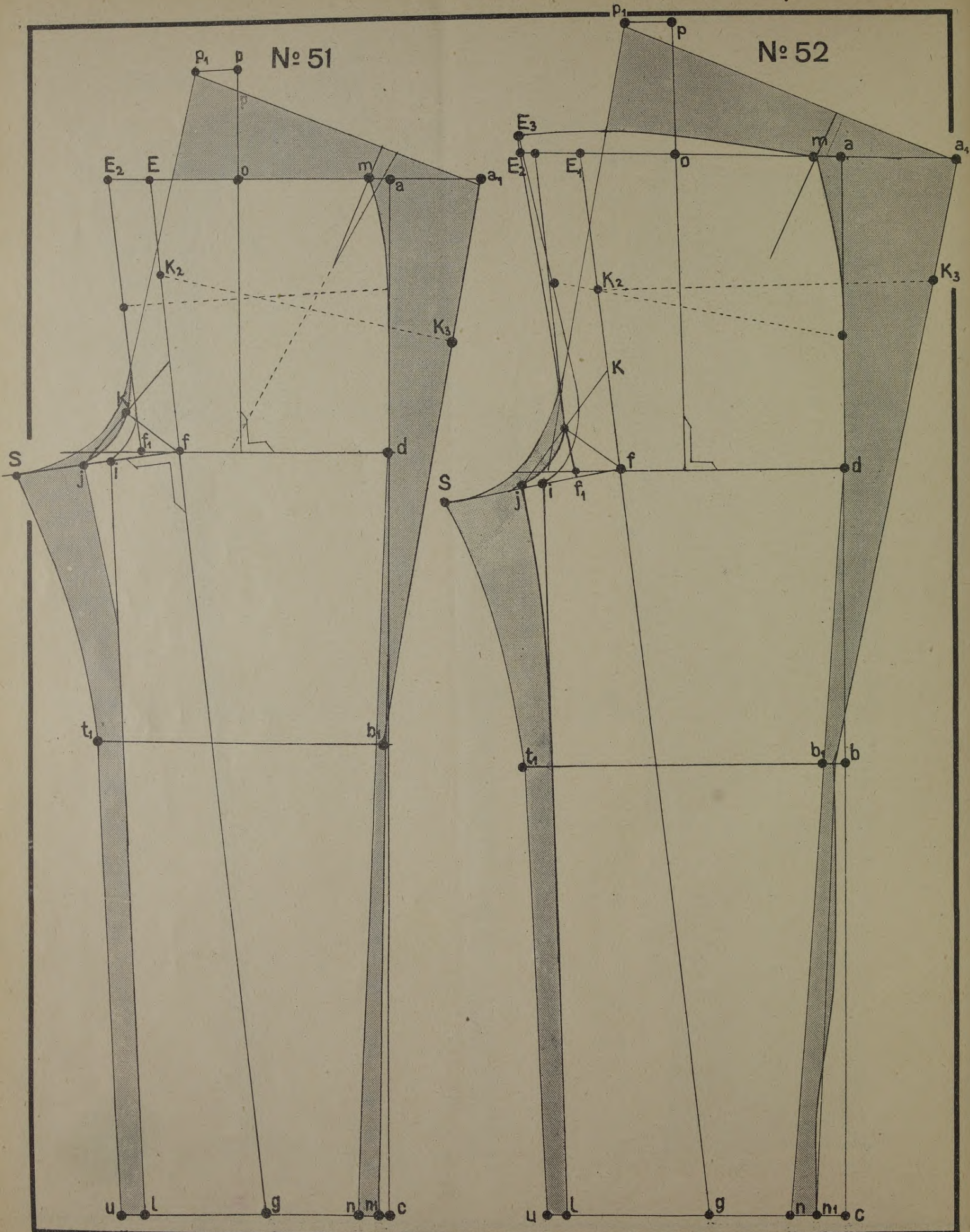

Nº 49

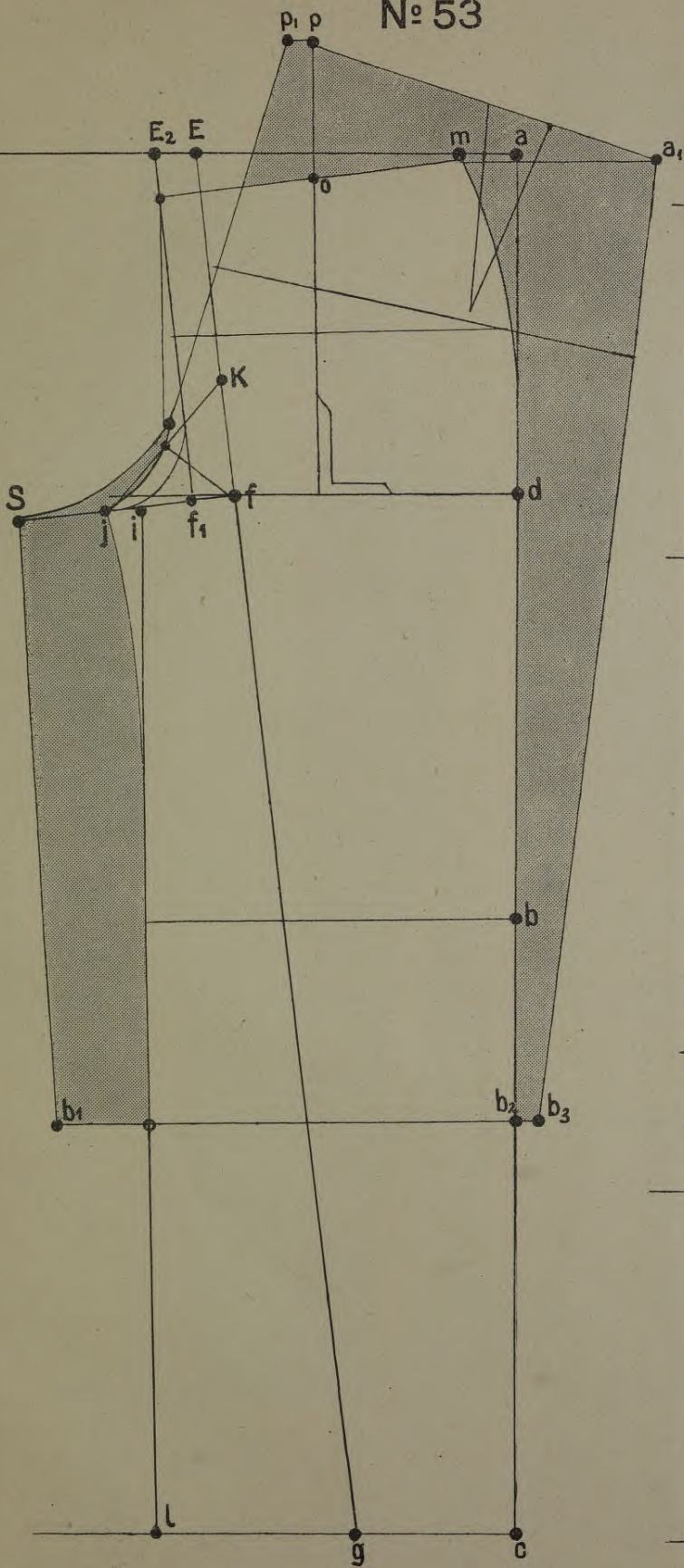

Nº 50

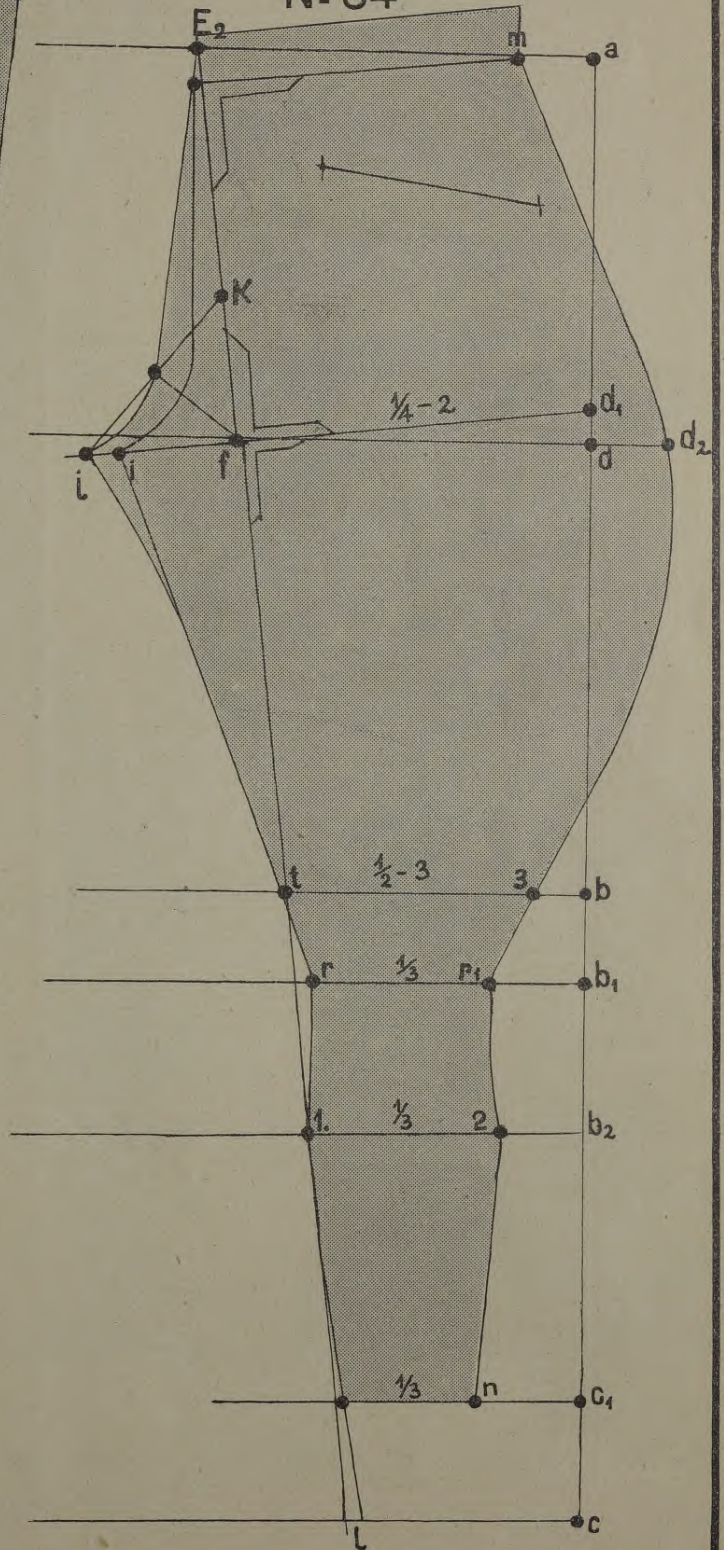

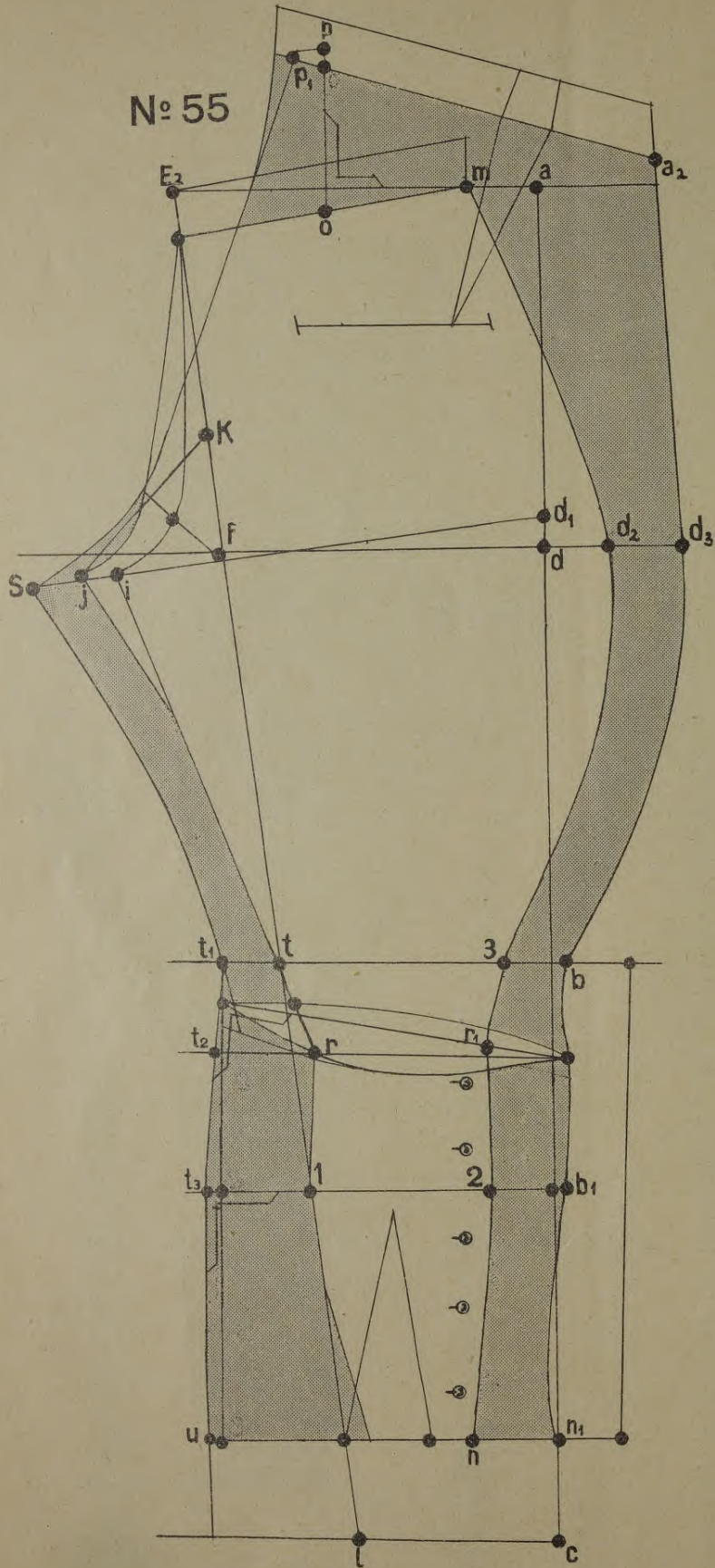
Nº 53

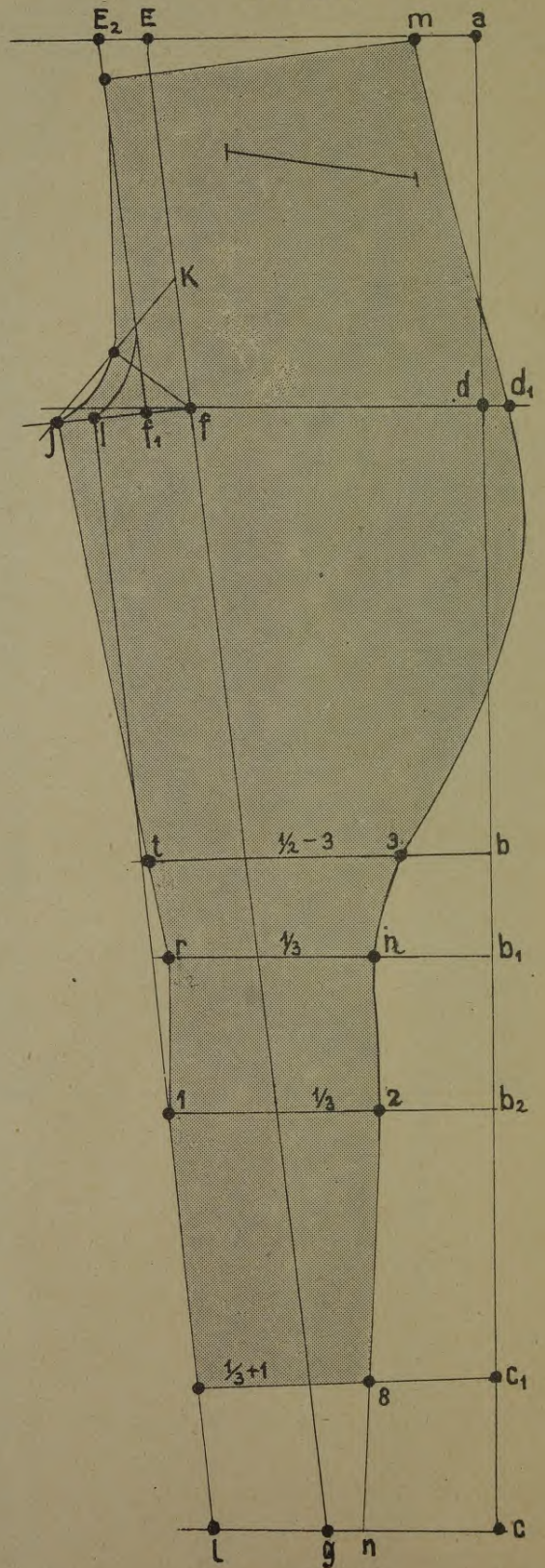
Nº 54

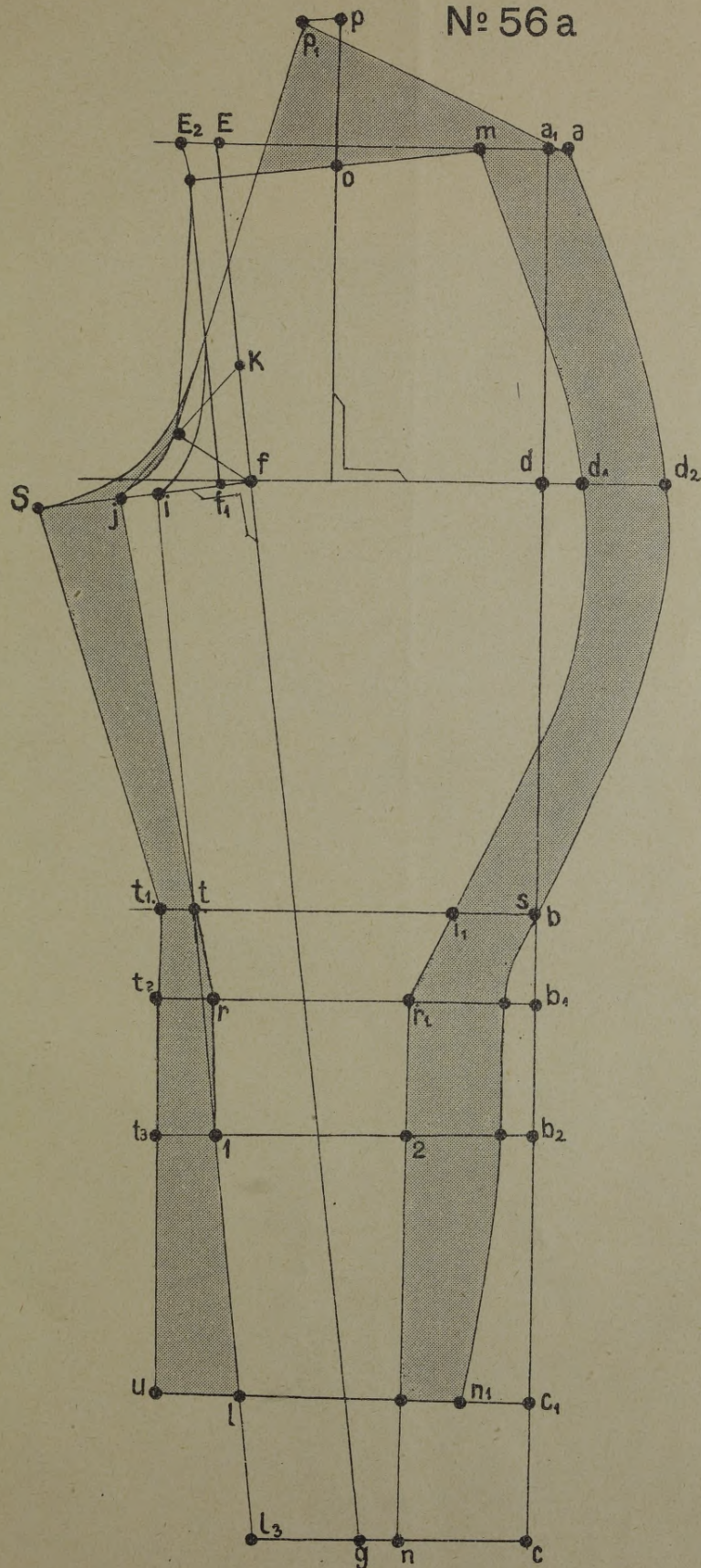
№ 55

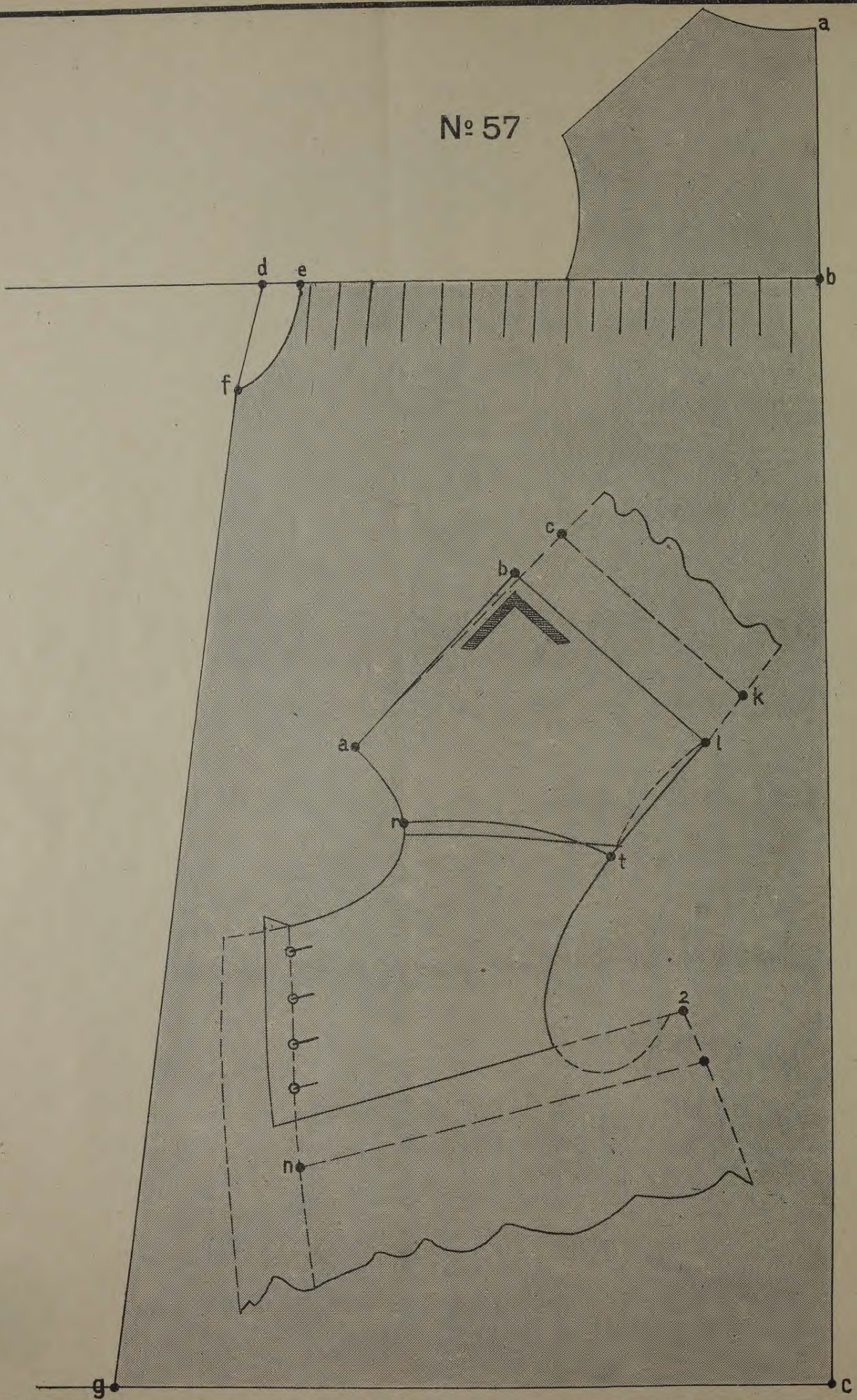
№ 56

Nº 56 a

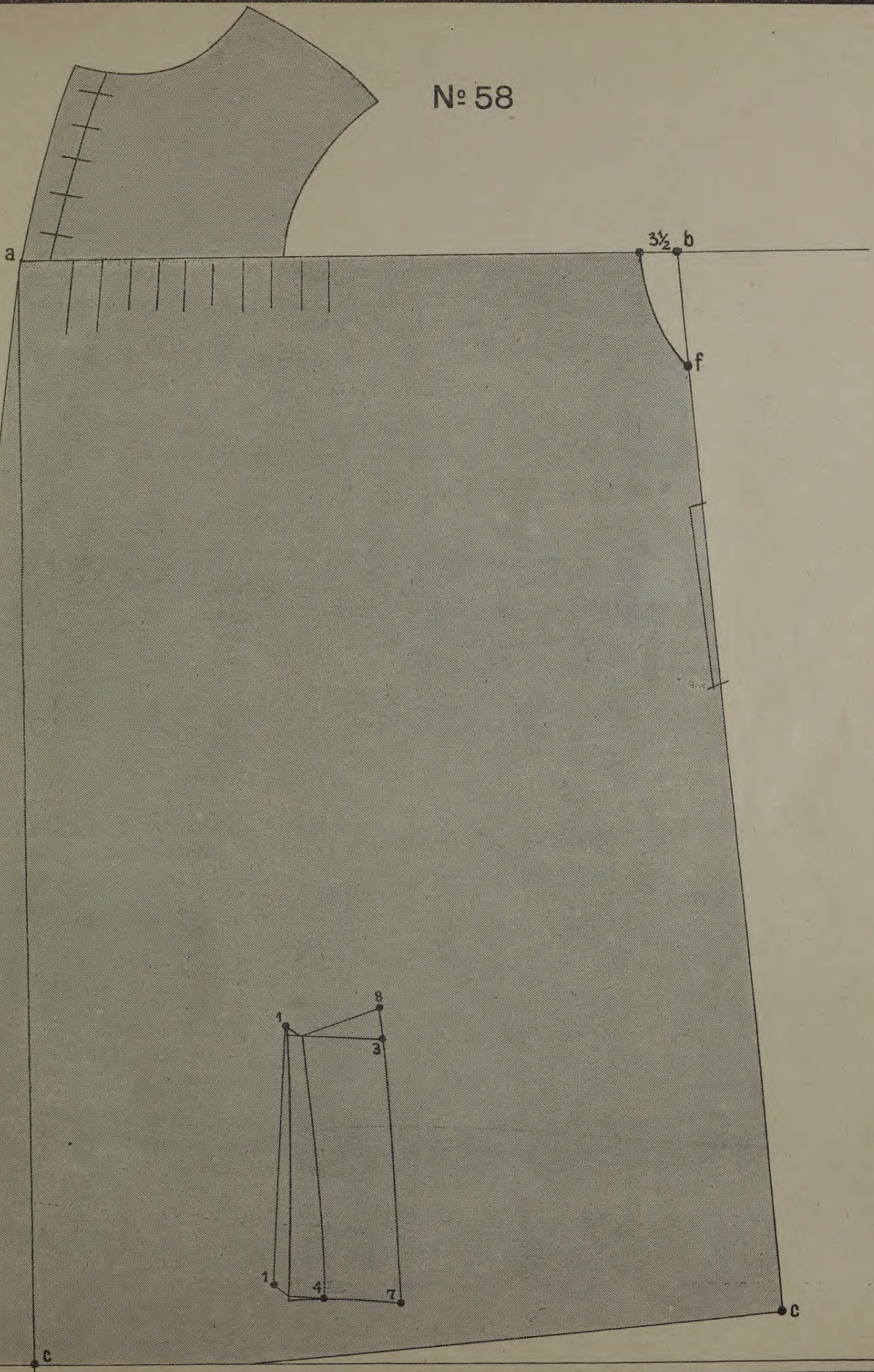

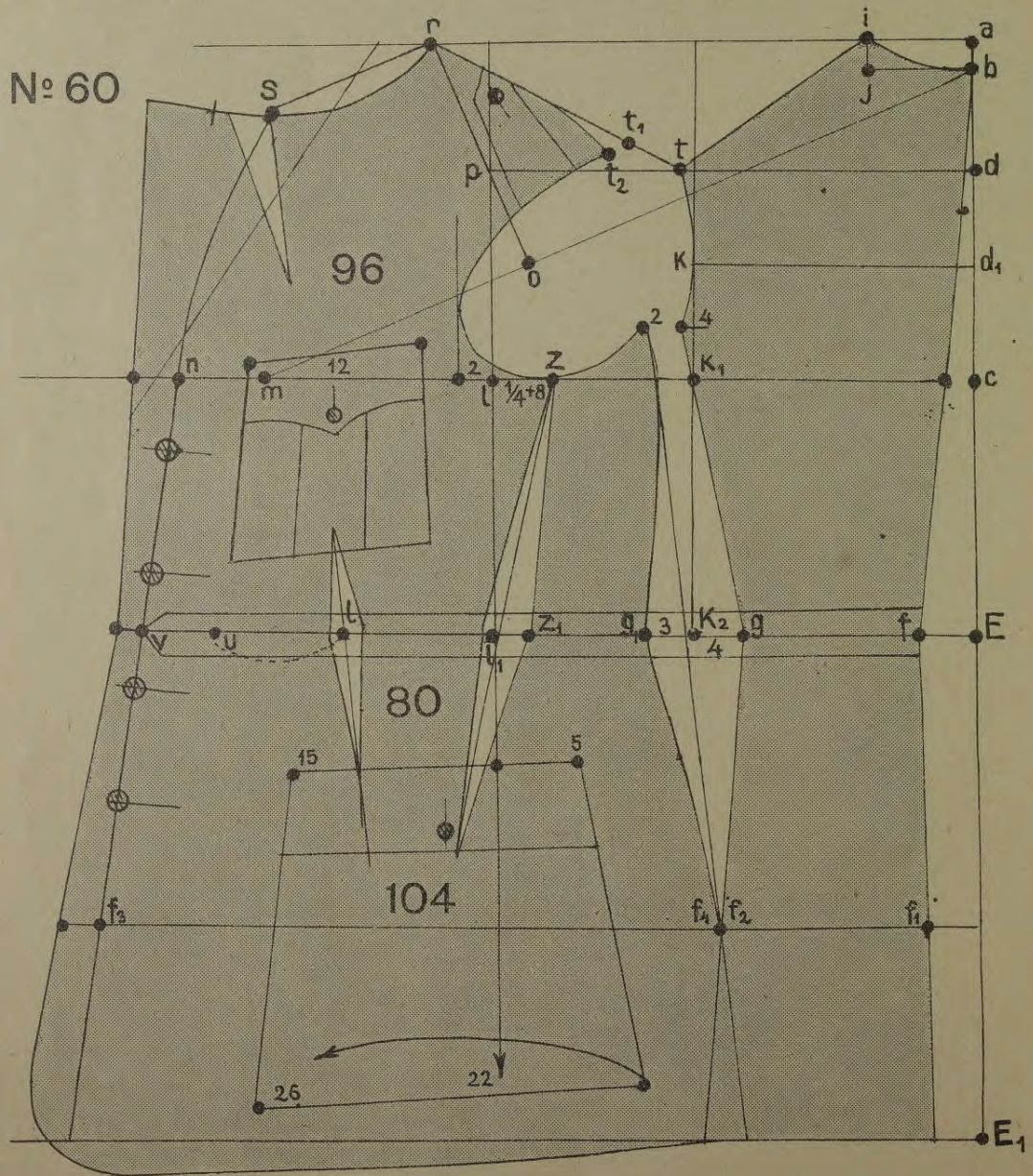
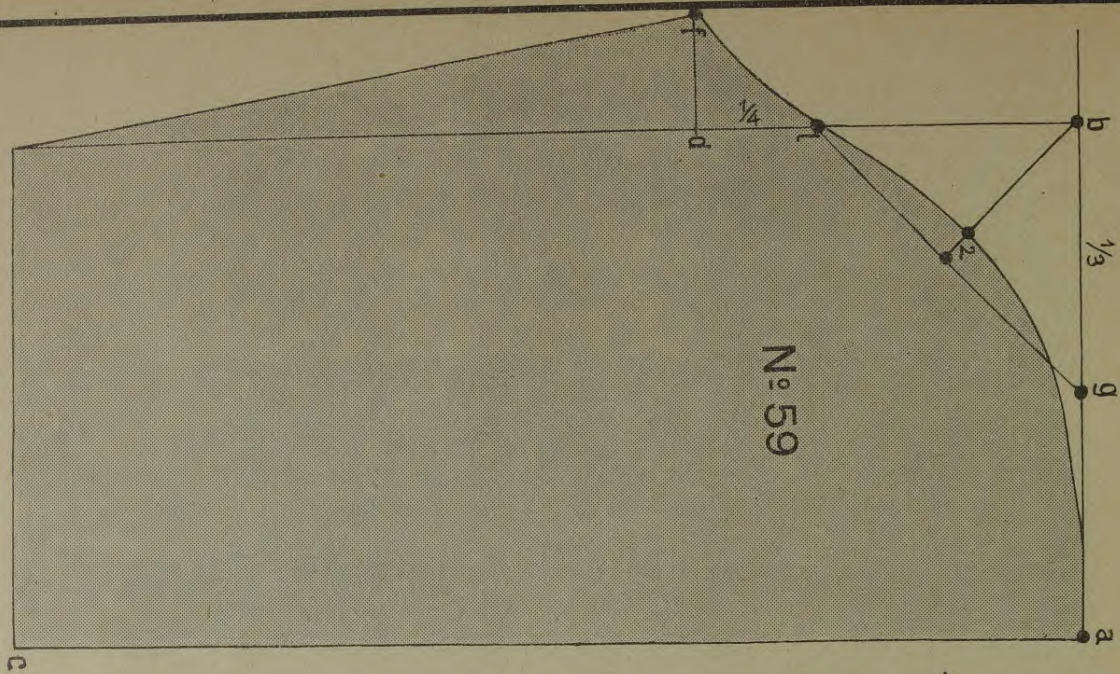
Nº 57

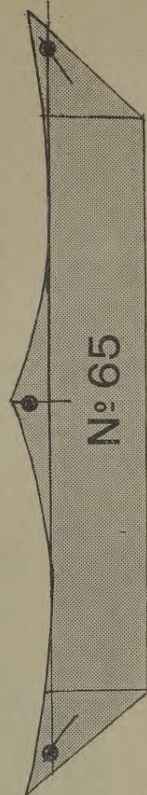
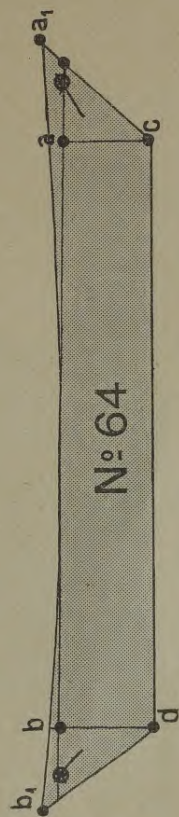
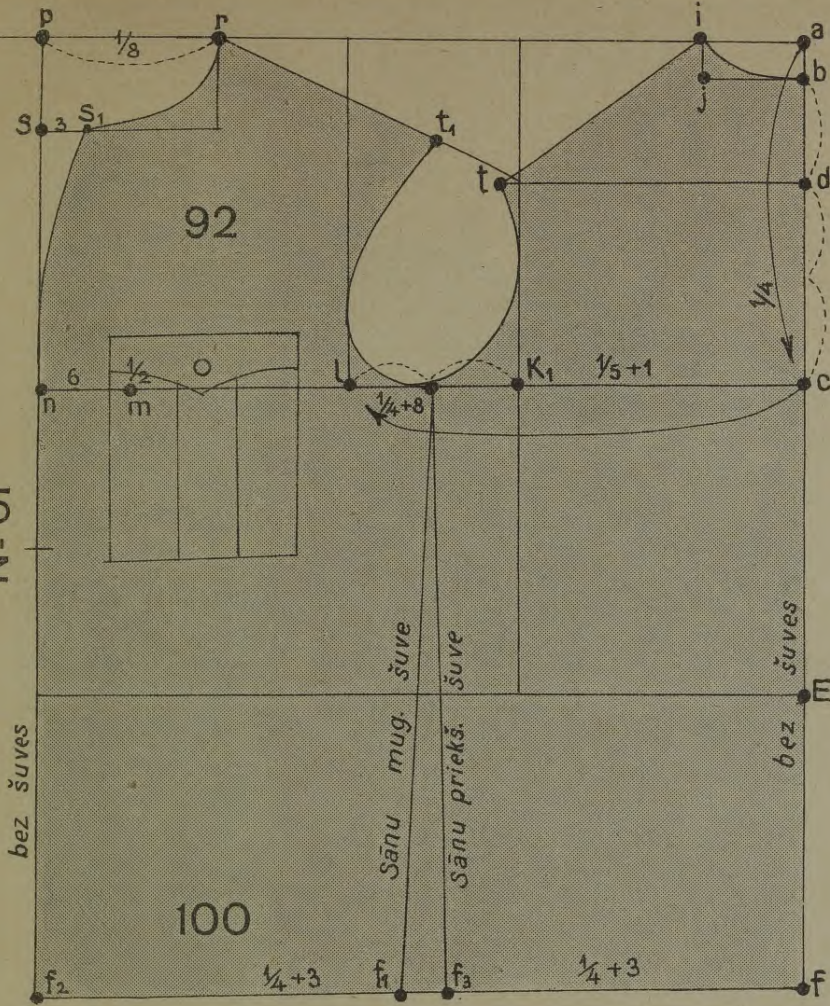

Nº 58

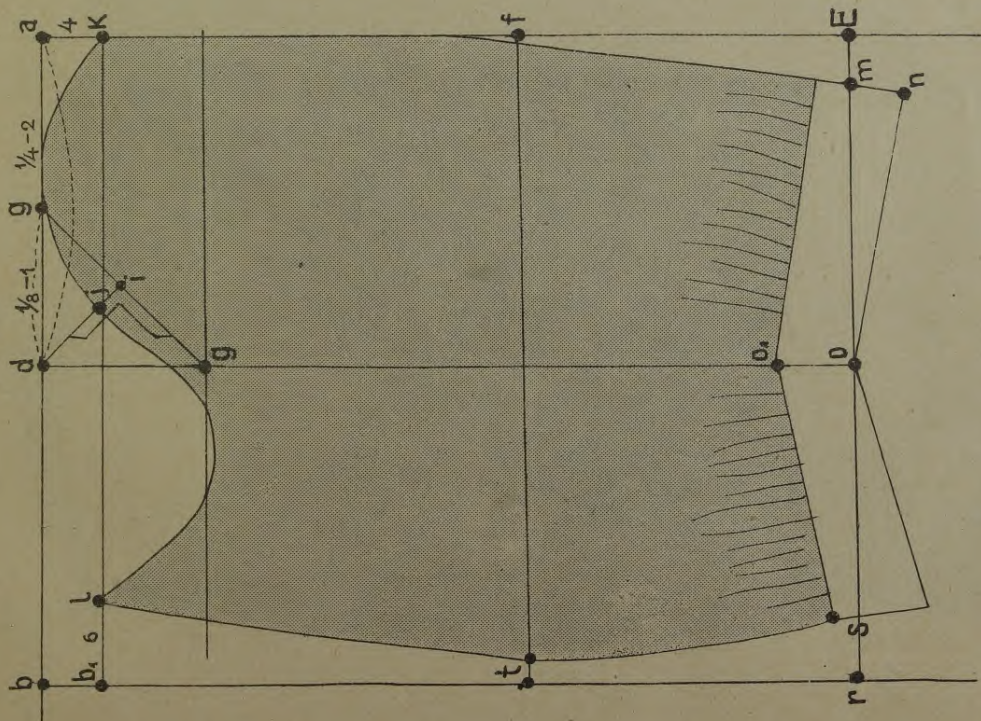

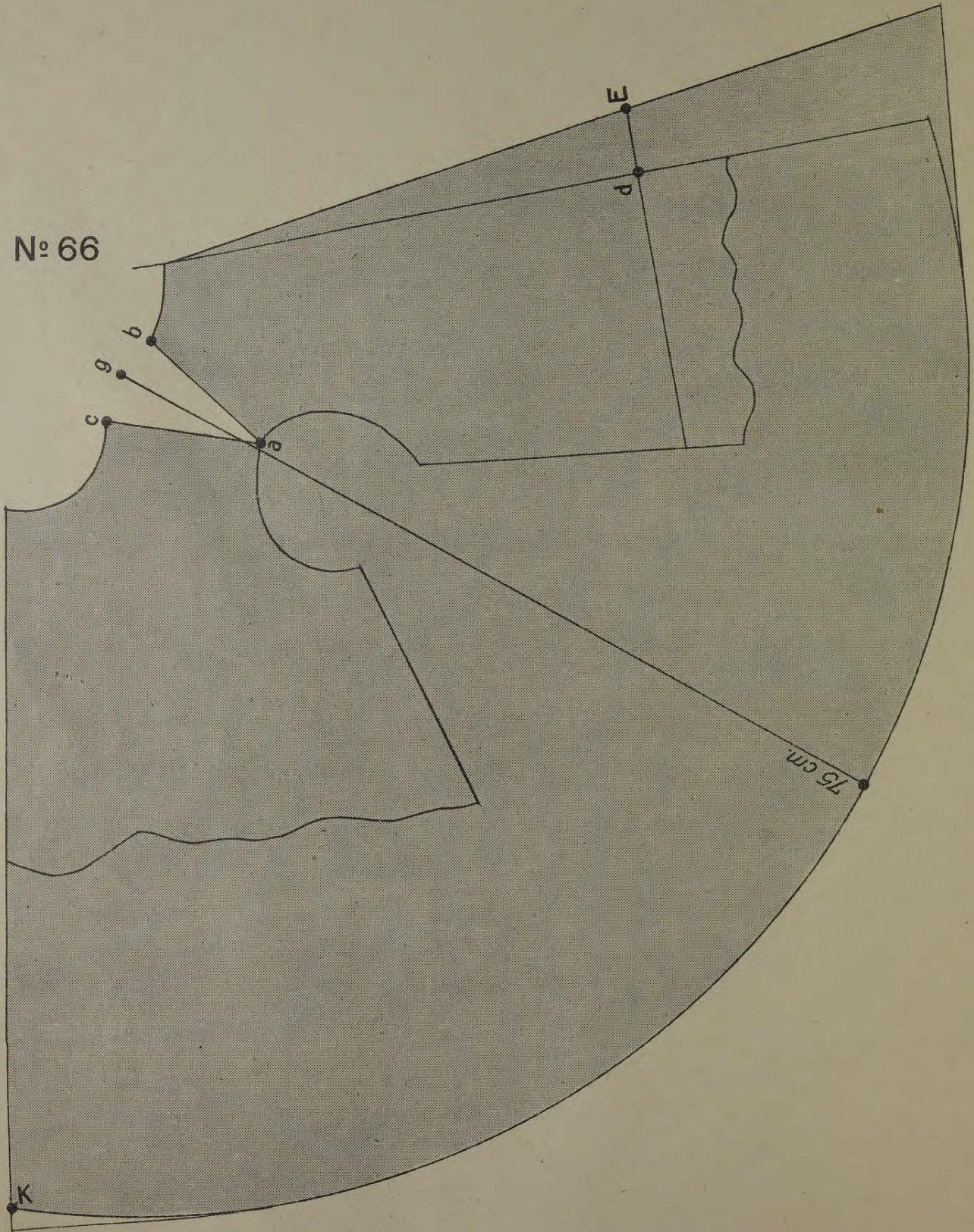
N° 61

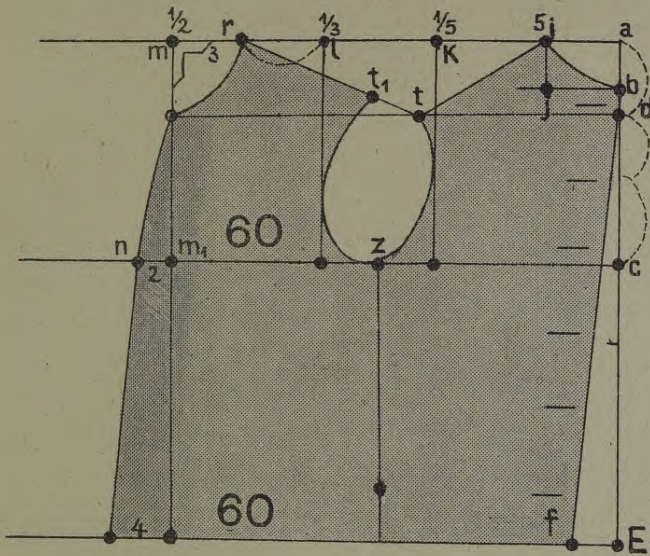
N° 62

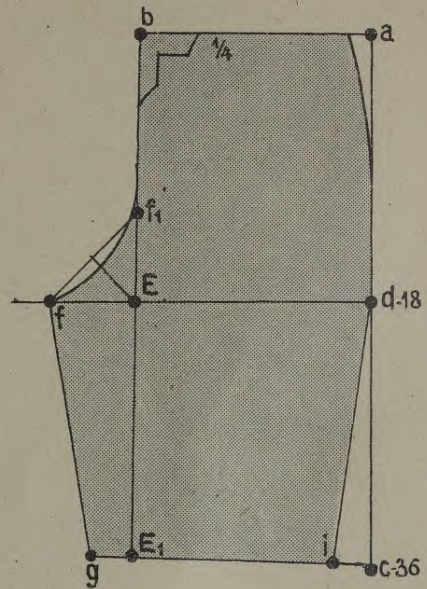
Nº 66

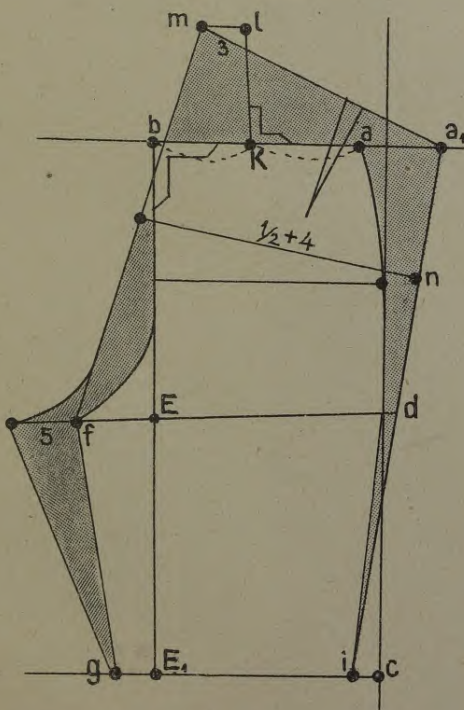
Nº 67

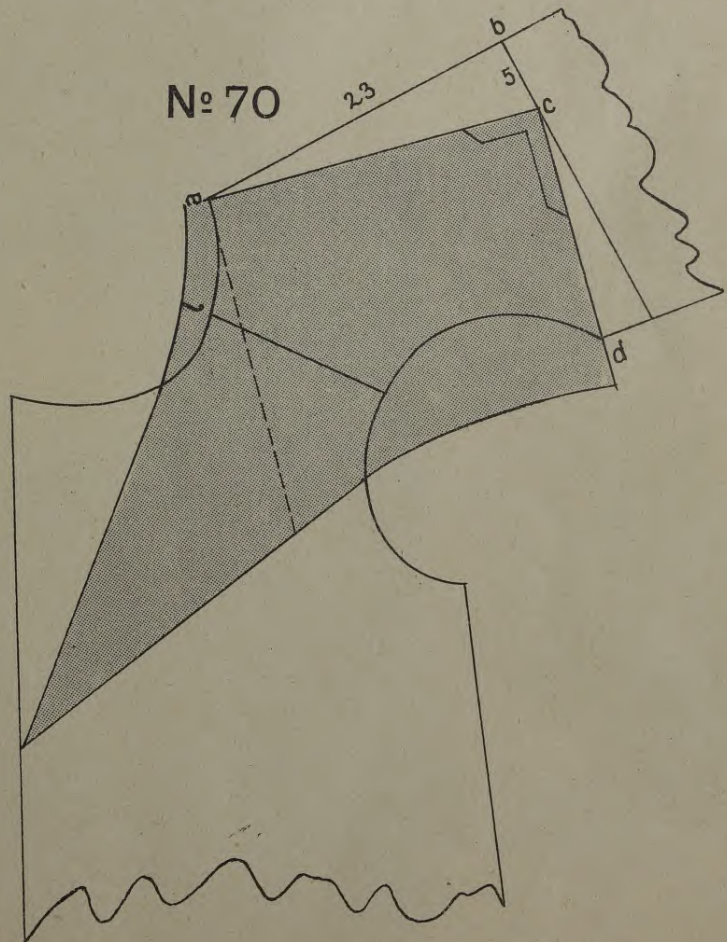
Nº 68

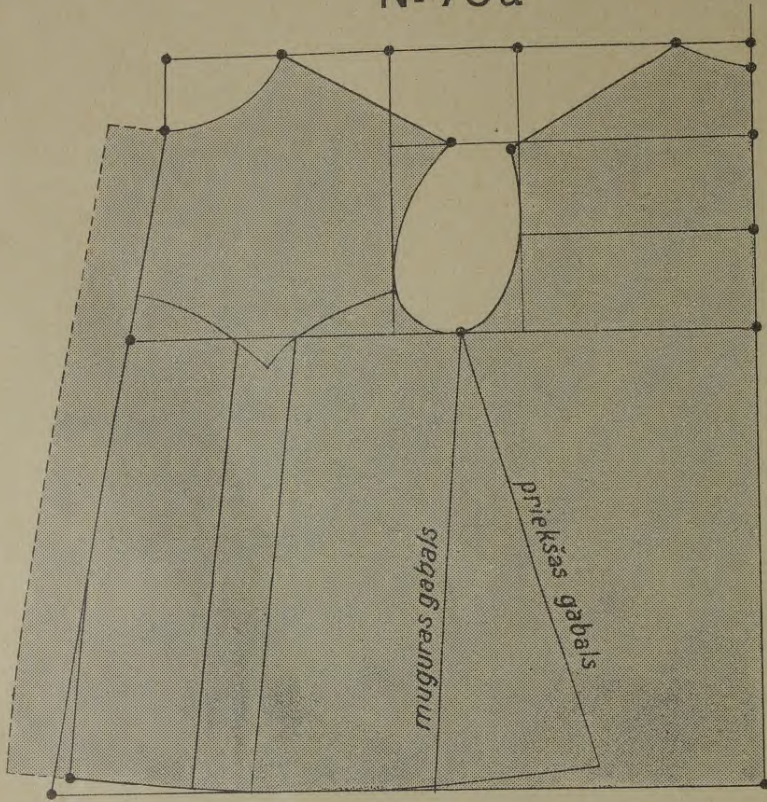
Nº 69

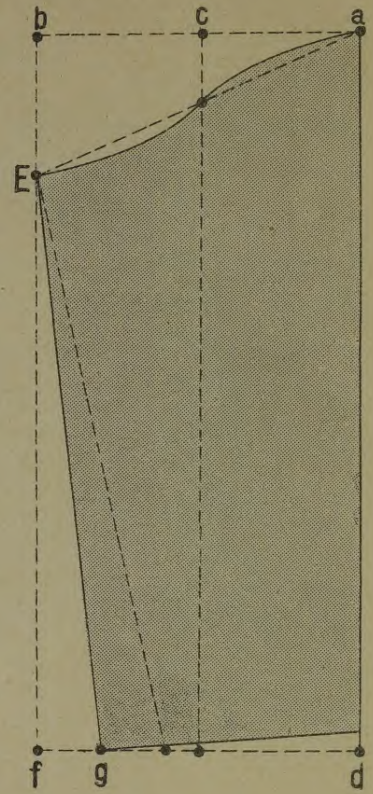
Nº 70

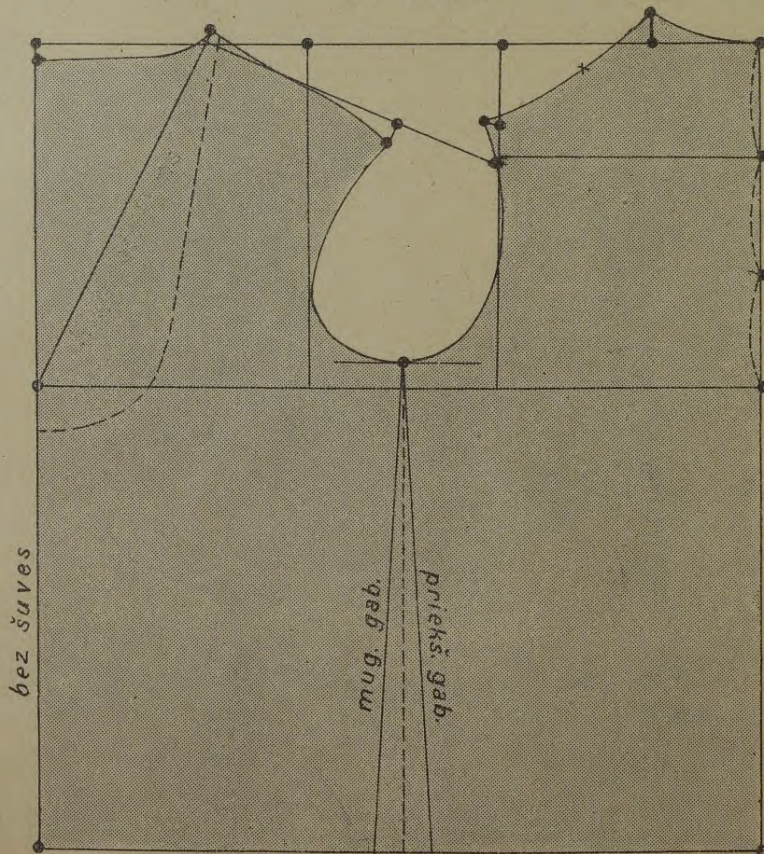
Nº 70a

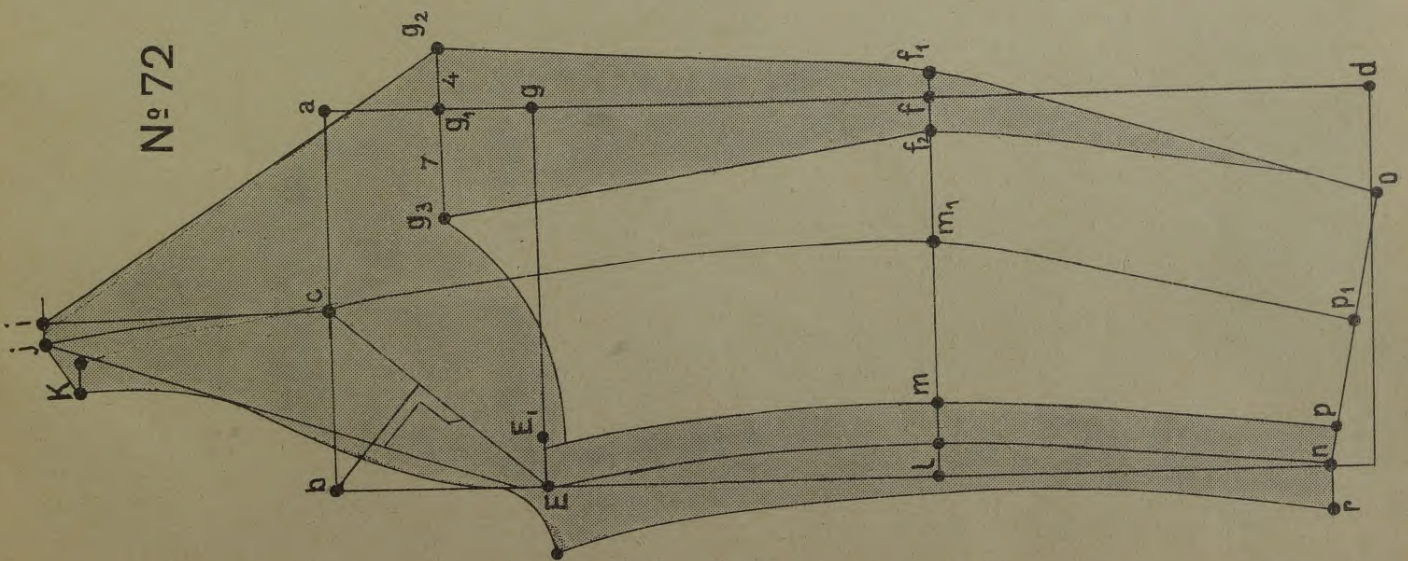
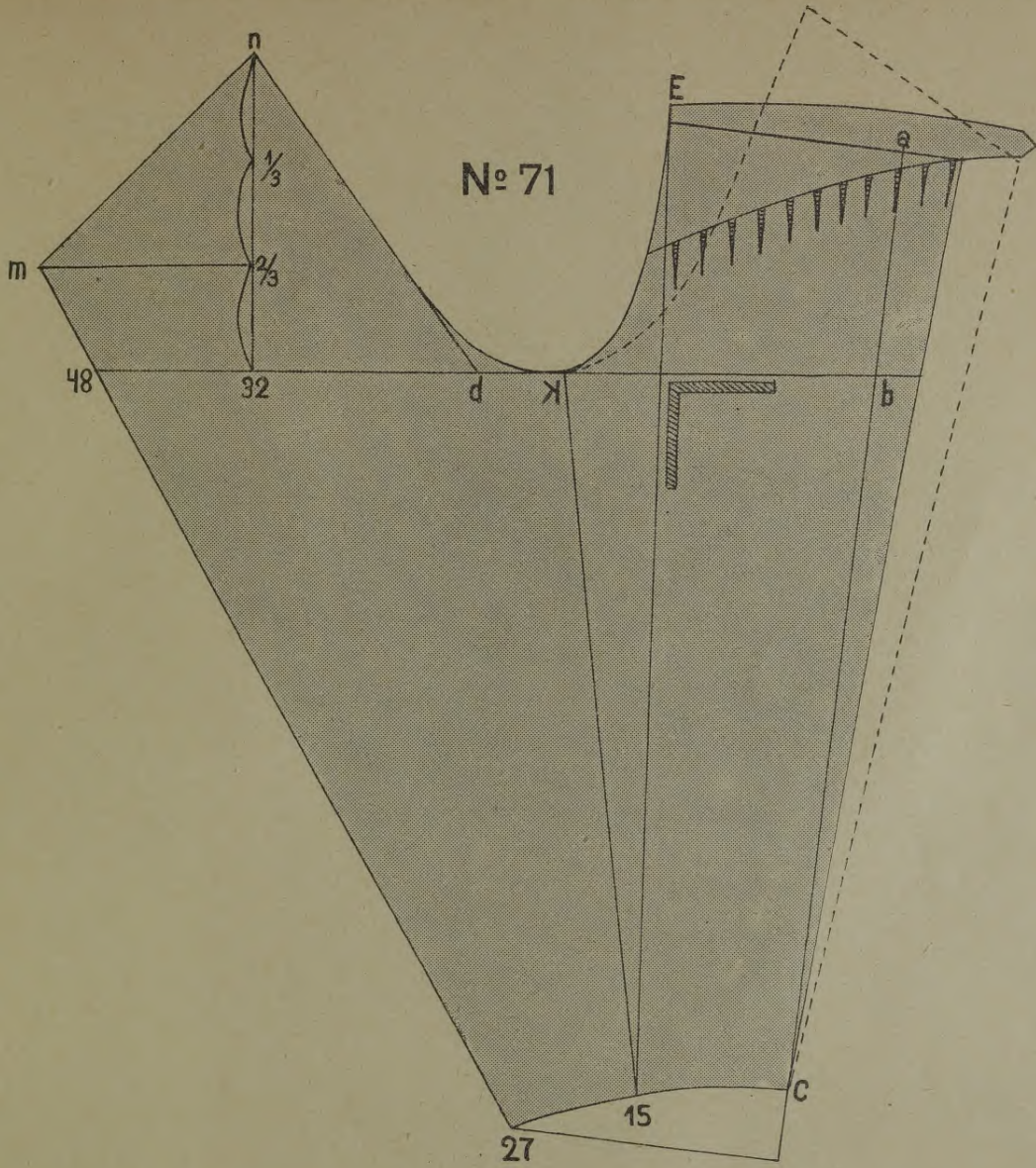

Nº 70b

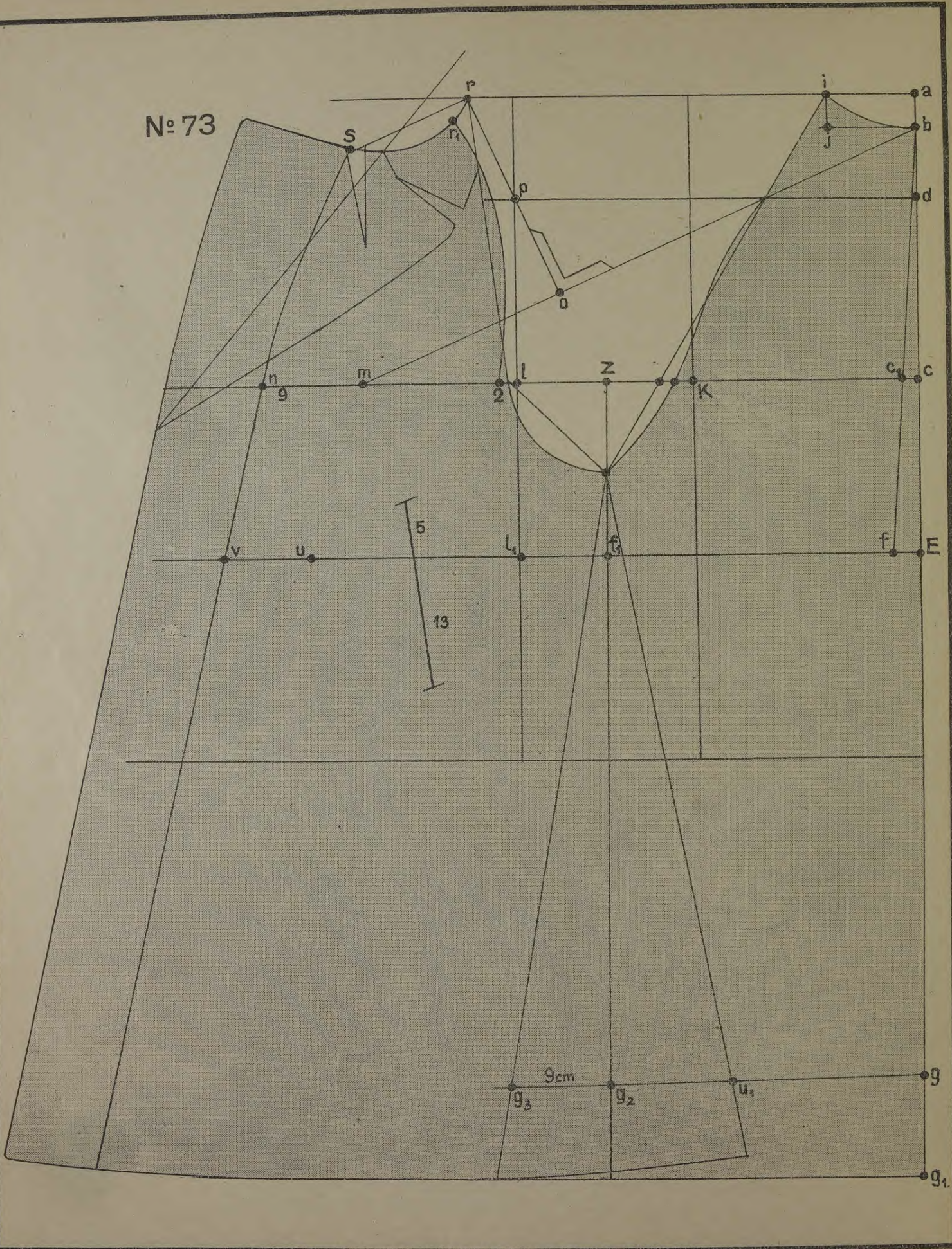

Nº 70c

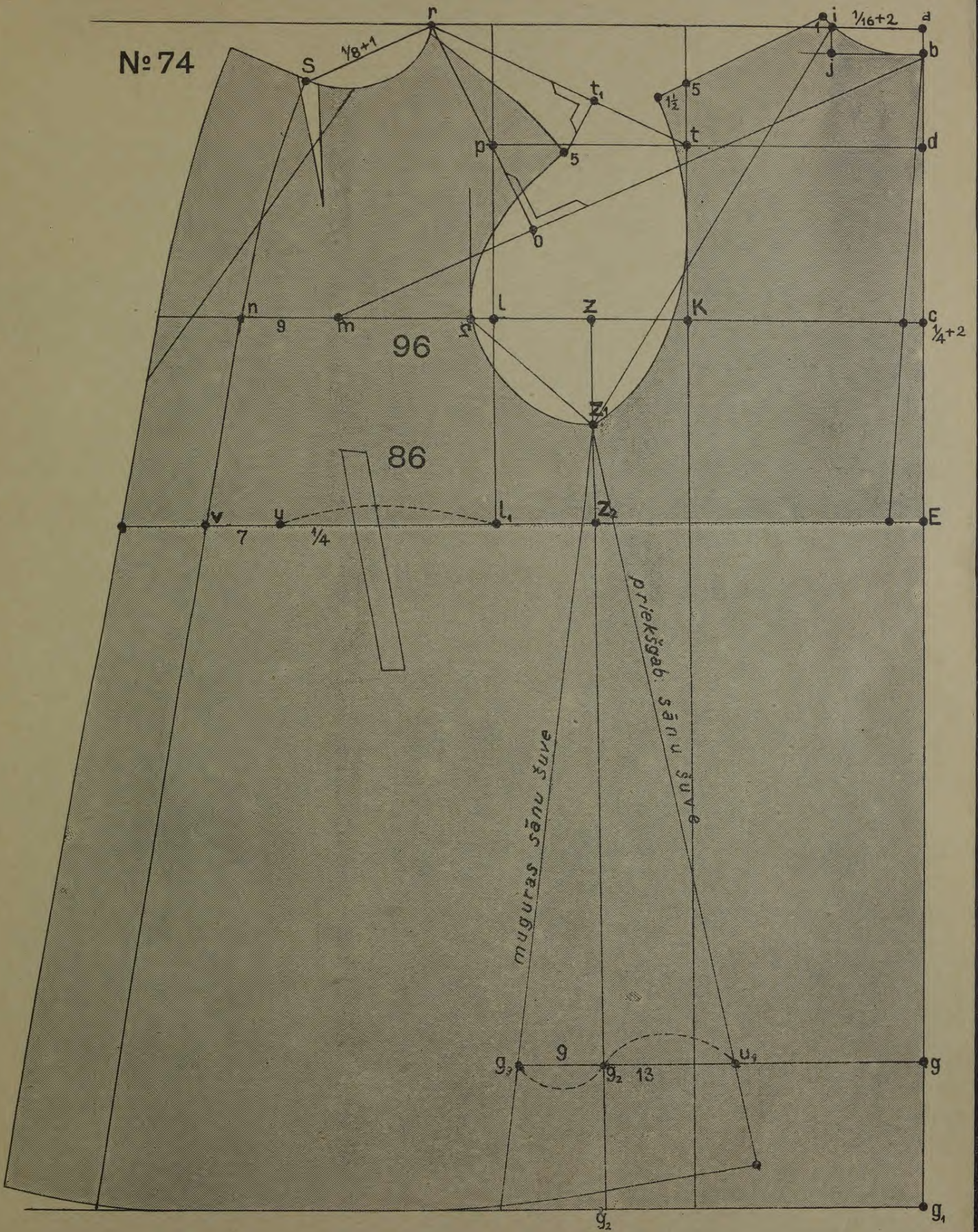

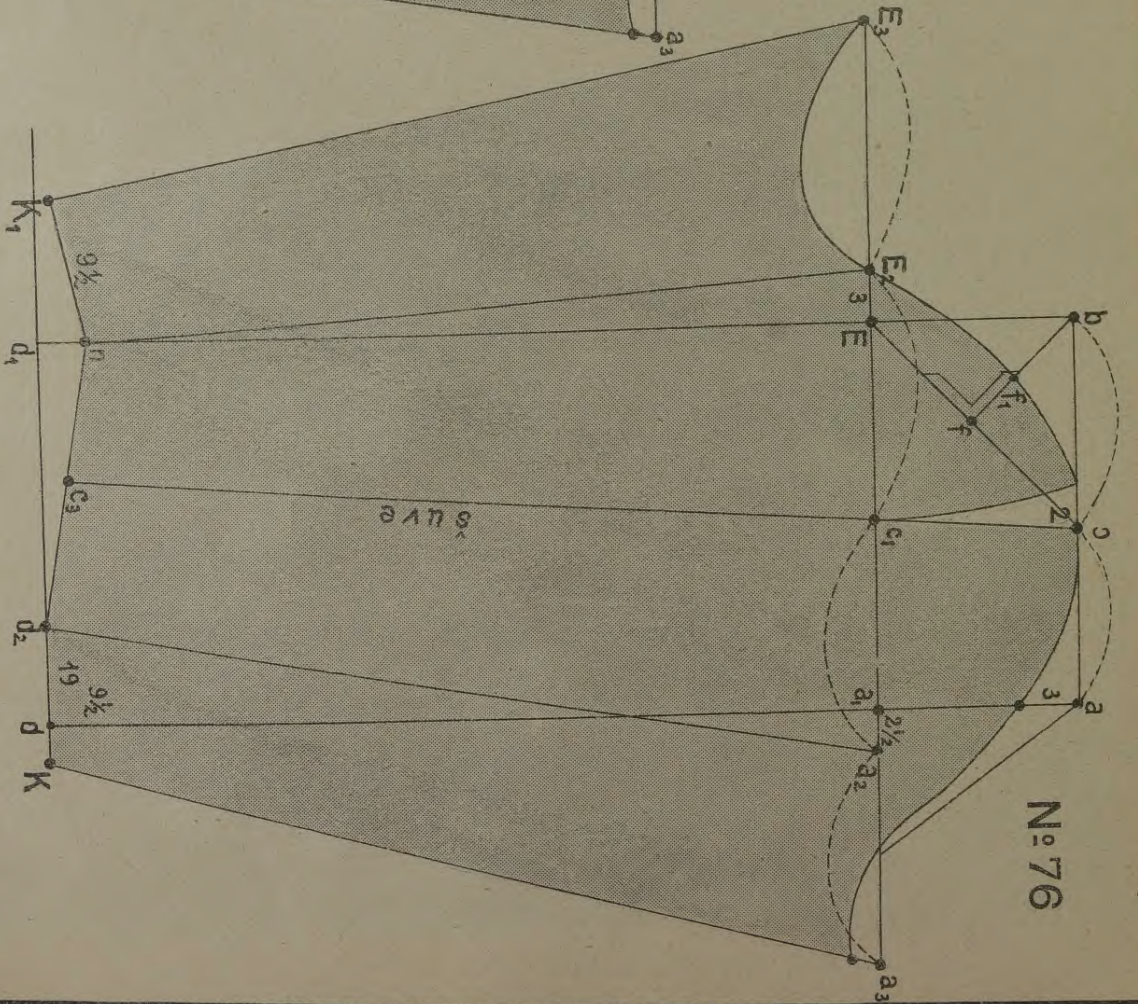
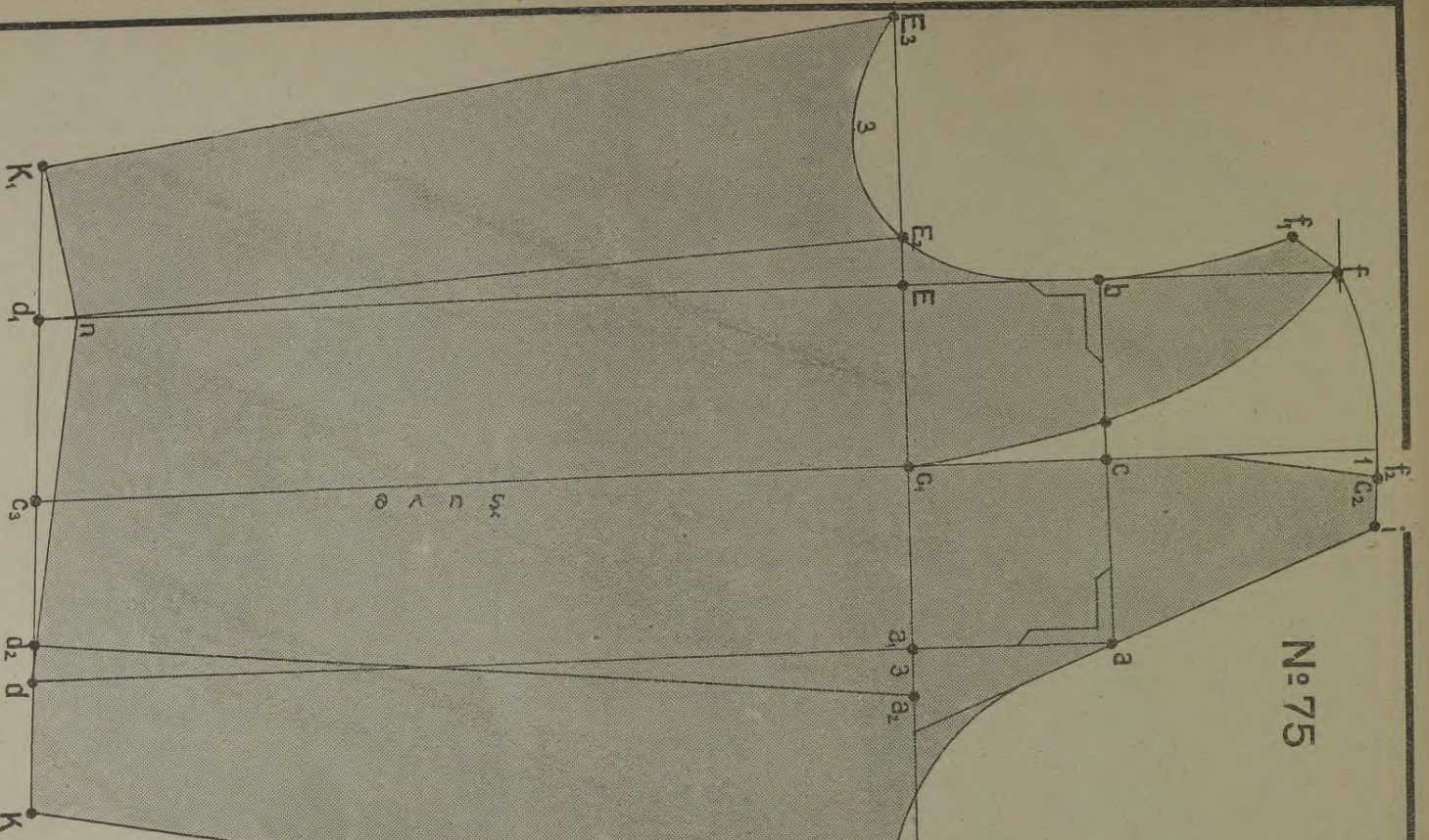
Nº 73

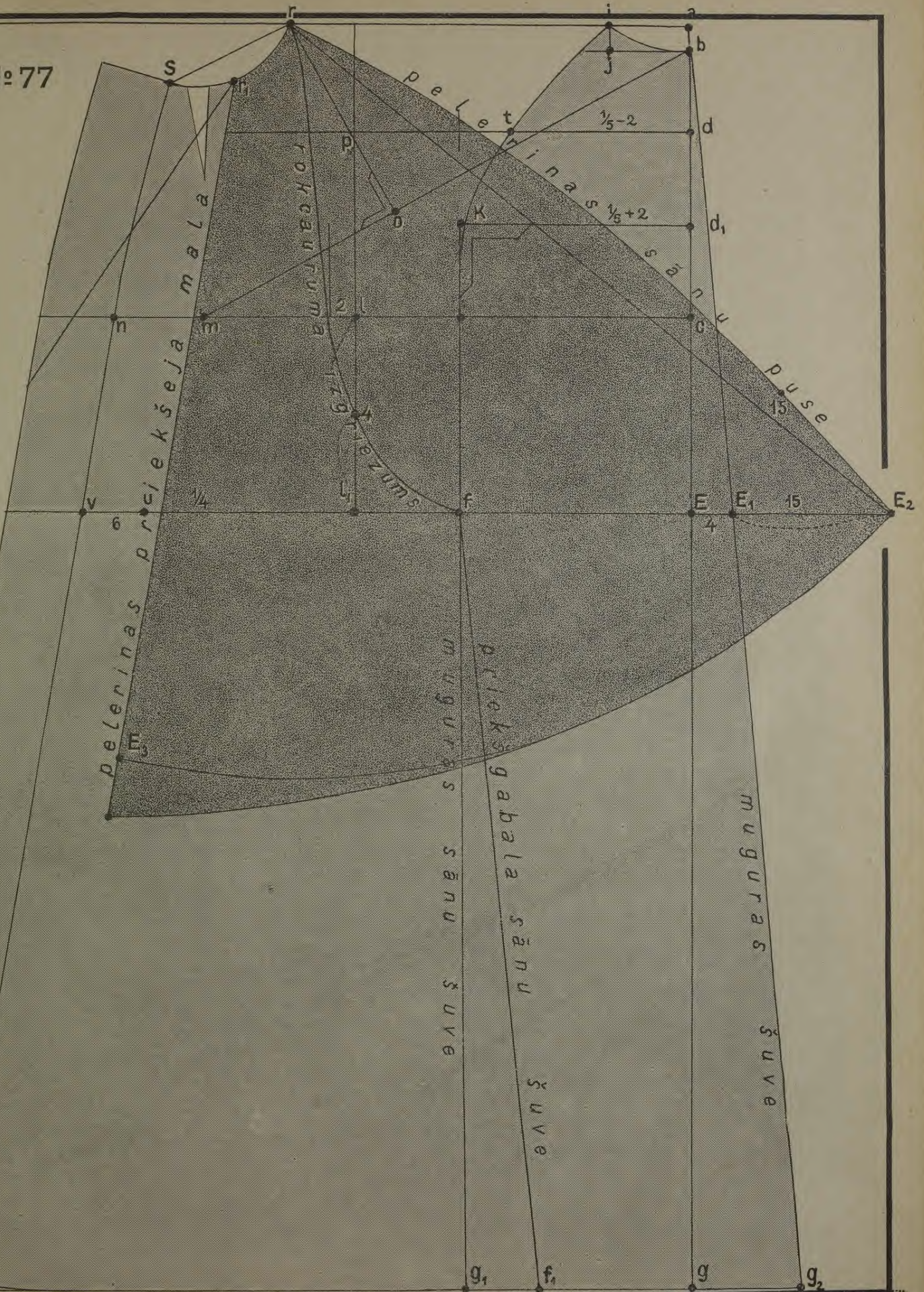

Nº 74

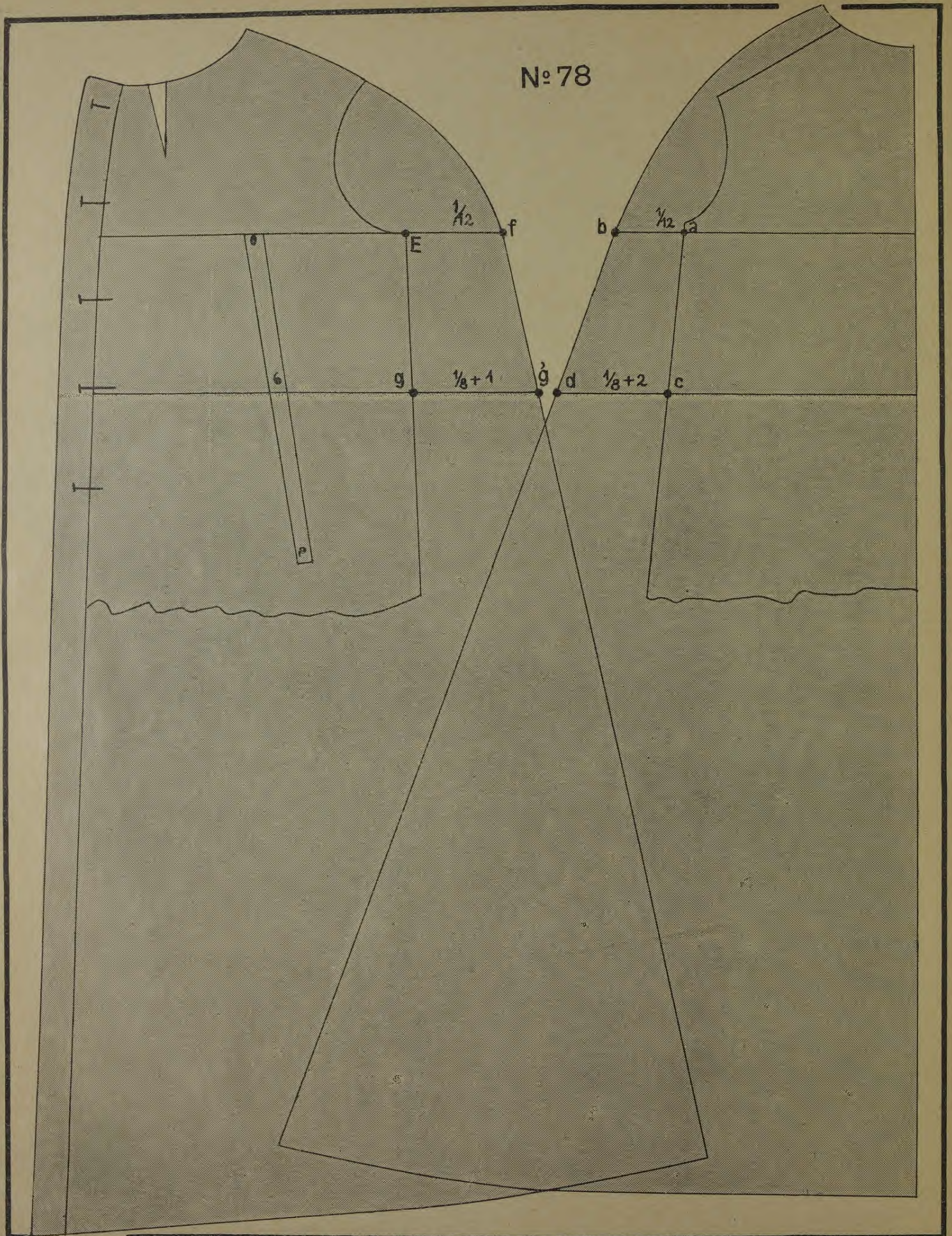

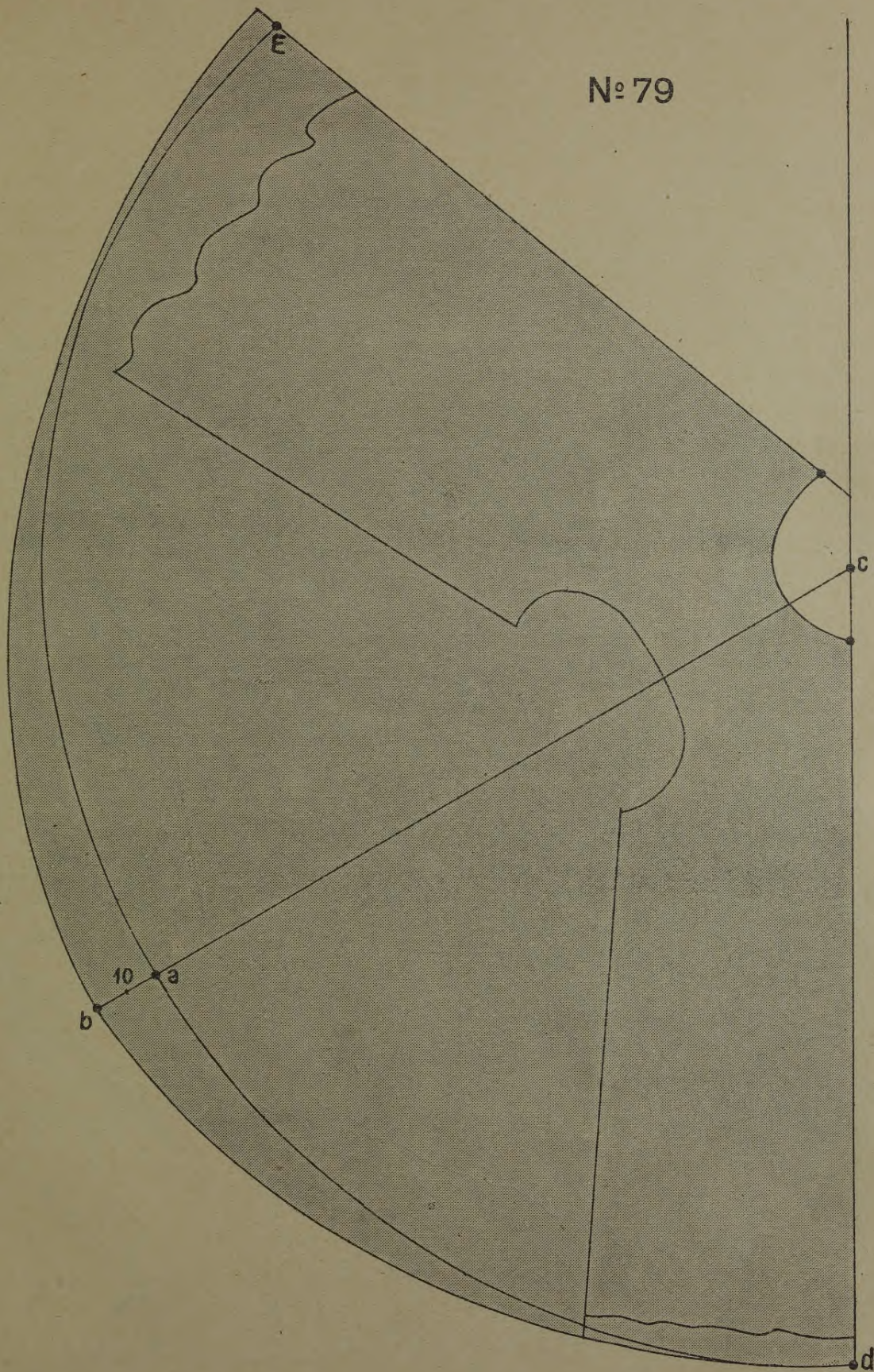
Nº 77

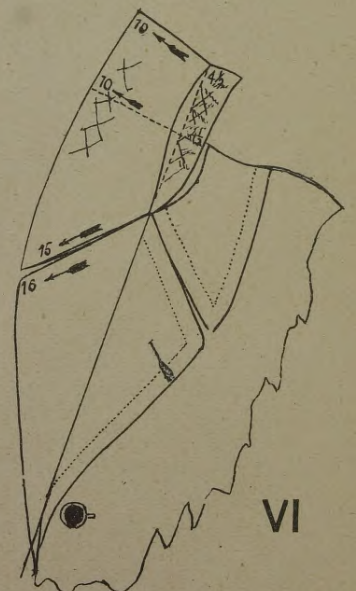
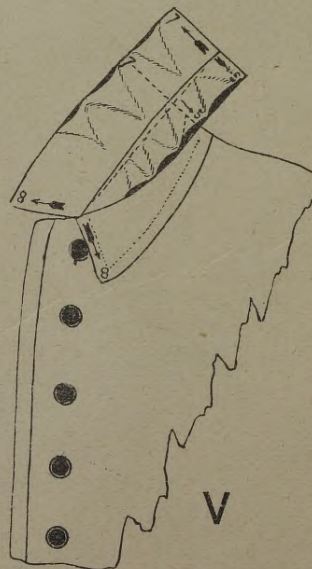
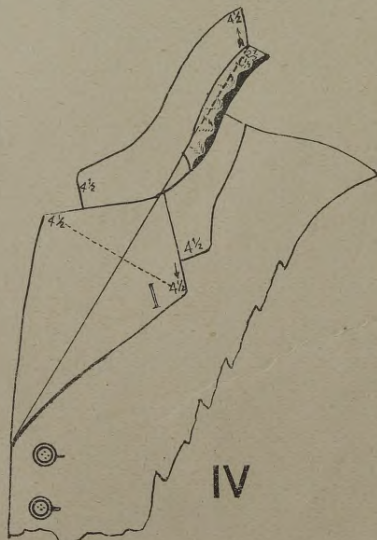
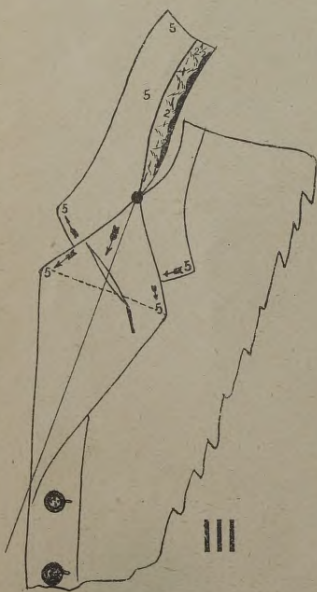
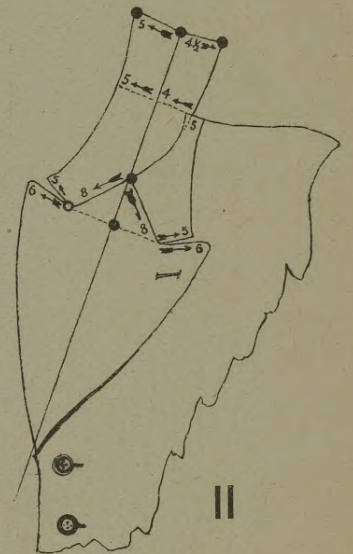
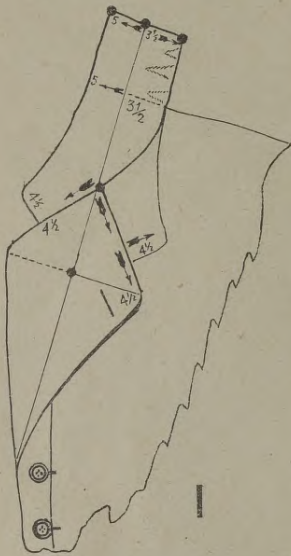
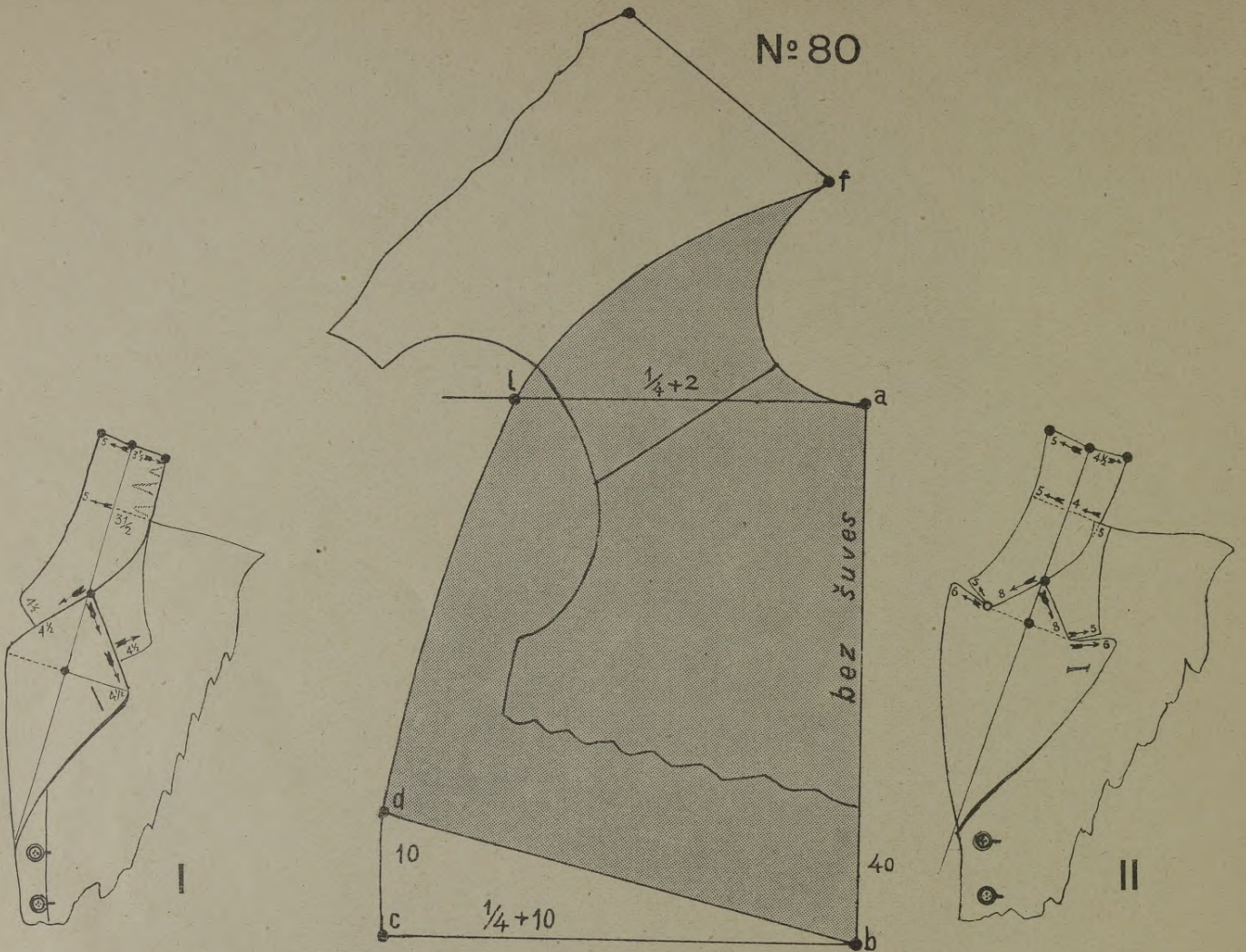
Nº 78

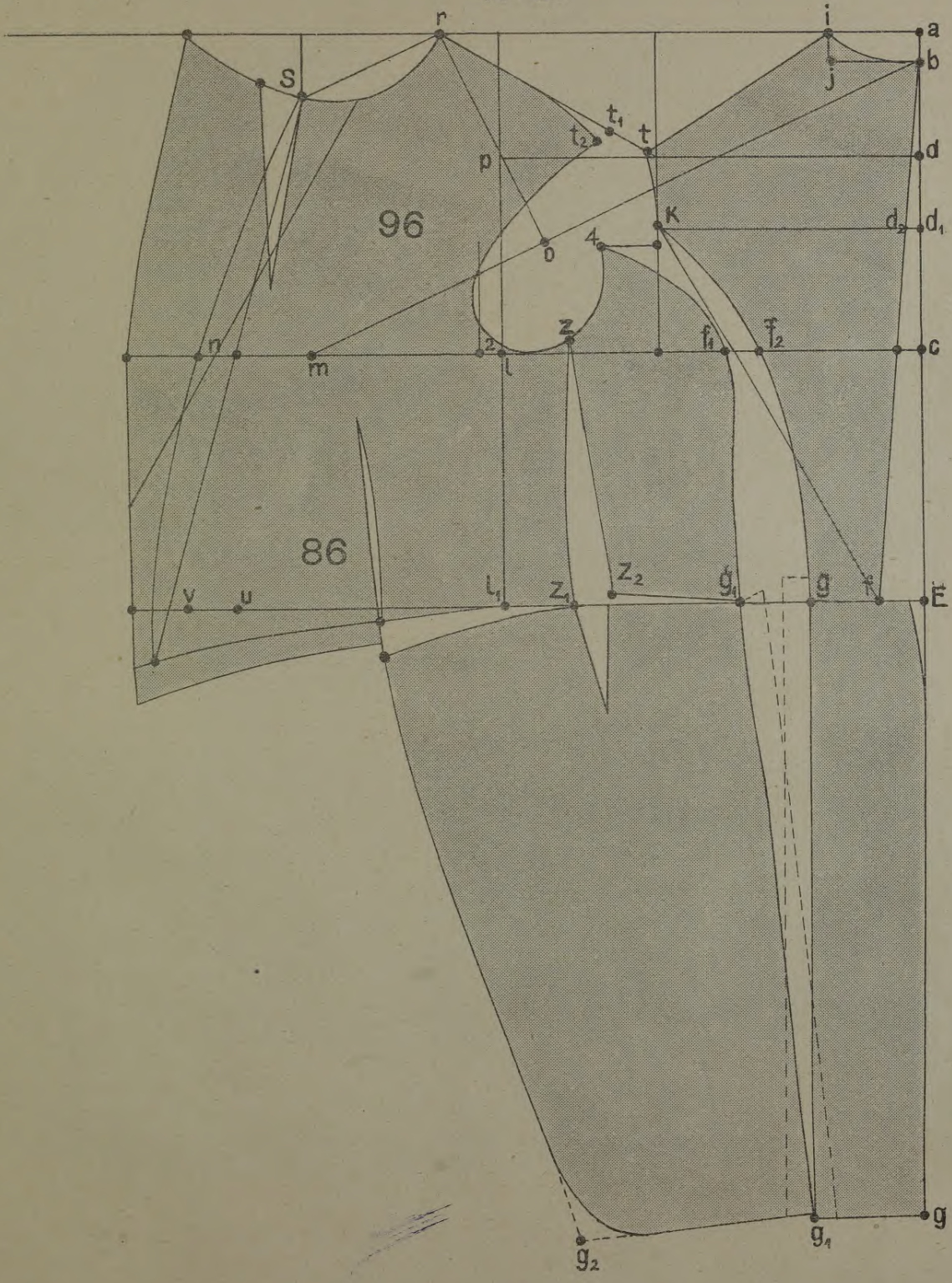
Nº 79

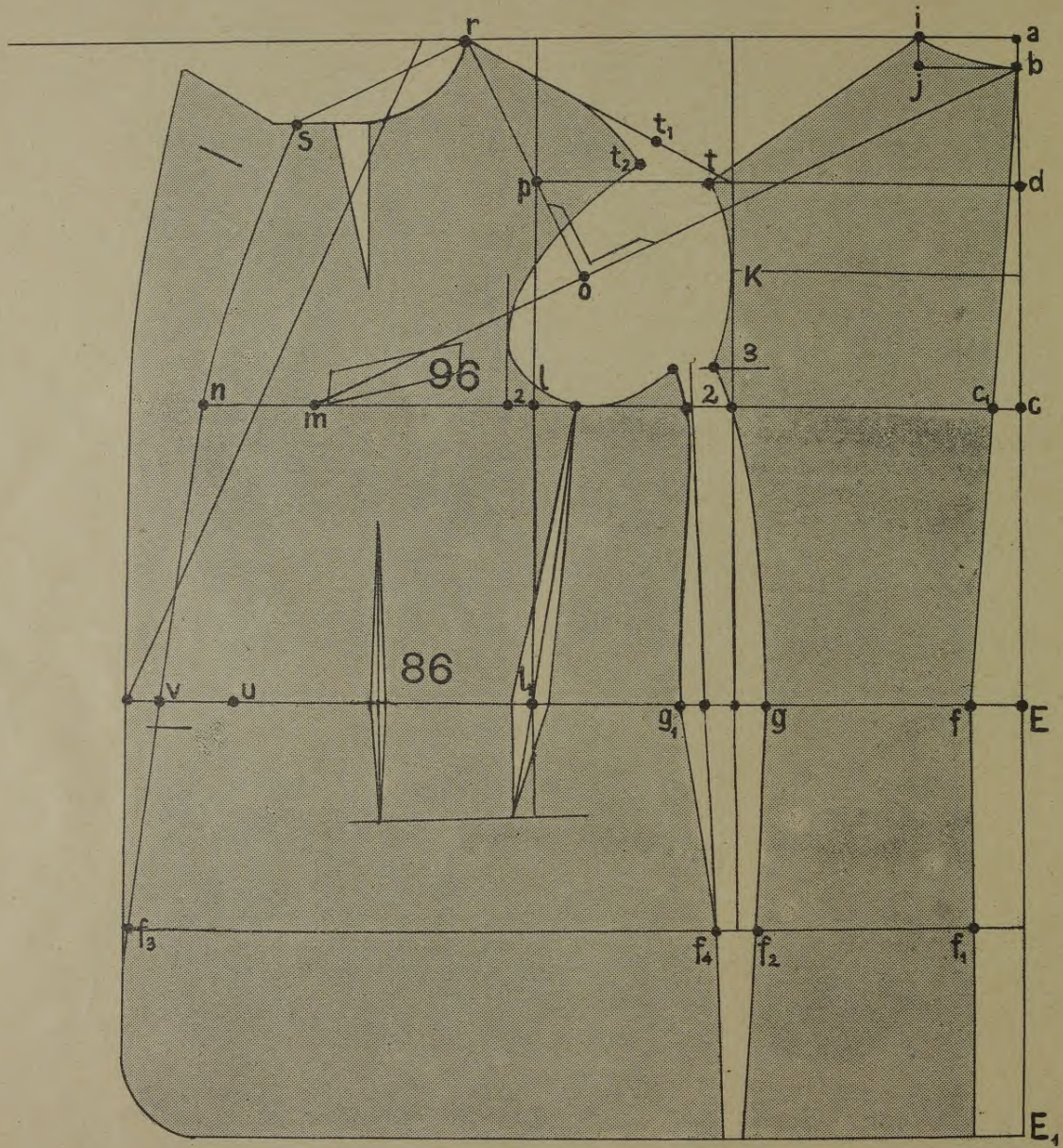
Nº 80

Nº 81

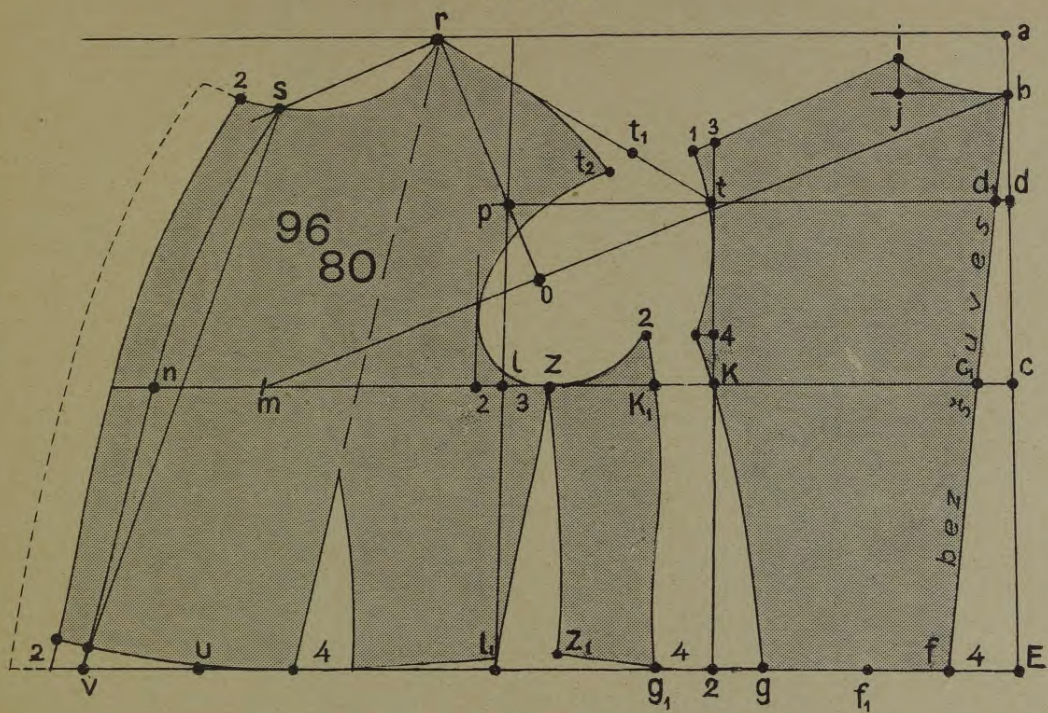

Nº 82

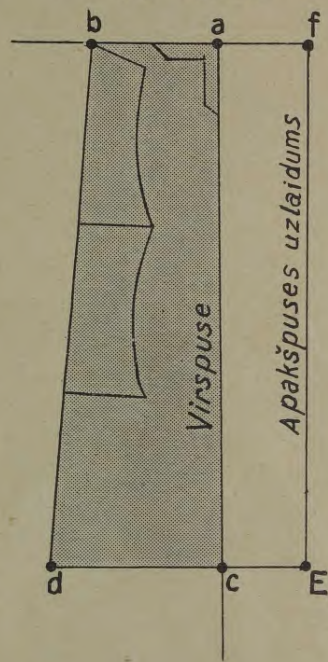

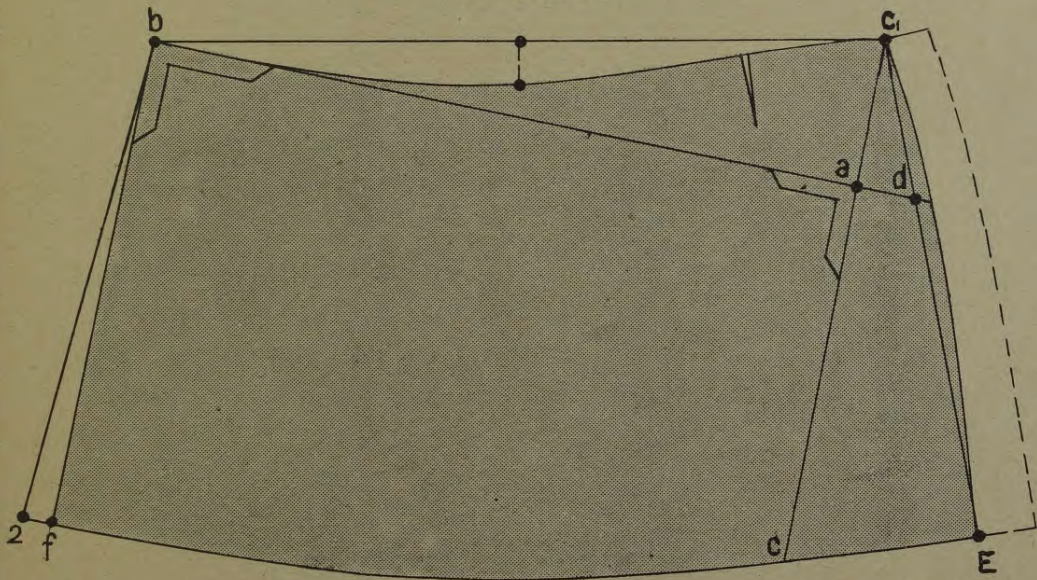
Nº 83

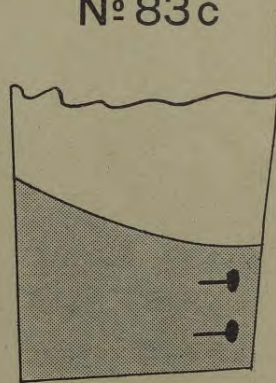
Nº 83b

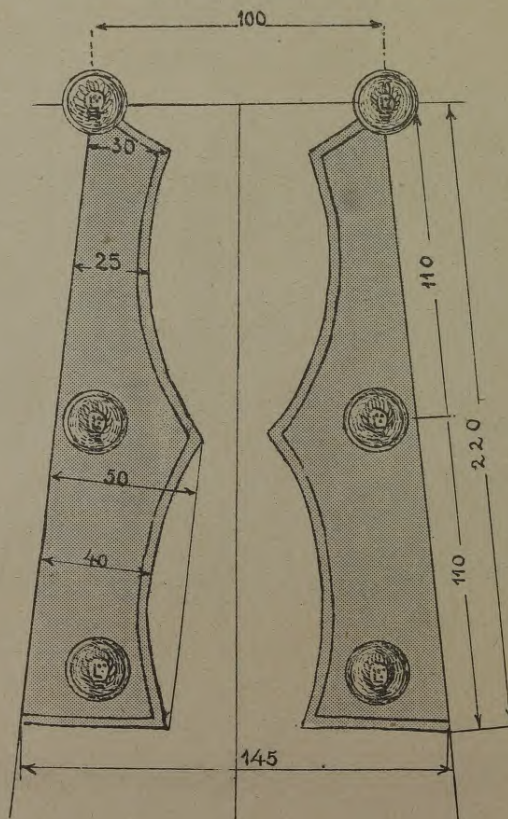
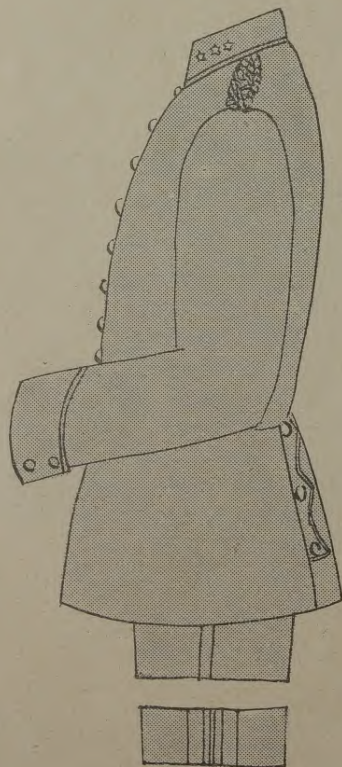
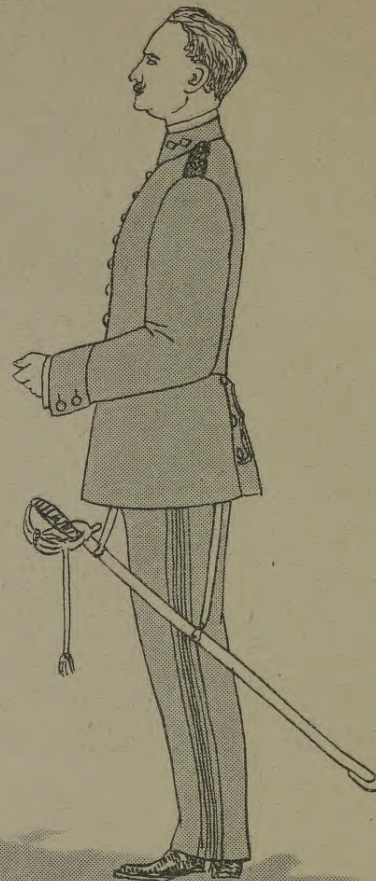
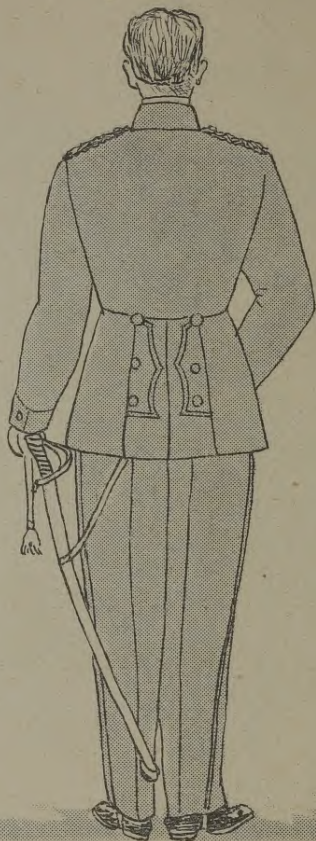
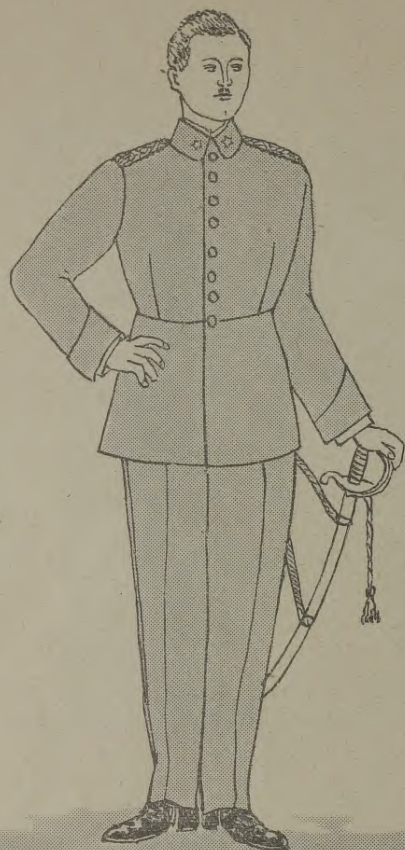
Nº 83a

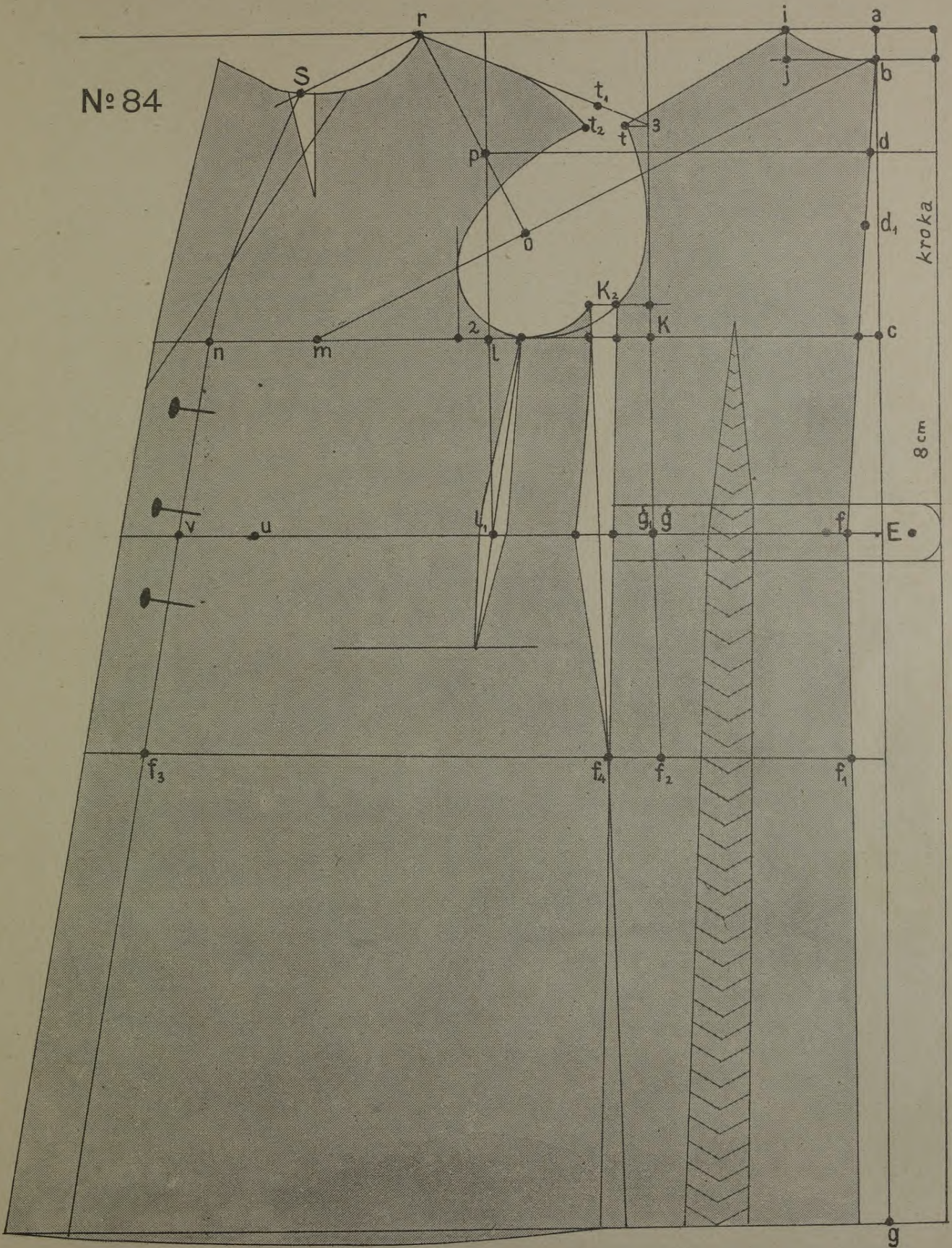
Nº 83c

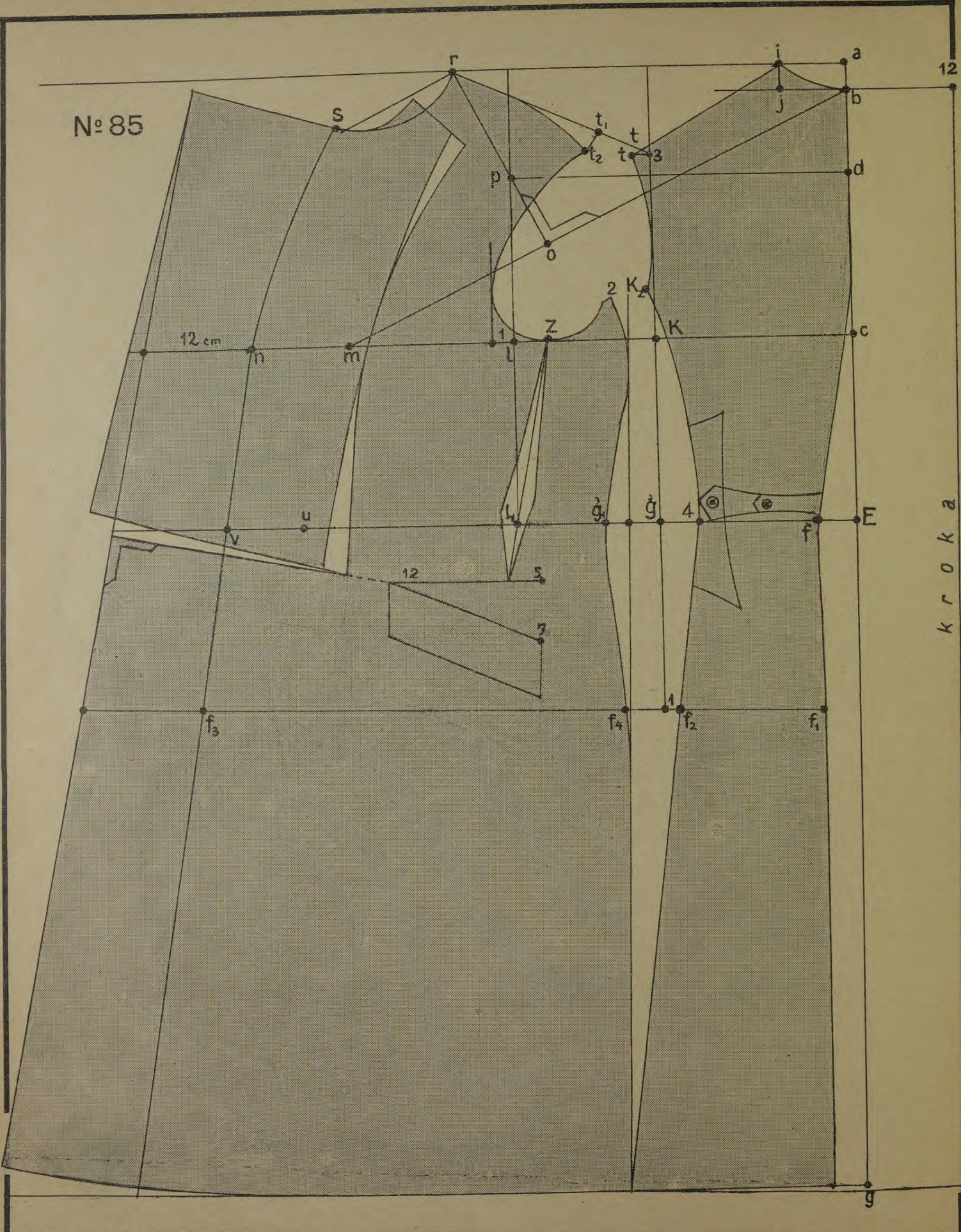
pie № 83
Virsnieku tumši zilais tērps

Nº 84

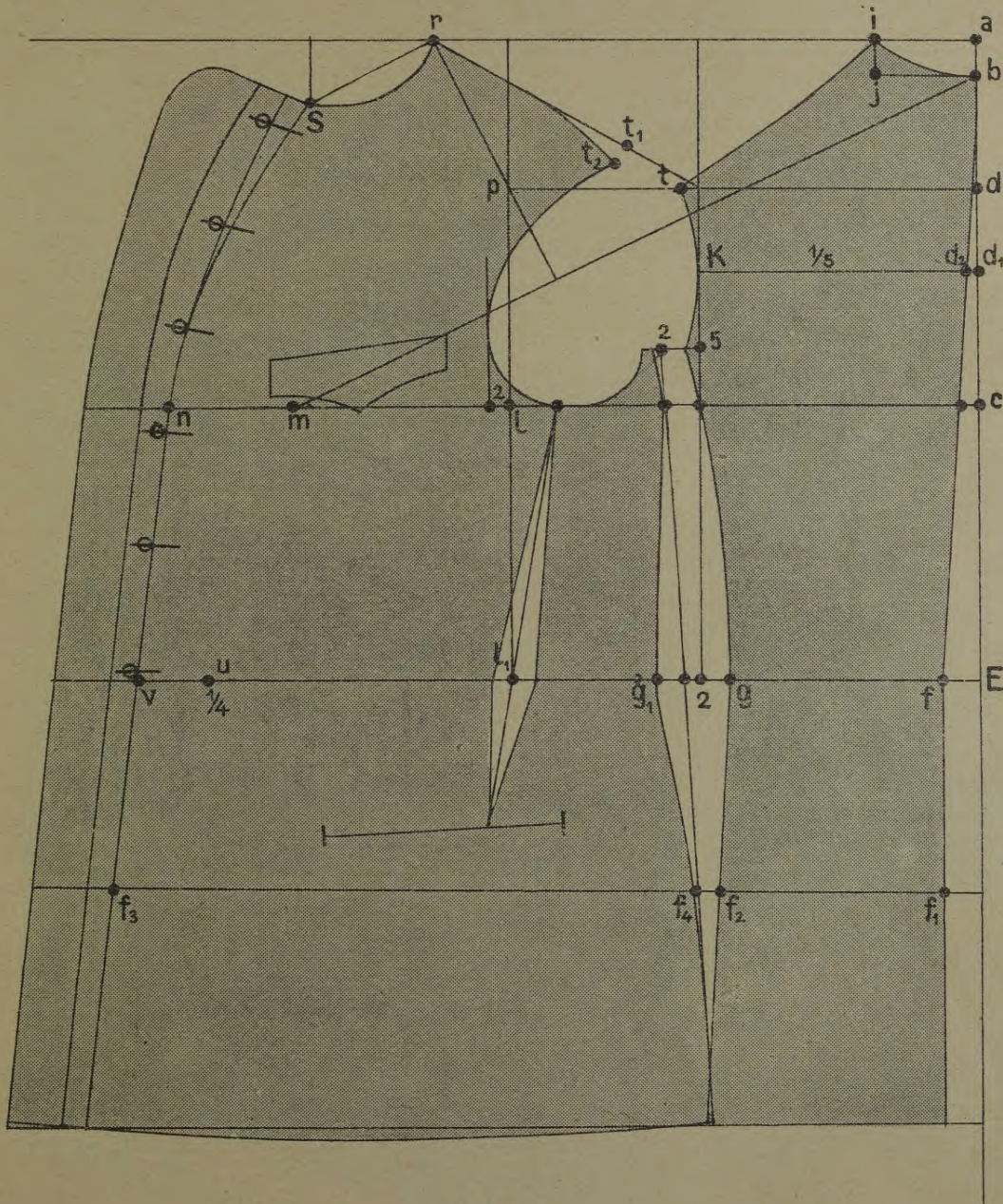

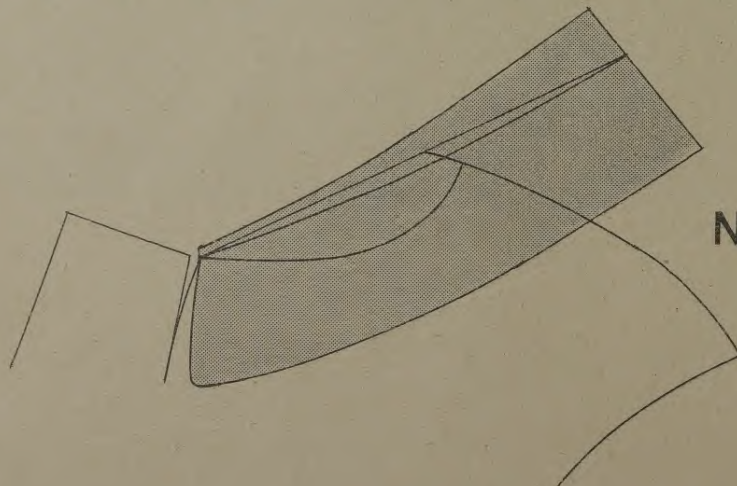
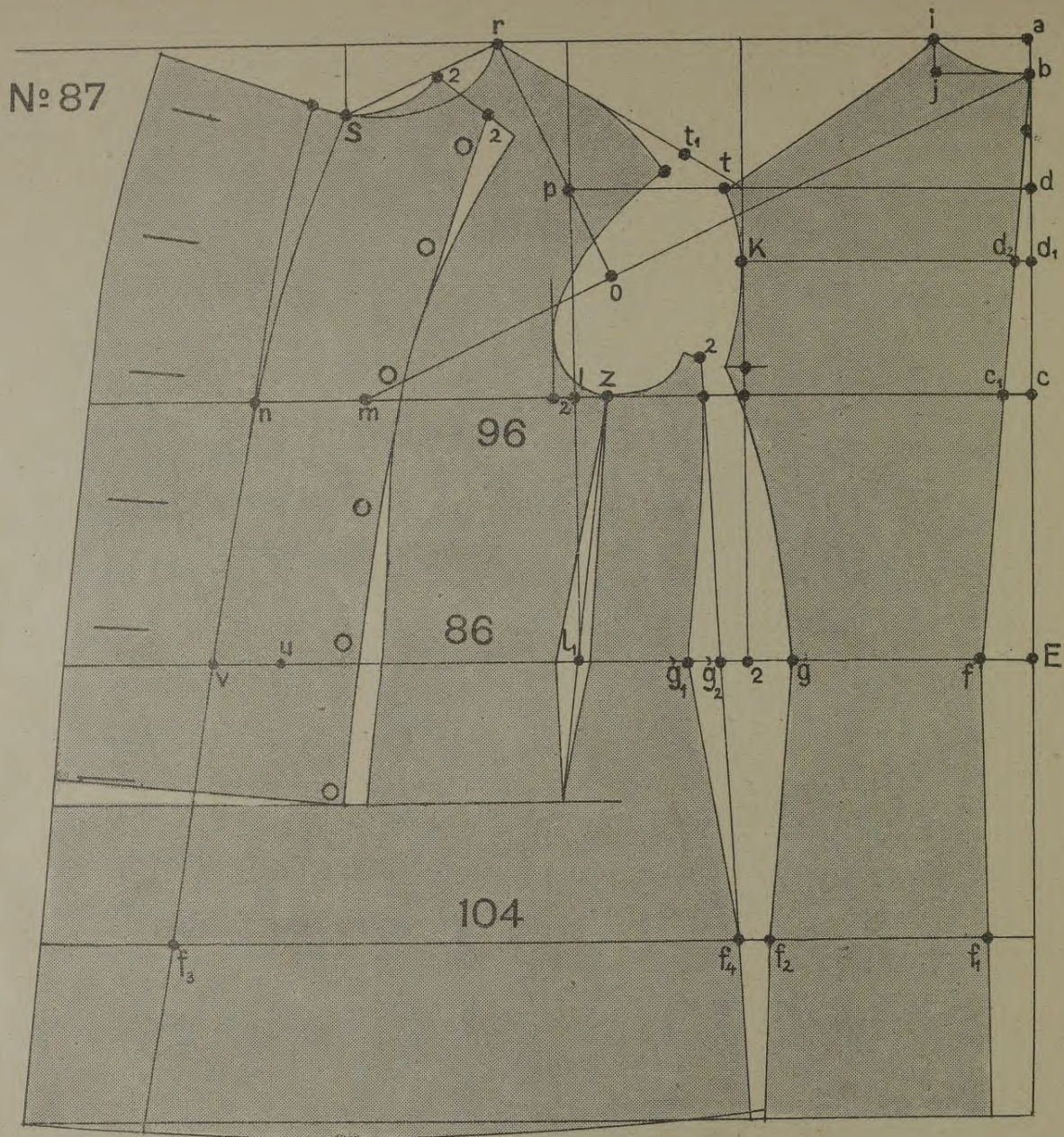
Nº 85

k r o k a

Nº 86

Nº 87 a

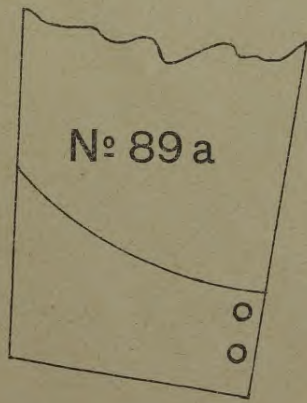
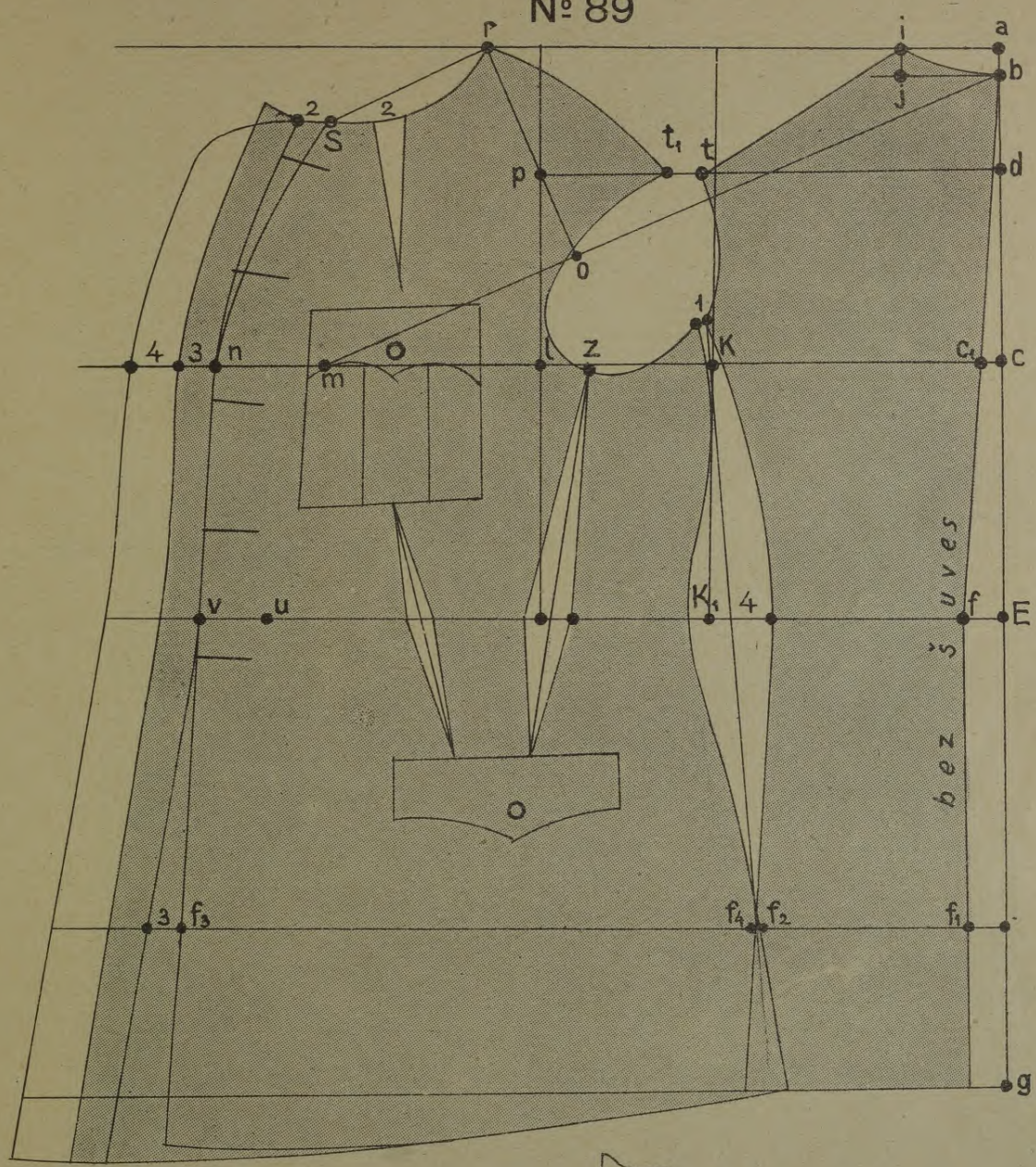

MĒRU TABELE VĪRIEŠU APĢĒRBIEM (DERĪGA LĒĒRIM)

KRUŠU MĒRS	82	84	86	88	90	92	94	96	98	100	102	104	106	108	110	112	114	116	120	1
VĒDERA MĒRS	76	78	80	81	81	83	84	86	88	90	92	96	98	102	110	114	120	126	130	2.
GŪŽU MĒRS	88	90	92	94	96	98	103	104	105	106	108	110	112	116	118	120	122	128	134	3.
GURŅU MĒRS	54	56	58	60	62	64	67	68	69	70	71	72	74	76	78	79	80	84	86	4.
CĒĻA PLATUMS	44	46	46	47	47	48	49	50	51	51	52	52	52	53	53	54	54	56	56	5.
APAKŠAS PLATUMS	40	41	42	43	43	44	44	44	45	45	46	46	46	46	47	47	47	48	48	6.
MUGURAS PLATUMS <small>$\frac{1}{2}$ NO KRĀŠU M.</small>	16 $\frac{3}{5}$	16 $\frac{4}{5}$	17 $\frac{1}{5}$	17 $\frac{3}{5}$	18	18 $\frac{1}{5}$	19	19 $\frac{1}{5}$	19 $\frac{2}{5}$	20	20 $\frac{2}{5}$	20 $\frac{4}{5}$	21 $\frac{1}{5}$	21 $\frac{3}{5}$	22	22 $\frac{2}{5}$	22 $\frac{4}{5}$	23	23 $\frac{1}{2}$	7.
ELKONA ĢARUMS <small>(NO "d₂-K")</small>	44	45	46	48	49	49	49	50	50	51	51	52	52	52	52	51	49	49	49	8.
PIEDURKNES ĢARUMS <small>(NO "d₂-K")</small>	74	76	77	78	79	79	80	82	83	84	84	85	85	86	85	84	84	83	82	9.
TALĻAS ĢARUMS	38	39	39	40	40	41	42	42	43	44	44	45	45	46	46	46	45	44	44	10
ŽAKĒTES ĢARUMS	70	72	73	74	76	76	77	78	79	80	81	82	83	84	84	83	82	82	82	11
BIKSES SĀNU ĢARUMS	96	100	102	102	103	104	105	106	108	110	111	112	114	116	114	114	114	115	118	12
SOĻA ĢARUMS	70	72	74	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	85	84	84	80	78	78	13
PIEDURKNES ĢARUMS <small>(NO PLEČA)</small>	58	60	60	62	62	63	63	64	65	66	67	67	68	69	69	68	66	66	66	14
VESTES ĢARUMS	56	58	68	62	63	64	65	65	66	67	67	68	68	69	69	69	70	70	71	15
	1	2	3	4	5	6.	7	8	9	10	11	12	13.	14.	15.	16.	17	18	19	

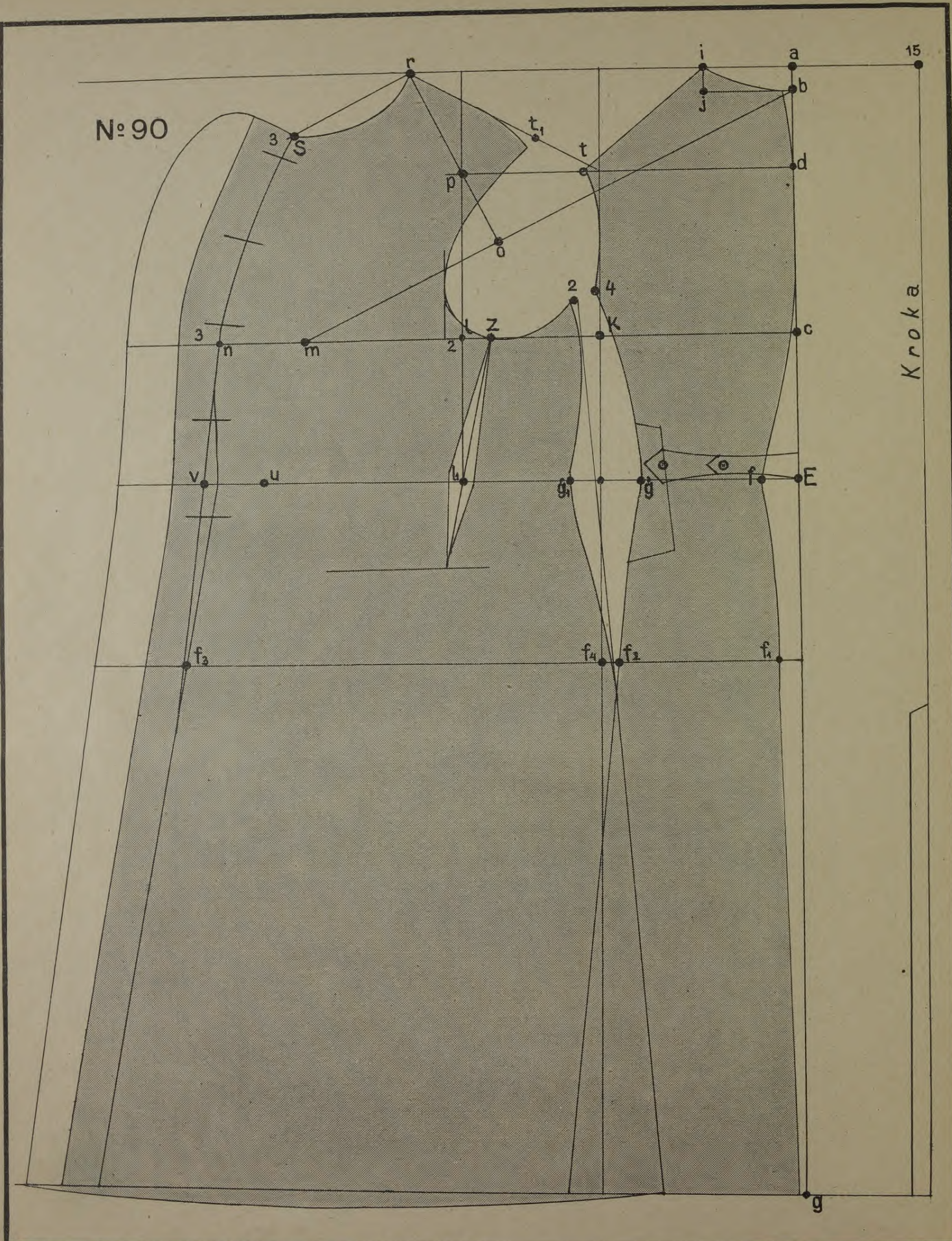
Nº 89

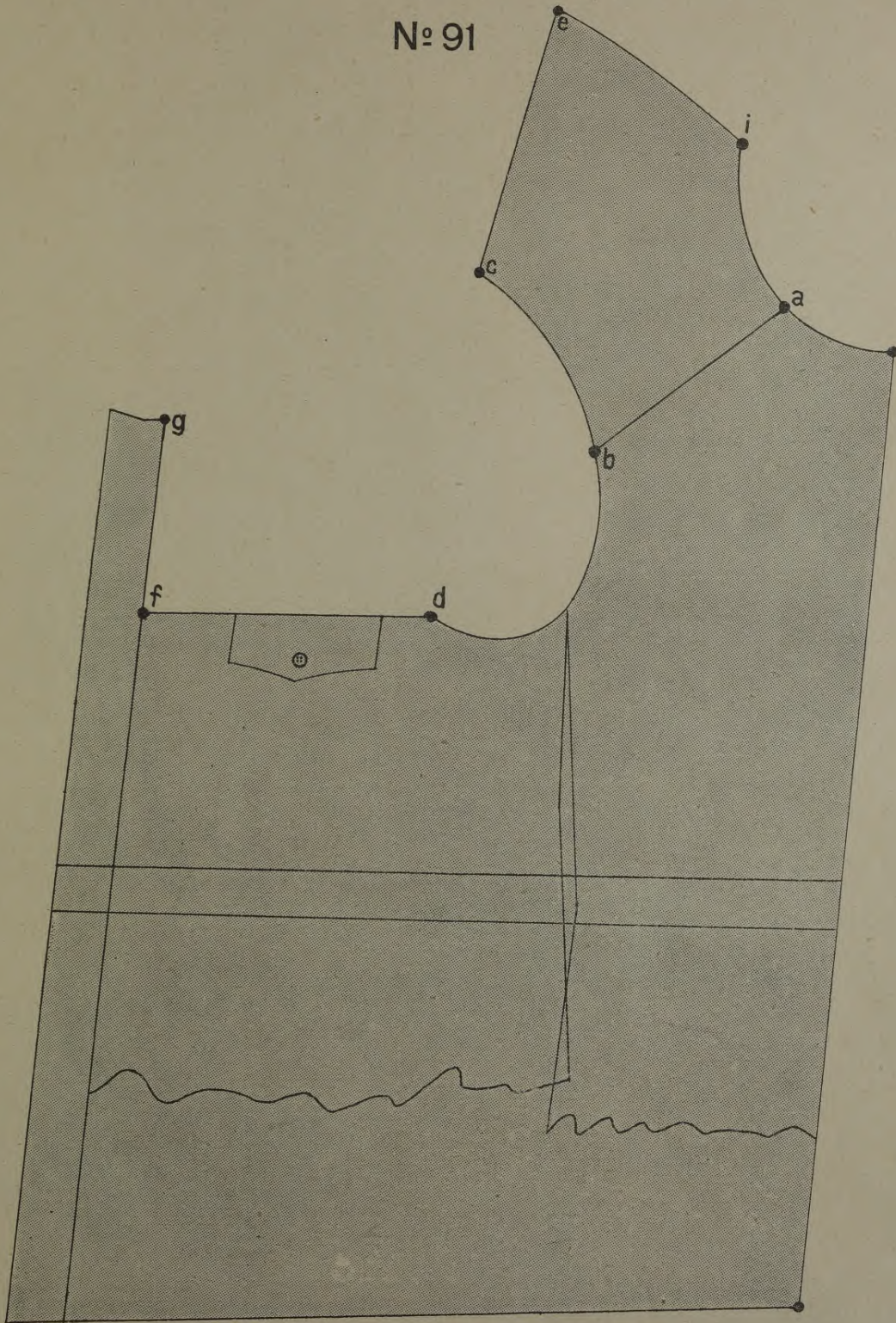
Nº 90

15

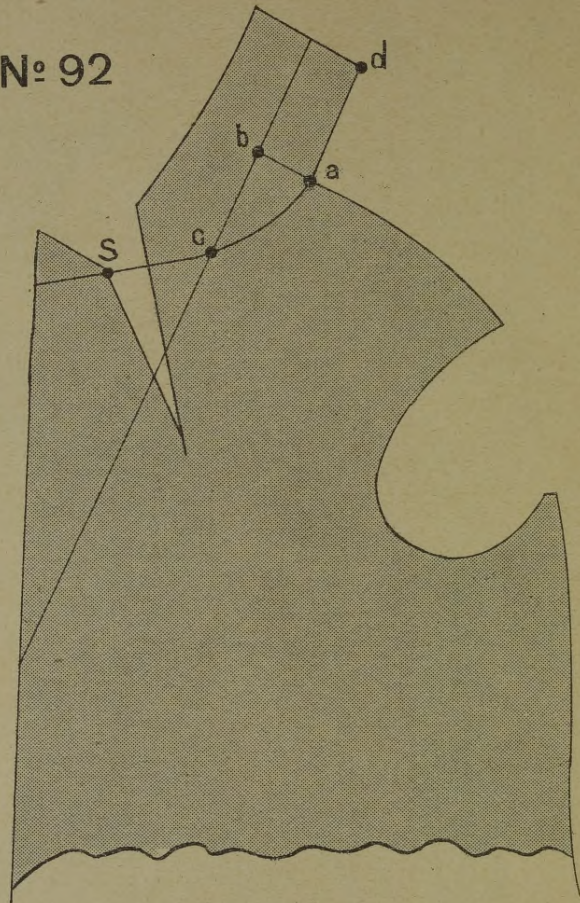
K r o k a

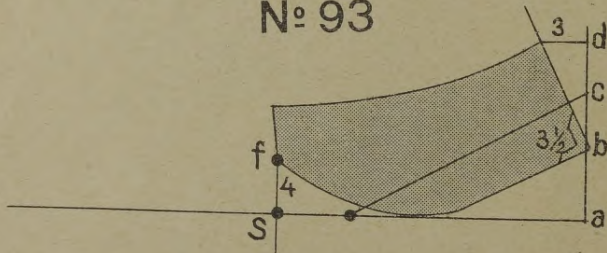
Nº 91

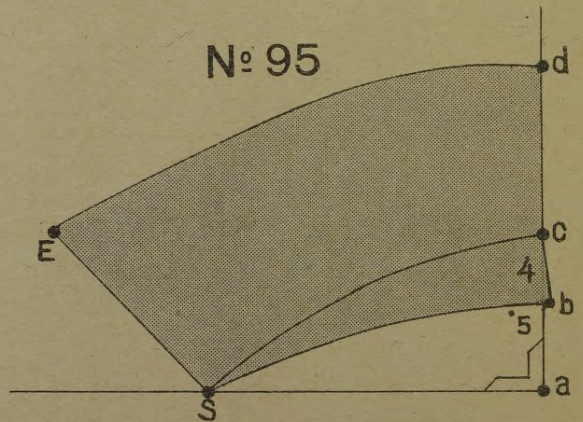
Nº 92

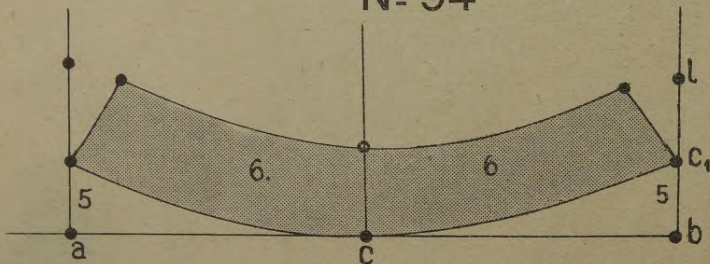
Nº 93

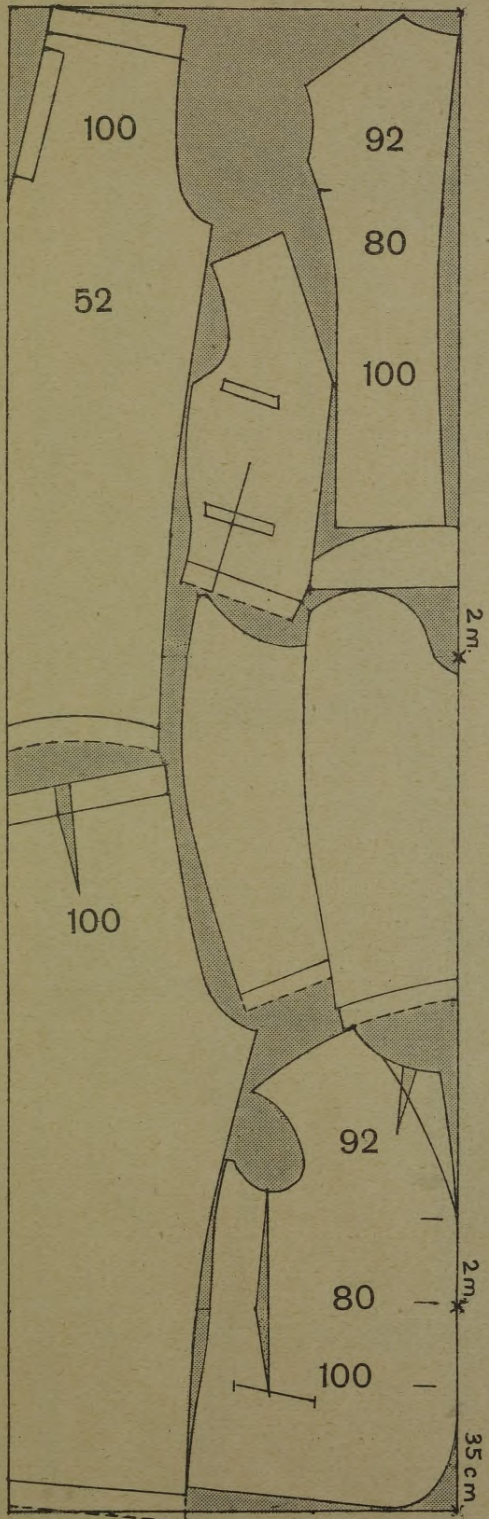
Nº 95

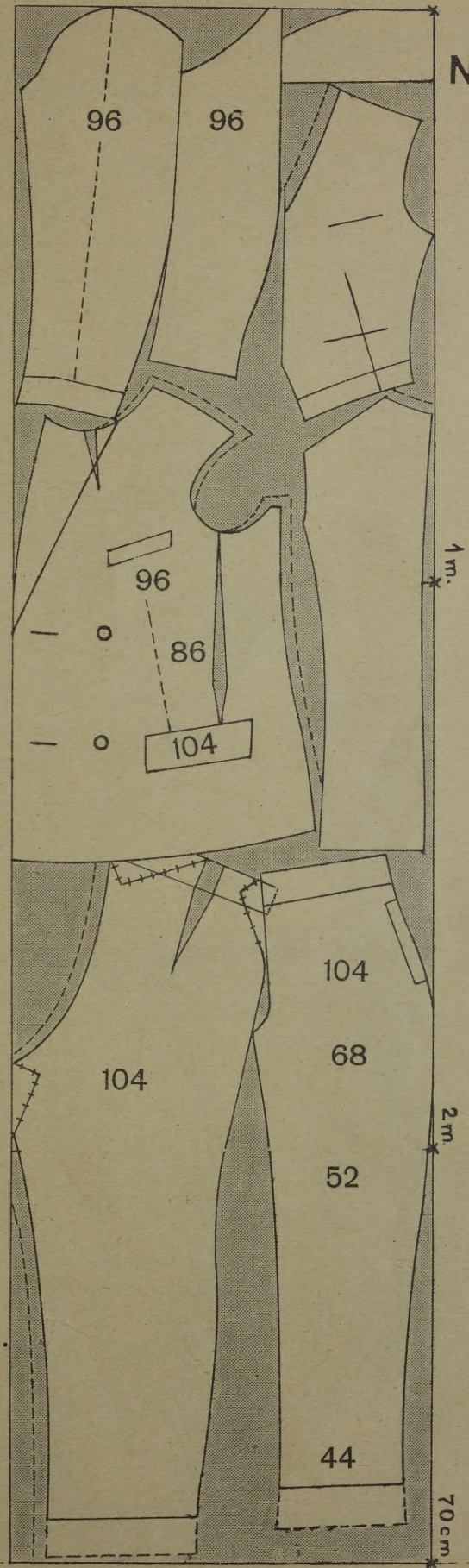
Nº 94

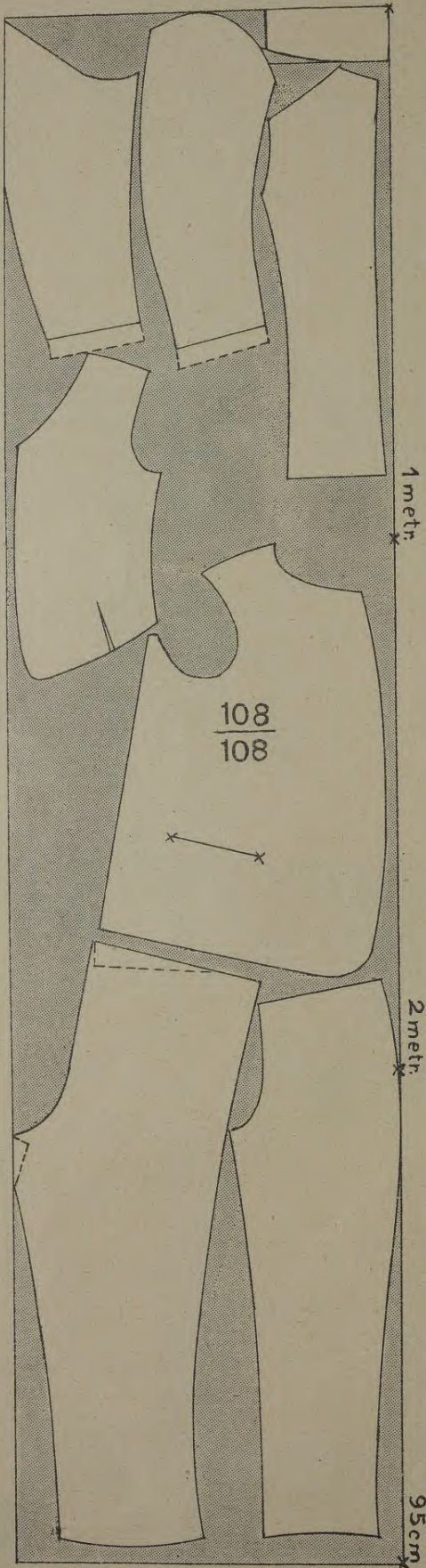
Nº 96

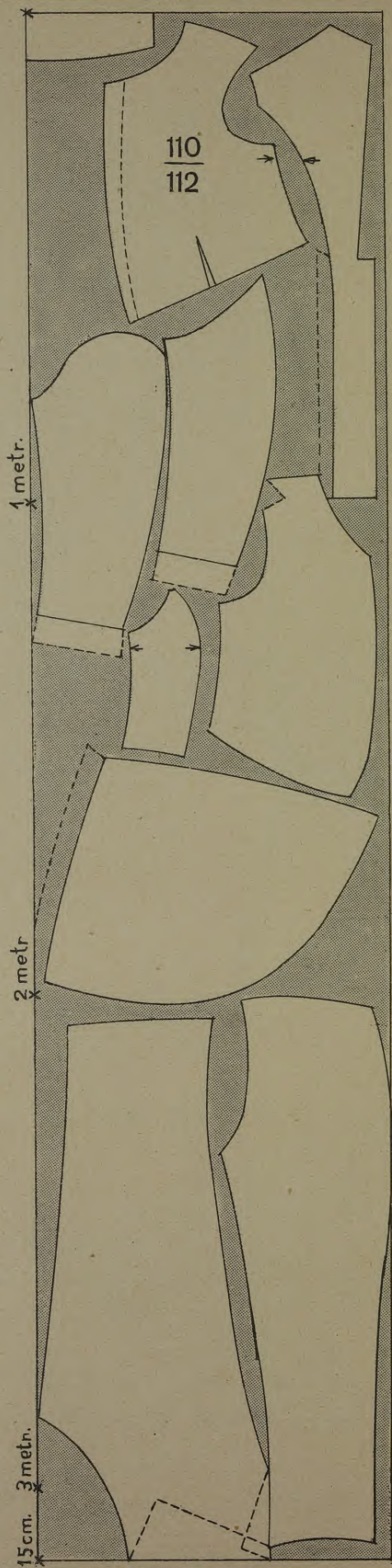
Nº 97

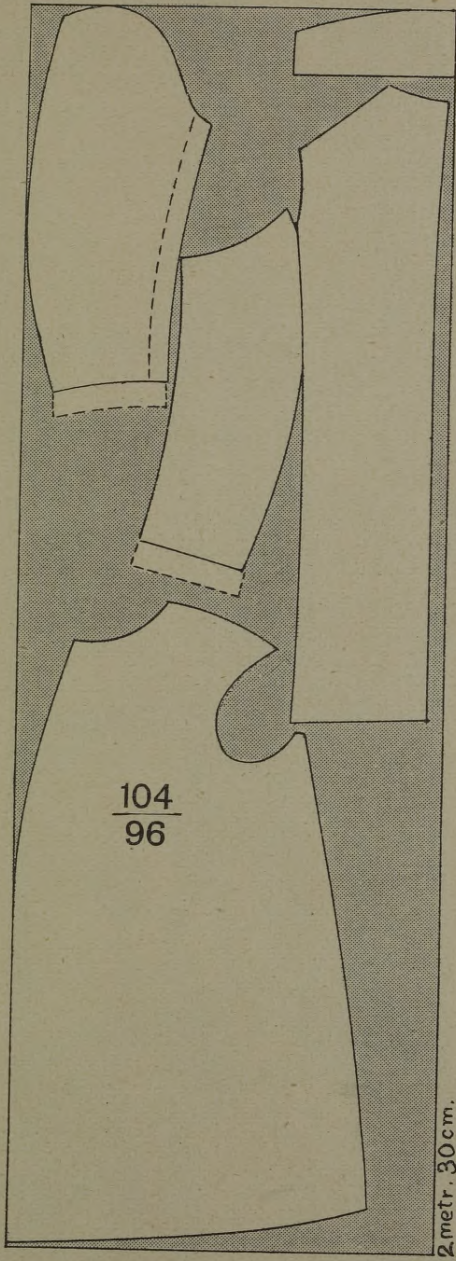
Nº 98

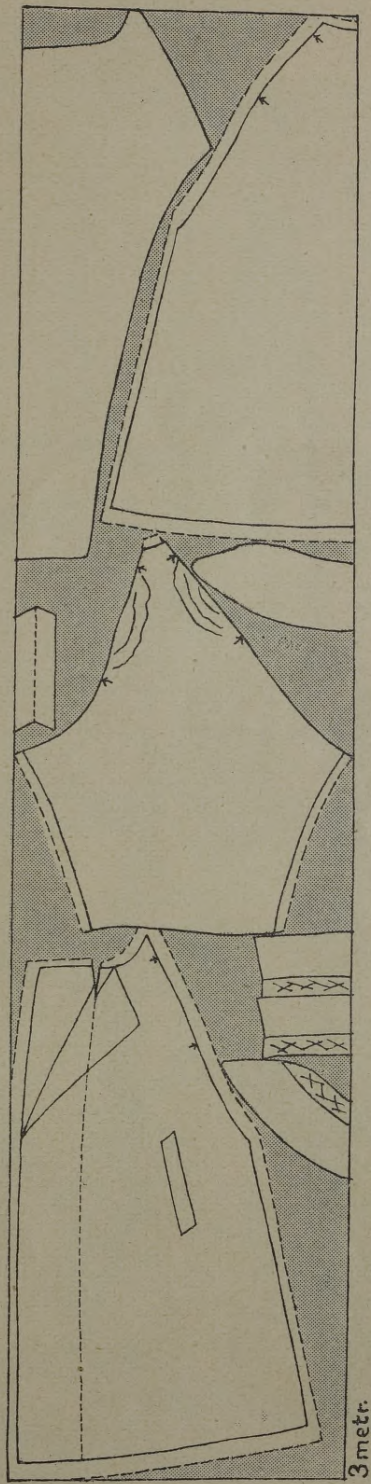
Nº 99

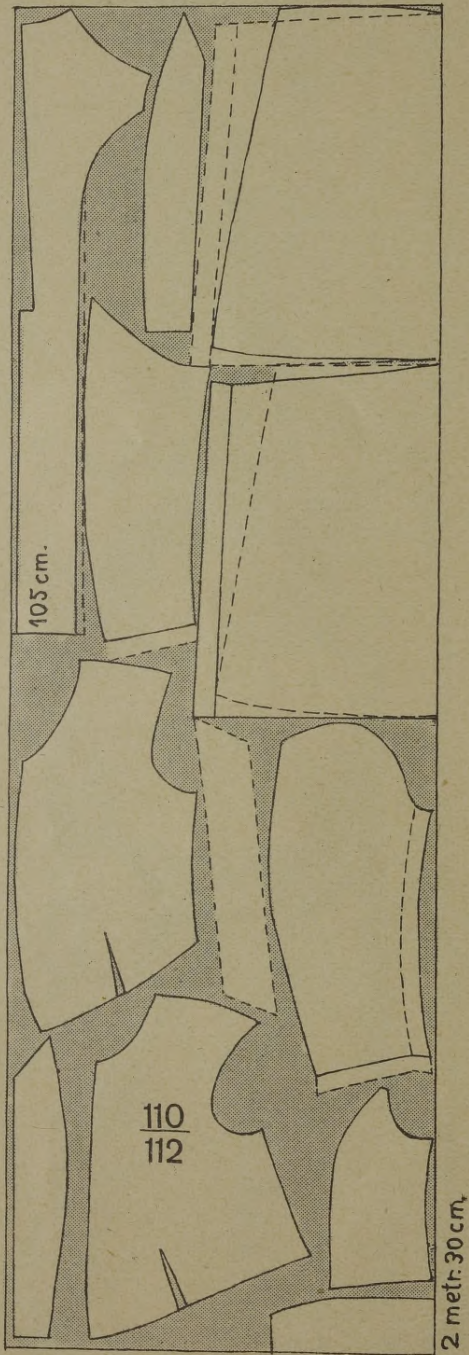
Nº 100

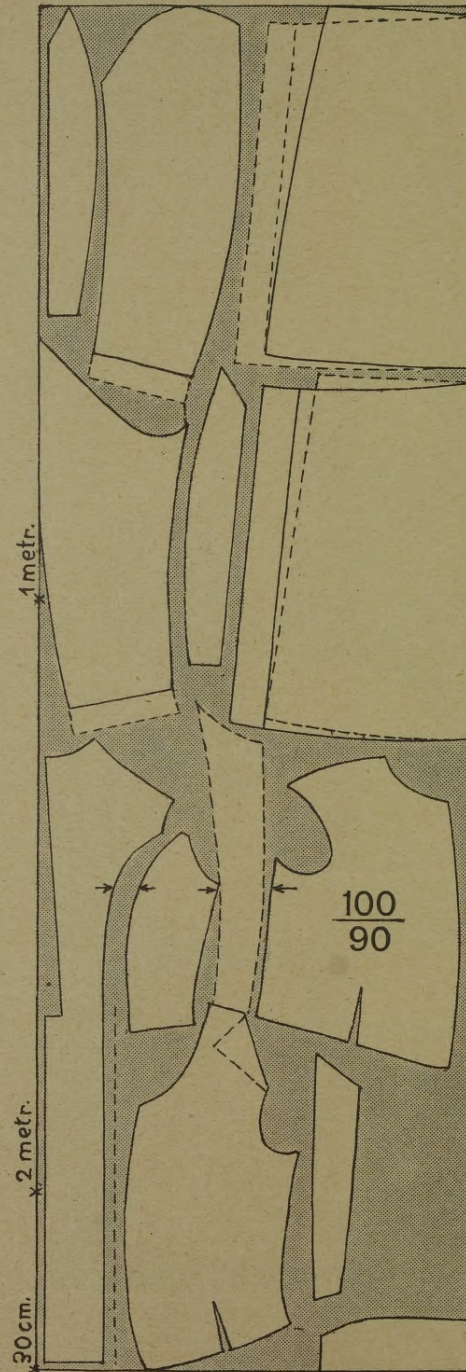
Nº 101

Nº 102

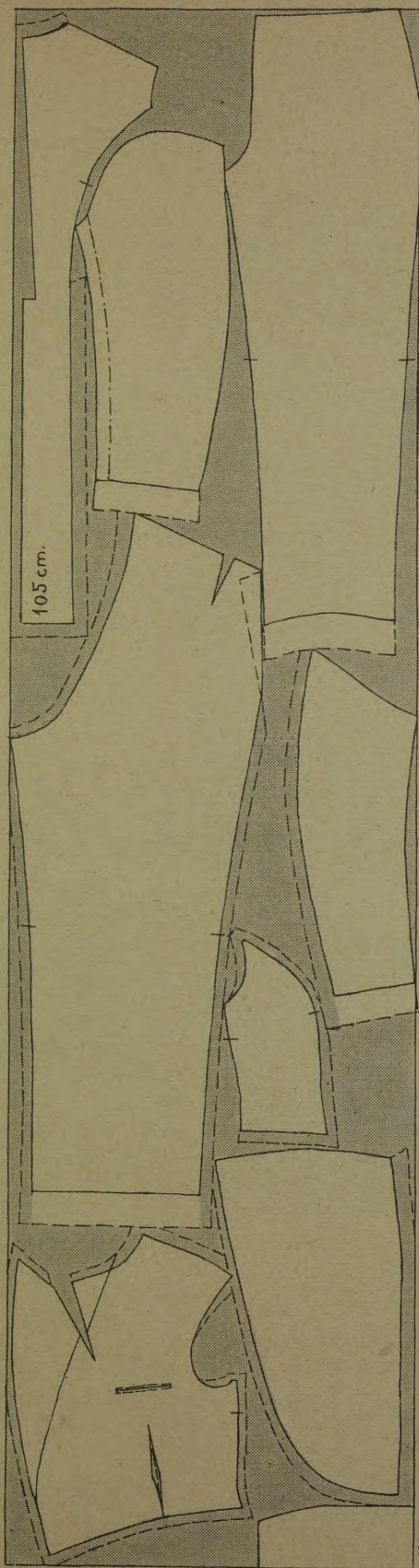

Nº 103

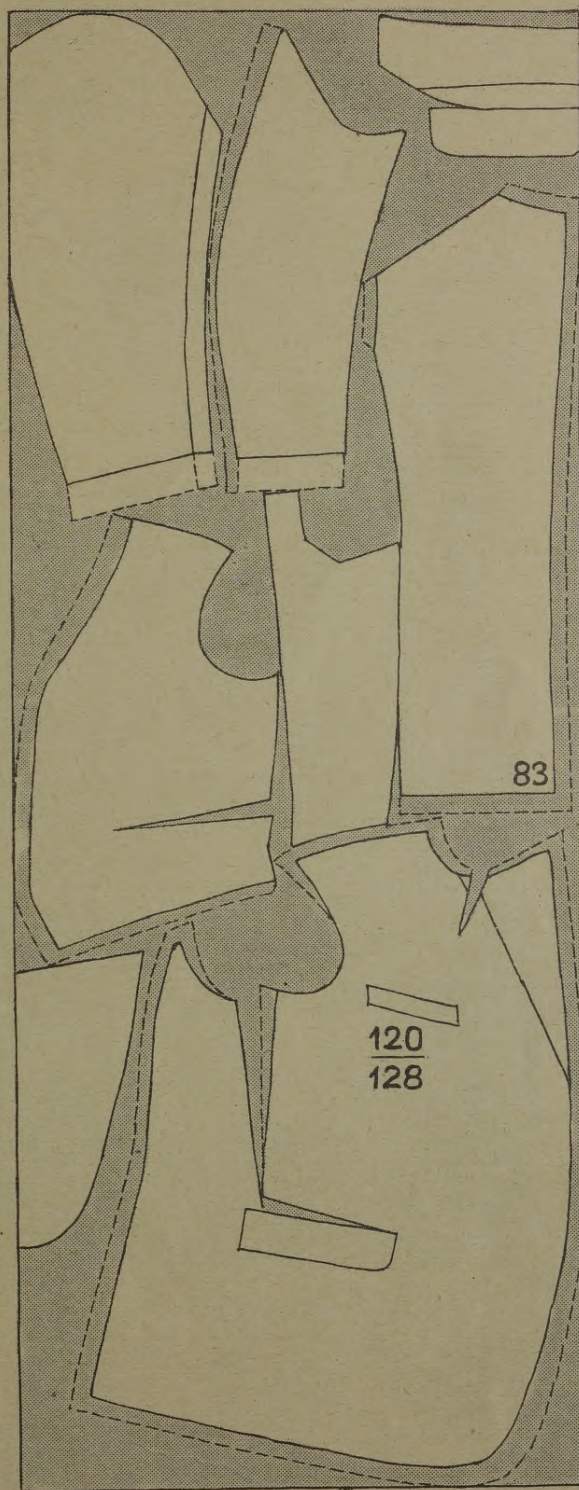

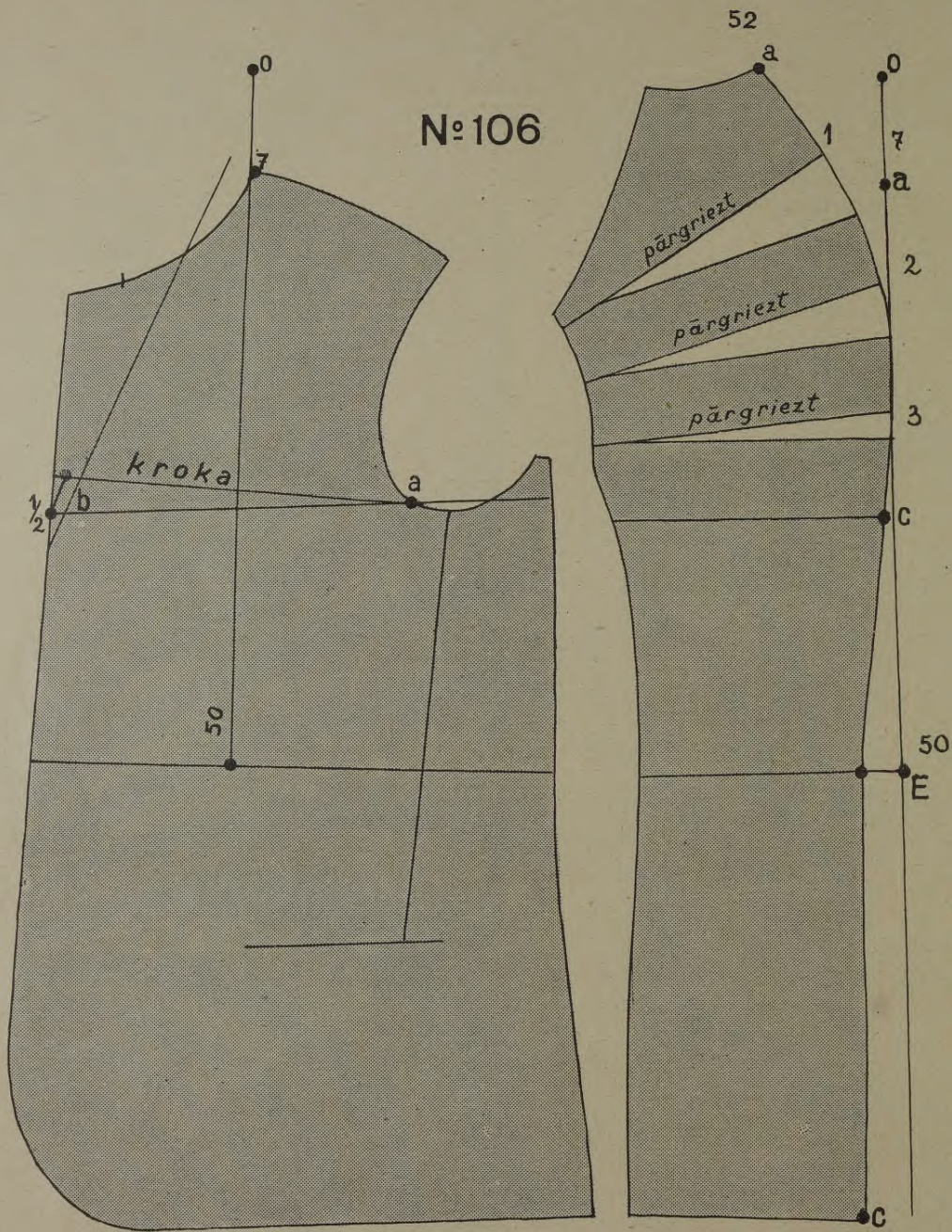
Nº 104

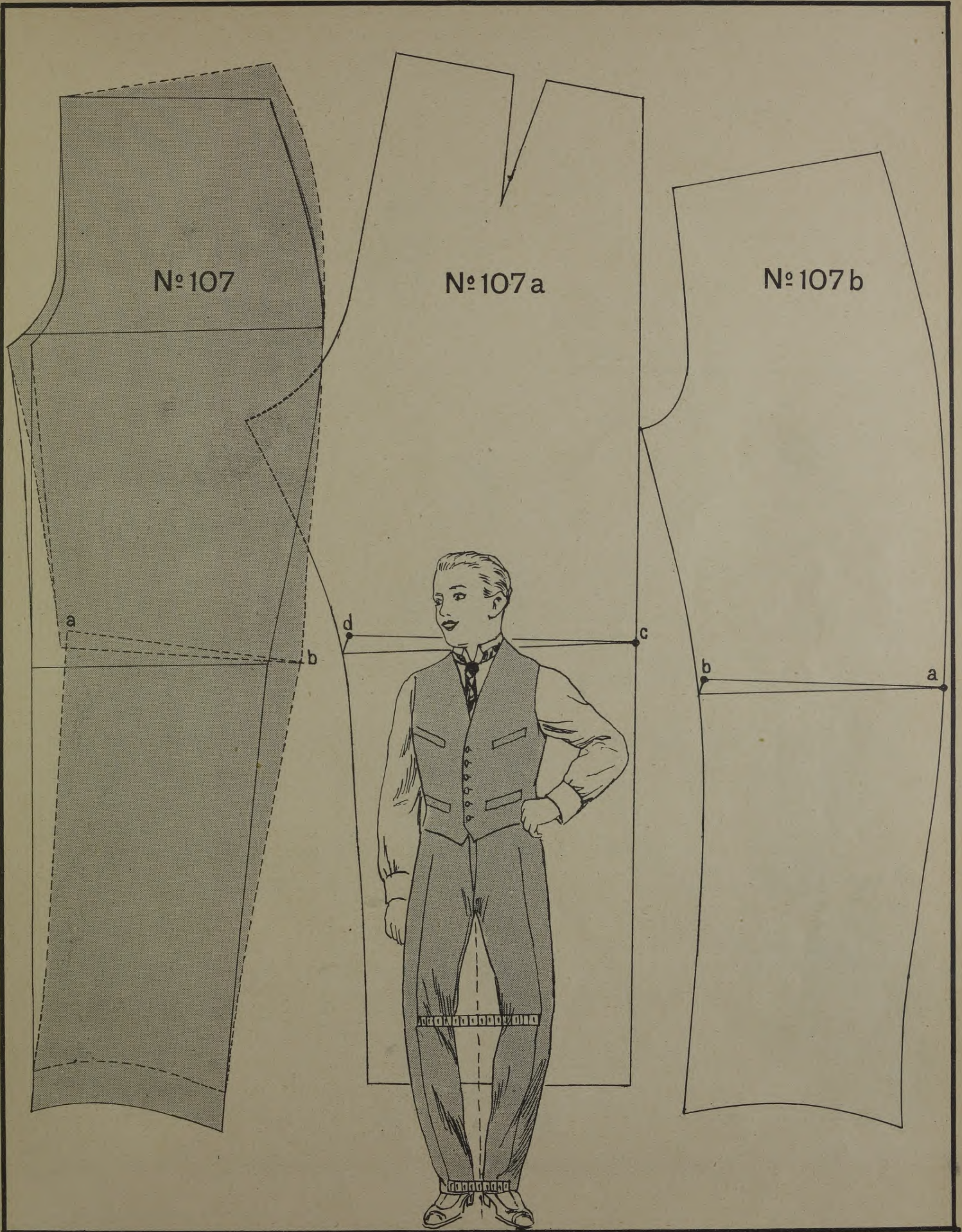

Nº 105

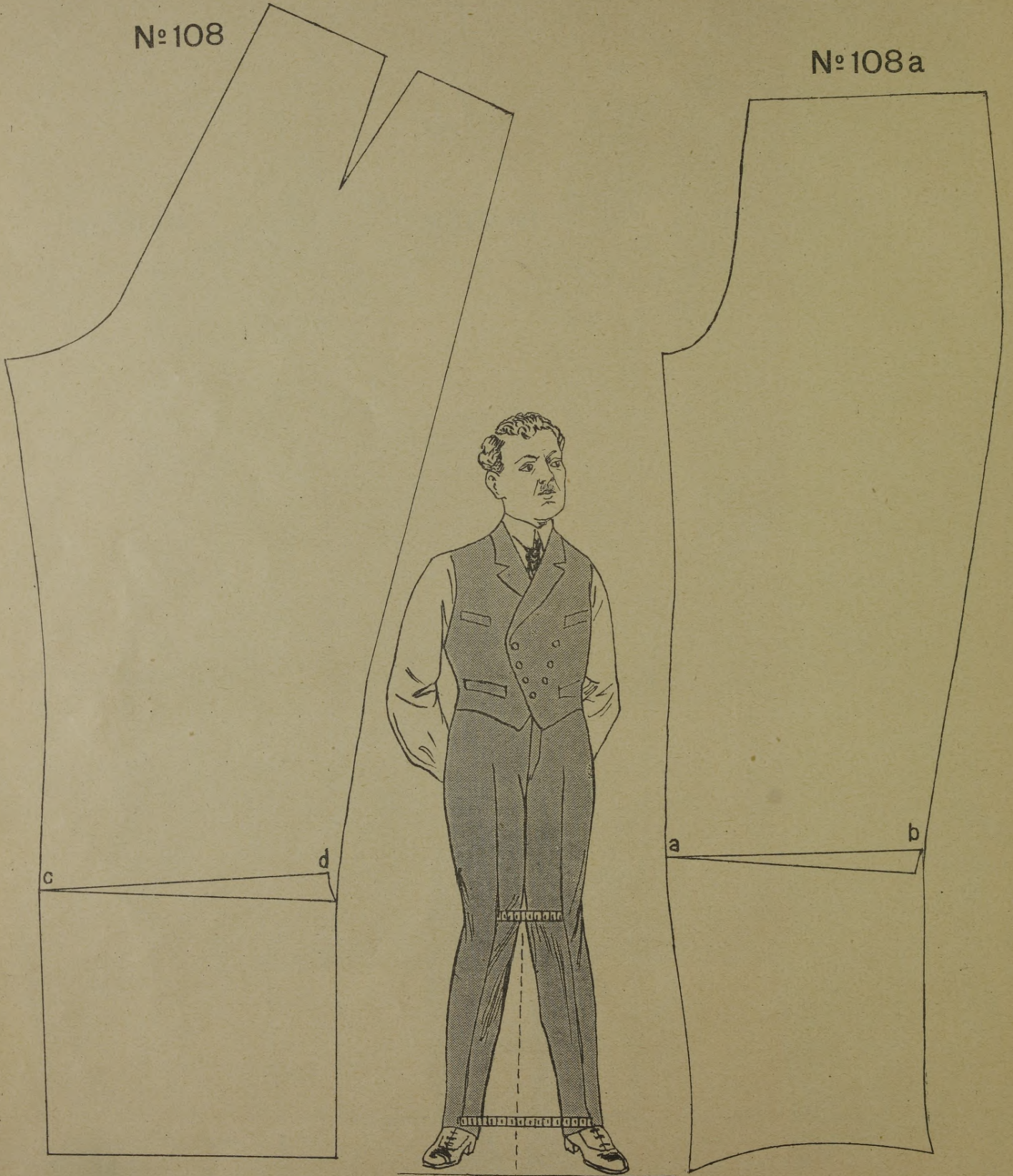
Nº 106

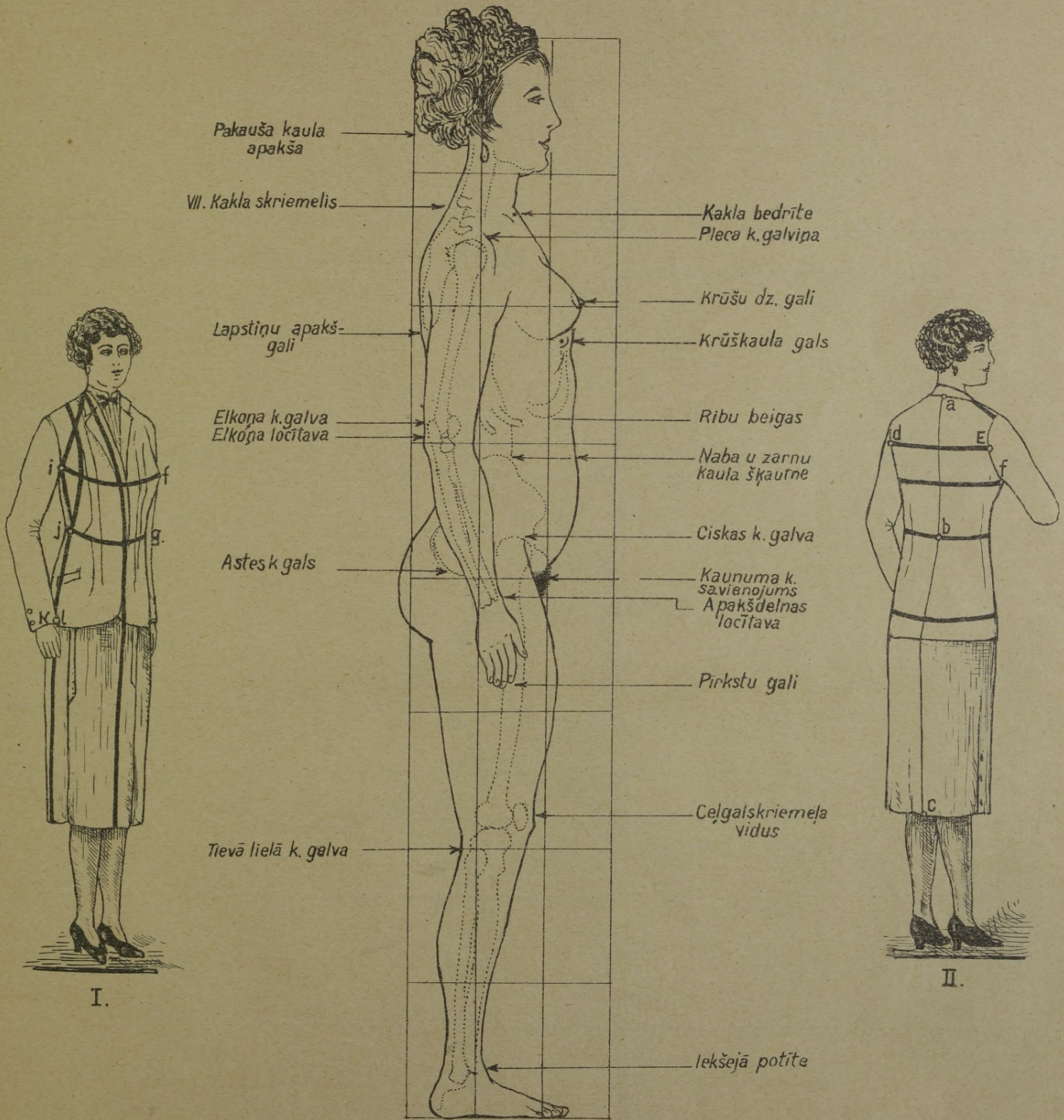

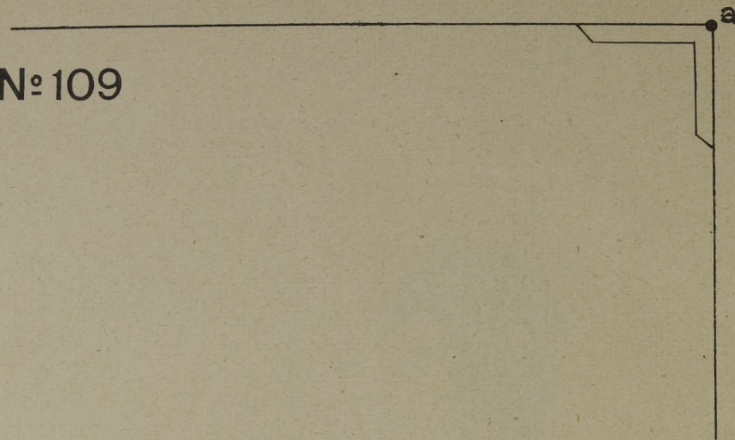
Nº108

Nº108a

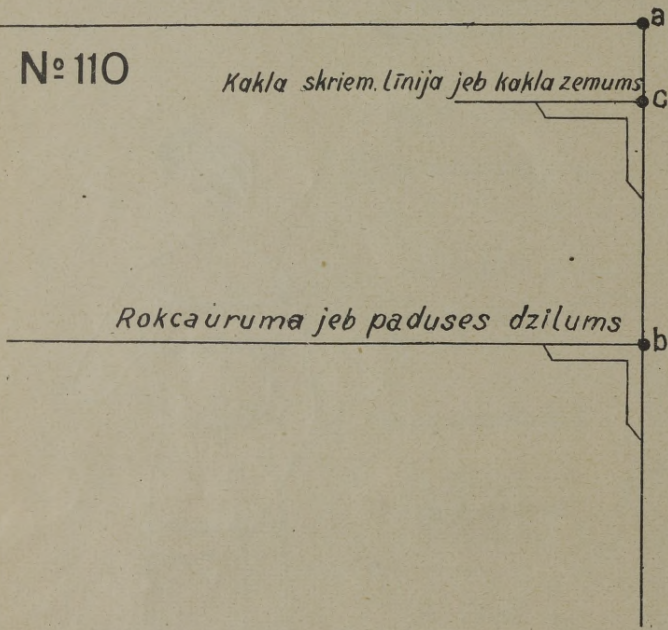

Nº 109

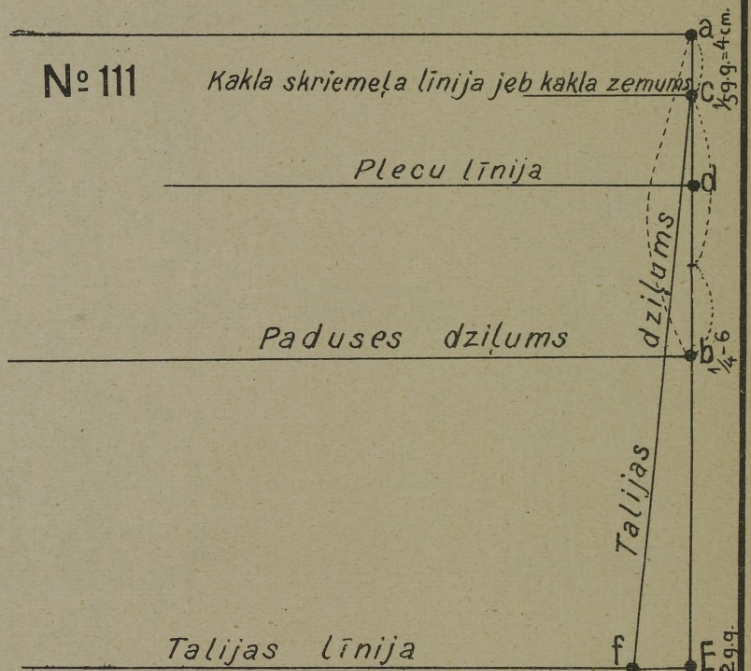
Nº 110

Kakla skriem. līnija jeb kakla zemums

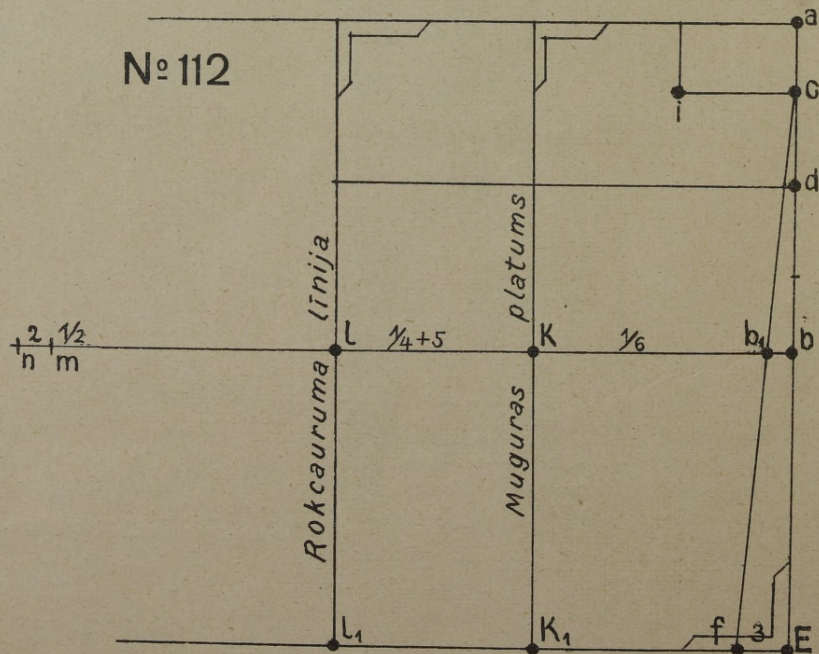

Nº 111

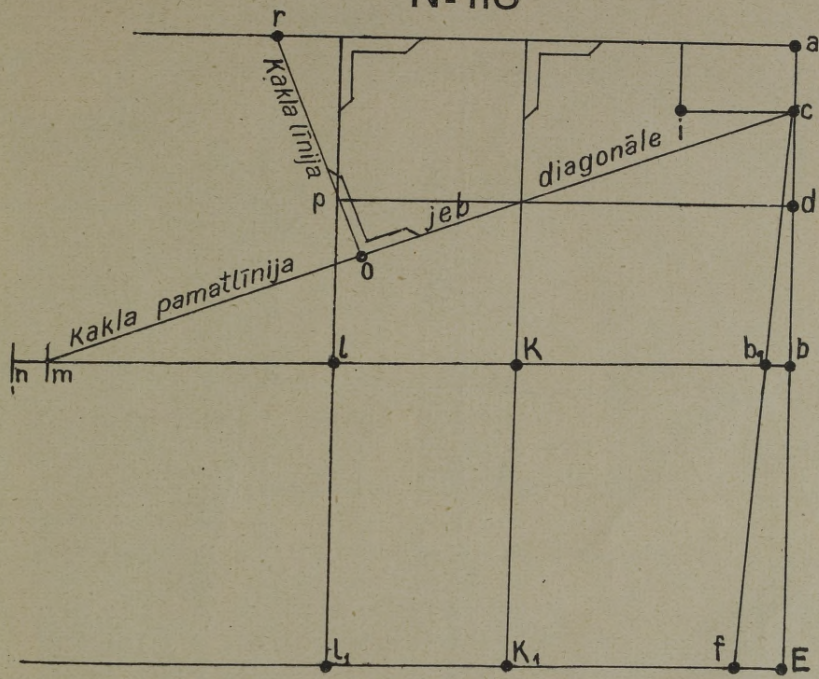
Kakla skriemeļa līnija jeb kakla zemums

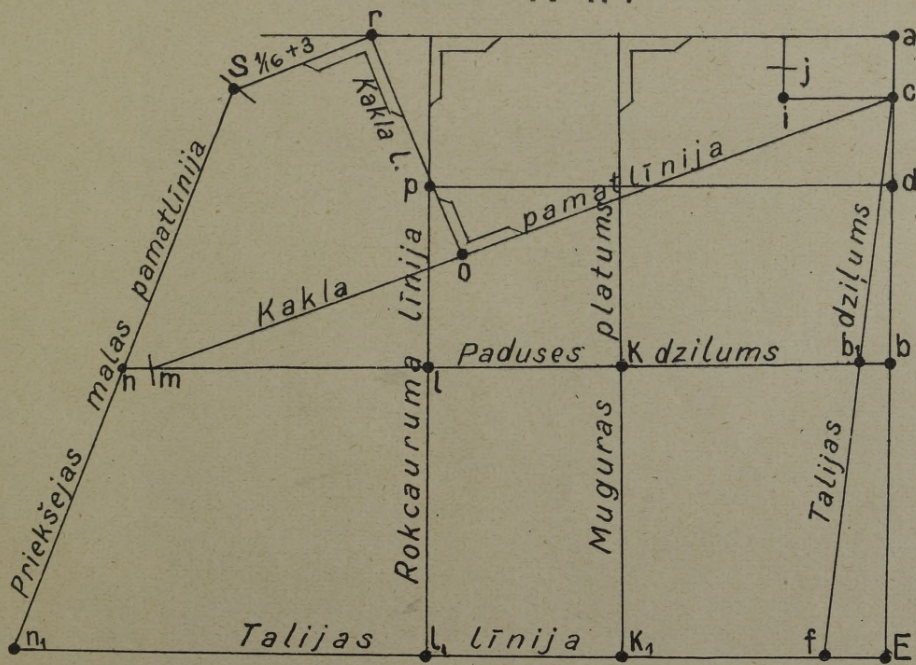
Nº 112

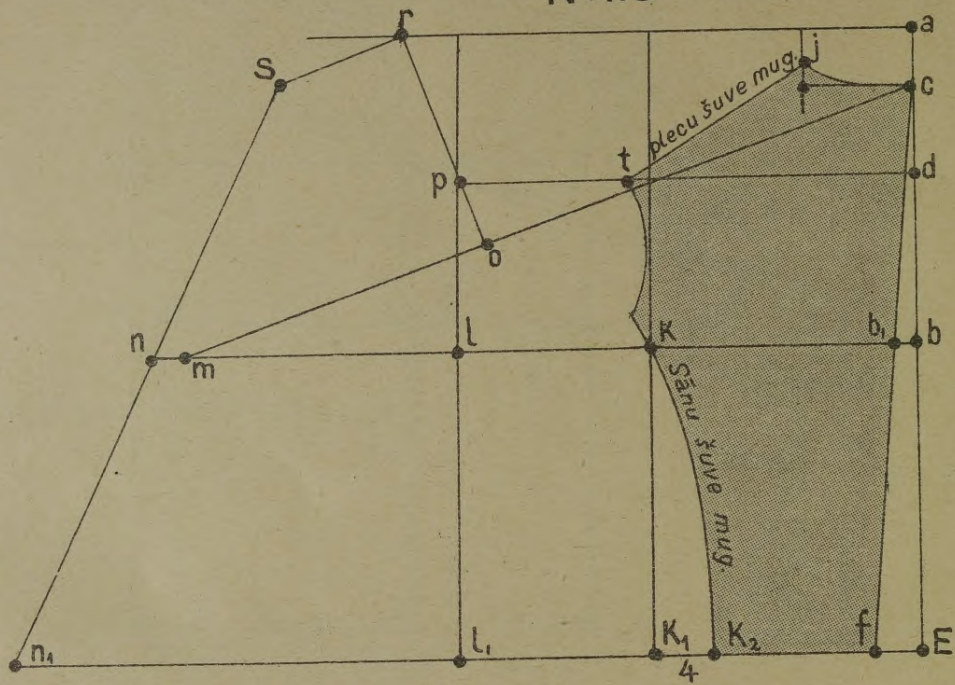
Nº 113

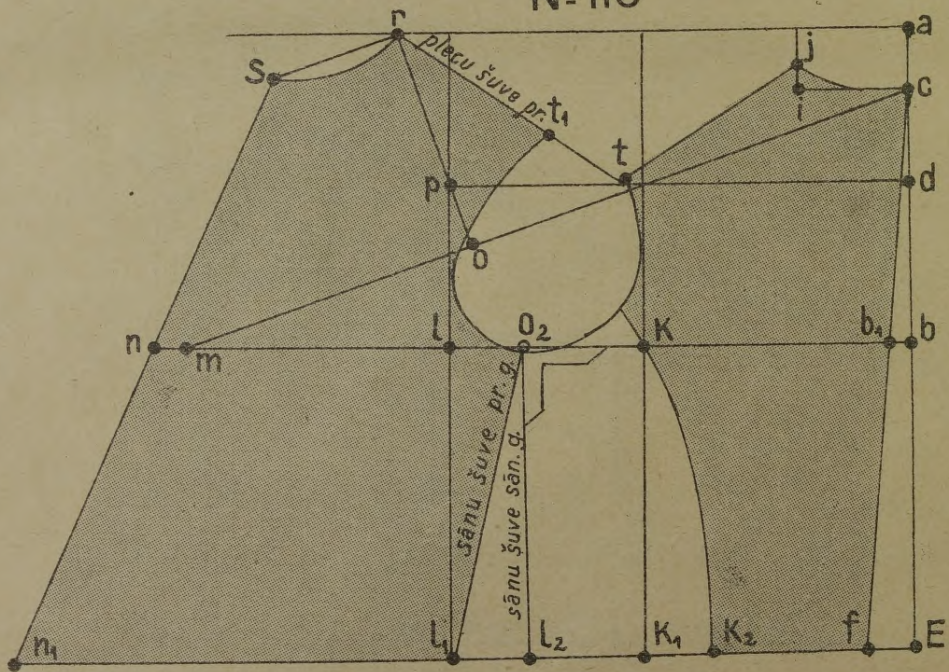
Nº 114

Nº 115

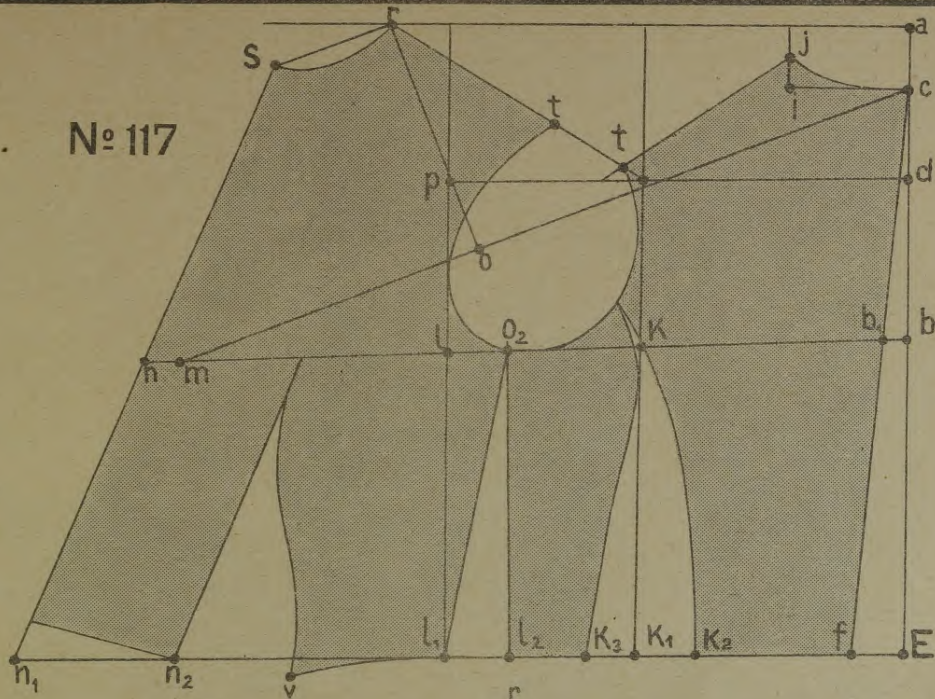

Nº 116

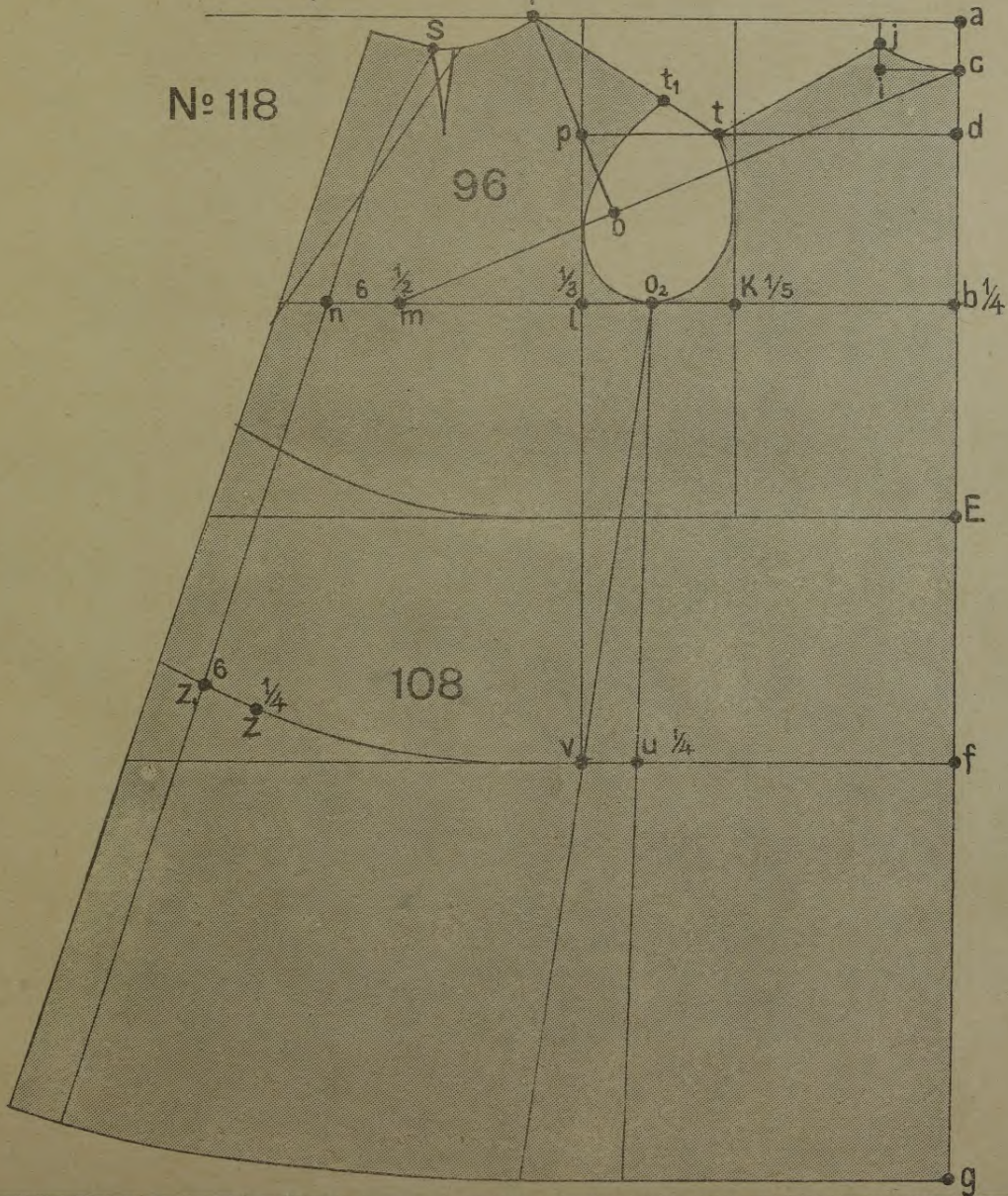

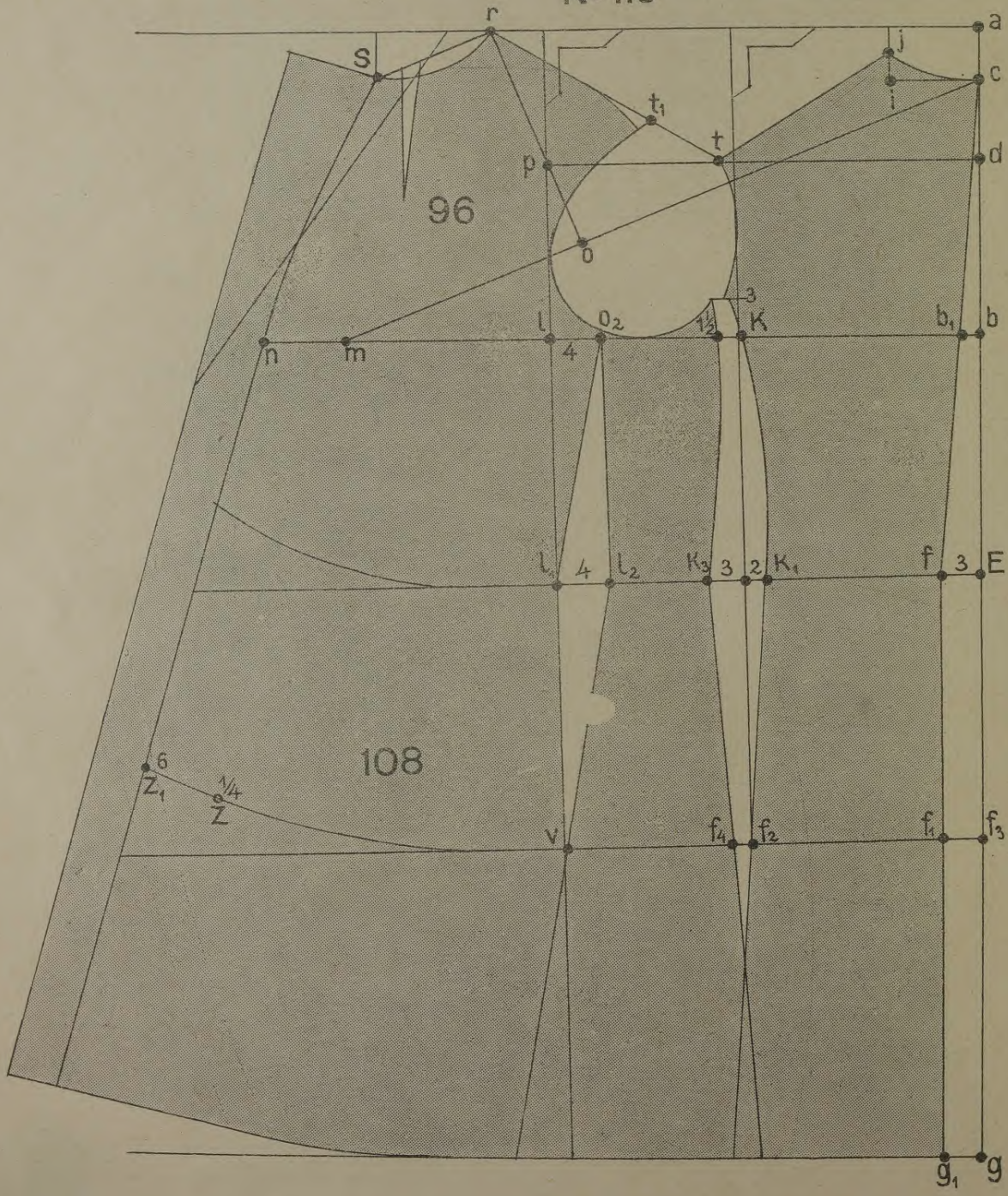
Nº 117

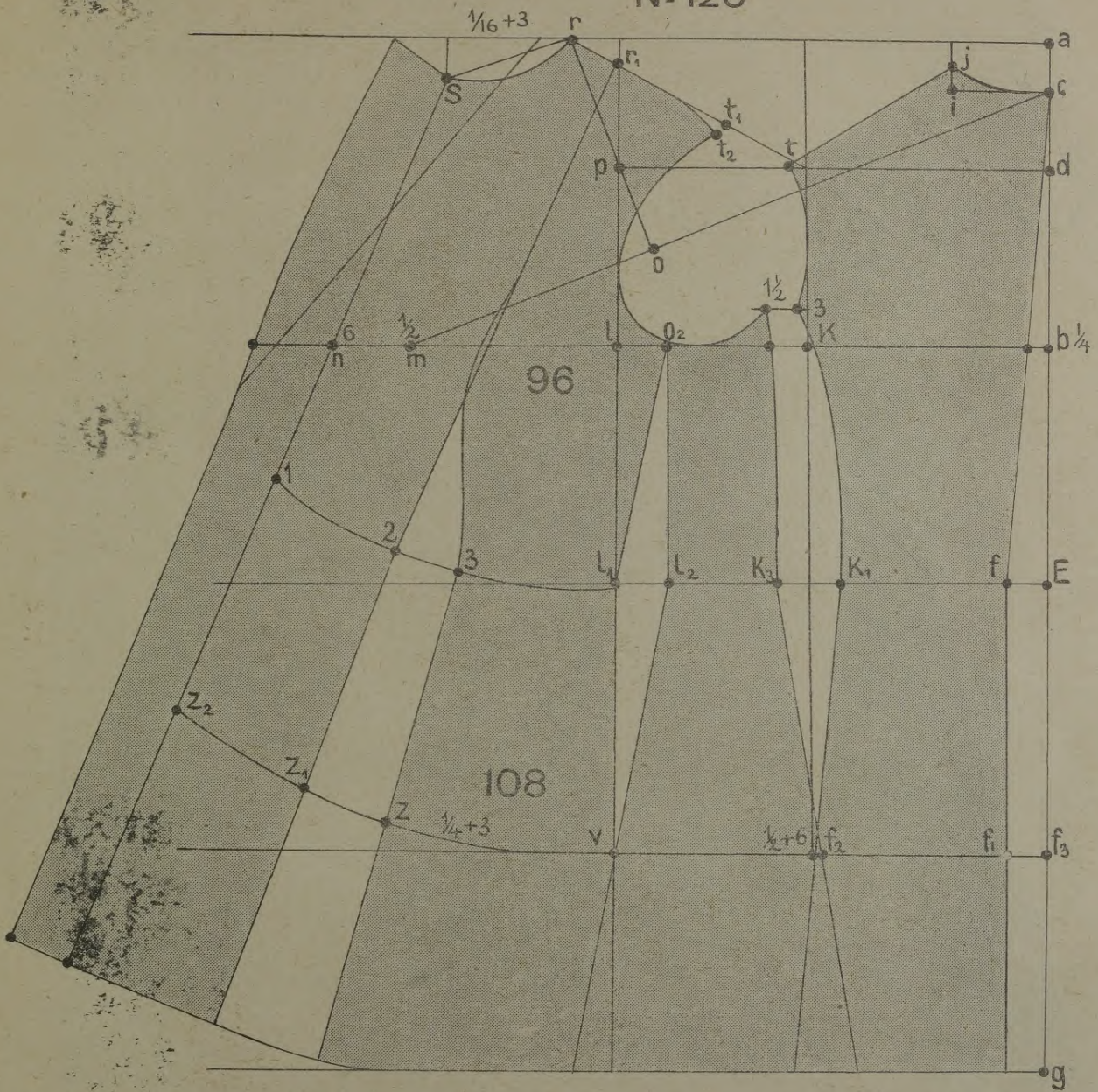
Nº 118

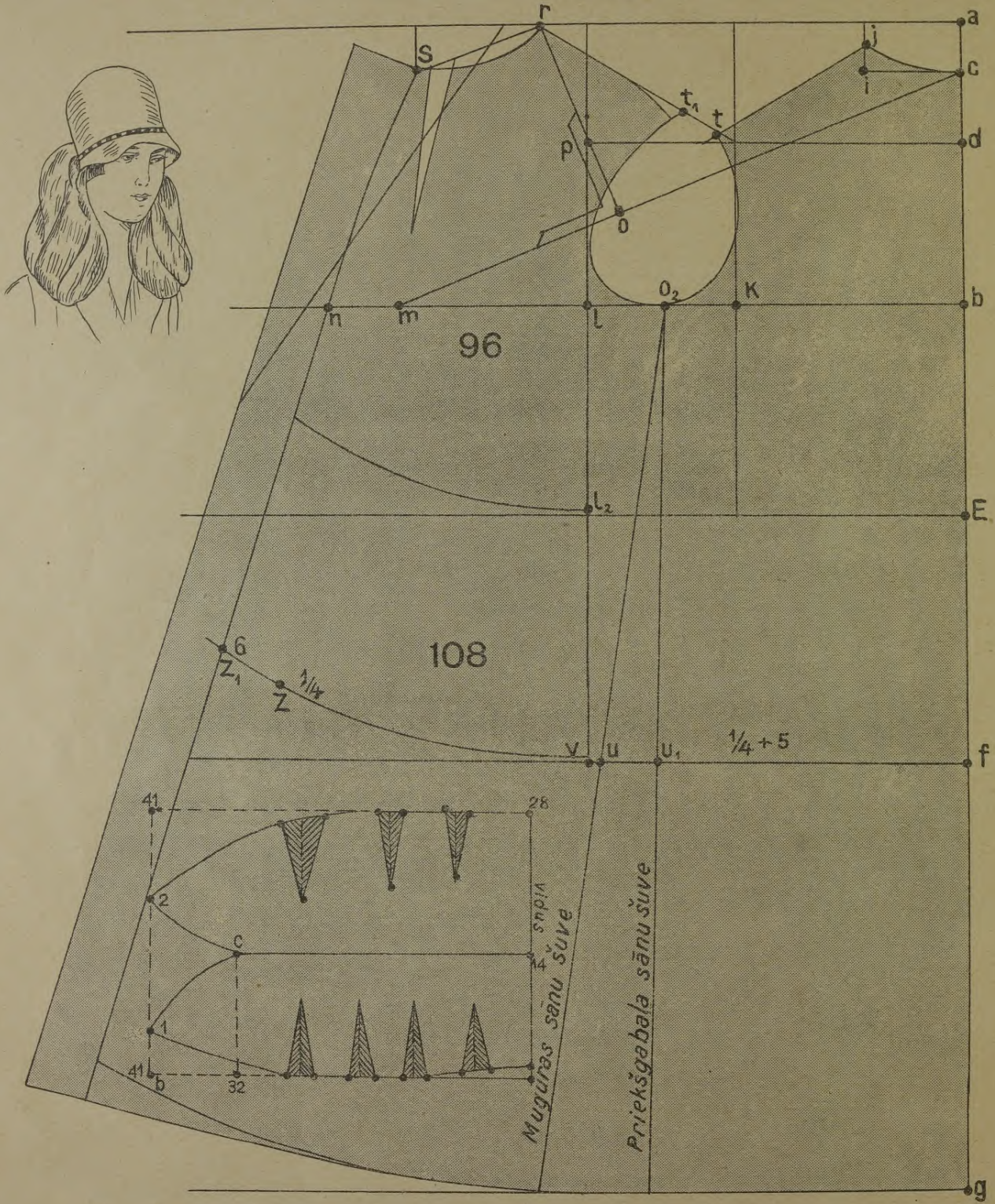
Nº 119

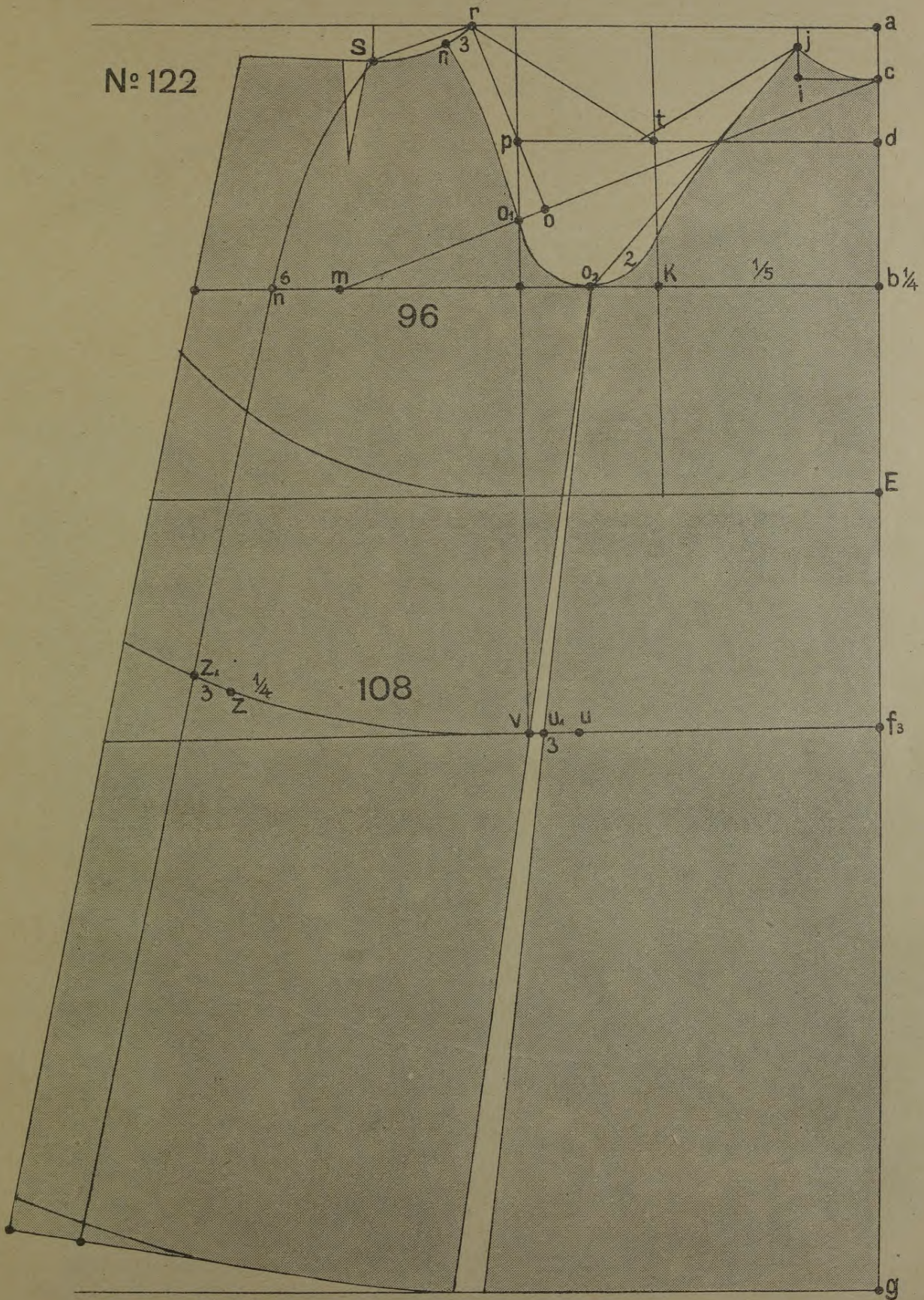

Nº 120

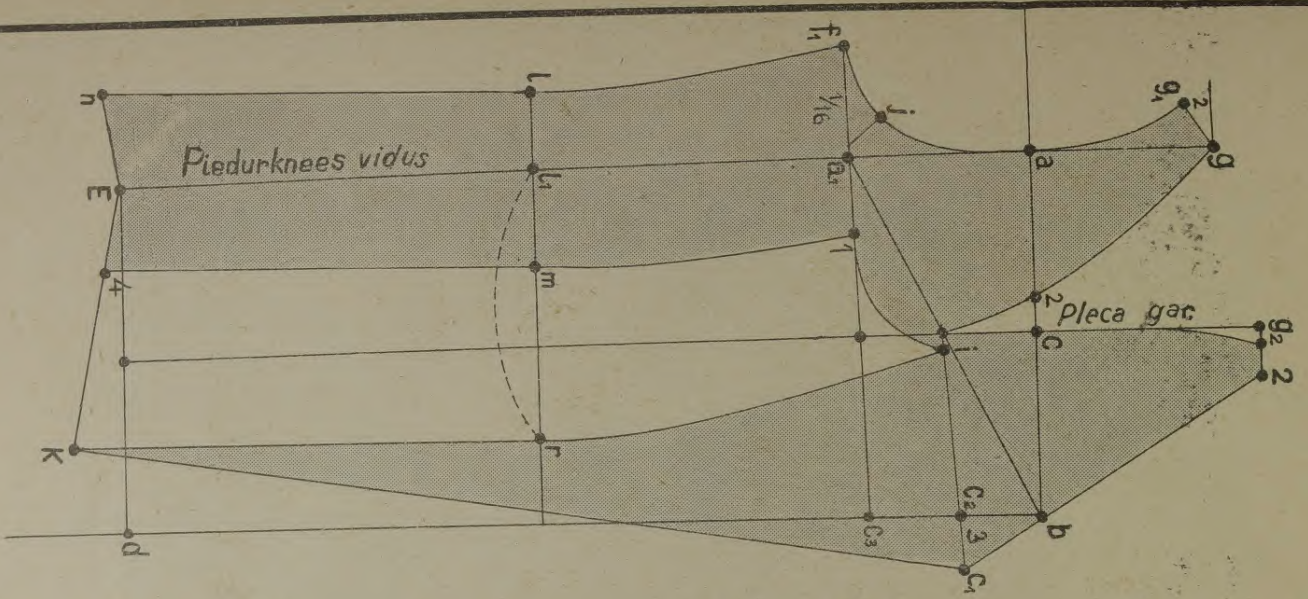

Nº 121

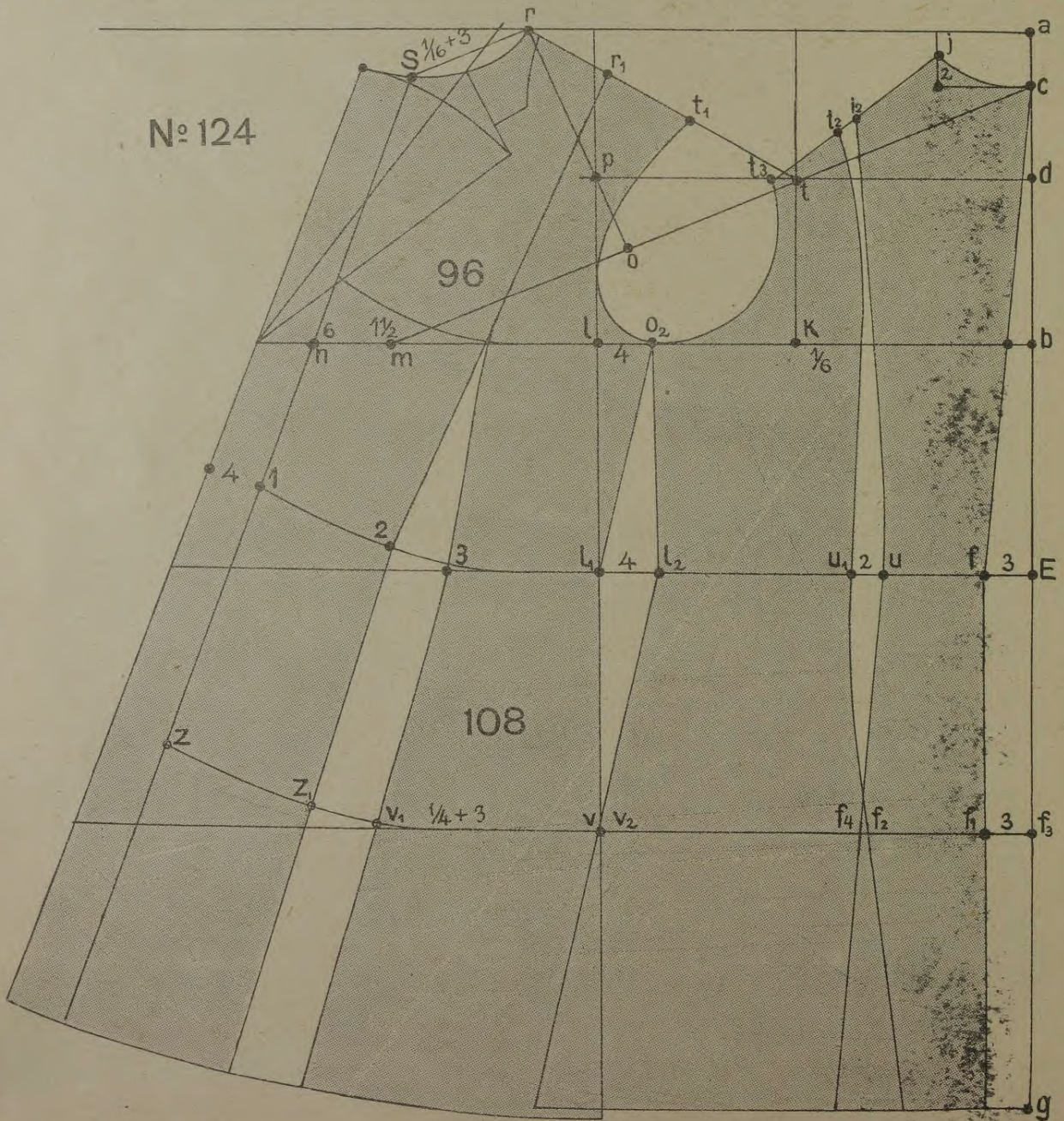

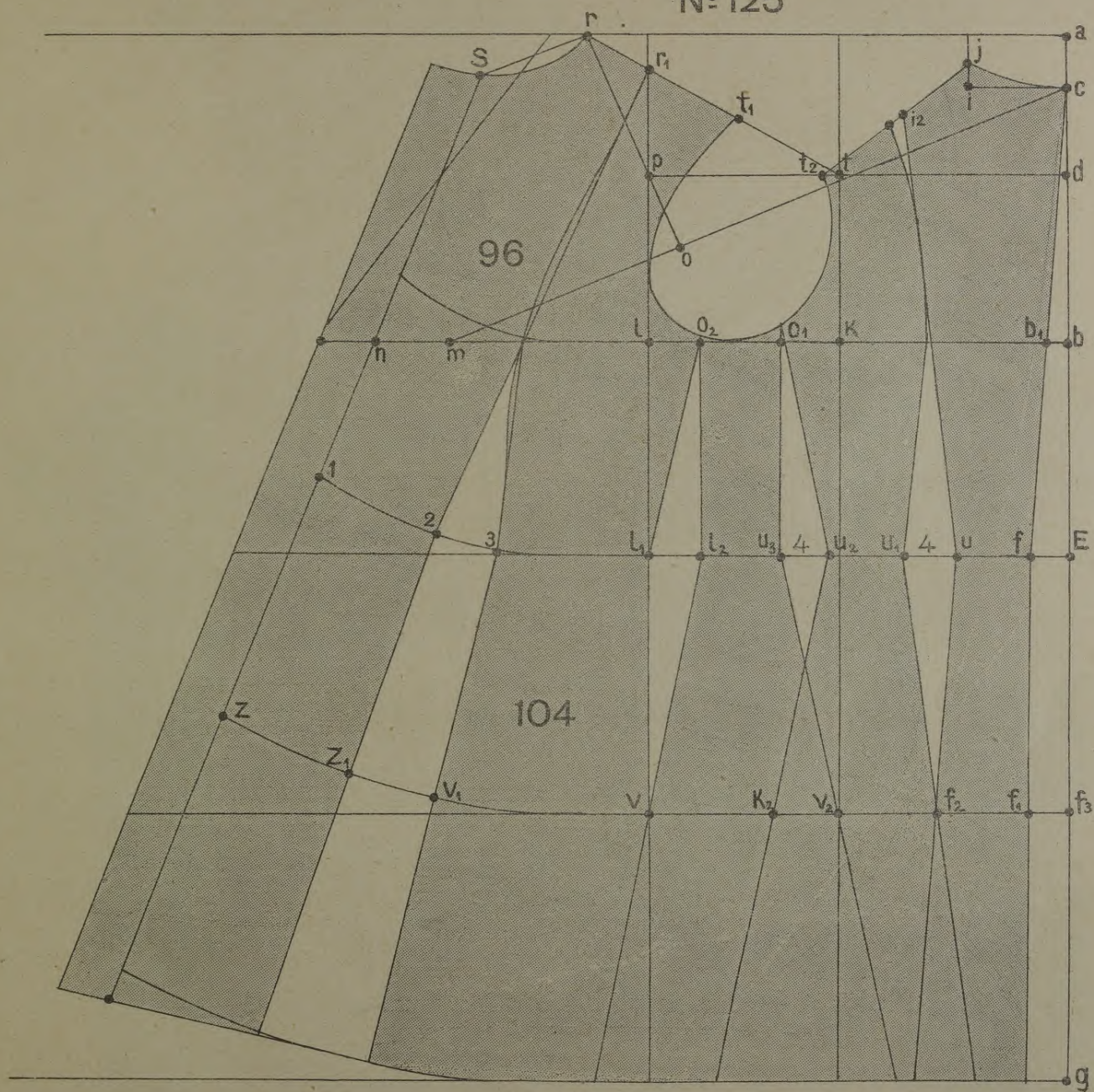
Nº 123

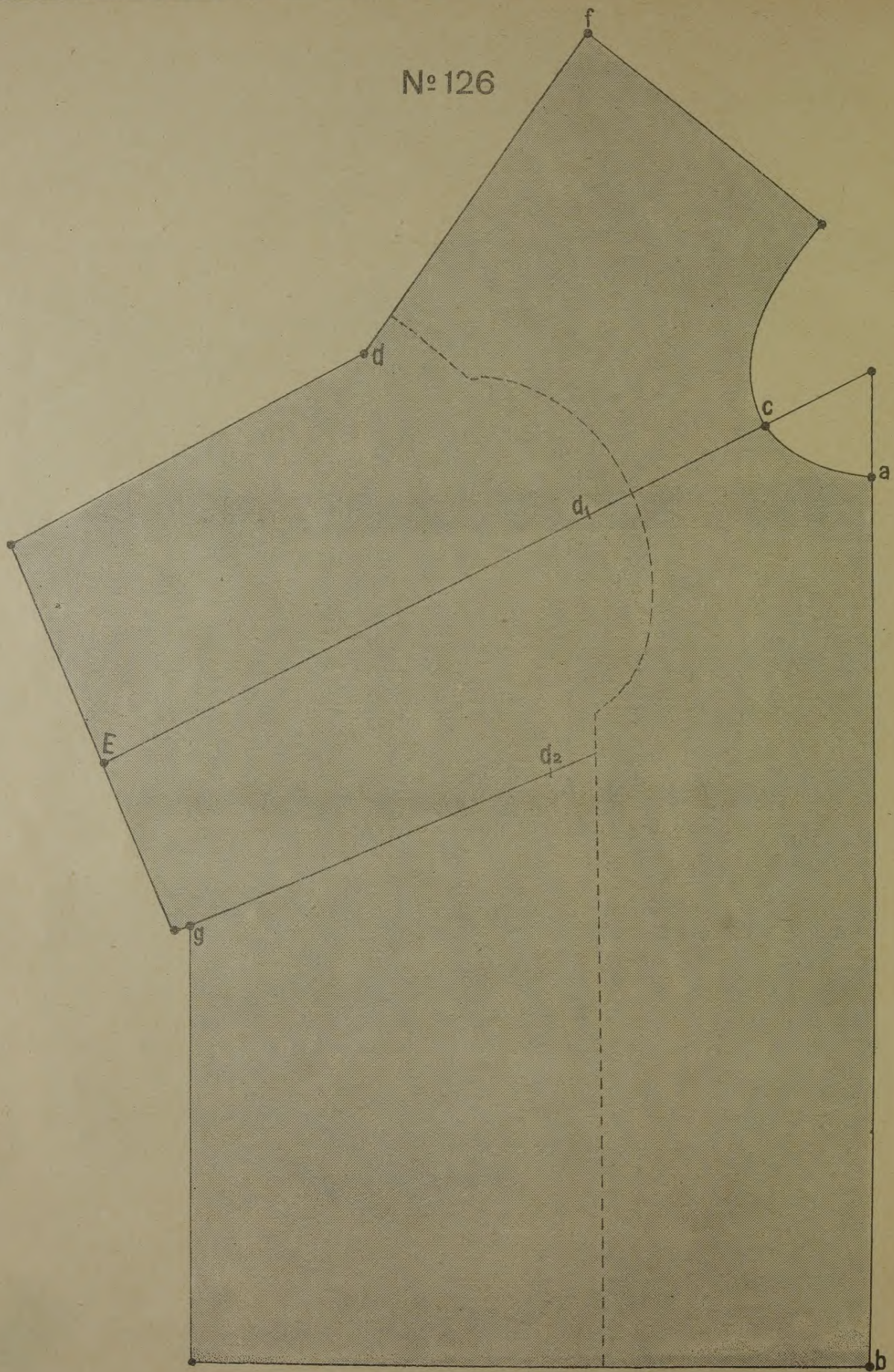
Nº 124

Nº 125

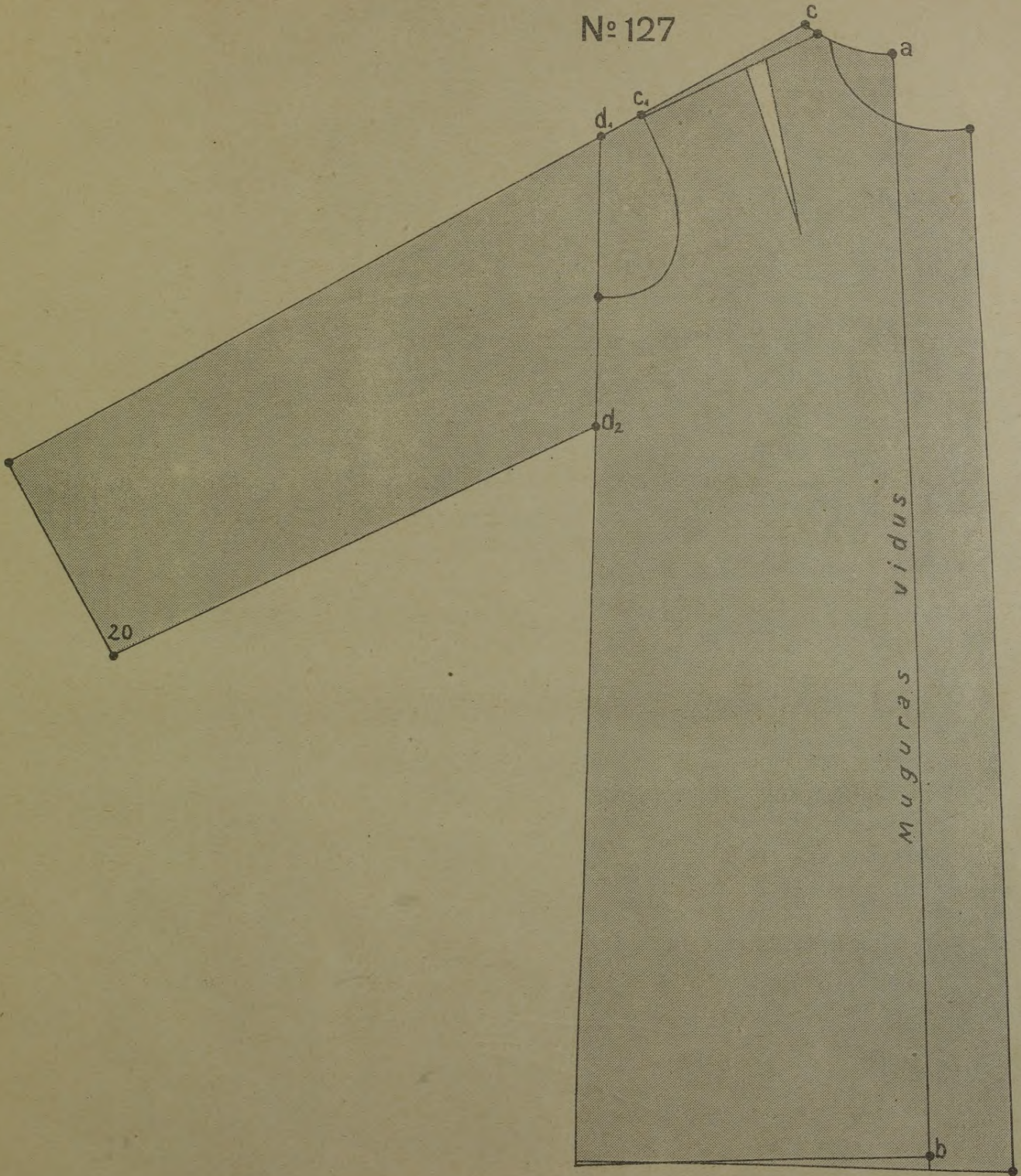

Nº 126

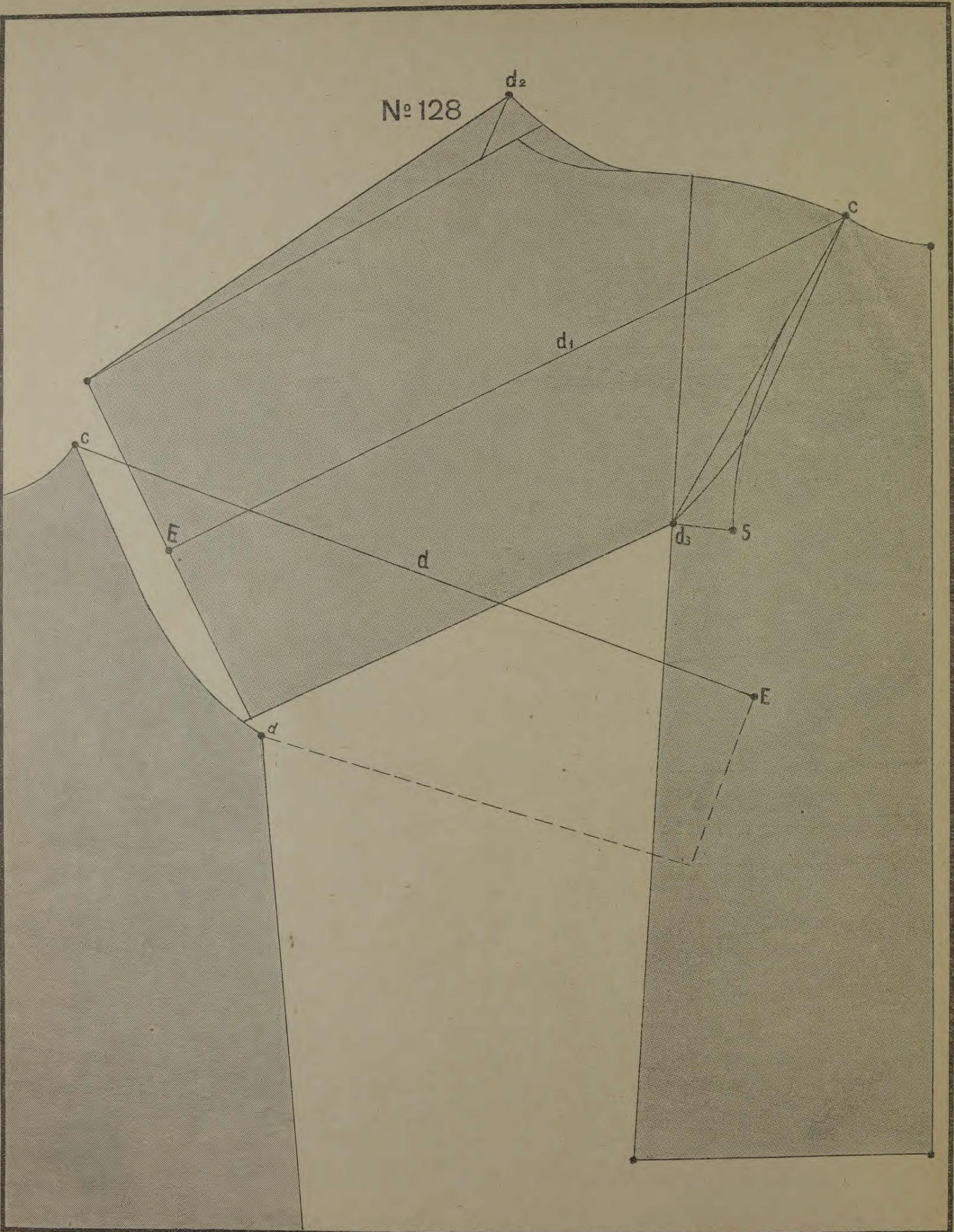

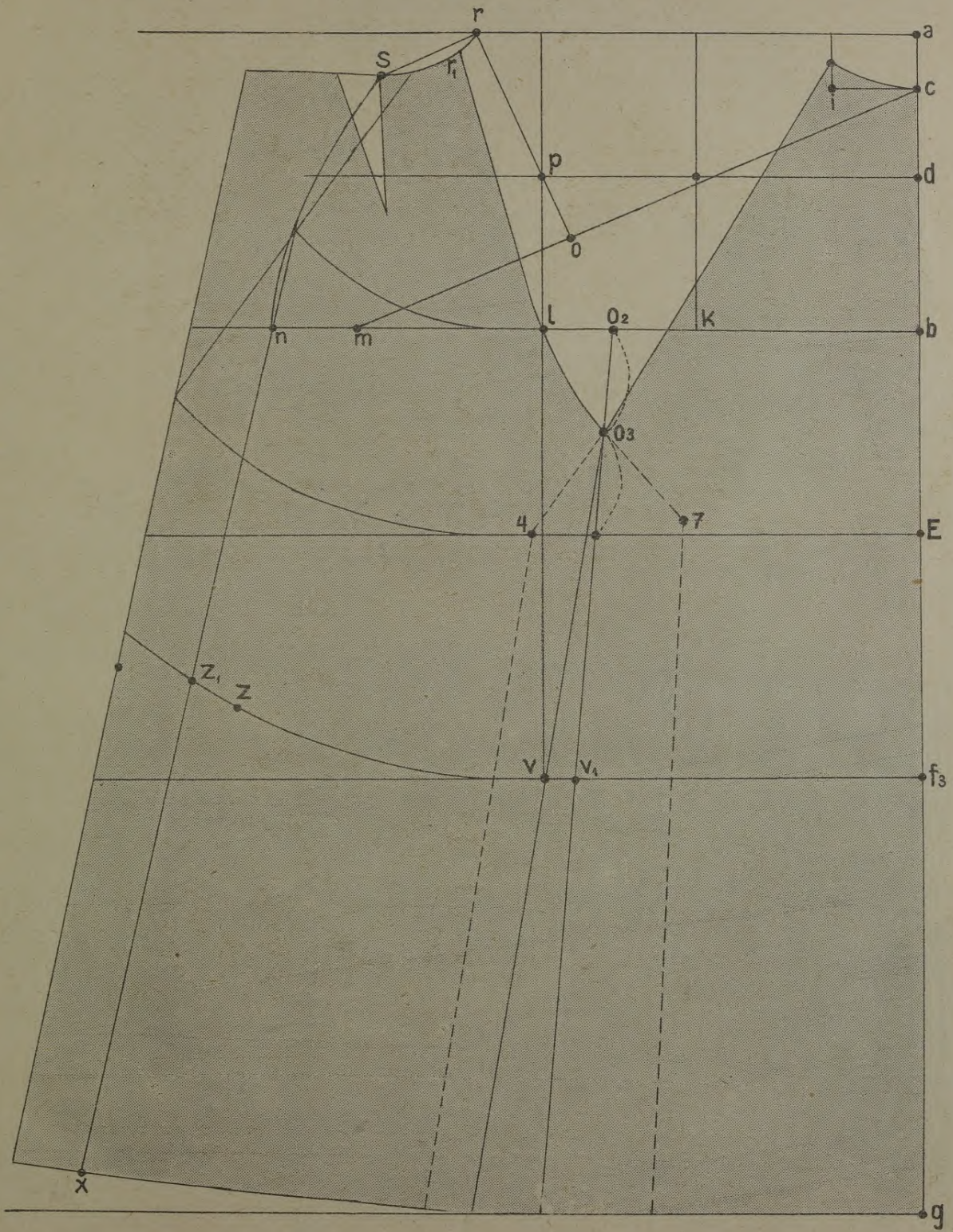
Nº 127

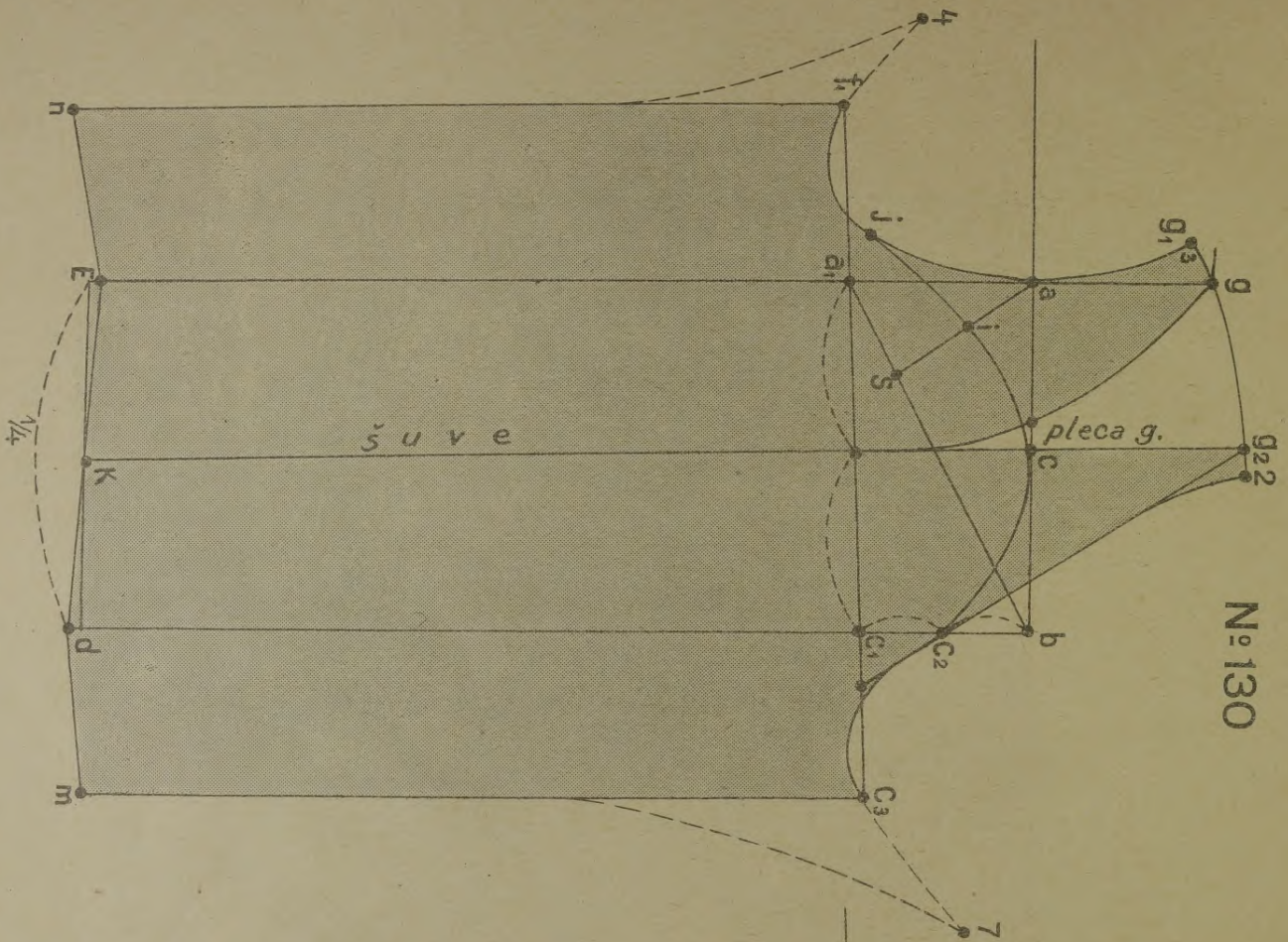

№ 128

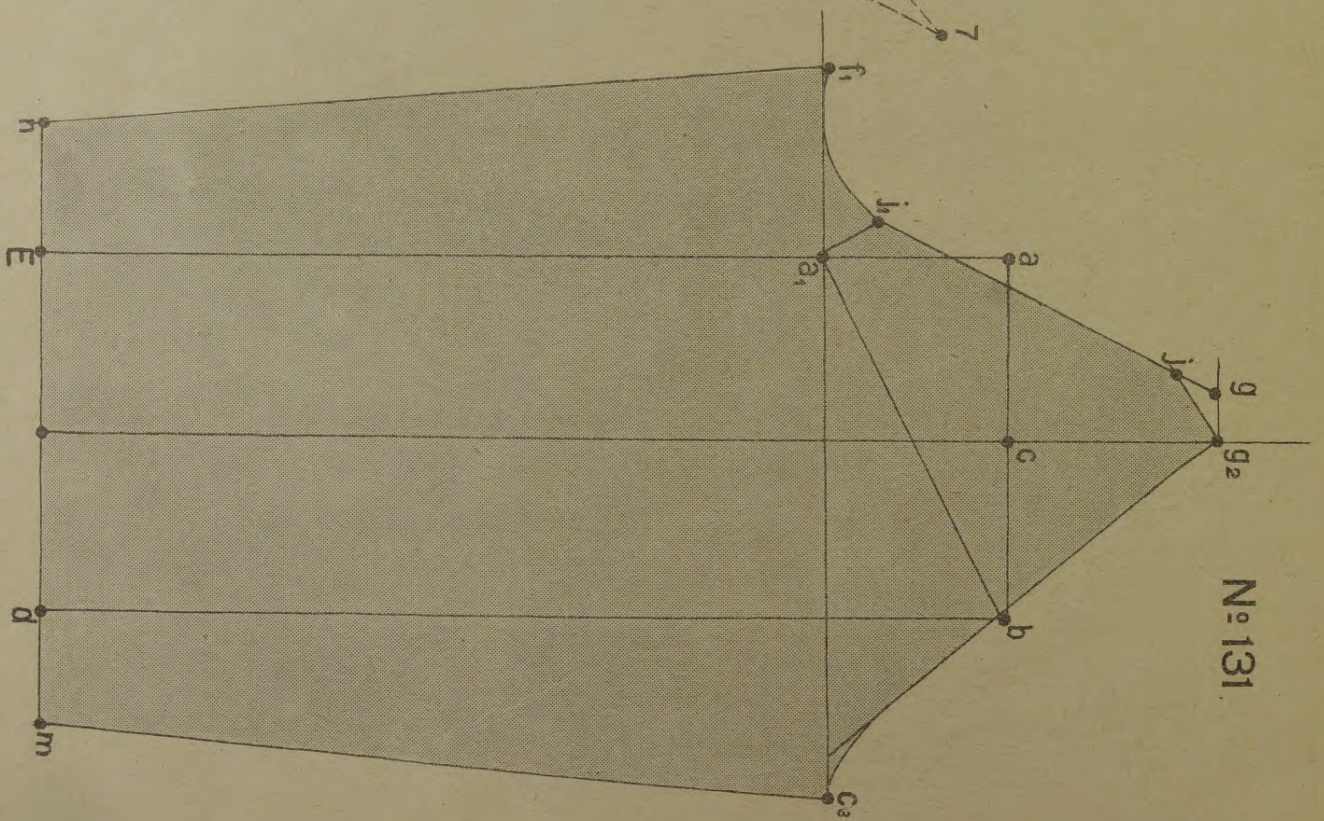

Nº 129

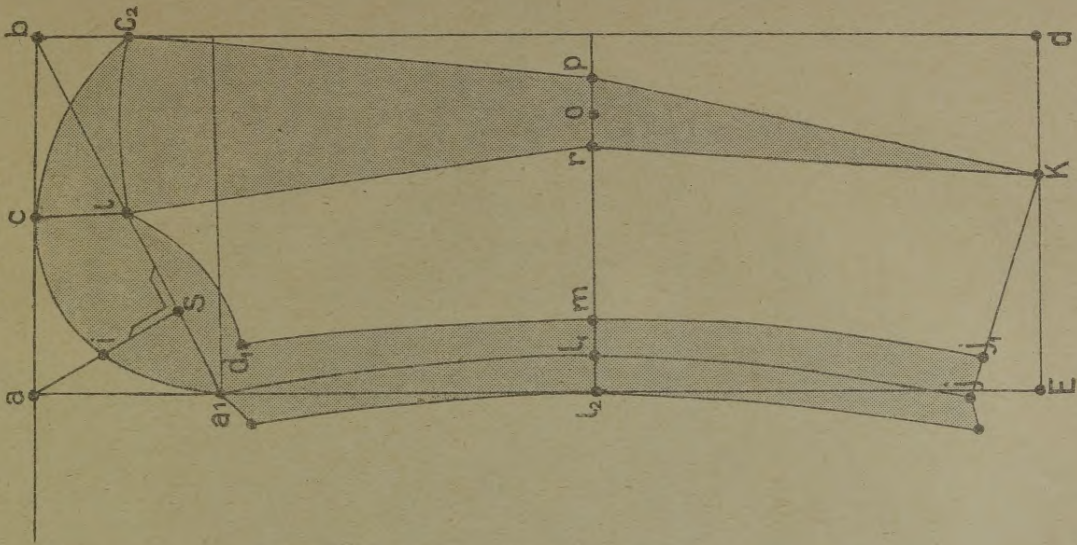

N° 130

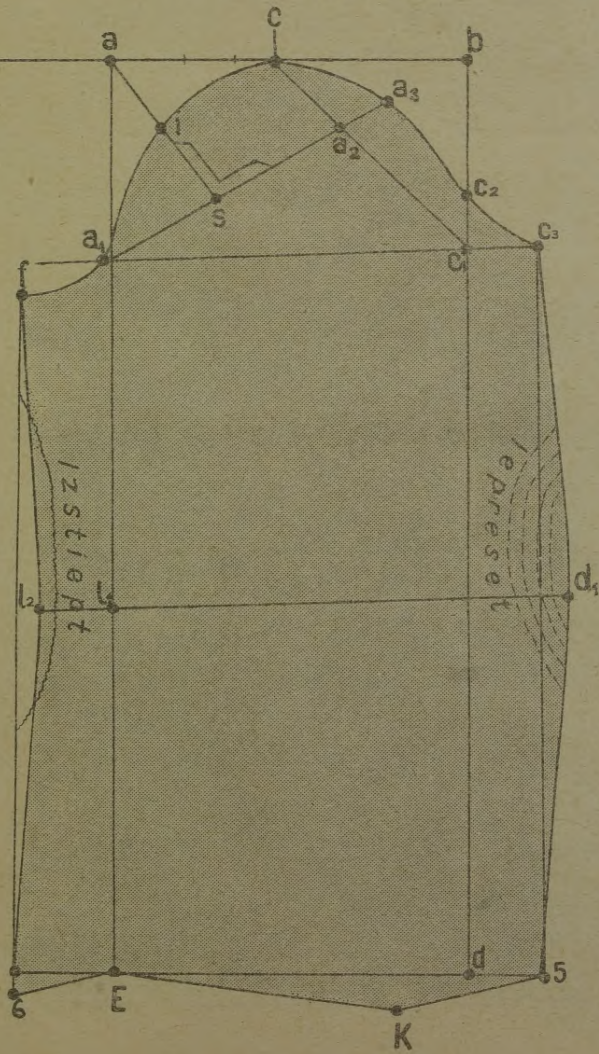

N° 131

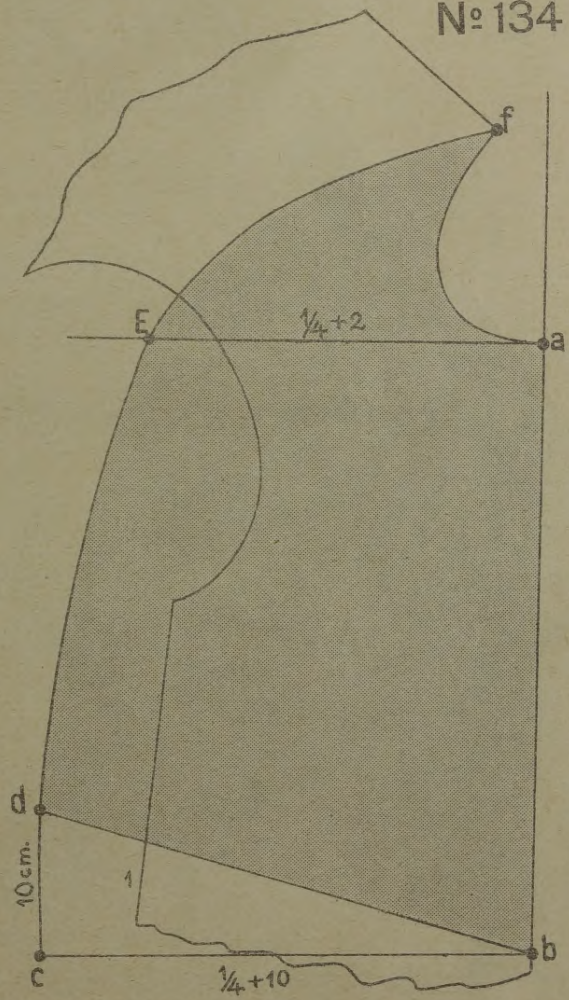
Nº 132

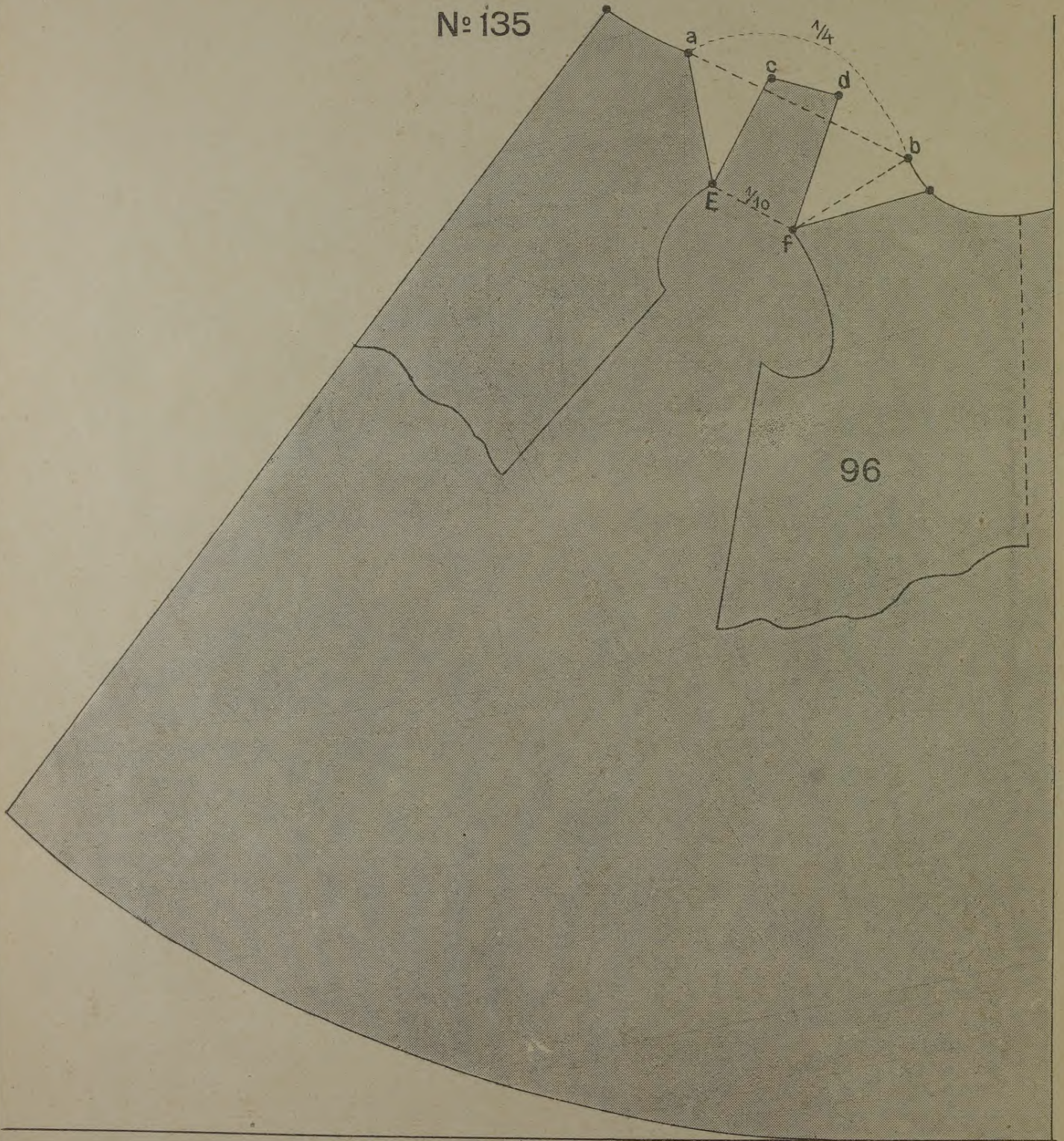
Nº 133

Nº 134

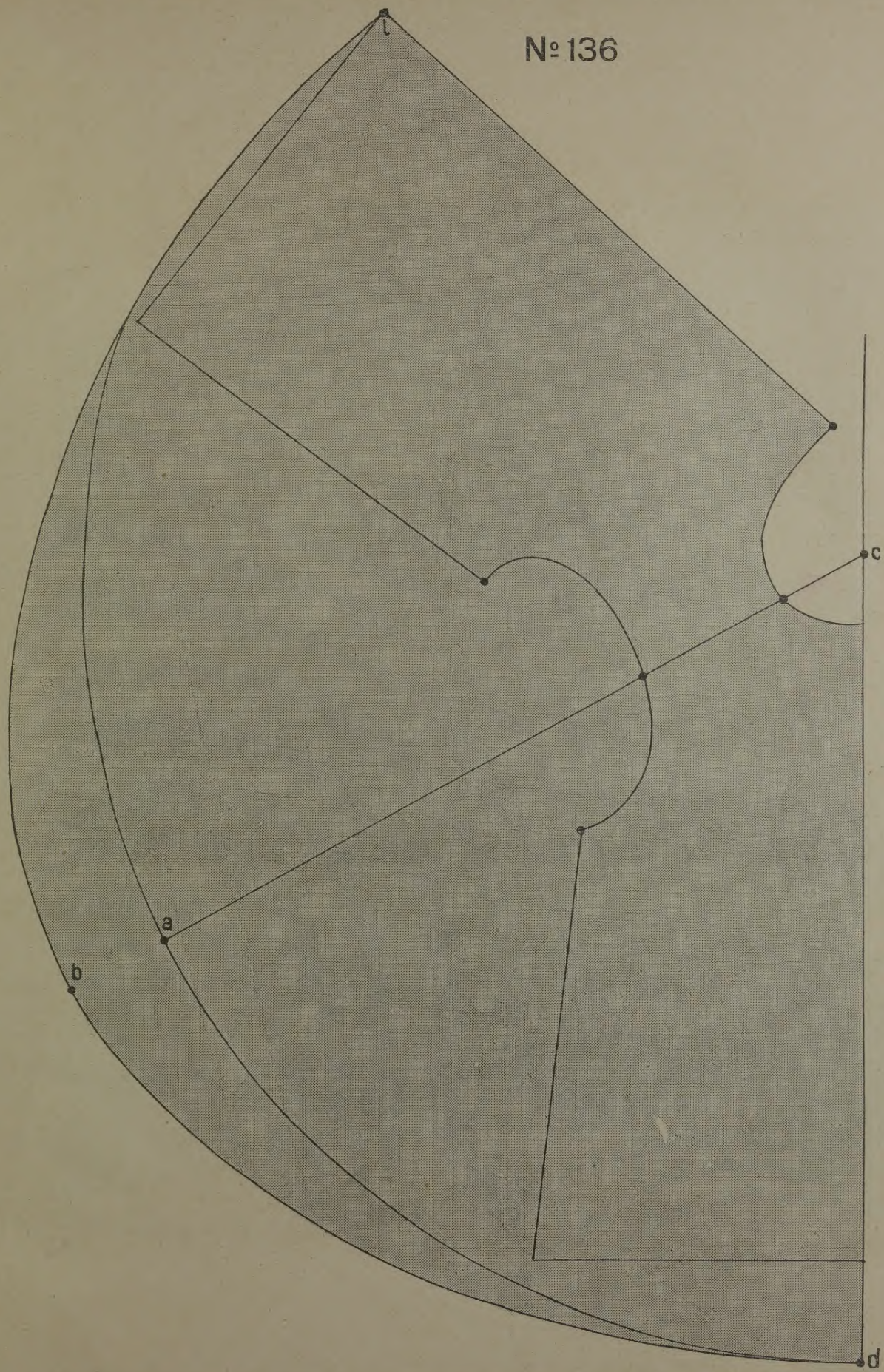

№ 135

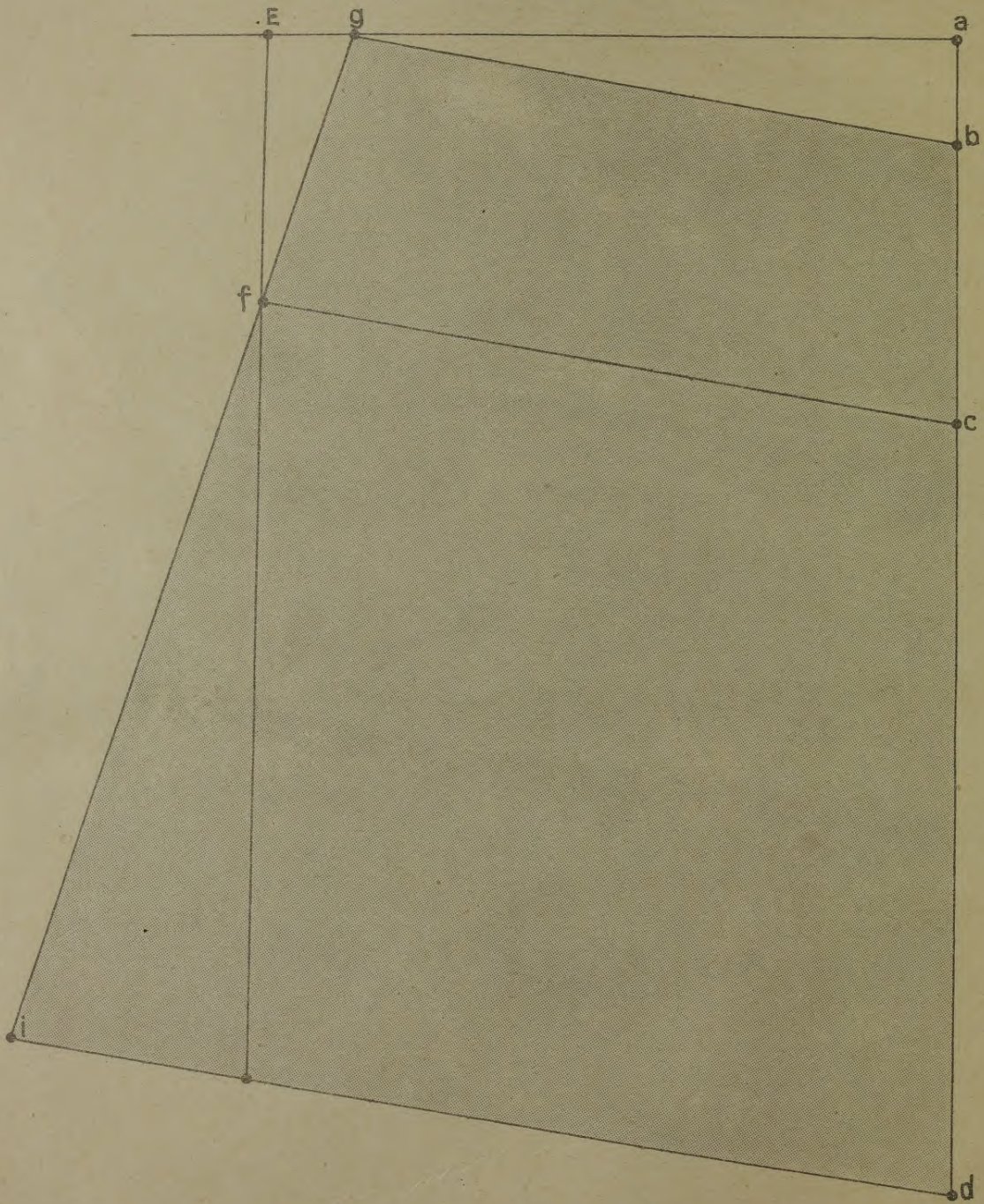

96

Nº 136

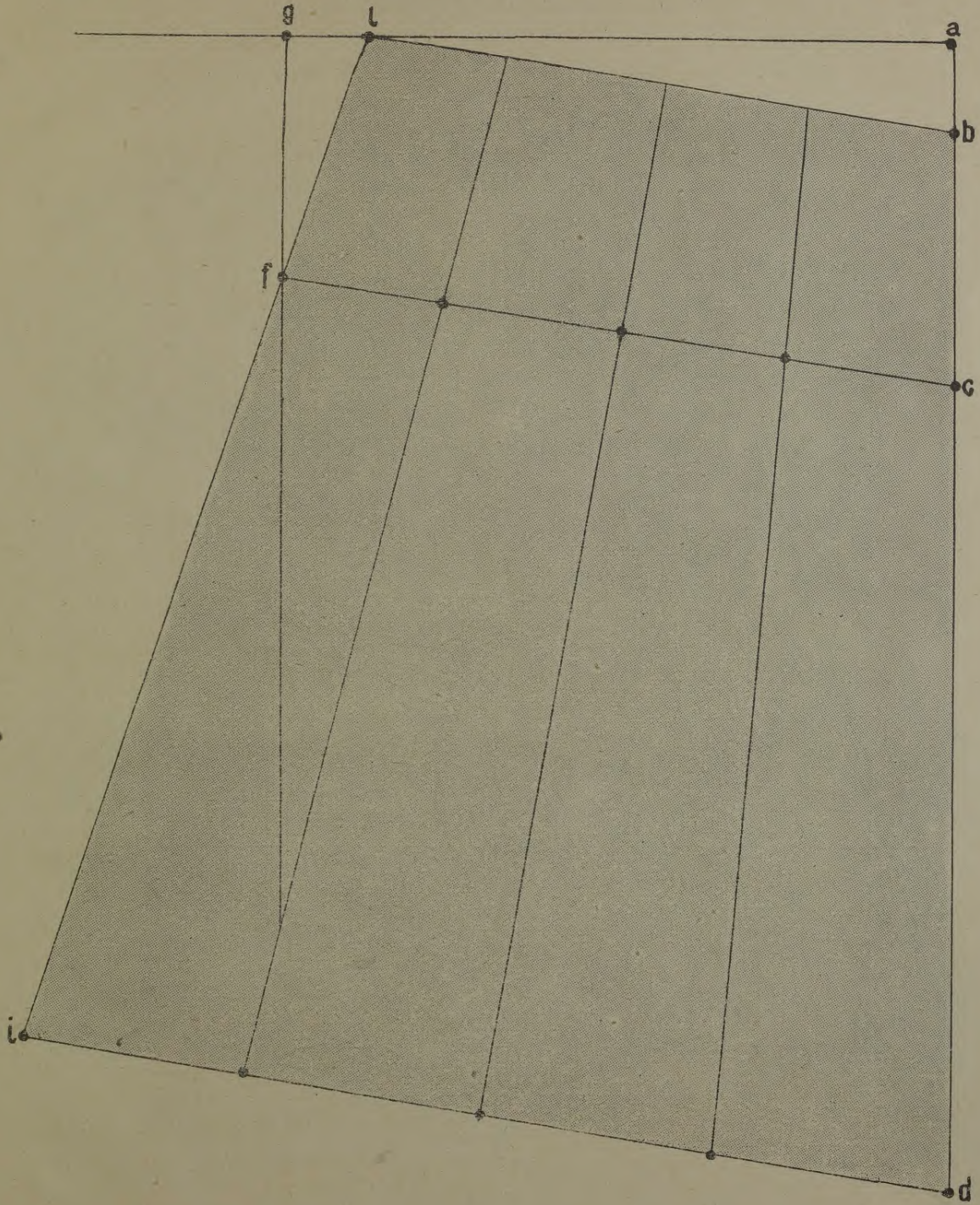

Nº 137

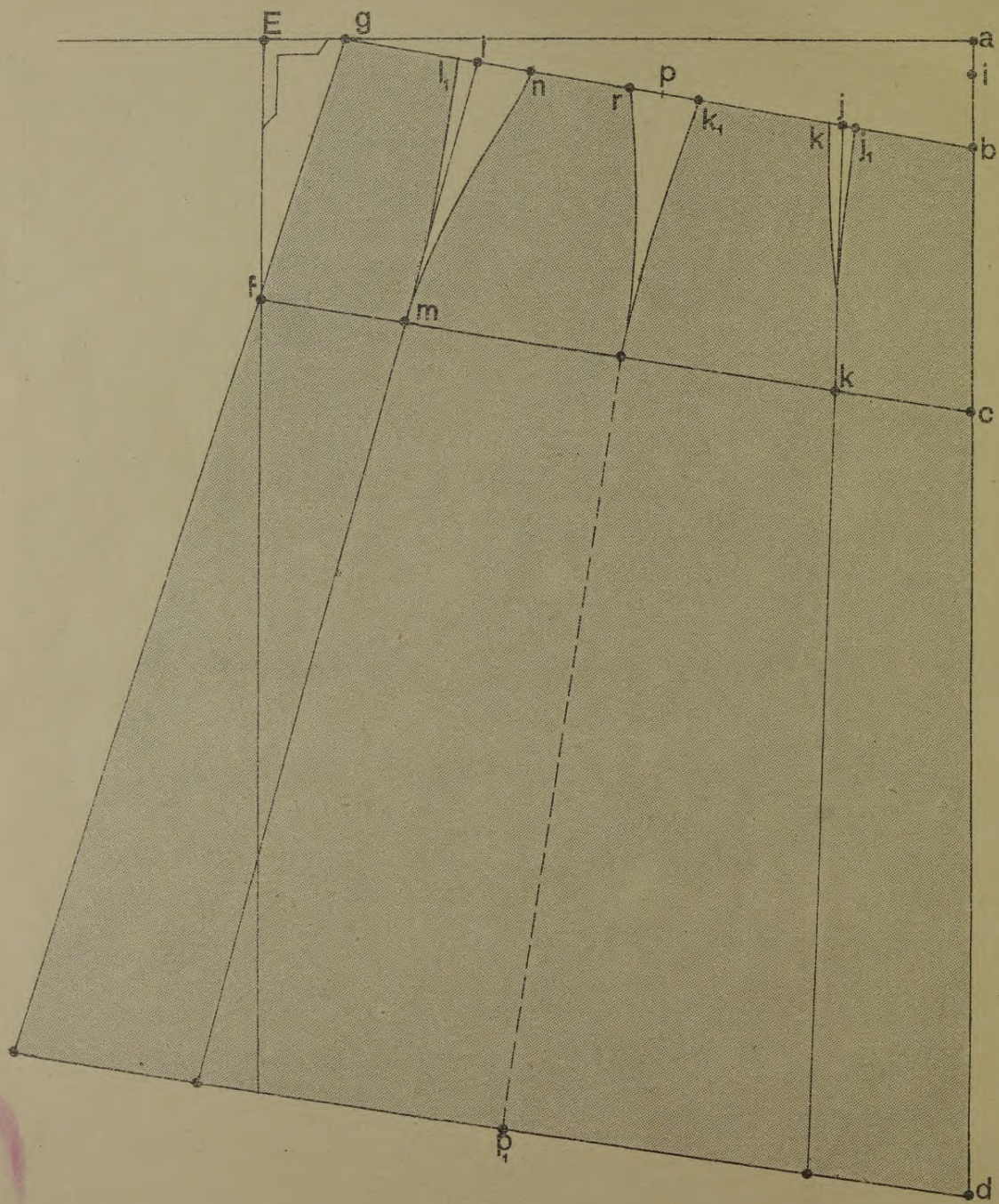

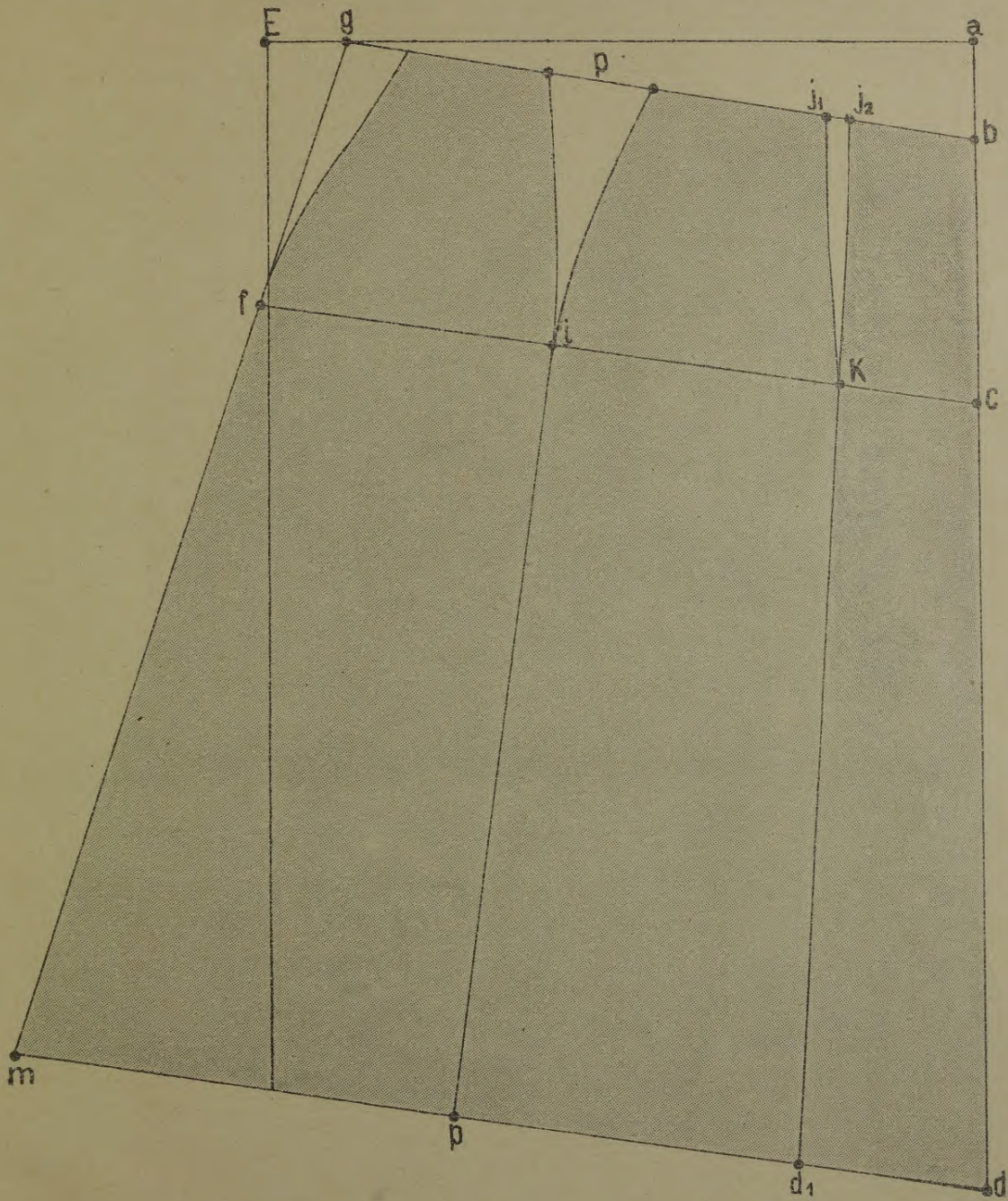
Nº 138

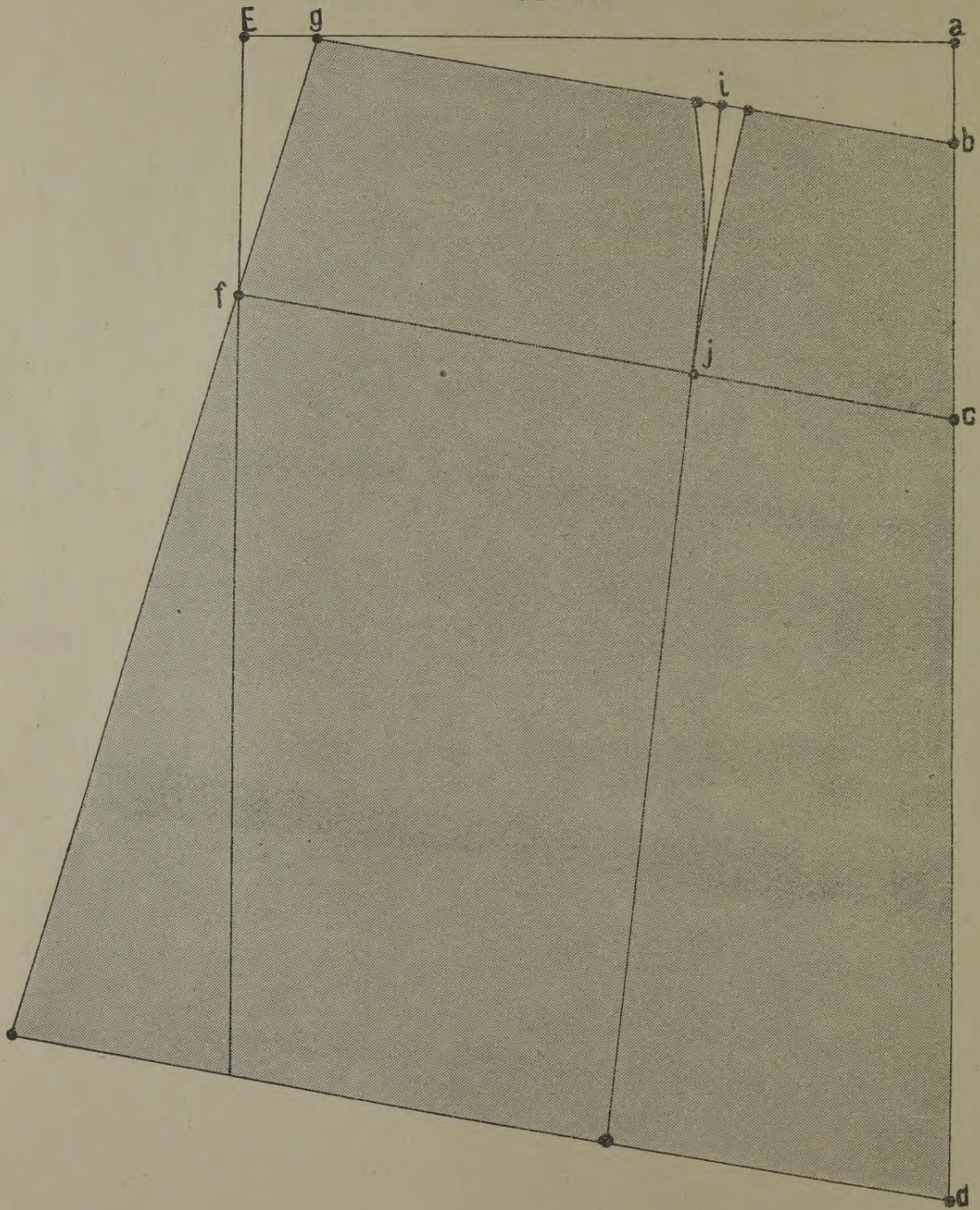
№ 139

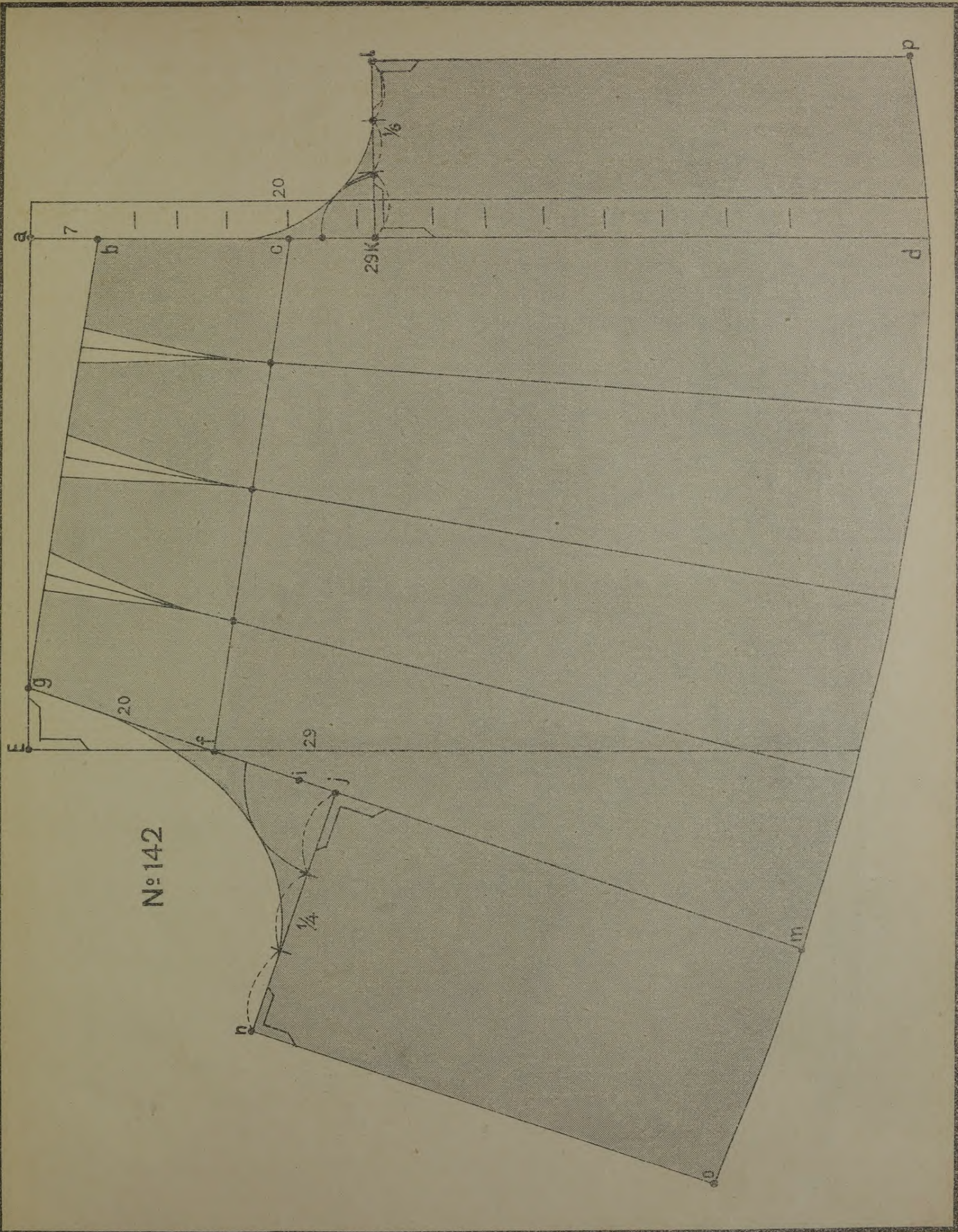

Nº 140

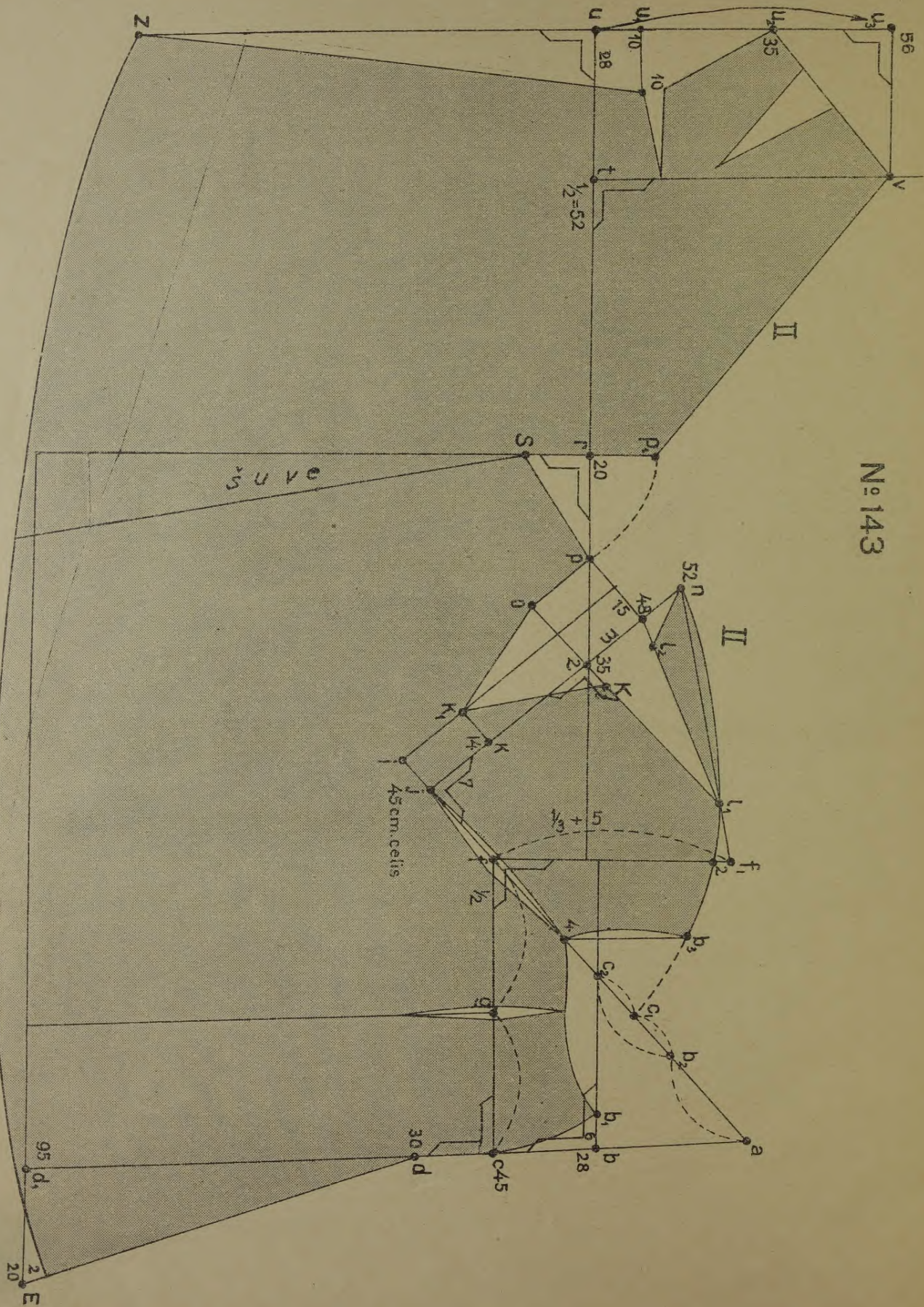
Nº 141

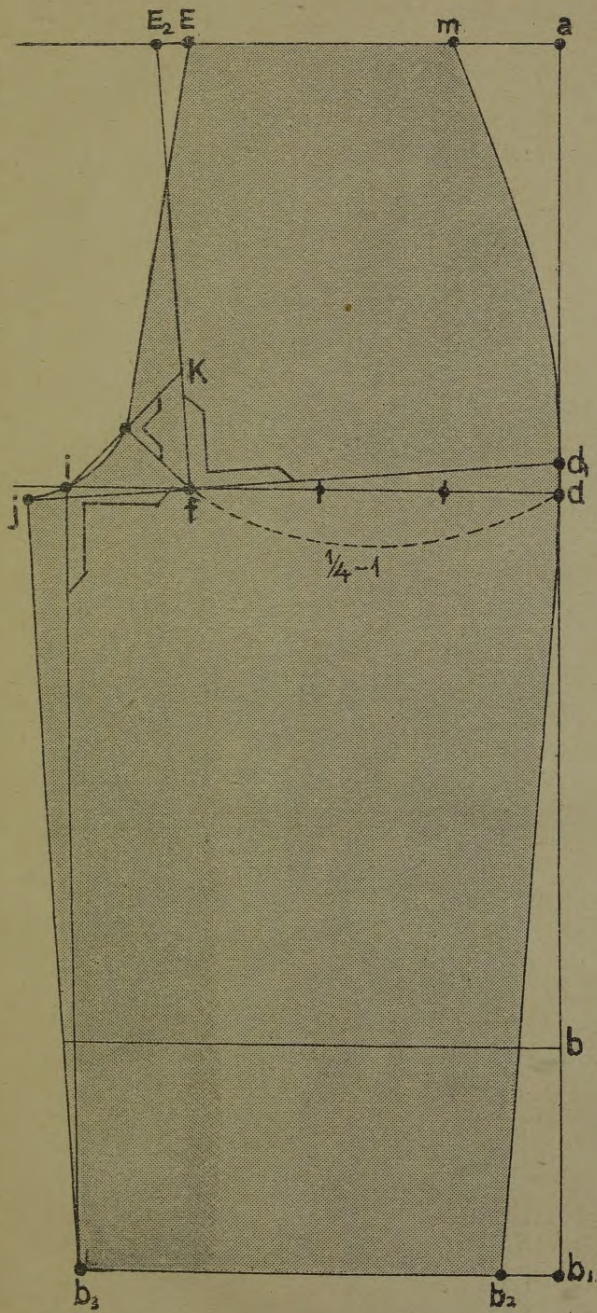

Nº 142

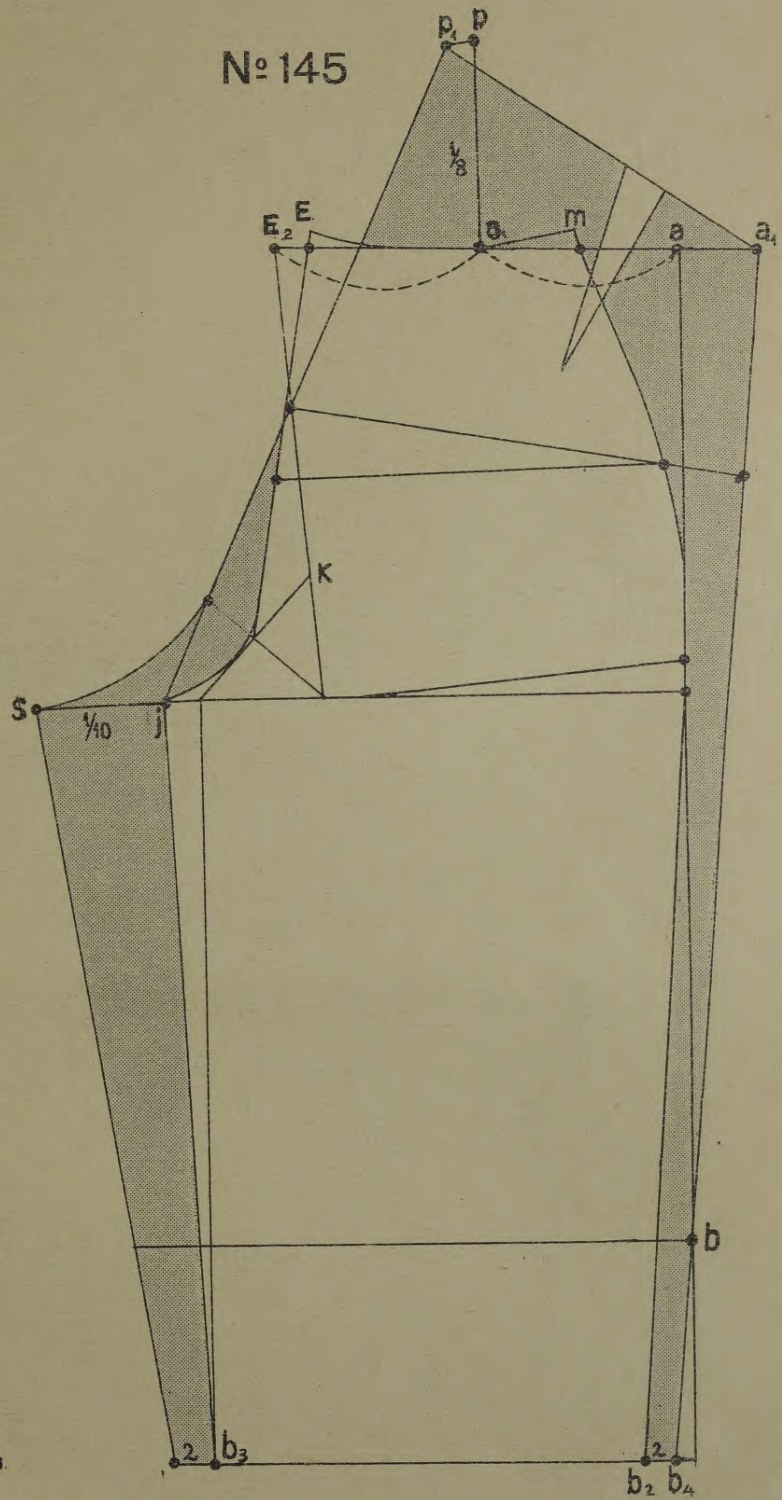
Nº 143

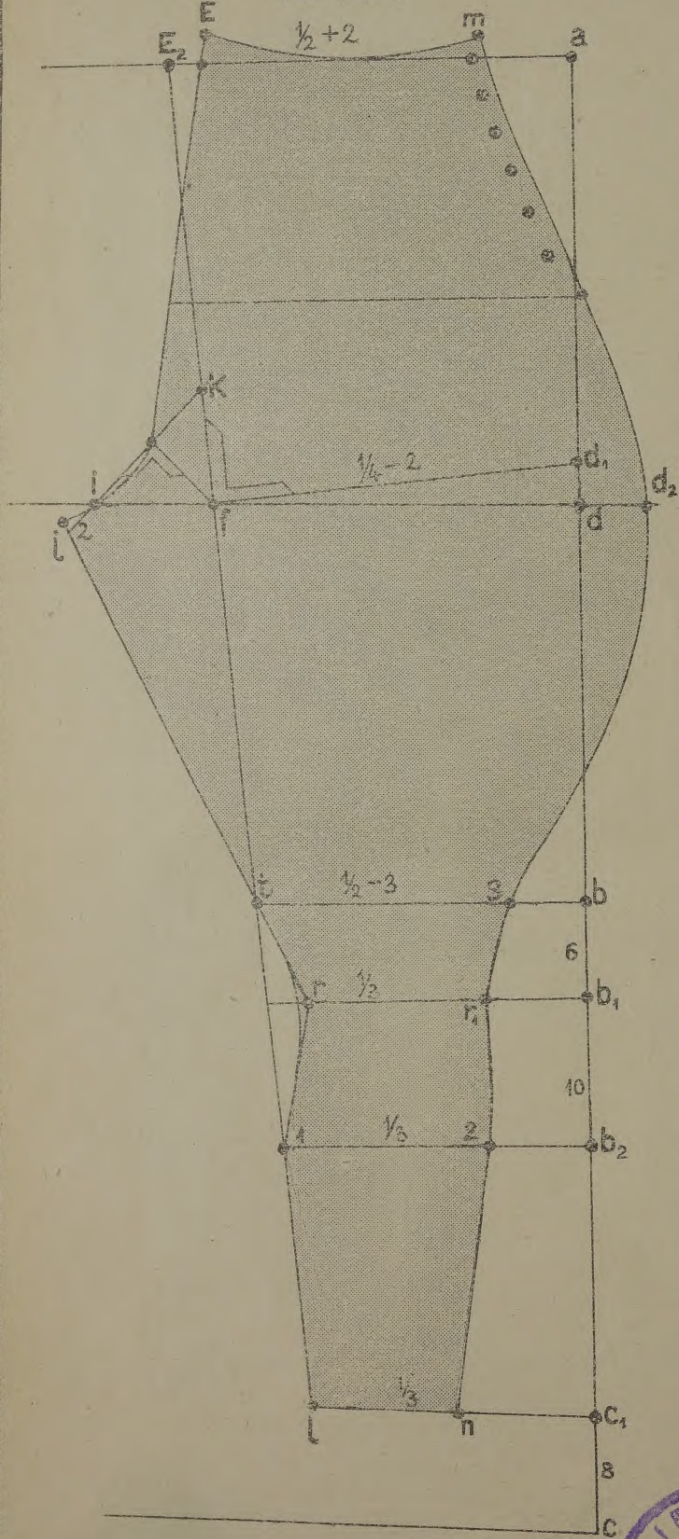
Nº 144

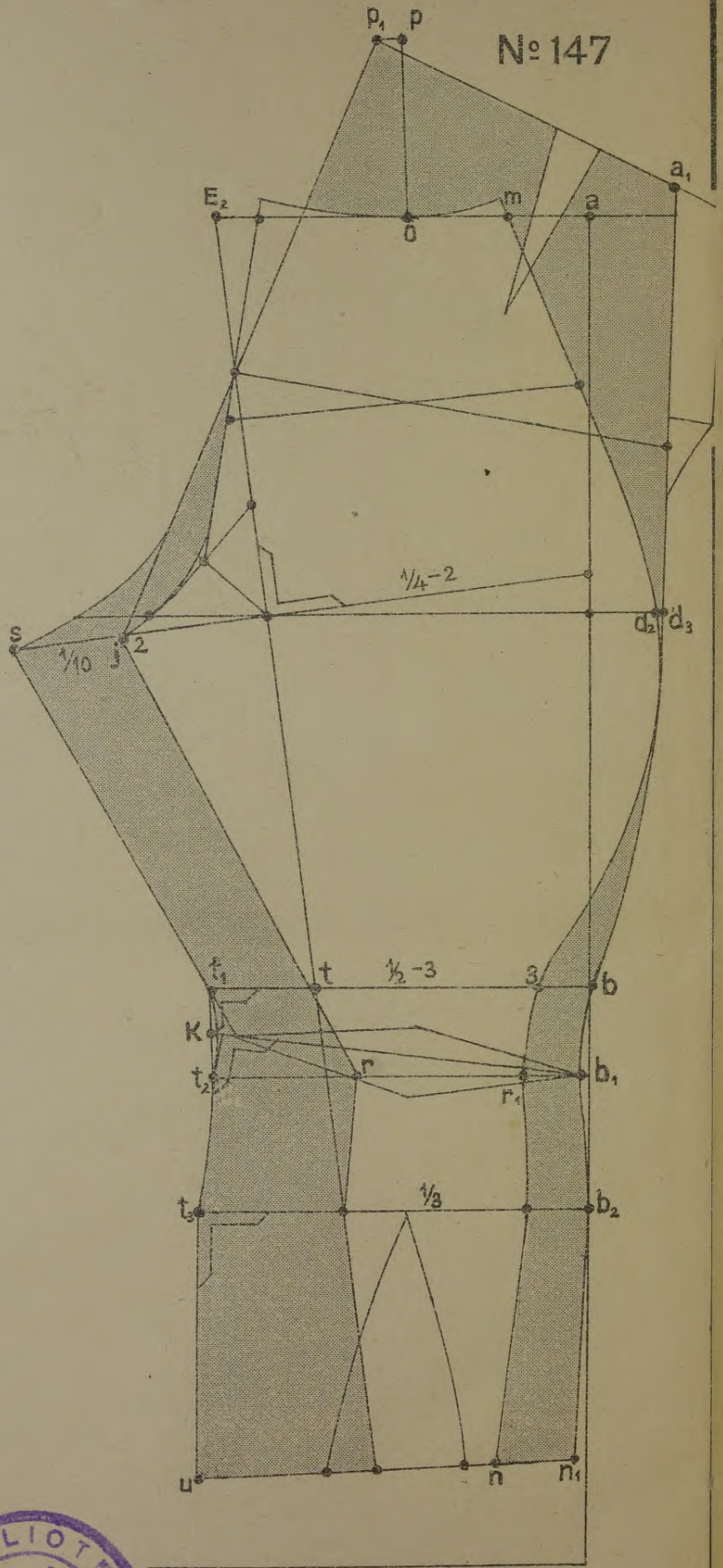
Nº 145

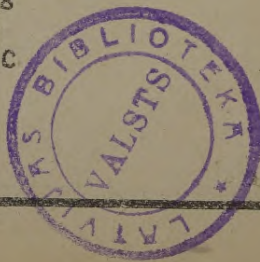
Nº 146

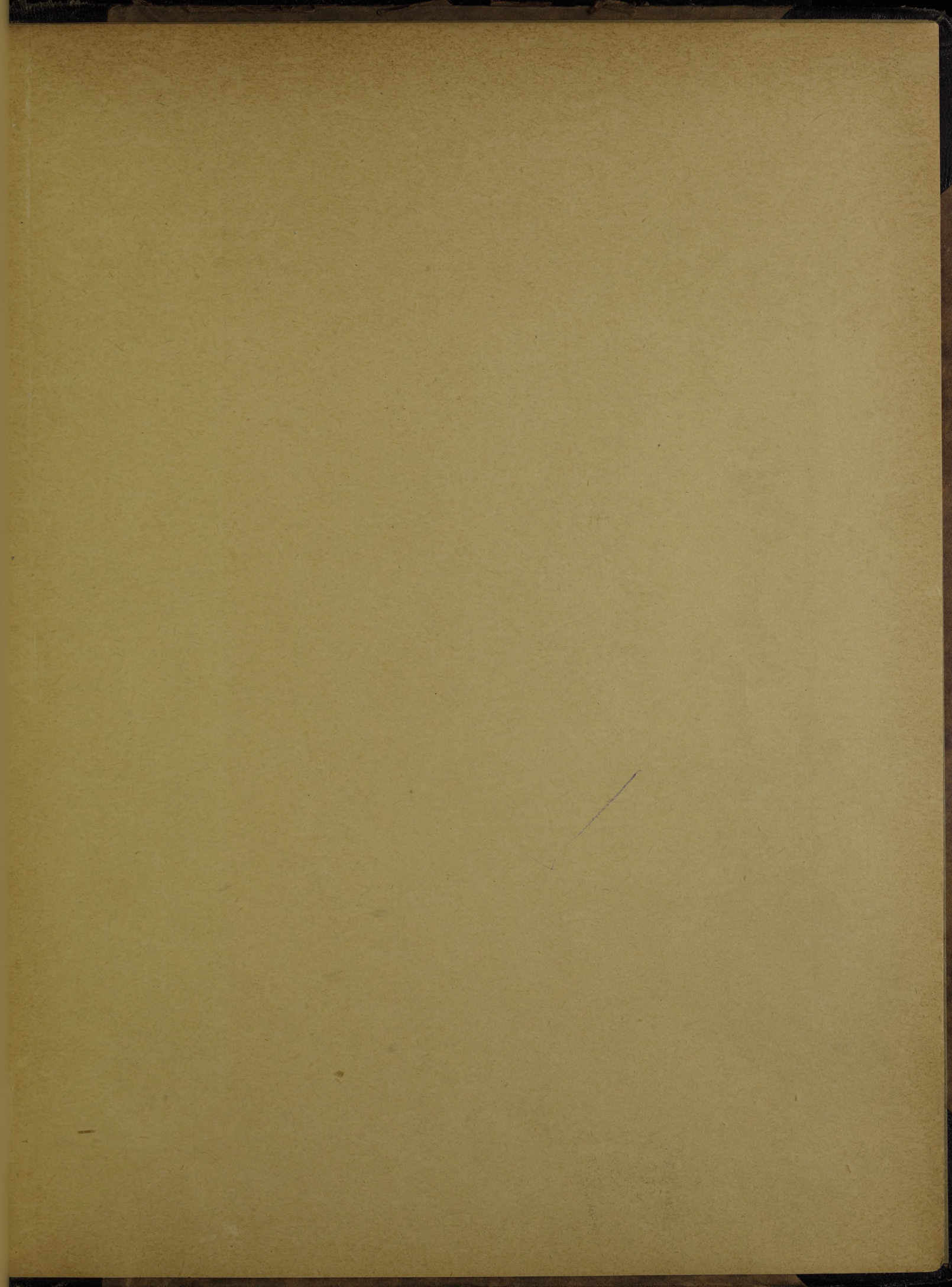
Nº 147

L 8059

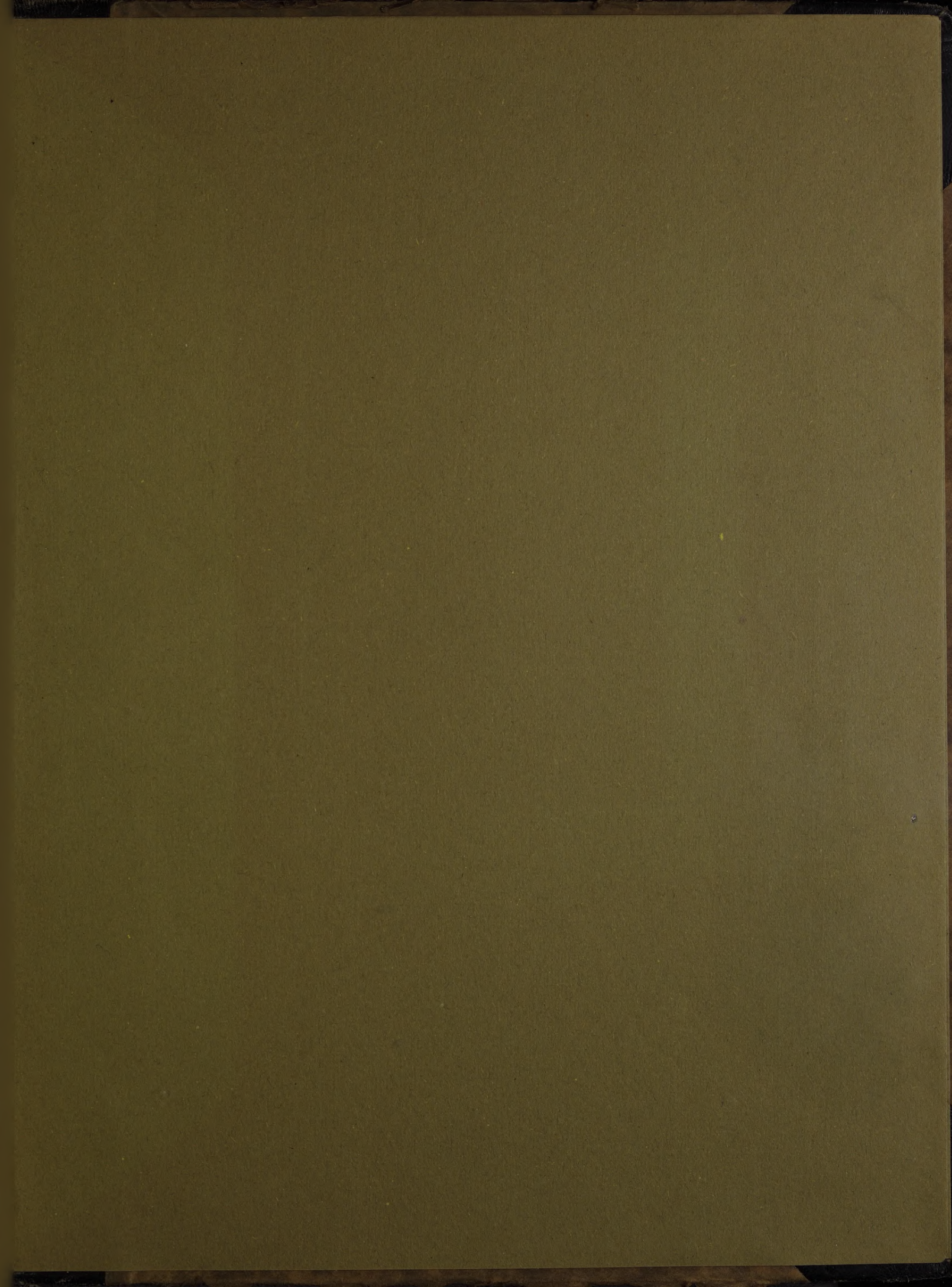

[Faint red handwritten text, possibly a signature or initials]

2 FEB 1929

L 8059

B.

2.07

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309061447

2.07